

UMBERTO ECO

PENDULUL LUI FOUCAULT

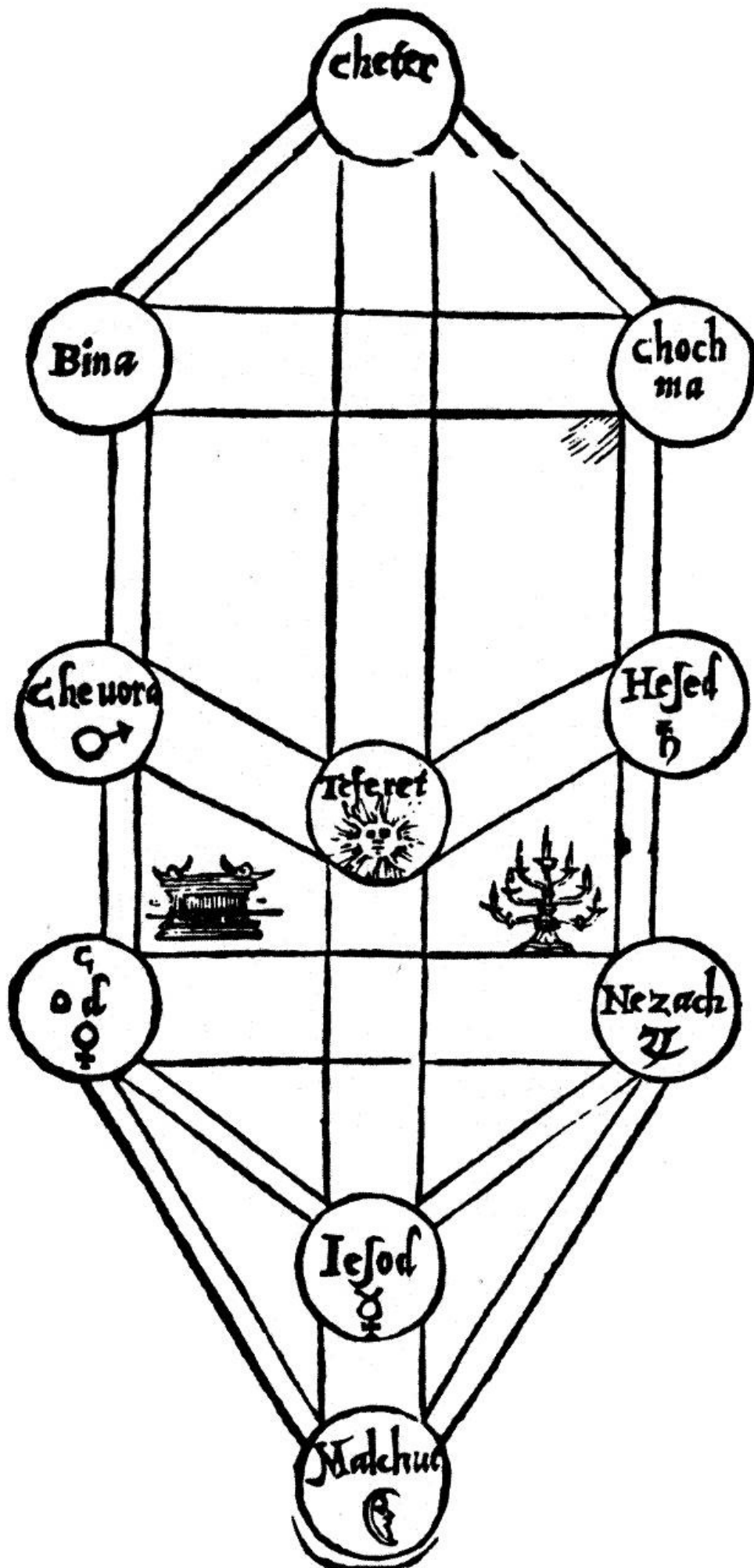
Numai pentru voi, fii ai doctrinei și ai învățaturii, am scris această operă. Cercetați atent cartea, concentrați-vă asupra acelei intenții pe care am presărat-o și am strecurat-o în mai multe locuri; ceea ce am lăsat să rămână ascuns într-un loc am arătat în alt loc, ca să poată fi înțeles de înțelepciunea voastră.

(Heinrich Cornelius Agrippa Von Nettesheim,

De occulta philosophia, 3, 65)

Superstiția aduce nenoroc.

(Raymond Smullyan, 5000 B.C., 1.3.8)

KETHER

1

(ב) והנה בהיות אור הא"ס נמשך,
בכחינת (ה) קו ישר תוך החלל
הנ"ל. לא נמשך ונתפשט (ו) תיכף
עד למטה, אמנם היה מתפשט לאט
לאט, רצוני לומר, כי בתחילה הת-
חיל קו האור להתפשט, ושם תיכף
(ז) בתחילת התפשטותו בסוד קו,
נתפשט ונמשך ונעשה, כעין (ח)
גלגל אחד עגול מסביב.

Atunci am văzut Pendulul.

Sfera, mișcându-se la capătul unui fir lung fixat de bolta corului, își descria oscilațiile-i ample într-o izocronă maiestate.

Eu știam - dar oricine ar fi putut să-și dea seama de asta în vraja acelei molcome respirări - că perioada era reglată de raportul dintre rădăcina pătrată a lungimii firului și acel număr π care, irațional pentru mințile sublunare, prin divină înțelepciune leagă obligatoriu circumferința de diametrul tuturor cercurilor cu puțință, astfel că timpul plutirii acestei sfere de la un pol la celălalt era efectul unei misterioase conspirații între cele mai atemporale dintre măsuri, unitatea punctului de suspensie, dualitatea unei dimensiuni abstracte, natura ternară a lui π , tetragonul secret al rădăcinii, perfecțiunea cercului.

Mai știam că pe verticala dusă din punctul de suspensie, la bază, un dispozitiv magnetic, comunicându-și atracția unui cilindru ascuns în miezul sferei, asigură constanța mișcării, artificiu destinat să contracareze rezistențele materiei, dar care nu se opunea legii Pendulului, ba chiar îi permitea să se manifeste, deoarece în vid orice punct material greu, suspendat la extremitatea unui fir neextensibil și fără greutate, care nu întâmpină rezistența aerului și nu produce frecare în punctul lui de sprijin ar fi oscilat în mod regulat o veșnicie.

Sfera de aramă arunca licăriri palide și schimbătoare, după cum ajungea în bătaia ultimelor raze de soare ce răzbăteau prin vitralii. Dacă, așa cum se petrecea altădată, ar fi atins cu vârful ei un strat de nisip umed întins pe podeaua corului, ar fi desenat la fiecare oscilație o dâră ușoară pe sol, iar dâra, schimbându-și infinitezimal direcția cu fiecă clipă, s-ar fi lărgit din ce în ce mai mult în formă de breșă, de șanț, lăsând să se ghicească o simetrie cu raze - ca scheletul unei mandale, ca structura invizibilă a unui *pentaculum*, o stea, o roză mistică. Nu, mai degrabă o istorie, înregistrată pe întinderea unui deșert, a urmelor lăsate de nesfârșite caravane rătăcitoare. O poveste despre lente și milenare migrații, poate că așa se mișcaseră atlantiții continentului Mu, într-o peregrinare tenace și posesivă, din Tasmania până în Groenlanda, de la Capricorn până la Rac, din insula prințului Eduard până în Svalbard. Vârful repeta, nara din nou într-un timp contractat ceea

ce făcuseră ei de la o glaciațiune la alta și poate mai făceau și acum, ajunși mesageri ai Stăpânilor - poate pe traiectul dintre Samoa și Novaia Zemlia, vârful atingea, în poziția lui de echilibru, Agarttha, Centrul Lumii. Și intuiam că un plan unic unea Avalonul, ținutul hiperborean, cu deșertul austral ce adăpostește enigma de la Ayers Rock.

În momentul acela, la ora patru în după-amiaza zilei de 23 iunie, Pendulul își domolea iuțeala de la o extremitate a planului de oscilație, ca să revină indolent către centru, să capete apoi viteză la jumătatea drumului parcurs, să taie încrezător pătratul ocult al forțelor care-i marcau destinul.

Dacă aș fi rămas un timp îndelungat, rezistând trecerii orelor, să fixeze cu privirea acel cap de pasăre, acel vârf de lance, acea creastă răsturnată, în timp ce-și desena în gol propriile-i diagonale, atingând punctele opuse ale circumferinței ei astigmatice, aș fi fost victima unei iluzii fabulatorii, deoarece Pendulul m-ar fi făcut să cred că planul de oscilație îndeplinise o rotație completă, întorcându-se în punctul de plecare, în treizeci și două de ore, descriind o elipsă turtită — elipsa învârtindu-se în jurul propriului ei centru cu o viteză unghiulară uniformă, potrivită cu latitudinea. Cum s-ar fi rotit oare dacă punctul ar fi fost fixat în vârful cupolei Templului lui Solomon ? Poate Cavalerii încercaseră și acolo. Poate calculul, semnificația finală, nu s-ar fi schimbat. Poate că biserica abațială de la Saint-Martin-des-Champs era adevăratul Templu. Oricum, experiența ar fi fost perfectă numai la Pol, unicul loc în care punctul de suspensie se găsește pe prelungirea axei de rotație a Pământului și unde Pendulul și-ar realiza ciclul său aparent în douăzeci și patru de ore.

Dar această abatere de la Lege, pe care de altfel Legea o și prevedea, această violare a unei măsuri de aur nu făcea ca minunea să devină mai puțin demnă de admirație. Eu știam că Pământul se învârte, și eu odată cu el, și Saint-Martin-des-Champs și întregul Paris odată cu mine, și împreună ne roteam pe sub Pendulul care în realitate nu-și schimba niciodată direcția propriului plan, pentru că acolo, în locul de unde atârna el, și de-a lungul infinitei prelungiri ideale a firului, sus, către cele mai îndepărtate galaxii, stătea, înțepenit întru eternitate, Punctul Fix.

Pământul se învârtea, însă locul unde firul era agățat era unicul punct fix al universului.

Deci nu atât în jos mi se-ndrepta privirea, ci într-acolo, sus, unde se oficia taina nemișcării absolute. Pendulul îmi spunea că, totul mișcându-se, globul, sistemul solar, nebuloasele, găurile negre și toate cele născute din marea emanație cosmică, de la primii eoni până la materia cea mai vârtoasă, un singur punct rămânea, pivot, pilon, sprijin ideal, făcând ca universul să se miște în juru-i. Iar eu mă împărtășeam acum din această experiență supremă, eu, care totuși mă mișcăm cu toate și cu tot, dar puteam să-l văd pe Acela, pe Nemișcătorul, Stânca, Garanția, negura extraordinar de luminoasă care nu e corp, nu are figură formă greutate cantitate sau calitate și nu vede, nu aude, nu cade sub simțuri, nu e într-un loc, într-un timp sau într-un spațiu, nu e suflet, inteligență, imaginație, opinie, număr, ordine, măsură, substanță, eternitate, nici beznă nu-i și nici lumină, eroare nu-i și nu e adevăr.

Mă făcu să tresar o convorbire, clară și nonșalantă, dintre un băiat cu ochelari și o fată care, din nefericire, nu purta așa ceva.

„E pendulul lui Foucault”, zicea el. „Primul experiment într-o pivniță în 1851, pe urmă la Observatoire și apoi sub cupola Panteonului, cu un fir de șaizeci și șapte de metri și o sferă de douăzeci și opt de kilograme. În fine, din 1855 e aici, în format redus, și atârână din gaura aia de la crucea bolții.”

„Și ce face, se bâtaie și-atâta tot?”

„Demonstrează rotația Pământului. Dat fiind că punctul de suspensie rămâne nemișcat...”

„Și de ce rămâne nemișcat?”

„Pentru că un punct... cum să-ți spun... în punctul lui central, fii atentă, orice punct care se află chiar în mijlocul punctelor pe care tu le vezi, ei bine, acel punct - punctul geometric - tu nu-l vezi, n-are dimensiuni, iar ceea ce nu are dimensiuni nu poate s-o ia nici la stânga, nici la dreapta, nici în sus, nici în jos. Deci nu se rotește. Pricepi? Dacă punctul n-are dimensiuni, nu poate nici măcar să se învârtă în jurul lui însuși. Nu se are nici pe el însuși...”

„Nici dacă Pământul se învârte?”

„Pământul se învârte, însă punctul nu se învârte. Dacă-ți place, bine, dacă nu, iar bine. E clar?”

„Treaba lui.”

Nefericita. Avea deasupra capului unicul loc stabil al cosmosului, unica răscumpărare a damnațiunii lui *panta rhei* și credea că-i treaba Lui, nu și a ei. Și într-adevăr, îndată perechea se depărtă, el bine instruit din vreun manual care-i obtenebrase putința de-a se mai minuna, ea nepăsătoare, inaccesibilă la fiorul infinitului, amândoi fără a fi înregistrat în propria lor memorie experiența înfricoșătoare a întâlnirii aceleia — prima și ultima — cu Unul, cu Ein-Sof, cu Indicibilul. Cum să nu cazi în genunchi dinaintea altarului certitudinii ?

Eu priveam cu reculegere și teamă. În clipa aceea eram convins că Jacopo Belbo avea dreptate. Când îmi vorbea de Pendul, puneam emoția lui pe seama unei aiureli estetice, a cancerului aceluia care începea să prindă formă încet, nelămurit, în cugetul lui, transformând pas cu pas, fără ca el să-și dea seama, jocul în realitate. Dar dacă avea dreptate în legătură cu Pendulul, poate că erau adevărate și toate celelalte, Planul, Complotul Universal, și făcusem bine că venisem acolo, în ajunul solstițiului de vară. Jacopo Belbo nu era nebun, pur și simplu descoperise în joacă, cu ajutorul Jocului, adevărul.

Însă experiența Numinosului nu poate să țină mult timp fără să tulbure mintea.

Am încercat deci să-mi desprind privirea, urmărind curba care, de la capitellurile coloanelor dispuse în semicerc, se îndrepta de-a lungul nervurilor bolții către cheia acesteia, repetând misterul ogivei, care se susține pe o absență, supremă ipocrizie statică,

și face coloanele să creadă că ele împing către înalt nervurile puternice, iar pe acestea, respinse de cheia boltii, că fixează la bază coloanele, bolta fiind în schimb un tot și un nimic, efect și cauză în același timp. Însă îmi dădai seama că a neglija Pendulul, spânzurat de boltă, și a admira bolta era ca și cum te-ai abține să bei apă din izvor ca să te lași fermecat de albia lui.

Corul de la Saint-Martin-des-Champs exista numai pentru că putea să existe, în virtutea Legii, Pendulul, iar acesta exista pentru că exista corul. Nu poți scăpa de un infinit, mi-am zis, fugind către un alt infinit, nu poți scăpa de revelația identicului iluzionându-te că poți întâlni diversitatea.

Tot fără să-mi pot lua ochii de la cheia de boltă, m-am dat înapoi, pas cu pas, pentru că în câteva minute, de când intrasem, învățasem drumul pe dinafară, iar marile țestoase de metal ce mi se-nșiruiă în laturi erau destul de impunătoare ca să le pot semnala prezența cu coada ochiului. Am revenit, cu spatele, de-a lungul naosului către ușa de la intrare, și din nou am văzut venind asupra-mi păsările acelea preistorice amenințătoare din pânză roasă și fire metalice, libelulele acelea dușmănoase pe care o voință ocultă le pusese să atârne din tavanul naosului. Le simțeam ca pe niște metafore sapiențiale, mult mai pline de înțelesuri și de aluzii decât pretindea în mod prefăcut textul inscripțiilor ce le însoțeau. Zbor de insecte și de reptile din Juristic, alegorie a lungilor migrații pe care Pendulul le rezuma desenându-le pe jos, arhonți, emanații perverse, iată-le căzând asupra-mi, cu lungile lor pliscuri de arheopterici, aeroplanul lui Breguet, al lui Blériot, al lui Esnault și elicopterul lui Dufaux.

Așa se intră în Conservatoire des Arts et Métiers din Paris, după ce treci printr-o curte de secol XVIII, punând piciorul în bătrâna biserică abațială, inclusă în ansamblul arhitectonic mai târziu, așa cum se găsea altădată inclusă în parohia prioratului original. Intri și rămâi orbit de această conspirație care pune alături universul superior al ogivelor cerești și lumea htoniană a devoratorilor de uleiuri minerale.

Jos se întinde un cortegiu de vehicule automobilistice, de bicicluri și trăsurii cu abur, de sus năvălesc avioanele primilor inventatori ; în unele cazuri obiectele sunt întregi, chiar dacă sunt scorojite, roase de timp, și toate la un loc apar, sub lumina ambiguă, în parte naturală și în parte electrică, acoperite de o patină, ca de un lac de viori vechi; alteori rămân doar schelete, șasiuri, dezarticulări de biele și manivele ce te amenință cu torturi de negrăit, parcă te și vezi pus în lanțuri pe paturile acelea de interogatoriu unde ceva ar putea să se miște din loc și să-ți strivească trupul, până-ți dai drumul mărturisirii.

Iar dincolo de acest șir de vechi obiecte mișcătoare, acum nemișcate, cu suflarea prinsă de rugină, pure semne ale unui orgoliu tehnologic ce le-a dorit expuse evlaviei vizitatorilor, vegheat la stânga de o statuie a Libertății, model redus al celei pe care Bartholdi o proiectase pentru altă lume, iar la dreapta de o statuie a lui Pascal, se deschide corul, unde oscilațiile Pendulului sunt încoronate de halucinațiile unui entomolog bolnav — clești, mandibule, antene, fragmente inelare, aripi, gheare -, un cimitir de cadavre mecanice care ar putea să reînceapă să funcționeze toate în același timp - magnetouri, transformatoare monofazate, turbine, grupuri convertoare, mașini cu abur, dinamuri, iar în fund, dincolo de Pendul, în galerie, idoli asirieni, chaldeenii, cartaginezi, Baali uriași cu

pântecul altădată încins, fecioare din Nürnberg cu inimile lor țintuite-n cuie și puse la vedere, cele ce fuseseră odată motoare de aeroplan - o nemaiîntâlnită cunună de simulacre care zac în adorarea Pendulului, ca și cum fiii Rațiunii și ai Luminilor ar fi fost condamnați să păzească întru eternitate însuși simbolul Tradiției și al Sapienței.

Iar turiștii plictisiți, care-și plătesc cei nouă franci ai lor la casă și duminica intră gratis, pot oare să creadă așadar că niște domni bătrâni din secolul al XIX-lea, cu bărbile îngălbenite de nicotină, cu gulerele mototolite și unsuroase, cu cravatele negre gen lavalieră, cu redingotele puțind a tabac de prizat, cu degetele maronii de acizi, cu mințile înăcrite de invidii academice, fantome din cărți de doi bani, care se numeau între ei *cher maître*, au pus obiectele alea acolo, sub bolți, dintr-o virtuoasă voință de a expune, ca să-l satisfacă pe contribuabilul burghez și radical sau să ridice-n slăvi niște destine miraculoase și progresiste? Nu, nu, Saint-Martin-des-Champs fusese proiectat mai întâi ca priorat și abia pe urmă ca muzeu revoluționar, ca florilegiu de cunoașteri dintre cele mai misterioase, iar aparatele acelea de zbor, mașinile acelea automotoare, scheletele electromagnetice stăteau acolo și întrețineau un dialog a cărui formulă deocamdată îmi scăpa.

Ar fi trebuit oare să cred, cum îmi spunea cu ipocrizie catalogul, că frumoasa ispravă fusese gândită de domnii din Convenție ca să facă accesibil maselor un sanctuar al tuturor artelor și meseriilor, când era așa de evident că proiectul, cuvintele folosite erau acelea cu care Francis Bacon descria Casa lui Solomon din Noua lui Atlantidă?

Era posibil ca numai eu — eu cu Jacopo Belbo și cu Diotallevi — să fi intuit adevărul? În seara aceea poate că aveam să aflu răspunsul. Trebuia să reușesc să rămân în muzeu după ora închiderii, așteptând miezul nopții.

Pe unde ar fi trebuit să intre Ei nu știam — bănuiam că, de-a lungul rețelei subterane de scurgere a Parisului, vreun canal lega un loc anume din muzeu cu un alt loc din oraș, poate în apropiere de Porte St.-Denis —, dar știam cu siguranță că, de-aș fi ieșit, pe partea aceea n-aveam să mai pot intra înapoi. Așa că trebuia să mă ascund și să rămân înăuntru.

Încercai să scap de fascinația locului și să privesc naosul cu răceală. Acum nu mai căutam o revelație, voiam o informație. Îmi imaginam că în celelalte săli ar fi fost greu să găsec un loc unde să pot scăpa de controlul paznicilor (e meseria lor să facă ocolul sălilor în momentul închiderii, atenți ca vreun hoț să nu se pitească pe undeva), dar aici, în naosul înțesat, ce loc ar fi mai bun ca să te strecuri ca pasager în vreunul din ele? Să te ascunzi, viu fiind, într-un vehicul mort. Jocuri încercaserăm noi chiar prea multe, ca să nu-l încerc și pe ăsta.

Hai, curaj, mi-am zis, nu te mai gândi la Sapiență: cere ajutor Științei.

Avem felurite și curioase Ceasornice, și altele ce dezvoltă Mișcări Alternative... Și avem chiar și Case pentru înșelarea Simțurilor, unde realizăm cu succes orice fel de Manipulare, False Apariții, Imposturi și Iluzii... Acestea sunt, fiule, bogățiile Casei lui Solomon.

(Francis Bacon, *New Atlantis*, ed. Rawley, London, 1627, pp. 41-42)

Îmi redobândisem controlul asupra nervilor și imaginației. Trebuia să-mi joc rolul cu ironie, cum jucasem cu câteva zile în urmă, fără să mă las prins. Eram într-un muzeu și trebuia să fiu dramatic de ingenios și de lucid.

M-am uitat cu familiaritate complice la avioanele de deasupra mea : aș fi putut să mă cațăr în carlinga unui biplan și să aștept noaptea ca și cum aș fi vrut să trec în zbor Marea Mânecii simțind dinainte gustul Legiunii de Onoare. Numele automobilelor de jos îmi sunară afectuos-nostalgic în minte... Hispano-Suiza 1932, frumos și primitor. De exclus, fiindcă-i așezat prea aproape de casă, dar aș fi putut să-l păcălesc pe funcționar dacă m-aș fi prezentat drept newyorkez, dându-i rînd în față unei doamne în taior crem, cu o eșarfa lungă în jurul unui gât filiform, cu o pălărioară cloș peste o tunsoare băiețească. Un Citroën C6G din 1931 se prezenta doar în secțiune, bun ca model didactic, dar ridicol ca ascunzătoare. Să nu mai vorbim de mașina cu abur a lui Cugnot, imensă, cât un cazan sau o marmită. Făcea să vezi, pe dreapta, unde stăteau puse la perete velocipedele cu roți mari, florale, *draisienne*-le cu cadru plat, gen trotinetă, evocare a acelor gentilomi cu joben care țopăie prin Bois de Boulogne, cavaleri ai progresului.

În fața velocipedelor, caroserii zdravene, receptacule lacome. Poate că nu Panhard Dynavia asta din '45, prea transparentă și strîmtă, cu forma ei aerodinamică, dar sigur e de luat în serios Peugeot-ul înalt tip 1909, o adevărată mansardă, un alcov. Odată intrat înăuntru, cufundat în divanele de piele, nimeni n-ar mai fi bănuït unde mă aflam. Dar era greu să te urci în el, unul dintre paznici stătea drept în față, pe o bancă, cu spatele la bicicleturi. Să pun piciorul pe scara mașinii, ușor stînjenit de paltonul cu guler de blană, în timp ce el, cu jambierele strânse pe picior, cu șapca cu vizieră în mînă, îmi deschide respectuos portiera...

M-am concentrat o clipă asupra unei Obéissante, 1873, primul vehicul francezesc cu tracțiune mecanică, pentru doisprezece pasageri. Dacă Peugeot-ul era un apartament, asta

era un imobil. Cât de greu e să te ascunzi când ascunzătorile sunt tablourile dintr-o expoziție.

Am traversat din nou sala : statuia Libertății se înălța, „éclairant le monde”, pe un soclu de aproape doi metri conceput ca o proră, cu un rostru ascuțit. Ascundea înlăuntru un fel de gheretă din care puteai privi drept înainte, printr-un hublou de la proră, o dioramă a golfului de la New York. Bun punct de observație pentru când ar fi fost miezul nopții, fiindcă ai fi putut domina din umbră corul la stânga și naosul la dreapta, cu spatele acoperit de o statuie mare din piatră a lui Gramme, ce privea către alte coridoare, așezată fiind într-un soi de transept. Dar în plină lumină s-ar fi văzut foarte bine dacă ghereta ar fi fost ocupată de cineva, iar un paznic obișnuit ar fi aruncat neapărat o privire în ea ca să fie cu conștiința împăcată, după ce ar fi fost evacuați vizitatorii.

Nu aveam mult timp, la cinci și jumătate urmau să închidă. M-am grăbit să mai arunc o privire pe coridor. Nici unul dintre motoare nu putea servi drept refugiu. Nici măcar instalațiile mari pentru vapoare, din dreapta, relieve ale vreunei Lusitanii înghițite de ape, nici imensul motor cu gaz al lui Lenoir, cu varietatea lui de roți dințate. Nu, cel mult, acum, că lumina scădea și pătrundea apoasă prin vitraliile cenușii, mă cuprindea din nou teama să mă ascund printre animalele acelea și să le regăsesc apoi pe întuneric, la lumina torței mele electrice, renăscute în tenebre, gâfâind într-o respirație greoaie, telurică, oase și viscere fără piele pe ele, scrâșnitoare și fetide de bale uleioase. În acea expoziție, pe care începeam s-o găsec imundă, de organe genitale Diesel, de vagine cu turbină, de gâtlejuri anorganice care la vremea lor eructaseră - și poate chiar în noaptea aceea aveau să eructeze din nou - flăcări, vapori, șuierături sau aveau să zbârnâie nepăsătoare ca niște zmee, să țârâie ca greierii, printre arăturile acelea scheletice cu o pură funcționalitate abstractă, automate capabile să strivească, să reteze, să mute din loc, să rupă, să facă bucați, să accelereze, să împiedice, să înghită cu pocnete, să sughiță din cilindri, să se dezmembreze ca niște marionete sinistre, să facă să se rotească tambururi, să convertească frecvențe, să transforme energii, să rotească volane — cum aveam să pot supraviețui? M-ar fi înfruntat, instigate de Stăpânii Lumii care le voiseră să existe ca să vorbească despre eroarea creației, dispozitive inutile, idoli ai stăpânilor din lumea de jos - cum aș fi putut rezista fără să mă clatin?

Trebuia să plec, să fi plecat, era o întreagă nebunie, tocmai cădeam prins în jocul ce-l făcuse pe Jacopo Belbo să-și piardă mințile, eu, omul incredulității...

Nu știu dacă alaltăseară am făcut bine că am rămas. Altfel, astăzi aș cunoaște începutul, dar nu și sfârșitul poveștii. Sau n-aș fi aici, cum sunt acum, izolat pe colina asta în timp ce câinii latră departe, jos, în vale, ca să mă întreb dacă acela fusese cu adevărat sfârșitul sau dacă sfârșitul abia trebuie să vină.

M-am hotărât să merg mai departe. Am ieșit din biserică, cotind la stânga pe lângă statuia lui Gramme și apucând-o printr-o galerie. Eram în secția dedicată căilor ferate și modelele mici, multicolore, de locomotive și vagoane îmi apăreau ca niște jucării

dătătoare de siguranță, piese dintr-o Bengodi pentru un Pinocchio, dintr-o Madurodam olandeză, dintr-o Italie în Miniatură, dintr-un Disneyland... Deja începeam să mă obișnuiesc cu alternarea aceea de neliniște și încredere, de teroare și dezamăgire (oare nu-i acesta, de fapt, un început de boală?) și mi-am zis că vedeniile din biserică mă tulburaseră pentru că ajunseseam în ea sedus de paginile lui Jacopo Belbo, pe care le descifrasem cu prețul atâtor enigmatice ocolișuri și pe care totuși le știam fictive. Eram într-un muzeu al tehnicii, îmi ziceam, te afli într-un muzeu al tehnicii, un lucru onest, poate cam obtuz, însă un regat de morți inofensivi, știi cum sunt muzeele, nimeni n-a fost vreodată devorat de Gioconda — monstrul androgin, Meduză numai pentru esteți - și cu atât mai puțin vei fi devorat de mașina lui Watt, care putea să-i înspăimânte numai pe aristocrații osianici și neogotici și de-aia apare așa de patetic situată în compromis, toată numai funcție și eleganțe corintice, manivelă și capitel, cazan și coloană, roată și timpan. Jacopo Belbo, chiar departe fiind, căuta să mă târască în capcana halucinantă care-l pierduse pe el. Trebuie să mă comport ca un om de știință, îmi spuneam. Oare vulcanologul ia foc ca Empedocle ? Frazer fugea oare hăituit prin pădurea Nemi ? Haide, tu ești Sam Spade, ne-am înțeles? Trebuie doar să explorezi adâncimile mici, asta-i meserie. Femeia care a pus gheara pe tine trebuie să moară înainte de sfârșit și, pe cât posibil, de mâna ta. Bye-bye, Emily, a fost frumos, dar erai un automat fără suflet.

S-a întâmplat, totuși, ca după galeria rezervată transporturilor să urmeze holul lui Lavoisier, care dă către marea scară ce duce la etajele superioare.

Jocul acela de casete de pe laturi, acel soi de altar alchimic din centru, liturghia aceea de macumbă civilizată, de secol XVIII nu erau efectul unei aranjări întâmplătoare, ci curat stratagemă simbolică.

Mai întâi, abundența de oglinzi. Dacă există o oglindă, e stadiu uman, vrei să te vezi. Iar acolo nu te vezi. Te cauți, cauți poziția ta în spațiul în care oglinda să-ți spună „tu ești acolo și ești tu”, și suferi enorm, și gâfâi, pentru că oglinzile lui Lavoisier, fie ele concave sau convexe, te dezamăgesc, te iau peste picior: dându-te puțin înapoi, te găsești, apoi îți schimbi locul și te pierzi. Acel teatru catoptric fusese aranjat ca să-ți răpească orice identitate și să te facă să te simți nesigur de locul tău. Ca și cum ți-ar fi zis : tu nu ești Pendulul, nici în locul Pendulului. Și nu te simți numai nesigur de tine, dar și de obiectele situate între tine și o altă oglindă. Desigur, fizica îți poate spune ce se întâmplă și de ce : pui o oglindă concavă care concentrează razele emise de obiect — în cazul de față un alambic pe o tîngire de aramă - și oglinda va trimite razele de incidență în așa fel încât tu să nu vezi obiectul, bine conturat în lăuntrul oglinzii, ci să-l intuiești fantomatic, evanescent, pe jumătate în aer și răsturnat, afară din oglindă. Sigur, va fi de-ajuns să te miști puțin și efectul dispare.

Pe urmă, însă, deodată m-am văzut pe mine, răsturnat, într-o altă oglindă.

De necrezut.

Oare ce voia să spună Lavoisier, ce voiau să sugereze acești regizori de la Conservatoire? Încă din Evul Mediu arab, de la Alhazen, cunoaștem toate magiile

oglinzilor. Merita oare să faci Enciclopedia, și Secolul Luminilor, și Revoluția cu scopul de a afirma că-i suficient să încovoi suprafața unei oglinzi ca să te prăbușești în imaginar? Și că imaginea din oglinda obișnuită, celălalt care te privește, condamnat să rămână perpetuu stângaci, în fiecare dimineață când te bărbierești, nu e iluzie? Făcea oare să-ți spună toate acestea, în această sală, ori ți-au fost spuse numai pentru a-ți sugera să privești în alt fel restul, micile vitrine, instrumentele ce se prefac a ridica în slăvi primordiile fizicii și ale chimiei iluministe?

Mască de protecție din piele pentru experiențele de calcinare. Nu, zău? Cu adevărat domnul acela cu niște lumânări sub un clopot își puneă masca aia ca de șoarece de canal, podoaba aia de invadator extraterestru, ca să nu-și irite ochii? *Oh, how delicate, doctor Lavoisier*. Dacă voiai să studiezi teoria cinetică a gazelor, de ce să reconstruiești atât de meticulos mica eolipilă, un cioculeț pe o sferă care, încălzită, se învârte vomitând aburi, când prima eolipilă fusese construită de Heron, pe timpul Gnozei, ca mecanism pe care se bazau statuile vorbitoare și alte minunății ale preoților egipteni?

Și ce era oare aparatul acela pentru studierea fermentației putrede, 1789, frumoasă aluzie la bastarzii rău mirositori ai Demiurgului? Un șir de tuburi de sticlă care, dintr-un uter în formă de bol, trec, prin niște sfere și conducte susținute de niște suporturi bifurcați, între două bășici, transmițând nu știu ce esență de la una la cealaltă prin niște serpentine care spânzură în gol... Fermentație putredă? *Balneum Mariae*, sublimarea hidrargirului, *mysterium conjunctionis*, producerea Elixirului!

Iar aparatul pentru studiat fermentația - iarăși - a vinului? Un joc de arcuri de cristal care merge din atanor în atanor, ieșind dintr-un alambic ca să sfârșească în altul? Și lornioanele acelea, și minuscula clepsidră, și micul electroscop, și lentila, cuțitașul de laborator ce pare o literă cuneiformă, peria cu pârghie de expulzare, lama de sticlă, micul creuzet din ceramică refractară de trei centimetri pentru a produce un homunculus de mărimea unui gnom, uter infinitezimal pentru niște contracții minusculisime, cutiile de acaju pline cu pachetele albe, ca niște casete de spițer de provincie, înfășurate în pergamente brăzdate de caractere intraductibile, cu specimene mineralogice (după cum ni se spune), în realitate niște fragmente ale Sindonului din Basilida, relicvarii cu prepuțul lui Hermes Trismegistul, și ciocanul de tapițer, lung și subțiratic, pentru a bate începutul unei foarte scurte zile a judecății, un raft cu chintesențe de răspândit în rândurile Micului Popor al Elfilor din Avalon, și aparatul inobservabil de mic pentru analiza combustiei uleiurilor, globulele de sticlă dispuse în formă de petale de caprifoi, cu mai mulți caprifoi legați unul de altul cu tuburi de aur, iar caprifoi de alte tuburi de cristal, iar acestea de un cilindru de aramă, și apoi — cu capul în jos — un alt cilindru de aur și sticlă, și alte tuburi, coborând, apendice atârând, testicule, glande, excrescențe, creste... Asta-i chimia modernă? Și pentru asta trebuia ghilotinat autorul, când în fond nimic nu se creează și nimic nu se distruge? Sau l-au ucis ca să-l facă să tacă în privința a ceea ce, prefacându-se, descoperea, ca Newton, care și-a întins ditamai aripile, însă continua să mediteze asupra Cabalei și a esențelor calitative?

Sala Lavoisier de la Conservatoire e o mărturie, un mesaj cifrat, un compendiu al

întregului muzeu, o luare în derâdere a orgoliului gândirii solide a rațiunii moderne, susur al altor mistere. Jacopo Belbo avea dreptate, Rațiunea dăduse greș.

Mă grăbeam, se apropia ceasul. Iată metrul, kilogramul, măsurile, false garanții de garanție. Învățasem de la Agliè că secretul Piramidelor se dezvăluie nu prin calcule în metri, ci în coți antici. Iată aparatele aritmetice, triumf fictiv al cantitativului, în realitate o promisiune a calităților oculte ale numerelor, întoarcere la originile Notarikon-ului rabinilor aflați în fugă pe coclaurii Europei. Astronomie, orologii, automate, vai și-amar de mine de-aș mai rămâne în compania unor alte asemenea revelații. Eram pe cale să pătrund în miezul unui mesaj secret în formă de *Theatrum raționalist*, repede, repede, aveam să explorez eu după aceea, între ora închiderii și miezul nopții, obiectele acelea care în lumina oblică a amurgului își dobândeau adevărata fizionomie, de figuri, și nu de instrumente.

Sus, doar am trecut prin sălile dedicate meseriilor, energiei, electricității, căci și așa nu m-aș fi putut ascunde în vitrinele acelea. Pe măsură ce descopeream sau intuiam sensul acelor înșiriri, eram cuprins de neliniștea că nu voi avea timp să găsesc o ascunzătoare ca să asist la revelația nocturnă a rațiunii lor secrete. Acum umblam ca un om hăituit de oră și de înspăimântătoarea înaintare a cifrei. Pământul se-nvârtea inexorabil, se apropia ora, peste puțin aveau să mă dea afară.

Până ce, trecând de galeria dispozitivelor electrice, am ajuns în mica sală a sticlăriei. Ce logică răsturnată dispusese oare ca alături de aparatele cele mai avansate și costisitoare ale iscusinței moderne să se afle o zonă rezervată unor practici ce le-au fost cunoscute fenicienilor cu milenii în urmă? Ce sală de adunătură mai era și asta, care alterna porțelanuri chinezești și vase androgine de Lalique, poterii, majolică, faianțe, muranerie, iar în fund, într-un involucru enorm, în mărime naturală și în trei dimensiuni, un leu care ucidea un șarpe? Rațiunea aparentă a acelei prezențe era că grupul reprezentat fusese realizat în întregime din pastă de sticlă, dar rațiunea emblematică trebuia să fie alta... Încercam să-mi amintesc unde mai zărisem imaginea aceea. Apoi mi-am amintit. Demiurgul, odiosul produs al Sophiei, primul arhonte, Ildabaoth, cel răspunzător de lume și de fundamentalul ei defect, avea forma unui șarpe și a unui leu, iar ochii lui aruncau o lumină de foc. Poate că întregul Conservatoire era o imagine a procesului nelegiuit prin care, din plenitudinea principiului prim, Pendulul, și din strălucirea de fulger a Pleromei, din eon în eon, Ogdoada se destramă în fâșii și se ajunge astfel la regatul cosmic, în care domnește Răul. Dar atunci acest șarpe și acest leu îmi spuneau că drumul meu inițiativ — din păcate, *à rebours* — era deja încheiat și că peste puțin aveau să revăd lumea, nu cum trebuie să fie ea, ci așa cum este.

Și, într-adevăr, am observat că în colțul din dreapta, în fața unei ferestre, se afla ghereta Periscopului. Am intrat. M-am trezit în fața unei plăci de sticlă, un fel de panou de comandă, pe care vedeam mișcându-se imaginile unui film, foarte șterse, o porțiune de oraș. Apoi mi-am dat seama că imaginea era proiectată de un alt ecran, aflat deasupra capului meu, unde ea apărea răsturnată, iar acest al doilea ecran era ocularul unui periscop rudimentar, făcut, ca să zicem așa, din două cutii mari încastrate în unghi obtuz, cu cutia mai lungă ce se înălța în loc de tub în afara gheretei, deasupra capului meu și în spate,

ajungând la o fereastră din partea superioară, prin care, desigur, printr-un joc interior de lentile ce-i permitea un unghi larg de vedere, capta imaginile exterioare. Calculând parcursul pe care-l făcusem urcând, am înțeles că periscopul îmi permitea să văd exteriorul ca și cum aș fi privit prin vitraliile de sus ale corului de la Saint-Martin — ca și cum aș fi privit atârnat de Pendul, ultima viziune a unui spânzurat. Mi-am adaptat mai bine pupila la imaginea aceea albicioasă : acum puteam vedea rue Vaucanson, spre care dădea corul, și rue Conté, care prelungea ideal naosul. Rue Conté dădea în rue Montgolfier, spre stânga, și în rue de Turbigo, spre dreapta, cu două baruri în colțuri, Le Week End și La Rotonde, iar drept înaintea o fațadă pe care se profila o inscripție, abia am reușit s-o descifrez, LES CRÉATIONS JACSAM. Periscopul. Nu era prea evident de ce se afla în sala sticlăriei, în loc să fie în aceea a instrumentelor optice, semn că era important ca prospectarea exteriorului să se petreacă în acel loc, cu orientarea aceea, dar nu înțelegeam motivele alegerii. De ce tocmai cubiculul ăsta, pozitivist și vernian, alături de aluzia emblematică cu leul și șarpele ?

În orice caz, dacă aș fi avut tăria și curajul să mai rămân acolo câteva zeci de minute, poate că paznicul n-avea să mă vadă.

Și subacvatic am rămas pentru un timp care-mi păru foarte lung. Auzeam pașii celor întârziați, pe cei ai ultimilor paznici. Am fost ispitit să mă ghemuiesc sub tabloul de bord, ca să scap mai ușor de vreo eventuală privire aruncată distrat, apoi m-am abținut, pentru că, rămânând în picioare, dacă m-ar fi descoperit, aș fi putut oricum să mă prefac că sunt un vizitator absorbit, rămas să se bucure de minunăția aceea.

Curând se stinseră luminile și sala fu învăluită în penumbră, ghereta deveni mai puțin întunecoasă, luminată slab de ecranul la care continuam să mă uit țintă, pentru că reprezenta ultimul meu contact cu lumea.

Prudența cerea să rămân în picioare, iar dacă picioarele mă dureau, ghemuit pe vine, cel puțin vreo două ore. Ora de închidere pentru vizitatori nu coincide cu cea a plecării angajaților. Mă apucă spaima la gândul curățeniei: și dacă acum începuseră să facă curat în toate sălile, palmă cu palmă? Pe urmă m-am gândit că, de vreme ce dimineața muzeul se deschidea târziu, personalul de serviciu avea să lucreze la lumina zilei, și nu seara. Așa trebuia să fie, cel puțin în sălile de sus, deoarece nu mai auzeam pe nimeni trecând. Doar niște zgomote îndepărtate, câteva bufnete înfundate, probabil uși ce se închideau. Trebuia să rămân pe loc. Aveam timp să ajung din nou în biserică între zece și unsprezece, poate chiar și după aceea, deoarece Stăpânii aveau să vină doar către miezul nopții.

În momentul acela un grup de tineri ieșea din La Rotonde. O fată trecea pe rue Conté, cotind apoi pe rue Montgolfier. Nu era o zonă prea frecventată, puteam să rezist oare ceasuri în șir privind lumea insipidă pe care o aveam în spate ? Dar dacă periscopul era acolo, n-ar fi trebuit să-mi trimită mesaje de o anume însemnătate secretă? Simțeam cum se apropie nevoia de a urina: trebuia să nu mă gândesc la asta, era ceva nervos.

Câte lucruri nu-ți vin în minte când te afli singur și clandestin într-un periscop ! Pesemne e ca senzația cuiva care se ascunde în cala unei corăbii pentru a emigra departe, într-adevăr, ținta finală avea să fie Statuia Libertății, cu diorama New York-ului. Putea veni fără veste somnolența, poate ar fi fost un bine. Ba nu, căci aș fi putut să mă trezesc

prea târziu...

Cea mai de temut putea fi o criză de neliniște: când ai certitudinea că peste o clipă vei scoate un țipăt. Periscop, submersibil, ești blocat pe fund, poate că în jurul tău deja navighează pești mari, negri, ai adâncurilor, și nu-i vezi, și numai tu singur știi că începe să-ți lipsească aerul...

Am respirat adânc de mai multe ori. Concentrare. Singurul lucru care nu te trădează în asemenea momente e lista spălătoresei. Să revii la fapte, să le listezi, să le deosebești cauzele, efectele. Am ajuns în situația asta din cutare și cutare motiv...

Mă năpădiră amintirile, clare, precise, ordonate. Amintirile din ultimele trei zile pline de frenezie, apoi din ultimii doi ani, confundându-se cu amintirile de acum patruzeci de ani, așa cum le regăsisem violând creierul electronic al lui Jacopo Belbo.

Mi-amintesc (și-mi aminteam), ca să dau un sens dezordinii creației noastre greșite. Acum, ca și alaltăseară în periscop, mă retrag într-un punct îndepărtat al minții ca să scot de acolo o istorisire. Ca și Pendulul. Diotallevi mi-o spusese, primul sefirot e Kether, Coroana, originea, golul primordial.

El a creat mai întâi un punct, care a devenit Gândul, unde a desenat toate figurile... Era și nu era, închis în nume și scăpând numelui, nu avea încă alt nume decât „Cine?”, pură dorință de a fi chemat printr-un nume... La început el a trasat niște semne în acea aură, o văpaie a țâșnit din străfundul său cel mai tainic, ca o ceață fără culoare care să dea formă informului, și abia a pornit ea să se întindă, că în centrul ei s-a format o izbucnire de flăcări ce s-au revărsat iluminând sefiroții inferiori, și tot așa în jos, până la Regat.

Dar poate că în acest *tsimtsun*, în acest adăpost, în această singurătate, zicea Diotallevi, exista deja făgăduință reînțoarcerii.

HOCHMAH

3

In hanc utilitatem dementes angeli saepe figuras, characteres, formas et voces invenerunt oposueruntque nobis mortalibus et ignotas et stupendas nullius rei iuxta consuetum linguae usum significativas, sed per rationis nostrae summam admirationem in assiduam intelligibilium pervestigationem, deinde in illorum ipsorum venerationem et amorem inductivas.

(Johannes Reuchlin, *De arte cabalistica*, Hagenhau, 1517, III)

Se întâmplase cu două zile în urmă. În ziua aceea de joi leneveam în pat fără să mă hotărâsc să mă scol. Sosisem în după-amiaza zilei precedente și telefonasem la editură. Diotallevi era tot la spital, iar Gudrun era pesimistă : tot la fel, deci tot mai rău. Nu îndrăzneam să mă duc să-l văd.

Cât despre Belbo, nu era la birou. Gudrun îmi spusese că telefonase și zisese că trebuia să plece undeva, pentru niște probleme de familie. Care familie ? Ciudățenia era că luase cu el și word-processor-ul — adică pe Abulafia, cum îi zicea el acum —, cu imprimantă cu tot. Gudrun îmi spusese că-l luase acasă pentru a termina o lucrare. De ce atâta bătaie de cap? Nu putea scrie la birou?

Mă simțeam fără patrie. Lia și copilul urmau să se întoarcă abia săptămâna următoare. Cu o seară înainte dădusem o raită pe la Pilade, dar nu găsisem pe nimeni.

Fui deșteptat de telefon. Era Belbo, cu o voce alterată, ca de departe.

„Alo ? De unde sunați ? Vă dădusem dispărut în Libia, în 1911...”

„Nu glumi, Casaubon, e ceva serios. Sunt la Paris.”

„La Paris ? Păi acolo trebuia să mă duc eu ! Eu trebuie să vizitez până la urmă Conservatoire-ul !”

„Nu glumi, îți repet. Sunt într-o cabină... Nu, într-un bar, în fine, nu știu dacă pot vorbi mult...”

„Dacă vă lipsesc fisele, sunați cu taxă inversă. Eu sunt aici și aștept.”

„Nu-i vorba de fise. Sunt la ananghie.” Începu să vorbească repede, ca să nu-mi lase

timp să-l întrerup. „Planul. Planul e bun. Te rog, nu-mi spune ceea ce știm deja. Ei sunt pe urmele mele.”

„Cine anume?” Mă tot căzneau să înțeleg.

„Templierii, pe cuvânt, Casaubon, știi că n-o să-ți vină să crezi, dar totul era adevărat. Ei cred că eu am harta, au dat de mine, m-au obligat să vin la Paris. Sâmbătă la miezul nopții vor să fiu la Conservatoire, sâmbătă, înțelegi, noaptea de Sfântul Ioan...” Vorbea dezlânat și nu reușeam să-l urmăresc.

„Nu vreau să mă duc, mă pregătesc să fug, Casaubon, ăia mă omoară. Dumneata trebuie să-l anunți pe De Angelis — nu, De Angelis e inutil —, fără poliție, te rog din suflet...”

„Atunci cum?”

„Atunci, nu știu, citește dischetele, pe Abulafia, în ultimele zile am introdus totul în el, chiar și ce s-a întâmplat în ultima lună. Dumneata nu erai, nu știam cui să povestesc, am scris timp de trei zile și trei nopți. Auzi, du-te la birou, în sertarul pupitrului meu e un plic cu două chei. Aia mare nu-ți trebuie, e de la casa de la țară, dar cea mică e de la apartamentul din Milano, du-te acolo și citește tot, pe urmă hotărăște dumneata, sau discutăm noi, Dumnezeule, nu știu cum să fac...”

„Bine, citesc. Dar apoi unde vă mai găesc?”

„Nu știu, aici schimb hotelul în fiecare noapte. Să zicem că dumneata faci totul azi și apoi mă aștepți acasă la mine mâine dimineață, eu încerc să te sun din nou, dacă pot. Doamne, parola...”

Auzii niște zgomote, vocea lui Belbo se apropia și se depărta cu intensitate variabilă, de parcă cineva încerca să-i smulgă receptorul.

„Belbo ! Ce se-ntâmplă ?”

„M-au găsit, parola...”

Un pocnet sec, ca de armă. Trebuie să fi fost receptorul care căzuse și se izbise de perete sau de tăbliile acelea care se găesc sub telefon. Un amalgam de voci. Apoi țâcănitul receptorului pus la loc în furcă. Desigur, nu de Belbo.

M-am băgat imediat sub duș. Trebuia să mă trezesc. Nu înțelegeam ce anume se petrecea. Planul era adevărat? Ce absurditate, îl inventaserăm noi. Cine pusese mâna pe Belbo? Cei din Roza-Cruce, contele de Saint-Germain, cei din Ohrana, Cavalerii Templului, Asasinii? De aici încolo totul era posibil, dat fiind că totul era neverosimil. Poate că Belbo își pierduse mințile, în ultimul timp era așa de încordat, nu înțelegeam dacă din cauza Lorenzei Pellegrini sau pentru că era tot mai fascinat de creația lui — sau, mai bine zis, Planul era comun, al meu, al lui, al lui Diotallevi, dar el era cel care părea acum mort după el, dincolo de limitele jocului. Nu avea rost să fac alte ipoteze. M-am dus la editură. Gudrun m-a primit cu observații înțepătoare despre faptul că acum ea singură era cea care ducea greul firmei; m-am dus glonț în birou, am găsit plicul, cheile, am alergat la apartamentul lui Belbo.

Miros greu, de mucuri râncede, scrumierele erau pline peste tot, chiuveta din bucătărie debordând de farfurii murdare, coșul de gunoi ticsit cu cutii de conserve spintecate. Pe o etajeră din birou, trei sticle de whisky goale, a patra mai conținea vreo două degete de alcool. Era apartamentul cuiva care-și petrecuse acolo ultimele zile fără să iasă, mâncând pe apucate, lucrând cu furie, ca un drogat.

Erau două camere cu totul, înșesate cu cărți puse teanc prin toate colțurile, cu rafturile dulapurilor îndoindu-se sub greutatea lor. Văzui imediat masa cu calculatorul, imprimanta, fișierele cu dischete. Câteva tablouri în puținele spații neocupate de rafturi, și chiar în fața mesei o gravură din secolul al XVII-lea, o reproducere înrămată cu grijă, o alegorie pe care n-o remarcasem cu o lună înainte, când urcasem acolo să beau o bere înainte să plec în concediu.

Pe masă, o fotografie a Lorenzei Pellegrini, cu o dedicație scrisă cu litere mărunte și cam copilărești. I se vedea numai fața, însă privirea, numai privirea singură, mă tulbura. Cu o mișcare instinctivă de delicatețe (sau din gelozie?), am întors fotografia fără să citesc dedicația.

Erau și câteva fișe. Am căutat ceva demn de interes, dar nu erau decât tabele, devize editoriale. Printre documentele acelea am găsit însă o fișă scoasă la imprimantă care, judecând după dată, era probabil din epoca primelor experimente cu word-processor-ul. Era intitulată chiar „Abu”. Îmi aminteam ziua când Abulafia își făcuse apariția la editură, entuziasmul aproape copilăresc al lui Belbo, bombănelile Gudrunei, ironiile lui Diotallevi.

„Abu” fusese, desigur, riposta personală a lui Belbo față de detractorii săi, o glumă goliardică, de neofit, dar spunea multe despre furia combinatorie cu care Belbo se apropiase de aparat. El, care afirma întotdeauna, cu surâsul lui palid, că, din moment ce descoperise că nu poate fi un protagonist, se hotărâse să fie un spectator inteligent — inutil să te apuci de scris dacă nu exista o motivație serioasă, mai bine să rescrii cărțile altora, asta face un redactor bun de editură —, găsisese în aparatul acela un fel de drog, prinsese să-și treacă degetele pe tastatură ca și cum ar fi făcut variații la *Petit Montagnard*, la vechiul său pian de acasă, fără teama de a fi supus judecății. Nu se gândea să creeze; el, cel atât de terorizat de scris, știa că aceea nu era creație, ci dovadă de eficiență electronică, exercițiu de gimnastică. Însă, uitându-și fantasmemele lui obișnuite, găsea în jocul acela formula pentru a-și exersa acea adolescență de revenire, specifică unui om de cincizeci de ani. În orice caz, într-un fel, pesimismul lui natural, dificila lui împăcare cu trecutul se topiseră în dialogul cu o memorie minerală, obiectivă, ascultătoare, iresponsabilă, tranzistorizată, atât de omenește inumană, încât îi permitea să nu mai simtă obișnuita-i împovărare a vieții.

FILENAME : Abu

O, ce dimineată frumoasă de sfârșit de noiembrie, la început a fost cuvântul, cântă zeiță mânia ce-aprinse pe-Ahil Peleianul femeii, eroi și arme și iubiri. Punct și ia-o de la capăt singur. Probă probă probă parakalo parakalo, cu programul adecvat faci și anagramele,

dacă ai scris un roman întreg despre un erou sudist care se numește Rhett Butler și o fetișcană capricioasă care se numește Scarlett și apoi te căiești, n-ai decât să dai o comandă și Abu schimbă toți Rhett Butler-ii în prințul Andrei și Scarlett-ele în Natașa, Atlanta în Moscova, și-ai scris război și pace.

Abu face acum asta : bat fraza asta, îi comand lui Abu să pună în loc de flecare „a” un „akka” și în loc de fiecare „o” un „ulla” și o să iasă un fragment cvasi-finic.

Akkabu fakkace akkacum akkastakka : bakkat frakkazakka akkastakka, îi cullamakkand lui Akkabu sakka punakka în lullac de fiecakkare „akka” un „akkakkakka” și în lullac de fiecakkare „ulla” un „ullakka”, și ulla sakka iakkasakka un frakkagment cvakkasi-finic.

„O, ce plăcut, o, vârtej al diferanței, o lector / scriptor al meu ideal lovit de o insomnie ideală, o, veghe a lui finnegan, o, animal drăgălaș și blând. Nu te ajută să gândești tu, ci te ajută pe tine să gândești pentru el. O mașină întru totul spirituală. Când scrii cu pana cea de găscă trudești din greu pe foile-asudate și pana ți-o înmoi clipă de clipă, gândurile se suprapun, iar pulsul nu poate ține pasul, dacă bați la mașină se încalecă literele, nu poți înainta cu iuțeala sinapselor tale, ci numai în ritmul butucănos al mecanicii. Cu el, cu acesta (aceasta?) în schimb, degetele fantazează, mintea atinge tastatura, hai sus pe aripi aurite, plănuiești în fine severa rațiune critică după fericirea de la-nceput.

Și iat acum cefac, iau acst paragr de tratologii ortigrfice și comand mașinii csă cipieze și să srsteze în memoria de trecere și apoi să-l facăsăreapă din ael limb pe ecran după el însuși.

Iată, băteam la întâmplare, iar acum am luat acel paragraf plin de teratologii ortografice și i-am comandat mașinii să repete greșeala pe propriile-i urme, însă de data asta l-am corectat și, în sfârșit, el apare pe deplin lizibil, perfect, din cruscă am scos Academie Pură.

Ar fi putut să-mi pară rău că am aruncat primul alineat : îl las numai așa, ca să arăt cum pe acest ecran pot coexista a fi și a trebui să fie, contingența și necesitatea. Totuși, aș putea să extrag fragmentul infam din textul vizibil, dar nu și din memorie, păstrând astfel arhiva refulărilor mele, tăindu-le freudienilor omnivori și specialiștilor în variante pofta conjecturii, și meșteșugul, și gloria academică.

Mai ceva decât memoria adevărată, fiindcă aceea, chiar cu prețul unui exercițiu greu, învață să-și amintească, nu să uite. Diotallevi se dă în vânt, ca toți sefarzii, după palatele cu scară monumentală și cu statuia unui războinic care comite o faptă rea și oribilă asupra unei femei fără apărare, apoi cu coridoare cu sute de camere, având fiecare întruchiparea unui miracol, apariții neașteptate, fapte neliniștitoare, mumii însuflețite, iar fiecărei imagini, cu totul memorabile, tu îi asociezi un gând, o categorie, un element din mobilierul cosmic, ba chiar un silogism, un silogism nemăsurat, lanțuri de apoftegme, coliere de hipalaje, rozete de zeugme, dansuri de hysteron proteron, logoi apofantici,

ierarhii de stoicheia, precesiuni de echinox, paralaxe, ierbare, genealogii de gimnosofiști - și tot așa, la nesfârșit - o, Raimundo, o, Camillo, voi, căroră vă era de-ajuns să vă întoarceți cu gândul la viziunile voastre și imediat reconstituați marele lanț al ființei, în *love and joy*, pentru că tot ceea ce în univers se deschidea ca o carte în mintea voastră se reunise deja într-un volum, iar Proust v-ar fi făcut să zâmbiți. Dar de data aceea când împreună cu Diotallevi ne gândeam să construim o *ars oblivionalis* n-am reușit să găsim regulile pentru uitare. E inutil, poți merge în căutarea timpului pierdut urmărind dâre lunecoase precum Degețel prin pădure, dar nu reușești să rătăcești, bunăoară, timpul regăsit. Degețel se întoarce întotdeauna, obsesiv. Nu există o tehnică a uitării, suntem încă la procesele naturale întâmplătoare - leziuni cerebrale, amnezie sau improvizare manuală, ce știi eu ? o călătorie, alcoolul, somnoterapia, sinuciderea.

În schimb, Abu îți poate permite mici sinucideri locale, amnezii provizorii, afazii nedureroase.

Unde erai ieri seară, L.

Iată, cititorule indiscret, tu n-o să știi niciodată, însă rândul acela frânt de mai sus, care-și face apariția în gol, era chiar începutul unei fraze lungi pe care am scris-o, dar pe care pe urmă am vrut să nu o fi scris (și nici măcar s-o fi gândit), pentru că aș fi vrut ca tot ce am scris să nu se fi întâmplat. A fost de-ajuns o comandă, o bandă de bale lăptoase s-a întins peste alineatul fatal și inoportun, am apăsat pe un „delete” și fșșșt, totul a dispărut.

Dar nu-i de-ajuns. Tragedia celui ce se sinucide e că, abia ce-a sărit pe fereastră, între al șaptelea și al șaselea etaj, se răzgândește : „Ah, de-aș putea să mă întorc înapoi !” Nimic de făcut. Niciodată nu s-a întâmplat. Buf. În schimb, Abu e indulgent, îți permite căința, aș putea să am din nou textul meu dispărut dacă m-aș hotărî la timp și-aș apăsa pe tasta de recuperare. Ce ușurare. Numai că la gândul că, voind, aș putea să-mi amintesc, uit imediat.

N-o să mă mai duc prin bărulețe să dezintegrez mici nave cu proiectile trasoare atât timp cât monstrul nu te dezintegrează pe tine. Aici e mai frumos, dezintegrezi gânduri. E o galaxie de mii și mii de asteroizi, toți în șir, albi sau verzi, și-i creezi tu. Fiat Lux, Big Bang, șapte zile, șapte minute, șapte secunde, și ți se naște pe dinaintea ochilor un univers în perenă lichiefiere, unde nu există nici măcar linii cosmologice precise și înlănțuiri temporale, darmito numerus Clausius, aici se merge înapoi chiar și în timp, caracterele apar și reapar cu un aer indolent, se ițesc din nimic și, docile, se întorc tot acolo, iar când reiei, legi, ștergi, ele se dizolvă și se reectoplasmează în locul lor firesc, e o simfonie submarină de înlănțuiri și fracturi moi, un dans gelatinos de comete autofage, ca știuca aceea din Yellow Submarine, apeși cu buricul degetului și ireparabilul începe să lunece îndărăt către un cuvânt vorace și dispare între fălcile lui, el suge și svârllurp, întuneric, dacă nu te oprești, se mănâncă singur și se îngrașă din nimicnicia-i, gaură neagră a Cheshire-ului.

Iar dacă scrii ceea ce pudoarea n-ar vrea, totul sfârșește pe dischetă, iar tu îi pui dischetei o parolă și nimeni nu te va mai putea citi, lucru excelent pentru agenții secreți,

scrii mesajul, îl pui bine și-l închizi, apoi îți pui discheta în buzunar și te fâțâi pe unde vrei, și nici Torquemada n-o să poată ști ce-ai scris, numai tu și celălalt (acel Altul?). Să zicem că ei te și torturează, tu te prefaci că mărturisești și că tastezi, și, în loc de asta, apeși o tastă nevăzută și mesajul nu mai este.

Vai, scrisesem ceva, am mișcat degetul din greșeală, a dispărut tot. Ce era ? Nu-mi amintesc. Știu că nu dezvăluiam nici un Mesaj. Dar după aceea, nu se știe.

Cel ce încearcă să pătrundă în Grădina cu trandafiri a Filosofilor fără cheie pare un om care ar vrea să umble fără picioare.

(Michael Maier, *Atalanta Fugiens*, Oppenheim, De Bry, 1618, emblema XXVII)

Nu era nimic altceva la vedere. Trebuia să caut în dischetele word processor-ului. Erau aranjate în ordine numerică și am crezut că era cazul să încerc cu prima. Dar Belbo spusese ceva de parolă. Întotdeauna fusese gelos cu secretele lui Abulafia.

Într-adevăr, îndată ce am deschis aparatul, apăru un mesaj care mă întreba : “Ai parola ?” Formulă neimperativă, Belbo era un om educat.

O mașină nu colaborează, știe că trebuie să primească parola; n-o primește, tace. De parcă mi-ar fi spus însă : „Bagă de seamă, tot ce vrei să știi se află aici, la mine în burtă, dar sapă, sapă, cârtiță bătrână, și n-o să găsești niciodată”. Acu-i acu’, mi-am zis, grozav îți mai plăcea să faci permutări în joacă cu Diotallevi, erai un fel de Sam Spade al editurii, cum ar fi spus Jacopo Belbo, găsește-i chichița.

La Abulafia parola putea fi de șapte litere. Câte permutări de șapte litere puteau fi efectuate cu cele douăzeci și cinci de litere ale alfabetului, calculând și repetările, pentru că nimic nu se opunea ca acel cuvânt să fie „cadabra” ? Există formula pe undeva, iar rezultatul ar trebui să fie șase miliarde și ceva. Având un calculator gigantic, capabil să găsească șase miliarde de permutări, la un milion pe secundă, ar fi trebuit totuși să i le comunic lui Abulafia una câte una, ca să le încerce, și știam că lui Abulafia îi trebuiau cam zece secunde ca să întrebe și apoi să verifice password-ul. Prin urmare, șizeci de miliarde de secunde. Dat fiind că într-un an secundele sunt ceva mai multe de treizeci și unu de milioane, să zicem treizeci ca să rotunjim, timpul de lucru ar fi fost de circa două mii de ani. Nu era cine știe ce.

Trebuia procedat prin ipoteză. La ce cuvânt s-ar fi putut gândi Belbo? Întâi de toate, era oare un cuvânt pe care-l găsisese la început, când se apucase să folosească aparatul, sau pe care-l născocise și îl schimbasese în ultimele zile, când își dăduse seama că dischetele conțineau material exploziv și că, cel puțin pentru el, jocul nu mai era joc? Ar fi fost cu totul altceva.

Mai bine să mă opresc la cea de-a doua ipoteză. Belbo se simte hăituit de Plan, ia Planul

în serios (pentru că așa îmi dăduse de înțeles la telefon) și atunci se gândește la vreun termen legat de povestea noastră.

Sau poate că nu : un termen legat de Tradiție ar fi putut să le vină și Lor în minte. Un moment m-am gândit că poate Ei intraseră în apartament, făcuseră o copie după dischete, iar în clipa aceea încercau toate combinațiile posibile în vreun loc îndepărtat. Calculatorul suprem în vreun castel din Carpați.

Ce prostie, mi-am spus, ăia nu erau oameni de calculator, ar fi putut umbla cu Notarikon-ul, cu Gematria, cu Temurah, mânuind dischetele ca pe Tora. Și le-ar fi trebuit atâta timp cât a trecut de când a fost așternut pe hârtie *Sefer Yetzirah*. Totuși, ipoteza nu era de neglijat. Ei, dacă existau, ar fi urmărit o inspirație cabalistică, și dacă Belbo se convinsese că existau, probabil că ar fi urmat și el aceeași cale.

Ca să fiu cu conștiința împăcată, am încercat cu cei zece sefiroți : Kether, Hochmah, Binah, Hesed, Geburah, Tiphereth, Netzah, Hod, Yesod, Malkuth și-l adăugai și pe Tchekinah pe deasupra... Nu funcționa, bineînțeles, era prima idee care i-ar fi putut trece prin cap oricui.

Cu toate acestea, cuvântul trebuia să fie ceva banal, care-ți vine în minte aproape prin forța lucrurilor, deoarece când lucrezi pe un text, și în mod obsedant, cum trebuie să fi lucrat Belbo în ultimele zile, nu te poți sustrage universului discursului în care trăiești. E neomenește să crezi că ar înnebuni lucrând la Plan și i-ar trece prin cap nu știi ce, Lincoln sau Mombasa. Trebuie să fie ceva legat de Plan. Dar ce?

Am încercat să mă identific cu procesele mentale ale lui Belbo, care scrisese fumând întruna, și bând, și uitându-se în toate părțile. M-am dus în bucătărie să-mi torn ultimul strop de whisky în singurul pahar curat pe care l-am găsit, m-am întors la consolă, cu spinarea sprijinită de spătar, cu picioarele pe masă, bând cu înghițituri mici (nu așa făcea Sam Spade - sau poate că nu, acela era Marlowe?) și rotindu-mi privirea în jur. Cărțile erau prea departe și nu se puteau citi titlurile de pe cotoare.

Am dat pe gât ultima înghițitură de whisky, am închis ochii, i-am redeschis. În fața mea, gravura din secolul al XVII-lea. Era o alegorie tipic rozacruceană din perioada aceea, atât de bogată în mesaje codificate, în căutarea membrilor Fraternității. Evident, reprezenta Templul rozacruceenilor, și apărea acolo un turn ce se termina cu o cupolă, după modelul iconografic renesanțist, creștin și ebraic, în care Templul din Ierusalim era reconstituit după modelul moscheii lui Omar.

Peisajul din jurul turnului era incongruent și tot incongruent populat, cum se întâmplă în acele rebusuri în care vezi un palat, o broască în prim-plan, un catâr cu samar, un rege care primește un dar de la un paj. Aici, în stânga jos, un gentilom ieșea dintr-un puț, agățându-se de un scripete fixat cu niște vergele absurde într-un punct din interiorul turnului, printr-o fereastră circulară. În centru, un cavaler și un drumeț, în dreapta, un pelerin îngenunchat, care se sprijinea pe o ancoră mare ca pe un toiag. În partea dreaptă, aproape în fața turnului, un pisc, o stâncă de pe care se arunca un personaj cu spadă, iar în partea opusă, în perspectivă, Araratul, cu Arca împotmolită pe culme. În partea de sus, în colțuri, doi nori luminați fiecare de câte o stea, trimițând asupra turnului raze oblice, de-a

lungul cărora levitau două figuri, un bărbat gol pe care se încolăcea un șarpe și o lebădă. Sus, în centru, un nimb având deasupra cuvântul „oriens” cu caractere ebraice imprimate îngroșat, din care ieșea mâna lui Dumnezeu ținând, legat de un fir, turnul.

Turnul se mișca pe niște roți, avea un prim nivel pătrat, ferestre, o ușă, un pod mobil pe latura din dreapta, apoi un fel de terasă cu patru turnulețe de observație, fiecare ocupat de câte un oștean cu scut (împodobit cu litere ebraice) care agita o ramură de palmier. Dar dintre oșteni se vedeau numai trei, iar al patrulea se ghicea, ascuns de masa cupolei octogonale, pe care se înălța o turlă, tot octogonală, iar din aceasta ieșeau două aripi mari. Deasupra, o altă cupolă, mai mică, cu un turnuleț cvadrangular, care, deschizându-se prin niște arcuri largi susținute de coloane subțiri, lăsa să se vadă în interiorul lui un clopot. Apoi sfârșea cu o cupolă mică, cu patru bolți, de care se atașa firul ținut sus de mâna dumnezeiască. Pe laturile micii cupole, cuvântul „Fa/ma”, iar deasupra cupolei o inscripție : „Collegium Fraternitatis”.

Bizareriile nu se sfârșeau aici, pentru că din alte două ferestre rotunde ale turnului ieșeau, în stânga un braț uriaș, disproporționat față de celelalte figuri, care ținea o spadă, ca și cum ar fi aparținut făpturii înaripate închise în turn, iar în dreapta o trâmbiță. Trâmbița, din nou...

Avui o bănuială în legătură cu numărul deschizăturilor turnului : prea multe și prea regulate la cupole, în schimb întâmplătoare pe laturile de la bază. Turnul se vedea numai pe două dintre cele patru laturi ale lui, în perspectivă ortogonală, și puteai să-ți închipui că, din motive de simetrie, ușile, ferestrele și hublourile ce se vedeau pe o latură erau reproduse și pe latura opusă, în aceeași ordine. Așadar, patru arcuri în turla clopotniței, opt ferestre în cea de jos, patru turnulețe, șase deschideri între fațada estică și cea vestică, paisprezece între fațada nordică și cea sudică. Am făcut adunarea: treizeci și șase de deschizături.

Treizeci și șase. De peste zece ani numărul acesta mă obseda. Împreună cu o sută douăzeci. Rozacruceenii. O sută douăzeci împărțit la treizeci și șase dădea, păstrând șapte cifre, 3,333333. Exagerat de perfect, dar merita să încerc, încercai. Fără succes.

Îmi trecu prin minte că, înmulțită cu doi, cifra aceea dădea aproximativ numărul Fiarei, 666. Dar și ipoteza aceasta se dovedi prea fantasmagorică.

Mă izbi deodată nimbul central, sediul divinității. Literele ebraice erau foarte evidente, se puteau vedea și stând pe scaun. Însă Belbo nu putea scrie pe Abulafia litere ebraice. M-am uitat mai atent : le cunoșteam, desigur, de la dreapta spre stânga : *jod, he, waw, he*. Iahveh, numele lui Dumnezeu.

Și începe prin a combina numele acesta, adică YHWH, la început singur, și a examina toate combinațiile lui, și a-l face să se miște și să se învârtă ca o roată...

(Abulafia, *Hayyê ha-Nefes*, Ms. München, 408)

Numele lui Dumnezeu... Păi sigur că da. Mi-am amintit primul dialog dintre Belbo și Diotallevi, în ziua în care-l instalaseră pe Abulafia în birou.

Diotallevi stătea în ușa încăperii lui și avea un aer indulgent. Indulgența lui Diotallevi era întotdeauna jignitoare, însă Belbo părea s-o accepte, dinadins, cu indulgență.

„N-o să-ți folosească la nimic. Nu cumva vrei să scrii cu el manuscrisele pe care nu le citești?”

„Servește la clasificat, la ordonat liste, la aducerea fișelor la zi. Aș putea să scriu cu el un text al meu, nu pe-ale altora.”

„Dar ai jurat că n-o să scrii nimic al tău.”

„Am jurat că n-o să încurc lumea cu încă un manuscris. Am spus că, fiindcă am descoperit că n-am stofă de protagonist...”

„... o să fii un spectator inteligent. Știu. Și-atunci?”

„Și-atunci și spectatorul inteligent, când se întoarce de la vreun concert, fredonează și el partea lui. Doar nu pretinde s-o dirijeze la Carnegie Hall...”

„Așadar, o să faci experimente de vocalize scrise ca să descoperi că nu trebuie să scrii.”

„Ar fi o alegere onestă.”

„Crezi dumneata?”

Diotallevi și Belbo erau amândoi de origine piemonteză și disertau adesea despre capacitatea aceea pe care o au piemontezii sadea, de a te asculta politicos, a te privi în ochi și a zice „crezi dumneata?” pe un ton care pare de un interes educat, dar care în realitate te face să te simți obiectul unei profunde dezaprobări. Eu eram un barbar, ziceau ei, iar aceste subtilități aveau să-mi scape întotdeauna.

„Barbar?” protestam eu. „Sunt născut la Milano, familia mea e de prin părțile Aostei...”

„Baliverne”, ziceau ei, „piemontezul se recunoaște imediat după scepticismul lui”.

„Eu sunt sceptic.”

„Nu. Dumnezeu ești numai incredul, iar asta-i altceva.”

Știam de ce Diotallevi se îndoia de Abulafia. Auzise spunându-se că se putea altera ordinea literelor cu el, încât un text ar fi putut să dea naștere contrariului său și să ducă la profetii obscure. Belbo încerca să-i explice.

„Sunt jocuri de permutare”, îi spunea, „nu se numesc Temurah? Nu așa procedează rabinul credincios ca să se ridice până la porțile Strălucirii?”

„Amice”, îi zicea Diotallevi, „n-o să-nțelegi niciodată nimic. E adevărat că Tora, vorbesc de cea vizibilă, e numai una dintre posibilele permutări ale literelor din Tora eternă, pe care Dumnezeu a conceput-o și i-a încredințat-o lui Adam. Și, permutând în decursul veacurilor literele cărții, s-ar putea ajunge la regăsirea Torei originare. Dar nu rezultatul e cel care contează, ci procesul, fidelitatea cu care vei face să se învârtă la nesfârșit morișca rugăciunii și a scripturii, descoperind adevărul puțin câte puțin. Dacă mașina asta ți-ar da imediat adevărul, nu l-ai recunoaște, pentru că sufletul tău nu ar fi purificat printr-o lungă interogare. Și apoi, într-un birou ! Cartea trebuie murmurată într-o chichineată prăpădită din ghetou unde zi de zi înveți să te îndoii de spate și să-ți miști brațele strâns pe lângă șolduri, iar între mâna care ține Cartea și cea cu care o răsfoiești aproape că nu trebuie să existe loc, și dacă-ți umezești degetele trebuie să le duci vertical la buze, ca și cum ai fărâma azimă, atent să nu pierzi nici o firimitură. Cuvântul trebuie mâncat cu cea mai mare încetineală, îl poți muia și recombina numai dacă-l lași să se topească pe limbă, și fii atent să nu-l scapi pe caftan, pentru că dacă se evaporă o literă, se rupe firul care-i merit să te unească cu sefiroții superiori. Acestui lucru și-a închinat viața Abraham Abulafia, în timp ce Sfântul Toma al vostru se trudea să-l găsească pe Dumnezeu cu cele cinci căi ale lui. *Hokmath ha-Zeruf* a lui era în același timp știință a combinării literelor și știință a purificării inimilor. Logică mistică, lumea literelor și a învolburării lor în permutări nesfârșite este lumea beatitudinii, știința combinării e o muzică a gândirii, dar ai grijă să umbli cu încetineală și cu băgare de seamă, pentru că mașina ta ar putea să-ți provoace delir, nu extaz. Mulți dintre discipolii lui Abulafia n-au știut să se păstreze pe pragul acela foarte gingaș ce desparte contemplarea numelor lui Dumnezeu de practica magică, de manipularea numelor spre a-și face din ele talisman, instrument de dominare asupra naturii. Și nu știau, cum nu știi nici tu - nu știe nici aparatul tău — că fiecă literă e legată de unul dintre mădularele corpului, iar dacă muți o consoană fără să-i cunoști puterea, unul dintre mădularele tale ar putea să-și schimbe poziția sau natura, și te-ai trezi schilodit nemilos, pe dinafară pe viață, iar pe dinăuntru pe veșnicie”.

„Ascultă”, îi zisesse Belbo chiar în ziua aceea, „nu m-ai întors din convingerea mea, mă încurajezi. Așa că am în mână și la comanda mea, așa cum prietenii tăi aveau Golem, un Abulafia al meu personal. O să-l numesc Abulafia, iar pentru intimi, Abu. Iar Abulafia al meu va fi mai cu pază și mai respectuos decât al tău. Mai modest. Problema nu e să găsești toate combinațiile numelui lui Dumnezeu? Ei bine, uită-te în manualul ăsta, am un mic program în Basic pentru a permuta toate secvențele de patru litere. Pare făcut expres pentru IHVH. Iată-l, vrei să-i dau drumul ?” Și-i arăta programul acela într-adevăr

cabalistic pentru Diotallevi:

```
10 REM ANAGRAMA
20 INPUT L$ (1), L$ (2), L$ (3), L$ (4)
30 PRINT
40 FOR I1=1 TO 4
50 FOR I2=1 TO 4
60 IF I2=I1 THEN 130
70 FOR I3=1 TO 4
80 IF I3=I1 THEN 120
90 IF I3=I2 THEN 120
100 LET I4=10-(I1+I2+I3)
110 LPRINT L$ (I1) ; L$ (I2) ; L$ (I3) ; L$ (I4)
120 NEXT I3
130 NEXT I2
140 NEXT I1
150 END
```

„Încearcă, scrie I, H, V, H când îți cere input-ul și dă drumul la program. Poate n-o să-ți vină să crezi: permutările posibile sunt douăzeci și patru.”

„Sfinți Serafimi! Și ce faci cu douăzeci și patru de nume ale lui Dumnezeu? Crezi că învățații noștri nu făcuseră și ei calculul ăsta? Păi citește *Sefer Yetzirah*, secțiunea a șaisprezecea din capitolul patru. Și nu aveau calculatoare. «Două Pietre construiesc două Case. Trei Pietre construiesc șase Case. Patru Pietre construiesc douăzeci și patru de Case. Cinci Pietre construiesc o sută douăzeci de Case. Șase Pietre construiesc șapte sute douăzeci de Case. Șapte Pietre construiesc cinci mii patruzeci de Case. De-aici înainte du-te și gândește-te la ceea ce gura nu poate spune și urechea nu poate auzi.» Știi cum se numește asta astăzi ? Calcul factorial. Și știi de ce Tradiția te avertizează că de-aici încolo e mai bine să încetezi ? Pentru că, dacă literele numelui lui Dumnezeu ar fi opt, permutările ar fi patruzeci de mii, iar dacă ar fi zece, ar face trei milioane șase sute de mii, iar permutările bietului tău nume ar fi aproape patruzeci de milioane, și zi mersi că n-ai și *middle initial* ca americanii, altfel ai sări la peste patru sute de milioane. Iar dacă literele numelor lui Dumnezeu ar fi douăzeci și șapte, pentru că alfabetul ebraic n-are vocale, ci douăzeci și două de sunete plus cinci variante, numărul numelor sale posibile ar avea douăzeci și nouă de cifre. Dar ar trebui să calculezi și repetițiile, pentru că nu se poate exclude ca numele lui Dumnezeu să fie Aleph repetat de douăzeci și șapte de ori, și atunci

factorialul nu ți-ar mai ajunge și ar trebui să calculezi douăzeci și șapte la a douăzeci și șaptea: și ai avea, cred, patru sute patruzeci și patru de miliarde de miliarde de miliarde de miliarde de posibilități, sau cam pe-acolo, în orice caz, un număr din treizeci și nouă de cifre.”

„Trișezi, ca să mă impresionezi. Am citit și eu *Sefer Yetzirah*. Literale fundamentale sunt douăzeci și două și cu alea, numai cu ele, Dumnezeu a plăsmuit toată făptura.”

„Încaltea nu încerca sofisme, pentru că dacă intri în mărimi de ordinul ăsta, dacă în loc de douăzeci și șapte la a douăzeci și șaptea iei douăzeci și doi la a douăzeci și doua, îți ies tot cam la trei sute patruzeci de miliarde de miliarde de miliarde. Pentru măsura ta omenească, ce diferență e? Știi oare că, dacă ar trebui să numeri unu, doi, trei și așa mai departe, câte un număr pe secundă, ca să ajungi la un miliard, iau numai un prăpădit de miliard, ți-ar lua cam treizeci și doi de ani? Dar chestiunea e și mai complicată decât crezi tu, iar Cabala nu se reduce la *Sefer Yetzirah*. Și-ți spun eu de ce o bună permutare a Torei trebuie să facă uz de toate cele douăzeci și șapte de litere. E adevărat că cele cinci finale, dacă în cursul unei permutări ar cădea în corpul cuvântului, s-ar transforma în echivalentul lor normal. Dar nu-i întotdeauna așa. În Isaia 9, 6, 7, cuvântul LMRBH, Lemarbah — care înseamnă tocmai «a multiplica» — e scris cu *mem* final în mijloc.”

„De ce?”

„Pentru că fiecă literă corespunde unui număr și litera *mem* normală e patruzeci, în timp ce *mem* finală e șase sute. Nu mai e vorba de Temurah, care te învață să faci permutări, ci de Gematria, care găsește afinități sublimе între cuvânt și valoarea lui numerică. Cu acea *mem* finală, cuvântul LMRBH nu e 277, ci 837, și echivalează astfel cu «ThThZL», Thath Zal’, care înseamnă «cel ce dă din belșug». Așa că vezi că-i nevoie să ții cont de toate cele douăzeci și șapte de litere, pentru că nu contează numai sunetul, ci și numărul. Și atunci ne întoarcem la calculul meu: permutările sunt mai multe de patru sute de miliarde de miliarde de miliarde de miliarde. Și știi cât ne-ar trebui ca să le încercăm pe toate, câte una pe secundă, admitând că o mașină, bineînțeles că nu a ta, mică și prăpădită, ar putea-o face? Cu o combinație pe secundă ți-ar trebui șapte miliarde de miliarde de miliarde de miliarde de minute, o sută douăzeci și trei de milioane de miliarde de miliarde de miliarde de ore, ceva mai mult de cinci milioane de miliarde de miliarde de miliarde de zile, paisprezece mii de miliarde de miliarde de miliarde de ani, o sută patruzeci de miliarde de miliarde de miliarde de secole, paisprezece miliarde de miliarde de miliarde de milenii! Iar dacă ai avea un calculator capabil să încerce un milion de combinații pe secundă, gândește-te, vai, cât timp ai câștiga, numărătoarea aia a ta electronică cu bile s-ar descurca în paisprezece mii de miliarde de miliarde de milenii! Dar în realitate adevăratul nume al lui Dumnezeu, cel secret, e lung cât toată Tora și nu există pe lume mașină capabilă să-i sfârșească permutările, fiindcă Tora este prin ea însăși rezultatul unei permutări cu repetări ale celor douăzeci și șapte de litere, iar arta ce ține de Temurah nu-ți spune că trebuie să permuți cele douăzeci și șapte de litere ale alfabetului, ci toate semnele din Tora, unde fiecare semn valorează ca și cum ar fi o literă de sine stătătoare, chiar dacă apare de nenumărate ori la alte pagini, cum ai zice că cei doi *he* din numele Ivh sunt două litere diferite. De asta, dacă tu ai vrea să calculezi permutările

posibile ale tuturor semnelor din întreaga Tora, nu ți-ar ajunge toate zerourile din lume. Încearcă, încearcă numai, cu nenorocita aia a ta de mașinuță pentru contabili. Mașina există, bineînțeles, dar nu a fost produsă în Silikon Valley, e sfânta Cabală, sau Tradiția, iar rabinii fac de secole ceea ce nici o mașină nu va putea face vreodată, și să sperăm că nici n-o să facă. Pentru că atunci când combinatoria ar fi terminată, rezultatul ar trebui să rămână secret și, în orice caz, universul își va fi încetat ciclul său, iar noi am străfulgera lipsiți de memorie în gloria marelui Metatron.”

„Amin”, zicea Jacopo Belbo.

Însă la aceste lucruri amețitoare Diotallevi îl împingea încă de pe atunci, și ar fi trebuit să țin cont de asta. De câte ori nu-l văzusem pe Belbo, după orele de birou, încercând programe care să-i permită să verifice calculele lui Diotallevi, pentru a-i arăta că cel puțin Abu al lui îi spunea adevărul în câteva secunde, fără a trebui să calculeze cu mâna, pe pergamente îngălbenite, cu niște sisteme numerice antediluviene, care pe lângă toate astea, în treacăt fie zis, nu-l cunoșteau nici pe zero ? Zadarnic, și Abu răspundea, până unde putea ajunge, prin notație exponențială, iar Belbo nu reușea să-l umilească pe Diotallevi cu un ecran care să se umple cu zerouri la infinit, palidă imitație vizuală a multiplicării universurilor combinatorii și a exploziei tuturor lumilor posibile...

Acum însă, după tot ce se întâmplase și cu gravura aceea rozacruceană în față, era imposibil ca Belbo să nu se fi întors, în căutarea unui password, la exercițiile acelea cu numele lui Dumnezeu. Dar ar fi trebuit să mizeze pe numere ca 36 sau 120 dacă era așa cum presupuneam eu, obsedat de cifrele acelea. Deci nu putea să fi combinat cele patru litere ebraice deoarece, știa și el, patru pietre construiesc numai douăzeci și patru de case.

Ar fi putut miza pe transcrierea italiană, care conține și două vocale. Cu șase litere avea la dispoziție șapte sute douăzeci de permutări. Ar fi avut și repetiții; dar Diotallevi spusese că cei doi *he* erau ca două litere diferite. Ar fi putut-o alege pe a treizeci și șasea sau pe a o sută douăzecea.

Ajunsesem în casă pe la unsprezece; acum era unu. Trebuia să creez un program pentru anagrame de șase litere, și era de-ajuns să-l modific pe cel care era deja făcut pentru patru.

Aveam nevoie de o gură de aer. Am coborât, mi-am cumpărat de mâncare și încă o sticlă de whisky.

Am urcat din nou, am lăsat sandviciurile într-un colț, am trecut repede la whisky, am pus discheta-sistem pentru Basic, am compilat programul pentru cele șase litere — cu obișnuitele greșeli, și mi-a luat o jumătate de oră bună, însă pe la două și jumătate programul funcționa, iar ecranul îmi perinda pe dinaintea ochilor cele șapte sute douăzeci de nume ale lui Dumnezeu:

bineînțeles, dar cum cuvântul era ebraic, îl scrisese de la dreapta la stânga. Input-ul nu fusese IAHVEH — cum de nu mă gândisem de la început ? —, ci HEVHAI. Firește că din acel moment ordinea permutărilor se inversase. Trebuia să număr de la sfârșit. Încercai din nou ambele numere.

Nu se întâmplă nimic.

Greșisem totul. Mă-ndârjisem pe o ipoteză elegantă, dar falsă. Asta li se întâmplă și celor mai mari oameni de știință.

Nu, nu celor mai mari oameni de știință. Tuturor. Nu observaserăm noi, chiar cu o lună înainte, că în ultimul timp apăruseră cel puțin trei romane în care protagonistul căuta cu ajutorul calculatorului numele lui Dumnezeu ? Belbo n-ar fi fost așa de plat. Și pe urmă, dă-o-ncolo, când alegi o parolă, alegi ceva de care-ți amintești ușor, un cuvânt pe care să-ți vină să-l bați spontan, aproape din instinct. Închipuiește-ți, IHVHEA! Ar fi trebuit apoi să suprapună Notarikon-ul peste Temurah și să născocească un acrostih ca să-și amintească cifrul. Bunăoară: Imelda, Hai Vendicato Hiram Empiamente Assassinato¹¹.

Și pe urmă, de ce trebuia Belbo să gândească în termenii cabalistici ai lui Diotallevi? El era obsedat de Plan, iar în Plan introduseserăm atâtea alte componente, rozacruceenii, Sinarhia, Homuncului, Pendulul, Turnul, Druizii, Ennoia...

Ennoia... M-am gândit la Lorenza Pellegrini. Am întins mâna și am întors cu fața fotografia pe care o cenzurasem. Am încercat să alung un gând nelalocul lui, amintirea acelei seri în Piemont... Am apropiat fotografia și am citit dedicația. Spunea: „Fiindcă eu sunt cea dintâi și cea de pe urmă. Eu sunt cea onorată și cea repudiată. Eu sunt prostituata și sfânta. Sophia”.

Trebuie să fi fost după petrecerea de la Riccardo. Sophia, șase litere. Dar de ce mai trebuia să le anagramez ? Eu eram cel care gândea întortocheat. Belbo o iubește pe Lorenza, o iubește tocmai fiindcă e așa cum e, iar ea e Sophia - și când te gândești că ea, în momentul ăla, cine știe... Nu, dimpotrivă, Belbo gândește și mai întortocheat. Îmi reveneau în memorie cuvintele lui Diotallevi: „În cea de-a doua sefira Aleph-ul întunecos se transformă în Aleph-ul luminos. Din Punctul Obscur țâșnesc literele Torei, trupul sunt consoanele, suflarea - vocalele, și împreună însoțesc cantilena credinciosului. Când melodia semnelor se mișcă, consoanele și vocalele se mișcă împreună cu ea. Astfel se naște de aici Hochmah, Înțelepciunea, Sapiența, ideea primordială în care totul e conținut ca într-un sipet, gata să se deschidă în creație, în Hochmah e conținută esența a tot ceea ce va urma...”

Și ce era Abulafia, cu rezerva lui secretă de fișiere ? Sipetul a ceea ce Belbo știa, sau credea că știe, Sophia lui. El alege un nume secret ca să pătrundă în adâncul lui Abulafia, obiectul cu care face dragoste (unicul), dar când face asta se gândește în același timp la Lorenza, caută un cuvânt care să-l cucerească pe Abulafia, dar care să-i servească și drept talisman ca s-o aibă pe Lorenza, ar vrea să pătrundă în inima Lorenzei și să înțeleagă, așa cum poate să pătrundă în inima lui Abulafia, vrea ca Abulafia să fie impenetrabil pentru toți ceilalți, așa cum Lorenza e impenetrabilă pentru el, își face iluzii că păstrează, cunoaște și cucerește secretul Lorenzei, la fel cum îl posedă pe al lui Abulafia...

Îmi născocesc o explicație și mă iluzionam că e adevărată. Ca și în cazul Planului, luam dorințele mele drept realitate.

Dar fiindcă eram beat, m-am așezat din nou în fața tastaturii și am bătut SOPHIA. Mașina mă întrebă din nou, politicoasă: „Ai parola ?” Mașină idioată, nu te emoționează nici măcar gândul la Lorenza.

*Juda Leon se dio a permutaciones
De letras y a complejas variaciones
Y alfin pronuncio el Nombre que es la Clave,
La Puerta, el Eeo, el Huesped y el Palacio...*
(J.L. Borges, *El Golem*)

Atunci, din ură față de Abulafia, la a nu mai știu câta întrebare obtuză („Ai parola ?”), am răspuns: „Nu”.

Ecranul începu să se umple de cuvinte, linii, indici, de o întreagă avalanșă de subiecte.

Violasem în sfârșit secretul lui Abulafia.

Eram așa de entuziasmat de victorie, că nici măcar nu m-am întrebat de ce oare Belbo alesese tocmai cuvântul acela. Acum știu de ce, și mai știu că el, într-un moment de iluminare, înțelesese ceea ce înțeleg eu acum. Însă atunci, joi, m-am gândit numai la faptul că reușisem.

Am început să dansez, să bat din palme, să cânt un cântec de cazarmă. Pe urmă m-am oprit și m-am dus în baie să mă spăl pe față. M-am întors și am scos la imprimantă mai întâi ultimul fișier, acela scris de Belbo înainte de fuga lui la Paris. Și, în timp ce imprimanta țacănea implacabilă, am început să mănânc cu lăcomie și să mai beau ceva.

Când imprimanta s-a oprit, am citit și am rămas tulburat; încă nu eram în stare să hotărâsc dacă mă găseam în fața unor revelații extraordinare sau a documentului unui delir. Ce știam eu, în fond, despre Jacopo Belbo? Ce înțelesesem din el în cei doi ani în care-i fusesem alături aproape zilnic ? Câtă încredere puteam acorda jurnalului unui om care, după propria-i mărturisire, scria în împrejurări ieșite din comun, cu mintea întunecată de alcool, de tutun, de teroare, scos pentru trei zile din orice contact cu lumea din afară?

Dar acum se făcuse noapte, noaptea de 21 iunie. Ochii îmi lăcrimau. Încă de dimineată stăteam fixând ecranul ăla și furnicarul punctiform produs de imprimantă. Indiferent dacă ceea ce citisem era adevărat sau fals, Belbo spusese că avea să telefoneze în dimineța următoare. Trebuia să aștept acolo. Mă durea capul.

M-am îndreptat clătinându-mă către dormitor și m-am trântit îmbrăcat pe patul nedesfăcut.

M-am deșteptat pe la opt dintr-un somn adânc, cleios, și la început nu mi-am dat seama unde mă aflam. Din fericire, rămăsese neatins un pachet de cafea, și-mi făcui din el câteva cești bune. Telefonul nu suna, nu îndrăzneam să cobor să-mi cumpăr ceva, temându-mă ca Belbo să nu sune chiar în minutele acelea.

M-am întors în fața calculatorului și am început să imprim celelalte dischete, în ordine cronologică. Am dat peste jocuri, exerciții, relatările unor evenimente pe care le știam, clar, reflectate de viziunea personală a lui Belbo, întâmplările acelea îmi apăreau și ele acum într-o altă lumină. Am găsit fragmente de jurnal, confesiuni, ciorne cu încercări narrative înregistrate cu gustul amar al cuiva care le știa deja sortite insuccesului. Am găsit însemnări, portrete ale unor persoane pe care chiar mi le aminteam, dar care acum căpătau o altă fizionomie - aș zice mai sinistru, sau poate mai sinistru era felul meu de a privi, modul meu de a pune laolaltă semnele întâmplătoare într-un mozaic final înfricoșător?

Și, mai ales, am dat peste un fișier întreg care nu conținea decât citate puse cap la cap. Extrase din lecturile mai recente ale lui Belbo, le recunoșteam la prima vedere, câte texte asemănătoare cu astea citiserăm noi în lunile acelea... Erau numerotate: o sută douăzeci. Numărul nu era întâmplător, sau coincidența era tulburătoare. Dar de ce acelea și nu altele ?

Acum nu pot reciti textele lui Belbo și nici întreaga istorie a lui Belbo pe care ele mi-o readuc în minte decât în lumina aceluia fișier. Prefir acele excerpte ca pe un șir de mățanii eretice, și totuși îmi dau seama că unele dintre ele ar fi putut constitui pentru Belbo un semnal de alarmă, o urmă salvatoare.

Sau eu sunt cel care nu mai reușește să distingă sfatul cel bun de deriva sensului? Încerc să mă conving că recitirea mea cea adevărată, dar nu mai departe de azi-dimineață cineva mi-a spus, mie, nu lui Belbo, că am înnebunit.

Luna se înalță încet la orizont, dincolo de Bricco. Casa asta mare e colindată de foșnete ciudate, poate-s cari, sau șoareci, sau fantoma lui Adelino Canepa... Nu cutez să străbat coridorul, stau în biroul unchiului Carlo și mă uit pe fereastră. Din când în când ies pe terasă, ca să controlez dacă se apropie cineva urcând pe colină. Mi se pare că sunt într-un film, ce chin: „Ei trebuie să vină...”

Totuși, colina e atât de calmă în noaptea asta de început de vară.

Fusese cu mult mai aventuroasă, nesigură, dementă reconstituirea pe care o încercam, ca să păcălesc timpul și să mă mențin treaz, alaltăseară, de la cinci la zece, stând drept, în picioare, în periscop, în timp ce, pentru a-mi pune sângele în circulație, mișcăm încet și lin picioarele, ca și cum aș fi urmat un ritm afro-brazilian.

Să mă gândesc iarăși la anii din urmă, lăsându-mă în voia ruliului incantatoriu al

atabaque-urilor... Poate ca să accept revelația că fanteziile noastre, începute ca un balet mecanic, acum, în templul acela al mecanicii, aveau să se transforme în rit, posesie, apariție și dominație a lui Exu?

Alaltăseară, în periscop, nu aveam nici o dovadă că ceea ce-mi dezvăluise imprimanta era adevărat. Încă mai puteam să mă apăr prin îndoială. Către miezul nopții aveam să-mi dau seama că venisem la Paris, că mă ascunsesem ca un hoț într-un inofensiv muzeu al tehnicii numai pentru că mă vârașem ca un prost într-o macumbă organizată pentru turiști și mă lăsasem pradă hipnozei provocate de niște *perfumadores* și de ritmul *ponto*-urilor...

Iar memoria mea încerca, rând pe rând, ruperea vrăjii, mila și suspiciunea, recompunând mozaicul, și acel climat mental, și chiar oscilarea aceea între iluzia fabulatorie și presimțirea unei capcane aș dori s-o păstrez acum, când, cu mintea mult mai limpede, stau și reflectez la ceea ce gândeam atunci, pe când recompuneam documentele citite frenetic cu o zi înainte, și până dimineața la aeroport, și în timpul călătoriei până la Paris.

Încercam să-mi lămuresc mie însumi modul iresponsabil în care eu, Belbo și Diotallevi ajunseserăm să rescriem lumea și — Diotallevi avea să mi-o spună — să redescoperim acele părți ale Cărții care fuseseră încrustate cu foc alb în interstițiile lăsate de insectele scrise cu foc negru care populau Tora și păreau să o facă explicită.

Sunt aici, acum, după ce am atins — sper — seninătatea și acel Amor Fati, ca să reproduc istoria pe care o reconstituam, plin de neliniște — și de speranța ca ea să fie falsă —, în periscop, acum două seri, din cauză că o citisem cu două zile înainte în apartamentul lui Belbo și pentru că am trăit-o, în parte fără să am cunoștință de asta, în ultimii doisprezece ani, între un whisky băut la Pilade și praful de la editura Garamond.

Nu așteptați prea multe de la sfârșitul lumii.

(Stanislaw J. Lec, *Aforizmy. Fraszki*, Krakow, Wydawnictwo, Literackie, 1977, „Mysli Nieuczesane”)

Să începi facultatea la doi ani după '68 e ca și cum ai fi admis la Academia din Saint-Cyr în 1793. Ai impresia că ți-ai greșit anul nașterii. Pe de altă parte, Jacopo Belbo, care avea cu cel puțin cincisprezece ani mai mult decât mine, m-a convins mai târziu că asta-i o senzație pe care o au toate generațiile. Mereu ne naștem sub un semn greșit, și să rămânem pe lumea asta în mod demn înseamnă să ne corectăm zi de zi propriul horoscop.

Cred că devenim ceea ce tatăl fiecăruia dintre noi ne-a învățat în acei timpi morți când nu se străduia să ne educe. Ne formăm din niște deșeuri de înțelepciune. Aveam zece ani și voiam ca ai mei să mă aboneze la un anumit săptămânal care publica sub formă de benzi desenate capodoperele literaturii. Nu din zgârcenie, ci poate din suspiciunea ce-o avea față de benzile desenate, tatăl meu încerca să scape de mine. „Scopul acestei reviste”, am decretat eu atunci, citând deviza seriei respective, pentru că eram un băiat isteț și convingător, „este, în fond, acela de a educa în mod plăcut”. Tata, fără să-și ridice ochii din ziarul lui, zise: „Scopul revistei tale e scopul tuturor revistelor, acela de a vinde cât mai multe exemplare”.

În ziua aceea am început să devin incredul.

Adică mi-a părut rău că fusesem credul. Mă lăsasem pradă unei patimi a minții. Asta e credulitatea.

Nu înseamnă că incredulul nu trebuie să creadă nimic. Nu crede orice. Crede câte un lucru odată, iar pe al doilea numai dacă derivă în vreun fel din primul. Procedează ca un miop, metodic, nu cutează spre orizonturi. Când două lucruri nu se potrivesc, să le crezi pe amândouă, cu ideea că există pe undeva un al treilea, ascuns, care le unește, asta-i credulitatea.

Incredulitatea nu exclude curiozitatea, ci o întărește. Neîncrezător în înlănțuirile de idei, iubeam polifonia ideilor. E de-ajuns să nu crezi în ele, și două idei — ambele false — pot intra în coliziune, creând un bun interval sau un *diabolus in musica*. Nu respectam ideile pentru care alții își puneau viața în joc, dar două-trei idei pe care nu le respectam puteau crea o melodie. Sau un ritm, eventual de jazz.

Mai târziu, Lia avea să-mi spună: „Tu trăiești din suprafețe. Când pari profund, e pentru că pe multe le vâri una într-alta și înjghebezi aparența a ceva solid — un solid care, dacă ar fi solid, n-ar putea sta în picioare”.

„Vrei să zici că sunt superficial?”

„Nu”, îmi răspunsese ea, „ceea ce alții numesc profunzime e numai un tesseract, un cub tetradimensional. Intri pe o parte, ieși pe cealaltă și te găsești într-un univers care nu poate coexista cu al tău”.

(Lia, nu știu dacă te voi mai vedea, acum, când Ei au intrat pe partea greșită și au invadat lumea ta, și încă din vina mea: i-am făcut să creadă că erau în ea abisuri, așa cum voiau ei din slăbiciune.)

Ce gândeam cu adevărat acum cincisprezece ani? Conștient fiind că nu cred, mă simțeam vinovat printre atâția care credeau. Deoarece simțeam că erau pe drumul bun, m-am hotărât să cred, așa cum ai lua o aspirină. Nu-ți face nici un rău și, pe deasupra, devii mai bun.

M-am trezit în mijlocul Revoluției sau, cel puțin, al celei mai uimitoare simulări a ei care a avut loc vreodată, căutând o credință onorabilă. Am socotit că-i onorabil să participi la adunări și marșuri, am strigat împreună cu ceilalți: „Fasciști, burghezi, multe zile nu aveți!”, n-am aruncat cu pietre de pavaj sau cu bile de metal fiindcă întotdeauna mi-a fost frică să nu-mi facă și mie alții ceea ce le făceam eu lor, dar simțeam un fel de ațâțare morală fugind de-a lungul străzilor din centru, când poliția își încărca armele. Mă întorceam acasă cu sentimentul că mi-am făcut datoria. În adunări nu reușeam să mă înflăcărez la neînțelegerile care divizau între ele diferitele grupări: aveam bănuiala că era de-ajuns să găsești citatul just ca să treci de la o grupare la alta. Mă amuzam să găsesc citate potrivite. Modulam.

Fiindcă mi se întâmplase uneori, la manifestații, să mă așez în coloană sub o lozincă sau alta ca să urmăresc vreo fată care-mi tulbura imaginația, am tras de aici concluzia că pentru mulți dintre tovarășii mei militantismul politic era o experiență sexuală — iar sexul era o pasiune. Eu voiam să am numai curiozități. E drept că în cursul lecturilor mele despre templieri și despre feluritele cruzimi ce le fuseseră atribuite mă izbisem de afirmația lui Harpocrate că, pentru a te elibera de tirania îngerilor, stăpâni ai cosmosului, trebuie să înfăptuiești orice mârșavie, eliberându-te de datoriile făcute față de univers și de propriul trup, și numai comițând toate faptele sufletul se poate elibera de propriile-i patimi, regăsind puritatea originală. În timp ce inventam noi Planul, am descoperit că mulți drogați ai misterului, pentru a găsi iluminarea, urmează calea aceea. Dar Aleister Crowley, care a fost definit drept omul cel mai pervers din toate timpurile și care, prin urmare, făcea tot ce putea să facă cu credincioșii de ambele sexe, a avut, potrivit biografiilor lui, numai femei foarte urâte (îmi închipui că nici bărbații, după câte scriau, nu erau mai breji), și-mi rămâne bănuiala că n-a făcut niciodată dragoste până la capăt.

Probabil că totul depinde de un raport între setea de putere și *impotentia coeundi*. Marx îmi era simpatic pentru că eram sigur că el și Jenny a lui făceau dragoste cu toată bucuria. Se simte asta din respirația senină a prozei lui și din umorul lui. Odată însă, pe coridoarele

universității, am spus că, după ce te tot culci cu Krupskaia, sfârșești prin a scrie o hârtoagă ca *Materialism și empiriocriticism*. Am riscat să fiu luat la bătaie și mi-au zis că eram un fascist. Mi-a zis-o un individ înalt, cu mustăți de tătar. Mi-l amintesc foarte bine, acum s-a ras complet și ține de o comunitate unde se împletesc coșuri.

Reevoc stările de atunci numai ca să reconstitui în ce dispoziție eram când m-am alăturat editurii Garamond și am simpatizat cu Jacopo Belbo. Am ajuns acolo cu starea de spirit a cuiva care abordează discursurile despre adevăr pentru a se pregăti să le corecteze șpalturile. Credeam că problema fundamentală, când citezi „Eu sunt cel ce este”, era să hotărâști unde se pune semnul de punctuație, în afara sau înăuntrul ghilimelelor.

De asta, opțiunea mea politică a fost filologia. În anii aceia, universitatea din Milano era exemplară. În timp ce în tot restul țării studenții invadau amfiteatrele și-i asaltau pe profesori, cerându-le să vorbească numai despre știința proletară, la noi, afară de câteva incidente, era un fel pact constituțional, ba chiar un compromis teritorial. Revoluția ocupa zona exterioară, aula magna și coridoarele lungi, în timp ce Cultura oficială se retrăsese, protejată și garantată, pe coridoarele interioare și la etajele superioare și continua să vorbească de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat.

Așa că puteam să-mi petrec orele de dimineață jos ca să discut despre știința proletară, iar după-amiezile sus, ca să practic o știință aristocratică. Trăiam în largul meu în aceste două universuri paralele și nu mă simțeam câtuși de puțin în contradicție. Credeam și eu că era pe cale să vină o societate de oameni egali, dar îmi spuneam că în acea societate trebuiau să funcționeze (mai bine ca înainte) trenurile, de exemplu, iar sanchiloții care mă înconjurau nu se preocupau deloc să învețe cum să dozeze cărbunele la cazanul cu aburi, cum să schimbe macazurile sau să afișeze o tabelă cu orare. Trebuia ca, la urma urmei, să fie cineva bun pentru trenuri.

Nu fără oarecare remușcare, mă simțeam ca un Stalin care râde pe sub mustăți și gândește: „Dați-i înainte, amărâți de bolșevici, eu în timpul ăsta studiez la seminarul din Tiflis și pe urmă planul cincinal îl trasez eu”.

Poate pentru că dimineața trăiam în plin entuziasm, după-amiaza identificam știința cu neîncrederea. Așa că am vrut să studiez ceva care să-mi permită să spun ceea ce putea fi afirmat pe baza unor documente, ca să-l disting de ceea ce rămânea ca obiect de credință.

Din motive oarecum întâmplătoare, m-am asociat la un seminar de istorie medievală și mi-am ales o teză despre procesul templierilor. Istoria templierilor mă fascinasă încă de pe când îmi aruncasem ochii pe primele documente. În epoca aceea în care se lupta împotriva puterii, mă indigna din plin istoria procesului, pe care-i de-a dreptul indulgent să-l numești acuzator fără probe, prin care templierii fuseseră trimiși la rug. Însă descoperisem foarte repede că, de când fuseseră trimiși la rug, o mulțime de vânători de mistere încercaseră să-i regăsească pretutindeni, și fără să poată aduce vreodată o dovadă. Această risipă vizionară îmi irita incredulitatea, și am hotărât să nu-mi pierd timpul cu căutătorii de mistere, menținându-mă numai la izvoarele de epocă. Templierii erau un ordin monahal-cavaleresc, care exista fiindcă era recunoscut de Biserică. Dacă Biserica desființase ordinul, și făcuse asta cu șapte secole înainte, templierii nu puteau să mai existe, iar dacă existau, nu erau templieri. În felul ăsta îmi scosesem pe fișe vreo sută de cărți, dar până la

urmă am citit numai vreo treizeci.

Am venit în contact cu Jacopo Belbo tocmai din pricina templierilor, la Pilade, pe când lucram deja la teză, către finele lui '72.

*Venit din lumină și de la zei, iată-mă în exil,
despărțit de ei.*

(Fragment din *Turfa'n M 7*)

Barul Pilade era în timpul acela un porto franco, taverna galactică unde extraterestrii din constelația Ophiulcus, ce asediau Pământul, se întâlneau fără fricțiuni cu oamenii Imperiului, care patrulau în centuriile lui van Allen. Era un vechi bar ce dădea spre Naviglio, cu tejgheaua de zinc, cu biliard, cu tramvaiștii și meseriașii din zonă care veneau dis-de-dimineată să dea pe gât un păhărel. Prin '68 și în anii următori, Pilade ajunsese un adevărat Rick's Cafe Americain unde, la aceeași masă, militantul din Mișcare putea să joace cărți cu ziaristul de la cotidianul patronului, care se ducea să bea ceva după încheierea numărului, pe când primele camioane deja porneau să distribuie pe la chioșcuri minciunile sistemului. Dar la Pilade și jurnalistul se simțea un proletar asuprit, un producător de plusvaloare legat de exaltarea ideologiei, iar studenții îl absolveau.

De pe la unsprezece seara până pe la două noaptea treceau pe aici funcționarul de editură, arhitectul, cronicarul de scandal care aspira la pagina a treia, pictorii din Brera, unii scriitori de nivel mediu și studenți ca mine.

Un minim de excitare alcoolică era necesar, și bătrânul Pilade, păstrându-și sticloanțele cu vin alb pentru tramvaiști și pentru clienții mai de vază, înlocuise spumosul și Ramazzotti-ul cu șprițurile DOC pentru intelectualii democrați și cu Johny Walker-ul pentru revoluționari. Aș putea scrie istoria politică din anii aceia notând timpurile și modurile în care s-a trecut treptat de la eticheta roșie la Ballantines-ul de doisprezece ani și, până la urmă, la malț.

Odată cu sosirea noului public, Pilade păstrase vechiul biliard, la care se sfidau cu tacul pictorii și tramvaiștii, dar instalase și un flipper.

La mine o bilă dura foarte puțin și, la început, credeam că asta era din cauza neatentei sau a agilității scăzute a mâinii. Am înțeles pe urmă cum stăteau lucrurile, după ani de zile, văzând-o pe Lorenza Pellegrini jucând. La început n-o remarcasem, dar mi-a sărit în ochi într-o seară, urmărind privirea lui Belbo.

Belbo stătea la bar de parcă ar fi fost în trecere (își făcea veacul aici de vreo zece ani). Intervenea adesea în conversații, la tejghea sau la vreo măsuță, dar aproape întotdeauna ca să lanseze câte-o glumă care tăia pe loc entuziasmul, indiferent despre ce s-ar fi discutat.

Punea punct și cu altă tactică, cu vreo întrebare. Cineva povestea un fapt, antrenându-și aprins însoțitorii, iar Belbo se uita la interlocutor cu ochii aceia ai lui de orb, totdeauna ușor distrați, ținând un pahar la înălțimea șoldului, ca și cum ar fi uitat de o bună bucată de vreme să mai soarbă, și întreba: „Chiar așa s-a întâmplat ?” sau: „Serios, chiar a spus asta ?” Nu știu cum se făcea, dar oricine în momentul ăla începea să aibă îndoieli în privința povestirii, inclusiv cel ce povestea. Era pesemne modul lui piemontez de a cadența cuvântul, ce dădea un ton interogativ afirmațiilor lui, iar întrebările le făcea să pară derizorii. Tipic piemontez era la Belbo felul acela de a vorbi fără să privească prea mult în ochii interlocutorului, dar nu așa cum face cineva când își ferește privirea. Privirea lui Belbo nu se sustrăgea dialogului. Deplasându-se pur și simplu, fixând pe neașteptate niște convergențe ale unor paralele cărora tu nu le dăduseși atenție, într-un punct imprecis al spațiului, te făcea să te simți ca și cum tu, până atunci, te-ai fi fixat în mod obtuz asupra singurului punct lipsit de importanță.

Dar nu era numai privirea. Cu un gest, cu o singură interjecție, Belbo avea puterea de a te muta în altă parte. Vreau să spun, să presupunem că tu te chinuiai să demonstrezi cum Kant realizase cu adevărat revoluția copernicană a filosofiei moderne și-ți puneai soarta-n joc pe afirmația asta. Belbo, așezat în fața ta, putea să-și privească mâinile așa, deodată, sau să-și ațintească genunchiul, sau să-și lase pleoapele în jos, schițând un surâs etrusc, sau să rămână câteva clipe cu gura căscată, cu ochii în tavan, iar apoi să zică așa, ușor bâlbâit: „Ei, bineînțeles, Kant ăsta...” Sau, în caz că se angaja ceva mai explicit într-un atentat la întregul sistem al idealismului transcendent: „Mda. Iar pe urmă s-a apucat să facă toată harababura aia...” Apoi te privea cu sollicitudine, ca și cum tu, și nu el, rupseseși vraja, și te încuraja: „Dar spuneți, spuneți. Pentru că acolo, dedesubt, sigur există... există ceva care... Omul avea cap, nu glumă”.

Uneori, când era în culmea indignării, reacționa necuviincios. Așa cum singurul lucru care-l indigna era necuviința altuia, necuviința lui de ripostă era în întregime interioară și regională. Își strângea buzele, își întorcea privirea către cer, apoi își pleca ochii și capul la stânga și în jos și spunea cu jumătate de glas: „Ma gavte la nata”. Pentru cine nu cunoaște expresia piemonteză, câteodată explica: „«Dezumflă-ți buca, scoate-ți dopul.» Se zice cuiva care-i prea îngâmfat. Se presupune că se ține în starea asta de înțepeneală ieșită din comun din cauza presiunii unui dop pe care-l are înfipt în șezut. Dacă și-l scoate, fâsss, revine la starea omenească”.

Aceste intervenții ale lui aveau darul de a te face să percepi lipsa de importanță a oricărui lucru, iar pe mine asta mă încânta. Însă trăgeam o învățătură greșită, pentru că le luam drept model de suprem dispreț pentru banalitatea adevărilor altuia.

Abia acum, după ce am violat, odată cu tainele lui Abulafia, și sufletul lui Belbo, știu că ceea ce mie mi se părea doar un fel de a rupe vraja, pe care eu îl luam drept precept de viață, pentru el era o formă a melancoliei. Acel libertinism intelectual deprimat al lui ascundea o disperată sete de absolut. Lucru greu de înțeles la prima vedere, fiindcă Belbo compensa momentele de fugă, de ezitare, de desprindere, cu momente de destinsă ușurință în conversație, sau se distra producând alternative absolute, cu o hilară lipsă de a crede în

ele. Asta era pe când construia împreună cu Diotallevi manuale ale imposibilului, lumi pe dos, teratologii bibliografice. Și văzându-l atât de vorbăreț și de entuziast în timp ce-și construia Sorbona lui rabelaisiană, nu aveai cum să înțelegi cât de mult îl frământa exilarea lui din facultatea de teologie, cea adevărată.

Am înțeles după ce eu îi ștersesem acesteia adresa, în timp ce el o rătăcise și nu avea pace din pricina asta.

Printre fișierele din Abulafia am găsit multe pagini dintr-un pseudo-jurnal intim pe care Belbo îl încredințase secretului dischetelor, fiind sigur că nu-și trădează vocația, de atâtea ori reconfirmată, de simplu spectator al lumii. Unele poartă o dată mult mai veche, evident că transcrisese pe ele însemnări de demult, din nostalgie sau pentru că se gândea să le recicleze în vreun fel. Altele sunt din anii din urmă, de când pusese mâna pe Abulafia. Scria dintr-un joc mecanic, ca să reflecteze în singurătate asupra propriilor lui greșeli, se iluziona că nu „creează”, deoarece creația, chiar dacă duce la eroare, are loc întotdeauna din iubire pentru cineva care nu suntem noi înșine. Însă Belbo, fără să-și dea seama, era pe cale să treacă de partea cealaltă a sferei. Crea, mai bine n-ar fi făcut niciodată asta: entuziasmul lui pentru Plan s-a născut din această nevoie de a scrie o Carte, fie ea și alcătuită doar din singure, exclusive, crâncene erori intenționale. Atât timp cât te absorbi în propriu-ți gol, încă te mai poți gândi că te afli în contact cu acel Unul, dar imediat ce te joci cu condeiul, fie el și electronic, ai și devenit un demiurg, iar cine se apucă să facă o lume a căzut deja la compromis cu eroarea și cu răul.

FILENAME: Trei femei în jurul inimii...

Asta e: toutes les femmes que j'ai rencontrées se dressent aux horizons — avec les gestes piteux et les regards tristes des semaphores sous la pluie...

Țintești prea sus, Belbo. Prima iubire, Maică Preasfântă. Mama care cântă ținându-mă în poală ca și cum m-ar legăna, pe când eu nu mai aveam de mult nevoie să fiu legănat, dar îi ceream să cânte, pentru că-mi plăceau vocea ei și mireasma de levănțică a sânului ei: „O, Regină a Cerurilor — pururea curată și pururea frumoasă —, slavă ție, fiică, mireasă, roabă — slavă ție, mamă a Mântuitorului”.

Firește: prima femeie din viața mea n-a fost a mea — cum, de altfel, n-a fost a nimănui, prin definiție. M-am îndrăgostit rapid de unica femeie în stare să facă totul fără mine.

Apoi Marilena (Marylena? Mary Lena?). Să descriu liric amurgul, părul auriu, funda mare, albastră, eu stând drept, cu nasul în sus în fața unei bănci, iar ea mergând în echilibru pe muchia spătarului băncii, cu brațele desfăcute, cumpănindu-și oscilațiile (delicioase extrasistole), cu fustița fluturându-i ușor în jurul coapselor rozalii. Fiind sus, de neatins.

Schiță: în aceeași seară, mama presărând cu talc pielea rozalie a surioarei mele, eu

întrebând când o să-i crească până la urmă cocoșelul, mama dezvăluindu-mi că la fetițe nu le crește cocoșel, ci rămân așa, fără. Eu dintr-odată o revăd pe Mary Lena, cu albul chiloțelilor zărindu-i-se sub fustița albastră când se ridică ușor, și înțeleg că-i blondă și semeață și inaccesibilă fiindcă e altfel decât mine. Nu e posibilă nici o legătură, ea aparține altei rase.

O a treia femeie pierdută imediat în abisul în care se scufundă. Tocmai a murit în somn, Ofelie palidă între florile sicriului ei virginal, pe când preotul îi rostește slujba pentru morți, dintr-odată se ridică dreaptă pe catafalc, încruntată, albă, răzbunătoare, cu degetul întins, cu glasul cavernos: „Părinte, nu te ruga pentru mine. Azi-noapte, înainte de a adormi, am avut un gând necurat, singurul din viața mea, iar acum sunt osândită”. Să cauți cartea cu prima împărtășanie. Era acolo o ilustrație sau am născocit-o eu singur? Desigur, murise în timp ce se gândea la mine, gândul impur eram eu, care o doream pe Mary Lena cea de neatins fiindcă era alt soi și alt destin. Sunt vinovat de osânda ei, sunt vinovat de osânda oricui se osândește, e drept ca eu să nu fi avut cele trei femei: e pedeapsa fiindcă le-am dorit.

Pe prima o pierd fiindcă e în paradis, pe a doua pentru că râvnește în purgatoriu penisul pe care nu-l va avea niciodată, iar pe cea de-a treia pentru că e în infern. Perfect din punct de vedere teologic. Deja scris.

Dar mai e povestea cu Cecilia, iar Cecilia e pe pământ. Mă gândeam la ea înainte de a adormi, urcam dealul să mă duc să iau lapte de la cășărie și, în timp ce partizanii trăgeau de pe dealul din față asupra postului de control, mă vedeam alergând s-o salvez, eliberând-o de o turmă întreagă de bandiți negri care o urmăreau cu puștile-mitraliere în mâini.... Mai blondă decât Mary Lena, mai tulburătoare decât copila din coșciug, mai pură și mai supusă decât Fecioara. Cecilia cea vie și accesibilă, era de-ajuns un fleac și așa fi putut chiar să-i vorbesc, aveam certitudinea că putea iubi unul de soiul meu, mai ales că-l și iubea, îl chema Papi, avea un păr blond și zbârlit pe un cap minuscul, avea cu un an mai mult decât mine și un saxofon. Iar eu nici măcar o trompetă. Nu-i văzusem niciodată împreună, dar la oratoriu toți șopteau dându-și coate și pufnind de râs că făceau amor. Sigur că mințeau, pui de țaran lascivi ce erau. Voiau să-mi dea de înțeles că ea (dânsa, Marylena Cecilia, mireasa și roaba lui Dumnezeu) era atât de accesibilă, încât cineva avusese deja acces la ea. În orice caz — cel de-al patrulea caz —, eu nu intram în discuție.

Se poate scrie un roman despre o poveste ca asta? Poate că ar trebui să-l scriu despre femeile de care fug pentru că le-am putut avea. Sau așa fi putut. Să le am. Sau e-aceeași poveste.

În fine, când nu știi nici măcar despre care poveste e vorba, mai bine corectezi cărți de filosofie.

În mâna dreaptă ținea strâns o trâmbiță de aur.

(Johann Valentin Andreae, *Die Chymische Hochzeit des Christian Rosencreuz*, Strassburg, Zetzner, 1616, 1)

Găsesc menționată în sus-pomenitul fișier o trompetă. Alaltăieri, în periscop, încă nu știam cât e de importantă. Aveam doar o referință, destul de palidă și de marginală.

În timpul lungilor după-amiezi de la Garamond, câteodată Belbo, împovărat de vreun manuscris, ridică ochii de pe foi și încerca să-mi abată atenția și mie, care tocmai așezam în pagină, bunăoară, la masa din față niște gravuri vechi ale Expoziției Universale, și se lăsa furat de vreo evocare, având grijă să tragă imediat cortina atunci când vedea că îl iau prea în serios. Reevoca propriu-i trecut, dar numai cu titlu de *exemplum*, ca să pedepsească vanitatea cuiva. „Eu mă întreb unde o s-ajungem până la urmă”, zisese el într-o zi.

„Vorbiți de amurgul Occidentului?”

„Ce, apune? La urma urmei, e specialitatea lui, nu crezi? Nu, vorbeam de lumea asta care scrie. Al treilea manuscris într-o săptămână, unul despre dreptul bizantin, unul despre Finis Austriae și al treilea despre sonetele lui Baffo. Sunt lucruri cu totul diferite, nu ți se pare?”

„Ba mi se pare.”

„Ei bine, ți-ai fi închipuit că în toate trei apar la un moment dat Dorința și Obiectul Iubirii? E o modă. Mai înțeleg să între aici Baffo, dar dreptul bizantin...”

„Le aruncați și dumneavoastră la coș.”

„Nu, că sunt lucrări deja finanțate complet de C.N.R., și apoi nu-s rele. Cel mult îi chem pe ăștia trei și-i întreb dacă pot scoate rândurile astea. Și ei ne fac nouă destule figuri.”

„Și care poate fi obiectul iubirii în dreptul bizantin?”

„A, există întotdeauna o cale de a-l introduce. Firește că, dacă în dreptul bizantin exista un obiect de iubire, nu e cel de care zice ăsta. Nu e niciodată ăla.”

„Care?”

„Ăla care crezi că este. Odată, să fi avut eu cinci-șase ani, am visat că aveam o trompetă. Aurită. Știi, unul din visele alea în care simți că-ți curge miere prin vine, un soi

de poluție nocturnă, cum poate să aibă și un impuber. Nu cred să fi fost vreodată mai fericit decât în visul ăla. Niciodată. Bineînțeles că la deșteptare mi-am dat seama că trompeta nu era nicăieri și-am început să plâng ca un vițel. Am plâns toată ziua. Cu adevărat lumea aceea dinainte de război, să fi fost prin '38, era o lume săracă. Azi, dacă aş avea un copil și l-aş vedea atât de disperat, i-aş zice hai să-ți cumpăr o trompetă — era vorba de o jucărie, doar n-ar fi costat o avere. Alor mei nici măcar nu le-a trecut prin minte. Pe-atunci, era un lucru serios. Și un lucru serios era și să educi copiii să nu aibă tot ce-și doresc ei. Nu-mi place supa de varză, ziceam eu — și era adevărat, Doamne, varza din supă îmi făcea greață. Nici vorbă ca ei să zică bine, azi treci peste supă și mănânci numai felul doi (nu eram săraci, aveam felul întâi, felul doi și fructe). Nu, domnule, mănânci ce este la masă. Mai degrabă, ca soluție de compromis, bunica se apuca să scoată firele de varză din farfuria mea, lanț cu lanț de viermișori, firicel cu firicel, iar eu trebuia să mănânc supa depurată, mai scârboasă decât înainte, și asta deja era o concesie pe care tata o dezaproba.”

„Dar trompeta?”

Mă privise ezitând: „De ce te interesează atât de mult trompeta?”

„Pe mine, nu. Dumneavoastră ați vorbit de trompetă în legătură cu obiectul iubirii care nu e cel ce trebuie...”

„Trompeta... În seara aceea trebuiau să vină unchiul și mătușa mea de la ***, nu aveam copii și eram nepotul lor preferat. Mă văd ei plângând după fantasma aia de trompetă și zic că or să aibă ei grijă, a doua zi aveam să mergem la Upim, la magazin, unde era un raion întreg de jucării, o minunăție, și aveam să găsec trompeta pe care o voiam. Am petrecut noaptea treaz și am tropăit din picioare toată dimineața următoare. După-amiază ne ducem noi la Upim, și erau trompete de cel puțin trei feluri, fie că erau ele niște chestii de tinichea, dar mie mi se păreau alămuri demne de o fosă de orchestră. Erau un gornet militar, un trombon cu tuburi mobile și o pseudo-trompetă, pentru că avea muștiuc și era aurită, dar avea clape de saxofon. Nu știam pe care s-o aleg și cred că am stat așa mult timp. Le voiam pe toate și am dat impresia că nu voiam nici una. Între timp, cred că unchiul și mătușa s-au uitat la cartonașele cu prețuri. Nu erau zgârciți, dar mie mi s-a părut că au considerat mai puțin scumpă o clarinetă mică de bachelită, în întregime neagră, cu clape argintii. «Nu-ți place mai mult asta?» m-au întrebat. Eu am încercat-o, behăia destul de mulțumitor, încercam să mă conving că era foarte frumoasă, dar în realitate socoteam și-mi ziceam că unchiul și mătușa voiau ca eu să iau clarineta fiindcă costa mai puțin, trompeta costa probabil o avere și nu puteam să le impun acel sacrificiu rudelor mele. Ai mei mă învățaseră întotdeauna că atunci când îți oferă cineva ceva ce-ți place trebuie să zici imediat nu, mulțumesc, și nu o singură dată, și să nu zici nu, mulțumesc și imediat să întinzi mâna, ci să aștepti ca donatorul să insiste, să zică te rog. Numai atunci copilul educat cedează. Așa că am spus că nu voiam trompeta și că poate că era bună și clarineta, dacă așa preferau ei. Și mă uitam la ei de jos în sus, sperând că vor insista. N-au insistat, Dumnezeu să-i aibă în paza lui. Au fost foarte încântați să-mi cumpere clarineta, mai ales — au zis ei — că o preferam. Era prea târziu să mai dau înapoi. Și așa m-am ales cu clarineta.”

Se uitase la mine bănuitor: „Vrei să știi dacă am mai visat trompeta ?”

„Nu”, am spus, „vreau să știu care era obiectul iubirii”.

„A”, zise el, apucându-se din nou să răsfoiască manuscrisul, „vezi, și dumneata ești obsedat de obiectul ăsta al iubirii. Treburile astea se pot manipula după bunul plac. Mde... Și dacă totuși aș fi luat trompeta? Aș fi fost fericit la propriu? Dumneata, Casaubon, ce spui?”

„Probabil că ați fi visat clarineta.”

„Nu”, încheiase el pe un ton sec. „Clarineta doar am avut-o. Nu cred că am sunat vreodată din ea.”

„Visat sau sunat?”

„Su-nat”, zise el scandând cuvântul și, nu știu de ce, m-am simțit ca un bufon.

Și, în sfârșit, altceva nu mai provine cabalistic din vinum, decât VIS NUMerorum, numerele de care ea, Magia, depinde.

(Cesare della Riviera, *Il mondo Magico degli Eroi*, Mantova, Osanna, 1603, pp. 65-66)

Dar începusem să spun de prima mea întâlnire cu Belbo. Ne cunoșteam din vedere, câteva schimburi de replici la Pilade, dar nu știam prea multe despre el, decât că lucra la Garamond, iar de la Garamond îmi căzuseră și mie câteva cărți în mână la facultate. Editură mică, dar serioasă. Un tânăr cu teza pe terminate e întotdeauna atras de cineva care lucrează la o editură culturală.

„Dar dumneata cu ce te ocupi ?” mă întrebuse într-o seară când ne sprijineam amândoi de colțul tejghelei de zinc, presați de o aglomerație de zile mari. Era perioada în care toată lumea se tutuia, studenții cu profesorii și profesorii cu studenții. Să nu mai spun de clientela de la Pilade: „Dă-mi ceva de băut”, îi zicea studentul în canadiană cu glugă redactorului-șef de la un mare cotidian. Parcă eram la Petersburg, pe vremea lui Șklovski tânăr. Toți erau Maiakovski și nici un Jivago. Belbo nu se dădea în lături de la tutuiala generală, dar era evident că o utiliza cu dispreț, sancționând-o. Tutuia ca să arate că răspunde la vulgaritate cu vulgaritate, dar că era un abis între a-ți lua un ton confidențial și a fi în confidență cu cineva. L-am văzut tutuind cu afecțiune, sau cu pasiune, de puține ori și puține persoane, pe Diotallevi sau vreo femeie. Celor pe care-i stima, fără să-i cunoască de mult timp, le zicea „dumneata”. Așa a făcut și cu mine tot timpul cât am lucrat împreună, iar eu am apreciat acest privilegiu.

„Dar dumneata cu ce te ocupi?” mă întrebuse cu simpatie, acum știu asta.

„În viață sau în teatru?” am zis, făcând aluzie la decorul barului Pilade.

„În viață.”

„Studiez.”

„Ești la facultate sau studiezi singur ?”

„N-o să credeți, dar cele două lucruri nu se contrazic. Tocmai sunt pe cale să termin o teză despre templieri.”

„O, ce lucru groaznic”, zise el, „nu-i o poveste nebunească ?”

„Eu îi studiez pe cei adevărați. Documentele procesului. Dar dumneavoastră ce știți

despre templieri?”

„Eu lucrez la o editură, și într-o editură vin și oameni cu judecată, și nebuni. Când vreunul pune pe tapet templierii, e aproape întotdeauna un nebun.”

„Mie-mi spuneți? Numele lor e legiune. Dar nu toți nebunii or vorbi despre templieri. Pe ceilalți cum îi recunoașteți ?”

„Meserie. Acum îți explic, dumneata ești tânăr. Apropo, cum te cheamă?”

„Casaubon.”

„Nu era un personaj din *Middlemarch* ?”

„Nu știu. În orice caz, era și un filolog din Renaștere, cred. Dar nu suntem rude.”

„Rămâne pe altă dată. Nu vrei să mai bei ceva ? Încă două, Pilade, mulțumesc. Deci. Pe lume există cretinii, imbecilii, stupizii și nebunii.”

„Nu rămâne mai nimic!”

„Ba da, noi doi, de exemplu. Sau, cel puțin, fără să vreau să jignesc, eu. Dar, în fine, oricine, dacă te uiți bine, se înscrie într-una din categoriile astea. Fiecare dintre noi e din când în când cretin, imbecil, stupid sau nebun. Să spunem că persoana normală e aceea care amestecă într-o măsură rezonabilă toate aceste componente, aceste tipuri ideale.”

„*Idealtypen*.”

„Bravo. Știi și nemțește ?”

„O rup cu chiu, cu vai, pentru bibliografii.”

„Pe vremea mea, cine știa nemțește nu-și mai dădea licența, își ducea traiul știind nemțește. Cred că azi e-același lucru cu chineza.”

„Eu n-o știu îndeajuns, așa că-mi iau diploma. Dar reveniți la tipologia dumneavoastră. Geniul ce este, Einstein, de exemplu ?”

„Geniul e acela care pune vertiginos în joc una dintre componente, nutrind-o pe seama celorlalte.” Bău. Zise: „Bună seara, frumoaso. Ai mai încercat să te sinucizi ?”

„Nu”, răspunse cea care tocmai trecea, „acum sunt într-un colectiv”.

„Bravo”, îi spuse Belbo. Se întoarse din nou spre mine: „Se pot face și sinucideri colective, nu crezi?”

„Dar nebunii?”

„Sper că n-ai luat teoria mea drept literă de lege. Nu m-apuc să fac ordine în univers. Spun ce este un nebun pentru o editură. Teoria e ad-hoc, bine?”

„Bun. Acum ofer eu.”

„Bun. Pilade, te rog, mai puțină gheață. Altfel o să-mi dea de furcă. Așadar. Cretinul nici măcar nu vorbește, lasă bale, e spastic. Își duce înghețata la frunte, din lipsă de coordonare a mișcărilor. Intră pe ușa glisantă prin sensul opus.”

„Cum face?”

„El știe cum. De-aia e cretin. Nu ne interesează, îl recunoști imediat și nu vine pe la edituri. Să-l lăsăm în plata Domnului.”

„Să-l lăsăm.”

„Să fii imbecil e mai complicat. E un comportament social. Imbecilul e cel care vorbește întotdeauna în afara paharului.”

„În ce sens?”

„Uite-așa.” Îndreaptă degetul cu vârful în jos, în afara paharului său, indicând tejgheaua. „El vrea să vorbească despre ce-i în pahar, dar, cum-necum, vorbește în afară. Dacă vrei, în termeni obișnuiți, e ăla care face gafa, întrebându-l ce mai face frumoasa dumneavoastră soție pe unul pe care tocmai l-a părăsit nevasta. Am redat ideea?”

„Ați redat-o. Cunosoc dintr-ăștia.”

„Imbecilul e foarte cerut, mai ales în ocazii mondene. Îi pune pe toți în încurcătură, dar după aceea oferă material de comentariu. În forma lui pozitivă, devine diplomat. Vorbește în afara paharului când gafa au făcut-o alții, abate discuția în altă parte. Dar nu ne interesează, nu e niciodată creator, colportează, deci nu vine să ofere manuscrise la edituri. Imbecilul nu zice că pisica latră, ci vorbește de pisică atunci când alții vorbesc de câine. Vâră bețe-n roatele regulilor de conversație, iar când le vâră bine, e sublim. Cred că-i o specie pe cale de extincție, e un purtător de virtuți eminate burgheze. Îi trebuie un salon Verdurin, sau chiar casa Guermantes. Voi, studenții, mai citiți chestiile astea?”

„Eu, da.”

„Imbecilul e Joachim Murat, care-și trece în revistă ofițerii și vede unul, plin de decorații, din Martinica. «Vous etes negre?» Iar ăla: «Oui, mon general». Și Murat: «Bravo, bravo, continuez!» Și se cară. Mă urmărești? Scuză-mă, dar astă-seară sărbătoresc o hotărâre istorică din viața mea. M-am lăsat de băut. Mai luăm una? Nu-mi răspunde, mă faci să mă simt vinovat. Pilade!”

„Și stupidul?”

„A. Stupidul nu greșește în comportament. Greșește în raționament. E ăla care zice că toți câinii sunt animale domestice și toți câinii latră, dar și pisicile sunt animale domestice, deci latră. Sau că toți atenienii sunt muritori, toți locuitorii Pireului sunt muritori, deci toți locuitorii Pireului sunt atenieni.”

„Fapt care-i adevărat.”

„Da, însă din întâmplare. Stupidul poate să spună și ceva just, dar din rațiuni greșite.”

„Se pot spune lucruri greșite, e de-ajuns ca rațiunile să fie juste.”

„Parol. Altfel de ce ne dăm atâta osteneală să fim animale raționale ?”

„Toate maimuțele antropomorfe mari descind din forme de viață inferioare, oamenii descind din forme de viață inferioare, deci toți oamenii sunt maimuțe antropomorfe mari.”

„Bunicică. Suntem deja pe pragul în care dumneata bănuiești că ceva nu stă în picioare, dar trebuie ceva muncă să demonstrăm ce și pentru ce. Stupidul e din cale-afară de insidios. Imbecilul îl recunoști de îndată (ca să nu mai vorbim de cretin), în timp ce stupidul raționează aproape ca și tine, cu o abatere infimizezimală. E un maestru în paralogisme. Nu există salvare pentru redactorul de editură, trebuie să-și piardă veșnic timpul cu el. Se publică multe cărți de stupizi fiindcă la prima ochire ne conving. Redactorul de editură nu-i obligat să-l recunoască pe stupid. N-o face ea academia de științe, de ce ar trebui s-o facă editurile?”

„N-o face ea filosofia. Argumentul ontologic al sfântului Anselmus e stupid. Dumnezeu trebuie să existe pentru că-l pot gândi ca fiindă care are toate perfecțiunile, inclusiv existența. Confundă existența în gândire cu existența în realitate.”

„Da, dar tot stupidă e și confutația lui Gaunilon. Eu mă pot gândi la o insulă pe mare chiar dacă acea insulă nu există. Confundă gândirea contingentului cu gândirea necesarului.”

„O luptă între stupizi.”

„Bineînțeles, iar Dumnezeu se distrează la nebunie. S-a vrut de negândit numai ca să demonstreze că Anselmus și Gaunilon erau stupizi. Ce scop sublim pentru creație, dar ce zic eu, pentru faptul însuși în virtutea căruia Dumnezeu trebuie să fie. Totul finalizat într-un denunțarea stupidității cosmice.”

„Suntem înconjurați de stupizi.”

„Nu scapă nimeni. Toți sunt stupizi, în afară de dumneata și de mine. Ba, ca să nu jignesc, în afară de dumneata.”

„Să știți că intră și proba lui Godel aici.”

„Nu știi, sunt cretin. Pilade!”

„Dar e rândul meu.”

„Împărțim pe urmă. Epimenide cretanul zice că toți cretanii sunt mincinoși. Dacă-o spune el, care e cretan și pe cretani îi cunoaște bine, e adevărat.”

„Asta-i stupid.”

„Sfântul Pavel. Epistola către Titus. Acum asta: toți cei care gândesc că Epimenide e mincinos n-au decât să se încreadă în cretani, însă cretanii nu se încred în cretani, de aceea nici un cretan nu crede că Epimenide e mincinos.”

„Asta-i stupid sau nu?”

„Vezi și dumneata. Ți-am spus că e greu să-l identifici pe stupid. Un stupid poate lua și premiul Nobel.”

„Stați să mă gândesc... Unii dintre cei care nu cred că Dumnezeu a creat lumea în șapte zile nu sunt fundamentaliști, dar unii fundamentaliști cred că Dumnezeu a creat lumea în șapte zile, de aceea nici unul dintre cei care nu cred că Dumnezeu a creat lumea în șapte zile nu e fundamentalist. E stupid sau nu?”

„Dumnezeule, e cazul s-o spun... Nu prea știu... Dumneata ce zici?”

„Este, în orice caz, chiar dacă ar fi adevărat. Violează una dintre legile silogismului. Nu se pot trage concluzii universale din două cazuri particulare.”

„Și dacă stupidul ai fi dumneata?”

„Aș fi în bună și seculară companie.”

„Ei, da, stupiditatea ne înconjoară. Probabil din cauza unui sistem logic diferit de al nostru, stupiditatea noastră e înțelepciunea lor. Toată istoria logicii constă în a defini o noțiune acceptabilă de stupiditate. E prea de tot. Orice mare gânditor e stupidul altuia.”

„Gândirea ca formă coerentă de stupiditate.”

„Nu. Stupiditatea unei gândiri e incoerența unei alte gândiri.”

„Profund. E două, peste puțin Pilade închide, iar noi n-am ajuns la nebuni.”

„Ajung imediat. Nebunul îl recunoști imediat. E un stupid care nu cunoaște trucurile. Stupidul încearcă să-și demonstreze teza lui, are o logică șchioapă, dar are. Nebunul, dimpotrivă, nu se sinchisește să aibă o logică, procedează prin scurtcircuitări. Totul, pentru el, demonstrează totul. Nebunul are o idee fixă și tot ceea ce găsește îi vine bine ca s-o confirme. Pe nebun îl recunoști după libertatea pe care și-o ia față de datoria de a dovedi, după disponibilitatea de a avea iluminări. Și-o să-ți pară ciudat, însă nebunul, mai devreme sau mai târziu, aduce vorba de templieri.”

„Întotdeauna ?”

„Sunt și nebuni fără templieri, dar ăia cu templieri sunt cei mai insidioși. La început nu-i recunoști, par că vorbesc normal, apoi, deodată...” Făcu semn ca pentru a mai cere un whisky, se răzgândi și ceru nota. „Dar apropo de templieri. Deunăzi, un tip mi-a lăsat o dactilogramă pe problema asta. Cred că-i nebun de-a binelea, dar cu față umană. Dactilograma începe blând. Vrei să arunci o privire?”

„Bucuros. Aș putea găsi ceva care să-mi servească.”

„Nu prea cred. Dar dacă ai o jumătate de oră liberă, treci pe la noi. Via Sincero Renato, numărul 1. O să-mi servească mai mult mie decât duminică. Îmi spui imediat dacă îți se pare o lucrare demnă de luat în seamă.”

„De ce vă încredeți în mine?”

„Cine ți-a spus că mă încred? Dar dacă vii, mă încred. Mă încred în curiozitate.”

Intră un student, cu fața descompusă: „Tovarăși, sunt fasciști aici, pe cheiul Naviglio, cu lanțuri!”

„Îi zdrobesc”, zise tipul cu mustață de tătar care mă amenințase în legătură cu Lenin.

„Haideți, tovarăși!” Toți ieșiră.

„Ce facem? Mergem?” am întrebat, culpabilizat.

„Nu”, zise Belbo. „Sunt alarme pe care le stârnește Pilade ca să debaraseze localul.”

Fiind prima seară în care mă las de băut, nu mă simt în largul meu. Trebuie că-i criza de abstenență. Tot ce ți-am spus, până în clipa asta inclusiv, e fals. Noapte bună, Casaubon.”

Sterilitatea lui era infinită. Ținea de extaz.

(E.M. Cioran, *Le mauvais demiurge*, Paris, Gallimard, 1969, „Pensees etrangles”)

Conversația de la Pilade îmi oferise, din Belbo, fața lui exterioară. Un bun observator ar fi putut intui natura melancolică a sarcasmului lui. Nu pot spune că era o mască. Mască erau, poate, confidențele cărora li se lăsa pradă în secret. Sarcasmul lui afișat în public dezvăluia în fond melancolia lui cea mai adevărată, pe care în taină el încerca să și-o ascundă lui însuși, mascând-o cu o melancolie de duzină.

Acum văd următorul fișier, unde în fond încerca să romanzeze ceea ce-mi spusese despre meseria lui a doua zi, la Garamond. Îi regăsesc în el acribia, patima, deziluzia de redactor care scrie printr-o persoană interpusă, nostalgia lui după o creativitate nerealizată vreodată, rigoarea lui morală care-l obliga să se pedepsească pentru că dorea ceva la care simțea că nu are dreptul, dând dorinței lui o imagine patetică, de cromolitografie. N-am mai întâlnit pe nimeni care să se poată compătimi cu atâta dispreț.

FILENAME: Jim Cânepă

Să-l văd mâine pe tânărul Cinti.

1. Monografie frumoasă, riguroasă, poate puțin cam prea academică.
2. În încheiere, comparația dintre Catul, *poetae novi* și avangardele contemporane e lucrul cel mai genial.
3. De ce nu ca introducere?
4. Să-l conving. O să spună că lucruri de-astea necugetate într-o colecție filologică nu merg. E condiționat de maestru, riscă să-și piardă prefața și să-și pună în joc cariera. O idee strălucită trece neobservată în ultimele două pagini, dar pusă la început nu scapă și-i poate irita pe barosani.
5. Dar e de-ajuns s-o punem în cursive, sub forma unui expozeu detaliat, în afara cercetării propriu-zise, și așa ipoteza rămâne doar o ipoteză și nu compromite seriozitatea lucrării. Însă cititorii vor fi imediat cuceriți, vor aborda cartea dintr-o perspectivă diferită.

Dar îl îndemn cu adevărat la un gest de libertate, sau îl manipulez să scrie o carte a

mea?

Să transformi cărțile prin două cuvinte. Demiurg pe opera altuia. În loc să iei lutul moale și să-l plăsmuiești, niște lovituri ușoare date lutului întărit în care altul și-a sculptat deja statuia. Moise, să-i dai lovitura de ciocan unde trebuie, și iată-l că vorbește.

Să-l primesc pe William S.

— V-am văzut lucrarea, nu-i rea. E acolo tensiune, fantezie, dramatism. E prima oară când scrieți?

— Nu, am mai scris o tragedie, e povestea a doi îndrăgostiți din Verona care...

— Dar să vorbim de lucrarea de acum, domnule S. Mă întrebam de ce o situați în Franța. De ce nu în Danemarca? Zic așa, într-o doară, nici nu trebuie prea mult, e destul să schimbați două-trei nume, castelul Châlons-sur-Marne care devine, să zicem, castelul Elsinore... Pentru că într-o ambianță nordică, protestantă, unde bântuie umbra lui Kierkegaard, toate tensiunile astea existențiale...

— Poate că aveți dreptate.

— Cred și eu. Și pe urmă, lucrarea dumneavoastră ar avea nevoie de câteva răsturnări stilistice, nu mai mult de o mică revizuire, ca atunci când frizerul dă ultimele tușee înainte de a-ți pune oglinda în spate, la ceafă... De exemplu, spectrul tatălui. De ce la sfârșit? Eu l-aș pune la început, în așa fel încât avertismentul patern să domine comportamentul tânărului prinț și să-l pună în conflict cu mama.

— Mi se pare o idee bună, e vorba doar de mutat o scenă.

— Întocmai. Și pe urmă, stilul. Să luăm un fragment la întâmplare, uite, aici, unde băiatul vine în avanscenă și-și începe meditația asta a lui despre acțiune și inacțiune. Pasajul-i frumos, într-adevăr, dar nu-l simt destul de plin de nerv. „A acționa sau a nu acționa? Aceasta e neliniștita-mi întrebare! Trebuie să sufăr oare jignirile unei sorți potrivnice sau...” De ce „neliniștita-mi întrebare”? Eu l-aș pune să zică „aceasta-i întrebarea”, „asta-i problema”, înțelegeți, nu problema lui individuală, ci chestiunea fundamentală a existenței. Alternativa dintre a fi și a nu fi, ca să zic așa...

Să populezi lumea cu fii care vor circula sub un alt nume, și nimeni nu va ști că sunt ai tăi. Ca și cum ai fi Dumnezeu în civil. Tu ești Dumnezeu, te învârți prin oraș, auzi lumea vorbind despre tine, Dumnezeu în sus, Dumnezeu în jos, și că ce minunat univers e ăsta, și ce eleganță e în gravitația asta universală, și tu zâmbești pe sub mustață (trebuie să ieși în lume cu o barbă falsă, sau nu, fără barbă, căci după barbă îl recunoști imediat pe Dumnezeu) și-ți zici în sinea ta (solipsismul lui Dumnezeu e dramatic): „Iată, eu sunt ăsta, și ei nu știu”. Și cineva se izbește de tine pe stradă, eventual te și insultă, iar tu, cu umilință, zici scuzați și-ți vezi de drum, căci ești Dumnezeu și, dacă ai vrea tu, un pocnet din deget, și lumea s-ar face cenușă. Dar tu ești atât de infinit de puternic, încât îți îngădui să fii bun.

Un roman despre Dumnezeu incognito. Inutil, dacă ideea mi-a venit mie, trebuie să-i mai fi venit și altcuiva.

Variantă. Tu ești un autor, încă nu știi cât de mare, cea pe care o iubeai te-a trădat, pentru tine viața nu mai are sens și într-o bună zi, ca să uiți, faci o călătorie cu Titanicul și naufragiezi în mările Sudului, te culege (ca unic supraviețuitor) o pirogă de indigeni și îți petreci ani mulți neștiut de nimeni, pe o insulă locuită numai de papuași, cu fete care-ți cântă cântece de dor intens, zbuciumându-și sânii abia acoperiți de ghirlanda din flori de pua. Începi să te obișnuiești, ei îți spun Jim, cum le zic albilor, o fată cu pielea chihlimbarie ți se strecoară într-o seară în colibă și-ți zice: „Eu a ta, eu cu tine”. În fond e frumos, seara, să stai întins pe verandă și să privești Crucea Sudului în timp ce ea îți mângâie fruntea.

Trăiești după ciclul de zori și amurguri și nu știi de nimic altceva. Într-o zi sosește o șalupă cu motor cu niște olandezi, află că au trecut zece ani, ai putea să pleci împreună cu ei, dar șovăi, preferi să schimbi nuci de cocos pe alte mărfuri, promiți că ai să te ocupi de recolta de cânepă, indigenii lucrează pentru tine, tu începi să navighezi de la o insuliță la alta, ai devenit pentru toți Jim Căneapă. Un aventurier portughez distrus de alcool vine să lucreze cu tine și se repune pe picioare, toți vorbesc acum de tine în acele Mări ale Sondelor, îi dai sfaturi până și maharajahului din Brunei, pentru o campanie împotriva *dajakilor* de pe fluviu, reușești să repui în funcțiune un vechi tun din vremurile lui Tipp Sahib, înjghebat din te miri ce, instruiesti o echipă de malaysieni devotați, cu dinții înnegriți de betel. Într-o luptă de lângă Bariera de Coral, bătrânul Sampan, cu dinții înnegriți de betel, îți face scut cu propriul său trup. — Sunt fericit să mor pentru tine, Jim Căneapă. — Bătrâne, bătrânul meu prieten, Sampan...

Acum ești deja faimos în tot arhipelagul dintre Sumatra și Port-au-Prince, tratezi cu englezii, la căpitania portului Darwin ești înregistrat drept Kurtz și de-acum devii Kurtz pentru toată lumea — și Jim Căneapă pentru indigeni. Dar într-o seară, în timp ce fata te alintă în cerdac și Crucea Sudului scânteiază ca niciodată, vai, cât de diferită de Ursa-Mare, tu înțelegi: ai vrea să te întorci acasă. Numai pentru puțină vreme, ca să vezi ce-a mai rămas din tine prin locurile acelea.

Iei șalupa cu motor, ajungi la Manila, de acolo un avion cu elice te poartă spre Bali. Apoi la Samoa, Insulele Amiralității, Singapore, Tananarive, Tombuctu, Alep, Samarkand, Basra, Malta, și ești acasă.

Au trecut optsprezece ani, viața te-a marcat, chipul îți e bronzat de alizee, ești mai bătrân, poate mai frumos. Și iată că, abia sosit, descoperi că librăriile expun toate cărțile tale, în reeditări critice, numele tău se află pe frontonul vechii școli unde ai învățat să citești și să scrii. Ești Marele Poet Dispărut, conștiința generației. Fetișcane romantice se sinucid pe mormântul tău gol.

Pe urmă te reîntâlnesc pe tine, iubito, cu riduri multe în jurul ochilor și cu chipul încă frumos, ce se mistuie de amintiri și de tandră remușcare. Aproape m-am atins de

tine pe trotuar, sunt acolo, la doi pași, iar tu m-ai privit așa cum te uiți la toți ceilalți, căutând pe altcineva îndărătul umbrei lor. Dar la ce bun? N-am avut oare ceea ce doream? Eu sunt Dumnezeu, aceeași singurătate, aceeași glorie vană, aceeași disperare că nu sunt și eu una dintre făpturile mele, ca toți ceilalți. Toți cei care trăiesc în lumina mea, și eu trăind în scânteierea insuportabilă a beznei mele.

Du-te, mergi prin lume, William S.! Ești plin de faimă, treci pe lângă mine și nu mă recunoști. Eu murmur în gând a fi sau a nu fi și-mi zic bravo, Belbo, bine lucrat. Du-te, bătrâne William S., și-ți ia partea ta de glorie: tu n-ai făcut decât să crezi, eu te-am corectat.

Noi, care facem să se nască nașterile altora, ca și actorii, n-ar trebui să fim înmormântați în pământ sfințit. Dar actorii simulează că lumea, așa cum este, merge altfel, în timp ce noi simulăm, din universul nesfârșit de lumi, pluralitatea celor simultan posibile...

Cum poate fi atât de generoasă viața, ce se îngrijește de o asemenea răsplată sublimă pentru mediocritate?

Sub umbra alarum tuarum, Jehova.

(Fama Fraternitatis, în Allgemeine und general Reformation, Cassel, Wessel, 1614, sfârșit)

A doua zi m-am dus la Garamond. Numărul 1 de pe strada Sincero Renato ducea într-un gang prăfuit, din care se zărea o curte interioară cu atelierul unui frânghier. După intrare, la dreapta era un ascensor care ar fi putut figura într-un pavilion de arheologie industrială și, de cum am încercat să-l iau, am simțit câteva zgâlțâituri suspecte, fără să se hotărască s-o ia din loc. Din prudență, am ieșit din el și am urcat două porțiuni dintr-o scară de lemn, aproape în spirală, destul de prăfuită. După cum am aflat pe urmă, domnul Garamond prefera sediul acela fiindcă amintea de o editură pariziană. Pe palier, o tăbliță glăsuia: „Garamond Editori s.p.a.”, iar o ușă deschisă dădea într-un hol fără nici un fel de recepționar sau de paznic. Însă nu puteai intra fără să fii văzut dintr-un mic birouaș-anticameră, și imediat am fost abordat de o persoană de sex probabil feminin, de vârstă incertă și cu o statură pe care un eufemist ar fi definit-o ca inferioară mediei.

Aceasta mă luă în primire într-o limbă pe care mi se părea că am mai auzit-o undeva, până când înțelesei că era o italiană lipsită aproape cu totul de vocale. Am întrebat de Belbo. După ce mă lăsă să aștept câteva clipe, mă conduse de-a lungul coridorului până la un birou din fundul apartamentului.

Belbo mă primi cordial: „Așadar, dumneata ești o persoană serioasă. Intră”. Mă invită să iau loc în fața biroului său, vechi ca tot ce mai era în jur, burdușit cu manuscrise, ca și rafturile de pe pereți.

„Nu te-oi fi speriat de Gudrun”, îmi zise el.

„Gudrun? Acea... doamnă?”

„Domnișoară. Nu se numește Gudrun. Îi zicem așa din cauza aspectului de nibelung și pentru că vorbește într-un mod vag teutonic. Vrea să spună totul dintr-odată și face economie de vocale. Dar are simțul a ceea ce se cheamă *justitia aequatrix*: când bate la mașină, economisește consoanele.”

„Ce face aici?”

„De toate, din păcate. Știi, în orice editură există cineva indispensabil pentru că e unica persoană în stare să regăsească lucrurile în dezordinea pe care o face. Sau, cel puțin, când

se pierde un manuscris, se știe a cui e vina.”

„Pierde și manuscrisele?”

„Nu mai mult ca alții. Într-o editură toți pierd manuscrisele. Cred că-i activitatea principală. Însă trebuie să ai și un țap ispășitor, nu ți se pare? Îi reproșez numai că nu le pierde pe alea pe care aș vrea eu să le piardă. Incidente neplăcute pentru ceea ce bunul Bacon numea *the advancement of learning*.”

„Dar unde se pierd?”

Deschise larg brațele : „Scuză-mă, dar nu-ți dai seama ce prostească e întrebarea asta? Dacă s-ar ști unde, nu s-ar mai pierde”.

„Logic”, zisei eu. „Dar spuneți-mi... Când văd undeva cărți scoase la Garamond, mi se par ediții foarte îngrijite și aveți un catalog destul de bogat. Faceți totul aici?”

„Vizavi e o sală cu cei de la tehno, aici, alături, e colegul meu Diotallevi. Dar el se îngrijește de manuale, de operele de lungă durată, lungă de făcut și lungă de vândut, în sensul că se vând mult timp. Edițiile universitare le fac eu. Dar nu trebuie să crezi cumva că-i o muncă imensă. O, Doamne, pentru anumite opere fac pasiuni, manuscrisele trebuie să le citesc, dar în general totul e lucru deja garantat, economic și științific. Publicații ale institutului Cutare și Cutare ori acte de pe la simpozioane, îngrijite și finanțate de vreo instituție universitară. Dacă autorul e vreun începător, maestrul îi face prefața și răspunderea e a lui. Autorul corectează cel puțin două serii de șpalturi, verifică citatele și notele și nu încasează drepturi. Pe urmă, cartea este acceptată, se vând din ea o mie sau două mii de exemplare în câțiva ani, cheltuielile sunt acoperite... Nici o surpriză, toate cărțile sunt la activ.”

„Și atunci, dumneavoastră ce faceți?”

„Multe. Mai întâi, trebuie să alegi. Pe urmă, sunt și cărți pe care le publicăm pe spezele noastre, mai toate traduceri din autori de prestigiu, ca să menținem nivelul catalogului. Și, în sfârșit, sunt manuscrisele care sosesc așa, aduse de câte-un autor izolat. Rar găsești ceva demn de luat în seamă, dar trebuie văzute, nu se știe niciodată.”

„Vă distrați?”

„Dacă mă distrez? E singurul lucru pe care știu să-l fac bine.”

Am fost întreruși de un tip de vreo patruzeci de ani, ce purta o haină cu câteva numere mai largă, cu păr rar, blond-deschis, care-i cădea peste două sprâncene stufoase, la fel de galbene. Vorbea delicat, ca și cum ar fi educat un copil.

„M-am săturat până peste cap de acest *Vademecum al contribuabilului*. Ar trebui să-l rescriu pe tot și n-am nici un chef. Deranjez?”

„El e Diotallevi”, zise Belbo, și făcu prezentările.

„A, ai venit să vezi Templierii? Bietul de dumneata. Auzi, mi-a venit în minte una bună: Urbanistică Țigănească.”

„Frumos”, zise Belbo cu admirație. „Eu mă gândeam la Hipism Aztec.”

„Sublim. Dar pe-asta o pui la Poțiosecțiune sau la Adynata ?”

„Vedem noi acum”, zise Belbo. Scotoci în sertar și scoase de-acolo niște foi. „Poțiosecțiunea...” Se uită la mine, observându-mi curiozitatea. „Poțiosecțiunea, nu eu trebuie să ți-o spun, este arta de a tăia fiertura. Dar nu”, îi zise lui Diotallevi, „Poțiosecțiunea nu-i un departament, e o materie, ca și Avunculogratulațiunea Mecanică și Pilocatabaza, toate încadrate în seria Tetrapiloctomie”.

„Ce-i aia tetralo...”, îndrăznii eu.

„Este arta de a despica firul în patru. Acest departament cuprinde predarea tehnicilor inutile; de exemplu, Avunculogratulațiunea Mecanică ne învață construirea mașinilor de salutat mătușa. Suntem în dubiu dacă să lăsăm în secțiunea asta Pilocatabaza, care e arta de-a o șterge la mustață, și nu pare cu totul inutilă. Nu?”

„Vă rog, acum spuneți-mi ce-i cu povestea asta...”, am implorat eu.

„Păi, Diotallevi și eu însumi lucrăm la proiectarea unei reforme a științei. O Facultate de Irelevanță Comparată, unde să se studieze materii inutile sau imposibile. Facultatea are scopul de a produce învățați capabili să sporească la infinit numărul materiilor irelevante.”

„Și câte secții sunt?”

„Până acum patru, dar ar putea cuprinde în ele tot ce ține de știință. Secția de Tetrapiloctomie are funcție preparatorie, țintește să educe în simțul irelevanței. Un departament important este cel de Adynata sau Impossibilia. De exemplu, Urbanistica Țigănească și Hipismul Aztec... Esența disciplinei stă în înțelegerea rașionilor profunde ale irelevanței ei, iar în secția de Adynata, și ale imposibilității ei. Iată de ce avem Morfemática Limbajului Morse, Istoria Agriculturii Antarctice, Istoria Picturii din Insula Paștelui, Literatura Sumeriană Contemporană, Instituții de Docimologie Montessoriană, Filatelie Asiro-Babiloniană, Tehnologia Roții în Imperiile Precolumbiene, Iconologia Braille, Fonetica Filmului Mut...”

„Ce-ați zice de Psihologia Mulțimilor în Sahara ?”

„Bun”, zise Belbo.

„Bun”, zise Diotallevi cu convingere. „Dumneata ai putea colabora. Tinerelul are stofă, nu-i așa, Jacopo?”

„Da, l-am mirosit imediat. Ieri-seară a construit niște rașionamente stupide cu multă subtilitate. Dar să continuăm, dat fiind că proiectul te interesează. Ce anume pusesem în secția de Oximoronică, fiindcă nu mai găsesc ciorna?”

Diotallevi scoase din buzunar o fițuică și mă fixă cu o simpatie sentențioasă: „La Oximoronică, așa cum spune și cuvântul, contează caracterul autocontradictoriu al disciplinei. Iată de ce, după mine, Urbanistica Țigănească ar trebui să intre aici...”

„Nu”, zise Belbo, „numai dacă ar fi Urbanistică Nomadă. Cele de la Adynata se referă la o imposibilitate empirică. Oximoronica, la o contradicție în termeni”.

„Mai vedem. Dar ce anume pusesem la Oximoronică? Iată. Instituții de Revoluție,

Dinamică Parmenică, Statică Heracliteană, Spartanică Sibaritică, Instituții de Oligarhie Populară, Istoria Tradițiilor Inovatoare, Dialectică Tautologică, Eristică Booleană...”

Acum mă simțeam îmboldit să arăt și eu ce-mi poate pielea: „Pot să vă sugerez o Gramatică a Devianței ?”

„Frumos, frumos!” ziseră amândoi, și se apucară să noteze.

„E totuși un pont”, zisei eu.

„Care?”

„Dacă faceți public proiectul, o să se prezinte o grămadă de oameni cu lucruri bune de publicat.”

„Ți-am spus eu că-i un băiat isteț, Jacopo”, zise Diotallevi. „Dar știi că tocmai asta e și problema noastră? Fără să vrem, am trasat profilul ideal al unei științe reale. Am demonstrat necesitatea posibilului. Prin urmare, va trebui să tăcem. Dar acum trebuie să plec.”

„Unde?” întrebă Belbo.

„E vineri după-amiază.”

„Of, Isuse preasfinte”, zise Belbo. Apoi, către mine: „Aici, vizavi, sunt două sau trei case locuite de evrei ortodocși, știi, din ăia cu pălărie neagră, cu barbă mare și cu cărlionți. Nu există mulți la Milano. Azi e vineri și la asfințitul soarelui începe sabbatul. Așa că, în apartamentul de vizavi, ei încep să pregătească totul, să frece candelabrul, să fiarbă mâncarea, să aranjeze treburile în așa fel încât mâine să nu aibă nici un foc de aprins. Chiar și televizorul rămâne deschis toată noaptea, numai că sunt nevoiți să aleagă de pe acum canalul. Diotallevi al nostru are o mică lunetă și spionează tâlhărește de la fereastră, și se desfată, visând că este de partea cealaltă a străzii”.

„Dar de ce?” am întrebat.

„Pentru că Diotallevi al nostru se încapățânează să susțină că e evreu.”

„Cum adică mă încapățânează?” întrebă jignit Diotallevi. „Sunt evreu. Dumneata ai ceva împotriva, Casaubon?”

„Absolut nimic.”

„Diotallevi”, zise Belbo cu hotărâre, „tu nu ești evreu”.

„Nu? și numele meu? Ca și Graziadio, Diosiaco^[2], toate traduceri din ebraică, nume de ghetou, ca și Shalom Aleichem.”

„Diotallevi^[3] e un nume de bun augur, dat adesea de ofițerii de stare civilă copiilor găsiți. Iar bunicu-tău era un copil găsit.”

„Un copil evreu găsit.”

„Diotallevi, ai pielea roză, vocea din gât și ești, practic, albinos.”

„Există iepuri albinoși, așa c-or fi fiind și evrei albinoși.”

„Diotallevi, cineva nu se poate hotărî să fie evreu așa cum te hotărăști să devii filatelist sau martor al lui Iehova. Evreu te naști. Resemnează-te, ești un creștin ca toți ceilalți.”

„Sunt circumcis.”

„Haida-de! Oricine se poate circumcide din igienă. E de-ajuns un doctor cu un termocauter. La ce vârstă te-ai circumcis ?”

„Să nu subtilizăm.”

„Ba să subtilizăm. Un evreu subtilizează.”

„Nimeni nu poate demonstra că bunicul meu n-a fost evreu.”

„Bineînțeles, era un copil găsit. Dar putea să fie și moștenitorul tronului Bizanțului sau vreun bastard al Habsburgilor.”

„Nimeni nu poate demonstra că bunicul meu nu era evreu, și-a fost găsit lângă Portico d'Ottavia.”

„Dar bunică-ta nu era evreică, iar descendența, prin părțile acelea, se stabilește pe linie maternă...”

„...și dincolo de toate rațiunile de stare civilă, pentru că și registrele de stare civilă pot fi citite dincolo de litera lor, mai sunt și rațiunile sângelui, iar sângele zice că gândurile mele sunt prin excelență talmudice, și ar fi adevărat rasism din partea ta să susții că și un creștin poate fi așa de talmudic cum simt eu că sunt.”

Ieși. Belbo îmi spuse: „Nu-l lua în seamă. Discuția asta are loc aproape în fiecare zi, numai că în fiecare zi încerc să aduc un argument nou. Fapt e că Diotallevi e un adept al Cabalei. Dar au existat și cabaliști creștini. Și apoi, ascultă, Casaubon, dacă Diotallevi vrea să fie evreu, doar n-o să mă opun eu”.

„Cred că nu. Suntem democrați.”

„Suntem democrați.”

Își aprinse o țigară. Eu îmi amintii pentru ce venisem. „Mi-ați vorbit de un manuscris dactilografiat despre Templieri”, am zis.

„Adevărat... Ia să vedem. Era într-o mapă de polivinilin...”

Scotocea într-un teanc de manuscrise și încerca să scoată unul de pe la jumătatea teancului, fără să le miște pe celelalte. Operație riscantă. Într-adevăr, teancul se răsturnă parțial pe podea. Belbo ținea acum în mână mapa de polivinilin.

Mă uitai la tabla de materii și la introducere. „Se referă la arestarea Templierilor. În 1307, Filip cel Frumos hotărăște să-i aresteze pe toți Templierii din Franța. Însă există o legendă potrivit căreia, cu două zile înainte ca Filip să trimită ordinele de arestare, o căruță cu fân, trasă de boi, a ieșit din incinta Templului din Paris, îndreptându-se spre o destinație necunoscută. Se zice că era un grup de cavaleri conduși de un anume Aumont și că aceștia s-au refugiat în Scoția, alăturându-se unei loji de zidari la Kilwinning. Legenda pretinde că acei cavaleri s-ar fi identificat cu asociațiile de zidari care își transmiteau

secretele Templului lui Solomon. Uite, asta o prevedeam. Și asta pretinde că regăsește originea masoneriei în această fugă a Templierilor în Scoția... O poveste rumegată timp de două secole, întemeiată pe fantezii. Nu există nici o dovadă, pot să vă trântesc pe masă vreo cincizeci de hârtoage care povestesc aceeași năzbâtie, copiindu-se una pe alta. Uitați-vă aici, am deschis la întâmplare: «Dovada expediției scoțiene constă în faptul că până și astăzi, la distanță de șase sute cincizeci de ani, mai există în lume ordine secrete care se revendică de la Miliția Templului. Cum s-ar putea explica altfel continuitatea acestei moșteniri?» Înțelegeți? Cum e posibil să nu existe marchizul de Carabas, dacă și motanul încălțat zice că e în serviciul lui?”

„Am înțeles”, zise Belbo. „Îl resping. Dar istoria asta a dumatăle cu Templierii mă interesează. Odată ce am pus mâna pe un expert, nu vreau să-l las să-mi scape. De ce toată lumea vorbește despre Templieri, și nu despre cavalerii de Malta? Nu, nu-mi răspunde acum. S-a făcut târziu, Diotallevi și cu mine trebuie să ne ducem la o cină cu domnul Garamond. Dar cred că pe la zece și jumătate terminăm. Dacă pot, îl conving și pe Diotallevi să treacă pe la Pilade — el de obicei se culcă devreme și e abstinent. Te găsesc acolo, da?”

„Păi, unde să mă găsiți ? Fac parte dintr-o generație pierdută și mă regăsesc numai când asist, în tovărășia altora, la singurătatea semenilor mei.”

*Li frere, li mestre du Temple
 Qu'estoient rempli et ample
 D'or et d'argent et de richesse
 Et qui menoient tel noblesse,
 Ou sont il? que sont devenu ?*

(Chronique a la suite du roman de Favel)

Et in Arcadia ego. În seara aceea, barul Pilade era întruchiparea vârstei de aur. Era una dintre acele seri în care îți dai seama că Revoluția nu numai că va avea loc, dar va fi și sponsorizată de Uniunea industriașilor. Numai la Pilade puteai să-l vezi pe proprietarul unei filaturi de bumbac, în pufoaică și cu barbă, bând cot la cot cu vreun viitor infractor, pus la costum la două rânduri și cravată. Ne aflam în zorii unei mari răsturnări de paradigmă. Pe la începutul anilor '60, barba era încă fascistă — dar trebuia să-i desenezi conturul, răzând-o de pe obraji a la Italo Balbo —, în '68 fusese contestată, iar acum era pe cale să devină neutră și universală, o opțiune de libertate. Barba a fost întotdeauna o mască (îți pui o barbă falsă ca să nu fii recunoscut), dar în acea răsturnare de la începutul anilor '70 te puteai camufla în spatele unei bărbi adevărate. Se putea minți spunând adevărul, ba chiar se putea face ca adevărul să devină enigmatic și lunecos, pentru că în fața unei bărbi nu se mai putea argumenta ideologia bărbosului. Dar în seara aceea barba strălucea și pe fețele spâne ale celor care, fiindcă nu o purtau, lăsau să se înțeleagă că ar fi putut s-o cultive și că renunțaseră la ea doar ca ripostă.

Divaghez. Dar la un moment dat sosiră Belbo și Diotallevi, tot șoptindu-și unul altuia, cu un aer nemulțumit, comentarii înțepătoare la adresa cinei de la care tocmai veneau. Abia mai târziu aveam să aflăm ce anume reprezenta o astfel de cină dată de domnul Garamond.

Belbo trecu imediat la distilatele lui preferate, Diotallevi reflectă îndelung, dezorientat, și se hotărî să ia o apă tonică. Gasirăm o măsuță în fund, eliberată chiar atunci de doi tramvaiști care a doua zi de dimineață trebuiau să se scoale devreme.

„Va să zică, va să zică” zise Diotallevi, „templierii ăștia...”

„Nu, acum v-aș ruga să nu mă faceți să mă simt prost... Sunt lucruri pe care le puteți citi peste tot...”

„Suntem pentru tradiția orală”, zise Belbo.

„E mai mistică”, spuse Diotallevi. „Dumnezeu a creat lumea vorbind, doar n-a trimis o telegramă.”

„*Fiat lux*, stop. Urmează epistolă”, zise Belbo.

„Către Tessaloniceni, așa mi-nchipui”, zisei eu.

„Templierii”, ceru Belbo.

„Deci”, am zis.

„Nu se începe niciodată cu «decii»”, obiectă Diotallevi.

Am dat să mă ridic. Am așteptat să mă implore. N-o făcură. Mă așezai și-ncepui să vorbesc.

„Nu, vreau să spun că povestea asta o știe toată lumea. Are loc prima cruciadă, nu-i așa? Godefroy se închină la Sfântul Mormânt și-și ține legământul. Balduin devine primul rege al Ierusalimului. Un regat creștin în Pământul Sfânt. Dar una e să stăpânești Ierusalimul, și alta înseamnă restul Palestinei, sarazinii au fost înfrânți, dar nu și eliminați. Viața prin părțile acelea nu e ușoară, nici pentru noii înscăunați, nici pentru pelerini. Și iată că în 1118, sub domnia lui Balduin al II-lea, sosesc nouă personaje, conduse de un anume Hugues de Payns, și constituie primul nucleu al unui Ordin al Cavalerilor Săraci ai lui Cristos: un ordin călugăresc, dar cu spade și armuri. Cele trei legăminte clasice, sărăcie, castitate și supunere, plus cel de apărare a pelerinilor. Regele, episcopul, toți, la Ierusalim, le dau imediat ajutoare în bani, îi găzduiesc, îi instalează în incinta vechiului Templu al lui Solomon. Și iată-i că devin Cavaleri ai Templului.”

„Cine sunt ei?”

„Probabil că Hugues și primii opt sunt niște idealști, cuceriți de mistica cruciadei. Dar mai pe urmă vor fi și tineri înrolați în căutare de aventuri. Noul regat al Ierusalimului este într-un fel California acelor timpuri, acolo se mai poate face avere. Acasă n-au prea multe perspective, pesemne că printre ei mai e și câte unul care a dat de bucluc. Eu mă gândesc la povestea asta în termeni de legiune străină. Ce faci când ai necazuri? Te faci templier, poți vedea alte locuri, te poți distra, te bați, ești hrănit, îmbrăcat și, pe deasupra, îți mântuiești și sufletul. Firește, trebuia să fii destul de disperat, pentru că era vorba să te duci în deșert și să dormi în cort, să petreci zile în șir fără să vezi suflet de om în afară de ceilalți templieri și de niscaiva mutre turcești, să călărești în plin soare, să suferi de sete și să spinteci alți nenorociți...”

Mă oprii o clipă. „Poate că prea aduce a western ce vă spun. Există probabil și o a treia fază: ordinul a devenit puternic, unii încearcă să facă parte din el chiar dacă au o situație bună în patria lor. Dar la momentul acela să fii templier nu mai înseamnă neapărat să slujești în Pământul Sfânt, poți fi templier și acasă. E o istorie complicată. Uneori par niște soldățoi, alteori dovedesc că au o anume sensibilitate. De exemplu, nu se poate spune că erau rasiști: se băteau cu musulmanii, pentru asta erau acolo, dar cu spirit cavaleresc, și se admirau unii pe alții. Când ambasadorul emirului din Damasc vizitează Ierusalimul, templierii îi indică o mică moschee, deja transformată în biserică creștină, ca să poată să-și facă rugăciunile. Într-o zi intră un franc, care se arată indignat văzând un musulman într-

un loc sacru și se poartă urât cu el. Dar templierii îl alungă de acolo pe intolerant și-i cer scuze musulmanului. Această frăție de arme cu dușmanul îi va duce mai târziu la ruină, pentru că la proces vor fi acuzați și că au întreținut raporturi cu sectele ezoterice musulmane. Și poate că-i adevărat, e oarecum ca și cu aventurierii aceia din secolul trecut care se molipsesc de africanism; ei n-aveau o educație monahală riguroasă, nu erau atât de subtili în a sesiza deosebirile teologice, închipuiți-vi-i cam ca pe niște Lawrence al Arabiei, care, după un timp, se îmbracă în haine de șeic... Însă, în fond, e greu să le judeci faptele, pentru că adesea istoriografii creștini, ca Guillaume din Tyr, nu pierd prilejul de a-i denigra.”

„De ce ?”

„Pentru că devin prea puternici, și prea dintr-odată. Totul se-ntâmplă începând cu sfântul Bernard. Îl știți pe sfântul Bernard cum este, nu ? Mare organizator, el reformează ordinul benedictin, elimină podoabele din biserici, când un coleg îl enervează, cazul lui Abelard, îl atacă în stil McCarthy, iar dacă ar putea, l-ar trimite la rug. Neputând-o face, pune să i se ardă cărțile. Pe urmă predică cruciada, ne înarmăm și hai...”

„Nu ți-e simpatic”, observă Belbo.

„Nu, nu pot să-l sufăr, dacă era după mine, sfârșea într-unul din cercurile Infernului, nici vorbă să fi ajuns sfânt. Dar era un bun *press agent* pentru el însuși, vezi serviciul pe care i-l face Dante, îl numește șef de cabinet al Fecioarei. Devine repede sfânt pentru că s-a pus bine pe lângă cine trebuia. Dar ziceam de templieri. Bernard intuiește imediat că ideea trebuie cultivată și-i sprijină pe cei nouă aventurieri, transformându-i într-o Miliția Christi, putem spune chiar că pe templieri, în versiunea lor eroică, îi inventează el. În 1128 convoacă un conciliu la Troyes tocmai pentru a defini ce anume sunt cei nouă monahi-soldați, iar la câțiva ani după aceea scrie un elogiu al acestei Miliții a lui Cristos și pregătește un statut din șaptezeci și două de articole, distractiv dacă-l citești, pentru că găsești de toate în el. Liturghie în fiecare zi, nu trebuie să-i frecventeze pe cavalerii excomunicați, totuși, dacă unul dintre aceștia solicită admiterea în Templu, trebuie primit creștinește, și vedeți că aveam dreptate când vorbeam de legiunea străină. Vor purta mantii albe, simple, fără blănuri, afară numai dacă nu sunt de miel sau de oaie, interzis să poarte încălțări fine, aduse pe picior, cum era moda, vor dormi în cămașă și nădragi, o saltea, un cearșaf și o pătură...”

„Pe căldura aia cine știe cum puteau...” zise Belbo.

„Cât despre putoare, o să mai vorbim. Regula mai are încă trei asprimi: un singur castron pentru doi inși, se mănâncă în tăcere, carne de trei ori pe săptămână, post negru vinerea, scularea dis-de-dimineată, dacă munca a fost obositoare se permite o oră de somn în plus, în schimb trebuie ziși treisprezece «Tatăl nostru» în pat. Există un maestru, o întreagă serie de ierarhii inferioare, până la sergenți, scutieri, servitori și valeți. Fiecare cavaler va avea trei cai și un scutier, nici o podoabă de lux la harnașamente, șa, pinteni, arme simple, dar bune, vânătoria e interzisă, cu excepția leului, în fine, o viață de pocăință și de luptă. Fără a mai vorbi de legământul de castitate, asupra căruia se insistă în mod deosebit, pentru că ăia erau oameni care nu stăteau în mănăstire, ci se războiau, trăiau în mijlocul lumii, dacă putem numi lume furnicarul care era pe timpurile acelea

Pământul Sfânt. În fine, regula mai spune că tovarășia unei femei e din cale-afară de periculoasă și că nu pot fi sărutate decât mama, sora și mătușa.”

Belbo cârni: „Eee, ia uitate, mătușa, eu aș fi fost mai atent... Dar din câte mi-aduc eu aminte, templierii n-au fost acuzați de sodomie? Este cartea aceea a lui Klossovski, *Bafomet*. Cine era Bafomet, vreo divinitate diavolească de-a lor, nu?”

„Ajung și acolo. Dar judecați un moment. Duceau o viață de marinari, luni în șir prin deșert. Te afli în casa diavolului, e noapte, te întinzi sub cort împreună cu insul care a mâncat din același castron cu tine, ți-e somn, frig, sete, frică și vrei la mama. Ce faci?”

„Amor viril, legiunea tebană”, sugeră Belbo.

„Dar gândiți-vă ce viață de infern, în mijlocul altor oameni de arme care n-au făcut legământul, și când năvălesc într-un oraș și ți-o violează pe mica maură, cu pânțece de mosc și ochi de catifea, ce face templierul printre miresmele cedrilor Libanului? Lăsați-i-l măcar pe micul maur. Acum înțelegeți de ce se răspândește zicala «să bei și să înjuri ca un templier». E cam ca și cu povestea capelanului în tranșee, care trage rachiu la măsea și înjură împreună cu soldații lui analfabeți. Și măcar de-ar fi numai atât. Sigiliul lor îi reprezintă mereu câte doi, unul lipit de spatele celuilalt, pe același cal. De ce, din moment ce regula le permite câte trei cai de fiecare? Asta trebuie să fi fost o idee a lui Bernard, pentru a simboliza sărăcia sau duplicitatea rolului lor de călugări și cavaleri. Dar ce-i faci dumneata acum imaginației populare, ce-o să zică de acești călugări care călăresc pe rupe, unul cu burta în fundul celuilalt? Or fi fost ei și calomniati...”

„...dar sigur că au și căutat-o”, comentă Belbo. „Dar nu cumva sfântul Bernard ăla era stupid?”

„Nu, stupid nu era, însă era și el călugăr, iar în timpurile acelea călugărul avea o idee ciudată despre trup... Mai adineauri mă temeam că mi-am orientat povestea prea mult spre western, dar dacă mă gândesc bine, auziți ce zice Bernard despre preaiubiții lui cavaleri, fiindcă merită, am la mine citatul: «Îi evită și îi repudiază pe comedianți, pe scamatori și pe acrobați, cântecele necuviincioase și glumele, își taie părul scurt, deoarece au învățat de la apostol că e nedemn pentru un bărbat să dea atenție părului său. Nu-i vezi niciodată pieptănați, rar spălați, cu bărbile încâlcite, cu miros greu de praf, murdari din cauza armurilor și a căldurii.»”

„N-aș fi vrut să stau la ei în garnizoană”, zise Belbo.

Diotallevi dădu verdictul: „A fost întotdeauna tipică pentru eremit cultivarea unei murdării sănătoase, pentru a-și umili propriul trup. Nu era chiar sfântul Macarie ăla care trăia pe un stâlp și, când viermii cădeau de pe el, îi aduna și-i pune la loc pe corp, pentru ca și ei, făpturi ale Domnului, să-și aibă festinul lor?”

„Stâlpnicul respectiv era sfântul Simeon”, zise Belbo, „iar după părerea mea stătea pe stâlp ca să scuipe în capul celor care treceau pe dedesubt”.

„Urăsc spiritul iluminismului mistic”, zise Diotallevi. „În orice caz, Macarie, sau Simeon, era un schimnic plin de viermi, așa cum spun eu, dar nu sunt o autoritate în materie, pentru că nu mă ocup de nebuniile creștinilor.”

„Curați mai erau rabinii tăi din Gerona”, zise Belbo.

„Trăiau în niște cocioabe mizere pentru că voi, creștinii, îi alungați în ghetou. Templierii, în schimb, se jechoșeau din plăcere.”

„Să nu dramatizăm”, zisei eu. „Ați văzut vreodată un pluton de recruți după un marș ? Dar eu am povestit lucrurile astea numai ca să vă fac să înțelegeți contradicția templierului. El trebuie să fie mistic, ascetic, să nu mănânce, să nu bea, să nu facă amor, în schimb străbate deșertul și taie căpățânile dușmanilor lui Cristos; cu cât taie mai multe, cu atât agonisește mai multe bonuri pentru paradis, pute, se face din ce în ce mai păros pe zi ce trece, iar Bernard pretindea ca, după ce cucerea și el o cetate, să nu se arunce asupra vreunei tinerele sau bătrânele, cum ar fi fost ea, și ca în nopțile fără lună, când, așa cum se știe, vestitul simun suflă în deșert, să nu lase să i se facă și lui, acolo, un mic serviciu de către comilitonul preferat. Cum poți să fii și călugăr și spadasin, să spinteci oameni și să rostești Ave Maria, să nu poți nici să-ți privești în față verișoara și pe urmă intri într-un oraș, după zile întregi de asediu, ceilalți cruciați îi fac treaba aia nevastei califului sub ochii tăi, minunate sulamite își descheie pieptarul și-ți zic «ia-mă, ia-mă, dar lasă-mi viața»... Iar templierul, nu, ar trebui să rămână dârz, plin de putoare, păros cum îl voia sfântul Bernard și să murmure vecernița... Pe de altă parte, e destul să citești Retraits...”

„Ce anume erau?”

„Statutele ordinului, redactate destul de târziu, să zicem, în epoca în care ordinul era deja pe ducă. Nimic nu-i mai rău decât o armată care se plictisește din cauză că războiul s-a terminat. De exemplu, la un moment dat se interzic încăierările, rănile făcute creștinilor din răzbunare, legăturile cu vreo femeie, calomnierea fratelui. Nu trebuie să pierzi un sclav, să te înfurii și să zici «o să mă duc la sarazini!», să rătăcești vreun cal din nebăgare de seamă, să dăruiești vreun animal, cu excepția câinilor și a pisicilor, să pleci fără învoire, să rupi sigiliul maestrului, să părăsești reședința noaptea, să iei cu împrumut banii ordinului fără autorizație, să-ți arunci haina pe jos la mânie.”

„Dintr-un sistem de interdicții se poate înțelege ce fapte săvârșesc oamenii de obicei”, zise Belbo, „și poți extrage de acolo adevărate scene de viață cotidiană”.

„Ia să vedem”, zise Diotallevi, „un templier, iritat de cine știe ce i-au făcut sau i-au zis frații în seara aceea, iese și pleacă noaptea fără permisiune, călare, cu un pui de sarazin drept escortă și cu trei claponi atârnați de șa; se duce la o fată de moravuri ușoare și, înavuțind-o cu acei claponi, găsește ocazia unei desfătări ilicite... Pe urmă, în timp ce el chefuiește, micul maur fuge cu calul, iar templierul nostru, mai murdar, mai asudat și mai zburlit ca oricând, se întoarce acasă cu coada-ntre picioare și, căutând să nu fie văzut, îi strecoară niște bani (din banii Templului) cunoscutului cămătar evreu care stă la pândă ca un vultur pe scaunul lui cu trei picioare...”

„Tu o spui, Caiafa”, observă Belbo.

„Fii cuminte, mergem pe niște stereotipii. Templierul încearcă să pună mâna, dacă nu pe maur, măcar pe o închipuire de cal. Dar un co-templier își dă seama de matrapazlâc și seara (se știe, în comunitățile astea invidia e la ordinea zilei), când în mijlocul satisfacției generale li se aduce carnea, face aluzii peste aluzii. Căpetenia intră la idei, bănuitul se

încurcă, roșește, trage pumnalul din teacă și se aruncă asupra ortacului...”

„Asupra sicofantului”, preciză Belbo.

„Asupra sicofantului, bine zis, se aruncă asupra mizerabilului, ciopârțindu-i fața. Ăla pune mâna pe spadă, se iau la harță fără rușine, căpitanul încearcă să-i potolească dând cu latul săbiei, frații râd de se sparg...”

„Bând și înjurând ca niște templieri”, zise Belbo.

„Dumnezeul, numele, așa și pe dincolo, legea și sângele!” am dramatizat eu.

„Fără îndoială, omul nostru își iese din pepeni, se... Cum dracu' se face un templier când își iese din pepeni?”

„Se face stacojiu la față”, suflă Belbo.

„Exact, cum zici tu, se face stacojiu la față, își scoate veșmântul și dă cu el de pământ...”

„Luați-vă tunica asta de rahat, la dracu' cu voi și cu templul vostru!” am propus eu. „Ba mai mult, dă una cu spada-n sigiliu, îl despică și zbiară că el se duce la sarazini.”

„A violat cel puțin opt precepte dintr-un foc.”

Pentru a-mi ilustra mai bine teza, am încheiat astfel: „Vi-i închipuiți pe niște tipi ca ăștia, care zic «eu mă car la sarazini», în ziua în care trimisul regelui îi arestează și le arată fiarele înroșite în foc? Vorbește, nelegiuitule, zi-i cum v-o băgați în șezut! Noi ? Păi pe mine cleștii tăi mă fac să râd, nu știi de ce-i în stare un templier, eu ți-o bag în șezut, ție, papii și regelui Filip, dacă-mi pică-n mână!”

„A mărturisit, a mărturisit! Chiar așa a și fost”, zise Belbo. „Și zdup cu el la celulele secrete, în fiecare zi câte o baie în ulei, ca să se poată prăji mai bine după aceea.”

„Ca niște copii”, încheie Diotallevi.

Am fost întrerupți de o fată cu o aluniță cât căpșuna pe nas, care ținea niște foi în mână. Ne întrebă dacă am semnat pentru tovarășii argentinieni arestați. Belbo semnă imediat, fără să se uite pe foaie. „În orice caz, o duc mai rău ca mine”, zise către Diotallevi, care-l privea cu o mină aiurită. Apoi se adresa fetei: „El nu poate semna, aparține unei minorități indiene care interzice scrierea propriului nume. Mulți dintre ei sunt la ocnă pentru că guvernul îi persecută”. Fata îl fixă pe Diotallevi cu înțelegere și-mi trecu mie hârtia. Diotallevi se destinse.

„Cine sunt ăștia?” am întrebat.

„Cum cine sunt? Niște tovarăși argentinieni.”

„Da, dar din ce grup?”

„Tacuara, nu?”

„Păi Tacuara sunt fasciști”, mă hazardai, din câte știam eu.

„Fascistule”, îmi șuiera fata cu ură. Și plecă.

„Dar, în fine, templierii ăștia erau niște sărăcuți?” întrebă Diotallevi.

„Nu”, spusei, „e vina mea, am încercat să fac povestea mai vioaie. Ceea ce am spus privește trupa, însă ordinul primise încă de la început donații imense și, puțin câte puțin, își constituise comanderii în toată Europa. Gândiți-vă că Alfons al Aragonului le dăruiește un ținut întreg, mai mult, face testament și le lasă regatul în caz că ar muri fără moștenitori. Templierii nu se încred și încheie o tranzacție în acest sens, cum ai zice biștari puțini, dar pe loc, dar biștarii ăia sunt o jumătate de duzină de fortărețe în Spania. Regele Portugaliei le dăruiește o pădure, și fiindcă era ocupată de sarazini, templierii se aruncă la asalt, îi alungă pe mauri, iar apoi, ca s-o spun în treacăt, fondează Coimbra. Și astea sunt doar câteva episoade. În sfârșit, o parte luptă în Palestina, dar grosul ordinului se dezvoltă în metropolă. Și ce se întâmplă? Dacă cineva trebuie să meargă în Palestina, are nevoie de bani și nu se încrede să călătorească cu aur și giuvaieruri la el, atunci le depune la templieri, în Franța, în Spania sau în Italia, și primește un înscris cu care încasează în Orient”.

„Asta e scrisoarea de credit”, spuse Belbo.

„Sigur, ei au inventat cecul bancar, înaintea bancherilor florentini. Deci înțelegeți cum, prin donații, cuceriri cu arma în mână și comisioane bazate pe operații financiare, templierii devin o multinațională. Era nevoie de oameni cu capul pe umeri ca să conducă o întreprindere de genul ăsta. Oameni care au reușit să-l convingă pe Inocențiu al II-lea să le acorde privilegiile excepționale: Ordinul poate să păstreze toate prăzile de război și, indiferent unde ar poseda averi, nu trebuie să dea socoteală nici regelui, nici episcopilor, nici patriarhului din Ierusalim, ci numai papei. Scutiți oriunde de impozite, au în schimb dreptul să le impună ei în toate ținuturile pe care le controlează... În fine, e vorba de o afacere aflată întotdeauna în activ, în care nimeni n-are voie să se bage. Se înțelege astfel de ce sunt rău văzuți de clerici și de regi, și totuși nu se poate renunța la ei. Cruciații sunt niște încurcă-lume, oameni care pleacă fără să știe încotro se duc și ce caută, în timp ce templierii sunt ca la ei acasă în locurile acelea, știu cum să trateze cu inamicul, cunosc terenul și arta militară. Ordinul Templierilor e ceva serios, chiar dacă se sprijină pe fanfaronada trupelor sale de asalt.”

„Dar era numai fanfaronadă?” întrebă Diotallevi.

„De cele mai multe ori, da. Încă o dată, uimește distanța dintre știința lor politică și administrativă și stilul lor de frondă bazat pe curaj cât cuprinde și deloc pe creier. Să luăm, de pildă, întâmplarea de la Ascalon...”

„S-o reluăm”, spuse Belbo, care ieșise din discuție ca s-o salute cu o risipă ostentativă de gesturi pe o anume Dolores.

Aceasta luă loc lângă noi, zicând: „Vreau s-aud întâmplarea de la Ascalon, vreau”.

„Deci, într-o zi, regele Franței, împăratul neamț, Balduin al III-lea al Ierusalimului și cei doi mari maeștri, al Templierilor și al Ospitalierilor, hotărăsc să asedieze Ascalonul. Pornesc cu toții la asediu, regele, curtea, patriarhul, preoții cu crucile și stindardele, arhiepiscopii din Tyr, din Nazaret, din Cezareea, în fine, mare pompă, cu corturile ridicate în fața cetății inamice, și prapurii, și marile paveze, și tobele... Ascalonul era apărat de o

sută cincizeci de turnuri, iar locuitorii se pregătiseră din timp de asediu, fiecare casă era ciuruită de barbacane pentru aruncat proiectile, fiind tot atâtea fortărețe înlăuntrul fortăreței. Templierii, cred eu, care erau atât de grozavi, ar fi trebuit să știe lucrurile astea. Dar nici vorbă, toți se agită, își construiesc berbeci și turnuri de asalt din lemn, cunoașteți înjghebările alea pe roți care se împing lângă zidurile dușmane și aruncă foc, pietre, săgeți, în timp ce de departe catapultele bombardează cu bolovani... Ascalonienii încearcă să incendieze turnurile, vântul le e nefavorabil, flăcările cuprind zidurile, care în cel puțin un loc se prăbușesc. S-a făcut breșă! în acest moment toți asediatorii năvălesc prin ea ca un singur om și se întâmplă ciudățenia. Marele maestru al templierilor pune să se bareze calea, în așa fel încât în cetate să intre numai oamenii lui. Gurile rele spun că procedează așa pentru ca jaful să îmbogățească numai Templul, binevoitorii sugerează că, temându-se de o capcană, voia să-i trimită înainte, în recunoaștere, pe vajnicii săi oșteni, în orice caz, eu nu i-aș da ăștia să conducă o școală de război, pentru că patruzeci de templieri străbat orașul cu o sută optzeci la oră, se izbesc de zidul împrejmuitor din partea opusă, se opresc într-un nor de praf, se privesc în ochi unii pe alții, se întreabă ce caută ei acolo, fac stângamprejur și trec în galop nebun printre mauri, care-i potopesc cu pietre și cu săgeți de arbaletă de la ferestre, îi masacrează pe toți dimpreună cu marele maestru, închid breșa, atârnă pe ziduri cadavrele și le dau creștinilor cu tifla, râzându-le în nas cu nerușinare.”

„Mauru-i crud”, zise Belbo.

„Ca niște copii”, zise din nou Diotallevi.

„Erau feroși mai mult de-o grămadă, templierii ăștia ai tăi”, zise Dolores ațâțată.

„Mie îmi amintesc de Tom și Jerry”, zise Belbo.

Îmi păru rău. În fond, trăiam de doi ani cu templierii în gând și-i îndrăgeam. Obligat oarecum de snobismul interlocutorilor mei, îi prezentasem ca pe niște personaje de desene animate. Poate că era vina lui Guillaume din Tyr, istoriograful acela incredul. Nu erau chiar așa acești cavaleri ai Templului, ei erau bărboși și înflăcărați, cu frumoasele lor cruci roșii pe mantiile albe ca zăpada, săltând în șa la umbra stindardului lor alb cu negru, vestitul Beauceant, gata oricând să meargă — și încă splendid — la petrecerea lor de moarte și de cutezanță, iar sudoarea de care vorbea sfântul Bernard era probabil un luciuri arămiu ce împrumuta o noblețe sarcastică surâsului lor dătător de fiori, în timp ce erau gata să-și celebreze cât se poate de crunt despărțirea de viață. Adevărați lei în război, cum zicea Jacques de Vitry, miei plini de blândețe pe timp de pace, dârji în bătălie, plini de credință în rugăciune, cruzi cu dușmanii, binevoitori cu cei ce le erau frați, marcați și de albul, și de negrul stindardului lor, fiindcă erau plini de nevinovăție pentru prietenii lui Cristos, crunți și înspăimântători față de cei care-i stăteau împotriva...”

Patetici campioni ai credinței, ultim exemplu al unei cavalerii ce se stingea, de ce mă purtasem cu ei ca un Ariosto oarecare, când aș fi putut să fiu un Joinville al lor? Îmi veniră în minte paginile închinatelor lor de către autorul *Istoriei Sfântului Ludovic*, care împreună cu Ludovic cel Sfânt se duseseră în Pământul Sfânt, ca scrib și luptător în același timp. Templierii existau deja de o sută cincizeci de ani, avuseseră loc destule cruciade

pentru ca orice ideal să se fi frânt. Dispăruseră ca niște fantasme figurile eroice ale reginei Melisenda și regelui Balduin al IV-lea cel Lepros, se stinseseră luptele interne din Libanul însângerat încă de pe atunci, căzuse deja o dată Ierusalimul, Barbarossa înecat în Cilicia, Richard Inimă de Leu, învins și umilit, se întorsese în patrie deghizat chiar în veșminte de templier, creștinătatea și-a pierdut bătălia, maurii au un simț cu totul diferit al confederației ce se încheagă între potențați autonomi, dar care sunt uniți în apărarea unei civilizații — ei l-au citit pe Avicenna, nu sunt ignoranți ca europenii, cum să poți rămâne timp de două secole expus unei culturi tolerante, mistice și totuși libertine fără să cedezi ispitelor ei, mai ales când ai puțința s-o compari cu cultura occidentală, necioplită, greoaie, barbară și germanică? Până ce, în 1244, se petrece căderea ultimă și definitivă a Ierusalimului ; războiul, început cu o sută cincizeci de ani în urmă, e pierdut, creștinii vor trebui să înceteze să-și mai poarte armele pe o câmpie destinată păcii și miresmei cedrilor din Liban, sărmani templieri, ce s-a ales din toată această epopee a voastră?

Duiosie, melancolie, pâlirea unei glorii pe cale de îmbătrânire, atunci cum să nu-și plece urechea la doctrinele secrete ale misticilor musulmani, la acea îngrămădire hieratică de comori ascunse? Poate că de aici se naște acea legendă despre cavalerii Templului ce încă obsedează mințile pline de deziluzii și arzătoare de dorințe, povestea despre o putere fără margini care de atunci încolo nu mai știe asupra cui să se exercite...

Și totuși, chiar pe la apusul mitului, sosește Ludovic, regele sfânt, regele care stă la masă cu marele Aquinat, el încă mai crede în cruciadă, în ciuda celor două secole de visuri și încercări eșuate din cauza stupidității învingătorilor, merită oare să mai încerce o dată ? Merită, zice Ludovic cel Sfânt, templierii sunt de acord, îl urmează în înfrângere, pentru că asta e meseria lor, ce justificare ar avea Templul fără cruciadă?

Ludovic atacă de pe mare Damietta, țărmul dușman e tot numai o scânteiere de lănci și halebarde și palanchine, scuturi și iatagane, oameni de mare vază, zice Joinville din cavalerism, ce poartă arme aurite țintuite de soare. Ludovic ar putea aștepta, însă se hotărăște să debarce cu orice preț. „Credincioși ai mei, vom fi de neînvinși dacă vom fi nedespărțiți în iubirea de aproapele. De vom fi învinși, vom fi niște martiri. De vom triumfa, slava lui Dumnezeu va spori prin aceasta.” Templierii nu cred, dar au fost educați să fie niște cavaleri ai idealului, și aceasta e imaginea pe care trebuie o lase despre ei înșiși. Îl vor urma pe rege în nebunia lui mistică.

În mod incredibil, debarcarea reușește și, la fel de incredibil, sarazinii părăsesc Damietta, astfel încât regele însuși ezită să intre în oraș, întrucât nu crede în fuga aceea. Dar este adevărat, orașul e al său, cu toate bogățiile și cu cele o sută de moschei pe care de îndată Ludovic le transformă în biserici ale Domnului. Acum se pune problema luării unei decizii: să mășăluiască împotriva Alexandriei sau împotriva orașului Cairo? Decizia cea mai înțeleaptă ar fi fost Alexandria, pentru a-i lua Egiptului un port vital. Dar mai era și geniul rău al expediției, fratele regelui, Robert d'Artois, megaloman, ambițios, însetat de glorie imediată, ca orice frate mai mic. El dă sfatul să se îndrepte spre Cairo, inima Egiptului. Templierii, altădată prudenți, acum freamătă de nerăbdare. Regele interzisese luptele izolate, însă mareșalul Templului nu ține cont de această interdicție. Vede un pluton de mameluci ai sultanului și strigă: „Pe ei, în numele lui Dumnezeu, pentru că nu

pot îndura o rușine ca asta!”

La Mansurah, sarazinii se întăresc pe malul opus al unui râu, în timp ce francezii încearcă să construiască un dig pentru a crea un vad pe care îl apără cu turnurile lor mobile. Sarazinii cunosc însă secretul proiectilelor incendiare de la bizantini. Proiectilul de foc grecesc avea un capăt gros cât un butoi, iar coada era ca o lance mare; sosea ca un fulger și părea un dragon ce zboară prin văzduh. Răspândea o lumină atât de intensă, că întregul câmp se vedea ca ziua.

În timp ce tabăra creștină e toată numai flăcări, un beduin trădător îi arată regelui un vad, în schimbul a trei sute de monede bizantine de aur. Regele decide atacul, traversarea nu e deloc ușoară, mulți se îneacă și sunt târați de ape, în timp ce pe malul opus așteaptă trei sute de sarazini călare. În sfârșit, grosul armatei pune piciorul pe țărm și, după ordinele primite, templierii trec în avangardă, urmați de contele d'Artois. Călăreții musulmani o iau la fugă, iar templierii așteaptă restul armatei creștine. Contele d'Artois însă se aruncă împreună cu ai săi pe urmele dușmanilor.

Atunci, templierii, pentru a nu fi dezonozați, se aruncă și ei la asalt, dar ajung doar cu puțin după Artois, care deja a pătruns în tabăra dușmană și a făcut ravagii. Musulmanii o rup la fugă către Mansurah. Provocare cum nu se poate mai bună pentru Artois, care vrea să-i urmărească. Templierii încearcă să-l oprească, fratele Gilles, mare comandant al Templului, îl măgulește, spunându-i că deja a făcut o ispravă minunată, una dintre cele mai mari ce s-au făcut vreodată pe pământul de peste mare. Dar Artois, filfizon însetat de glorie, îi acuză de trădare pe templieri, ba chiar adaugă că, dacă templierii și ospitalierii ar fi vrut, pământul acela ar fi fost de mult cucerit, iar el nu făcuse decât să dovedească ceea ce ar putea face cineva dacă ar avea sânge în vine. Asta era prea mult pentru onoarea Templului. Templul nu e al doilea după nimeni, toți se năpustesc spre oraș, intră în el, îi urmăresc pe dușmani până la zidurile din partea opusă, iar în acel moment templierii își dau seama că au repetat greșeala de la Ascalon. Creștinii — inclusiv templierii — au zăbovit să prade palatul sultanului, necredincioșii își refac rândurile, cad în spatele acelei cete, deja răzlețe, de vulturi, încă o dată, templierii s-au lăsat orbiți de lăcomie? Însă alții relatează că, înainte de a-l urma pe Artois în cetate, fratele Gilles îi spusese cu un stoicism lucid: „Domnule, eu și frații mei nu ne temem și vă vom urma. Dar să știți că ne îndoim, și încă foarte, că eu sau domnia ta ne vom putea întoarce”. În orice caz, Artois, prin voia lui Dumnezeu, e ucis, și împreună cu el alți cavaleri viteji, precum și două sute optzeci de templieri.

E mai rău decât o înfrângere, e o rușine. Și totuși, nu e înregistrată ca atare nici măcar de Joinville: se mai întâmplă, așa-i războiul.

Sub pana domnului de Joinville, multe dintre aceste bătălii, sau harțuri, ce-or fi fost ele, devin niște încăierări de balet nobile, cu niscaiva capete rostogolindu-se și cu multe implorări către bunul Dumnezeu sau câteva lacrimi ale regelui pentru câte-un credincios de-al lui care-și dă sufletul, dar totul e ca și cum ar fi turnat în culori, printre valtrapuri roșii, harnașamente aurite, fulgerări de coifuri și de spade sub soarele galben al deșertului și în fața mării turcoaz, și cine știe dacă templierii nu-și trăiau astfel măcelurile lor de zi cu zi.

Privirea lui Joinville se plimbă de sus în jos și de jos în sus, după cum el cade de pe cal sau încalecă din nou, și scoate în relief scene izolate, planul bătăliei îi scapă, totul se rezolvă în duel individual și, nu rareori, cu un deznodământ neașteptat. Joinville sare în ajutorul domnului de Wanon, un turc îl lovește cu lancea, calul îi cade în genunchi, Joinville zboară în față, dincolo de capul animalului, se ridică de la pământ cu spada în mână, iar *sieur* Erard de Siverey („Dumnezeu să-l ierte”) îi face semn să se refugieze într-o casă ruinată, sunt literalmente călcați în picioare de un steag de turci, se ridică nevătămați, ajung la casa aceea, se baricadează în ea, turcii îi asaltează de sus cu lăncile. *Sieur* Ferris de Loupey e lovit în spate, „și rana a fost așa de cumplită, că sângele țâșnea din ea ca atunci când scoți dopul de la ploscă”, iar Siverey primește o lovitură cu tăișul în plină față, „încât nasul îi cădea peste buze”. Și tot așa, apoi vin ajutoarele, ies ei din casă, acțiunea se mută în alt loc al câmpului de bătălie, altă scenă, alți morți și alte salvări de la moarte în extremis, rugăciuni cu voce tare către *sieur* sfântul Iacob. Iar în acest timp, bravul conte de Soissons, pe când taie și spintecă, strigă: „Domnule de Joinville, să lăsăm canaliile astea să urle, căci o să mai vorbim noi de ziua asta când o să fim în mijlocul doamnelor!” Iar regele cere vești despre fratele lui, blestematul conte d’Artois, și fratele Henry de Ronnay, prepozitul ospitalierilor, îi răspunde „că a auzit că-i mergea bine, fiind sigur că contele d’Artois era în paradis”. Regele zice că Dumnezeu să fie lăudat pentru tot ce-i trimite, și lacrimi mari îi țâșnesc din ochi.

Nu-i totdeauna balet, oricât de angelic și sângeros ar fi el. Moare marele maestru Guillaume de Sonnac, ars de viu de o bombă cu salpetru, oastea creștină, din cauza mirosului greșos al cadavrelor și a lipsei de alimente, e lovită de scorbut, armata lui Ludovic cel Sfânt se destramă, regele e stors de dizenterie, încât trebuie să-și taie, pentru a câștiga timp în bătălie, turul nădragilor. Damietta e pierdută, regina trebuie să trateze cu sarazinii și plătește cinci sute de mii de livre de aur pentru a-și salva viața.

Însă cruciadele aveau loc cu o teologală rea-credință. La Sfântul Ioan din Acra, Ludovic este primit în triumf și iese să-l întâmpine tot orașul în procesiune, cu clerul și doamnele și copiii. Templierii știu mai multe și încearcă să intre în contact cu Damascul. Ludovic află, nu suportă să se treacă peste el, se dezice încă o dată de marele maestru în fața ambasadurilor musulmani, iar marele maestru își ia înapoi cuvântul dat dușmanilor, îngenunchează în fața regelui și îi cere iertare. Nu se poate spune că ei, cavalerii, nu se bătuseră cum trebuie și în mod dezinteresat, dar regele Franței îi umilește pentru a-și reafirma puterea, și tot pentru a-și reafirma puterea, cu o jumătate de secol după aceea, succesorul său, Filip, îi va trimite la rug.

În 1291, Sfântul Ioan din Acra e cucerit de mauri, toți locuitorii sunt jertfiți. Regatul creștin al Ierusalimului s-a sfârșit. Templierii sunt mai bogați, mai numeroși și mai puternici ca niciodată, dar, născuți pentru a lupta pe Pământul Sfânt, nu se mai află pe Pământul Sfânt.

Trăiesc înmormântați cu strălucire în căpităniile din toată Europa și în Templul de la Paris și visează încă la platoul Templului din Ierusalim în vremurile-i de glorie, cu frumoasa biserică Sfânta Maria Mărginașa presărată cu capele votive, cu grămezi de trofee, și o puzderie de fierării, șelării, țesătorii, depozite de grâne, un grajd de două mii

de cai, un întreg du-te-vino de scutieri, ajutoare, oameni stabiliți pe pământ turcesc, cu crucile roșii pe mantiile albe, rasele cafenii ale slujitorilor, trimișii sultanului, cu turbanele și coifurile aurite, pelerinii, o întretăiere de patrulare arătoase și de ștafete, și mulțumirea cuferelelor întărite cu fier, portul din care plecau ordinele și dispozițiile și încărcăturile pentru castelele din patria-mamă, din insule, de pe coastele Asiei Mici...

Totul s-a sfârșit, sărmanii mei templieri.

Mi-am dat seama în seara aceea, la Pilade, ajuns la al cincilea whisky, că Belbo îmi insufla ceva autoritate, că visasem, plin de sentiment (ce rușine), dar cu voce tare și că trebuie să fi povestit o întâmplare nespuse de frumoasă, cu pasiune și compasiune, pentru că Dolores avea ochii strălucitori, iar Diotallevi, prăbușit în insanitatea unei a doua sticle de apă tonică, își întorcea serafic ochii către cer, sau, mai bine zis, către tavanul barului, câtuși de puțin sefirotic, și murmură:

„Și poate că ei erau toate astea la un loc, suflete pierdute și suflete sfinte, grăjdari și cavaleri, bancheri și eroi...”

„Sigur că erau ieșiți din comun”, veni verdictul lui Belbo. „Dar dumneata, Casaubon, ții la ei?”

„Eu îmi fac teza despre ei, cineva care face o teză despre sifilis ajunge să îndrăgească până și *spirocheta pallida*.”

„E frumos ca un film”, zise Dolores. „Acum însă trebuie să plec, îmi pare rău, trebuie să trag la ciclostil niște manifeste pentru mâine dimineață. Se fac pichete de grevă la uzina Marelli.”

„Ferice de tine că poți să-ți permiți așa ceva”, zise Belbo. Ridică o mână obosită și-o mângâie pe păr. Comandă, zicea el, ultimul whisky. „E aproape miezul nopții”, observă. „Nu spun asta pentru cei ca toți oamenii, ci pentru Diotallevi. Totuși, ca să încheiem povestea, aș vrea să aflu ce-i cu procesul. Când, cum, de ce...”

„*Cur, quomodo, quando*”, aprobă Diotallevi. „Sigur, sigur.”

El afirmă că a văzut cu o zi înainte cincizeci și patru de frați ai ordinului însoțiți la rug, pentru că nu voiseră să mărturisească greșelile de mai sus, și că au auzit spunându-se că fuseseră arși și că el în persoană, temându-se că n-ar fi rezistat cum trebuie dacă ar fi fost ars, ar fi mărturisit, de frica morții, în prezența domnilor comisari și a oricui, n-are importanță, dacă ar fi fost interogat, că toate greșelile imputate ordinului erau adevărate și că, dacă i s-ar fi cerut, ar fi mărturisit până și că l-a omorât pe Domnul Nostru Isus Cristos.

(Depoziția lui Aimery de Villiers-le-Duc, 13.05.1310)

Un proces plin de tăceri, de contradicții, de enigme și stupidități. Stupiditățile erau cele ce apăreau mai pregnant și, fiindcă erau inexplicabile, coincideau de regulă cu enigmele. În acele zile fericite credeam că stupiditatea dădea naștere enigmei. Alaltăseară în periscop mă gândeam că enigmele cele mai teribile, pentru a nu se dovedea ca atare, se maschează în nebunie. Acum, în schimb, cred că lumea e o enigmă benignă, că nebunia noastră o face teribilă pentru că pretinde să o interpreteze după propriul ei adevăr.

Templierii rămăseseră fără scop. Sau, mai bine zis, își transformaseră mijloacele în scop, își administrau imensa lor bogăție. Bineînțeles că un monarh adept al puterii centralizate, cum era Filip cel Frumos, nu-i privea cu ochi buni. Cum se putea ține sub control un ordin suveran? Marele maestru avea rangul unui prinț de sânge, comanda o armată, administra un patrimoniu funciar imens, era ales ca împăratul și avea o autoritate absolută. Tezaurul Franței nu se afla în mâinile regelui, ci era păstrat în Templul din Paris. Templierii erau depozitarii, procuratorii, administratorii unui cont curent înregistrat formal pe numele regelui. Încasau, pluteau, făceau ce voiau cu dobânzile, se comportau ca o mare bancă privată, dar cu toate privilegiile și imunitățile unei bănci de stat... Iar trezorierul regelui era un templier. Poți oare domni în aceste condiții?

Dacă nu-i poți înfrânge, unește-te cu ei. Filip ceru să fie făcut templier onorific. Răspuns negativ. Ofensă pe care un rege nu o uită cu una, cu două. Atunci el îi sugeră papei să-i unifice pe templieri și pe ospitalieri și să pună noul ordin sub controlul unuia

dintre fiii săi. Marele maestru al Templului, Jacques de Molay, sosi cu mare pompă din Cipru, unde-și avea acum reședința ca un monarh în exil, și-i prezentă papei un memoriu în care se prefăcea că analizează avantajele, dar în realitate punea în lumină dezavantajele acestei fuziuni. Fără rușine, Molay observa, printre altele, că templierii erau mai bogați decât ospitalierii, iar fuziunea i-ar fi sărăcit pe unii ca să-i îmbogățească pe ceilalți, ceea ce ar fi fost un mare prejudiciu adus sufletelor cavalerilor săi. Molay câștigă această primă rundă a jocului care începea, iar demersurile respective intrară în arhivă.

Nu mai rămânea decât calomnia, joc pe care regele știa să-l joace. Zvonuri despre templieri circulau de câțva timp. Cum puteau să le apară acești „coloniști” unor francezi de treabă, care-i vedeau peste tot în jurul lor strângând zeciuieli și nedând nimic în schimb, nici măcar — ca altădată — propriul lor sânge de paznici ai Sfântului Mormânt? Francezi erau și ei la rândul lor, dar nu tocmai, erau mai mult niște *pieds noirs* sau, cum se zicea pe-atunci, niște *poulains*. Mergeau probabil până la a afișa niște obiceiuri exotice, cine știe dacă între ei nu vorbeau limba maurilor, cu care erau deprinși. Erau monahi, dar se dădeau public în spectacol cu obiceiurile lor deșucheate, încât cu ani în urmă papa Inocențiu al III-lea fusese nevoit să dea bula *De insolentia Templariorum*. Făcuseră legământ de sărăcie, dar se prezentau cu fastul unei caste aristocratice, cu acea aviditate a noii pături de negustori, cu cutezanța obraznică a unui corp de mușchetari.

Nu peste mult timp, se trece la șoapte insinuante: homosexuali, eretici, idolatri care adoră un cap bărbos ce nu se știe de unde vine, în nici un caz din panteonul unor adevărați credincioși; probabil că împărtășesc tainele ismaeliților și au legături cu Asasinii Bătrânului de pe Munte. Filip și consilierii săi au tras într-un fel foloase din aceste zvonuri.

Din umbra lui Filip acționează afurisiții de Marigny și Nogaret, oamenii săi. Marigny e acela care, până la urmă, va pune mâna pe tezaurul Templului și-l va administra în contul regelui, așteptând ca el să treacă la ospitalieri, și nu se știe prea clar cine beneficiază de dobânzi. Nogaret, păstrătorul sigiliilor regale, fusese în 1303 strategul incidentului de la Anagni, când Sciarra Colonna îi dăduse o adevărată palmă lui Bonifaciu al VIII-lea luându-l ostatic, iar papa murise din cauza acestei umilințe în mai puțin de o lună.

La un moment dat intră în scenă un anume Esquieu de Floyran. Se pare că, aflat în închisoare pentru nu se știe ce fapte și la un pas de condamnarea capitală, întâlnește în celulă un templier renegat, care era și el în așteptarea ștreangului, și-i ascultă acestuia îngrozitoarele mărturisiri. Floyran, în schimbul promisiunii de a scăpa cu viață și al unei bune sume de bani, vinde ceea ce știe. Ce știe el e ceea ce șoptește toată lumea de la un timp. Însă acum s-a trecut de la șoapte la depoziții luate sub anchetă. Regele îi comunică senzaționalele dezvăluiri ale lui Floyran papei, care este acum Clement al V-lea, cel ce a mutat sediul papalității la Avignon. Papa le crede și nu prea le crede, și apoi știe că nu-i ușor să te amesteci în treburile Templului. Dar în 1307 consimte să deschidă o anchetă oficială. Molay e informat de acest lucru, dar declară că e liniștit. Continuă să participe, alături de rege, la ceremoniile oficiale, ca un prinț între prinți. Clement al V-lea tergiversează lucrurile, regele bănuiește că papa vrea să le dea templierilor timp să se eclipseze. Nimic mai fals, templierii beau și înjură în comanderiile lor, neștiind nimic din

toate acestea. Și asta e prima enigmă.

La 14 septembrie 1307, regele trimite mesaje sigilate tuturor judecătorilor și seneșalilor regatului, poruncind arestarea în masă a templierilor și confiscarea bunurilor lor. Între trimiterea ordinului și arestare, care are loc la 13 octombrie, trece o lună. Templierii nu bănuiesc nimic. În dimineața arestării, cad cu toții în plasă și — altă enigmă — se predau fără să opună rezistență. Și mai trebuie reținut că în zilele precedente, trimișii oficiali ai regelui, pentru a fi siguri că nimic nu avea să fie sustras confiscării, făcuseră un soi de recensământ al patrimoniului Templului pe tot teritoriul național, cu niște scuze administrative puerile. Iar templierii, nimic, ia loc, domnule magistrat, uită-te unde vrei, ca și cum ai fi la dumneata acasă.

Papa, imediat ce află de arestare, încearcă să protesteze, dar e prea târziu. Comisarii regali au început deja să lucreze cu fierul și frânghia, și mulți cavaleri, sub tortură, au început a mărturisească. În acest moment nu mai e posibil decât să fie transferați inchișitorilor, care încă nu utilizează focul, dar nici mult nu mai lipsește. Cei ce au mărturisit confirmă.

Iar acesta e cel de-al treilea mister: e adevărat că tortura a existat, și încă una serioasă, din moment ce treizeci și șase de cavaleri mor din cauza ei, dar dintre oamenii aceștia de fier, obișnuiți să țină piept crudului păgân, nici unul nu se împotrivesc juzilor. La Paris, numai patru cavaleri din o sută treizeci și opt refuză să mărturisească. Ceilalți mărturisesc toți, dimpreună cu Jacques de Molay.

„Dar ce anume mărturisesc?” întrebă Belbo.

„Mărturisesc exact ceea ce era scris în ordinul de arestare. Cu prea puține deosebiri între depoziții, cel puțin în Franța și în Italia. În schimb, în Anglia, unde nimeni nu era dispus să le facă proces cu adevărat, în depoziții apar acuzele obișnuite, dar venind din partea unor martori străini de ordin, care vorbesc din auzite. În fine, templierii mărturisesc numai acolo unde cineva vrea ca ei să mărturisească și numai ceea ce se dorește să mărturisească.”

„Un proces inchișitorial normal. S-au mai văzut și altele la fel”, observă Belbo.

„Și totuși, comportamentul acuzaților e bizar. Capetele de acuzare sunt: că în timpul riturilor de inițiere cavalerii îl renegau de trei ori pe Cristos, scuipeau pe crucifix, erau dezbrăcați și sărutați *in posteriori parte spine dorsi*, adică pe șezut, pe ombilic și apoi pe gură, *in humanae dignitatis opprobrium*, în fine, se dedau la împreunări reciproce, unul cu altul, spune textul. Orgie. Apoi le era arătat capul unui idol bărbos, iar ei trebuiau să i se închine. Acum, ce răspund acuzații când sunt puși în fața acestor denunțuri? Geoffroy de Charney, cel care mai apoi va muri pe rug împreună cu Molay, zice că da, i s-a întâmplat, l-a renegat pe Cristos, dar din gură, nu din inimă, și nu-și amintește dacă a scuipeat pe crucifix, pentru că în seara aceea se făcea totul în grabă. Cât despre sărutatul pe șezut, și asta i s-a întâmplat, și l-a auzit pe maestrul d’Auvergne zicând că, în fond, era mai bine să te unești cu frații decât să te compromiți cu o femeie, însă el nu a comis niciodată păcate carnale cu alți cavaleri. Așa că da, dar era aproape un joc, nimeni nu-l lua în serios, alții o făceau, eu nu, și asta din educație. Jacques de Molay, marele maestru, nefiind el ultimul

din grup, spune că atunci când i-au dat crucifixul să-l scuipe, el s-a prefăcut doar și a scuipat jos. Admite că ceremoniile de inițiere erau de genul acela, dar — ca să vezi — n-ar putea spune cu exactitate de ce el, în timpul carierei lui, inițiaseră foarte puțini frați. Un altul zice că și-a sărutat maestrul, dar nu în fund, ci numai pe gură, în schimb maestrul îl sărutase pe el în fund. Unii mărturisesc mai mult decât e nevoie, nu numai că-l renegau pe Cristos, dar afirmă că era un criminal, negau virginitatea Mariei, pe crucifix chiar urinaseră, nu numai în ziua inițierii lor, dar și în Săptămâna Patimilor, nu credeau în sfintele taine, nu se mărgineau să-l adore pe Bafomet, ci-l adorați până și pe diavol în chip de pisică...”

Tot atât de grotesc, chiar dacă mai puțin incredibil, e baletul ce începe în acest timp între rege și papă. Papa vrea să ia afacerea în mâinile sale, regele preferă să ducă la bun sfârșit procesul de unul singur, papa ar vrea să suprimă ordinul numai provizoriu, condamându-i pe vinovați și apoi restaurându-l în puritatea lui de la început, regele vrea ca scandalul să ia proporții, ca procesul să implice ordinul în totalitatea lui și să-l ducă la dezmembrarea definitivă, politică și religioasă, desigur, dar mai ales financiară.

La un moment dat apare un document care e o capodoperă. Niște maeștri în teologie stabilesc că nu trebuie să li se conceedă condamnaților un apărător, pentru a-i împiedica să retracteze: dat fiind că au mărturisit, nu rămâne nici măcar de instruit un proces, regele trebuie să procedeze din oficiu, proces se face atunci când cazul e îndoielnic, iar aici nu e nici un fel de îndoială. „Atunci de ce să li se dea un apărător, decât poate pentru a-i apăra de greșelile pe care le-au mărturisit, dat fiind că evidența faptelor face delictul de netăgăduit?”

Însă fiindcă există riscul ca procesul să-i scape regelui și să treacă în mâinile papei, regele și Nogaret pun pe tapet un caz de răsunet care-l implică pe episcopul de Troyes, acuzat de vrăjitorie, pe baza delațiunii unui intrigant misterios, un anume Noffo Dei. Mai apoi se va descoperi că Dei a mințit — și va fi spânzurat —, dar între timp asupra bietului episcop s-au revărsat acuze publice de sodomie, sacrilegiu, desfrâu. Exact aceleași culpe ca și în cazul templierilor. Probabil că regele vrea să le arate fiilor Franței că Biserica nu are dreptul să-i judece pe templieri, pentru că nu se dovedește imună la petele acestora, sau lansează pur și simplu astfel un avertisment papei. E o istorie obscură, un joc de poliții și servicii secrete, de infiltrări și delațiuni... Papa e strâns cu ușa și consimte să interogheze șaptezeci și doi de templieri, care confirmă mărturisirile făcute sub tortură. Papa ține însă cont de pocăința lor și joacă pe cartea abjurării, pentru a-i putea ierta.

Iar aici se petrece încă ceva — care constituia un punct ce trebuia rezolvat în teza mea, și mă găseam împărțit între două izvoare contradictorii: papa a obținut cu greu, și în ultimă instanță, deținerea cavalerilor, dar imediat îi și restituie regelui. N-am înțeles deloc ce anume s-a întâmplat. Molay își retrace mărturisirile făcute, Clement îi oferă prilejul să se apere și îi trimite trei cardinali pentru a-l interoga, la 26 noiembrie 1309 Molay ia cu mândrie apărarea ordinului și a purității sale, ajungând să-i amenințe pe acuzatori, apoi este abordat de un trimis al regelui, Guillaume de Plaisans, pe care el îl crede prietenul său, primește câteva sfaturi obscure și în data de 28 a aceleiași luni dă o depoziție foarte timidă și vagă, spune că el este un cavaler sărac și fără cultură și se limitează să înșire

meritele (de-acum apuse) ale Templului, pomenile pe care le-a făcut, tributul de sânge plătit pe Pământul Sfânt și așa mai departe. Ca și cum n-ar fi fost de-ajuns, sosește Nogaret, care amintește că Templul a avut legături mai mult decât prietenoase cu Saladin: suntem în fața insinuării unui delict de înaltă trădare. Justificările lui Molay sunt penibile, în această depoziție omul, greu încercat deja de doi ani de carceră, pare o cârpă, dar tot cârpă se arătase și imediat după arestare. La o a treia depoziție, în luna martie a anului următor, Molay adoptă o altă strategie: nu vorbește, și nu va vorbi decât în fața papei.

Lovitură de teatru, iar de data asta trecem la dramă epică, în aprilie 1310, cinci sute cincizeci de templieri cer să fie ascultați în apărarea ordinului, denunță torturile la care fuseseră supuși cei care mărturisiseră, neagă și dovedesc că toate acuzațiile sunt de neconceput. Dar regele și Nogaret își cunosc meseria. Unii dintre templieri retractează? Cu atât mai bine, vor trebui deci să fie considerați recidiviști și sperjuri, cu alte cuvinte *relapsi* — teribilă acuzație în acele timpuri —, pentru că neagă cu îndărătnicie ceea ce admiseseră la început, încă mai poate fi iertat cel ce mărturisește și se pocăiește, dar nu și cel ce nu se pocăiește, pentru că-și retrace mărturia și zice, călcându-și jurământul, că nu are deloc de ce să se pocăiască. Cincizeci și patru dintre cei ce retractează sunt condamnați la moarte ca sperjuri.

E lesne de înțeles reacția psihologică a celorlalți arestați. Cine mărturisește rămâne viu în temniță, iar cine trăiește mai are o șansă. Cine nu mărturisește sau, mai rău, retractează merge la rug. Cei cinci sute de retractori aflați încă în viață își retractează retractările.

Calculul pocăiților a fost cel care a învins, pentru că în 1312 cei care nu mărturisiseră au fost condamnați la închisoare pe viață, în timp ce aceia care au mărturisit sunt iertați. Pe Filip nu-l interesa un masacru, voia numai să dezmembreze ordinul. Cavalerii eliberați, de-acum distruși în trupul și în spiritul lor, după patru-cinci ani de carceră, trec pe tăcute în alte ordine, nu doresc decât să fie uitați, iar această dispariție, această ștergere, va cântări mult în legenda supraviețuirii clandestine a ordinului.

Molay continuă să ceară să fie ascultat de papă. Clement convoacă un consiliu la Vienne, în 1311, dar nu-l cheamă pe Molay. Ratifică suprimarea ordinului și atribuie bunurile lui ospitalierilor, chiar dacă deocamdată le administrează regele.

Trec alți trei ani, până la urmă se ajunge la un acord cu papa, iar la 19 martie 1314, în fața bisericii Notre-Dame, Molay e condamnat pe viață. Auzind această sentință, Molay are o tresărire de demnitate. Așteptase ca papa să-i îngăduie să se disculpe, se simte trădat. Știe foarte bine că, dacă retractează încă o dată, va fi considerat și el sperjur și recidivist. Ce se petrece în sufletul său, după aproape șapte ani petrecuți în așteptarea unei judecăți? Regăsește el curajul înaintașilor săi? Hotărăște oare că, fiind ca și distrus acum, cu perspectiva de a-și sfârși zilele zidit de viu și dezonorat, e mai bine să înfrunte curajos moartea? Mărturisește solemn nevinovăția lui și a fraților lui. Templierii nu au comis decât un singur delict, spune el: din lașitate, au trădat Templul. El nu va face același lucru.

Nogaret își freacă mâinile: la delict public, condamnare publică și definitivă, cu procedură de urgență. La fel ca Molay se comportă și maestrul din Normandia, Geoffroy de Charney. Regele hotărăște în aceeași zi: se ridică un rug în capătul lui Ile de la Cite. La asfințitul soarelui, Molay și Charney sunt arși.

Tradiția pretinde că marele maestru, înainte de moarte, a profetizat prăbușirea persecutorilor săi. Într-adevăr, papa, regele și Nogaret mor în cursul aceluiași an. Cât despre Marigny, după dispariția regelui va fi bănuțit de niște delapidări din avutul public. Dușmanii săi îl vor acuza de vrăjitorie și-l vor duce la spânzurătoare. Mulți încep să se gândească la Molay ca la un martir. Dante se face ecoul indignării multora față de persecuția templierilor.

Aici se sfârșește istoria și începe legenda. Unul dintre capitolele ei pretinde că, în ziua în care Ludovic al XVI-lea a fost ghilotinat, un necunoscut a sărit pe eșafod și a strigat: „Jacques de Molay, ai fost răzbunat!”

Aceasta este, mai mult sau mai puțin, istorisirea pe care am relatat-o în seara aceea la Pilade, întrerupt în fiecare clipă.

Belbo mă întreba: „Dar ești dumneata sigur că n-ai citit asta în Orwell sau în Koestler?” Sau: „Dar stai puțin, ăsta e cazul... Cum îl cheamă pe ăla cu revoluția culturală?...” Diotallevi intervenea sentențios de fiecare dată: „*Historia magistra vitae*”. Belbo îi zicea: „Haide-haide, un cabalist nu crede în istorie”. Iar el, invariabil: „Tocmai, totul se repetă în cerc, istoria e magistră pentru că ne învață că nu există, însă ceea ce contează sunt permutările”.

„Dar, bine”, zise Belbo în cele din urmă, „cine erau templierii ? Mai înainte ni i-ai prezentat ca pe niște sergenți dintr-un film de John Ford, pe urmă ca pe niște inși nu prea curați, apoi ca pe niște cavaleri dintr-o miniatură, pe urmă iarăși ca pe niște bancheri ai lui Dumnezeu care-și vedeau de afacerile lor necurate, pe urmă ca pe-o armată în marș, apoi ca pe niște adepți ai unei secte luciferiene, în fine, ca pe niște martiri ai libertății de gândire... Cine erau, de fapt?”

„O fi existând vreun motiv pentru care au devenit ei un mit. Probabil că erau toate aceste lucruri la un loc. Pe cine anume reprezenta Biserica catolică, ar putea să se întrebe un istoric marțian de prin mileniul trei, pe cei care se lăsau mâncați de lei sau pe cei care-i omorau pe eretici ? Și una, și alta.”

„Bine, bine, dar lucrurile astea le-au făcut sau nu?”

„Lucrul cel mai amuzant este că discipolii lor, vreau să zic neotemplierii din diferite timpuri, zic că da. Justificările sunt multe. Prima teză, era vorba de niște rituri goliardice: vrei să devii templier, arată că ai niște boașe pe cinste, scuipă pe crucifix și să vedem dacă Dumnezeu te trăsnește, dacă intri în oastea asta trebuie să te dai cu trup și suflet fraților, lasă-i să te pupe-n fund. A doua teză, li se cerea să-l renege pe Cristos ca să se vadă cum aveau să se descurce dacă i-ar fi prins sarazinii. Explicație idioată, pentru că nu educi pe cineva să reziste la tortură punându-l să facă, fie si simbolic, ceea ce torționarul i-ar cere. Teza a treia: în Orient, templierii intraseră în contact cu ereticii maniheiști care disprețuiau crucea pentru că era instrumentul torturii Domnului, iar ei predica renunțarea la lume și descurajarea căsătoriei și a procreației. Idee veche, tipică pentru multe erezii din primele secole, care va trece la catari — și există o întregă tradiție care pretinde că templierii erau îmbibați de catarism. Așa că era de înțeles motivul sodomiei, fie ea și simbolică. Admitem

cazul că respectivii cavaleri intraseră în contact cu acești eretici: ei nu erau, desigur, niște intelectuali, mai din neștiință, mai din snobism și din spirit de grup, își creează un folclor numai al lor, care îi distinge de alți cruciați. Practică niște rituri ca gesturi de recunoaștere, fără să se întrebe ce anume înseamnă ele.”

„Dar cu Bafomet cum rămâne ?”

„Vedeți dumneavoastră, în multe depoziții se vorbește de o *figura Baffometi*, dar ar putea fi vorba și de o greșeală a primului grefier, iar cum procesele-verbale trec din mână în mână, prima eroare putea să fi fost reprodusă în toate documentele. În alte cazuri, unii au vorbit de Mahomed (*istud caput vester deus est, et vester Mahumet*), ceea ce ar fi însemnat ca templierii să-și fi creat o liturghie a lor, sincretică. În unele depoziții se spune și că ar fi fost puși să-l invoce pe «yalla», care putea fi Allah. Dar musulmanii nu venerau imagini ale lui Mahomet, deci de cine puteau fi influențați templierii? Depozițiile relatează că mulți au văzut aceste capete, alteori în loc de un cap e un idol întreg din lemn, cu părul creț, suflat cu aur și care are întotdeauna barbă. Se pare că anchetatorii găsesc aceste capete și le arată celor anchetați, dar până la urmă din capete nu mai rămâne nici o urmă, toți le-au văzut, dar nu le-a văzut nimeni. Ca în povestea aceea cu pisica: unul a văzut-o cenușie, altul a văzut-o roșcată, altul neagră. Dar închipuiți-vă un interogatoriu cu fierul înroșit: ai văzut vreo pisică în timpul inițierii? Cum să nu, ferma unui templu, cu atâta amar de recolte ce trebuiau ferite de șoareci, era pesemne plină de pisici. Pe timpurile acelea, în Europa pisica nu era prea obișnuită ca animal domestic, pe când în Egipt era. Cine știe dacă templierii nu țineau pisici și în casă, în ciuda obiceiurilor oamenilor de rând, care le considerau animale suspecte. Și același lucru se poate spune despre capetele de Bafomet, poate că nu erau decât niște relicvarii în formă de capete, în epocă se obișnuia... Firește, sunt unii care susțin că Bafomet era o figură alchimică.”

„Alchimia are mereu un amestec”, zise Diotallevi cu convingere, „templierii cunoșteau probabil secretul fabricării aurului”.

„Bineînțeles că-l cunoșteau”, zise Belbo. „Asediezi un oraș sarazin, tai gâtul copiilor și femeilor, înșfaci tot ce-ți cade-n mână. Adevărul e că toată povestea asta e încurcată rău.”

„Și poate că în cap avea o bulibășeală, înțelegeți, ce le păsa lor de dezbaterile doctrinare? Istoria e plină de întâmplări cu astfel de corpuri de oaste care-și creează stilul lor, un pic fanfaron, un pic mistic, nici ei nu știau bine ce anume făceau. Firește, există și interpretarea ezoterică, ei știau foarte bine totul, erau adepți ai misterelor orientale, chiar și sărutul în șezut avea o semnificație inițiativă.”

„Explică-mi puțin semnificația inițiativă a pupării șezutului”, zise Diotallevi.

„Unii ezoteriști moderni consideră că templierii se revendicau de la niște doctrine indiene. Sărutul în fund ar fi servit la trezirea șarpelui Kundalini, o forță cosmică ce sălășluiește la baza șirei spinării, în glandele sexuale, și care, odată trezită, ajunge la glanda pineală...”

„Aia a lui Descartes?”

„Cred că da, iar acolo ar trebui să deschidă în frunte un al treilea ochi, cel al viziunii

directe în timp și în spațiu. Motiv pentru care încă se mai caută secretul templierilor.”

„Filip cel Frumos ar fi trebuit să-i ardă pe ezoteriștii moderni, nu pe nenorociții ăia.”

„Da, însă ezoteriștii moderni n-au nici un sfânt.”

„Ca să vezi dumneata ce de povești poți să auzi”, încheie Belbo. „Acum înțeleg de ce templierii ăștia îi obsedează pe atâția dintre scrântiții mei.”

„Cred că-i fel ca și cu istoria dumneavoastră din seara trecută. Toată tărășenia lor e un silogism deformat. Comportă-te ca un stupid și devii impenetrabil pe vecie. Abracadabra, Manel Tekel Phares, Pape Satan Pape Satan Aleppe, le vierge le vivace et le bel aujourd'hui, de fiecare dată când un poet, un predicator, un șef, un mag au emis niște bolboroseli fără noimă, omenirea pierde secole întregi ca să le descifreze mesajul. Templierii rămân indescifrabili din cauza minților lor confuze. De aceea îi venerază atâta lume.”

„Explicație pozitivistă”, zise Diotallevi.

„Da”, am spus, „poate că sunt eu pozitivist. Printr-o operație chirurgicală sănătoasă la glanda pineală, Templierii ar fi putut deveni Ospitalieri, adică niște persoane normale. Războiul corupe circuitele cerebrale, pesemne din cauza zgomotului canonadelor sau ale focului grecesc... E cazul multor generali”.

Era ora unu noaptea. Diotallevi, amețit de apa tonică, se clătina pe picioare. Ne-am salutat. Eu mă distrasem bine. Și ei la fel. Încă nu știam că începuserăm să ne jucăm cu focul grecesc, care arde și mistuie.

Erard de Siverey îmi spuse: „Sire, dacă credeți că nici eu, nici stirpea mea nu vom fi dezonozați din această cauză, mă voi duce să-i cer contelui d’Anjou, pe care-l văd colo, în mijlocul taberelor, să vă vină în ajutor”. Iar eu i-am răspuns: „Sieur Erard, eu cred că îți vei face mare onoare dacă vei merge să cauți ajutor pentru viețile noastre, fiind destul de nesigură și cea a domniei tale”.

(Joinville, *Histoire de Saint Louis*, 46, 226)

După ziua cu templierii n-am mai purtat cu Belbo decât conversații fugitive la bar, unde mă duceam din ce în ce mai rar, pentru că lucram la teză.

Într-o zi era un mare marș împotriva mișcărilor neofasciste, ce trebuia să pornească de la Universitate și la care fuseseră invitați, cum se întâmpla pe atunci, toți intelectualii antifasciști. Desfășurare cu mare pompă a trupelor de poliție, dar se părea că se înțeleseseră să lase lucrurile în voia lor. Tipic pentru timpurile acelea: marș neautorizat, dar dacă nu se petrecea nimic grav, forța publică avea să se mulțumească să privească și să controleze (pe atunci compromisiunile teritoriale erau multe) ca stânga să nu depășească anumite granițe ideale ce fuseseră trasate în centrul orașului Milano. Într-un anumit perimetru se mișcau contestatarii, în timp ce dincolo de piața Augusto și în toată zona pieței San Babila staționau fasciștii. Dacă cineva trecea linia aveau loc incidente, dar în rest nu se întâmpla nimic, la fel ca între dresor și leu. Noi credem de obicei că dresorul e atacat de leu, acesta fiind foarte feroce, și că apoi el îl îmblânzește ridicând în sus biciul sau trăgând un foc de pistol. Eroare: leul e deja sătul și drogat când intră în cușcă și nu dorește să sară asupra nimănui. Ca toate animalele, are o înfățișare plină de siguranță, dincolo de care se poate întâmpla tot ce dorești, însă el stă liniștit. Când dresorul pune piciorul în spațiul leului, leul rage, atunci dresorul ridică biciul, însă în realitate face un pas înapoi (ca și cum și-ar lua avânt pentru o săritură înainte), iar leul se calmează. O revoluție simulată trebuie să-și aibă regulile ei.

Mă dusesem la marș, dar nu mă așezasem în vreunul din grupuri. Stăteam pe la margini, în piața Santo Stefano, pe unde circulau ziariști, redactori de edituri, artiști veniți să-și manifeste solidaritatea. Tot barul Pilade.

Mă pomenii alături de Belbo. Era cu o femeie cu care-l văzusem adesea la bar și credeam că e prietena lui (mai târziu a dispărut — acum știu și de ce, deoarece am citit

povestea în fișierul unde e vorba despre doctorul Wagner).

„Și dumneavoastră sunteți aici?” am întrebat.

„Ce vrei?” surâse el, ușor jenat. „Trebuie să ne salvăm și sufletul. *Crede firmiter et pecca fortiter*. Scena asta nu-ți amintește de nimic?”

Privii în jurul meu. Era o după-amiază cu soare a uneia din acele zile în care Milano e frumos, cu fațadele galbene ale caselor și cu un cer ușor metalic. În fața noastră era poliția, blindată cu coifurile și cu scuturile ei de plastic, care păreau că trimit scânteieri de oțel, în timp ce un comisar în civil, dar încins cu un tricolor țipător, se fâțâia de colo-colo prin fața alor săi. Am privit, în spatele meu, capătul cortegiului: mulțimea se mișca, dar bătând pasul pe loc, șirurile erau alcătuite, dar neregulat, aproape ca niște serpentine, masa de oameni părea împănată cu lănci, stindarde, lozinci, bastoane. Unele formații nerăbdătoare intonau la răstimpuri slogane ritmate, de-a lungul marginilor coloanei umblau încolo și-ncoace niște reprezentanți ai studențimii, așa-zișii katanga cu batiste roșii pe față, cămăși multicolore, centuri cu catarama la niște blugi care cunoscuseră toate ploile și tot soarele, chiar și obiectele cu care se înarmaseră la întâmplare și pe care le țineau mascate cu niște stegulețe înfășurate pe pumn apăreau ca niște elemente din vreo recuzită, m-am gândit la Dufy și la subiectele lui vesele. Prin asociere, de la Dufy am trecut la Guillaume Dufay. Am avut impresia că mă aflu într-o miniatură, am zărit în mica mulțime de pe laturile șirurilor câteva doamne, figuri androgine, care așteptau marele spectacol de cutezanță ce le fusese promis. Însă toate astea îmi trecură prin minte ca un fulger, am simțit că retrăiam o altă experiență, dar fără s-o recunosc.

„Nu e luarea Ascalonului ?” întreabă Belbo.

„Pe domnul sfânt Iacob, bunul meu domn”, îi spusei, „e într-adevăr bătălia cruciată! Sunt mai mult ca sigur că astă-seară unii dintre ei vor ajunge în paradis!”

„Da”, zise Belbo, „dar problema e de a ști de care parte se află sarazinii”.

„Poliția e teutonică”, am observat eu, „așa încât noi am putea fi trupele lui Alexandr Nevski, dar poate că-mi confund eu textele. Priviți acolo, grupul acela, trebuie să fie soldații contelui d'Artois, freamătă să se arunce în bătălie, căci nu pot suporta nicidecum ultrajul, și chiar se îndreaptă spre frontul inamic, și îl provoacă cu strigătele de amenințare!”

Tocmai în acel moment se petrecu incidentul. Nu-mi amintesc bine, cortegiul înaintase, un grup de activiști, cu lanțuri și cu niște bastoane de alpiniști, începuse să forțeze rândurile polițiștilor ca să se-ndrepte apoi spre piața San Babila, lansând lozinci agresive. Leul se mișcă, ba chiar cu o anumită hotărâre. Primul șir se desfăcu și apărură tulumbele cu apă. Din avanposturile coloanei porniră primele bile, primele pietre, un grup de polițiști o luă hotărât înainte, lovind cu violență, iar coloana începu să se unduiască. În clipa aceea, departe, către capătul străzii Laghetto, se auzi o detunătură. Poate că era doar o explozie de cauciuc, poate o petardă, poate un foc adevărat de pistol tras ca avertisment de grupurile acelea care, câțiva ani de-atunci înainte, aveau să folosească regulat un P38.

Se produse panică. Poliția începu să-și arate armele, se auzi țăcănitul încărcătoarelor, cortegiul se diviză în bățăioși, care acceptau lupta, și ceilalți, care-și considerau datoria îndeplinită. M-am trezit fugind pe via Larga, cu o frică nebună să nu fiu ajuns de vreun corp contondent, mănuit de cine știe cine. Pe neașteptate, mă trezii alături de Belbo și de prietena lui. Alergau destul de repede, însă fără panică.

În colț cu via Rastrelli, Belbo mă apucă de braț: „Pe-aici, tinere”, îmi zise. Am încercat să-l întreb de ce, căci via Larga mi se părea mai sigură și mai populată și m-am simțit cuprins de claustrofobie în labirintul străduțelor dintre via Pecorari și Arhiepiscopie. Mi se părea că, pe acolo pe unde mă conducea Belbo, mi-ar fi fost mai greu să scap în cazul în care poliția ne-ar fi ieșit în întâmpinare de pe undeva. Îmi făcu semn să tac din gură, dădu două-trei colțuri, își încetini pasul treptat și ne pomenirăm mergând la pas, fără să alergăm, exact în spatele Domului, unde circulația era normală și unde nu ajungeau ecurile bătăliei ce se desfășura la mai puțin de două sute de metri. Tot în liniște, am dat ocol Domului și am ajuns dinaintea fațadei, pe partea Galeriilor. Belbo cumpără o punguță cu boabe și începu să hrănească porumbeii cu o încântare serafică. Eram complet camuflați în mulțimea de sâmbătă, eu și Belbo puși la sacou și cravată, iar femeia într-o adevărată uniformă de doamnă milaneză, cu pulover gri pe gât și un șirag de perle, de cultură sau nu, cum or fi fost. Belbo mi-o prezentă: „Ea e Sandra, vă cunoașteți?”

„Din vedere. Salve.”

„Vezi, Casaubon”, îmi spuse atunci Belbo, „nu se fuge niciodată în linie dreaptă. După cum au procedat principii de Savoia la Torino, Napoleon al III-lea a spintecat Parisul, transformându-l într-o rețea de bulevarde, pe care toată lumea le admiră ca pe o capodoperă de pricepere urbanistică. Dar străzile drepte servesc la a controla mai bine mulțimile aflate în revoltă. Când se poate, cum e cazul cu Champs-Elysees, până și străzile laterale trebuie să fie largi și drepte. Când nu s-a putut, ca în străduțele din Cartierul Latin, tocmai acolo mișcarea din mai ‘68 a dat ce-a avut ea mai bun. Când o iei la fugă, intră pe străduțe mici. Nici o forță publică nu le poate controla pe toate, și chiar și polițiștii se tem să pătrundă acolo în grupuri izolate. Dacă întâlnești numai doi singuri, se tem mai tare decât tine și, de comun acord, o luați fiecare la fugă în direcții opuse. Când participi la o adunare de masă, dacă nu cunoști bine zona, cu o zi înainte faci o recunoaștere a locurilor, apoi te plasezi în colțul de unde se despart străzile mici”.

„Ați urmat vreun curs în Bolivia?”

„Tehnicile de supraviețuire se învață numai când ești copil, afară doar dacă atunci când ești mare nu te înrolezi cumva la Beretele Verzi. Eu am trăit vremuri urâte, cele din războiul de partizani, la ***” — și-mi numi o așezare dintre Monferrato și Langhe. „Evacuați din oraș în ‘43, a fost un calcul minunat : era locul și timpul cel mai potrivit ca să ne bucurăm de toate: razii, trupe SS, focuri de armă pe șosele... îmi amintesc o seară, urcam colina, mă duceam să iau lapte proaspăt de la cășărie și aud un zgomot pe deasupra capului, printre vârfurile copacilor: prrr, prrr. Îmi dau seama că de pe un deal aflat departe, în fața mea, se mitraliază linia ferată, care e în vale, în spatele meu. Primul instinct este să fugi sau să te arunci la pământ. Eu comit o greșală, alerg spre vale și la un moment dat aud pe câmp în jurul meu: ciac ciac ciac. Erau tiruri scurte, care cădeau înainte de a

ajunge la calea ferată. Înțeleg că, dacă trag dinspre munte, foarte de sus, departe, spre vale, trebuie să fugi la deal: cu cât urci, cu atât proiectilele îți trec mai sus pe deasupra capului. Bunică-mea, în timpul unui schimb de focuri între fasciști și partizani, care se înfruntau din cele două părți ale unui lan de porumb, a avut o idee sublimă: fiindcă în orice parte ar fi fugit risca să se aleagă cu vreun glonț rătăcit, s-a aruncat la pământ în mijlocul câmpului, chiar între cele două linii de tragere. A stat zece minute așa, cu fața la pământ, sperând că unul din cele două șiruri n-o să înainteze prea mult. A scăpat cu bine. Vezi, când cineva învață lucrurile astea de mic, îi rămân în circuitele nervoase.”

„În felul ăsta v-ați făcut dumneavoastră Rezistența, cum e obiceiul să se spună.”

„Ca spectator”, zise el, și am simțit o ușoară jenă în glasul lui. „În ‘43 aveam unsprezece ani, la sfârșitul războiului aveam abia treisprezece. Prea devreme ca să iei parte, destul de devreme ca să urmărești totul, cu o atenție fotografică, așa zice. Dar ce puteam să fac? Stăteam și mă uitam. Sau fugeam, ca astăzi.”

„Acum ați putea povesti, în loc să corectați cărțile altora.”

„S-a povestit deja totul, Casaubon. Dacă atunci așa fi avut douăzeci de ani, în anii ‘50 așa fi făcut poezie a memoriei. Din fericire, m-am născut prea târziu, când așa fi putut să scriu nu-mi rămânea decât să citesc cărțile deja scrise. Pe de altă parte, așa fi putut și să sfârșesc cu un glonț în cap, pe colină.”

„De partea cui?” am întrebat, apoi m-am simțit jenat. „Scuzați-mă, era o glumă.”

„Nu, nu era o glumă. Sigur, eu astăzi știu, dar o știu abia cum. O știam oare și atunci? Știi că poți să fii obsedat de remușcări toată viața, nu pentru că ai ales eroarea, lucru de care cel puțin poți să te căiești, ci pentru că te-ai găsit în imposibilitatea de a-ți dovedi ție însuși că nu aveai să alegi eroarea... Eu am fost un trădător potențial. Ce drept așa avea acum să scriu un adevăr oarecare și să-i învăț pe alții?”

„Scuzați-mă”, am spus, „potențial dumneavoastră puteați deveni și criminalul din via Salaria, dar n-ați devenit. Asta-i nevroză. Sau remușcarea dumneavoastră se bazează pe niște indicii concrete?”

„Ce anume este un indiciu în lucrurile astea ? Și, apropo de nevroză, în seara asta e o cină cu doctorul Wagner. Eu am să iau un taxi din Piazza della Scala. Mergem, Sandra?”

„Doctorul Wagner?” am întrebat în timp ce îi salutăm. „În persoană ?”

„Da, e la Milano pentru câteva zile și poate-l conving să ne dea vreun studiu inedit de-al lui, ca să scoatem un volumaș. Ar fi o lovitură.”

Deci în perioada aceea Belbo era deja în contact cu doctorul Wagner. Mă întreb dacă aceea a fost seara în care Wagner (a se pronunța Wagnere) l-a psihanalizat pe Belbo gratis și fără ca vreunul din ei doi s-o știe. Sau poate că asta a fost mai târziu.

Oricum, în ziua aceea a fost prima dată când Belbo a făcut aluzie la copilăria lui din ***. Ce e curios e că ea cuprindea povestea unor fugi — aproape glorioase, în gloria amintirii, și rare totuși îi reîncolțeau în memorie după ce, împreună cu mine, dar și în fața mea, fără nici o glorie, deși cu înțelepciune, el fugise iarăși.

Apoi, fratele Etienne din Provins, adus in fața susnumiților comisari și întrebat de aceștia dacă voia să apere ordinul, zise că nu voia și că dacă maestrul voiau să-l apere, să o facă, însă înainte de arestare el fusese în ordin timp de numai nouă luni.

(Depoziția din 27.11.1309)

Găsisem în Abulafia și relatarea altor fugi. Și mă gândeam la ele alaltăseară în periscop, pe când în întuneric percepeam o succesiune de foșnete, scrâșnete, scârțâituri — și-mi ziceam să stau liniștit, pentru că acela era modul în care muzeele, bibliotecile, vechile palate își vorbesc la adăpostul nopții, și că nu-s decât niște dulapuri vechi care se așază mai bine, niște tocure care reacționează la umezeala amurgului, niște tencuieli ce se cojesc cu zgârcenie, câte un milimetru pe secol, niște ziduri ce-și lărgesc crăpăturile. Nu poți fugi, îmi ziceam, fiindcă ești aici tocmai ca să afli ce i s-a întâmplat cuiva care a încercat să pună capăt unui șir de fugi printr-un act de curaj ieșit din comun (sau disperat), poate pentru a grăbi întâlnirea aceea, de atâtea ori amânată, cu adevărul.

FILENAME: Canaletto

Am fugit din fața unui atac al poliției sau din nou din fața istoriei? Și este vreo diferență? M-am dus la marș dintr-o opțiune morală sau pentru a mă pune încă o dată la încercare dinaintea mării Ocazii? De acord, am pierdut marile ocazii pentru că soseam prea devreme sau prea târziu, dar vina asta era a stării civile. Aș fi vrut să fiu în lanul acela ca să trag, chiar cu prețul de a-mi răni bunica. Nu eram absent din lașitate, ci din cauza vârsteimele. De acord. Dar la marș? Am fugit din nou din motive de generație, lupta aceea nu mă privea. Dar aș fi putut risca, chiar și fără entuziasm, pentru a dovedi că atunci, în lan, aș fi știut să aleg. Are oare sens să alegi Ocazia greșită, pentru a te convinge că ai fi fost în stare să alegi Ocazia justă? Cine știe câți dintre cei care astăzi au acceptat lupta au făcut așa? Dar o ocazie falsă nu e Ocazia potrivită.

Poți fi oare laș deoarece curajul altora ți se pare disproporționat față de vacuitatea împrejurării? Atunci înseamnă că înțelepciunea ne face lași. Și deci

Ocazia bună o pierzi, îți petreci viața pândind marea Ocazie și meditănd asupra ei. Marea Ocazie o alegi din instinct, iar în momentul acela nu știi că a venit. Poate că o dată am prins-o și n-am știut niciodată asta? Cum se poate să te simți vinovat și să te simți laș numai pentru că te-ai născut în deceniul nepotrivit? Răspuns: te simți laș pentru că o dată ai fost laș. Și dacă și de data aceea vei fi evitat Ocazia doar pentru că o simțeai inadecvată ?

Să descriu casa din ***, izolată pe colină între vii — nu se zice „colinele în formă de mamele”? —, și apoi drumul care ducea la marginea târgului, la întretăierea cu ultima stradă locuită — sau cu prima (sigur că n-o să știi niciodată, dacă nu alegi punctul de vedere). Micul refugiat care abandonează adăpostul familial și pătrunde în așezarea tentaculară, pe strada mare merge întins și, râvnitor, se sperie de Fundătură.

Fundătura era locul de adunare al bandei Fundăturii. Copii de la țară, murdari, gălăgioși. Eram prea de la oraș, era mai bine să-i evit. Dar ca să ajung în piață, și la chioșc, și la papetărie, afară doar dacă nu încercam un periplu aproape ecuatorial și prea puțin demn, nu-mi rămânea decât să trec prin Canaletto. Băieții din Fundătură erau niște mici nobili pe lângă cei din banda din Canaletto, cu numele luat de la un fost torent, devenit un mic canal de scurgere, urât mirositor, care traversa și acum zona cea mai săracă a așezării. Cei din Canaletto erau cu adevărat jagoși, subproletari și violenți.

Cei din Fundătură nu puteau trece prin zona Canaletto fără să fie atacați și bătuți. La început nu știam că eu eram din Fundătură, eram abia sosit, dar cei din Canaletto mă identificaseră deja drept dușman. Treceam pe teritoriul lor cu o mică revistă ilustrată deschisă în fața ochilor, mergeam citind, iar ei m-au luat la ochi. Eu am luat-o la fugă, și ei după mine, au dat cu pietre, una a trecut prin revistă, pe care continuam s-o țin deschisă în fața ochilor în timp ce alergam, ca să-mi iau o ținută demnă. Mi-am salvat viața, dar mi-am pierdut revista. A doua zi m-am hotărât să mă înrolez în banda celor din Fundătură.

M-am prezentat la sinedriul lor, primit cu râsete batjocoritoare. În perioada aceea aveam un păr bogat, care-mi stătea ridicat drept în sus pe cap, ca în reclamele la creioanele Presbitero. Modelele pe care mi le ofereau cinematograful, publicitatea, plimbarea de duminică după slujbă erau niște băiețandri cu sacou la două rânduri, cu umeri largi, mustăcioară și păr pomădat și lipit de țeastă, lucios. În epocă, pieptănătura pe spate se numea, în popor, *mascagna*. Voiam și eu *mascagna*. Cumpăram de la piața târgului, luna, pentru niște sume derizorii față de situația bursei de valori, dar imense pentru mine, niște cutii cu briantină grunjoasă ca mierea de fagure și-mi petreceam ore întregi să mi-o întind pe păr, până mi-l laminam într-o singură calotă de plumb, o cască. Apoi îmi puneam un mic fileu, să mi-l țină apăsat. Cei din Fundătură mă văzuseră deja trecând cu fileul pe cap și lansaseră niște înțepături în dialectul acela al lor foarte șfichiuitor, pe care-l înțelegeam, dar nu-l vorbeam. În ziua aceea, după ce am rămas două ore în casă cu

plasa pe cap, mi-am scos-o, am controlat superbul efect în oglindă și mi-am îndreptat pașii într-acolo, să-i întâlnesc pe cei cărora eram gata să le jur credință. M-am apropiat de ei când briantina luată de la piață își terminase deja funcția ei de lipici și părul începea să revină în poziție verticală, dar cu încetinitorul. Mare entuziasm pe cei din Fundătură, strânși cerc în jurul meu și dându-și coate. Am cerut să fiu admis.

Din păcate, mă exprimam în italiană : eram altă rasă. Ieși în față șeful, pe nume Martinetti, care atunci mi se păru cât un turn, strălucind de măreție și desculț. Hotărî că trebuia să suport o sută de șuturi în șezut. Probabil că voiau să redeștepte șarpele Kundalini. Am acceptat. M-am așezat la perete, ținut de brațe de doi adjuncți, și am suportat o sută de lovituri cu piciorul gol. Martinetti își făcea datoria cu forță, cu entuziasm, cu metodă, lovind cu talpa, și nu cu vârful, ca să nu-l doară degetele mari. Corul celor din bandă ritma ritualul. Numărau în dialect. Apoi au hotărât să mă închidă într-o cușcă de iepuri preț de o jumătate de oră, în timp ce ei se întrețineau în păsăreasca aceea guturală. M-au lăsat să ies când m-am văitat de furnicături în picioare. Eram mândru, pentru că fusesem în stare să mă conformez liturghiei sălbatice a unui grup sălbatic cu demnitate. Eram ca un om numit în funcția de cal.

În vremea aceea, în târgul *** erau cavalerii teutoni, nu prea vigilenți, pentru că partizanii încă nu se arătaseră — eram pe la finele lui '43 sau pe la începutul lui '44. Una dintre primele noastre isprăvi a fost să pătrundem într-o baracă în timp ce câțiva dintre noi îi făceau curte soldatului de gardă, un longobard mare care mânca un sandvici enorm cu salam și marmeladă — așa ni s-a părut, și ne-a oripilat. Echipa de diversiune îl flata pe neamț laudându-i armele, iar noi, ceilalți, în baracă (ușor de străpuns prin spate, care era detașabil) furam niște suluri de trotil. Nu cred că trotilul a fost după aceea folosit la ceva, dar, potrivit planurilor lui Martinetti, trebuia să-l facem să explodeze pe câmp cu scopuri pirotehnice și cu metode care acum știu că erau foarte grosolane și nepotrivite. Mai târziu, locul nemților a fost luat de cei din Decima Mars, formațiunea a zecea antisubmersibile, care au constituit un post de blocaj de-a lungul râului, tocmai la răscruce, unde, la șase seara, coborau pe strada principală fetele de la colegiul Maria Ausiliatrice. Era vorba să-i convingem pe cei din Decima (pesemne că n-aveau mai mult de optsprezece ani) să lege buchet niște grenade de mână nemțești, din acelea cu baston lung, și să le scoată siguranța, ca să explodeze la suprafața apei, fix în momentul în care soseau fetele. Martinetti știa bine ce trebuia să facă și cum să calculeze timpul. Le explica celor din Decima, iar efectul era nemaipomenit : o coloană de apă se înălța în albie, în bubuit de tunet asurzitor, tocmai când fetele dădeau colțul. Fugă generală cu țipete ascuțite, iar noi și antisubmersibili stricându-ne de râs. Aveau să-și amintească ei de aceste zile de glorie, după rugul lui Molay, supraviețuitori ai lagărului de concentrare de la Coltano, unde aveau să fie închiși cei ce luptaseră pentru Republica din Salo.

Distrația principală a băieților din Fundătură era să adune tuburi goale de cartușe și felurite resturi, care după 8 septembrie nu lipseau: caschete vechi,

cartușiere, ranițe, uneori cartușe încă neatinse. Pentru a utiliza un cartuș încă bun, se proceda așa: ținând tubul în mână, se introducea proiectilul în gaura unei broaște de ușă și se strângea bine; glonțul ieșea și ajungea să facă parte din colecția specială. Tubul era golit de pulbere (uneori era vorba de niște șuvițe subțiri de exploziv fără fum), ce era apoi aranjată în forme șerpuitoare cărora li se dădea foc. Tubul, cu atât mai prețios dacă avea capsula intactă, venea să sporească colecția Armelor. Colecționarul bun avea multe din astea și le aranja după marca de fabricație, după culoare, formă și înălțime. Existau diviziuni pentru infanterie, pentru tuburile de mitralieră și de sten⁴¹, pe urmă stegarii și cavaleriștii — pușcă cu baionetă, pușcă nouăzeci și unu (Garand-ul l-am cunoscut numai când cu americanii) — și aspirația supremă, marii maestri ce dominau totul, încărcătoarele de mitralieră.

În timp ce ne dedam la aceste jocuri pașnice, într-o seară Martinetti ne spuse că sosise momentul. Scrisoarea de provocare fusese trimisă bandei din Canaletto, iar ăia acceptaseră. Înfruntarea era prevăzută pe un teritoriu neutru, în spatele gării. Chiar în seara aceea, la nouă.

A fost o după-amiază târzie, vărațică și vlăguită, cu mare agitație. Toți ne-am pregătit cu marafeturile cele mai înfricoșătoare, căutând bucăți de lemn ce puteau fi apucate mai cumsecade, umplându-ne cartușierele și ranițele cu pietre de diferite mărimi. Câte unul, dintr-o curea de flintă, își făcuse un bici, strașnic dacă-l mânuiai cu hotărâre. Cel puțin, în orele acelea de amurg, ne simțeam cu toții niște eroi, eu mai mult decât toți. Era ațâțarea dinaintea atacului, aspră, dureroasă, splendidă — adio, frumoasa mea, adio, aspră și plăcută-i truda omului de arme, ne duceam să ne jertfim tinerețea, așa cum ne învățaseră la școală înainte de 8 septembrie.

Planul lui Martinetti era iscusit: aveam să traversăm taluzul liniei ferate mai la nord, căzându-le în spate pe neașteptate și, practic, deja învingători. Pe urmă, atac hotărât și nici o îndurare.

Așa că la asfințit traversarăm terasamentul șontăcând la urcușuri și povârnișuri, încărcăți cum eram cu pietre și cu reteveie. În vârful rambleului, îi văzuserăm, deja postați în spatele latrinelor din gară. Ne-au văzut, pentru că se uitau în sus, bănuind că o să venim din partea aceea. Nu ne rămânea decât să coborâm, fără să le dăm timp să se mire de atacul nostru deschis.

Nu ne dăduse nimeni rachiul înainte de atac, dar tot ne-am năpustit făcând un vacarm de nedescris. Iar evenimentul s-a petrecut la o sută de metri de gară. Acolo începeau să se înalțe primele case, care, oricât erau ele de rare, alcătuiau o mică rețea de străduțe. S-a întâmplat că grupul cel mai cutezător s-a aruncat înainte, fără frică, în timp ce eu și — spre norocul meu — alții, câțiva, am încetinit pasul și ne-am postat pe după colțurile caselor, observând de departe.

Dacă Martinetti ne-ar fi organizat în avangardă și ariergardă, ne-am fi făcut datoria, însă a fost un fel de diviziune spontană. Cei mai cu inimă înainte, lașii la urmă. Iar din refugiile noastre, al meu mai în spate decât ale altora, am observat bătălia. Care nu avu loc.

Ajunse la câțiva metri unul de altul, cele două grupuri se înfruntară scrâșnind din dinți, apoi șefii ieșiră în față și parlamentară. A fost o Yaltă, au hotărât să-și împartă zonele de influență și să respecte trecerile ocazionale, cum se întâmpla cu creștinii și musulmanii pe Pământul Sfânt. Solidaritatea dintre cele două ordine cavalerești a prevalat asupra ineluctabilității bătăliei. Fiecare arătase destul de bine ce putea. În bună armonie s-au retras pe niște porțiuni de teren aflate față-n față. S-au retras apoi în direcții opuse.

Acum îmi zic că n-am ieșit la atac pentru că-mi venea să râd. Dar atunci nu mi-am zis-o. M-am simțit laș și atât.

Acum, și mai laș, îmi zic că, dacă m-aș fi aruncat înainte împreună cu ceilalți, n-aș fi riscat nimic și aș fi dus-o mai bine în anii ce aveau să vină. Am pierdut Oazia, la doisprezece ani. Așa cum pierzi erecția prima oară, e o impotență pentru toată viața.

La o lună după aceea, când, printr-o încălcare de frontieră întâmplătoare, Fundătura și Canaletto s-au aflat față-n față pe un câmp și au început să zboare bulgări de pământ, nu știu dacă, încurajat de dinamica evenimentului precedent sau dornic de martiraj, m-am expus în prima linie. A fost o bătaie cu bulgări nesângeroasă, dar nu și pentru mine. Un bulgăre care, evident, ascundea un miez de piatră îmi nimeri buza și mi-o despică. Am alergat acasă plângând, iar mama a trebuit să-și facă de lucru cu penseta de toaletă ca să scoată pământul din tăietura care mi se deschisese înăuntrul gurii. Fapt e că mi-a rămas un nodul în dreptul caninului drept inferior, și când îmi trec limba pe deasupra lui simt o vibrație, un fior.

Dar nodului ăsta nu mă absolvă, pentru că m-am ales cu el din inconștientă, nu din curaj. Îmi trec limba peste buze, și ce fac? Scriu. Dar literatura proastă nu răscumpără nimic.

După ziua marșului nu l-am mai văzut pe Belbo timp de vreun an. Mă îndrăgostisem de Amparo și nu mai mergeam la Pilade, iar de puținele dăți când trecusem pe-acolo cu Amparo, Belbo nu era. Lui Amparo nu-i plăcea locul. Rigoarea ei morală și politică — comparabilă doar cu grația și cu splendida ei mândrie — o făcea să vadă barul Pilade ca pe un club de dandy democratici, iar dandysmul democratic era pentru ea una dintre intrigile complotului capitalist, chiar cea mai subtilă. A fost un an de mare angajare, de mare seriozitate și de mare duioșie. Lucram cu poftă, dar și cu calm, la teză.

Într-o zi l-am întâlnit pe Belbo pe cheiul Navigli, la mică distanță de Garamond. „Ia te uită, ia te uită”, îmi zise el vesel, „Templierul meu preferat! Tocmai am primit cadou un fabricat de o vetustețe, de să nu-ți povestesc. De ce nu vii sus, la mine? Am pahare de carton și o după-amiază liberă”.

„Asta-i o zeugmă”, am remarcat eu.

„Nu, e un bourbon la sticlă, ambalat, cred, înainte de înfrângerea de la Alamo.”

L-am urmat. Abia începuserăm să sorbim, când Gudrun intră și spuse că venise un domn. Belbo se plesni cu palma peste frunte. Uitase de întâlnirea aceea, dar hazardul, câteodată, seamănă a coincidență premeditată. Din câte înțelesese, individul voia să prezinte o carte care privea și Templierii. „Îl expediez repede”, zise, „dar susține-mă cu niște obiecții acute”.

A fost, bineînțeles, o întâmplare. Și astfel am fost prins în plasă.

Așa au dispărut cavalerii Templului cu secretul lor, în umbra căruia pâlăia o frumoasă speranță a cetății pământeste. Dar Abstracțiunea, de care se lega efortul lor, își continuă, pe tărâmurile necunoscute, viața-i inaccesibilă... Și nu o dată, în decursul vremurilor, ea și-a lăsat fluidul inspirației în acele spirite capabile să o primească.

(Victor Emile Michelet, *Le secret de la Chevalerie*, 1930, 2)

Avea o figură ca de prin anii '40. Judecând după niște reviste vechi pe care le găsisem în pivnița casei, prin '40 toți aveau o înfățișare de genul ăsta. Poate din cauza foamei din timpul războiului: ea făcea ca fața să fie suptă sub pomeți și ochii arătau parcă cuprinși de febră. Era un chip pe care-l văzusem în scenele cu plutoane de execuție, atât la condamnați, cât și la trăgători. În acele vremuri, bărbați cu aceleași chipuri se împușcau între ei.

Vizitatorul nostru purta un costum albastru-închis cu cămașă albă și cravată gri perlat, și instinctiv m-am întreat de ce își pusese costum. Părul, de un negru artificial, era pieptănat spre spate de-a lungul tâmplelor în două șuvițe pomădate, deși cu măsură, care lăsa în creștetul capului, lucios, o chelie brăzdată de fire subțiri și regulate ca niște fire de telegraf, ce dispăreau din vedere la marginea frunții. Fața era bronzată, plină de semne, și nu doar de riduri — explicit coloniale. O cicatrice palidă îi traversa obrazul stâng de la buză la ureche și, cum purta niște mustăți înguste și lungi, negre, a la Adolphe Menjou, mustața stângă îi era imperceptibil întreruptă acolo unde, pe mai puțin de un milimetru, pielea se deschisese și apoi se reînchisese. *Mensur* sau atingere piezișă de glonț?

Se prezentă: colonel Ardenti, îi întinse mâna lui Belbo, mie îmi făcu un simplu semn din cap când Belbo mă dădu drept colaboratorul său. Se așeză, puse picior peste picior, își trase pantalonii pe genunchi, descoperind două șosete purpurii, scurte.

„Colonel... activ?” întrebă Belbo.

Ardenti dezveli niște proteze strălucitoare: „Din întâmplare, pensionat. Sau, dacă doriți, în rezervă. Poate că nu ar zice, dar sunt un om în vârstă”.

„Nu păreți”, zice Belbo.

„Și totuși, am făcut patru războaie.”

„Pesemne că ați început cu Garibaldi.”

„Nu. Locotenent, voluntar, în Etiopia. Căpitan, voluntar, în Spania. Maior, din nou în Africa, până la abandonarea celei de-a patra coaste. Medalie de argint. În ‘43... să zicem că am ales să fiu de partea celor învinși și am pierdut tot, afară de onoare. Am avut curajul să o iau din nou de la capăt. Legiunea străină. Câmp de antrenament. În ‘46 sergent, în ‘58 colonel, cu Massu. Evident, aleg tot partea celui care pierde. Prin venirea la putere a funestului de Gaulle, m-am retras și m-am dus să locuiesc în Franța. Îmi făcusem cunoștințe bune la Alger și am pus pe roate o firmă de import-export la Marsilia. De data aceea am ales lozul câștigător, cred eu, dat fiind că acum trăiesc din rentă și pot să mă ocup de hobby-ul meu — așa se zice azi, nu? Iar în ultimii ani am așternut pe hârtie rezultatele cercetărilor mele. Iată...” Scoase dintr-o geantă de piele o mapă voluminoasă, care atunci mi se păru de culoare roșie.

„Deci”, zise Belbo, „e o carte despre templieri?”

„Templierii”, admise colonelul. „O pasiune cam juvenilă. Și ei erau tot niște căpitani aventurieri care au căutat gloria străbătând Mediterana.”

„Domnul Casaubon se ocupă de templieri”, zise Belbo. „Cunoaște problema mai bine decât mine. Povestiți-ne.”

„Templierii m-au interesat dintotdeauna. O mână de oameni generoși care duce lumina Europei printre sălbaticii din cele două Tripoli...”

„Adversarii templierilor nu erau chiar așa de sălbatici”, am zis eu pe un ton conciliant.

„Ați fost vreodată capturat de rebelii din Maghreb?” mă întrebă el cu sarcasm.

„Încă nu”, am zis.

Mă fixă, și m-am simțit fericit că nu făcusem parte din plutoanele lui. Îi vorbi direct lui Belbo. „Scuzați-mă, eu sunt din altă generație.” Se uită din nou la mine, cu un aer sfidător: „Ne aflăm aici pentru a suporta un proces sau ca să...”

„Ne aflăm aici ca să vorbim de lucrarea dumneavoastră, domnule colonel”, zise Belbo.

„Vorbiți-ne de ea, vă rog.”

„Vreau să spun clar de la început un lucru”, zise colonelul, punându-și mâinile pe mapă. „Sunt dispus să contribui la cheltuielile de publicare, nu vă propun nimic în pierdere. Dacă doriți garanții științifice, mă voi strădui să le aveți. Chiar acum două ore am întâlnit un expert în domeniu, venit expres de la Paris. Va putea scrie o prefață autorizată...” Ghici întrebarea lui Belbo și făcu un semn, ca și cum ar fi spus că pentru moment era mai bine să lăsăm totul să rămână în vag, dat fiind aspectul delicat al lucrurilor.

„Domnule Belbo”, zise el, „aici, în aceste pagini, eu am material pentru o istorie. Adevărată. Nu banală. Mai ceva decât romanele americane de aventuri. Am găsit ceva, ceva foarte important, dar e numai începutul. Eu vreau să spun tuturor ceea ce știu, în așa fel încât, dacă e cineva în măsură să completeze jocul ăsta făcut din bucățele, să citească și să iasă la vedere. Intenționez să arunc o momeală. Și în plus, trebuie s-o fac repede. Cel

ce știa ceea ce știu eu, înainte de mine, a fost probabil ucis, tocmai ca să nu divulge. Dacă ceea ce știu eu spun la două mii de cititori, nimeni nu va mai avea interesul să mă elimine”. Făcu o pauză. „Dumneavoastră știți ceva despre arestarea templierilor...”

„Mi-a vorbit recent domnul Casaubon, și m-a frapat că această arestare se petrece fără luptă, iar cavalerii sunt luați prin surprindere...”

Colonelul zâmbi compătitor. „Într-adevăr. E pueril să te gândești că oameni atât de puternici încât să-l bage-n sperieți pe regele Franței nu sunt în stare să știe dinainte că patru pungași îl instigau pe rege și că regele îl ațâța pe papă. Să fim serioși! Trebuie să ne gândim la un plan. La un plan sublim. Presupuneți că templierii aveau un proiect de cucerire a lumii și cunoșteau secretul unei imense surse de putere, un secret ce trebuia păstrat și pentru care merita să sacrifici întreaga garnizoană a Templului din Paris, comanderiile răspândite în tot regatul, și în Spania, Portugalia, Anglia și Italia, castelele din Pământul Sfânt, depozitele monetare, tot... Filip cel Frumos bănuiește asta, altfel nu se înțelege de ce ar fi dezlănțuit persecuția, aruncând discreditarea asupra florii celei mai alese a cavaleriei franceze. Templul pricepe că regele a înțeles și că va încerca să-l distrugă, nu ajută la nimic să-i opună o rezistență fățișă, planul cere însă timp, acel tezaur, sau ce-o fi fost el, trebuie încă să fie reperat definitiv sau trebuie exploatat cu încetul... Iar direcțiunea secretă a Templului, căreia de-acum toți îi recunosc existența...”

„Toți?”

„Desigur. Nu-i de crezut că un ordin atât de puternic ar fi putut supraviețui îndelung fără existența unei reguli secrete.”

„Argumentu-i neștirbit”, zise Belbo, aruncându-mi o privire piezișă.

„De aici”, zise colonelul, „și concluziile, tot așa de evidente. Marele maestru, desigur, face parte din consiliul director secret, dar el trebuie să fie doar acoperirea exterioară a acestuia. Gauthier Walther, în *La chevalerie et les aspects secrets de l'histoire*, spune că planul templier pentru cucerirea puterii avea ca termen final anul 2000! Templul hotărăște să treacă în clandestinitate, iar pentru a o putea face trebuie ca în ochii întregii lumi ordinul să dispară. Se sacrifică, iată ce fac, inclusiv marele maestru. Unii se lasă omorâți, probabil că au fost trași la sorti. Alții se supun, se camuflează. Unde sfârșesc cei cu grade mai mici în ierarhie, frații laici, meșterii dulgheri, sticlarii? Ia naștere corporația zidarilor liberi, care se răspândește prin lume, asta-i o poveste cunoscută. Dar ce se petrece în Anglia? Regele rezistă presiunilor papei și-i scoate pe toți la pensie, să-și petreacă liniștiți viața în comanderiile ordinului. Iar ei, tăcând mălc, se supun. Dumneavoastră o luați de bună? Eu nu. Iar în Spania ordinul hotărăște să-și schimbe numele, devine ordinul de Montesa. Domnii mei, ăia erau oameni care puteau convinge un rege, aveau atâtea cambii de-ale lui în casele lor de bani, că puteau să-l aducă la faliment într-o săptămână. Însuși regele Portugaliei face un pact cu ei: să facem așa, dragi prieteni, zice, nu vă mai numiți cavaleri ai Templului, ci cavaleri ai lui Cristos, și pentru mine e bine. Iar în Germania? Puține procese, abolirea pur formală a ordinului, dar acolo, chiar la ei acasă, au un ordin înrudit, teutonii, care în epoca aceea fac ceva și mai și decât să creeze un stat în stat: ei sunt statul, au agonisit un teritoriu mare cât cel al țărilor ce se află astăzi sub călcâiul rușilor și în pasul ăsta o țin până la sfârșitul secolului al XV-lea, pentru că în momentul

acela vin mongolii - dar asta e altă poveste, pentru că pe mongoli îi avem și acum în fața porților... dar să nu ne depărtăm...”

„Sigur, vă rog”, zise Belbo. „Să-i dăm înainte.”

„Deci. Cum toată lumea știe, cu două zile înainte ca Filip să dea drumul ordinului de arestare și cu o lună înainte ca el să fie executat, o căruță de fân, trasă de boi, părăsește incinta Templului, cu o destinație necunoscută. Vorbește de ea și Nostradamus într-una dintre centuriile lui. Căută la o pagină din manuscrisul său:

Souz la pasture d'animaux ruminant par

eux conduits au ventre herbipolique

soldats caches, les armes bruit menant...”

„Căruța cu fân e o legendă”, am spus eu, „și nu l-aș lua pe Nostradamus drept o autoritate în materie de istoriografie...”

„Persoane mai în vârstă ca dumneata, domnule Casaubon, au acordat încredere multor profeții ale lui Nostradamus. Pe de altă parte, nu-s atât de naiv încât să dau crezare istoriei cu căruța. E un simbol. Simbolul faptului, evident și certificat, că, în vederea arestării sale, Jacques de Molay îi trece comanda și instrucțiunile secrete nepotului său, contele de Beaujeu, care ajunge șeful ocult al Templului, devenit și el ocult.”

„Există documente istorice?”

„Istoria oficială”, zâmbi cu amărăciune colonelul, „e aceea pe care o scriu învingătorii. După istoria oficială, oamenii ca mine nu există. Nu, în spatele poveștii cu căruța e altceva. Nucleul secret se transformă într-un centru liniștit și de acolo începe să-și constituie rețeaua clandestină. De la această evidență am pornit eu. De ani de zile, încă dinainte de război, mă întrebam mereu unde or fi ajuns acești frați într-o eroism. Când m-am retras la viața privată, am hotărât în sfârșit să caut o pistă. Pentru că în Franța se petrecuse fuga cu căruța, tot în Franța trebuia să găsesc locul reuniunii originare a nucleului clandestin. Unde anume?”

Avea simțul teatrului. Belbo și cu mine voiam acum să știm unde. Nu găsirăm altceva mai bun de zis decât: „Spuneți-ne”.

„Vă spun. Unde iau ființă templierii? De unde vine Hugues de Payns? Din Champagne, de lângă Troyes. Iar în Champagne guvernează Hugues de Champagne, care după câțiva ani, în 1125, se duce după ei la Ierusalim. Apoi se întoarce acasă și se pare că intră în contact cu abatele de Cîteaux, pe care-l ajută să inițieze în mănăstirea lui lectura și traducerea anumitor texte ebraice. Gândiți-vă numai, rabinii din nordul Bourgognei sunt invitați la Cîteaux de către benedictinii albi, și de cine anume? De sfântul Bernard, ca să studieze nu se știe ce texte pe care Hugues le-a găsit în Palestina. Iar Hugues le oferă călugărilor sfântului Bernard o pădure, la Bar-sur-Aube, unde se va ridica abația Clairvaux. Și ce face sfântul Bernard?”

„Devine susținătorul templierilor”, zisei eu.

„Și de ce ? Dar știți oare că-i face pe templieri să devină mai puternici decât benedictinii ? Că benedictinilor le interzice să primească pământuri și case în dar și că pământurile și casele pune să le fie date templierilor ? Ați văzut vreodată Foret d'Orient de lângă Troyes ? E ceva imens, comanderie după comanderie. Iar în acest timp, în Palestina cavalerii nu luptă, știți ? Se instalează în Templu și, în loc să-i omoare pe musulmani, leagă prietenie cu ei. Iau contact cu inițiații acestora. În fine, sfântul Bernard, cu sprijinul economic al conților de Champagne, constituie un ordin care în Pământul Sfânt intră în contact cu sectele secrete arabe și ebraice. O conducere necunoscută planifică cruciadele pentru a da viață ordinului, și nu invers, și constituie o rețea de putere ce se sustrage jurisdicției regale... Eu nu sunt un om de știință, sunt un om de acțiune. În loc să fac prea multe supoziții, am făcut ceea ce atâția învățați, prea vorbăreți, n-au făcut niciodată. Am fost în locul de unde veneau templierii și unde-și aveau ei baza de două secole, unde puteau înota ca peștii în apă...”

„Președintele Mao zice că revoluționarul trebuie să stea în mijlocul poporului ca un pește în apă”, am spus eu.

„Tare, președintele duminicilor. Templierii, care puneau la cale o revoluție cu mult mai mare decât comuniștii duminicilor cu codiță...”

„Nu mai poartă codiță.”

„Nu? Cu atât mai rău pentru ei. Templierii, spuneam, nu puteau să nu caute refugiu în Champagne. La Payns? La Troyes ? În Foret d'Orient ? Nu. Payns era și este un târg cu patru case, iar pe-atunci o fi fost cel mult vreun castel. Troyes era un oraș, prea mulți oameni de-ai regelui prin jur. Pădurea, templieră prin definiție, era primul loc unde gărzile regale s-ar fi dus să-i caute, cum au și făcut. Nu: Provins, mi-am spus eu. Dacă exista vreun loc, ăsta trebuia să fie Provins!”

De-am putea străbate cu ochiul să vedem interiorul Pământului, de la un pol la celălalt sau de la picioarele noastre până la antipozi, am zări cu oroare un colos ciuruit de crăpături și de peșteri.

(T. Burnet, *Telluris Theoria Sacra*, Amsterdam, Wolters, 1694, p. 38)

„De ce Provins ?”

„N-ați fost niciodată la Provins? Loc magic, și astăzi se simte asta, duceți-vă, o să vedeți. Loc magic, încă învăluit cu totul în parfumul tainelor. Între altele, în secolul al XI-lea e sediul contelui de Champagne și rămâne zonă liberă, unde puterea centrală nu-și poate vârî nasul. Templierii sunt aici de-ai casei, chiar și azi există o stradă ce le poartă numele. Biserici, palate, o fortăreață care domină întreaga câmpie, și bani, circulație de negustori, târguri, forfotă în care te poți da la fund. Dar mai ales, și încă din timpuri preistorice, galerii. O rețea de galerii care se întinde pe sub toată colina, adevărate catacombe, pe unele le puteți vizita și astăzi. Locuri unde, dacă cineva se întrunește în secret, chiar dacă dușmanii pătrund acolo, conjurații se pot împrăștia în câteva clipe, și nici Dumnezeu nu știe unde, iar dacă cunosc bine traseul, au și ieșit cine știe prin care parte, au intrat pe partea opusă cu pași de păslă, ca pisicile, și au ajuns în spatele invadatorilor, și le fac de petrecanie pe întuneric. Doamne sfinte, domnilor, vă asigur că galeriile acelea par făcute pentru niște *commandos* iuți și invizibili, se furișează-n noapte, cu pumnalul în dinți, cu două grenade în mână, iar ceilalți, prinși în cursă, mor ca niște șoareci, zău așa!”

Îi străluceau ochii. „Înțelegeți ce ascunzătoare fabuloasă poate fi Provins ? Un nucleu secret care se adună în subteran, și toată lumea din partea locului, chiar dacă vede ceva, nu scoate o vorbă. Oamenii regelui ajung și la Provins, bineînțeles, îi arestează pe templierii care se arată la suprafață și îi duc la Paris. Reynaud de Provins suferă tortura, dar nu vorbește. După planul secret, e clar, trebuia să se lase arestat pentru ca lumea să creadă că la Provins s-a făcut ordine, dar trebuia în același timp să lanseze un semnal: Provins nu se clintește. Provins, locul noilor templieri subterani... Galerii care duc de la un edificiu la altul, te prefaci că intri într-un depozit de grâu sau într-un han și ieși de-acolo într-o biserică. Galerii construite cu pilaștri și bolți din zidărie, fiecă casă din orașul de sus are și astăzi o pivniță cu bolți ogivale, or fi fiind mai bine de o sută, fiecă pivniță, mai mult, fiecă încăpere subterană era intrarea în una dintre galerii.”

„Supoziții”, am spus eu.

„Nu, domnule Casaubon. Probe. Dumneata n-ai văzut galeriile din Provins. Încăperi peste încăperi, în inima pământului, pline de inscripții. Care se află mai ales în acelea pe care speologii le numesc alveole laterale. Sunt reprezentări hieratice, de origine druidică. Scrijelite înainte de sosirea romanilor. Cezar trecea pe deasupra, iar aici se urzea rezistența, vraja, capcana. Și mai sunt simbolurile catarilor, da, domnilor, catarii nu erau numai în Provence, ăia din Provence au fost distruși, cei din Champagne au supraviețuit în secret și se reuneau aici, în aceste catacombe ale ereziei. O sută optzeci și trei dintre ei au fost arși la suprafață, iar ceilalți au supraviețuit aici. Cronicile îi taxau drept *bougres et manicheens* — ca să vezi, *bougres* erau bogomilii, catari de origine bulgară, vă spune ceva cuvântul *bougre* în franceză ? La origini voia să spună «sodomit», pentru că se zicea că acei catari bulgari aveau acest mic viciu...” Râse ușor, jenat. „Și cine mai este apoi acuzat de același mic viciu? Ei, templierii... Curios, nu?”

„Până la un anumit punct”, am spus. „În timpurile acelea, dacă voiai să scapi de un eretic, îl acuzai de sodomie...”

„Sigur, și să nu credeți că eu cred că templierii... Haida-de, erau oameni de arme, nouă, oamenilor de arme, ne plac femeile frumoase, chiar dacă rostiseră jurămintele, bărbatu-i bărbat. Dar amintesc asta deoarece nu cred că e o întâmplare faptul că într-un mediu templier și-au găsit refugiul ereticii catari, și, în orice caz, templierii de la ei învățaseră cum se folosesc subteranele.”

“Dar, în sfârșit”, zise Belbo, „ceea ce spuneți dumneavoastră sunt deocamdată numai niște ipoteze...”

„Ipoteze de pornire. V-am spus motivele pentru care m-am apucat să explorez Provinsul. Acum ajungem la povestea propriu-zisă. În centrul târgului Provins se află un mare edificiu gotic, Grange-aux-Dîmes, grânarul zeciuielilor, iar dumneavoastră știți că unul dintre avantajele templierilor era că ei strângeau zeciuielile, fără să datoreze nimic statului. Dedesubt, ca peste tot, o rețea de subterane, azi în cea mai proastă stare. Ei bine, în timp ce scotoceam prin arhivele din Provins, îmi cade-n mână un jurnal local din 1894. Se povestește acolo că doi dragoni, cavalerii Camille Laforgue din Tours și Edouard Ingolf din Petersburg (chiar așa, din Petersburg) pe când vizitau cu câteva zile înainte Grange împreună cu paznicul și coborâseră într-una dintre sălile subterane, la al doilea nivel sub suprafața solului, paznicul, ca să demonstreze că existau și alte nivele dedesubt, bătu cu piciorul în pământ, și se auziră ecouri și răsunete. Autorul articolului îi laudă pe curajoșii dragoni, care-și fac rost de lumânări și frânghii, intră în cine știe ce galerii ca niște băiețandri într-o mină, târându-se pe coate, și se strecoară prin tuneluri misterioase. Și ajung, spune jurnalul, într-o încăpere mare, cu un horn improvizat și un puț în centru. Coboară o frânghie cu o piatră și descoperă că puțul e adânc de unsprezece metri... Se întorc după o săptămână cu niște frânghii mai trainice și, în timp ce alți doi țin frânghia, Ingolf coboară în puț și descoperă o încăpere mare cu pereți de piatră, de zece metri pe zece și înaltă de cinci. Pe rând, coboară și ceilalți doi și-și dau seama că se află la al treilea nivel sub fața pământului, la treizeci de metri adâncime. Ce anume văd și fac cei trei în încăperea aceea nu se știe. Jurnalistul mărturisește că, atunci când s-a dus să

verifice la fața locului, nu a avut curaj să coboare în puț. Povestea asta m-a ațâțat, și mi-a venit poftă să vizitez locul. Dar de la sfârșitul secolului trecut până astăzi multe subterane se prăbușiseră și, chiar dacă puțul acela existase vreodată, cine știe unde se găsea acum. Îmi fulgeră prin minte că dragonii găsiseră ceva acolo, la al treilea nivel sub pământ. Citisem tocmai în zilele acelea o carte despre secretul de la Rennes-le-Château, încă o istorie în care, într-un fel, intră și templierii. Un paroh fără bani și fără viitor, în timp ce se apucă să restaureze o biserică veche dintr-un sătuc de două sute de suflete, ridică o lespede din pardoseala corului și găsește o ascunzătoare cu manuscrise străvechi, zice el. Numai manuscrise? Nu se știe prea bine ce s-a întâmplat, dar în anii care urmează parohul devine imens de bogat, cheltuiește și risipește, duce o viață împrăștiată, ajunge în proces ecleziastic... Și dacă unuia din dragoni, sau amândurora, li s-a întâmplat ceva asemănător? Ingolf coboară primul, găsește un obiect prețios de dimensiuni reduse, îl ascunde sub mantie, urcă din nou, nu le spune nimic celorlalți doi... în fine, sunt încăpățânat, și dacă n-ar fi fost mereu așa, aș fi avut o altfel de viață.” Își trecuse degetele peste cicatrice. Apoi își dusesese mâinile la tâmpile, mișcându-le către ceafa, ca să se asigure că părul stă lipit cum trebuie.

„Mă duc la Paris, la telefoanele de la poșta centrală, și consult cărțile de telefon ale întregii Franțe în căutarea unei familii Ingolf. Găsesc una singură, la Auxerre, și scriu, prezentându-mă drept un cercetător în probleme arheologice. După două săptămâni primesc răspunsul de la o moașă bătrână: este fiica acelui Ingolf și e curioasă să știe de ce mă interesez de el, ba chiar mă întreabă dacă nu cumva, pentru Dumnezeu, știu ceva despre tatăl ei... Vă spuneam eu că dedesubt era un mister. Mă duc grabnic la Auxerre, domnișoara Ingolf locuiește într-o căsuță acoperită toată de iederă, cu o portiță de lemn închisă cu o frânghioară și un cui. O domnișoară din alte vremuri, dichisită, amabilă, cu puțină cultură. Mă întreabă imediat ce știu despre tatăl ei, iar eu îi spun că știu numai că într-o zi a coborât într-un subteran la Provins și că tocmai scriu un studiu istoric despre zona aceea. Ea cade ca din nori, n-a auzit niciodată ca tatăl ei să se fi dus la Provins. Fusese la dragoni, sigur, dar lăsase serviciul în '95, înainte ca ea să se fi născut. Cumpăraseră căsuța aceea la Auxerre, iar în '98 se căsătorise cu o fată din partea locului, care avea ceva zestre. Mama murise în 1915, când ea avea cinci ani. Cât despre tată, dispăruse în 1935. Dispărut, literalmente. Plecase la Paris, cum făcea de cel puțin două ori pe an, și nu mai dăduse nici un semn de viață, Jandarmeria locală telegrafiasse la Paris: se volatilizase. Declarație de moarte ipotetică. Și așa, domnișoara noastră rămăsese singură și începuse să muncească, pentru că moștenirea părintească nu era cine știe ce. Evident că nu-și găsisse un soț și, după suspinele pe care le scotea, trebuie să fi existat o poveste, singura din viața ei, care se sfârșise rău. «Și mereu cu neliniștea asta, cu remușcarea asta continuă, monsieur Ardenti, să nu știu nimic despre bietul papa, nici măcar unde-i e mormântul, dacă o fi fiind pe undeva.» Dorea mult să vorbească despre el: era foarte duios, liniștit, metodic, atât de cult. Își petrecea zile întregi într-un mic birou, acolo sus, la mansardă, citind și scriind. În rest, mai dădea cu sapa în grădină și schimba două vorbe cu farmacistul — mort și el acum. Din când în când, cum spusese, o călătorie la Paris, pentru afaceri, susținea el. Dar se întorcea mereu cu câte un pachet de cărți. Micul birou era încă plin de ele, vru chiar să mi le arate. Urcarăm. O cămăruță ordonată și curată, în care domnișoara Ingolf ștergea și acum praful o dată pe săptămână, mamei putea să-i ducă flori

la cimitir, pentru bietul papa doar atât mai putea face. Toate erau așa cum le lăsase el, i-ar fi plăcut și ei să fi învățat, ca să poată citi lucrurile acelea, dar erau scrise în franceza veche, în latină, în germană, până și în rusă, pentru că papa se născuse și-și petrecuse copilăria în locurile acelea, era fiul unui funcționar de la ambasada franceză. Biblioteca lui conținea vreo sută de volume, cea mai mare parte (și am exultat) despre procesul templierilor, de exemplu *Monuments historiques relatifs a la condamnation des chevaliers du Temple* de Raynouard, din 1813, o piesă de anticariat. Multe volume despre scrieri secrete, o adevărată colecție de criptolog, unele volume de paleografie a de scriere diplomatică. Era și un registru cu socoteli vechi și, de cum l-am răsfoit, am găsit o notă ce m-a făcut să sar în sus: se referea la vânzarea unei casete, fără alte precizări și fără numele cumpărătorului. Nu se menționau cifre, însă data era din 1895, și imediat după ea urmau socoteli precise, cartea de căpătâi a unui domn prudent ce-și administrase cu precauție bruma de avere. Unele note despre achiziționarea de cărți de la anticari parizieni. Mecanismul afacerii îmi deveni clar: Ingolf găsește în criptă o casetă de aur incrustată cu pietre prețioase, nu ezită nici un moment, o vâra sub cazacă, urcă din nou și nu le suflă un cuvânt tovarășilor lui. Acasă găsește înăuntru un pergament, mi se pare evident. Se duce la Paris, ia legătura cu un anticar, un cămătar, un colecționar și, prin vânzarea casetei, fie și sub prețul ei, devine cât de cât un om mai ajuns. Dar face și altceva, lasă serviciul militar, se retrage la țară și începe să cumpere cărți și să studieze pergamentul. Probabil că deja s-a trezit în el căutătorul de comori, altfel nu s-ar fi dus prin subteranele de la Provins, pesemne că are destulă cultură ca să decidă că poate descifra singur ceea ce a găsit. Lucrează liniștit, fără grijă, ca un om cu o singură pasiune ce se respectă, timp de mai bine de treizeci de ani. Povestește el cuiva despre descoperirile lui? Cine știe? Fapt e că în 1935 simte probabil că a ajuns la rezultatul bun sau poate, dimpotrivă, la un punct mort, pentru că decide să se adreseze cuiva, fie ca să-i spună ceea ce știe, fie ca să i se spună ceea ce nu știe. Dar ceea ce știe el trebuie să fie atât de secret și de teribil, că persoana căreia i se adresează îl face să dispară... Dar să ne întoarcem la mansardă. Deocamdată trebuia văzut dacă Ingolf nu lăsase vreo urmă. I-am spus bunei domnișoare că poate, examinând cărțile tatălui ei, aveam să gădesc vreo urmă din acea descoperire a lui de la Provins și că în studiul meu aveam să dau o amplă mărturie despre el. Ea a fost entuziasmată, bietul ei papa, mi-a spus că puteam să rămân toată după-amiaza și să mă întorc și a doua zi dacă era necesar, mi-a adus o cafea, mi-a aprins lumina și s-a întors în grădină, lăsându-mă stăpân pe locul respectiv. Odaia avea pereții netezi și albi, nu prezenta dulăpioare, scrinuri, cotloane în care să poți scotoci, dar nu am neglijat nimic, m-am uitat deasupra, dedesubtul și înăuntrul puținelor mobile de acolo, într-un dulap aproape gol, cu câteva haine ticsite doar cu naftalină, am întors cele trei sau patru tablouri cu reproduceri de peisaje. Vă scutesc de amănunte, vă spun doar că am lucrat bine, umplutura divanelor nu trebuie numai pipăită, e nevoie să înfigi în ea și ace ca să simți dacă nu întâlnești corpuri străine...”

Am înțeles că acest colonel nu frecventase numai câmpurile de bătălie.

„Îmi rămâneau cărțile; în orice caz, era bine să-mi notez titlurile și să controlez dacă nu erau însemnări pe margine, sublinieri, vreun indiciu... Și, în sfârșit, am luat cu neîndemânare în mână un volum vechi cu legătură masivă, acesta căzu și din el se ivi o

foaie scrisă de mână. După tipul de hârtie de caiet cu pătrățele și după cerneală, nu părea prea veche, putea să fi fost scrisă în ultimii ani de viață ai lui Ingolf. Am parcurs-o cu privirea în grabă, destul ca să citesc o adnotare de pe margine : «Provins 1894». Cred că vă închipuiți emoția mea, valul de sentimente care m-a invadat... Am înțeles că Ingolf se dusese la Paris cu pergamentul original, iar foaia aceea constituia copia lui. N-am ezitat. Domnișoara Ingolf ștersese de praf cărțile ani de zile, dar nu dăduse niciodată peste acea foaie, altfel mi-ar fi vorbit de ea. Așa că avea s-o ignore și de-aici încolo. Lumea se împarte în învinși și învingători. Avusesem prea destul partea mea de înfrângere, acum trebuia să înșfac victoria de păr. Am luat foaia și am băgat-o în buzunar. Mi-am luat rămas-bun de la domnișoară, spunându-i că nu găsisem nimic interesant, dar că aveam să-l citez pe tatăl ei, dacă scriam ceva, iar ea mă binecuvântă. Domnilor, un om de acțiune, mistuit de o patimă ca aceea care mă înflăcăra, nu trebuie să-și facă prea multe scrupule în fața unei ființe cenușii pe care destinul deja a condamnat-o.”

„Nu vă justificați”, zise Belbo. „Ați făcut-o și gata. Acum spuneți.”

„Acum vă arăt domniilor voastre acel text. Îmi veți permite să arăt aici o fotocopie. Nu din neîncredere. Ca să nu supun uzurii originalul.”

„Dar cel avut de Ingolf nu era originalul”, am spus. „Era o copie a lui după un presupus original.”

„Domnule Casaubon, când originalele nu mai există, ultima copie este originalul.”

„Dar se poate ca Ingolf să fi transcris greșit.”

„Dumneata n-ai de unde să știi dacă-i așa. Iar eu știu că transcrierea lui Ingolf spune adevărul, pentru că nu văd cum anume adevărul ar putea fi altfel. Deci copia lui Ingolf e originalul. Suntem de acord asupra acestui punct, sau ne apucăm să facem jocuri intelectuale de doi bani ?”

„Le urăsc”, zise Belbo. „Să vedem copia dumneavoastră originală.”

După Beaujeu, Ordinul nu a încetat nici o clipă să subziste, iar noi am cunoscut, după Aumont, o succesiune neîntreruptă de Mari Maeștri ai Ordinului până în zilele noastre și, dacă numele și sediul adevăratului Mare Maestru și cele ale adevăraților Superiori care guvernează Ordinul și dirijează astăzi sublimele-i lucrări e un mister cunoscut numai de adevărații iluminați, păstrat într-o taină de nepătruns, e pentru că ceasul Ordinului nu a sosit încă și timpurile nu s-au împlinit...

(Manuscris din 1760, în G.A. Schiffmann, *Die Entstehung der Rittergrade in der Freimauerei um die Mitte des XVIII Jahrhunderts*, Leipzig, Zechel, 1882, pp. 178-190)

Acesta a fost primul nostru contact îndepărtat cu Planul. În ziua aceea s-ar fi putut să fiu în altă parte. Dacă în ziua aceea n-aș fi fost în biroul lui Belbo, acum aș fi la Samarkand, vânzând semințe de susan, făcând pe editorul unei colecții în Braille sau conducând First National Bank în Arhipelagul Franz Joseph? Condiționalele contrafactuale^[5] sunt întotdeauna adevărate pentru că premisa e falsă. Dar în ziua aceea eram acolo, și așa se explică de ce acum sunt unde sunt.

Cu un gest teatral, colonelul ne arătase foaia. O am și acum aici, printre hârtiile mele, într-o mică mapă de plastic, mai galbenă și mai decolorată decât era atunci, pe hârtie termică, așa cum se folosea în anii aceia. Erau, în realitate, două texte, primul cu rânduri dese, ocupând prima jumătate a paginii, iar al doilea împărțit parcă în mici versete mutilate...

Primul text era un fel de litanie demonică, o parodie de limbă semitică:

Kuabris Defrabax Rexulon Ukkazaal Ukzaab Urpaefel Taculbain Habrak Hacoruin Maquafel Tebrain Hmcatuin Rokasor Himesor Argaabil Kaqaan Docrabax Reisaz Reisabrax Decaiquan Oiquaquil Zaitabor Qaxaop Dugraq Xaelobran Disaeda Magisuan Raitak Huidal Uscolda Arabaom Zipreus Mecrim Cosmae Duquifas Rocarbis

„Nu-i de înțeles”, observă Belbo.

„Așa-i că nu?” consimți malițios colonelul. „Și puteam să-mi dau duhul pe el, dacă într-o zi, aproape întâmplător, nu descopeream la un stand o carte despre Trithemius și nu mi-ar fi căzut ochii pe unul dintre mesajele lui cifrate: «Pamersiel Oshurmy Delmuson Thafloyn...» Găsisem o urmă, și m-am ținut după ea până la capăt. Pentru mine, Trithemius era un necunoscut, dar la Paris am regăsit o ediție din a sa *Steganographia, hoc est ars per occultam scripturam animi sui voluntatem absentibus aperiendi certa*, Frankfurt, 1606. Arta de a-ți deschide, cu ajutorul scrisului ocult, propriul suflet către persoane de departe. Personaj fascinant și acest Trithemius. Abate benedictin din Spannheim, trăitor în secolele al XV-lea și al XVI-lea, un învățat care știa ceva ebraică și caldeeană, limbi orientale ca tătara, având contact cu teologi, cabaliști, alchimiști, în mod sigur cu marele Cornelius Agrippa din Nettesheim și, poate, cu Paracelsus... Trithemius își maschează revelațiile despre scrierile secrete cu șarlatanii negromantice, spune că trebuie trimise mesaje cifrate de tipul celui pe care-l aveți sub ochi, apoi destinatarul va trebui să invoce îngeri ca Pamersiel, Padiel, Dorothiel și așa mai departe, care îl vor ajuta să înțeleagă mesajul adevărat. Dar exemplele pe care le furnizează sunt adesea mesaje militare, iar cartea le este dedicată contelui palatin și ducelui de Bavaria, Filip, și constituie unul dintre primele exemple de lucrare criptologică serioasă, chestii demne de serviciile secrete.”

„Scuzați-mă”, am spus, „dar, dacă am înțeles bine, Trithemius a trăit cu cel puțin o sută de ani după redactarea manuscrisului de care ne ocupăm...”

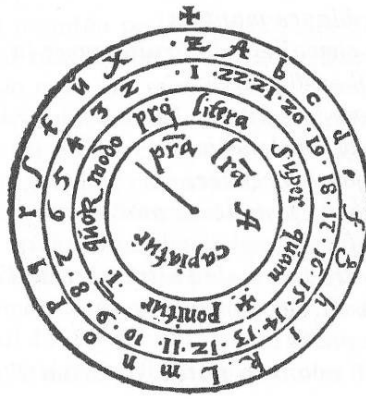
„Trithemius era afiliat la o Sodalitas Celtica, ai cărei membri se ocupau cu filosofia, astrologia și matematica pitagoreică. Ați sesizat legătura ? Templierii sunt un ordin inițiativ ce se revendică și de la înțelepciunea vechilor celți, fapt deja amplu dovedit. Pe o anumită cale, Trithemius învață aceleași sisteme criptografice utilizate de templieri.”

„Impresionant”, zise Belbo. „Iar transcrierea mesajului secret ce spune?”

„Calm, domnilor. Trithemius prezintă patruzeci de criptosisteme majore și zece minore. Am fost norocos, sau poate că templierii din Provins nu și-au stors prea mult creierii, fiind siguri că nimeni n-ar fi ghicit cheia lor. Am încercat imediat cu primul dintre cele patruzeci de criptosisteme majore și am pornit de la ipoteza că în acest text contează numai inițialele.”

Belbo ceru foaia și o parcursă cu privirea: „Dar și așa iese o succesiune fără sens: kdruuuth...”

„Firește”, zise condescendent colonelul. „Templierii nu-și storseseră creierii prea mult, dar nu erau nici din cale-afară de leneși. Această primă secvență este, la rândul ei, un alt mesaj cifrat, iau eu m-am gândit imediat la cea de-a doua serie, cu zece criptosisteme. Vedeți, pentru această a doua serie Trithemius folosea niște rotule, iar cea a primului criptosistem este asta...”

Scoase din mapa lui o altă fotocopie, își apropie scaunul de masă și ne invită să-i urmărim demonstrația atingând literele cu stiloul închis.

„E sistemul cel mai simplu. Priviți numai cercul exterior. Fiecare literă a mesajului în clar se substituie cu litera care o precedă. Pentru A se scrie Z, pentru B se scrie A și așa mai departe. O joacă de copii pentru un agent secret de astăzi, dar în vremurile acelea era considerată o vrăjitorie. Firește că pentru a descifra se urmează calea inversă și se înlocuiește fiecare literă a textului cifrat cu litera ce urmează. Am încercat și, desigur, am fost norocos să reușesc de la prima tentativă, căci iată soluția.” Transcrise: „*Les XXXVI invisibles separez en six bandes, cei treizeci și șase de invizibili împărțiți în șase grupuri*”.

„Și ce înseamnă?”

„La prima vedere, nimic. E vorba de un fel de titulatură, un fel de constituire a unui grup, scrisă într-o limbă secretă, din motive rituale. Apoi, pentru rest, templierii noștri, siguri că-și depuneau mesajul într-o ascunzătoare inviolabilă, s-au limitat la franceza secolului al XIV-lea. Să vedem, așadar, cel de-al doilea text.”

a la... Saint Jean

36 p charrete de fein

6... entiers avec saiel

p... Ies blancs mantiax

r... s... chevaliers de Pruins pour la... j. nc.

6 foiz 6 en 6 places

chascune foiz 20 a... 120 a...

iceste est l'ordonation

al donjon li premiers

it li secunz joste iceus qui... pans

it al refuge

it a Notre Dame de l'altre part de l'iau it a l'ostel des popelicans it a la

pierre

3 foiz 6 avant la feste... la Grant Pute.

„Și ăsta ar fi mesajul necifrat?” întrebă Belbo, dezamăgit și amuzat.

„Evident că, în transcrierea lui Ingolf, punctele reprezintă cuvintele ilizibile, din spațiile unde pergamentul era ros... Dar iată transcrierea mea finală, unde, prin coniecturi pe care-mi veți permite să le socot limpezi și inatacabile, restitui textului străvechea-i splendoare, cum se zice de obicei.”

Întoarse cu un gest de prestidigitator fotocopia și ne arătă niște însemnări ale lui cu litere de tipar.

ÎN (NOAPTEA DE) SFÂNTUL IOAN

36 (ANI) P(OST) CĂRUȚA CU FÂN

6 (MESAJE) INTACTE CU SIGILIU

P(ENTRU CAVALERII CU) MANTII ALBE [TEMPLIERII]

R(ELAP)S(I) DIN PROVINS PENTRU (VAIN)JANCE [RĂZBUNARE]

DE 6 ORI 6 ÎN ȘASE LOCURI

LA FIECARE 20 A(NI FAC) 120 A(NI)

ACESTA ESTE PLANUL:

MEARGĂ LA CASTEL PRIMII

IT(ERUM) [DIN NOU DUPĂ 120 DE ANII] CEI DE-AL DOILEA SĂ AJUNGĂ LA
CEI (CU) PÂINEA DIN NOU LA REFUGIU

DIN NOU LA DOAMNA NOASTRĂ DINCOLO DE RÂU DIN NOU LA
BIRTUL POPELICANILOR DIN NOU LA PIATRĂ

3 ORI 6 [666] ÎNAINTE DE SĂRBĂTOAREA MARI DESFRÂNATE

„Mai ceva ca noaptea pe întuneric”, zise Belbo. „Firește, totul rămâne de interpretat. Dar Ingolf reușise cu siguranță, așa cum am reușit și eu. E mai puțin obscur decât pare, pentru cine cunoaște istoria ordinului.”

Pauză. Ceru un pahar cu apă și ne făcu să urmărim în continuare textul, cuvânt cu cuvânt.

„Deci: în noaptea de Sfântul Ioan, la treizeci și șase de ani după căruța cu fân. Templierii destinați perpetuării ordinului scapă de capturare în septembrie 1307, într-o căruță cu fân. În vremea aceea, anul se calcula de la un Paște la altul. Astfel, anul 1307 se termină cam către acea dată care, după calculele noastre, ar fi Paștele anului 1308.

Încercați să calculați treizeci și șase de ani după sfârșitul anului 1307 (care e Paștele nostru din 1308) și ajungem la Paștele lui 1344. După cei treizeci și șase de ani fatidici, suntem în 1344, anul nostru. Mesajul e depus în criptă într-un involucru prețios, ca pecetluit, ca act care consemnează un eveniment oarecare ce s-a petrecut în acel loc, după constituirea ordinului secret, în noaptea de Sfântul Ioan, adică la 23 iunie 1344.”

„De ce 1344?”

„Consider că, din 1307 până în 1344, ordinul secret se reorganizează și așteaptă proiectul acesta căruia pergamentul îi sancționează punerea în aplicare. Trebuia așteptat ca apele să se liniștească, firele să se reînnoade între templierii din cinci-șase țări. Pe de altă parte, templierii au așteptat treizeci și șase de ani, nu treizeci și cinci sau treizeci și șapte, deoarece, evident, numărul 36 avea pentru ei valențe mistice, cum ne confirmă și mesajul cifrat. Suma internă a lui 36 dă 9, și nu-i nevoie să vă reamintesc eu dumneavoastră semnificațiile profunde ale acestui număr.”

„E voie ?” Era vocea lui Diotallevi, care intrase în spatele nostru, pe neauzite, ca un templier din Provins.

„Pâine pentru dinții tăi”, zise Belbo. Îl prezintă rapid, colonelul nu păru excesiv de tulburat, dimpotrivă, dădea impresia că dorește un auditoriu numeros și atent. Continuă să interpreteze, iar Diotallevi saliva la delicatesele acelea numerologice. Gematrie pură.

„Ajungem la sigilii: șase lucruri intacte cu câte un sigiliu. Ingolf găsește o casetă, evident, închisă cu un sigiliu. Pentru cine a fost sigilată această casetă? Pentru Mantiile Albe, deci pentru templieri. Acuma găsim în mesaj un *r*, unele litere șterse și un *s*. Eu citesc «relapsi». De ce? Pentru că știm cu toții că *relapsi* erau vinovații care și-au mărturisit vina și care retractau, iar acești *relapsi* au jucat un rol deloc negliabil în procesul templierilor. Templierii din Provins își asumă cu orgoliu natura lor de *relapsi*. Sunt cei care se disociază de infama comedie a procesului. Prin urmare, se vorbește aici de cavalerii din Provins, *relapsi*, gata pentru ce anume ? Puținele litere pe care le avem la dispoziție sugerează *vainjance*, pentru răzbunare.”

„Ce răzbunare?”

„Domnilor! Toată mistica Templului, de la proces încolo, se concentrează în jurul proiectului de a-l răzbuna pe Jacques de Molay. Eu nu prea mă dau în vânt după riturile masonice, dar ele, caricatură burgheză a cavaleriei Templului, sunt totuși un reflex, oricât de degenerat, al acesteia. Iar unul dintre gradele masoneriei de rit scoțian este acela de Cavaler Kadosch, cavaler al răzbunării în ebraică.”

„Bun, templierii se organizează în vederea răzbunării. Și pe urmă?”

„Cât timp va dura acest plan de răzbunare? Mesajul cifrat ne ajută să înțelegem mesajul în limba comună. Se cer șase cavaleri de șase ori în șase locuri, treizeci și șase împărțiți în șase grupuri. Apoi se spune «La fiecare douăzeci», iar aici e ceva care nu-i clar, dar care în transcrierea lui Ingolf pare să fie un *a*. Douăzeci de ani, am dedus de aici, de șase ori, fac o sută douăzeci de ani. Dacă urmărim restul mesajului, găsim o listă de șase locuri sau de șase misiuni de îndeplinit. Se vorbește de o «ordonation», un plan, un proiect, o

procedură de urmat. Și se spune că primii trebuie să meargă la un donjon sau castel, următorii într-un alt loc și așa mai departe, până la al șaselea. Așadar, documentul ne spune că ar trebui să fie alte șase documente, încă sigilate, răspândite în locuri diferite, și mi se pare evident că sigiliile trebuie deschise unul după altul și la distanță de o sută douăzeci de ani unul de altul...”

„Dar de ce o dată la douăzeci de ani ?” întrebă Diotallevi.

„Acești cavaleri ai răzbunării trebuie să îndeplinească o misiune într-un loc determinat, la fiecare o sută douăzeci de ani. E vorba de o formă de ștafetă. E clar că, după noaptea aceea din 1344, șase cavaleri pornesc și fiecare se duce în unul dintre cele șase locuri prevăzute de plan. Dar păzitorul primului sigiliu nu poate, desigur, să rămână în viață timp de o sută douăzeci de ani. Se înțelege de la sine că fiecare păzitor al fiecărui sigiliu trebuie să rămână în funcție douăzeci de ani, iar apoi să predea comanda unui succesor. Douăzeci de ani e un termen rezonabil, câte șase gardieni de fiecare sigiliu, timp de douăzeci de ani fiecare, garantează că în al o sută douăzecilea an custodele sigiliului va putea să citească o instrucțiune, să zicem, și să o predea primului dintre păzitorii celui de-al doilea sigiliu. Iată de ce mesajul se exprimă la plural, să se ducă primii colo, cei de-al doilea dincoace... Fiecare loc e, să zicem așa, controlat, în decurs de o sută douăzeci de ani, de către șase cavaleri. Faceți socoteala: de la primul la al șaselea loc sunt cinci treceri, care iau șase sute de ani. Adăugați șase sute la 1344 și rezultă 1944. Fapt confirmat și de ultimul rând. Limpede ca lumina zilei.”

„Adică?”

„Ultimul rând zice «de trei ori șase înainte de sărbătoarea Marii Desfrânate». Și aici e un joc numerologic, pentru că suma internă a lui 1944 dă exact 18. Optsprezece este de trei ori șase, iar această nouă mirabilă coincidență numerică le sugerează templierilor o altă enigmă foarte subtilă. 1944 e anul în care trebuie să se încheie planul. În vederea a ce? Păi, în vederea anului 2000! Templierii cred că al doilea mileniu va marca venirea Ierusalimului lor, un Ierusalim terestru, Anti-Ierusalimul. Sunt persecutați ca eretici? Din ură față de Biserică, se identifică cu Anticristul. Ei știu că 666, în toată tradiția ocultă, e numărul Fiarei. Acel șase sute șaiszeci și șase, anul Fiarei, este anul 2000, în care va triumfa răzbunarea templieră. Anti-Ierusalimul e noul Babilon, și iată de ce 1944 e anul triumfului acelei Grande Pute, marea desfrânată a Babilonului de care vorbește Apocalipsa! Referirea la 666 e o provocare, o bravadă de oameni de arme. O asumare a diversității, cum s-ar zice azi. Frumoasă istorie, nu?”

Ne privea cu ochii umezi, cu buzele și mustața umede, în timp ce cu mâinile își mângâia mapa.

„Bine”, zise Belbo, „aici se trasează scadențele unui plan. Dar care anume?”

„Cereți prea mult. Dacă aș ști, n-aș avea nevoie să-mi arunc momeala. Dar știu un lucru. Că în acest arc de timp s-a petrecut un incident, iar planul nu s-a îndeplinit, altfel, permiteți-mi, am fi știut-o. Și pot să înțeleg și de ce. 1944 nu e un an ușor, templierii nu puteau să prevadă că atunci avea să fie un război mondial care urma să îngreueze orice contact.”

„Scuzați-mă că intervin”, zise Diotallevi, „însă, dacă înțeleg bine, odată deschis primul sigiliu, dinastia paznicilor lui nu se stinge. Continuă până la deschiderea ultimului sigiliu, când se va cere prezența tuturor reprezentanților ordinului. Și prin urmare, la fiecare secol, sau la fiecare o sută douăzeci de ani, vom avea mereu șase gardieni pentru fiecare loc, adică treizeci și șase”.

„Exact”, zise Ardenti.

„Treizeci și șase de cavaleri pentru fiecare dintre cele șase locuri fac 216, a cărui sumă internă dă 9. Și cum secolele sunt șase, înmulțim pe 216 cu 6 și avem 1296, a cărui sumă internă este 18, adică de trei ori șase, 666.” Diotallevi ar fi trecut probabil la refundarea aritmologică a istoriei universale, dacă Belbo nu l-ar fi oprit aruncându-i o privire, așa cum fac mamele când copilul comite o gafă. Dar colonelul tocmai recunoștea în Diotallevi un iluminat.

„E splendid ceea ce-mi demonstrați, domnule! Dumneavoastră știți că nouă e numărul primilor cavaleri ce constituie nucleul Templului la Ierusalim!”

„Marele Nume al lui Dumnezeu, așa cum e exprimat de tetragramaton”, zise Diotallevi, „are șaptezeci și două de litere, iar șapte și cu doi fac nouă. Dar vă voi spune mai multe, dacă îmi permiteți. După tradiția pitagoreică, pe care Cabala o reia (sau o inspiră), suma numerelor impare de la unu la șapte este șaisprezece, iar suma numerelor pare de la doi la opt este douăzeci, iar douăzeci plus șaisprezece fac treizeci și șase”.

„Doamne, Dumnezeule, domnule”, fremătă colonelul, „știam eu, știam. Dumneavoastră îmi dați curaj. Sunt aproape de adevăr”.

Eu nu înțelegeam până la ce punct Diotallevi făcea din aritmetică o religie sau din religie o aritmetică, probabil că erau adevărate ambele lucruri și aveam în față un ateu ce se bucura de răpirea în vreun cer superior. Putea deveni un credincios al ruletei (și ar fi fost mai bine așa), și dorise să fie un rabin necredincios.

Acum nu-mi amintesc exact ce anume s-a întâmplat, dar Belbo interveni cu bunul lui simț de om de pe malul Padului și rupse vraja. Colonelului îi mai rămâneau alte rânduri de interpretat și toți voiam să aflăm. Și era deja șase seara. Șase, am gândit eu, care este și optsprezece.

„Bine”, zise Belbo. „Treizeci și șase pe secol, cavalerii se apropie pas cu pas de descoperirea Pietrei. Dar care e această Piatră?”

„Ei, hai! Firește că e vorba de Graal!”

Evul Mediu îl aștepta pe eroul Graalului și aștepta ca mai-marele Sfântului Imperiu Roman să devină o imagine și o manifestare a însuși „Regelui Lumii” ... ca împăratul invizibil să fie totuna cu cel manifest, iar Vârsta de Mijloc... să aibă și sensul unei Vârste a Centrului... Centrul invizibil și inviolabil, suveranul ce trebuie să se deștepte, și însuși eroul răzbunător și restaurator nu sunt niște fantezii ale unui trecut mort, mai mult sau mai puțin romantic, ci chiar adevărul acelora care astăzi, ei singuri, se pot numi în mod legitim vii.

(Julius Evola, *Il mistero del Graal*, Roma, Edizioni Mediterranee, 1983, cap. 23 și Epilog)

„Dumneavoastră spuneți că intră și Graalul aici?” se informă Belbo.

„Bineînțeles. Și nu eu sunt cel care o spune. În legătură cu ce anume este legenda Graalului nu cred că trebuie să zăbovesc, stau de vorbă cu niște oameni culți. Cavalerii Mesei Rotunde, căutarea mistică a acestui obiect miraculos, care după unii ar fi cupa ce a strâns sângele lui Isus, dusă în franța de către Iosif din Arimateea, după alții o piatră cu puteri misterioase. Adesea Graalul apare ca o lumină fulgerătoare... E vorba de un simbol care ține locul vreunei puteri, al vreunei surse de uriașă energie. Dă hrană, vindecă răni, orbește, fulgeră... O rază laser? Unii s-au gândit la piatra filosofală a alchimiștilor, dar, chiar de-ar fi așa, ce anume a fost piatra filosofală, dacă nu simbolul vreunei energii cosmice? Literatura privitoare la ea e nesfârșită, dar se identifică cu ușurință unele semnale imposibil de contrazis. Dacă domniile voastre citiți *Parzival* de Wolfram von Eschenbach, veți vedea că Graalul apare acolo ca fiind păstrat într-un castel al templierilor! Eschenbach era oare un inițiat? Un imprudent care a dat la iveală ceva ce era mai bine să fie trecut sub tăcere? Dar asta nu e totul. Acest Graal păzit de templieri e definit ca o piatră căzută din cer: *lapis exillis*. Nu se știe dacă înseamnă «piatră din cer» («ex coelis») sau «care vine din exil». În orice caz, e ceva care vine de departe, și unii au sugerat că ar fi putut fi un meteorit. În ceea ce ne privește, știm doar atât: o Piatră. Orice ar fi Graalul, pentru templieri simbolizează obiectul sau sfârșitul planului.”

„Scuzați-mă”, am spus, „logica documentului ar cere ca la a șasea întâlnire cavalerii să se afle lângă sau deasupra unei pietre, nu să găsească o piatră”.

„Altă ambiguitate subtilă, altă analogie mistică luminoasă. Desigur că a șasea întâlnire e pe o piatră, și o să vedem unde, dar pe piatra aceea, după ce vor fi împlinit transmiterea planului și deschiderea celor șase sigilii, cavalerii vor ști unde să găsească Piatra! Care nu e altceva decât jocul evanghelic, tu ești Petru și pe această piatră... Pe piatră veți găsi Piatra.”

„Nu poate fi decât așa”, zise Belbo. „Vă rog, continuați. Casaubon, nu mai întrerupe mereu. Suntem nerăbdători să cunoaștem restul.”

„Deci”, zise colonelul „referirea evidentă la Graal m-a făcut să cred mult timp că tezaurul ar fi un imens depozit de material radioactiv, eventual căzut din alte planete. Uitați-vă, de exemplu, în legendă, la misterioasa rană a regelui Amfortas... Pare un radiolog care s-a expus prea mult... Și, de altfel, nu trebuie atins. De ce? Gândiți-vă la emoția pe care templierii trebuie s-o fi încercat când au ajuns pe țărmurile Mării Moarte, știți dumneavoastră, ape bituminoase foarte grele, pe care plutești ca o plută, și cu proprietăți curative... Poate c-or fi descoperit în Palestina un depozit de rادیu, de uraniu, pe care au înțeles că nu-l pot exploata imediat. Legăturile dintre Graal, templieri și catari au fost studiate științific de un valoros ofițer german, vorbesc de Otto Rahn, un Obersturmbannführer SS care și-a dedicat viața meditației riguroase asupra naturii europene și ariene a Graalului — nu vreau să spun cum și de ce și-a pierdut viața în 1939, dar sunt unii care afirmă... Hm, pot eu să uit ce i s-a întâmplat lui Ingolf? Rahn ne arată raporturile dintre Lâna de Aur a Argonauților și Graal... În fine, este evident că există o legătură între Graalul mistic din legendă, piatra filosofală (*lapis* !) și izvorul acela cu o putere uriașă la care aspirau cei devotați lui Hitler în ajunul războiului, și până la ultima suflare. Rețineți că, într-o versiune a legendei, Argonauții văd o cupă, o cupă, zic, planând pe deasupra Muntelui Lumii, unde e Arborele Luminii. Argonauții găsesc Lâna de Aur și corabia lor este dusă prin vrajă în plină Cale a Laptelui, în emisfera australă, unde, împreună cu Crucea, Triunghiul și Altarul, stăpânește și afirmă natura luminoasă a Dumnezeuului veșnic. Triunghiul simbolizează Treimea divină, crucea — dumnezeiasca Jertfă din iubire, iar altarul e Masa Cinei, care susținea Cupa învierii. Este evidentă originea celtică și ariană a tuturor acestor simboluri”.

Colonelul părea cuprins de aceeași exaltare eroică ce-l împinsese la supremul sacrificiu pe al său obesturmunddrang, sau cum dracu' se numea. Trebuia readus la realitate.

„Concluzia?” am întrebat eu.

„Domnule Casaubon, nu o vezi cu ochii dumitale? S-a vorbit de Graal ca de Piatra Luciferică, asociindu-l cu figura lui Bafomet. Graalul e un izvor de energie, templierii erau păzitorii unui secret energetic și-și schițează planul lor. Unde se vor stabili sediile necunoscute? Aici, domnii mei” — și colonelul ne privi cu un aer complice, ca și cum am fi fost pe cale să conspirăm împreună — „eu aveam o pistă, greșită, dar utilă. Un autor care trebuie să fi prins cu urechea niște secrete, Charles-Louis Cadet-Gassicourt (ca să vezi, opera lui apărea în mica bibliotecă a lui Ingolf) scrie în 1797 o carte, *Le tombeau de Jacques Molay ou le secret des conspirateurs a ceux qui veulent tout savoir*, și susține că Molay, înainte de a muri, constituie patru loji secrete, la Paris, în Scoția, la Stockholm și la Napoli. Aceste patru loji ar fi trebuit să extermine toți monarhii și să distrugă puterea

papei. De acord, Gassicourt era un exaltat, dar eu am pornit de la ideea lui pentru a stabili unde puteau cu adevărat să-și plaseze templierii sediile lor secrete. N-aș fi putut înțelege enigmaticele mesajului dacă n-aș fi avut o idee conducătoare, e firesc. Însă o aveam, și era convingerea, fondată pe nenumărate evidențe, că spiritul templier era de inspirație celtică, druidică, era spiritul arianismului nordic pe care tradiția îl identifica cu insula Avalon, sediul adevăratei civilizații hiperboreene. Știți, desigur, că diferiți autori au identificat Avalonul cu grădina Hesperidelor, cu Ultima Thule și cu Colhida Lânii de Aur. Nu întâmplător cel mai mare ordin cavaleresc din istorie este Toison d'Or. Fapt prin care devine clar ce anume ascunde expresia «Castel». E castelul hiperborean unde templierii păstrau Graalul, probabil acel Montsalvat din legendă.”

Făcu o pauză. Voia să-i sorbim cuvintele din gură. I le sorbeam.

„Ajungem la cea de-a doua poruncă: păstrătorii sigiliului vor trebui să se ducă acolo unde se află acela sau aceia care au făcut ceva cu pâinea. Indicația în sine e foarte clară: Graalul e cupa cu sângele lui Cristos, pâinea e carnea lui Cristos, locul unde s-a mâncat pâinea e locul Ultimei Cîine, la Ierusalim. E imposibil să crezi că templierii, chiar după recucerirea sarazină, nu păstrasera o bază secretă în locul acela. Ca să fiu sincer, la început mă deranja acest element iudaic într-un plan care stă în întregime sub semnul unei mitologii ariene. Pe urmă m-am mai gândit, noi suntem cei care-l considerăm pe Isus expresia religiozității iudaice, pentru că așa ne repetă Biserica din Roma. Templierii știau foarte bine că Isus e un mit celtic. Toată povestea evanghelică e o alegorie ermetică, înviere după ce s-a dizolvat în măruntaiele pământului etc. etc. Cristos nu-i altceva decât Elixirul alchimiștilor. Pe de altă parte, toată lumea știe că treimea e o noțiune ariană, și iată de ce întreaga regulă templieră, dictată de un druid ca sfântul Bernard, e dominată de numărul trei.”

Colonelul mai luase o înghițitură de apă. Era răgușit. „Și ajungem la cea de-a treia etapă, Refugiul. Este Tibetul.”

„Și de ce Tibetul?”

„Păi, pentru că, mai întâi de toate, von Eschenbach povestește că templierii părăsesc Europa și transportă Graalul în India. Leagănul stirpei ariene. Refugiul este Agarttha. Domniile voastre veți fi auzit vorbindu-se de Agarttha, reședința regelui lumii, cetatea subterană din care Stăpânii Lumii domină și conduc evenimentele istoriei umane. Templierii și-au construit unul dintre centrele lor secrete acolo, la înseși rădăcinile spiritualității lor. Veți fi cunoscând raporturile dintre regatul Agartthei și Sinarhie...”

„Sincer, nu...”

„Mai bine, căci există secrete careucid. Dar să nu divagăm. În orice caz, toți știu că Agarttha a fost fondată acum șase mii de ani, la începutul epocii lui Kali-Yuga, în care viețuim și actualmente. Misiunea ordinelor cavaleresti a fost întotdeauna aceea de a menține raportul cu acest centru secret, comunicarea activă dintre înțelepciunea Orientului și înțelepciunea Occidentului. Iar în acest caz e clar unde trebuie să se producă cea de-a patra întâlnire, într-un alt sanctuar druid, orașul Fecioarei, și anume catedrala din Chartres. Chartres, fața de Provins, se află de partea cealaltă a fluviului principal din Île

de France, Sena.”

Nu mai reușeam să-l urmărim pe interlocutorul nostru: „Dar ce legătură are Chartres cu itinerarul dumneavoastră celtic și druidic?”

„Păi de unde credeți că vine ideea de Fecioară ? Primele fecioare care apar în Europa sunt fecioarele negre ale celților. Sfântul Bernard, când era tânăr, stătea în genunchi în biserica Saint-Voirles, în fața unei fecioare negre, și aceasta și-a stors din sân trei picături de lapte ce au căzut pe buzele viitorului fondator al templierilor. De aici romanele Graalului pentru a crea o fațadă cruciadelor, și cruciadele pentru a regăsi Graalul. Benedictinii sunt moștenitorii druizilor, o știe toată lumea.”

„Dar unde sunt aceste fecioare negre?”

„Au fost făcute să dispară de cei ce voiau să defăimeze tradiția nordică și să transforme religiozitatea celtică în religiozitate mediteraneană, inventând mitul Mariei din Nazaret. Ori au fost travestite, denaturate, ca atâtea dintre madonele negre care încă sunt expuse fanatismului maselor. Dar dacă te apuci să citești corect imaginile din catedrale, cum a făcut marele Fulcanelli, o să vezi că această istorie e povestită foarte limpede, și tot limpede este reprezentat raportul ce leagă fecioarele celtice de tradiția alchimică de origine templieră, care va face din fecioara neagră simbolul materiei prime asupra căreia lucrează căutătorii acelei pietre filosofale care, cum s-a văzut, nu-i altceva decât Graalul. Și acum gândiți-vă de unde i-a venit inspirația celui alt mare profet inițiat de druzi, Mahomed, pentru piatra neagră de la Mecca? La Chartres, cineva a zidit cripta prin care se face comunicarea cu ascunzătoarea subterană unde se află încă statuia păgână originară, dar, căutând bine, mai puteți descoperi o fecioară neagră, Notre-Dame du Pillier, sculptată de un canonic credincios al lui Odin. Statuia strânge în mână cilindrul magic al marilor preotese ale lui Odin, iar la stânga ei e săpat calendarul magic unde apăreau — zic, din nefericire, la trecut, apăreau, pentru că aceste sculpturi nu au fost salvate de vandalismul canonicilor ortodocși — animalele sacre ale odinismului, câinele, vulturul, leul, ursul alb și vârcolacul. Pe de altă parte, nici unuia dintre cercetătorii ezoterismului nu i-a scăpat că tot la Chartres apare o statuie ce poartă în mână cupa Graalului. Ei, domnii mei, dacă cineva ar mai ști să citească catedrala din Chartres, nu după ghidurile turistice catolice, apostolice și romane, ci, știind să vadă, repet, să vadă cu ochiul Tradiției, adevărata istorie pe care această stâncă a Erecului o povestește...”

„Și acum să ajungem la așa-zișii «popeliciani». Cine sunt?”

„Sunt catarii. Unul dintre apelativele date ereticilor era acela de *popeliciani* sau *popellicant*. Catarii din Provence au fost distruși, și n-am să fiu așa de naiv încât să cred într-o întâlnire printre ruinele de la Montsegur, dar secta nu-i moartă, există o întreagă geografie a catarismului ocult din care iau naștere până și Dante, Stilnoviștii, secta Adeptilor lui Amor. A cincea întâlnire e pe undeva prin Italia septentrională sau în Franța meridională.”

„Și ultima întâlnire?”

„Păi care-i cea mai străveche, cea mai sacră, cea mai stabilă dintre pietrele celtice, sanctuarul divinităților solare, observatorul privilegiat din care, ajunși la finele planului,

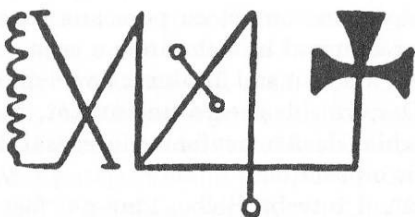
descendenții templierilor din Provins pot să confrunte, acum din nou reuniți, secretele ascunse de cele șase sigilii și să descopere în sfârșit modul de a exploata imensa putere acordată de intrarea în posesia Sfântului Graal? Să vedem! Păi e în Anglia, e cercul magic de la Stonehenge! Ce altceva să fie ?”

„Ce vorbiți”, zise Belbo.

Numai un piemontez poate înțelege convingerea cu care se pronunță această expresie de educată stupefacție. Nici unul dintre echivalentele ei în altă limbă sau în alt dialect (nu mai spuneți, dis donc, are you kidding?) nu poate reda suveranul sentiment de dezinteres, fatalismul cu care ea reconfirmă convingerea fără greș că ceilalți sunt, și încă iremediabil, copiii unei divinități nătânge.

Dar colonelul nu era piemontez și păru măgulit de reacția lui Belbo.

„Ei, da. Iată planul, iată așa-numita *ordonation*, în mirabila-i simplitate și coerență. Și băgați de seamă, luați o hartă a Europei și a Asiei, trasați linia de evoluție a planului, de la nord, unde se află Castelul, la Ierusalim, de la Ierusalim la Agarttha, de la Agarttha la Chartres, de la Chartres la țărmurile Mediteranei și de acolo la Stonehenge. O să iasă un contur, o rună aproape de forma asta.”

„Adică?” întrebă Belbo.

„Adică e însăși runa care leagă virtual unele dintre principalele centre ale ezoterismului templier, Amiens, Troyes, domeniul sfântului Bernard, cu marginile lui Foret d’Orient, Reims, Chartres, Rennes-le-Chateau și Mont Saint-Michel, loc al unui străvechi cult druidic. Iar desenul în sine amintește de constelația Fecioarei!”

„Eu mă delectez cu astronomia, zise cu timiditate Diotallevi, și, pe cât îmi amintesc, Fecioara are alt contur și numără, pare-mi-se, unsprezece stele...”

Colonelul surâse cu indulgență: „Domnilor, domnilor, știți mai bine ca mine că totul depinde de felul cum se trasează liniile, și putem avea un car sau o ursă, după plac, și cât e de greu de hotărât dacă o stea e înăuntrul sau în afara unei constelații. Revedeți Fecioara, fixați Spicul ca punct inferior, corespunzând coastei provensale, identificați numai cinci stele, și asemănarea dintre liniile trasate va fi impresionantă”.

„E de-ajuns să hotărâști peste ce stele sari”, zise Belbo.

„Întocmai”, confirmă colonelul.

„Ascultați”, zise Belbo, „cum puteți exclude eventualitatea ca întâlnirile să fi avut loc

cu regularitate, iar cavalerii să fie deja la treabă fără ca noi s-o știm?”

„Nu am semne că ar fi așa și, să-mi permiteți să adaug, «din păcate». Planul s-a întrerupt și poate că cei care trebuiau să-l ducă la termen nu mai există, grupurile de treizeci și șase s-au dizolvat în cursul vreunei catastrofe mondiale. Dar un grup de oameni cutezători care ar avea informațiile exacte ar putea relua firele urzelii. Acel ceva e încă acolo. Iar eu tocmai caut oamenii potriviți. De aceea vreau să public cartea, pentru a stimula niște reacții. Și, în același timp, încerc să mă pun în contact cu persoane care m-ar putea ajuta să caut răspunsul în meandrele a ceea ce se cunoaște din tradiție. Azi am vrut să-l întâlnesc pe cel mai mare expert în materie. Dar, vai, deși este un învățat, nu mi-a putut spune nimic, chiar dacă a fost foarte interesat de istoria mea și mi-a promis o prefață...”

„Iertați-mă”, îl întrebă Belbo, „dar n-a fost oare imprudent să-i încredințați secretul dumneavoastră acelui domn? Tocmai dumneavoastră, care ne-ați vorbit de greșeala lui Ingolf...”

„Vă rog”, răspuse colonelul, „Ingolf era un neajutorat. Eu am luat contact cu un om de știință, aflat dincolo de orice suspiciune. O persoană care nu se hazardează pe niște ipoteze în vânt. Care chiar astăzi mi-a cerut să mai aștept până să-mi prezinte opera unui editor, până voi fi clarificat toate punctele controversate... Nu voiam să pierd simpatia lui și nu i-am spus că aveam să vin încoace, dar înțelegeți că, ajuns în această fază cu cercetările mele, sunt pe drept cuvânt nerăbdător. Domnul acela, ei, uite, la naiba cu discreția, n-aș vrea să credeți că-mi dau aere. E vorba de marele Rakosky...” Făcu o pauză, așteptând reacțiile noastre. „Cine?” îl dezamăgi Belbo.

„Rakosky, cum cine? O autoritate în studiile tradiționale, fost director la *Cahiers du Mystere!*”

„A”, zise Belbo. „Da, da, mi se pare, Rakosky, desigur...” „Ei bine, îmi iau rezerva de a-mi redacta definitiv textul după ce-oi asculta în continuare sfaturile acestui domn, dar vreau să ard etapele și, dacă între timp aș ajunge la un acord cu editura dumneavoastră... Repet, mă grăbesc să stârnesc niște reacții, că culeg știri... Pe-aici pe undeva și în alte părți sunt unii care știu și nu vorbesc... Domnilor, Hitler, chiar dacă-și dăduse seama că războiul e pierdut, tocmai în jurul lui '44 începe să vorbească de o armă secretă care-i va permite să răstoarne situația. E nebun, s-a spus. Și dacă n-o fi fost nebun? Mă urmăriți? Avea fruntea acoperită de sudoare și mustățile aproape zburdite, ca o felină. „Oricum”, zise, „eu arunc momeala. Vom vedea dacă se ivește careva”.

Din ceea ce știam eu și credeam atunci despre el, mă așteptam ca în ziua aceea Belbo să-l trimită la plimbare cu vreo frază de circumstanță. El, însă, zise: „Uitați ce este, domnule colonel, chestiunea e grozav de interesantă, dincolo de faptul de a ști dacă e potrivit să cădeți la înțelegere cu noi sau cu alții. Mai puteți rămâne vreo zece minute, nu-i așa, domnule colonel?” Apoi mi se adresă mie: „Pentru dumneata e târziu, Casaubon, și te-am reținut și-așa prea mult aici. Evident, ne vedem mâine, nu?”

Îmi dădea de înțeles să plec. Diotallevi mă luă de braț și spuse că pleacă și el cu mine.

Am salutat. Colonelul strânse cu căldură mâna lui Diotallevi, iar mie îmi făcu un semn din cap, însoțit de un zâmbet plin de răceală.

În timp ce coboram scările, Diotallevi îmi spuse: „Te întreb, desigur, de ce ți-a cerut Belbo să pleci. N-o lua drept lipsă de politețe. Belbo va trebui să-i facă colonelului o propunere de editare foarte discretă. Discreția e consemnul domnului Garamond. Plec și eu, ca să nu fiu incomod”.

Cum am înțeles pe urmă, Belbo încerca să-l arunce pe colonel în fălcile editurii Manuzio.

L-am târât pe Diotallevi la Pilade, unde eu am băut un Campari, iar el un digestiv de plante. I se părea, zise el, călugăresc, arhaic și aproape templier.

L-am întrebat ce credea el despre colonel.

„Pe la edituri”, răspunse el, „se adună toți insipizii de pe lume. Dar pentru că în insipizii de pe lume fulgeră înțelepciunea Celui Preaînalt, omul cu cap se uită la insipid cu umilință”.

Apoi se scuză, trebuia să plece.

„Astă-seară sunt invitat undeva”, zise el.

„O petrecere?” am întrebat.

Păru deconcertat de frivolitatea mea.

„Zoharul”, preciză el, „*Lekh Lekha*. Pagini încă total neînțelese”.

Graalul... e o greutate atât de mare, încât făpturilor aflate în prada păcatului nu le e dat să-l clinească din loc.

(Wolfram von Eschenbach, *Parzival*, IX, 477)

Colonelul nu-mi plăcuse, dar mi se păruse interesant. Poți sta să privești îndelung, fascinat, până și un gușter. Eram pe cale să savurez primele picături de venin care aveau să ne ducă pe toți la pierzanie.

M-am dus din nou la Belbo în după-amiaza următoare și am stat puțin de vorbă despre vizitatorul nostru. Belbo zise ca i s-a părut un mitoman: „Ai văzut cum îl cita pe Rocoschi sau Rostropovici ăla de parc-ar fi fost Kant?!”

„Și pe urmă, astea-s povești vechi”, am spus. „Ingolf era un nebun care credea în ele, iar colonelul e-un nebun care crede în Ingolf.”

„Poate că ieri credea în el, iar azi crede în cu totul altceva. Hai să-ți spun, ieri, înainte de a mă despărți de el, am fixat pentru azi-dimineață o întâlnire cu... un alt editor, o casă de prestigiu, dispusă să publice cărți autofinanțate de autor. Părea entuziasmat. Ei bine, am aflat adineauri că nu s-a dus acolo. Și unde mai pui că mi-a lăsat aici copia mesajului, uite-o. Lasă secretul templierilor pe unde se nimerește, ca și cum ar fi un nimic. Există și personaje de felul ăsta.”

Tocmai în clipa aceea sună telefonul. Belbo răspunse: „Da ? Sunt Belbo, da, editura Garamond. Bună ziua, vă ascult... Da, a venit ieri după-amiază ca să-mi propună o carte. Mă scuzați, e o problemă de discreție din partea mea, dacă mi-ați spune...”

Ascultă câteva secunde, apoi mă privi, palid la față, și-mi zise: „L-au omorât pe colonel, sau, cel puțin, așa se pare”. Se adresă interlocutorului său: „Scuzați-mă, îi spuneam și lui Casaubon, un colaborator al meu care ieri a fost prezent la convorbire... Deci colonelul Ardenti a venit să ne vorbească despre un proiect al său, o poveste pe care o consider cam fantasmagorică, despre un presupus tezaur al templierilor. Erau niște cavaleri din Evul Mediu...”

Instinctiv, acoperi receptorul cu mâna, ca pentru a-l izola pe ascultător, apoi văzu că-l observam, își retrase mâna și vorbi cu oarecare ezitare. „Nu, domnule comisar, domnul acela a vorbit de o carte pe care voia s-o scrie, dar în mod vag... Cum ? Amândoi ? Acum ? Îmi notez adresa.”

Puse receptorul în furcă. Rămase tăcut câteva clipe, bătând darabana pe birou. „Deci, Casaubon, scuză-mă, fără să mă gândesc te-am vârat și pe dumneata în asta. Am fost luat prin surprindere. Era un comisar, un anume De Angelis. Se pare că Ardenti locuiește într-un soi de pensiune și cineva zice că l-a găsit mort ieri-noapte...”

„Zice? Și comisarul ăsta nu știe dacă-i adevărat?”

„Pare ciudat, dar comisarul nu știe. Se pare că au găsit numele meu și întâlnirea de ieri însemnate într-un carnețel. Cred că suntem singura lor pistă. Ce să-ți mai spun, haidem.”

Am chemat un taxi. Pe drum, Belbo mă apucă de braț. „Casaubon, poate o fi vorba de o coincidență. În orice caz, Doamne-ajută, poate sunt eu cam complicat, dar prin părțile mele se spune: «întotdeauna-i bine să nu dai nume»... Era o piesă de Crăciun, în dialect, pe care mă duceam s-o văd când eram copil, o farsă evlavioasă, cu păstorii despre care nu se înțelegea dacă locuiau la Bethleem sau pe malurile Padului... Sosesc regii magi și-l întreabă pe argatul păstorului cum se numește stăpânul lui, iar el răspunde: «Gelindo». Când Gelindo află asta, îl ia la bătaie pe băiat pentru că, zice el, un nume nu se pune la dispoziția orișicui... În orice caz, dacă dumneata ești de acord, colonelul nu ne-a spus nimic de Ingolf și de mesajul din Provins.”

„Nu vrem s-avem sfârșitul lui Ingolf”, am spus, încercând să zâmbesc.

„Îți repet, e o prostie. Dar de unele povești e bine să te ții departe.”

Am spus că sunt de acord, dar m-am simțit tulburat. La urma urmei, eram un student care lua parte la marșuri și o întâlnire cu poliția nu prea îmi convenea. Ajunserăm la pensiunea respectivă. Nu era dintre cele mai bune, fiind și departe de centru. Am fost imediat îndrumați către apartamentul — așa îl numeau — colonelului Ardenti. Agenți pe scară. Ne introduseră la numărul 27 (șapte și cu doi, nouă, gândii eu): dormitor, vestibul cu o măsuță, chicinetă, baie mică cu duș, fără perdea, prin ușa întredeschisă nu se vedea dacă avea bideu, dar într-o pensiune de felul ăsta probabil că era prima și singura comoditate pe care o pretindeau clienții. Mobile șterse, lucruri personale nu prea multe, dar toate într-o mare dezordine, cineva răscolise în grabă prin dulapuri și prin valize. Poate fusese chiar poliția, căci erau acolo vreo zece persoane, agenți în civil și agenți în uniformă.

Ne ieși în întâmpinare un individ destul de tânăr, cu părul destul de lung. „Sunt De Angelis. Domnul profesor Belbo? Domnul profesor Casaubon?”

„Nu sunt încă profesor, mai studiez.”

„Studiați, studiați. Dacă nu vă dați licența, nu veți putea da concurs să intrați în poliție și habar n-aveți ce pierdeți.” Avea un aer abătut. „Iertați-mă, o să începem imediat cu preliminariile obișnuite. Iată, acesta e pașaportul care îi aparținea celui ce locuia în camera asta, înregistrat pe numele colonel Ardenti. Îl recunoașteți?”

„El este”, zise Belbo, „dar ajutați-mă să mă lămuresc. La telefon n-am înțeles dacă a murit sau...”

„M-aș bucura foarte mult să mi-o spuneți dumneavoastră”, zise De Angelis, făcând o strâmbătură. „Dar îmi închipui că dumneavoastră aveți dreptul să știți ceva mai mult.”

Așadar, domnul Ardent, sau colonelul, sau ce-o fi fost, aterizase aici de patru zile. V-ați dat probabil seama că aici nu e chiar Grand Hotel. Sunt portarul, care se duce la culcare pe la unsprezece, pentru că clienții au o cheie de la intrare, una sau două cameriste care vin dimineața să deretice încăperile și un bătrân alcoolic, care ține loc de hamal și le aduce clienților băutură în camere când ei sună. Alcoolic, insist, și arteriosclerotic: a fost un chin să-l interogăm. Portarul susține că are mania fantomelor și că deja i-a băgat în sperieți pe unii clienți. Ieri-seară pe la zece, portarul îl vede pe Ardent întorcându-se însoțit de două persoane, cu care urcă în cameră. Aici nu zice nimeni nimic nici dacă cineva își ia cu el sus o bandă de travestiți, ce să mai zicem de două persoane normale... Chiar dacă, după spusele portarului, aveau un accent străin. La zece și jumătate, Ardent îl cheamă pe bătrân și-l trimite să-i aducă o sticlă de whisky, o apă minerală și trei pahare. Pe la unu, unu și jumătate, bătrânul aude sunând de la camera 27, cu întreruperi, zice el. Dar după halul în care l-am găsit azi-dimineață, pe la ora aceea scursese multe pahare de băutură, probabil poșircă. Bătrânul urcă, sună, nu răspunde nimeni, deschide ușa cu șperaclul, găsește totul în dezordine, așa cum este acum, iar pe pat colonelul, cu ochii ieșiți din orbite și cu o sârmă legată în jurul gâtului. Atunci coboară în fugă, îl trezește pe portar, nici unul din cei doi n-are chef să se mai ducă sus, pun mâna pe telefon, dar linia pare întreruptă. Azi-dimineață funcționa foarte bine, dar să le acordăm credit. Atunci portarul aleargă în piața aceea mică de la colț unde e telefon public cu fise, ca să sune la chestură, în timp ce bătrânul se duce șontăcând în partea opusă, unde locuiește un doctor. În fine, asta le ia douăzeci de minute, se întorc, așteaptă jos, înspăimântați cu toții, doctorul între timp s-a îmbrăcat și ajunge aproape în același timp cu mașina poliției. Urcă toți la 27, și pe pat nu-i nimeni.”

„Cum nimeni?” întrebă Belbo.

„Nu-i nici un cadavru. Și în acel moment medicul se întoarce acasă, iar colegii mei nu găsesc decât ceea ce vedeți. Îi interoghează pe bătrân și pe portar, cu rezultatele pe care vi le-am spus. Unde erau cei doi domni care urcaseră cu Ardent pe la zece? Și cine știe, se prea poate ca ei să fi coborât între unsprezece și unu și nimeni să nu fi băgat de seamă. Mai erau încă în cameră când a intrat bătrânul? Cine știe, el n-a stat acolo decât un minut și nu s-a uitat nici în chicinetă, nici în baie. Se poate să fi ieșit pe când cei doi amărâți se duceau să cheme ajutor, și încă luând cu ei un cadavru? N-ar fi imposibil, pentru că există o scară exterioară care duce în curte și ar fi putut să iasă pe poarta mare de la intrare, care dă pe o stradă laterală. Dar, mai cu seamă, exista cu adevărat vreun cadavru sau colonelul ieșise, să zicem, pe la miezul nopții, împreună cu cei doi tipi, iar bătrânul a avut halucinații? Portarul repetă că nu-i prima dată când i se năzar lui astfel de lucruri, acum câțiva ani a zis că văzuse o clientă spânzurată goală, pe urmă clienta s-a întors acasă după o jumătate de oră, proaspătă ca un trandafir, iar pe salteaua bătrânului găsiseră o revistă sadic-pornografică, poate i-o fi venit ideea năstrușnică să se ducă să tragă cu ochiul în camera doamnei respective pe gaura cheii și văzuse vreo perdea agitându-se în semiîntuneric. Singurul lucru cert este că odaia nu-i în ordine și că Ardent s-a volatilizat. Dar acum am vorbit prea mult. E rândul dumneavoastră, domnule Belbo. Singura urmă pe care am găsit-o e o foaie care era pe jos, lângă măsuta aceea. Orele 14, Hotelul Principe e Savoia, Mr. Rakosky; orele 16, Garamond, domnul Belbo. Dumneavoastră mi-ați

confirmat că v-a vizitat. Spuneți-mi cum a fost.”

Cavalerii Graalului nu mai voiau să li se pună întrebări.

(Wolfram von Eschenbach, *Parzival*, XVI, 819)

Belbo fu scurt: îi repetă tot ce spusese deja la telefon, fără alte amănunte, afară de unele neesențiale. Colonelul povestise o istorie încâlcită, zicând că a descoperit urmele unui tezaur în niște documente găsite în Franța, dar nu spusese mai mult de-atât. Părea să creadă că posedă un secret periculos și voia să-l facă public mai devreme sau mai târziu, ca să nu-i mai fie unicul depozitar. Amintise că alții înaintea lui, de cum descoperiseră secretul, dispăruseră în mod misterios. Ne-ar fi arătat documentele numai dacă i-am fi asigurat contractul, dar Belbo nu putea să asigure nici un contract dacă nu vedea nimic scris înainte, și se despărțiseră dându-și o vagă întâlnire. Menționase o întâlnire cu un anume Rakosky și spusese că era director la *Cahiers du Mystere*. Voia să-i ceară acestuia o prefață. Părea că Rakosky îl sfătuisese să se abțină să publice. Colonelul nu-i spusese acestuia că avea să vină la Garamond. Asta era tot.

„Bine, bine”, zise De Angelis. „Ce impresie v-a făcut?”

„Ni s-a părut un exaltat și a făcut aluzie la un trecut, cum să spun, puțin nostalgic și la o perioadă petrecută în Legiunea străină.”

„V-a spus adevărul, chiar dacă nu pe tot. Într-un fel, era supravegheat, dar nu cine știe ce. Cazuri din astea avem destule... Iată, Ardenti nici măcar nu era numele lui, dar avea un pașaport francez în regulă. A reapărut în Italia, când și când, de câțiva ani încoace, și a fost judecat, însă nesigur, ca fiind un anume căpitan Arcoveggi, condamnat la moarte în contumacie în 1945. A colaborat cu trupele SS pentru a trimite multă lume la Dachau. Și în Franța îl țineau sub supraveghere, fusese judecat pentru escrocherie și scăpase ca prin minune. Se presupune, fiți atenți, se presupune că este aceeași persoană care, sub numele Fassotti, anul trecut, a fost denunțată de un mic industriaș de la Peschiera Borromeo. Îl convinsese că în lacul Como se mai afla și acum tezaurul familiei del Dongo, abandonat de Mussolini în timpul ultimei lui fugi, că el identificase locul, că erau suficiente câteva zeci de milioane pentru doi înotători subacvatici și un motoscaf... După ce luase banii, se volatilizase. Acum dumneavoastră îmi confirmați că avea mania comorilor.”

„Și acel Rakosky?”

„Am controlat. La «Principe e Savoia» a tras un Rakosky Wladimir, înregistrat cu pașaport francez. Descriere vagă, domn distins. Aceeași descriere cu a portarului de aici.

La agenția Alitalia s-a dovedit că era programat azi-dimineață pentru primul zbor către Paris. Am informat și Interpolul. Annunziata, a sosit ceva de la Paris?”

„Încă nu, domnule.”

„Poftim. Deci colonelul Ardenti, sau cum se numește, sosește la Milano acum patru zile, nu știm ce face în primele trei, ieri la două e de presupus că-l vede pe Rakosky la hotel, nu-i spune că urma să vină la dumneavoastră, și asta mi se pare interesant. Seara vine aici, probabil împreună cu același Rakosky și cu încă un tip... După care totul devine nesigur. Chiar dacă ei nu-l omoară, e sigur că-i percheziționează apartamentul. Ce anume caută? În sacoul lui — da, pentru că, chiar dacă a ieșit, a ieșit în cămașă, sacoul cu pașaportul rămâne în cameră, dar să nu credeți că asta simplifică lucrurile, fiindcă bătrânul zice că era întins pe pat în sacou, dar poate că era o haină de casă, Doamne, aici mi se pare că mă învârt într-o cușcă cu nebuni —, spuneam că în haină avea încă destui bani, chiar prea mulți... Deci căutau altceva. Iar singura idee bună îmi vine de la dumneavoastră. Colonelul avea niște documente. Ce aspect aveau?”

„Avea în mână o mapă maro”, zise Belbo.

„Mie mi s-a părut roșie”, am zis eu.

„Maro”, insistă Belbo, „dar poate că greșesc”.

„Roșie sau maro, cum o fi fost ea”, zise De Angelis, „aici nu se află. Domnii de ieri-seară au luat-o cu ei. Deci în jurul acelei mape trebuie să ne învârtim. După mine, Ardenti nu voia nicidecum să publice o carte. Adunase la un loc câteva date pentru a-l șantaja pe Rakosky și căuta să se laude cu niște contacte editoriale ca element de presiune. Ar fi ceva în stilul lui. Iar de-aici încolo s-ar putea face alte ipoteze. Cei doi pleacă amenințându-l. Lui Ardenti i se face frică și fuge noaptea, lăsând totul baltă, cu mapa sub braț. Și probabil, cine știe cu ce scop, îl face pe bătrân să creadă că a fost ucis. Dar prea ar fi totul ca în romane și n-ar explica dezordinea din odaie. Pe de altă parte, dacă cei doi îl omoară și fură mapa, de ce să fure și cadavrul? Vom vedea. Scuzați-mă, sunt nevoit să vă cer actele”.

Învârti de două ori în mână legitimația mea de student. „Student la filosofie, hai?”

„Suntem mulți”, am spus.

„Chiar prea mulți. Și studiați despre templierii ăștia... Dacă ar trebui să-mi fac o cultură despre oamenii ăștia, ce anume ar trebui să citesc?”

I-am sugerat două cărți de popularizare, dar destul de serioase. I-am spus că ar fi putut găsi date judicioase până la proces și că după aceea erau numai aiureli.

„Înțeleg, înțeleg”, zise el. „Templierii mai lipseau. Un grupuleț pe care încă nu-l cunoașteam.”

Numitul Annunziata veni cu un telex: „Iată răspunsul de la Paris, domnule”.

Citi. „Excelent. La Paris Rakosky ăsta e necunoscut și, oricum, numărul pașaportului lui corespunde cu cel dintr-un document de identitate furat acum doi ani. Așa că stăm bine. Domnul Rakosky nu există. Dumneavoastră spuneți că era director la o revistă...”

Cum se numea ?” Își notă. „Vom încerca, dar pariez că vom descoperi că nici revista nu există sau că și-a încetat apariția cine știe de când. Bine, domnilor. Mulțumesc pentru colaborare, poate că am să vă mai deranjez de câteva ori. A, o ultimă întrebare. Acest Ardenti a lăsat să se înțeleagă că are legături cu vreun grup politic?”

„Nu”, zise Belbo. „Avea aerul că s-a lăsat de politică de dragul comorilor.”

„Și din cauza excesului de incapacitate.” Mi se adresă: „Dumitale nu ți-a plăcut, îmi închipui”.

„Mie nu-mi plac tipii de felul lui”, am spus. „Dar nu-mi trec prin cap să-i strangulez cu sârmă metalică. Decât la modul ideal.”

„Firește. Ar fi greu. Nu vă temeți, domnule Casaubon, nu sunt din ăia care cred că toți studenții sunt criminali. Fiți liniștit. Succes la teză.”

Belbo întrebă: „Iertați-mă, domnule comisar, numai așa, ca să înțeleg și eu... Sunteți de la Omucideri sau de la secția politică ?”

„Bună întrebare. Colegul meu de la Omucideri a venit azi-noapte. După ce la arhivă au descoperit ceva în plus despre antecedentele lui Ardenti, afacerea a trecut la mine. Sunt de la politică. Dar nu știu dacă sunt chiar persoana potrivită. Viața nu-i simplă ca în romanele polițiste.”

„Bănuiam eu”, zise Belbo întinzându-i mâna.

Am plecat, dar nu eram liniștit. Nu din cauza comisarului, care mi se păruse un om de treabă, dar mă nimerisem, pentru prima oară în viața mea, în centrul unei întâmplări obscure. Și mințisem. Și Belbo împreună cu mine.

L-am lăsat în fața editurii Garamond și amândoi ne simțeam încurcați.

„N-am făcut nimic rău”, zise Belbo pe un ton vinovat. „Că știe sau nu ceva comisarul despre Ingolf sau despre catari, nu e mare deosebire. Erau toate niște născociri. Poate că Ardenti a fost constrâns să se facă nevăzut din alte motive, și existau o mie. Ori Rakosky face parte din serviciul secret israelian și și-a achitat niște socoteli mai vechi. Posibil să fi fost trimis de vreun ștab pe care colonelul l-a tras pe sfoară. E posibil să fi fost un comiliton de-al lui din Legiunea străină, cu dușmăni vechi. Sau vreun ucigaș algerian plătit. Pesemne povestea cu tezaurul templierilor era doar un episod secundar din viața colonelului nostru. Da, știu, lipsește mapa, mapa roșie sau maronie, cum o fi fiind. Ai făcut bine că m-ai contrazis, așa era clar că am văzut-o numai în trecut...”

Eu tăceam, iar Belbo nu știa cum să încheie.

„O să-mi zici că am fugit din nou, ca în via Larga.”

„Prostii. Am făcut bine. La revedere.”

Mi-era milă de el pentru că se simțea un laș. Eu nu, mă învățaseră la școală că poliția trebuie mințită. Din principiu. Dar așa se întâmplă, muștrările de conștiință întinează prietenia.

Din ziua aceea nu l-am mai văzut. Eu eram remușcarea lui, iar el a mea.

Dar atunci m-am convins și eu că, fiind student, ești mult mai suspect decât dacă ești absolvent. Am mai lucrat un an și am umplut două sute cincizeci de file despre procesul Templierilor. Erau ani în care a-ți susține teza era o dovadă de adeziune loială față de legile statului, și erai tratat cu indulgență.

În cursul lunilor care au urmat, unii dintre studenți au început să folosească arme de foc; epoca marilor manifestații sub cerul liber era pe sfârșite.

Stăteam prost cu idealurile. Aveam un alibi, pentru că, iubind-o pe Amparo, făceam dragoste cu lumea a treia. Amparo era frumoasă, marxistă, braziliană, entuziastă, fără iluzii, avea o bursă de studii și un sânge splendid amestecat. Toate la un loc.

O întâlnisem la o petrecere și acționasem din impuls: „Scuză-mă, aș vrea să fac dragoste cu tine”.

„Ești un macho mizerabil.”

„Atunci zi că n-am zis.”

„Ba ai zis. Sunt o amărâtă de feministă.”

Mai avea puțin până la întoarcerea în patrie și nu voiam s-o pierd. Ea a fost aceea care m-a pus în contact cu o universitate din Rio care căuta un lector de italiană. Am obținut postul pentru doi ani, cu posibilitate de prelungire. Fiindcă în Italia nu mă simțeam în largul meu, am acceptat.

Și apoi, în Lumea Nouă, îmi ziceam, n-aveam să mai întâlnesc templierii.

Iluzie, mă gândeam sâmbătă seara în periscop. Urcând treptele editurii Garamond, pătrunsesem în Palat. Zicea Diotallevi: Binah este palatul pe care Hochmah și-l construiește intrând în expansiune din punctul primordial. Dacă Hochmah e izvorul, Binah e fluviul care țâșnește, despărțindu-se apoi în diferitele-i brațe, până ce toate se aruncă în marea cea mare a ultimului sefirot - iar în Binah toate formele sunt deja preformate.

Analogia contrariilor este raportarea luminii la umbră, a culmii la abis, a plinului la gol. Alegoria, mamă a tuturor dogmelor, e punerea amprenteii în loc de sigiliu, a umbrelor în loc de realitate, este minciuna adevărului și adevărul minciunii.

(Eliphas Levi, *Dogme de la haute magie*, Paris, Baillere, 1856, XXII, 22)

Ajunsesem în Brazilia din dragoste pentru Amparo, rămăsesem acolo de dragul țării. N-am înțeles niciodată de ce această fată, coborâtoare din niște olandezi ce se instalaseră la Recife și se amestecaseră cu *indios* și cu negri sudanezi, ce avea chipul unei jamaicane și cultura unei pariziene, purta un nume spaniol. N-am reușit niciodată să dau de rost numelor proprii braziliene. Sfidează orice dicționar onomastic și există numai acolo.

Amparo îmi spunea că în emisfera lor, când apa e resorbită în orificiul de scurgere al chiuvetei, vârtejul ei merge de la dreapta la stânga, în timp ce la noi merge invers — sau viceversa. N-am putut verifica dacă-i adevărat. Nu numai pentru că în emisfera noastră nimeni n-a privit vreodată încotro o ia apa, dar și pentru că, după diferite experimente în Brazilia, îmi dădusem seama că-i foarte greu de înțeles. Scurgerea e prea rapidă ca s-o poți urmări, și probabil că direcția ei depinde de forța și de înclinația jetului, de forma lavaboului sau a căzii. Și apoi, dacă ar fi adevărat, ce s-ar petrece la ecuator? Poate că apa ar curge drept în jos, fără vârtej, sau n-ar curge deloc?

Pe atunci n-am dat prea multă importanță problemei, dar sâmbătă seara mă gândeam că totul o fi depinzând de curenții telurici și că Pendulul o fi ascunzând acest secret.

Amparo era de neclintit în credința ei.

„Nu contează ce anume se întâmplă în cazul empiric”, îmi spunea, „e vorba de un principiu ideal, care se verifică în condiții ideale, prin urmare niciodată. Dar e adevărat”.

La Milano, Amparo îmi păruse demnă de dorit prin faptul că nu se lăsa amăgită. Acolo însă, reacționând la fermentii pământului ei, devenea ceva mult mai greu de prins, lucid vizionară și capabilă de niște modalități subterane de a raționa. O simțeam frământată de patimi străvechi, atentă să și le țină în frâu, patetică în ascetismul ei care-i porunca să le refuze vraja.

Mi-am dat seama de splendidele-i contradicții văzând-o cum discuta cu colegii ei. Erau

reuniuni în case prost mobilate, împodobite cu câteva postere și cu multe obiecte folcloristice, cu portrete ale lui Lenin și teracote din nord-estul continentului care celebrau așa-numitul *cangaceiro* sau cu fetișuri amerindiene. Nu sosisem în unul dintre momentele politice cele mai limpezi și deciseseam, după experiența din patrie, să mă țin departe de ideologii, mai ales acolo, unde nu le înțelegeam. Discuțiile colegilor lui Amparo mi-au sporit incertitudinea, dar mi-au stimulat noi curiozități. Erau, firește, cu toții marxiști și, la prima vedere, vorbeau aproape ca niște marxiști europeni, dar vorbeau despre un lucru diferit și, pe neașteptate, în cursul unei discuții despre lupta de clasă, vorbeau de „canibalism brazilian” sau de rolul revoluționar al cultelor afro-americane.

Abia când am auzit vorbindu-se despre aceste culte m-am convins că pe-acolo până și aspirația ideologică o lua în sens contrar. Îmi schițau o panoramă a migrațiilor pendulare interne, cu dezmoșteniții din nord care coborau către sudul industrial, se subproletarizau în metropole imense, asfixiați de nori de smog, se întorceau sperați în nord, pentru a-și relua, un an mai târziu, fuga spre sud; dar în cursul acestei oscilații, mulți se împotmoleau în marile orașe și erau absorbiți de o pleiadă de biserici autohtone, se dedau la spiritism, la evocarea divinităților africane... Și aici prietenii lui Amparo se împărțeau, după unii asta demonstra o întoarcere la rădăcini, o opoziție față de lumea albilor, după alții cultele erau drogul prin care clasa dominantă ținea în frâu un uriaș potențial revoluționar, iar după alții erau acel creuzet în care albi, *indios* și negrii se contopeau, conturând perspective încă vagi și cu un destin incert. Amparo era hotărâtă, religiile erau oriunde opiul popoarelor, și cu atât mai mult erau astfel cultele pseudo-tribale. Apoi o țineam de mijloc la acele *escolas de samba*, când participam și eu la serpentinele de dansatori ce desenau sinusoide ritmate de bătăile irezistibile ale tobelor, și-mi dădeam seama că ea adera la lumea aceea cu mușchii abdomenului, cu inima, cu capul, cu nările... Pe urmă ieșeam de acolo, și ea era prima care-mi diseca anatomic, cu sarcasm și ranchiună, religiozitatea profundă, orgiastică a acelei lente dăruiri de sine, săptămână de săptămână, lună de lună, întru ritul carnavalului. Tot atât de tribal și vrăjitoresc, zicea ea cu ură revoluționară, ca și riturile fotbalistice, unde-i vezi pe dezmoșteniți cheltuindu-și energia combativă și sentimentul revoltei, pentru a practica descântece și făcături și a obține de la zeei unei lumi, oricare ar fi ea, moartea fundașului advers, uitând de puterea dominantă, care-i voia extatici și entuziaști, condamnați la irealitate.

Încetul cu încetul, am pierdut sentimentul diferenței. Așa cum mă obișnuiam puțin câte puțin să nu mai încerc să recunosc rasele în universul acela de chipuri ce purtau înscrise pe ele istoria unor procese centenare de hibridări necontrolate. Am renunțat să stabilesc unde s-ar situa progresul, unde revolta, unde complotul - cum se exprimau camarazii lui Amparo - aduse de marele capital. Cum puteam să mai gândesc ca un european, când aflam că speranțele extremei stângi erau întreținute și înviorate de un episcop din nord-est, suspect de a fi simpatizat în tinerețe cu nazismul și care, cu o cutezătoare credință, ținea foarte sus făclia revoltei, punând pe gânduri Vaticanul înfricoșat, ca și pe acei *barracudas* din Wall Street, înflăcărând de exultanță ateismul misticilor proletari cuceritori de stindardul amenințător și totodată blând al unei Frumoase Doamne care, străpunsă de șapte dureri, oglindea suferințele poporului ei?

Într-o dimineață, ieșind împreună cu Amparo de la un seminar despre structura de clasă

a Lumpenproletariatului, străbăteam cu mașina o șosea de pe litoral. De-a lungul plajei am văzut niște ofrande votive, niște lumânările, niște coșulețe albe. Amparo mi-a spus că sunt ofrande pentru Yemanja, zeița apelor. A coborât din mașină, a pășit emoționată până unde ajungeau valurile, s-a recules câteva minute în tăcere. Am întrebat-o dacă credea. M-a întrebat furioasă cum puteam crede una ca asta. Apoi a adăugat: „Bunica mă aducea aici, pe plajă, și o invoca pe zeiță pentru ca eu să pot crește frumoasă, și bună, și fericită. Care este filosoful ăla al vostru care vorbea de pisicile negre și de coarnele de coral și a zis că «nu e adevărat, dar cred»? Ei bine, eu nu cred, dar e adevărat”.

În ziua aceea am hotărât să economisesc din banii de leafă și să încercăm să facem o călătorie până la Bahia.

Dar tot atunci, știu bine, am început să mă las legănat de simțul asemănării: orice putea să aibă misterioase analogii cu orice.

Când m-am întors în Europa, am transformat această metafizică într-o mecanică, și de aceea am nimerit fără veste în capcana unde mă găsesc acum. Dar atunci m-am învățat într-un fel de crepuscul în care se anulau diferențele. Ca un rasist, am crezut că credințele altuia sunt pentru omul puternic; niște prilejuri de dulce fantazare.

Am învățat ritmuri, moduri de a te lăsa în voia trupului și a minții. Îmi spuneam asta alaltăseară în periscop, în timp ce, pentru a lupta împotriva furnicăturilor din picioare, le mișcăm ca și cum aș mai fi sunat și acum *agogo-ul*. Vezi, îmi ziceam eu, ca să te sustragi puterii necunoscutului, ca să-ți demonstrezi ție însuși că nu crezi în el, îi accepți vrăjile. Ca un ateu înveterat, care noaptea l-ar vedea pe diavol și ar raționa în chip ateist astfel: el, desigur, nu există, iar ce văd e o iluzie a simțurilor mele agitate, poate depinde de digestie, dar el nu știe asta și crede în teologia lui răsturnată. Ce anume i-ar provoca frica lui, care e sigur că există? Îți faci semnul crucii și el, credul, dispare într-un nor de pucioasă.

Așa mi s-a întâmplat și mie, ca unui etnolog pedant, care ani de zile ar studia canibalismul și, pentru a sfida obtuzitatea albilor, le-ar relata tuturor despre carnea de om că are un gust delicat. Iresponsabil, deoarece știe că nu i se va întâmpla niciodată să o guste. Până când cineva, însetat de adevăr, nu va vrea să încerce chiar cu el. Și în timp ce e devorat bucățică cu bucățică, nu mai știe cine are dreptate și aproape că speră ca ritualul să fie benefic, ca să justifice măcar propria-i moarte. Așa că alaltăseară trebuia să cred că Planul era adevărat, altfel ar fi însemnat că, în ultimii doi ani, am fost arhitectul atotputernic al unui coșmar diavolesc. Cu atât mai bine dacă coșmarul era realitate, dacă un lucru e adevărat, e adevărat, iar tu n-ai nici o vină.

*Sauvez la faible Aischa des vertiges de Nahash,
sauvez la plaintive Heva des mirages de la
sensibilite, et que les Kherubs me gardent.*

(Josephin Peladan, *Comment on devient Fee*,
Paris, Chamuel, 1893, p. XIII)

În timp ce mă afundam în pădurea asemănărilor, am primit scrisoarea lui Belbo.

Dragă Casaubon,

N-am știut, până alaltăieri, că dumneata ești în Brazilia, îți pierdusem urma de tot, nu știam nici că ți-ai luat licența (felicitări), dar la Pilade am dat de cineva care mi-a furnizat coordonatele dumitale. Mi se pare oportun să te pun la curent cu unele noutăți privitoare la întâmplarea aceea nefericită cu colonelul Ardent. Au trecut mai bine de doi ani, mi se pare, și trebuie să-mi cer scuze și acum, căci eu sunt cel care te-a vârat în încurcătură în dimineața aceea, fără să vreau.

Aproape uitasem de povestea aceea urâtă, dar acum două săptămâni am făcut o excursie la Montefeltro și am ajuns la fortăreața San Leo. Se pare că în secolul al XVIII-lea era sub dominație pontificală, iar papa l-a închis înăuntrul ei pe Cagliostro, într-o celulă fără ușă (se intra, pentru prima și ultima oară, printr-un chepeng din tavan), cu o ferestruică prin care condamnatul putea vedea doar cele două biserici ale satului. Pe patul de pământ bătătorit unde dormea Cagliostro și unde a murit am văzut un buchet de trandafiri, și mi s-a explicat că mai există și azi mulți adepți ai lui care merg în pelerinaj la locul martiriului. Mi-au spus că printre pelerinii cei mai asidui erau și cei de la Picatrix, un cenaclu de studii misteriosofice, care publică o revistă ce se cheamă — apreciază, te rog, fantezia — *Picatrix*.

Știi că nutresc curiozitate pentru astfel de bizarerii, și la Milano mi-am procurat un număr din *Picatrix*, din care am aflat că peste câteva zile urma să se celebreze o evocare a spiritului lui Cagliostro. M-am dus și eu acolo.

Pereții erau tapetați cu stindarde pline de semne cabalistice, mare risipă de bufnițe și cucuvele, scarabei și ibiși, divinități orientale de proveniență incertă. În fund era un postament, cu un proscenium cu făclii aprinse pe niște suportți din pari grosolani, pe

fundal un altar cu iconostas triunghiular și două statuete ale lui Isis și Osiris. Împrejurul lui, un amfiteatru de statui ale lui Anubis, un portret al lui Cagliostro (dacă nu al lui, atunci al cui crezi?), o mumie aurită, de format Keops, două candelabre cu câte cinci brațe, un gong susținut de doi șerpi încolăciți, un amvon pe un podium acoperit cu pânză imprimată cu hieroglife, două coroane, două tripoduri, un sarcofăgel gen ora sfârșitului, un tron, un fotoliu stil 1600, fals, patru scaune desperecheate gen banchet servit la șeriful din Nottingham, lumânări, lumânările, lumânăroaie, totul plin de o ardoare foarte spirituală.

În fine, intră șapte novici în sutănele roșii cu torțe, apoi preotul oficiant, care pare să fie directorul de la Picatrix — și-l mai chema și Brambilla, zeii să-l ierte —, cu niște valtrapuri roz, și oliv, și apoi pupila, sau mediumul, pe urmă șase acoliți îmbrăcați în alb, care păreau tot atâția Ninetto Davoli, dar pe frunte cu panglica sacră, aceea a zeului, dacă-ți amintești cum spun poeții noștri.

Brambilla își pune pe cap o tiară cu semilună, apucă o spadă rituală, trasează pe scenă niște figuri magice, evocă niște spirite de îngeri cu terminația în „el”, și în momentul ăla mie îmi vin vag în minte drăciile alea pseudosemitice din mesajul lui Ingolf, dar e o chestie de o secundă, pe urmă toate astea îmi ies din cap. Pentru că tocmai în momentul acela se petrece ceva aparte, microfoanele scenei sunt legate la un sintonizator care ar trebui să capteze undele ce plutesc în spațiu, dar operatorul — cu panglică — trebuie să fi făcut o eroare, căci mai întâi auzim muzică disco și pe urmă intră pe fir Radio Moscova. Brambilla deschide sarcofagul, scoate din el un *grimoire*, brăzdează aerul cu o cădelniță, și strigă „Doamne, vie împărăția ta”, și pare să obțină ceva, pentru că Radio Moscova tace, dar în momentul cel mai plin de magie începe din nou să se audă un cântec ca de cazaci beți, din ăia care dansează cu fundul lipit de pământ. Brambilla invocă Clavicula Salomonis, arde un pergament pe tripod, riscând să dea naștere unui rug, evocă niște divinități ale templului din Karnak, cere cu impertinență să fie pus pe piatra cubică din Yesod și-l cheamă insistent pe un anume Familiar 39, care publicului trebuie să-i fi fost mai mult decât familiar, pentru că în sală se produce un freamăt. O spectatoare cade în transă, cu ochii dați peste cap, încât li se vede numai albul, lumea strigă „un medic, un medic”, în momentul ăsta Brambilla cheamă în ajutor Puterea Pentaculelor, iar pupila, care între timp se așezase pe scaunul fals stil 1600, începe să se agite, să geamă, Brambilla se apleacă asupra ei, punându-i neliniștit întrebări, sau punându-i întrebări lui Familiar 39, care, după cum intuiesc în acel moment, este Cagliostro în persoană.

Și iată că începe partea neliniștitoare, pentru că fata pare că se chinuiește cu adevărat și suferă serios, asudă, tremură, bolborosește, începe să rostească niște fraze întretăiate, vorbește de un templu, de o poartă ce trebuie deschisă, spune că e pe cale să se creeze un vârtej de forță, că trebuie urcat către Marea Piramidă, Brambilla se agită pe scenă lovind gongul și chemând-o pe Isis în gura mare, eu mă bucur de spectacol, când aud deodată că fata, între un suspin și un geamăt, vorbește de șase sigilii, de o sută douăzeci de ani de așteptare și de treizeci și șase de invizibili. Nu mai e nici o îndoială, vorbește despre mesajul din Provins. În timp ce mă aștept să aud mai multe, fata se prăbușește epuizată, Brambilla o mângâie pe frunte, binecuvântează asistența cu cădelnița și spune că ritualul a luat sfârșit.

Pe de o parte eram impresionat, pe de altă parte voiam să înțeleg, așa că încerc să mă apropiu de fată, care între timp și-a revenit, și-a tras pe ea un pardesiu destul de boțit și vrea să iasă prin spate. Sunt gata s-o ating pe umăr, când mă simt apucat de braț. Mă întorc și-l văd pe comisarul De Angelis, care-mi spune s-o las în pace, că știe el unde s-o găsească. Mă invită la o cafea. Îl urmez de parcă m-ar fi prins cu ocaua mică, și într-un anume sens era adevărat, iar la bar mă întreabă ce căutam acolo și de ce încercam să mă apropiu de fată. Mă supăr, îi răspund că nu trăim sub dictatură și că pot să mă apropiu de cine vreau. El se scuză și-mi explică: cercetările în legătură cu Ardenti merseseră lent, dar ei căutaseră să reconstituie cum și-a petrecut cele două zile la Milano înainte de a-i vedea pe cei de la Garamond și pe misteriosul Rakosky. După un an, printr-un noroc neașteptat, ieșise la iveală că cineva îl văzuse pe Ardenti ieșind din sediul lui Picatrix împreună cu mediumul. Mediumul, pe de altă parte, îl interesa pentru că trăia cu un individ care nu-i era necunoscut brigăzii Narcotice.

Îi spun că eram acolo din întâmplare și că mă frapase faptul că fata spusese o frază despre șase sigilii pe care o auzisem rostită de colonel. El mă face atent că e ciudat că-mi amintesc așa de bine după doi ani de zile ce anume spusese colonelul, dat fiind că a doua zi menționasem numai o vagă discuție despre tezaurul Templierilor. Eu îi spun că, într-adevăr, colonelul vorbise de un tezaur, apărât de ceva cum ar fi niște sigilii, dar că nu crezusem că e un amănunt important, pentru că toate comorile sunt protejate de șapte sigilii și de scarabei de aur. Iar el observă că nu vede de ce ar fi putut să mă frapeze cuvintele mediumului, dacă toate comorile sunt protejate de scarabei de aur. Îi cer să nu mă trateze ca pe un nemernic, iar el schimbă tonul și începe să râdă. Zice că nu găsea ciudat faptul că fata spusese ceea ce spusese, pentru că într-un fel oarecare Ardenti trebuie să-i fi vorbit de fanteziile lui, încercând chiar s-o folosească drept mijloc pentru vreun contact astral, cum se spune în cercul acela. Mediumul e un burete, o bandă de film fotografic, trebuie că are un inconștient care seamănă cu un Luna Park — mi-a spus el —, cei de la Picatrix îi fac probabil spălarea creierului în fiecare an, nu e neverosimil ca în stare de transă — pentru că fata o simte pe bune, nu se preface și nici nu prea e normală la cap — să-i fi revenit imaginile care au impresionat-o cu mult timp în urmă.

Dar după două zile mă trezesc cu De Angelis la mine în birou, și-mi spune ia te uită ce ciudat, a doua zi el s-a dus s-o caute pe fată, și fata nicăieri. Întreabă el pe vecini, nimeni n-a văzut-o, mai mult sau mai puțin din după-amiaza dinaintea ritului fatal, el devine bănuitor, intră în apartament, îl găsește într-o totală dezordine, cearșafuri pe jos, perne într-un colț, ziare călcate în picioare, sertare goale. Dispăruți, și ea, și drăguțul ei, sau amantul, sau concubinul, sau ce i-o fi fost.

Îmi spune că, dacă știu ceva în plus, e mai bine să vorbesc, pentru că e ciudat că fata s-a volatilizat, iar motivele sunt, două: ori cineva și-a dat seama că el, De Angelis, n-o pierdea din ochi, ori au observat că un anume Jacopo Belbo încerca să-i vorbească. Prin urmare, poate că lucrurile pe care le spusese în transă se refereau la cine știe ce lucru serios, și nici măcar Ei, aceia, oricine or fi fost, nu-și dăduseră vreodată seama că ea știe atât de mult. „Gândiți-vă apoi că vreunui dintre colegii mei ar putea să-i treacă prin cap că cel care a

omorât-o sunteți dumneavoastră”, a adăugat De Angelis cu un surâs larg, „deci vedeți că e bine să ne unim eforturile”. Eram gata să-mi ies din sărite, Dumnezeu mi-e martor că asta nu mi se întâmplă des, l-am întrebat de ce neapărat o persoană care nu e găsită acasă trebuie să fi fost omorâtă, iar el m-a întrebat dacă-mi aminteam de povestea cu colonelul acela. I-am spus că, în orice caz, dacă ar fi omorât-o sau ar fi răpit-o, asta fusese în seara aceea când eu am fost cu el, iar el m-a întrebat cum de eram atât de sigur, pentru că ne despărțisem către miezul nopții, iar după aceea el nu știa ce s-a mai întâmplat; l-am întrebat dacă vorbea serios, el m-a întrebat dacă nu citisem niciodată vreun roman polițist și nu știam că poliția trebuie să suspecteze din principiu pe oricine care nu are un alibi la fel de orbitor ca Hiroshima și că-și dona capul pentru un transplant chiar atunci, pe loc, dacă eu aveam un alibi pentru răstimpul scurs între ora unu și a doua zi dimineața.

Ce să-ți spun, Casaubon, poate aș fi făcut bine să-i spun adevărul, dar cei de prin părțile noastre sunt încăpățânați și nu reușesc niciodată să-și ia vorba înapoi.

Îți scriu pentru că, așa cum ți-am găsit eu adresa, la fel ar putea-o găsi și De Angelis: dacă intră în contact cu dumneata, să știi cel puțin linia pe care am menținut-o eu. Dar cum mi se pare o linie prea puțin dreaptă, dacă dumneata crezi, spune tot. Mi-e rușine, scuză-mă, mă simt complice la ceva și caut un motiv, cât de cât nobil, ca să mă justific, dar nu-l găsesc. Trebuie că rădăcinile mele țărănești sunt de vină, pe câmpurile alea de pe la noi suntem niște oameni de nimic.

Asta e o poveste — cum se zice pe nemțește — *unheimlich*.

Al dumitale, Jacopo Belbo

...acești misterioși inițiați, deveniți numeroși, cutezători, conspiratori: tot ce e iezuitism, magnetism, martinism, piatră filosofală, somnambulism, eclecticism, totul provine de la ei.

(C.-L. Cadet-Gassicourt, *Le tombeau de Jacques de Molay*, Paris, Desenne, 1797, p. 91)

Scrisoarea mă neliniște. Nu de teama de a fi căutat de De Angelis, ei, poftim, într-o altă emisferă, ci din motive greu de perceput. În momentul acela am crezut că mă irită faptul că revenea la mine, așa, dintr-odată, o lume pe care o părăsisem. Acum înțeleg că ceea ce mă tulbura era, pentru a nu știu câta oară, un fel de complot al asemănării, suspectarea unei analogii. Ca reacție instinctivă, m-am gândit că mă deranja să-l reîntâlnesc pe Belbo, cu eterna lui lașitate. Hotărâi s-ă mi mut gândul de la toate astea și nu i-am spus nimic lui Amparo despre scrisoare.

Am fost ajutat de o a doua scrisoare, pe care Belbo mi-a trimis-o după nici două zile, ca să mă liniștească.

Povestea cu mediumul se încheiase într-un mod rezonabil. Un informator al poliției povestise că amantul fetei fusese implicat într-o reglare de conturi legată de un stoc de droguri, pe care îl vânduse cu amănuntul în loc să-l predea cinstitudinii angrosist, care deja îl plătitese. Lucruri care în cercurile acelea ale lor sunt foarte rău văzute. Ca să-și salveze pielea, se volatilizase. Bineînțeles că-și luase și amanta cu el. Puricând apoi zierele rămase în apartamentul lor, De Angelis găsisese niște reviste de tip *Picatrix* cu o serie de articole subliniate cu roșu. Unul privea tezaurul Templierilor, un altul pe rozacruceenii ce trăiau într-un castel, sau într-o peșteră, sau dracu' mai știe ce, în care stătea scris „post 120 annos patebo”, și fuseseră denumiți „cei treizeci și șase de invizibili”. Pentru De Angelis, totul era clar. Mediumul se hrănea din literatura aceea (aceeași din care se hrănea și colonelul) și apoi o regurgita când se afla în transă. Afacerea era închisă, trecea la brigada Narcotice.

Scrisoarea lui Belbo picura balsam de ușurare. Explicația lui De Angelis părea cea mai economicoasă.

Alaltăseară, în periscop, îmi spuneam însă că lucrurile ieșiseră bine din cu totul alt motiv: mediumul citase, e drept, ceva auzit de la Ardenti, însă un lucru pe care revistele nu-l spusese și pe care nimeni nu trebuia să-l cunoască. În cercul de la *Picatrix* era cineva care-l pusese pe colonel să dispară, pentru a-l face să tacă, acest cineva își dăduse

seama că Belbo dorea s-o întrebe pe fată și o eliminase. Apoi, pentru a abate cercetările, îl eliminase și pe amantul ei și instruiseră un turnător al poliției să povestească istoria cu fuga.

Așa de simplu ar fi fost, dacă ar fi existat un Plan. Dar oare exista, dat fiind că abia noi aveam să-l inventăm, și încă cu mult timp după aceea? E posibil oare ca realitatea nu numai să depășească ficțiunea, dar să o și preceadă, sau chiar să-și ia un avans serios ca să corecteze neajunsurile pe care ficțiunea le va crea?

Și totuși, atunci, în Brazilia, nu acestea au fost gândurile pe care mi le-a stârnit scrisoarea. Mai curând am simțit iar că ceva semăna cu ceva de altă natură. Mă gândeam la călătoria la Bahia și mi-am dedicat o după-amiază vizitării prăvăliilor de cărți și obiecte de cult, pe care până atunci le neglijasem. Am găsit niște prăvălii aproape secrete și bazaruri ticsite cu statui și cu idoli. Am cumpărat *perfumadores* cu tămâie de-ale zeiței Yemanjá, mici piramide mistice de afumat, ca acelea pentru țânțari, cu parfum înțepător, bețișoare de tămâie, flacoane de spray dulceag, botezate Sfânta Inimă a lui Isus, amulete de trei parale. Și am găsit multe cărți, unele destinate credincioșilor, altele celor care-i studiau pe credincioși, toate puse laolaltă, cărți cu formule de exorcisme, *Como adivinhar o futuro na bola de cristal* și manuale de antropologie. Și o monografie despre rozacruceeni.

Totul s-a amalgamat pe nesimțite. Rituri satanice și maure în Templul de la Ierusalim, vrăjitori africani pentru subproletarii din nord-est, mesajul din Provins cu cei o sută douăzeci de ani ai săi și cei o sută douăzeci de ani ai rozacruceenilor.

Devenisem oare un shaker ambulant, bun doar să amestece filtre din diferite licori, sau provocasem un scurtcircuit, împiedicându-mă într-o plasă de fire de toate culorile ce se încurcau singure, și încă de foarte mult timp? Am cumpărat cartea despre rozacruceeni. Apoi mi-am zis că, dacă așa mai fi rămas câteva ceasuri în librăriile acelea, așa fi întâlnit și colonei Ardenti, și mediumi, pe puțin vreo zece.

M-am întors acasă și i-am comunicat oficial lui Amparo că lumea era plină de denaturați. Ea mi-a făgăduit mângâiere și ne-am încheiat ziua așa cum cerea natura.

Ajunsesem pe la sfârșitul lui '75. Am hotărât să uit asemănările și să-mi consacru toate energiile muncii mele. La urma urmelor, trebuia să predau cultura italiană, nu rozacruceenii.

M-am dedicat filosofiei umanismului și am descoperit că, abia ieșiți din bezna Evului Mediu, oamenii modernității laice nu găsiseră altceva mai bun de făcut decât să se apuce de Cabală și de magie.

După doi ani în care am frecventat umaniști ce rosteau formule ca să convingă natura să facă lucruri pe care nu avea intenția să le facă, am primit vești din Italia. Colegii mei de altădată, sau cel puțin unii dintre ei, trăgeau cu arma în țeasta celor care nu erau de acord cu ei, ca să convingă lumea să facă lucruri pe care nu avea intenția să le facă.

Nu înțelegeam. Am hotărât că acum făceam parte din Lumea a Treia și m-am mulțumit

să vizitez Bahia. Am plecat cu o istorie a culturii renascentiste sub braț și cu cartea despre rozacruceeni, care rămăsese cu filele netăiate, într-un raft.

Toate tradițiile de pe pământ trebuie văzute ca tradiții ale unei tradiții-mamă, fundamentală, care, încă de la origini, le-a fost încredințată omului culpabil și primelor lui vlăstare.

(Louis-Claude de Saint-Martin, *De l'esprit des choses*, Paris, Laran, 1800, II, „De l'esprit den traditions en general”)

Și am văzut Salvadorul, adică Salvador da Bahia de Todos os Santos, „Roma neagră”, cu cele trei sute șazeci și cinci de biserici ale sale, care se înșiruie pe linia dealurilor sau își fac loc de-a lungul țărmlului și în care sunt cinstiți zeii panteonului african.

Amparo cunoștea un artist naiv care făcea niște picturi mari pe lemn, pline de viziuni biblice și apocaliptice, sclipitoare ca niște miniaturi medievale, cu elemente copte și bizantine. Era, firește, marxist, vorbea de revoluția iminentă, își petrecea zilele visând prin sacristiile sanctuarului Nosso Senhor do Bomfim, adevărate triumfuri a ceea ce se cheamă *horror vacui*, coșcovite de ex-voto, ca niște solzi ce atârnau din tavan sau acopereau ca niște cruste pereții, un mozaic mistic de inimi de argint, proteze de lemn, picioare, brațe, imagini ale unor salvări miraculoase din mijlocul unor furtuni sau vârtejuri, trombe marine, maelstrom-uri. El ne-a condus în sacristia unei alte biserici, plină cu niște mobile mari mirosind a jacaranda. „Pe cine reprezintă tabloul acela”, îl întrebă Amparo pe paracliser, „pe Sfântul Gheorghe?”

Paracliserul ne privi cu complicitate: „I se zice Sfântul Gheorghe, și e mai bine să-i zicem așa, altfel parohul se mânie, dar e Oxossi”.

Pictorul ne ajută să vizităm timp de două zile naosuri și incinte de mănăstiri, la umbra fațadelor împodobite ca niște platouri de argint de mult înnegrite și roase. Eram însoțiți de niște servitori zbârșiți care mergeau șontăcâind, sacristiile parcă se prăbușeau bolnave de atâta aur și metale, de casetoane grele, de cornișe prețioase. În involucre de cristal tronau de-a lungul pereților chipuri de sfinți în mărime naturală, șiroind de sânge, cu rănilor deschise presărate cu picături de rubin, Criști contorsionați de suferință, cu picioarele roșii de hemoragie. Într-o fulgerare de aur din barocul târziu, am văzut îngeri cu fețe etrusce, grifoni romanici și urne orientale care se ițeau din capiteluri.

Mă preumblam pe străzi străvechi, vrăjit de numele lor ce păreau niște cântece, Rua da Agonia, Avenida dos Amores, Travessa de Chico Diabo... Mă nimerisem la Salvador în epoca în care guvernul, sau cine îl reprezenta, tocmai curăța vechiul oraș, expulzând din

el miile de bordeluri, dar era abia la jumătatea drumului. La picioarele acelor biserici goale și leproase, împiedicate în propriul lor fast, se întindeau încă fundături rău mirositoare în care furnicau prostituate negre de cincisprezece ani, bătrâne vânzătoare de dulciuri africane, stând într-o rână de-a lungul trotuarelor cu tigăile încinse, turme de profitori care dansau printre scursuri de zoaie în cântecele tranzistoarelor de la barul alăturat. Vechile palate ale colonizatorilor, dominate de steme ce nu se mai puteau citi acum, deveniseră case de toleranță.

A treia zi l-am însoțit pe ghidul nostru la barul unui hotel din orașul de sus, în partea deja restructurată, pe o stradă plină de anticării de lux. Trebuia să se întâlnească cu un domn italian, ne spusese el, care voia să cumpere, fără să discute prețul, un tablou de-al lui de trei metri pe doi, în care șiruri îndesate de îngeri dădeau o bătălie finală împotriva legiunilor adverse.

Așa l-am cunoscut pe domnul Agliè. Îmbrăcat impecabil într-un costum cu vestă, cretat, deși era cald, lentile cu montură de aur pe chipul rozaliu, păr argintat. Îi sărută mâna lui Amparo, de parcă nu cunoștea alt mod de a saluta o doamnă, și comandă șampanie. Pictorul trebuia să plece, Agliè îi înmână un teanc de *travellers' cheques*, îi spuse să-i trimită opera la hotel. Am rămas să conversăm. Agliè vorbea portugheza destul de corect, dar ca unul care o învățase la Lisabona, ceea ce îi dădea și mai mult alura unui gentilom din alte vremuri. Se informă asupra noastră, făcu unele reflecții asupra posibilei origini geneveze a numelui meu, deveni interesat de istoria familiei lui Amparo, dar, nu se știe cum, deja dedusese că ramura ei principală provenea din Recife. Despre a lui — originea, adică — făcu mențiuni vagi.

„Eu sunt precum cei de pe-aici”, zise el, „mi s-au acumulat în gena ereditară nenumărate rase... Numele e italian, de la o veche posesiune a unui strămoș. Da, probabil nobil, dar cine mai ia în seamă azi... Mă aflu în Brazilia din curiozitate. Mă pasionează formele Tradiției”.

Avea, îmi spusese, o frumoasă bibliotecă de științe religioase la Milano, unde locuia de câțiva ani. „Veniți pe la mine când vă întoarceți, am multe lucruri interesante, de la riturile afro-braziliene până la cultele lui Isis în Imperiul de Jos.”

„Ador cultele lui Isis”, zise Amparo, căreia adesea, din orgoliu, îi plăcea s-o facă pe grandomana. „Dumneavoastră știți totul despre cultele lui Isis, îmi închipui.”

Agliè răspunse cu modestie. „Numai puținul pe care l-am văzut din ele.”

Amparo încercă să recâștige teren: „Nu aveau loc acum două mii de ani?”

„Nu sunt așa de tânăr ca dumneavoastră”, zâmbi Agliè.

„Precum Cagliostro”, am glumit eu. „Nu-i el acela care, trecând odată prin fața unui crucifix, a fost auzit murmurând către servitorul lui: «Îi spusese eu iudeului ăsta să fie atent în seara aia, dar n-a vrut să mă asculte»?”

Agliè deveni rigid, m-am temut ca gluma să nu fi mers prea departe. Am dat să mă scuz, dar oaspetele nostru m-a întrerupt cu un surâs conciliant.

„Cagliostro era un mistificator, pentru că nu se știe bine când și unde se născuse, și nici măcar n-a reușit să trăiască mult. Se umfla în pene.”

„Cred și eu.”

„Cagliostro era un mistificator”, repetă Agliè, „dar asta nu înseamnă că n-au existat și nu există personaje privilegiate, care au putut traversa multe vieți. Știința modernă știe atât de puțin despre procesele de senescență, încât nu e imposibil să te gândești că mortalitatea e un simplu efect de educație greșită. Cagliostro era un mistificator, dar contele de Saint-Germain nu, și când zicea că a învățat unele dintre secretele lui chimice de la vechii egipteni, poate că nu se lăuda. Dar fiindcă atunci când cita aceste episoade nimeni nu-l credea, din politețe față de interlocutorii săi, se prefăcea că glumește”.

„În schimb, dumneavoastră vă prefaceți că glumiți ca să ne dovedeți că spuneți adevărul”, zise Amparo.

„Nu numai că sunteți frumoasă, sunteți și extraordinar de perceptivă”, zise Agliè. „Dar vă conjur să nu mă credeți. Dacă v-aș apărea în lumina prăfuită a secolelor mele, frumusețea dumneavoastră s-ar veșteji dintr-odată, și n-aș putea să mi-o iert.”

Amparo era cucerită, iar eu simții un ghimpe de gelozie. Adusei vorba despre biserici și despre Sfântul Gheorghe-Oxossi pe care-l văzuserăm. Agliè zise că trebuia, fără doar și poate, să asistăm la un candomble. „Nu vă duceți acolo unde vi se cer bani. Locurile demne de văzut sunt cele unde sunteți primiți fără să vi se ceară nimic, nici măcar să credeți. Să asistați cu respect, asta da, cu aceeași toleranță a tuturor credințelor cu care ei admit și falsa voastră credință. Unii *pai* sau *mae-de-santo*, când îi vezi, par abia ieșiți din coliba Unchiului Tom, dar au cultura unor teologi de la Universitatea Gregoriană.”

Amparo își puse o mână pe mâna lui. „Duceți-ne acolo!” zise, „eu am fost o dată, cu ani în urmă, într-un cort de umbanda, dar am amintiri confuze, îmi reamintesc doar de o mare tulburare...”

Agliè păru încurcat din cauza atingerii, dar nu i se sustrase. Numai că, așa cum l-am văzut făcând mai apoi în momentele de reflecție, cu cealaltă mână scoase din jiletcă o cutie mică de aur și argint, poate o tabacheră sau o cutiuță de medicamente, cu capacul împodobit cu o agată. Pe masa barului ardea o lumânare mică de ceară, și Agliè, ca din întâmplare, apropie cutioara de ea. Am văzut că la căldură agata nu se mai distingea și în locul ei apărea o miniatură foarte fină, în verde-albăstrui și auriu, reprezentând o păstoriță cu un coșuleț de flori. O învărti între degete cu o devoțiune absorbită, ca și cum ar fi răsfoit o carte de rugăciuni. Își dădu seama că mă interesa, surâse și puse obiectul la locul lui.

„Tulburare? N-aș dori, scumpă doamnă, ca, pe lângă faptul că sunteți perceptivă, să fiți și exagerat de sensibilă. Aleasă calitate, când se asociază cu grația și inteligența, dar periculoasă pentru cine se duce în anumite locuri fără să știe ce caută și ce-o să găsească... Iar pe de altă parte, nu-mi confundați *umbanda* cu ceea ce se cheamă *candomble*. Acesta din urmă e ceva cu totul autohton, afro-brazilian, cum se spune de obicei, în timp ce primul e o floare destul de târzie, ivită din transplanturi de rituri indigene pe cultura ezoterică europeană, cu o mistică pe care aș numi-o templeieră...”

Templierii mă găsiseră iarăși. I-am spus lui Agliè că lucrasem la ceva despre ei. Mă privi cu interes. „Curioasă conjunctură, tinere prieten. Aici, sub Crucea Sudului, să găsească un tânăr Templier...”

„N-aș vrea să mă considerați un adept...”

„Vai de mine, domnule Casaubon! Dacă ați ști câtă șarlatanie există în domeniul ăsta...”

„Știu, știu.”

„Tocmai. Dar trebuie să ne revedem, înainte de a vă întoarce.” Ne dădurăm întâlnire pentru a doua zi: toți trei voiam să explorăm mica piață acoperită din lungul portului.

Acolo ne-am reîntâlnit, într-adevăr, în dimineața următoare, și era un târg de pește, un suk arab, o expoziție patronală care proliferase cu virulența unui cancer, un fel de Lourdes invadat de forțele răului, unde magi aducători de ploaie puteau face casă bună alături de capucini extatici și stigmatizați, printre săculețe aducătoare de noroc cu rugăciuni cusute în umplutură, mânuțe de piatră dură care arătau jetoane de joc, fragmente de coral, crucifixe, stele ale lui David, simboluri sexuale din religii preiudaice, hamacuri, covoare, sacoșe, sfîncși, inimi sacre, tolbe de indieni bororo, coliere de scoici. Mistica degenerată a conchistadorilor europeni se contopea cu știința calitativă a sclavilor, așa cum culoarea pielii fiecăruia dintre cei de acolo nara o istorie a unor genealogii pierdute.

„Iată”, zise Agliè, „o imagine a ceea ce manualele de etnologie numesc sincretismul brazilian. Urât cuvânt, luat din știința oficială. Dar în sensul lui cel mai înalt, sincretismul e recunoașterea unei unice Tradiții, ce străbate și nutrește toate religiile, toate înțelepciunile, toate filosofii. Înțeleptul nu-i cel care discriminează, e cel care pune laolaltă fâșiile de lumină, de oriunde ar proveni ele... Și deci sunt mai deștepți acești sclavi, sau descendenți de sclavi, decât etnologi de la Sorbona. Mă înțelegeți, cel puțin dumneavoastră, frumoasă doamnă?”

„Nu cu mintea”, zise Amparo. „Cu uterul. Mă scuzați, contele de Saint-Germain nu s-ar exprima așa, îmi închipui. Vreau să spun că sunt născută în această țară și chiar ceea ce nu știu îmi vorbește de undeva, de aici, cred...” Își duse mâna la sân.

„Cum i-a zis în seara aceea cardinalul Lambertini unei doamne cu o splendidă cruce de diamante pe decolteu? Ce fericire ar fi să mori pe calvarul ăsta. Tot așa mi-ar plăcea mie să aud vocile acelea. Acum trebuie să mă scuz eu, față de amândoi. Vin dintr-o epocă în care ai fi făcut pe dracu-n patru, numai să aduci un omagiu frumuseții. Poate vreți să rămâneți singuri. O să ținem legătura.”

„Ți-ar putea fi tată”, i-am spus lui Amparo în timp ce-o târâm printre tarabe.

„Ba chiar străbunic. Ne-a dat de înțeles că are cel puțin o mie de ani. Ești gelos pe mumia faraonului?”

„Sunt gelos pe cine-ți aprinde ție un beculeț în cap.”

„Ce frumos, asta-i iubire.”

Povestind într-o zi că îl cunoscuse pe Pilat din Pont la Ierusalim, el descria minuțios casa guvernatorului și enumera felurile servite la cină. Cardinalul de Rohan, crezând că cele auzite sunt niște fantezii, i s-a adresat valetului contelui de Saint-Germain, un bătrân cu părul alb și cu o înfățișare de om onest: „Prietene, îi spuse, nu-mi vine să cred ceea ce zice stăpânul tău. Că ar fi ventriloc, mai treacă-meargă; că ar face aur, pot accepta; dar că ar avea două mii de ani și că l-ar fi văzut pe Pilat din Pont, asta mi se pare prea de tot. Dumneata te aflai de față ?” „Oh, din păcate, nu, monseniore, răspunse cu nevinovăție valetul, eu sunt în serviciul domnului conte de numai patru sute de ani.”

(Collin de Plancy, *Dictionnaire infernal*, Paris, Mellier, 1844, p. 434)

În zilele care au urmat am fost acaparat de orașul Salvador. Am rămas prea puțin timp la hotel. Răsfoind indicele cărții despre rozacruceeni am găsit o trimitere la contele de Saint-Germain. Ia te uită, mi-am zis, *tout se tient*.

Despre el, Voltaire scria: „C'est un homme qui ne meurt jamais et qui sait tout”, iar Frederic al Prusiei îi răspundea că „c'est un comte pour rire”. Horace Walpole vorbea de el ca despre un italian, sau spaniol, sau polonez care s-ar fi îmbogățit în Mexic, iar după aceea a fugit la Constantinopol cu bijuteriile soției sale. Lucrurile cele mai sigure despre el ne sunt transmise în memoriile doamnei de Hausset, fosta *dame de chambre* a doamnei de Pompadour (frumoasă referință, zicea Amparo, intolerantă). Este cunoscut sub diferite nume: Surmont la Bruxelles, Welldone la Leipzig, marchiz de Aymar, de Bedmar sau de Belmar, conte Soltikoff. Arestat la Londra în 1745, unde strălucea ca muzician, cântând la vioară și la clavecin în saloane; trei ani după aceea, la Paris, își oferă serviciile lui Ludovic al XV-lea, ca expert în vopsele, în schimbul unei șederi la castelul Chambord. Regele îi dă misiuni diplomatice în Olanda, unde intră în niște încurcături și fuge din nou la Londra. În 1762 îl găsim în Rusia, apoi iarăși în Belgia. Acolo îl întâlnește Casanova, care povestește cum a transformat o monedă în aur. În '76 se află la curtea lui Frederic al II-lea, căruia-i prezintă diferite proiecte chimice, ca să moară după opt ani în Schleswig, la landgraful de

Hesse, unde punea pe roate o fabrică de vopsele.

Nimic ieșit din comun, cariera tipică a aventurierului de pe la 1700, având doar mai puține amoruri decât Casanova și escrocherii mai puțin teatrale decât cele ale lui Cagliostro. În fond, cu excepția câtorva incidente, se bucură de un anume credit pe lângă potențați, cărora le promite miracolele alchimiei, dar cu un profit industrial sigur. Atâta doar că în jurul lui și, desigur, întreținut de el, ia naștere zvonul despre nemurirea sa. Prin saloane este auzit evocând cu dezinvoltură evenimente trecute ca și cum ar fi fost martor ocular la ele, și-și cultivă legenda cu grație, oarecum în surdină.

Cartea mea cita și un fragment, din *Gog*, de Giovanni Papini, unde se descrie o întâlnire nocturnă, pe puntea unui transatlantic, cu contele de Saint-Germain: apăsător de trecutul milenar, de amintirile ce-i împânzesc mintea, cu accente de disperare ce amintesc de Funes „el memorioso” al lui Borges, numai că textul lui Papini datează din 1930. „Să nu-ți închipui că soarta celor ca mine e de invidiat”, îi spune contele lui Gog. „După vreo două secole, un plictis incurabil pune stăpânire pe nefericiții nemuritori. Lumea e monotonă, oamenii nu învață nimic și, la fiecare generație, cad iarăși în aceleași erori și orori; evenimentele nu se repetă, dar se aseamănă... Se termină noutățile, surprizele, revelațiile. Pot să-ți mărturisesc dumitale, acum, când doar Marea Roșie ne ascultă: nemurirea mea a ajuns să mă plictisească. Pământul nu mai are secrete pentru mine și nu mi mai pun speranța în semenii mei.”

„Curios personaj”, am comentat eu. „E clar că Agliè al nostru se prefacă că-l întruchipează. Gentilom matur, cam fezandat, cu bani de risipit, timp liber de călătorit și o propensiune pentru supranatural.”

„Un reacționar coerent, care are curajul de a fi decadent. În fond, îl prefer burghezilor democrați”, zise Amparo.

„*Women power, women power*, și mai și cazi în extaz pentru o sărutare de mână.”

„Așa ne-ați educat voi, timp de secole. Lăsați-ne să ne eliberăm puțin câte puțin. N-am spus că aș vrea să mă mărit cu el.”

„Slavă Domnului.”

Săptămâna următoare a fost rândul lui Agliè să-mi telefoneze. În seara aceea urma să fim admiși într-un *terreiro de candomble*. Nu puteam fi admiși în timpul ritualului, pentru că Ialorixá nu avea încredere în turiști, dar ea însăși avea să ne întâmpine înainte de începerea lui și avea să ne arate locul.

El veni să ne ia cu mașina și conduse printre *favelas*, până dincolo de colină. Edificiul în fața căruia ne-am oprit avea o înfățișare modestă, un fel de hardughie industrială, dar în prag un negru bătrân ne primi purificându-ne cu niște fumigații. Mai încolo, într-o mică grădină austeră, văzurăm un soi de coșniță imensă, făcută din foi mari de palmier pe care se aflau la vedere niște delicatese tribale, *comidas de santo*.

Înăuntru dădurăm peste o sală mare, cu pereții acoperiți cu tablouri, un fel de ex-voto, de măști africane. Agliè ne explică felul cum era aranjat decorul: în fund, băncile pentru

neinițiați, alături estrada pentru instrumente și scaunele pentru așa-numiții Oga.

„Sunt oameni de condiție bună, nu neapărat credincioși, dar care respectă cultul. Aici, la Bahia, marele Jorge Amado e Oga într-un *terreiro*. A fost ales de Iansa, stăpâna războiului și a vânturilor...”

„Dar de unde provin aceste divinități?” am întrebat.

„E o istorie complicată. Mai întâi, există o ramură sudaneză, care se impune în nord încă de la începuturile sclavagismului, iar din acest trunchi provine candomble-ul așa-ziișilor orixas, adică al divinităților africane. În statele din sud avem influența grupurilor bantu, și în acest punct încep amestecăturile în lanț. În timp ce cultele din nord rămân credincioase religiilor africane originare, în sud macumba primitivă evoluează către umbanda, care este influențată de catolicism, kardecism și ocultismul european...”

„Deci astă-seară n-au a face templierii?”

„Templierii erau o metaforă. În orice caz, astă-seară nu-i vorba de ei. Dar sincretismul are o mecanică foarte subtilă. Ați observat afară, la intrare, lângă *comidas de santo*, o statueta din fier, un fel de drăcușor cu furcă și cu niște ofrande votive la picioare? Este Exu, foarte puternic în cultul umbanda, dar nu și în candomble. Și totuși, și candomble-ul îl cinstește, îl consideră un spirit mesager, un fel de Mercur degenerat. În umbanda ești posedat de Exu, aici nu. Totuși, e tratat cu bunăvoință, nu se știe niciodată. Uitați-vă acolo, pe perete...” Îmi arată statuia policromă a unui *indio* nud și pe aceea a unui sclav bătrân, negru înveșmântat în alb, șezând și fumându-și pipa: „Aceștia sunt un *caboclo* și un *preto velho*, spirite de răposați, care în riturile umbanda contează foarte mult. Ce cauă aici? Li se aduce omagiu, nu sunt utilizați, pentru că ritul candomble stabilește raporturi numai cu orixas africani, dar asta nu înseamnă că sunt renegați”.

„Dar ce rămâne să aibă în comun toate aceste biserici?”

„Să zicem că toate cultele afro-braziliene sunt până la urmă caracterizate de faptul că, în timpul ritului, inițiații sunt posedați, ca în transă, de o ființă superioară. În candomble sunt orixas, în umbanda sunt spiritele decedaților...”

„Îmi uitasem țara și rasa”, zise Amparo. „Doamne, puțină Europă și un strop de materialism istoric m-au făcut deja să dau uitării totul, și totuși poveștile astea le ascultam de la bunica mea...”

„Un strop de materialism istoric?” surâse Agliè. „Mi se pare c-am mai auzit vorbindu-se de așa ceva. Un cult apocaliptic practicat de tipul acela născut la Trier, nu-i așa?”

Am strâns-o pe Amparo de braț.

„No *pasaran*, iubito.”

„Isuse Cristoase”, murmură ea.

Agliè urmărise fără să intervină micul nostru dialog pe șoptite.

„Puterile sincretismului sunt infinite, draga mea. Dacă vrei, îți pot oferi versiunea politică la toată povestea asta. Legile secolului al XIX-lea restituie libertatea sclavilor, dar

în încercarea de a aboli stigmatele sclaviei sunt arse toate arhivele târgului cu sclavi. Sclavii devin formal liberi, dar fără trecut. Și atunci încearcă să reconstituie o identitate colectivă, în lipsa celei familiale. Se întorc la rădăcinile lor. Este modul lor de a se opune, cum ziceți voi, tinerii, forțelor dominante.”

„Dar parcă ați spus chiar adineauri că se amestecă sectele acelea europene,” zise Amparo.

„Draga mea, puritatea e un lux, iar sclavii iau ceea ce găsesc. Dar se răzbună. Azi au capturat mai mulți albi decât poți să-ți închipui. Cultele africane originare aveau slăbiciunea tuturor religiilor, erau locale, etnice, mioape. În contact cu miturile cuceritorilor, ei au rețrăit un vechi miracol: au redat vitalitatea cultelor misterice din al doilea și al treilea secol al erei noastre, din bazinul mediteranean, între o Romă care se dezagrega încet-încet și fermentii ce veneau din Persia, din Egipt, din Palestina pre-iudaică... În secolele Imperiului de Jos, Africa primește influențele întregii religiozități mediteraneene și le depozitează, le condensează. Europa se vede coruptă de creștinismul rațiunii de stat, Africa conservă comori de înțelepciune, așa cum le conservase și le răspândise și pe timpul egiptenilor, dăruindu-le grecilor, care le-au făcut chisăliță.”

Există un corp care cuprinde tot întregul lumii, și închipuiește-ți-l de formă circulară, fiindcă aceasta e forma Totului... Închipuiește-ți acum că sub cercul acestui corp stau cei 36 de decani, în centru, între cercul întregului și cercul zodiacului, despărțind aceste două cercuri și, ca să spunem așa, mărginind zodiacul; lasă-te purtat de-a lungul zodiacului cu planetele... Schimbarea regilor, ușurarea cetăților, foametea, molima, revărsarea mării, cutremurele, nimic din toate acestea nu are loc fără înrâurirea decanilor...

(*Corpus Hermeticum*, Stobaeus, excerptum VI)

„Dar care știință?”

„Vă dați seama cât de mare trebuie să fi fost epoca din secolele al doilea și al treilea după Cristos? Nu în ceea ce privește fastul imperiului, aflat pe sfârșite, ci prin ceea ce înflorește în acest timp în bazinul mediteranean. La Roma pretorienii tăiau beregata împăraților lor, iar în Mediterana înflorește epoca lui Apuleius, a misterelor lui Isis, a marii reînțoarceri a unor spiritualități cum au fost neoplatonismul, gnoza... Vremuri fericite, când creștinii nu luaseră încă puterea și nu-i trimiseseră la moarte pe eretici. O epocă splendidă, locuită de Nous, străfulgerată de *extasis*, populată de prezențe, de emanații, demoni și cohorte îngerești. E o știință difuză, dezlânată, veche de când lumea, care datează dinaintea de Pitagora, de la brahmanii din India, de la evrei, magi, gimnosofiști și chiar de la barbarii din nordul extrem, de la druizii din cele două Galii și din insulele britanice. Grecii considerau că barbarii erau barbari pentru că nu știau a se exprime, cu limbajele acelea care, în urechile lor mult prea educate, sunau ca niște lătrături. Dimpotrivă, în epoca noastră s-a hotărât că barbarii știau mult mai mult decât elinii, și asta tocmai fiindcă limbajul lor era impenetrabil. Dumneavoastră credeți că cei care vor dansa astă-seară cunosc sensul tuturor cântecelor și al numelor magice pe care le vor rosti? Din fericire, nu, pentru că numele necunoscut va funcționa ca exercițiu de respirație, vocalizare mistică. Epoca Antoninilor... Lumea era plină de corespondențe minunate, de asemănări subtile, trebuia să le pătrunzi, să te lași pătruns de ele cu ajutorul visului, al oracolului, al magiei, care îți îngăduie să acționezi asupra naturii și a forțelor ei punând în mișcare asemănătorul prin asemănător, înțelepciunea e insesizabilă, volatilă, scapă oricărei măsuri. Iată de ce în epoca aceea zeul învingător a fost Hermes,

inventatorul tuturor șiretlicurilor, zeul căilor încrucișate, al hoților, dar și meșterul scrierii, artă a iluziei și a diferenței, al navigației, ce te trage către capătul oricărui hotar, unde totul se confundă la orizont, al vinciurilor de ridicat pietre de la pământ, și al armelor, care preschimbă viața în moarte, și al pompelor de apă, care fac materia grea să devină ușoară, al filosofiei, care amăgește și înșală... Și știi unde e pus astăzi Hermes ? Aici, l-ați văzut la ușă, îl numesc Exu, acest mesager al zeilor, mediator, comerciant, neștiutor de deosebirea dintre bine și rău.”

Se uită la noi cu o neîncredere amuzată. „Dumneavoastră credeți că, așa cum face Hermes cu mărfurile, sunt și eu prea ușuratic împărțind astfel zeii. Uitați-vă la cărțulia pe care am cumpărat-o azi-dimineață într-o librărie de duzină din Pelourinho. Magii și mistere ale sfântului Ciprian, rețete de farmece ca să câștigi o iubire sau ca să-ți faci dușmanul să moară, invocații către îngeri și către Fecioară. Literatură populară, pentru misticii ăștia de culoare neagră. Însă e vorba de sfântul Ciprian din Antiohia, despre care există o imensă literatură din acele secole de argint. Cei care i-au dat viață vor ca el să fie instruit în toate privințele și să știe ceea ce e pe pământ, în aer și în apa mării și îl trimite în ținuturile cele mai îndepărtate ca să învețe toate misterele, să cunoască felul cum iau naștere și cum se degradează ierburile, virtuțile plantelor și ale animalelor, nu acelea din istoria naturală, ci acelea din știința ocultă, îngropată în adâncul tradițiilor arhaice și îndepărtate. Iar Ciprian se consacră la Delfi lui Apollo și dramaturgiei șarpelui, cunoaște misterele lui Mithra, la cincisprezece ani, pe muntele Olimp, sub îndrumarea a cincisprezece hierofanți, asistă la riturile de evocare a Prințului Acestei Lumi, pentru a-i stăpâni urzelile; la Argos este inițiat în misterele Herei; în Frigia învață mantica hepatoscopiei, și astfel nu mai era lucru pe pământ, în mare sau în aer pe care el să nu-l cunoască, nici apariție, nici obiect al științei, nici artificiu de orice fel, nici măcar arta de a schimba prin sortilegiu cele scrise. În templele subterane de la Memfis învață cum comunică demonii cu lucrurile terestre, locurile de care se feresc ei, obiectele pe care le îndrăgesc, și cum locuiesc tenebrele, și ce rezistențe opun în anumite domenii, și cum pot să posedă sufletele și trupurile, și ce efecte obțin ei din cunoașterea superioară, memorie, teroare, iluzie, și arta de a produce zguduiri de pământ și de a influența curenții subpământeni... Pe urmă, vai, el se convertește; dar ceva din știința lui rămâne, se transmite, și acum îl regăsim aici, în gura și în mintea acestor zdrențăroși cărora voi le spuneți idolatri. Dragă prietenă, ceva mai înainte dumneata te uitai la mine ca și cum aș fi fost un *ci devant*. Cine trăiește în trecut ? Dumneata, care ai vrea să dăruiești acestei țări ororile secolului proletar și industrial, sau eu, care vreau ca biata noastră Europă să regăsească naturalețea și credința acestor Iii de sclavi?”

„Isuse”, șuieră Amparo, cu răutate, „știți și dumneavoastră că-i un mod de a-i face să stea liniștiți...”

„Nu liniștiți. Capabili să cultive în continuare așteptarea. Fără sentimentul așteptării nu există nici măcar paradisul, nu ne-ați învățat voi, europenii, asta?”

„Adică eu aș fi europeană ?”

„Nu contează culoarea pielii, contează credința în Tradiție. Pentru a reda sentimentul așteptării unui Occident paralizat de bunăstare, ăștia plătesc, poate suferă, dar cunosc încă

acel limbaj al spiritelor naturii, al aerului, al apelor, al vânturilor...”

„Ne exploatați încă o dată.”

„Încă ?”

„Sigur, dumneavoastră trebuie să fi învățat asta în ‘89, domnule conte. Când ne săturăm, pac!” Și, surâzând ca un înger, ea își trecuse mâna întinsă, superbă, pe sub gât. La Amparo îmi stârneau dorințe până și dinții.

„Dramatic lucru”, zise Agliè, scoțându-și din buzunar tabachera și mângâind-o cu mâinile împreunate. „Așadar m-ai recunoscut? Dar în ‘89 nu sclavii au făcut capetele să se rostogolească, ci acei burghezi de treabă pe care dumneata trebuie că-i detești. Și pe urmă, contele de Saint-Germain, în atâtea secole, a văzut atâtea capete rostogolindu-se și tot atâtea întorcându-se la loc pe gâturi. Dar iată că sosește *mae-de-santo*, Ialorixá.”

Întâlnirea cu stareța din *terreiro* a fost calmă, cordială, populară și totodată cultivată. Era o negresă voinică, cu un surâs sclipitor. La prima vedere ai fi zis că-i o gospodină, dar când începurăm să vorbim am înțeles de ce femeile ca ea puteau domina viața culturală din Salvador.

„Dar acești orixas sunt persoane sau forțe ?” am întrebat-o. *Mae-de-santo* răspunse că erau forțe, desigur, apă, vânt, frunze, curcubeu. Dar cum să-i împiedici pe oamenii simpli să-i vadă ca pe niște războinici, femei, sfinți din bisericile catolice? Dumneavoastră, spuse ea, nu tot așa adorați o putere cosmică sub forma atâtor fecioare ? Important e să venerezi forța, înfățișarea trebuie să fie potrivită cu posibilitățile de înțelegere ale fiecăruia.

Apoi ne invită să ieșim în grădina din spate pentru a vizita capelele, înainte de începerea ritului. În grădină se aflau casele zeităților orixas. Un stol de fete negre, în port bahian, trebăluiau vesele, făcând ultimele pregătiri.

Casele sfinților orixas erau presărate prin grădină ca niște chilio de pe Muntele Sfânt, și aveau expusă în exterior imaginea sfântului corespunzător. În interior te izbeau culorile crude ale florilor, ale statuilor, ale mâncărilor fierte de curând și oferite zeilor. Alb pentru Oxala, albastru și roz pentru Yemanja, roșu și alb pentru Xang, galben și auriu pentru Ogun... Inițiații îngenuncheau, sărutând pragul și atingându-se pe frunte și după ureche.

Dar atunci, am întrebat, Yemanja este sau nu Maica Imaculatei Concepțiuni? Iar Xang e sfântul Ieronim sau nu?

„Nu puneți întrebări nelalocul lor”, mă sfătui Agliè. „În cultul umbanda e și mai complicat. Din linia lui Oxala fac parte sfântul Anton și sfinții Cosma și Damian. Din linia Yamanjei fac parte sirenele, ondinele, spiritele caboclas ale mării și ale fluviilor, zeitățile marine și stelele călăuzitoare. Din linia orientală fac parte hindușii, medicii, învățații, arabii și marocanii, japonezii, chinezii, mongolii, egiptenii, aztecii, incașii, caribii și romanii. Din linia lui Oxossi fac parte soarele, luna, caboclo al cascadelor și caboclo al celor negre. Din linia lui Ogun fac parte Ogun Beira-Mar, Rompe-Mato, Iara, Mege, Naruee... în fine, depinde.”

„Cristoase”, zise Amparo.

„Se zice Oxala”, îi șoptii eu atingându-i urechea. „Fii calmă, *no pasaran*.”

Ialorixá ne arată o serie de măști pe care niște învățăcei le duceau în templu. Erau un fel de bautta mari de paie, adică tichii, cu care aveau să se acopere mediumii pe măsură ce intrau în transă, pradă divinității. E o formă de pudoare, ne spuse ea, în unele *terreiros* cei predestinați dansează cu fața descoperită, arătându-și patima în fața celor prezenți. Însă inițiatul trebuie protejat, respectat, sustras curiozității profanilor sau a celor care, oricum, nu-i pot înțelege jubilaria interioară și starea de grație. Era obiceiul acestui *terreiro*, ne spuse, și de aceea nu erau admiși cu ușurință străinii. Dar poate că într-o zi vor fi, cine știe, comentă ea. Își lua în felul acesta rămas-bun.

Totuși, nu voia să ne lase să plecăm înainte de a ne fi oferit, nu din coșnițe, care trebuiau să rămână neatinsă până la sfârșitul ritului, ci din bucătăria ei, câte ceva din *comidas de santo*. Ne duse în spatele terreiro-ului, și aici avu loc un adevărat banchet policrom cu *mandioca*, *pimenta*, *cocos*, *amendoim*, *gemgibre*, *moqueca de siri mole*, *vatapa*, *efo*, *caruru*, fasole neagră cu *farofa*, într-o mireasmă dulce de mirodenii africane, cu izuri tropicale dulcele și tari, din care gustarăm cu evlavie, știind că luam parte la ospățul străvechilor zei sudanezi. Pe drept cuvânt, ne spuse Ialorixá, pentru că fiecare dintre noi, fără s-o știe, era fiul unui orixa, și adesea se putea spune și al cui. Am întrebat, făcându-mi curaj, al cui fiu eram. Ialorixá mai întâi se eschivă, spuse că nu se putea stabili cu precizie, pe urmă consimți să-mi examineze palma, își trecu degetele peste ea, mă privi în ochi, apoi zise: „Ești fiul lui Oxala”.

M-am simțit mândru de asta. Amparo, acum destinsă, sugerează să se dezvăluie al cui fiu era Agliè, dar el spuse că prefera să nu știe.

Întorși acasă, Amparo îmi spuse: „Te-ai uitat în palma lui? În loc de linia vieții, are un șir de linii frânte. Ca un pârâiaș care întâlnește o piatră și începe din nou să curgă cu un metru mai încolo. Linia cuiva care trebuie să fi murit de mai multe ori”.

„Campion internațional la metempsihoză în lungime.”

„No *pasaran*”, râse Amparo.

Prin simplul fapt că ei își schimbă și-și ascund numele, că mint în privința vârstei lor și fiindcă, așa cum admit ei înșiși, vin fără să se lase recunoscuți, nu există logician care să poată nega că trebuie neapărat ca ei să existe cu adevărat.

(Heinrich Neuhaus, *Pia et ultimissima admonestatio de Fratribus Roseae-Crucis, nimirum: an sint? quales sint? unde nomen illud sibi asciverint*, Danzig, Schmidlin, 1618 - ed. fr. 1623, p. 5)

Diotallevi zice că Hesed este sefirotul grației și al iubirii, foc alb, vânt din sud. Alaltăseară, în periscop, mă gândeam că ultimele zile petrecute la Bahia cu Amparo stăteau sub acest semn.

Mi-aminteam — câte nu-ți aduci aminte în timp ce aștepți în întuneric, ore întregi — una dintre ultimele seri. Picioarele ne dureau de cât merseserăm pe străduțe și prin piețe și ne duseserăm la culcare devreme, dar fără să ne fie somn. Amparo se culcușise pe o pernă în poziție fetală și se prefăcea că citește printre genunchii ușor depărtați unul dintre micile mele manuale despre ritul umbanda. Când și când se întindea alene pe spate, cu picioarele depărtate și cu cartea pe burtă, și rămânea să mă asculte pe mine, care citeam cartea despre rozacruceeni și încercam s-o atrag în descoperirile mele. Seara era plăcută, dar, cum ar fi scris Belbo în fișierele lui, istovit de literatură, nu se simțea nici o adiere de vânt. Ne permisese un hotel bun, dincolo de fereastră se zărea marea, iar din despărțitura rezervată bucătăriei, încă luminată, îmi surâdea, reconfortându-mă, un coșuleț cu fructe tropicale cumpărate de dimineață din piață.

„Zice aici că în 1614 apare în Germania o scriere anonimă, *Allgemeine und general Reformation*, sau *Reforma generală și comună a întregului univers, urmată de Fama Fraternitatis a Onorabilei Frății a Rozei-Cruce, adresată tuturor înțelepților și suveranilor din Europa, împreună cu un scurt răspuns al Domnului Haselmeyer, care din acest motiv a fost aruncat în temniță de Iezuiți și pus în fiare pe o galeră. Dată acum la tipar și făcută cunoscută tuturor inimilor sincere. Editată la Cassel de Wilhelm Wessel.*”

„Nu-i cam lung?”

„Se pare că prin anii 1600 titlurile erau toate așa. Le scria Lina Wertmuller. E o operă satirică, o fabulă despre o reformă generală a omenirii și, pe deasupra, copiată în parte din

Termeni de comparație din Parnas de Traiano Boccalini. Dar conține un opuscul, o cărticică, un manifest de vreo duzină de paginuțe, *Fama Fraternitatis*, care va fi republicat în parte în anul următor, concomitent cu un alt manifest, de data asta în latină, *Confessio fraternitatis Roseae Crucis, ad eruditos Europae*. În amândouă, Confreria rozacruceenilor se prezintă și vorbește despre propriul ei fondator, un misterios C.R. Abia după aceea, și din alte izvoare, se va clarifica sau se va hotărî că e vorba de un anume Christian Rosencreutz.”

„De ce acolo nu e numele complet?”

„Uită-te, e o risipă de inițiale, aici nimeni nu e pomenit cu numele întreg, pe toți îi cheamă G.G.M.P.I. și cine are cât de cât o poreclă mai afectuoasă se numește P.D. Se povestesc anii de formație ai lui C.R., care întâi vizitează Sfântul Mormânt, apoi ridică pânzele spre Damasc, pe urmă trece în Egipt, iar de acolo la Fez, care în acea vreme era pesemne unul dintre sanctuarele înțelepciunii musulmane. Acolo Christian al nostru, care deja știa greaca și latina, învață limbile orientale, fizica, matematica, științele naturii și acumulează toată știința milenară a arabilor și a africanilor, până la Cabală și la magie, traducând chiar în latină un misterios *Liber M*, și cunoaște astfel toate secretele macro și microcosmosului. De două secole e deja la modă tot ce e oriental, în special dacă nu se înțelege ce înseamnă.”

„Mereu fac așa. Ești înfometat, frustrat, asuprit? Cere cupa misterului! Ține...” Și-mi făcea sul o hârtiuță.

„E din cel bun.”

„Vezi că vrei să te prostesti și tu.”

„Ba eu știu că e chimie și atât. Nu există mister. Sar peste cal chiar și cei care nu știu ebraică. Vino-ncoa’.”

„Așteaptă. Pe urmă Rosencreutz trece în Spania și-și face și acolo provizii din cele mai oculte doctrine, și zice că se apropie tot mai mult și mai mult de Centrul oricărei științe. Iar în cursul acestor călătorii, care pentru un intelectual al epocii reprezentau o adevărată ghiftuire cu înțelepciune, înțelege că trebuie să fondeze în Europa o societate care să-i îndrume pe guvernanți pe căile cunoașterii și ale binelui.”

„O idee originală. Merita să studieze atâta. Vreau niște *mamaia* proaspătă.”

„E în frigider. Fii bună și du-te tu, eu lucrez.”

„Dacă lucrezi, ești furnică și dacă ești furnică, faci ca furnica, așa că du-te după provizii.”

„*Mamaia* e voluptate, deci se duce greierele. Dacă nu, mă duc eu și citești tu.”

„Nici nu mă gândesc. Urăsc cultura omului alb. Mă duc.”

Amparo se ducea către bucătărie și-mi plăcea s-o doresc ușa, privind-o contra luminii. Iar în acest timp C.R. se întorcea în Germania și, în loc să se dedice transmutării metalelor, cum deja i-ar fi permis imensa lui știință, hotăra să se consacre unei reforme spirituale. Întemeia Confreria, inventând o limbă și o scriere magică, ce ar fi servit drept

fundament științei fraților care aveau să vină.

„Nu, că murdăresc cartea, bagă-mi-o în gură, nu, nu face pe proasta, așa, bine. Doamne, ce bună-i *mamaia*, rosencreutzlische Mutti-ja-ja... Dar știi că ceea ce primii rozacruceeni au scris în primii ani ar fi putut ilumina lumea, dornică de adevăr?”

„Și ce au scris?”

„Aici e trucul, manifestul nu spune, te lasă să-ți vină apă-n gură. E un lucru atât de important, dar atât de important, încât trebuie să rămână secret.”

„Ce nemernici.”

„Nu, nu, au, încetează. Oricum, rozacruceenii, cum se înmulțesc, hotărăsc să se răspândească în cele patru zări ale lumii, cu misiunea de a îngriji gratuit bolnavii, de a nu purta veșminte prin care să poată fi recunoscuți, de a se camufla întotdeauna după obiceiurile fiecărei țări, de a se întâlni o dată pe an și de a rămâne în secret timp de o sută de ani.”

„Scuză-mă, dar ce reformă voiau să facă, dacă abia fusese una? Iar Luther ce era, căcat?”

„Păi asta se întâmpla înainte de reforma protestantă. Aici, în notă, se spune că dintr-o lectură atentă din *Fama* și din *Confessio* se deduce...”

„Cine deduce?”

„Când se deduce, se deduce. Nu contează cine. Rațiunea, bunul-simț... Hei, dar ce te apucă... Vorbim de rozacruceeni, un lucru serios...”

„Se-nțelege.”

„Atunci, după cum se deduce, Rosencreutz s-a născut în 1378 și moare în 1484, la frumoasa vârstă de o sută șase ani, și nu e greu de intuit că frăția secretă a contribuit nu puțin la acea Reformă care, în 1615, își sărbătorea centenarul. Ce-i drept, în stema lui Luther apar un trandafir și o cruce.”

„Frumoasă fantezie.”

„Voiai ca Luther să-și pună în stemă o girafă în flăcări sau un ceas lichefiat? Fiecare e fiul propriului său timp. Am priceput al cui fiu sunt eu, taci din gură, lasă-mă să continuu. Pe la 1604, rozacruceenii, în timp ce restaurează o parte din palatul sau castelul lor secret, găsesc o lespede în care era înfipt un piron. Extrag pironul, cade o parte din perete, apare o ușă pe care e scris cu litere mari POST CXX ANNOS PATEBO...”

Aflasem asta din scrisoarea lui Belbo, dar nu putui să nu reacționez: „Dumnezeule...”

„Ce e?”

„E la fel cu un document al templierilor care... E o întâmplare pe care nu ți-am povestit-o niciodată, cu un anume colonel...”

„Și atunci? Templierii au copiat după rozacruceeni.”

„Păi, templierii sunt mai înainte.”

„Atunci rozacruceenii au copiat după templieri.”

„Iubito, fără tine aş face un scurtcircuit.”

„Iubitule, te-a distrus Agliè ăsta. Tu aştepţi revelaţia.”

„Eu? Eu nu aştept nimic!”

„Cu atât mai bine, fii atent la opiul popoarelor!”

„El pueblo unido jamas sera vencido.”

„Râzi, tu, râzi. Dă-i înainte, să aud ce ziceau cretinii ăia.”

„Cretinii ăia au învăţat totul în Africa, n-ai auzit?”

„În Africa ei tocmai începeau să ne împacheteze şi să ne trimită aici.”

„Mulţumeşte cerului. Puteai să te naşti la Pretoria.” O sărutam şi continuam: „Dincolo de uşă se descoperă un mormânt cu şapte laturi şi şapte unghiuri, luminat din belşug de un soare artificial. În mijloc, un altar rotund, împodobit cu diverse citate sau embleme, de tipul NEQUAQUAM VACUUM...”

„Ne qua qua? Semnează Răţoiul Donald?”

„E pe latineşte, nu-ţi dai seama? Vrea să zică «golul nu există».”

„Cu atât mai bine, altfel ţi-nchipui ce groaznic.”

„Vrei să dai tu drumul la ventilator, *animula vagula blandula* ?”

„Dar e iarnă.”

„Pentru voi, cei din emisfera greşită, dragă. Suntem în Iulie, ai răbdare, dă drumul la ventilator, nu pentru că eu sunt bărbatul, ci pentru că e pe partea ta. Mersi. În fine, sub altar se găseşte corpul intact al fondatorului. În mână ţine un *Liber I*, plin ochi de o infinită înţelepciune, şi păcat că lumea nu o poate cunoaşte — zice manifestul —, altfel pleosc, bau, brr, scrâşşş!”

„Au!”

„Ziceam că... Manifestul se încheie promiţând un imens tezaur ce rămâne să fie descoperit şi nemaipomenite revelaţii asupra raporturilor dintre macrocosmos şi microcosmos. Nu vă iluzionaţi că suntem alchimişti de trei parale şi vă învăţam să produceţi aurul. Asta-i treabă de pungaşi, iar noi vrem mai mult şi ţintim mai sus, în toate sensurile. Răspândim *Fama* aceasta în cinci limbi, ca să nu mai vorbim de *Confessio*, curând pe ecranele noastre. Aşteptăm răspunsuri şi idei de la docti şi de la ignoranţi. Scrieţi-ne, telefonaţi, spuneţi-ne numele voastre, să vedem dacă sunteţi demni să luaţi parte la secretele noastre, din care v-am servit doar o palidă gustare. *Sub umbra alarum tuarum Iehova.*”

„Ce zice?”

„E fraza de rămas-bun. Închei şi la revedere. În fine, se pare că rozacruceenii nu pot să nu dea pe faţă ceea ce au aflat şi aşteaptă numai să găsească interlocutorul potrivit. Dar nu

spun un cuvânt despre ceea ce știu.”

„Ca tipu’ ăla cu poza lui, reclama aia pe care am văzut o în revista din avion: dacă-mi trimiteți zece dolari, vă învăț secretul de a deveni milionari.”

„Păi el nu minte. *El* a descoperit respectivul secret. Ca și mine.”

„Ascultă, mai bine continuă și citește. Parcă nu m-ai mai fi văzut până în seara asta.”

„Întotdeauna e ca și cum ar fi prima dată.”

„Cu atât mai rău. N-am încredere în primul venit. Dar cum e posibil să găsești numai tu lucruri dintr-astea? Mai întâi templierii, pe urmă rozacruceenii, dar pe Plehanov, să zicem, l-ai citit?”

„Nu, aștept să-i descopăr mormântul, peste o sută douăzeci de ani. Dacă nu cumva Stalin l-o fi înmormântat cu *caterpillar*-ele.”

„Ești prost. Mă duc la baie.”

Și chiar faimoasa fraternitate a Rozei-Cruce declară că prin tot universul circulă profeții delirante, într-adevăr, abia ce a apărut acea fantasmă (deși Fama și Confessio dovedesc că era vorba de simpla distracție a unor minți leneșe), a produs o speranță de reformă universală și a generat lucruri în parte ridicole și absurde, în parte incredibile. Și astfel, oamenii probi și onești din diferite țări s-au pretat la această înșelăciune și bătaie de joc ca să se pună în mod deschis sub patronajul lor sau ca să se convingă că ar fi putut să li se vădească acestor frați... cu ajutorul Oglinzii lui Solomon sau în alt mod ocult.

(Christoph von Besold [?], Apendice la Tommaso Campanella, *Von der Spanischen Monarchy*, 1623)

În continuare era și mai și, iar când Amparo se întorcea eram deja în măsură să-i vestesc lucruri formidabile. „E o istorie incredibilă. Manifestele apar într-o epocă în care textele de felul ăsta se găseau cu ghiotura, toată lumea caută o reînnoire, un secol de aur, o țară de lapte și miere a spiritului. Unii frunzăresc prin textele magice, alții fac să asude cuptoarele de fabricat metale, alții caută să domine stelele, alții elaborează alfabetse secrete și limbi universale. La Praga, Rudolf al II-lea transformă curtea într-un laborator alchimic, îi invită pe Comenius și pe John Dee, astrologul de la curtea Angliei, care dezvăluiseră toate secretele cosmosului în câteva paginuțe dintr-o *Monas Hieroglyphica*, îți jur că așa se intitula, *monas* înseamnă «monadă», nu ce-ți închipui tu, dragă.”

„Ce, am zis ceva?”

„Medicul lui Rudolf al II-lea este acel Michael Maier care scrie o carte de embleme vizuale și muzicale, *Atalanta fugiens*, un banchet de ouă filosofale, de dragoni care-și mușcă coada, sfînși, nimic nu-i atât de luminos precum cifra secretă, totul e hieroglifa unui alt lucru. Îți dai seama, Galileu aruncă pietre din Turnul din Pisa, Richelieu joacă țintar cu o jumătate din Europa și toți se-nvârt cu ochii căsați să citească signaturile lumii: degeaba pălăvrăgiți voi, să i-o spuneți lui mutu' că ce e greu cade, aici dedesubt (sau aici deasupra) se ascunde cu totul altceva. Și vă și spun ce: *abracadabra*. Torricelli construia barometrul, iar ăștia se țineau de balet, jocuri de apă și focuri de artificii în Hortus Palatinus din Heidelberg. Iar Războiul de treizeci de ani bătea la ușă.”

„Cât de mulțumită trebuie să fi fost Mutter-Courage.”

„Dar nici ei n-o duceau întotdeauna prea bine. Electorul palatin, în ‘19, acceptă coroana Boemiei, cred că o face fiindcă moare de poftă să domnească peste cetatea magică Praga, în schimb Habsburgii îl țintuiesc după un an pe Muntele Alb, la Praga sunt masacrați protestanții, lui Comenius îi ard casa, biblioteca, îi omoară soția și fiul, iar el scapă fugind de la o curte la alta și tot repetând ce mare și plină de speranțe era ideea rozacruceenilor.”

„Păi, bietul de el, voiai să se consoleze cu barometrul? Dar scuză-mă o clipă, știi că noi, femeile, nu sesizăm totul imediat, așa ca voi: cine a scris manifestele?”

„Aici e partea frumoasă, nu se știe cine. Lasă-mă să pricep, scarpină-mi puțin rozacrucea asta... Nu, între omoplați, nu, mai sus, nu, mai la stânga, așa, acolo. Deci, în mediul acesta nemțesc există niște personaje incredibile. Unul e Simon Studion, care scrie *Naometria*, un tratat ocult despre măsurile Templului lui Solomon, Heinrich Khunrath, care scrie un *Amphitheatrum sapientiae aeternae*, plin de alegorii cu niște alfabete ebraice, și caverne cabalistice care trebuie să-i fi inspirat pe autorii *Famei*. Aștia sunt probabil niște amici ai vreuneia dintre cele zece mii de bisericuțe de utopiști ai renașterii creștine. Zvonul public pretinde că autorul este un anume Johann Valentin Andreae, după un an el va publica *Nupțiile chimice ale lui Christian Rosencreutz*, dar o scrisese de tânăr, deci ideea rozacruceenilor i se-nvârtea prin cap de mult timp. Dar în jurul lui, la Tubingen, erau alți entuziaști, ei visau republica din Cristianopolis, poate că s-au adunat toți la un loc. Dar se pare că au făcut-o în glumă, ca în joacă, nu se gândeau nicicum să creeze pandemoniul pe care l-au creat. Andreae își va petrece apoi toată viața jurând că manifestele nu le-a scris el, că, oricum, era un *lusus*, un *lidibrium*, o goliardie, își pierde din această cauză reputația academică, se supără, zice că rozacruceenii, chiar dacă existau, erau cu toții niște impostori. Dar, nimic. Imediat ce se ivesc manifestele, pare că toată lumea atâta aștepta. Învățații din toată Europa le scriu rozacruceenilor cu adevărat și, fiindcă nu știi unde să-i găsească, trimit scrisori deschise, opusculă, cărți tipărite. Maier publică imediat în același an o *Arcana arcanissima*, în care nu-i numește pe rozacruceeni, dar toți sunt convinși că vorbește despre ei și că știe mai mult decât vrea să spună. Unii se laudă, zic că citiseră deja *Fama* în manuscris. Eu nu cred că era un lucru de glumă să pregătești o curte în epoca aceea, eventual și cu gravuri, dar Robert Fludd, în același an 1616 (în plus, el scrie în Anglia și tipărește la Leyda, calculează și timpul călătoriilor pentru corecturi) pune în circulație o *Apologia compendiară Fraternitatem de Rosea Cruce suspicionis et infamiis maculis aspersam, veritatem quasi Fluctibus abluens et abstergens*, pentru a-i apăra pe rozacruceeni și a-i elibera de bănuieli, de «petele» cu care au fost blagosloviți — și asta înseamnă că deja avusese loc o dezbatere furioasă între Boemia, Germania, Anglia, Olanda, toate astea cu curieri călare și cu erudiți rătăcitori.”

„Și rozacruceenii?”

„Tăcere de mormânt. *Post o sută douăzeci annos patebo un rahat cu moț*. Ei stau și asistă din neantul palatului lor. Cred că tocmai tăcerea lor încinge spiritele. Dacă ei nu răspund, înseamnă că există cu adevărat. În 1617, Fludd scrie un *Tractatus apologeticus integritatem societatis de Rosea Cruce defendens*, iar un anume Aloisius Marlianus zice

că a sosit momentul să dezvăluie secretul rozacruceenilor.”

„Și îl dezvăluie.”

„Așa crezi tu. Îl complică. Pentru că descoperă că, dacă se scad din 1618 cei 188 de ani promiși de rozacruceeni, se obține 1430, care e anul când s-a instituit ordinul Toison d’Or.”

„Și unde-i legătura?”

„Nu înțeleg cei 188 de ani, pentru că trebuiau să fie o sută douăzeci, dar când vrei să faci scăderi și adunări mistice, socoteala îți iese oricum. Cât despre Toison d’Or, e Lâna de Aur a Argonauților și am aflat din sursă sigură că are ceva comun cu Sfântul Graal, deci, dacă-mi permiți, și cu Templierii. Dar nu s-a terminat. Între ‘17 și ‘19, Fludd, care, evident, publica mai mult decât Barbara Cartland, dă la tipar alte patru cărți, între care a sa *Ultriusque cosmi historia*, ceva cum ar fi scurte însemnări asupra universului, ilustrată, toată numai roze și cruci. Maier își ia inima-n dinți și-și publică al său *Silentium post clamores* unde susține că frăția există, și nu numai că e legată de Lâna de Aur, dar și de Ordinul Jartierei. Însă el e o persoană prea umilă ca să fie luat în seamă. Închipuieșteți-i pe învățații Europei. Dacă ăia nu-l iau în seamă nici măcar pe Maier, e vorba de un lucru cu adevărat exclusiv. Și așa că toți ruți-n coate fac sluj ca să fie admiși. Toți o țin una că rozacruceenii există, toți mărturisesc că nu i-au văzut niciodată, toți le scriu ca pentru a fixa o întâlnire, pentru a aranja o audiență, nimeni nu-i atât de tare-n vână încât să zică «eu sunt», unii zic că nu există, pentru că n-au fost contactați, alții zic că există, tocmai sperând să fie contactați.”

„Iar rozacruceenii tac.”

„Ca peștii.”

„Deschide gura. Să-ți dau puțină *mamaia*.”

„Un deliciu. Într-acestea începe Războiul de treizeci de ani și Jobann Valentin Andreae scrie o *Turris Babel* pentru a făgădui că într-un an Anticristul va fi înfrânt, în timp ce un anume Ireneus Agnostus scrie un *Tintinnabulum sophorum...*”

„Ce frumos, tintinnabulum!”

„...unde nu știi ce naiba zice, dar e cert că ori Campanella, ori altul în numele lui intervine în *Monarchia Spagnola* și spune că toată afacerea rozacruceană e o distracție a unor minți corupte... Și pe urmă gata, între 1621 și 1623 toți încetează.”

„Cum așa?”

„Așa bine. Au obosit. Ca și Beatles-ii. Însă numai în Germania. De parc-ar fii istoria unui nor toxic. Se mută în Franța. Într-o bună dimineață a anului 1623, pe zidurile Parisului apar manifeste rozacruceene care-i avertizează pe bravii cetățeni că deputații colegiului principal al confreriei s-au transferat acolo și sunt gata să înceapă înscrierile. Însă, după o altă versiune, manifestele spun clar ca bună ziua că e vorba de treizeci și șase de invizibili răspândiți prin lume în grupuri de câte șase și că au puterea de a-i face invizibili pe adepții lor... Cristoase, iarăși ăia treizeci și șase...”

„Care ?”

„Aia din documentul meu despre *Templieri*.”

„Oameni fără fantezie. Și pe urmă?”

„Și pe urmă se naște de-aici o nebunie colectivă: care îi apară, care vrea să-i cunoască, care îi acuză de demonism, alchimie și erezie, cu Astarot care intervine să-i facă bogați, puternici, capabili să se mute în zbor dintr-un loc în altul, în fine, scandalul e la ordinea zilei.”

„Șmecheri, rozacruceenii. Nimic nu contează cât o lansare la Paris, când vrei să fii la modă.”

„Pare că ai tu dreptate, pentru că, ascultă numai ce se petrece, mamă, ce epocă. Descartes, chiar el, în anii precedenți se dusesese în Germania și îi căutase, dar spune biograful lui că nu-i găsisese, fiindcă, după cum știm, circulau sub haină falsă. Când se întoarce la Paris, după apariția manifestelor, află că toți îl considerau rozacrucean. După cum bătea atunci vântul, nu era o faimă prea bună și-l deranja și pe prietenul sau, Mersenne, care tocmai tuna și fulgera împotriva rozacruceenilor, tratându-i de mizerabili, subversivi, magicieni, cabaliști, puși pe semănat doctrine perverse. Și atunci, ce face Descartes? Se arată în lume, peste tot unde poate. Și pentru că toți îl văd, și nu se poate nega asta, e semn că nu e invizibil, deci nu e rozacrucean.”

„Asta da, metodă.”

„Sigur că nu era suficient să nege. Așa cum mergeau lucrurile, dacă unul îți ieșea înaintea și-ți zicea «bună seara, eu sunt un rozacrucean», era semn că nu era. Rozacruceanul care se respectă nu o spune. Ba chiar neagă în gura mare.”

„Totuși, nu se poate spune că cine afirmă că nu-i rozacrucean este, pentru că eu spun că nu sunt, dar asta nu înseamnă că sunt.”

„Totuși, a o nega e deja un indiciu suspect.”

„Nu. Pentru că ce face rozacruceanul când a înțeles că lumea nu-l crede pe cel care zice că este și-l suspectează pe cel care zice că nu este? Începe să spună că este, pentru a face să se creadă că nu este.”

„Drace. Atunci, de acum înainte, toți cei care spun că sunt rozacruceeni mint, și deci sunt cu adevărat! Ah, nu, nu, Amparo, să nu cădem în capcana lor. Ei au spioni peste tot, până și sub patul ăsta, așa că ei deja știu că noi știm. Deci ei spun că nu sunt.”

„Iubitule, acum mi-e frică.”

„Fii cuminte, sunt aici eu, care, prost fiind, când ei zic că nu sunt, eu cred că sunt, și așa îi demasc imediat. Rozacruceanul demascat devine inofensiv, și-l dai afară pe fereastră fluturând un ziar.”

„Dar Agliè ? El încearcă să ne facă să credem că este contele de Saint-Germain. Evident, ca noi să credem că nu este. Deci e rozacrucean. Sau nu e?”

„Ascultă Amparo, hai să să ne culcăm.”

„A, nu, acum vreau să aud sfârșitul.”

„Brambureală generală. Toți sunt rozacruceeni. În '27, Francis Bacon scrie *Noua Atlantidă*, iar cititorii cred că el vorbește despre țara rozacruceenilor, chiar dacă nu-i numește niciodată. Bietul Johann Valentin Andreae moare continuând să jure întruna fie că nu a fost el, fie că, dacă a fost, a zis-o în glumă, dar de-acum nu mai e nimic de făcut. Avantajați de faptul că nu există, rozacruceenii sunt peste tot.”

„Ca Dumnezeu.”

„Bine că mi-ai adus aminte... Să vedem, Matei, Luca, Marcu și Ioan sunt o gașcă de cheflii care se adună undeva și hotărăsc să facă o întrecere, inventează un personaj, stabilesc câteva fapte esențiale și dă-i bătaie, pentru rest fiecare e liber, și la urmă se va vedea cine a reușit mai bine. Pe urmă, cele patru povestiri ajung în mâna prietenilor, care încep să facă comentarii docte: Matei e destul de realist, dar insistă prea mult pe chestia aia cu Mesia, Marcu nu-i rău, dar cam prea dezordonat, Luca e elegant, trebuie s-o admitem, Ioan exagerează cu filosofia... Dar în fine, cărțile plac, circulă din mână în mână și, când cei patru își dau seama ce se-ntâmplă, e prea târziu, Pavel l-a întâlnit deja pe Isus pe drumul Damascului, Pliniu își începe ancheta lui din ordinul împăratului îngrijorat, o droaie de apocrife se prefac că știu și ele multe despre asta... *Toi, apocryphe lecteur, mon semblable, mon frere...* Lui Petru i se urcă la cap, se ia în serios, Ioan amenință că va spune adevărul, Petru și Pavel pun să fie prins, îl cetluiesc pe insula Patmos și bietul de el începe să calce-n străchini, vede lăcuste pe tăblia patului, faceți trâmbițele acelea să tacă, de unde vine tot sângele acesta... Iar ăilalți îl vorbesc că bea, că are arterioscleroză... Și dacă o fi fost chiar așa?”

„Așa a fost. Citește-l pe Feuerbach, în loc de hârtoagele tale.”

„Amparo, se face ziuă.”

„Suntem nebuni.”

„Aurora cu degetele ei de roza-cruce mângâie blând undele...”

„Da, da, s-o crezi tu. Cea care vine este Yemanja.”

„Fă-mi niște ludibria...”

„O, ce mai Tintinnabulum!”

„Ești Atalanta fugiens a mea...”

„O, iată Turris Babel...”

„Vreau Arcana Arcanissima, Lâna de Aur, palidă și roză ca o scoică de mare...”

„Ssst... Silentium post clamores”, zise ea.

E posibil ca majoritatea celor ce se pretind Rozacruceeni, desemnați în mod obișnuit ca atare, să fi fost în realitate numai niște Rozicrucieni... Ba chiar e sigur că nu erau în nici un fel, pentru simplul fapt că făceau parte din astfel de asociații, ceea ce poate să pară paradoxal și, la prima vedere, contradictoriu, dar este, cu toate acestea, ușor de înțeles...

(Rene Guenon, *Apercu sur l'initiation*, Paris, Editions Traditionnelles, 1981, XXXVIII, p. 241)

Ne-am întors la Rio și mi-am reluat lucrul. Într-o zi, într-o revistă ilustrată, am văzut că în oraș exista un Ordin al Rozei-Cruce Antic și Acceptat. I-am propus lui Amparo să mergem să aruncăm și noi o privire, iar ea m-a urmat cam fără chef.

Sediul era pe o stradă secundară, afară era o vitrină cu statuete de ghips care-i reproduceau pe Keops, pe Nefertiti, Sfînxul.

Sedință plenară era chiar în după-amiaza aceea: "Adeptii Rozei-Cruce și ai ritului Umbanda". Orator, un anume profesor Bramanti, Referendar al Ordinului în Europa, Cavaler Secret al Marelui Priorat In Partibus de Rhodos, Malta și Salonic.

Am hotărât să intrăm. Încăperea era mai degrabă lipsită de gust, împodobită cu miniaturi tantrice care reprezentau șarpele Kundalini, cel pe care templierii voiau să-l deștepte prin sărutul pe șezut. Mi-am spus că, la urma urmei, nu meritase osteneala de a traversa Atlanticul ca să descopăr o lume nouă, dat fiind că aș fi putut găsi aceleași lucruri și la sediul lui Picatrix.

În spatele unei mese acoperite cu o pânză roșie și în fața unui stal puțin populat și cam somnoros stătea acel Bramanti, un domn corpulent pe care, de n-ar fi fost masivitatea lui, l-ai fi putut lua drept un tapir. Începuse deja să vorbească într-un stil oratoric amplu, dar nu de mult timp, pentru că tocmai perora despre rozacruceenii din timpul celei de-a optsprezecea dinastii, sub domnia lui Amosis I.

Patru Stăpâni învăluți vegheau asupra evoluției acelei rase, care cu douăzeci și cinci de mii de ani înainte de întemeierea Tebei dăduse naștere civilizației Saharei. Faraonul Amosis, influențat de aceștia, fondase o Mare Fraternitate Albă, păstrătoare a acelei înțelepciuni prediluviene pe care egiptenii o aveau în degetul cel mic. Bramanti susținea

că deține documente (firește, inaccesibile profanilor) care proveneau tocmai de la înțelepții Templului din Karnak și din arhivele lor secrete. Simbolul rozei și al crucii fusese născocit chiar de faraonul Akhenaton. Există cineva care posedă papyrusul acela, zicea Bramanti, dar să nu mă întrebați cine.

În matca Marii Fraternități Albe se formaseră Hermes Trismegistul, a cărui influență asupra Renașterii italiene era la fel de greu de negat ca și aceea asupra Gnozei din Princeton; Homer, druizii din Galii, Solomon, Solon, Pitagora, Plotin, esenienii, terapeutii, Iosif din Arimateea care a adus Graalul în Europa, Alcuin, regele Dagobert, sfântul Toma, Bacon, Shakespeare, Spinoza, Jakob Boehme și Debussy, Einstein. Amparo îmi susură că i se părea c-ar mai lipsi doar Nero, Cambron, Ieronim, Pancho Villa și Buster Keaton.

În ceea ce privește influența rozacruceenilor originari asupra creștinismului, Bramanti îi invită pe cei care nu văzuseră încă această apropiere să observe că nu era o întâmplare faptul că legenda susținea că Isus a murit pe cruce.

Înțelepții Marii Fraternități Albe erau aceiași care întemeiaseră prima lojă masonică pe timpul regelui Solomon. Că Dante fusese rozacrucean și mason — ca, de altfel, și sfântul Toma — era scris negru pe alb în opera lui. În cânturile XXIV-XXV ale *Paradisului* se găsesc tripla sărutare a prințului Rozei-Cruce, alambicul, mantiile albe, aceleași cu ale bătrânilor din Apocalipsă, cele trei virtuți teologale ale capitulelor masonice (Credință, Speranță și Caritate). În fapt, floarea simbolică a rozacruceenilor (roza albă din cânturile XXX-XXXI) a fost adoptată de Biserica din Roma ca figură a Mamei Mântuitorului — și iată de unde vine *Rosa Mystica* din litanii.

Iar că rozacruceenii străbătuseră secolele medievale era fapt notoriu nu numai din infiltrarea lor pe lângă templieri, ci și din documente mult mai explicite. Bramanti îl cita pe un oarecare Kiesewetter, care la sfârșitul secolului trecut demonstrase că rozacruceenii din Evul Mediu fabricaseră patru chintale de aur pentru principele elector de Saxa, având ca document sigur pagina precisă din *Theatrum Chemicum* publicat la Strasbourg în 1613. Puțini au remarcat totuși referințele la Templieri în legenda lui Wilhelm Tell: Tell își taie săgeata dintr-o ramură de vâsc, plantă din mitologia ariană, și lovește mărul, simbol al celui de-al treilea ochi activat de șarpele Kundalini — și se știe că arienii veneau din India, unde vor merge apoi să se ascundă rozacruceenii când părăsesc Germania.

În schimb, în ceea ce privește feluritele mișcări ce pretind că reînnoadă, fie și prin multe aspecte puerile, firul cu Marea Fraternitate Albă, Bramanti recunoștea ca destul de ortodoxă acea Rosicrucian Fellowship a lui Max Heindel, dar numai pentru că în mediul acela se formase Alain Kardec. Toți știu că acest Kardec a fost părintele spiritismului și că din teosofia lui, care întruchipează contactul cu sufletele răposaților, s-a format spiritualitatea umbanda, gloria preanobilei Brazilii. În această teosofie, Aum Bhandā e o expresie sanscrită care desemnează principiul divin și izvorul vieții („Iar ne-au înșelat”, murmură Amparo, „nici «umbanda» nu-i un cuvânt de-al nostru, are numai sunetul african”).

Rădăcina e *Aum* sau *Um*, care e acel *Om* budist, și e numele lui Dumnezeu în limba adamică. *Um* e o silabă care, dacă e rostită cum trebuie, se transformă într-o mantră

puternică și provoacă curenți fluidici de armonie în psihic, prin chakra sau Plexul Frontal.

„Ce este plexul frontal?” întrebă Amparo. „O boală incurabilă?”

Bramanti preciză că trebuia distins între adevărații rozacruceeni, urmașii Marii Fraternități Albe, evident secreți, ca Ordin Antic și Acceptat, pe care el nu era îndeajuns de vrednic să-l reprezinte, și așa-ziii „rozicrucieni”, adică toți aceia care se inspirau, din motive de interes personal, din mistica roză-cruce fără să aibă dreptul s-o facă. Recomandă publicului să nu acorde încredere nici unui rozicrucian care s-ar fi definit pe sine drept rozacrucean.

Amparo făcu observația că orice rozacrucean este rozicrucianul celuilalt.

Un imprudent din public se ridică și-l întrebă de ce ordinul său pretindea că este autentic, din moment ce viola regula tăcerii, caracteristică oricărui adept adevărat al Marii Fraternități Albe.

Bramanti se ridică și zise: „Nu știam că și aici s-au infiltrat provocatori aflați în solda materialismului ateist. În aceste condiții, eu nu mai vorbesc”. Și ieși, cu un fel de maiestate în ținută.

În seara aceea telefonă Agliè, întrebându-ne ce mai facem și anunțându-ne că în ziua următoare vom fi în fine invitați la un rit. În așteptarea evenimentului, îmi propunea să bem ceva. Amparo avea o adunare politică cu prietenii ei, așa că m-am dus singur la întâlnire.

Valentiniani... nihil magis curant quam occultare quod praedicant: si tamen praedicant, qui occultant... Si bona fide quaeres, concreto vultu, suspenso supercilio - altum est - aiunt. Si subtiliter tentes, per ambiguitates bilingues communem fidem affirmant. Si scire te subostendas, negant quidquid agnoscunt... Habent artificium quo prius persuadeant, quam edoceant.

(Tertulian, *Adversus Valentinianos*)

Agliè mă invită să vizitez un loc unde se mai făcea și acum o *batida* așa cum știu s-o facă numai oamenii fără vârstă. Am ieșit, făcând numai câțiva pași afară din civilizația lui Carmen Miranda, și m-am găsit într-un loc întunecos, unde câțiva băștinași fumau un tabac gros ca un cârnat, răsucit în formă de funii vechi marinărești. Mănuiai funiile acelea cu buricele degetelor, obțineai din ele niște foi late și transparente și le înfășurai în niște cartonașe de pai uleios. Trebuiau reaprinse mereu, dar puteai pricepe astfel cum anume era tutunul atunci când l-a descoperit sir Walter Raleigh.

I-am povestit aventura mea din după-amiaza aceea.

„Acum și rozacruceenii? Dorința dumitale de a ști e insașiabilă, prietene. Dar nu le da atenție nebunilor ăstora. Toți vorbesc de documente inatacabile, dar nici unul nu le-a arătat vreodată. Pe Bramanti ăsta îl cunosc. Locuiește la Milano, numai că umblă prin lume să-și răspândească cuvântul. E inofensiv, dar mai crede încă în Kiesewetter. Legiuni întregi de rozicrucieni invocă în sprijin pagina aceea din *Theatrum Chemicum*. Dar dacă te duci să consulți cartea — și, trebuie s-o spun cu modestie, face parte din mica mea bibliotecă milaneză —, citatul nu există.”

„Un bufon, acest domn Kiesewetter.”

„Foarte citat. Și asta pentru că și ocultiștii din secolul al XIX-lea au fost victime ale spiritului pozitivismului: un lucru e adevărat numai dacă-l poți dovedi. Vezi dezbaterile despre *Corpus Hermeticum*. Când a fost introdus în Europa în secolul al XV-lea, Pico della Mirandola, Ficino și atâția alți oameni foarte învățați au văzut adevărul: el trebuia să fie opera unei înțelepciuni străvechi, anterioare egiptenilor, anterioară chiar și lui Moise, pentru că în el se găsesc deja idei care după aceea aveau să fie enunțate de Platon și de Isus.”

„Cum adică, după aceea? Aceleași argumente le avea și Bramanti despre Dante ca mason. Dacă *Corpus*-ul repetă ideile lui Platon și ale lui Isus, înseamnă că a fost scris după ei!”

„Vezi ? Și dumneata zici la fel. Și într-adevăr, ăsta a fost argumentul filologilor moderni, care au mai adăugat și niște analize lingvistice fumegoase pentru a arăta că *Corpus*-ul fusese scris în secolele al doilea și al treilea ale erei noastre. Ca și cum ai spune despre Casandra că s-a născut după Homer pentru că deja știa că Troia avea să fie distrusă. E o iluzie modernă aceasta de a crede că timpul-i o succesiune liniară și orientată, care merge de la A către B. Poate că merge și de la B către A, efectul e cel ce produce cauza... Ce anume înseamnă a fi înainte sau a fi după? Preafrumoasa dumitale Amparo e înainte sau după amestecării ei strămoși? E prea splendidă — dacă îngădui o apreciere dezinteresată cuiva care i-ar putea fi tată. Deci ea e înainte. Ea este originea misterioasă a ceea ce a contribuit la crearea ei.”

„Dar la punctul ăsta...”

„Tocmai conceptul de «punctul ăsta» e cel greșit. Punctele sunt puse de știință, după Parmenide, pentru a stabili de unde și până unde se mișcă un lucru. Nimic nu se mișcă și există un singur punct, punctul din care se generează în aceeași clipă toate celelalte puncte. Ingenuitatea ocultiştilor din secolul al XIX-lea, cât și a celor din timpul nostru e de a demonstra adevărul adevărului cu metodele minciunii științifice. Nu trebuie judecat după logica timpului, ci după logica Tradiției. Toate timpurile se simbolizează între ele, deci timpul invizibil al rozacruceenilor există și a existat în orice timp, independent de fluxurile istoriei, ale istoriei voastre. Timpul revelației ultime nu e timpul măsurat de ceasuri, Legăturile lui se stabilesc în timpul «istoriei subtile», în care acei «înainte» și «după» ai științei contează foarte puțin.”

„Dar, în fine, toți cei care susțin eternitatea rozacruceenilor...”

„Sunt niște bufoni științisti, pentru că încearcă să dovedească ceea ce trebuie, dimpotrivă, să știe, fără demonstrație. Crezi dumneata că credincioșii pe care-o să-i vedem mâine seară știu sau sunt în stare să demonstreze tot ceea ce le-a spus Kardec? Ei știu pentru că sunt dispuși să știe. Dacă toți ne-am fi păstrat această sensibilitate la taină, am fi orbiți de revelații. Nu e necesar să vrei, e suficient să fii dispus.”

„Dar, în fine, și scuzați-mă dacă spun ceva banal, rozacruceenii există sau nu?”

„Ce anume înseamnă «a exista»?”

„Spuneți dumneavoastră.”

„Marea Fraternitate Albă, zi-le rozacruceeni dacă vrei, zi-le cavalerie spirituală a cărei incarnare ocazională sunt templierii, e o cohortă de învățați, puțini, foarte puțini aleși, care călătorește prin istoria umanității pentru a prezerva un nucleu de înțelepciune eternă. Istoria nu se dezvoltă la întâmplare. Ea este opera Stăpânilor Lumii, cărora nu le scapă nimic. Firește că Stăpânii Lumii se apără cu ajutorul secretului. Prin urmare, de fiecare dată când vei da peste unul care-și zice Stăpân, sau rozacrucean, sau templier, acesta va minți. Ei trebuie căutați în altă parte.”

„Dar atunci istoria asta continuă la infinit?”

„Exact. Și asta e ingeniozitatea Stăpânilor.”

„Dar ce anume vor ei ca lumea să știe?”

„Că există un secret. Altfel de ce să trăiești, dacă totul ar fi așa cum apare?”

„Și care-i secretul?”

„Acela pe care religiile revelate n-au putut să-l spună. Secretul se află dincolo.”

Vedeniile sunt albe, albastre, alb-roșiatic-deschis. În fine, sunt de culori amestecate sau complet albe, de culoarea flăcării unei lumânări albe, veți vedea niște scânteii, veți simți că vi se face pielea de găină pe trup, toate acestea anunță începutul tracțiunii pe care lucrul acela o exercită asupra celui ce săvârșește opera.

(Papus, *Martines de Pasqually*, Paris, Chamuel, 1895, p. 92)

Veni și seara făgăduită. Ca și la Salvador, Agliè a fost cel care a venit să ne ia. Cortul în care avea să se desfășoare așa-zisa sesiune, sau gira, era într-o zonă destul de centrală, dacă se poate vorbi de centru într-un oraș ce-și întinde limbile de pământ printre coline, până ce dau în mare, astfel încât, văzut de sus, iluminat în timpul serii, pare un cap pletos, atins de pete întunecate de calviție.

„Amintiți-vă, astă-seară e vorba de umbanda. Practicanții nu sunt posedați de așa-numiții orixas, ci de eguns, care-s spirite de răposați. Iar pe urmă de către Exu, acel Hermes african pe care l-ați văzut la Bahia, și de însoțitoarea lui, Pomba Gira. Exu e o divinitate yoruba, un demon înclinat către maliție și glumă, dar un zeu zeflemitor exista încă din mitologia amerindiană.”

„Iar răposații cine sunt?”

„*Pretos velhos* și *caboclos*. *Pretos velhos* sunt niște bătrâni înțelepți africani, care și-au îndrumat poporul în timpul deportării, cum sunt Rei Congo sau Pai Agostinho... Sunt amintirea unei epoci blânde a sclavagismului, când negrul nu mai e un animal, ci e pe cale să devină un prieten al familiei, un unchi, un bunic. *Caboclos* sunt în schimb spirite *indios*, forțe virgine, puritatea naturii originare. În ritul umbanda, acei orixas africani rămân în arierplan, de acum sincretizați cu totul cu sfinții catolici, și intervin numai aceste entități. Ele sunt cele ce produc transa: mediumul, sau *cavalo*, la un anumit moment al dansului dă semn că e pătruns de o entitate superioară și-și pierde cunoștința. Dansează până ce entitatea divină îl abandonează, iar după aceea se va simți mai bine, curat și purificat.”

„Ferice de ei”, zise Amparo.

„Da, ferice”, zise Agliè. „Intră în contact cu pământul-mamă. Acești credincioși au fost

dezrădăcinați, aruncați în alambicul îngrozitor al orașului și, așa cum spunea Spengler, Occidentul mercantil, aflat în momentul crizei, se adresează din nou lumii pământului.”

Ajunserăm. Din afară, cortul părea un edificiu obișnuit: și aici se intra printr-o grădiniță, mai modestă decât aceea de la Bahia, iar în fața ușii așa-numitei *barracao*, un fel de dugheană, găsirăm statueta lui Exu, aici înconjurată de ofrande.

În timp ce intram, Amparo mă trase la o parte: „Eu deja am înțeles totul. N-ai auzit? Tapirul ăla de la conferință vorbea de epoca ariană, ăsta vorbește de apusul Occidentului. *Blut und Boden*, sânge și pământ, e nazism pur”.

„Nu-i așa de simplu, iubito, suntem pe alt continent.”

„Mulțumesc pentru informație. Marea Fraternitate Albă! Ea v-a adus în situația să vă mâncați Dumnezeu.”

„Ăia-s catolicii, iubito, nu-i același lucru.”

„E același lucru, n-ai auzit? Pitagora, Dante, Fecioara Maria și masonii. Mereu ca să ne păgubească pe noi. Faceți umbanda, nu faceți amor.”

„Atunci cea sincretizată ești tu. Hai să vedem. Și asta e cultură.”

„Există o singură cultură: să spânzuri ultimul preot cu mațele ultimului rozacrucean.”

Agliè ne făcu semn să intrăm. Dacă exteriorul era modest, interiorul era tot numai o valvătaie de culori violente. Era o sală dreptunghiulară, cu o zonă rezervată dansului de *cavalos*, cu altarul în fund, protejată de un grilaj în spatele căruia se înălța postamentul tobelor și al *atabaque*-urilor. Spațiul ritual era încă liber, în timp ce dincoace de grilaj se agita o mulțime pestriță, credincioși, curioși, albi și negri amestecați, dintre care răsăreau mediumii cu asistenții lor, *camponos*, îmbrăcați în alb, unii cu picioarele goale, alții în teniși. Mă frapă imediat altarul: *pretos velhos*, *caboclos* cu pene multicolore, sfinți care ar fi putut semăna cu niște căpățâni de zahăr, dacă n-ar fi fost dimensiunile lor pantagruelice, Sfântul Gheorghe cu platoșa scânteind și cu mantia purpurie, sfinții Cosma și Damian, o Fecioară străpunsă de spade și un Crist de un hiperrealism nerușinat, cu brațele desfăcute ca Mântuitorul din Corcovado, dar în culori. Lipseau așa-ziii orixas, dar li se simțea prezența pe chipurile celor prezenți și în aroma dulceagă de trestie de zahăr și de mâncăruri fierte, în mirosul puternic al atâtor transpirații provocate de căldură și de ațâțarea la gândul *girei* care stătea să înceapă.

Ieși în față *pai-de-santo*, care se așeză lângă altar și-i primi pe unii credincioși și pe oaspeți, parfumându-i cu pufăituri dense din țigara lui de foi, binecuvântându-i și oferindu-le câte o ceașcă cu o licoare, ca pentru un rapid rit euharistic. Îngenuncheai, împreună cu însoțitorii mei, și băui: observai, văzând un *campono* care turna lichidul dintr-o sticlă, că era Dubonnet, dar îmi dădui osteneala să-l sorb ca și cum ar fi fost un elixir de viață lungă. Pe scenă, *atabaque-urile* deja începeau să se facă auzite, cu lovituri surde, în timp ce inițiații intonau un cântec de rugăciune către Exu și către Pomba Gira: *Seu Tranca Ruas e Mojuba! E Mojuba, e Mojuba! Sete Encruzilhadas e Mojuba! E Mojuba, e Mojuba! Seu Maraboe e Mojuba! Seu Tiriri, e Mojuba! Exu Veludo, e Mojuba!*

A Pomba Gira e Mojuba!

Începură fumigațiile pe care *pai-de-santo* le făcu cu o cădelniță, într-un miros greu de tămâie indiană, rostind orații speciale către Oxala și către Nossa Senhora.

Atabaque-urile își accelerară ritmul, iar *cavalos* invadară spațiul din fața altarului, începând să se lase în voia *ponto*-urilor. Cea mai mare parte erau femei, iar Amparo făcu afirmații ironice cu privire la slăbiciunea sexului ei („suntem mai sensibile, nu?”).

Printre femei erau și câteva europene. Agliè ne indică o blondă, o psiholoagă germană, care urmărea de ani de zile riturile. Încercase totul, dar dacă nu ești predispus, sau ales, e inutil: la ea transa nu se producea niciodată. Dansa cu ochii pierduți în gol, în timp ce *atabaque-urile* nu dădeau pas nervilor ei și alor noștri, fumigații înțepătoare invadau sala și-i făceau să se încovrige pe practicanți și pe cei care asistau, dându-le tuturor, cred — mie în mod sigur —, crampe la stomac. Dar asta mi se mai întâmplase și la așa-numitele „escolas de samba”, la Rio, cunoșteam puterea psihagogică a muzicii și a zgomotului, aceeași de care se lasă subjugați și cei cuprinși de febră pe la noi sâmbătă seara în discotecă. Nemțoaica dansa cu ochii holbați, cerea uitare cu fiecă mișcare a mădularilor ei isterice. Încet-încet, celelalte fiice ale sfântului cădeau în extaz, dându-și capetele pe spate, se agitau ca luate de apă, navigau într-o mare de năuceală, numai ea, încordată, aproape plângând, răvășită, ca acela care încearcă cu disperare să atingă orgasmul, și se agită, și gâfâie, și nu-și descarcă umorile. Încerca să-și piardă controlul și-l regăsea în fiecă clipă, biată teutonă bolnavă de clavecine bine temperate.

Cei aleși își executau în acest timp saltul lor în gol, privirea le devenea lipsită de expresie, membrele se înțepeneau, mișcările li se făceau din ce în ce mai automate, dar nu haotice, pentru că dădeau la vedere natura entităților de care erau vizitați: unele erau molatice, cu mâini ce se mișcau în lături cu palmele întoarse în jos, ca la înot, altele curbe și cu mișcări lente, iar *cambonos* îi acopereau cu o pânză albă de în, pentru a-i sustrage vederii mulțimii, pe cei atinși de câte un spirit ieșit din comun...

Unii *cavalos* își scuturau violent trupul, iar cei invadați de *pretos velhos* emiteau sunete surde — *hum hum hum* -, mișcându-și trupul aplecat în față, ca niște bătrâni ce se sprijineau în bastoane, împingându-și mandibula înainte, luându-și fizionomii slabe și lipsite de dinți. Cei posedați de *caboclos* emiteau, dimpotrivă, țipete stridente de războinici — *hiahou !* — iar *cambonos* își dădeau osteneala să-i sprijine pe cei care nu puteau stăpâni violența harului.

Tobele băteau, *ponto-urile*, se ridicau în aerul gros de fum. O țineam pe Amparo de subsuoară și la un moment dat am simțit că mâinile îi transpirau, trupul îi tremura, buzele erau pe jumătate deschise. „Nu mă simt bine”, zise, „aș vrea să ies”.

Agliè își dădu seama de incident și mă ajută s-o conduc afară. În aerul serii își reveni.

„Nu-i nimic”, zise, „oi fi mâncat ceva. Și pe urmă mirosurile alea, și căldura...”

„Nu”, zise *pai-de-santo*, care ne urmase, „înseamnă că dumneata ai calități mediumnice, ai reacționat bine la *pontos*, eu m-am uitat la dumneata”.

„Ajunge !” strigă Amparo și adăugă câteva cuvinte într-o limbă pe care nu o cunoșteam. L-am văzut pe *pai-de-santo* făcându-se palid, sau vânat, cum se zicea în romanele de aventuri că se îngălbeneau la față bărbații cu pielea oacheșă. „Ajunge! Mi-e greață, am mâncat ceva ce nu trebuia... Fiți buni și lăsați-mă aici să iau o gură de aer, intrați înapoi înăuntru. Prefer să stau singură, doar nu sunt invalidă.”

Îi făcurăm pe plac, dar cum am intrat din nou înăuntru, după întreruperea făcută la aer, parfumurile, bătaia tobelor, sudoarea curgând de-acum în valuri și impregnând toate trupurile și aerul viciat acționară ca o înghițitură de alcool asupra cuiva care se apucă să bea după o lungă abstenență. Îmi trecui o mână pe frunte, și un bătrân îmi oferă un *agogo*, un mic instrument aurit, un fel de triunglu cu niște clopoței, în care băteai cu o baghetă. „Urcați-vă pe scenă”, zise, „cântați, o să vă facă bine”.

Era un fel de înțelepciune homeopatică în sfatul acela. Băteam în *agogo* și încet-încet începeam să mă implic în eveniment, participând la el îl dominam, îmi ușuram tensiunea cu mișcări ale picioarelor și ale gleznelor, mă eliberam de tot ce mă înconjura provocându-l și încurajându-l. Mai târziu, Agliè avea să-mi vorbească despre deosebirea dintre cel ce cunoaște și cel ce suferă un lucru.

Pe măsură ce mediumii atingeau transa, *cambonos* îi conduceau spre margine, îi puneau să ia loc, le ofereau țigări de foi și pipe. Credincioșii refuzați de posesie alergau să se așeze în genunchi la picioarele lor, le vorbeau la ureche, le ascultau sfatul, le primeau influența benefică, se pierdeau în mărturisiri, se ușurau în felul ăsta. Unii dădeau semnele unui început de transă, pe care *cambonos* îl încurajau cu moderație, conducându-i apoi din nou prin mulțime, acum mai destinși.

În spațiul destinat dansatorilor se mai mișcau încă mulți candidați la extaz. Nemțoaica se agita cu totul nefiresc, așteptând să devină agitată, dar degeaba. Unii fuseseră luați în posesie de Exu și afixau o expresie răutăcioasă, prefăcută, vicleană, făcând niște salturi dezarticulate.

În acel moment o văzui pe Amparo.

Acum știu că Hesed nu e numai sefirotul grației și al iubirii. Cum amintea Diotallevi, este și momentul expansiunii substanței divine ce se răspândește către periferia-i nemărginită. E grija celor vii față de cei morți, dar cineva trebuie să fi spus că e și grija celor morți față de cei vii.

Eu, bătând în *agogo*, nu mai urmăream ce se petrece în sală, ocupat cum eram să-mi controlez mișcările și să mă las condus de muzică. Amparo intrase probabil de vreo zece minute și, desigur, simțise același efect pe care-l simțisem și eu mai înainte. Dar nimeni nu-i dăduse un *agogo*, și poate că nici nu l-ar mai fi vrut. Chemată de voci profunde, se dezbrăcase de orice voință de apărare.

O văzui aruncându-se dintr-odată în mijlocul dansului, oprindu-se cu fața anormal îndreptată în sus, cu gâtul aproape rigid, apoi abandonându-se într-o sarabandă lascivă,

făcând semn cu mâinile că-și oferea propriul trup. „A Pomba Gira, a Pomba Gira!” strigară câțiva, uimiți de miracol, pentru că în seara aceea diavoloaica încă nu se manifestase: *O seu manto e de veludo, rebordado todo em ouro, o seu garfo e de prata, muito grande e seu tesouro... Pomba Gira das Almas, vem toma cho cho...*

Nu îndrăznii să intervin. Poate că am accelerat bătăile baghetei mele de metal ca să mă unesc carnal cu femeia mea, sau cu spiritul htonian pe care ea îl întruchipa.

Cambonos o luară în grija lor, o puseră să îmbrace haina rituală, o sprijiniră în timp ce transa ei era pe sfârșite, scurtă, dar intensă. O însoțiră să șadă, când era de-acum learcă de sudoare și respira cu greutate. Refuză să-i primească pe cei care alergau să-i ceară oracole și începu să plângă.

Gira era pe sfârșite, am părăsit scena și am alergat la ea, care-l avea deja alături pe Agliè, acesta masându-i ușor tâmplele.

„Ce rușine”, zicea Amparo, „eu, care nu cred în astea, eu nu voiam, dar cum am putut?”

„Se întâmplă, se întâmplă”, îi spuse Agliè cu blândețe.

„Dar atunci nu există mântuire”, plângea Amparo, „sunt încă o sclavă. Du-te, du-te de aici, tu”, îmi spuse furioasă, „sunt o biată negresă mizerabilă, dați-mi un stăpân, îl merit!”

„Li se întâmplă până și blonzilor ahei”, o consola Agliè. „Natura omenească e aceea care...”

Amparo ceru să fie condusă la toaletă. Ritul era pe sfârșite. Singură în mijlocul sălii, nemțoaica încă mai dansa după ce urmărise cu o privire invidioasă ce se întâmplase cu Amparo. Dar se mișca acum cu o obstinație fără nici un haz.

Amparo se întoarse după vreo zece minute, în timp ce noi ne luam rămas-bun de la *pai-de-santo*, care se bucura de minunata reușită a primului nostru contact cu lumea celor morți.

Agliè a condus în tăcere prin noaptea acum târzie și a dat să ne salute când a oprit lângă casa noastră. Amparo zise că prefera să urce singură.

„De ce nu te duci să faci câțiva pași?” îmi spuse. „Întoarce-te după ce adorm. O să iau o pastilă. Iertați-mă amândoi. V-am spus eu, cred că am mâncat ceva rău. Toate fetele acelea mâncaseră și băuseră ceva rău. Îmi urăsc țara. Noapte bună.”

Agliè îmi înțelese stinghereala și-mi propuse să ne ducem și să stăm într-un bar din Copacabana, deschis toată noaptea.

Eu tăceam. Agliè așteptă să încep să sorb din *batida*, apoi rupse tăcerea, ca și starea aceea de jenă.

„Rasa, ori cultura, dacă vrei, constituie o parte din inconștientul nostru. Iar o altă parte e locuită de figuri arhetipale, aceleași pentru toți oamenii și pentru toate secolele. Astă-seară, climatul, ambianța au făcut să ne slăbească tuturor vigilența, dumneata ai putut să-ți dai seama și singur. Amparo a descoperit că orixas, pe care credea că i-a distrus în inima

ei, locuiau încă în pânțele ei. Să nu crezi că eu consider asta un fapt pozitiv. Dumneata m-ai auzit vorbind cu respect despre energiile supranaturale care vibrează în jurul nostru în țara asta. Dar să nu crezi că privesc cu vreo simpatie aparte practicile de posesiune. Nu-i același lucru să fii un inițiat și să fii un mistic. Inițierea, înțelegerea intuitivă a misterelor pe care rațiunea nu le poate explica, e un proces abisal, o lentă transformare a spiritului și a trupului, care poate aduce prin exercițiu niște calități superioare și chiar cucerirea nemuririi, dar e ceva intim, secret. Nu se manifestă în exterior, e pudică și, mai ales, e făcută din luciditate și din detașare. De aceea Stăpânii Lumii sunt inițiați, dar nu cedează misticii. Misticul e pentru ei un sclav, locul unei manifestări a numinosului, cu ajutorul căruia se cercetează simptomele unui secret. Inițiatul îl încurajează pe mistic, se servește de el cum te servești dumneata de un telefon pentru a stabili contacte la distanță, așa cum chimistul se servește de hârtia de turnesol pentru a ști în care loc acționează o substanță. Misticul e util pentru că-i teatral, se exhibă. Inițiații, în schimb, se recunosc între ei. Inițiatul controlează forțele pe care misticul le suportă. În acest sens nu există diferență între posesiunea acestor *cavalos* și extazele sfinteii Tereza din Avila sau ale sfântului Juan de la Cruz. Misticismul e o formă degradată de contact cu divinul. Inițierea e rodul unei îndelungi asceze a minții și a inimii. Misticismul e un fenomen democratic, dacă nu chiar demagogic, inițierea e aristocratică.”

„Un fapt mintal, nu carnal?”

„Într-un anume sens, da. Amparo a duminale își supraveghea cu strășnicie mintea și nu se păzea de propriu-i trup. Laicul e mai slab decât noi.”

Era foarte târziu. Agliè îmi aduse la cunoștință că peste puțin timp pleca din Brazilia. Îmi lăsă adresa lui de la Milano.

M-am întors la hotel și am găsit-o pe Amparo dormind. M-am întins în tăcere lângă ea, pe întuneric, și am petrecut noaptea fără somn. Mi se părea că am alături de mine o ființă necunoscută.

În dimineața următoare, Amparo îmi spuse, pe un ton sec, că se ducea la Petropolis să-și viziteze o prietenă. Ne-am luat rămas-bun stingheriți.

Plecă, cu o geantă de pânză și cu o carte de economie politică sub braț.

Timp de două luni n-a trimis vești, iar eu n-am căutat-o. Apoi mi-a scris o scrisoare scurtă, foarte evazivă. Îmi spunea că avea nevoie de o perioadă de reflecție. Nu i-am răspuns.

N-am simțit pasiune, gelozie, nostalgie. Mă simțeam golit, lucid, limpede și curat ca o tingire de aluminiu.

Am mai stat un an în Brazilia, dar simțindu-mă de-acum pe picior de plecare. Nu l-am mai văzut pe Agliè, nu i-am mai văzut nici pe prietenii lui Amparo, petreceam multe ore

pe plajă și mă prăjeam la soare.

Înălțăm în zbor zmeie, care pe-acolo sunt foarte frumoase.

Beydelus, Demeymes, Adulex, Metucgayn, Atine, Ffex, Uquizuz, Gadix, Sol, Veni cito cum tuis spiritibus.

(*Picatrix*, Ms. Sloane 1305, 152, verso)

Spargerea Vaselor. Diotallevi avea să ne vorbească adesea despre cabalismul târziu al lui Isaac Luria, în care se pierdea articularea ordonată a sefiroților. Creația, spunea el, e un proces de inspirație și expirație divină, ca o răsuflare neliniștită sau ca acțiunea unor foaie.

„Marele Astm al Domnului”, comenta Belbo.

„Încearcă tu să crezi din nimic. E un lucru care se face o singură dată în viață. Dumnezeu, ca să sufle lumea cum suflă într-un glob de sticlă, are nevoie să se contracte în el însuși, pentru a căpăta suflu, și apoi emite lungul șuier luminos al celor zece sefiroți.”

„Șuier sau lumină ?”

„Domnul a suflat, și lumina s-a făcut.”

„Multimedia.”

„Dar e necesar ca luminile sefiroților să fie strânse în niște recipiente capabile să reziste strălucirii lor. Vasele destinate să-i primească pe Kether, Hochmah și Binah au rezistat fulgerului lor, în timp ce sefiroții inferiori, de la Hesed până la Yesod, lumină și suspin, s-au emanat dintr-o singură dată și cu prea multă vigoare, iar vasele s-au spart. Fragmentele luminii s-au răspândit prin univers și din ele s-a născut materia grosolană.”

Spargerea vaselor e o catastrofă serioasă, zicea Diotallevi preocupat, nimic nu-i mai greu de trăit decât o lume avortată. Trebuie să fie un defect în Cosmos, încă de la origini, iar rabinii cei mai înțelepți nu reușiseră să-l explice întru totul. Poate că, în momentul în care Dumnezeu expiră și se golește, în recipientul original rămân niște picături de ulei, o rămășiță materială, acel *reshimu*, iar Dumnezeu se împrăștie acum împreună cu acel reziduu. Sau poate, pe unde va, cochiliile acelea, *qelippot*, principiile distrugerii așteptau, vicleane, la pândă.

„Scârboase creaturi *qelippot*-ele astea”, zicea Belbo, „agenți ai diabolicului Fu Manchu... Și pe urmă?”

Și pe urmă, explica răbdător Diotallevi, în lumina Judecării Severe a lui Geburah, zisă și Pachad, sau Teroarea, sefirot în care, după Isaac Orbul, își face de cap răul, cochiliile

capătă o existență reală.

„Ele sunt printre noi”, zicea Belbo.

„Uită-te în jur”, zicea Diotallevi.

„Dar se iese din ele?”

„Se intră înapoi, mai degrabă”, zicea Diotallevi. „Totul emană de la Dumnezeu, prin contracția *tsimtsum-ului*. Problema noastră e să realizăm *tiqqun*, reîntoarcerea, reintegrarea lui Adam Qadmon. Atunci vom reconstrui totul în echilibrata structură a *partusufim*-urilor, fețele sau formele care vor lua locul sefiroților. Ascensiunea sufletului e ca un cordon de mătase, care permite intenției cucernice să afle drumul către lumină, ca și cum ar pipăi, pe întuneric. Astfel, în orice clipă, lumea, combinând literele Torei, se străduiește să regăsească forma naturală care s-o facă să iasă din îngrozitoarea-i confuzie.”

Și chiar asta fac eu acum, în plină noapte, în pacea nefirească a acestor coline. Dar alaltăseară, în periscop, mă aflam încă învăluit în balele vâscoase ale cochiliilor, pe care le simțeam în juru-mi, melci imperceptibili incrustați în vanele de cristal de la Conservatoire, amestecate printre barometre și roți ruginite de ceasuri în surdă hibernare. Mă gândeam că, dacă spargerea vaselor a avut loc, prima crăpătură s-a format, poate, în seara aceea, la Rio, în timpul ritului, dar numai la întoarcerea mea în patrie s-a produs explozia. Lentă, fără bubuituri, încât ne-am trezit cuprinși toți în nămolul materiei grosolane, unde făpturi ale verminei ies din găoace prin generație spontanee.

Mă întorsesem din Brazilia fără să mai știu cine eram. Mă apropiam acum de vârsta de treizeci de ani. La acea vârstă, tatăl meu era tată, știa cine este și unde trăiește.

Rămăsesem prea departe de țara mea în timp ce se petreceau mari evenimente și trăisem într-un univers plin de incredibil, unde și lucrurile petrecute în Italia ajungeau însoțite de un halou de legendă. Cu puțin înainte de a părăsi cealaltă emisferă, pe când îmi încheiam șederea acolo oferindu-mi o călătorie cu avionul pe deasupra pădurilor din Amazonia, îmi căzu în mână un cotidian local, adus la bord în timpul unei escale la Fortaleza. Pe prima pagină trona fotografia unui ins pe care l-am recunoscut, pentru că îl văzusem sorbindu-și paharele cu vin alb ani de zile la Pilade. Textul de sub fotografie glăsuia: „O homem que matou Moro”.

Bineînțeles, după cum am aflat la întoarcere, nu el îl omorâse pe Moro. El, dacă ar fi avut în mână un pistol încărcat, s-ar fi împușcat în ureche ca să verifice dacă funcționează. Fusese numai de față când cei de la Digos dăduseră buzna într-un apartament în care cineva ascunsese sub pat trei pistoale și două pachete de exploziv. El stătea deasupra, pe pat, extatic, pentru că era singura mobilă din acel apartament pe care un grup de foști implicați din '68 îl închiria în comun, pentru a-și satisface nevoile trupului. Dacă n-ar fi avut drept unic decor un manifest al organizației Inti Illimani, ar fi putut numi *garconniere*. Unul dintre chiriași avea legături cu un grup ce utiliza arme, iar ceilalți nu știau că ei îi finanțează cuibul. Așa că ajunseseră cu toții la închisoare, timp de un an.

Despre Italia ultimilor ani înțelesesem foarte puțin. O lăsasem în pragul unor mari

schimbări, simțindu-mă aproape vinovat că fugeam în clipa în care se încheiau socotelile. Plecasem într-un moment când puteam recunoaște ideologia fiecăruia după tonul vocii, după întorsăturile frazei, după citatele de rigoare. Acum mă întorceam și nu mai înțelegeam cine și de partea cui era. Nu se mai vorbea de revoluție, se cita Dorința, cine se declara de stânga îi menționa pe Nietzsche și pe Celine, revistele de dreapta exaltau revoluția din Lumea a Treia.

M-am reîntors la Pilade, dar m-am simțit ca pe pământ străin. Rămânea biliardul, erau, mai mult sau mai puțin, aceiași pictori, dar se schimbase fauna tânără. Am aflat că unii dintre vechii clienți deschiseseră acum școli de meditație transcendentă și restaurante macrobiotice. Am întrebat dacă vreunul deschisese cumva un cort de rit umbanda. Nu, poate că eram în avans, căpătasem competențe inedite.

Ca să facă pe plac nucleului istoric, Pilade ținea și un flipper model vechi, din acelea care acum păreau copiate după Lichtenstein și fuseseră cumpărate în bloc de anticari. Dar alături, asaltate de cei mai tineri, se aliniau alte mașinării, cu ecranul fluorescent, pe care planau în escadre păsări de pradă pline de ținte, kamikaze din Spațiul Extraterestru, sau o broască sărea de colo-colo, emițând niște orăcăieli în japoneză. Barul Pilade era acum o fulgerare de lumini sinistre și poate că prin fața ecranului de la „Galactica” trecuseră și curierii din Brigăzile Roșii cu misiuni de înrolare. Dar cu siguranță că trebuiseră să abandoneze flipper-ul, pentru că nu poți juca ținând un pistol la brâu.

Mi-am dat seama de asta când am urmărit privirea lui Belbo ce se fixa asupra Lorenzei Pellegrini. Am înțeles în mod vag ceea ce Belbo înțelesese cu mai mare luciditate și ceea ce am găsit în unul dintre fișierele sale. Lorenza nu e pomenită acolo, dar evident că e vorba de ea : numai ea juca flipper în felul acela.

FILENAME: Flipper

Flipper joci nu numai cu mâinile, ci și cu pubisul. La flipper problema nu e doar să oprești bila înainte de a fi înghițită în deschizătură, nici s-o proiectezi la jumătatea câmpului cu avântul unui fundaș, ci s-o obligi să întârzie în partea de sus, unde țintele luminoase sunt mai multe, săltând de la una la alta, învârtindu-se dezorientată și dementă, dar din voință proprie. Iar asta o obții nu impunând lovituri bilei, ci transmițând niște vibrații cutiei portante, și asta cu blândețe, pentru ca flipper-ul să nu-și dea seama de ele și să nu clacheze. O poți face numai cu pubisul, ba chiar cu un joc al coapselor, în așa fel încât pubisul să facă mai mult un fel de slalomuri decât să lovească, menținându-te permanent dincoace de orgasm. Și nu atât pubisul, dacă șoldul se mișcă potrivit naturii, ci fesele sunt cele care dau lovitura spre înainte, dar cu grație, în așa fel încât, atunci când impulsul ajunge la pubis, să fie deja atenuat, ca în homeopatie, unde, cu cât ai impus mai multe diluări soluției și cu cât s-a dizolvat mai mult substanța în apa pe care o tot adaugi, până aproape să dispară cu totul, cu atât efectul medicamentos o mai puternic. Și iată că, din pubis, un curent infinitezimal se transmite cutiei, și flipper-ul ascultă fără să se nevrozeze, biluța

aleargă împotriva naturii, împotriva inerției, împotriva gravitației, împotriva legilor dinamicii, împotriva vicleniei constructorului care o voia iute, și se îmbată de un fel de *vis movendi*, rămânând în joc mult mai mulți timpi memorabili și imemoriali. Dar se cere un pubis feminin, care să nu intercaleze corpi cavernoși între osul iliac și mașină și să nu fie la mijloc materie erectilă, ci numai piele, nervi, oase, învelite într-o pereche de jeanși, și o ardoare erotică sublimată, o frigiditate malițioasă, o dezinteresată adaptabilitate la sensibilitatea partenerului, un gust de a-i înțeți dorința fără să suferi excesul celei proprii: amazoana trebuie să scoată flipper-ul din minți și să se bucure anticipat de faptul că după aceea îl va părăsi.

Cred că Belbo s-a îndrăgostit de Lorenza Pellegrini în acel moment, când a simțit că ea i-ar fi putut promite o fericire de neatins. Dar cred că, prin intermediul ei, el începuse să-și dea seama de caracterul erotic al universurilor automate, de mașina ca metaforă a corpului cosmic și de jocul mecanic ca evocare talismanică. Începuse să se drogheze cu Abulafia și probabil că intrase deja în spiritul proiectului Hermes. Cu siguranță, văzuse deja Pendulul. Lorenza Pellegrini, nu știu prin ce soi de scurtcircuit, îi promitea Pendulul.

Primele dăți simțisem o greutate în a mă readapta la Pilade. Încet-încet, și nu în toate serile, în mijlocul mulțimii de chipuri străine, le redescopeream pe cele familiare, ale supraviețuitorilor, chiar dacă erau încețoșate de efortul recunoașterii: erau, care copywriter la o agenție publicitară, care consilier fiscal, care vânzător de cărți în rate — însă dacă mai înainte plasau operele lui Che, acum ofereau herboristică, budism, astrologie. I-am revăzut, puțin cam veștezi, cu câteva fire albe în păr, cu vreun pahar de whisky în mâini, ce mi se păru că era același *baby* de acum zece ani, pe care-l degustaseră cu încetineală, câte-un strop pe semestru.

„Ce-i cu tine, de ce nu te mai arăți pe la noi?” mă întreba unul dintre ei.

„Cine sunteți *voi* acum?”

Se uită la mine ca și cum aș fi fost plecat o sută de ani: „Păi, departamentul culturii, nu?”

Pierdusem prea multe replici.

M-am hotărât să-mi inventez o slujbă. Îmi dădusem seama că știam atâtea lucruri, toate fără legătură între ele, dar pe care eram în stare să le conectez în puține ore prin câteva vizite la bibliotecă. Plecasem când se cerea să am o teorie și sufeream că nu o aveam. Acum era de-ajuns să ai noțiuni, toți aveau cu ghiotura, și cu atât mai bine dacă erau inactuale. Chiar și la universitate, unde pusesem din nou piciorul ca să văd dacă mă puteam oploși pe undeva. Amfiteatrele erau calme, studenții lunecau pe coridoare ca niște năluci, împrumutându-și unul altuia bibliografii rău înjghebate. Eu știam să fac o bibliografie ca lumea.

Într-o zi, un student din ultimul an, luându-mă drept profesor (cadrele didactice aveau

acum aceeași vârstă ca și studenții, sau invers) mă întrebă ce scrisese un oarecare Lord Chandos, despre care se vorbea într-un curs privitor la crizele ciclice din economie. I-am spus că era un personaj al lui Hofmannsthal, nu un economist.

Chiar în aceeași seară eram la o petrecere la niște vechi prieteni și l-am recunoscut pe unul, care lucra la o editură. Ajunsese acolo după ce editura încetase să mai publice romanele colaborațiștilor francezi, ca să se dedice unor texte politice albaneze. Am descoperit că încă se mai făceau editări politice, dar în aria guvernamentală. Totuși, nu treceau cu vederea câte-o carte bună de filosofie. Din cele clasice, îmi preciză el.

„Apropo”, îmi spuse, „tu, care ești un filosof...”

„Mulțumesc, din păcate nu sunt.”

„Fugi de-acolo, erai unul care știai de toate la vremea ta. Astăzi tocmai revizuiam traducerea unui text despre criza marxismului și am găsit citat un fragment dintr-un anume Anselm of Canterbury. Cine e? Nu l-am găsit nici măcar în *Dicționarul autorilor*.” I-am spus că era Anselmo d’Aosta, numai că englezii îl numeau așa pentru că întotdeauna vor să fie altfel decât ceilalți.

Mă iluminai deodată: aveam o ocupație. Hotărâi să pun pe roate o agenție de informații culturale.

Ca un fel de copoi al cunoașterii. În loc să-mi bag nasul prin barurile de noapte și prin bordeluri, trebuia să mă duc prin librării, prin biblioteci, pe coridoarele instituțiilor universitare. Apoi să stau în biroul meu, cu picioarele pe masă și cu un pahar de carton plin cu whisky adus până sus într-o pungă de la bodega din colț. Îți telefonează cineva și-ți spune: „Traduc o carte și dau peste unul — sau mai mulți — cu numele Motocallemin. Nu reușesc s-o scot la capăt”.

Nu știi nici tu, dar nu contează, ceri două zile răgaz. Te duci și răsfoiești câteva fișiere la bibliotecă, îi oferi o țigară tipului de la biroul de informații, prinzi o urmă. Seara inviți un asistent de islamistică la bar, îi plătești o bere, două, ăluia îi slăbește atenția și-ți dă informația pe care-o cauți pe nimic. Apoi îl suni pe client: „Iată, Motocallemin-ii erau niște teologi radicali musulmani de pe timpul lui Avicenna, susțineau că lumea era, cum să spun, un amalgam de accidente și se închea în forme numai printr-un act instantaneu și provizoriu al voinței divine. Era de-ajuns ca Dumnezeu să-și distragă atenția un moment, și universul se făcea bucăți. Pură anarhie de atomi fără sens. Ajunge atât? Am lucrat trei zile, dați cât credeți”.

Am avut norocul să găsesc două camere și o bucătărioară într-o veche clădire de la periferie, care trebuie că fusese o fabrică, având și o aripă pentru birouri. Apartamentele pe care le scosese din ele dădeau toate pe un coridor lung: locuiam între o agenție imobiliară și laboratorul unuia care împăia animale (A. Salon — Taxidermist). Ți se părea că te afli într-un zgârie-nori american de prin anii ‘30, mi-ar fi fost suficient să am o ușă cu geam și m-aș fi crezut Marlowe. Am pus o canapea în cea de-a doua cameră, iar biroul la intrare. Am înșirat în două dulapuri mari atlase, enciclopedii, cataloage pe care le cumpăram treptat. La început a trebuit să-mi calc pe conștiință și să scriu și lucrări de licență pentru studenți disperați. Nu era greu, era destul să te duci să le copiezi pe cele din

deceniul anterior. Apoi prietenii mei editori mi-au trimis manuscrite și cărți străine pentru lectură, bineînțeles că pe cele mai ingrate și cu o plată așa și-așa.

Însă acumulam experiențe, noțiuni și nu aruncam nimic. Fișam totul. Nu mă gândeam să țin fișele într-un calculator (abia atunci intrau în comerț, iar Belbo avea să fie un adevărat pionier), lucram cu mijloace artizanale, dar îmi creasem un soi de memorie făcută din dreptunghiuri mici de carton moale, cu indici încrucișați. Kant... nebuloasă... Laplace, Kant... Koenigsberg... cele șapte poduri din Koenigsberg... teoremele topologiei... Cam ca în genul jocului acelaia care te provoacă să ajungi de la cârnat la Platon în cinci mutări, prin asociații de idei. Să vedem: cârnat — porc — pensulă — manierism — Idee — Platon. Ușor. Chiar și manuscrisul cel mai fără cap și coadă mă făcea să câștig douăzeci de fișe pentru acel lanț al Sfântului Anton al meu. Criteriul era riguros și cred că-i același cu cel aplicat de serviciile secrete: nu există informații mai bune și mai puțin bune, puterea constă în a le fișa pe toate și apoi în a căuta conexiunile. Conexiunile există oricând, numai să vrei să le găsești.

După circa doi ani de muncă, eram mulțumit de mine însumi. Mă distram. Și între timp o cunoscusem pe Lia.

*De vrea pe nume cineva să-mi spună,
sunt Lia eu și mâinile-mi perindă
floare de floare, ca să-mi fac cunună.*¹⁶¹

(*Purgatoriul*, XXXVII, 100-102)

Lia. Acum doresc cu disperare s-o revăd, dar aş fi putut să n-o întâlnesc niciodată, și ar fi fost mai rău. Aș vrea să fie aici, să mă țină de mână, în timp ce reconstitui etapele prăbușirii mele. Pentru că ea mi-o spusese dinainte. Dar trebuie să rămână în afara acestei istorii, și ea, și copilul. Sper ca ei să-și amâne întoarcerea, să vină când toate acestea se vor fi sfârșit, oricum se vor sfârși ele.

Era 16 iulie 1981. Milano se golea de lume, sala de lectură a bibliotecii era aproape goală.

„Fii atent, că tomul 109 voiam să-l iau eu.”

„Atunci de ce l-ai lăsat la raft?”

„M-am dus până la masă să verific o notă.”

„Nu-i o scuză.”

Se dusesse înțepată către masă, cu tomul ei în mână. Mă așezasem în fața ei, încercam să-i zăresc chipul.

„Cum poți să citești, dacă nu e în Braille ?” o întrebam.

Ridicase capul, și cu adevărat nu pricepeam dacă era fața sau ceafa. „Poftim?” întrebuse ea. „A, văd foarte bine prin asta.” Dar, zicând asta, își ridicase smocul de păr, și avea ochii verzi.

„Ai ochii verzi”, îi zisesem.

„Așa cred. Dar de ce? Asta-i rău?”

„Aiurea. Asta ar mai lipsi.”

A început în felul ăsta. „Mănâncă, ești slab ca un cui”, îmi spusese ea în timpul cinei. La miezul nopții încă ne aflam în restaurantul grecesc de lângă Pilade, cu lumânarea aproape topită pe gâtul sticlei, povestindu-ne câte toate. Aveam aproape aceeași ocupație, ea

revizua articole de enciclopedie.

Aveam impresia că trebuia să-i spun ceva. Pe la douăsprezece și jumătate își dăduse bretonul la o parte ca să mă privească mai bine, eu îmi îndreptasem spre ea arătătorul, ținând degetul mare în sus și făcând: „Pim”.

„Ciudat”, zisese ea, „și eu”.

Așa deveniserăm carne din aceeași carne, iar din seara aceea devenisem pentru ea Pim.

Nu puteam să ne permitem o casă nouă, dormeam la ea, iar ea stătea adesea cu mine la birou, sau o pornea la vânătoare, fiindcă era mai ageră decât mine în urmărirea pistelor noastre, și știa să-mi sugereze conexiuni prețioase.

„Mi se pare că avem o fișă semicompletă despre rozacruceeni”, îmi spunea.

„Trebuie s-o reiau într-o bună zi, sunt însemnări din Brazilia...”

„Păi, pune-i o încrucișare cu Yeats.”

„Ce legătură are Yeats ?”

„Păi, are. Citesc aici că era afiliat la o societate rozacruceană care se numea Stella Matutina.”

„Ce m-aș face fără tine?”

Începusem să frecventez din nou barul Pilade, pentru că era un fel de piață de afaceri, acolo găseam comenzi.

Într-o seară l-am revăzut pe Belbo (în anii precedenți probabil că trecuse rar pe-acolo și apoi se întorsese, după ce-o cunoscuse pe Lorenza Pellegrini). Era tot cum îl știam, poate ceva mai grizonat, ușor slăbit, dar nu mult.

A fost o întâlnire cordială, în limitele expansivității lui. Câteva glume despre vremurile de altădată, o reținere sobră cu privire la ultimul eveniment care ne făcuse complici și la bâlba lui epistolară. Comisarul De Angelis nu se mai arătase. Poate clasase dosarul, cine știe.

I-am vorbit despre munca mea și a părut interesat.

„În fond, e ceea ce mi-ar plăcea și mie să fiu, un Sam Spade al culturii, douăzeci de dolari pe zi plus cheltuielile.”

„Dar nu vin să mă caute femei misterioase și fascinante, și nimeni nu vine să-mi vorbească de șoimul maltez”, am spus.

„Nu se știe niciodată. Te distrezi?”

„Dacă mă distrez ?” l-am întrebat. Și, citându-l: „E singurul lucru pe care mi se pare că-l pot face bine”.

„*Good for you*”, răspunse el.

Ne-am mai văzut și alte dăți, i-am povestit despre experiențele mele braziliene, dar l-am simțit întotdeauna ușor distrat, mai mult ca de obicei. Când Lorenza Pellegrini nu era acolo, ținea privirea fixată asupra ușii, iar când era, și-o tot rotea nervos prin bar și-i urmărea mișcările. Într-o seară, era cam pe la ora închiderii, îmi spuse, privind în altă parte : „Ascultă, s-ar putea să avem nevoie de dumneata, dar nu pentru vreo consultare când și când. Ai putea să ne dedici, să zicem, câteva după-amiezi pe săptămână?”

„Să vedem. Despre ce e vorba?”

„O întreprindere siderurgică ne-a comandat o carte despre metale. Ceva ce trebuie povestit mai mult prin imagini. Oarecum de popularizare, dar serios. Știi genul: metalele în istoria omenirii, de la epoca fierului până la aliajele pentru nave spațiale. Avem nevoie de cineva care să se-nvârtă prin biblioteci și prin arhive ca să găsească imagini frumoase, miniaturi vechi, gravuri de carte din secolul al XIX-lea, știu și eu, despre fuziune sau despre paratrăsnet.”

„De acord, trec mâine pe la dumneavoastră.”

Se apropie de el Lorenza Pellegrini. „Mă conduci acasă?”

„De ce eu, în seara asta?” întrebă Belbo.

„Pentru că ești bărbatul vieții mele.”

Roși, cum putea el să roșească, uitându-se din nou în altă parte. Îi răspunse: „Avem și un martor”. Și către mine: „Sunt bărbatul vieții ei. Lorenza”.

„Ciao.”

„Ciao.”

Se ridică și îi murmură ceva la ureche. „Și ce dacă ?” zise ea. „Te-am întrebat dacă mă duci acasă cu mașina.”

„Aha”, zise el. „Scuză-mă, Casaubon, trebuie s-o fac pe taximetristul pentru femeia vieții nu știu cui.”

„Prostule”, zise ea cu duioșie și-l sărută pe obraz.

Permiteți-mi, până una-alta, să-i dau un sfat viitorului sau actualului meu cititor, care ar putea fi efectiv melancolic: nu trebuie să citească simptomele sau prognozele din partea ce urmează, ca să nu rămână tulburat de ele și să nu tragă de aici mai multe pagube decât foloase, aplicând ceea ce citește la el însuși... cum fac cei mai mulți dintre melancolici.

(R. Burton, *Anatomy of Melancholy*, Oxford, 1621, Introducere)

Era evident că Belbo era legat într-un fel de Lorenza Pellegrini. Nu știam cu câtă intensitate și de când. Nici respectivele fișiere din Abulafia nu m-au ajutat să reconstitui întâmplarea.

De exemplu, nu este datat fișierul despre cina cu doctorul Wagner. Pe doctorul Wagner, Belbo îl cunoștea dinainte de plecarea mea și urma să aibă legături cu el și după începutul colaborării mele cu editura Garamond, încât îmi deveni apropiat și mie. Prin urmare, cina ar fi putut avea loc înainte sau după seara pe care tocmai mi-am amintit-o. Dacă a fost înainte, înțeleg încurcătura lui Belbo, disperarea lui reținută.

Doctorul Wagner — un austriac care de mai mulți ani profesa la Paris, de unde pronunția Wagnère pentru cei ce voiau să arate că-l frecventează — de circa zece ani era invitat cu regularitate la Milano de două grupuri revoluționare din anii imediat următori lui '68. Și-l disputau și, bineînțeles, fiecare grup dădea o versiune radical alternativă gândirii lui. Cum și de ce acceptase acest om celebru să se lase sponsorizat de niște extraparlamentari, n-am înțeles niciodată. Teoriile lui Wagner nu aveau culoare, ca să zic așa, și el, dacă voia, putea să fie invitat de universități, clinici, academii. Cred că acceptase invitația lor pentru că era esențialmente un epicureu și pretindea rambursări princiare de cheltuieli. Particularii puteau strânge la un loc mai mulți bani decât instituțiile, și pentru doctorul Wagner asta însemna călătorie la clasa întâi, hotel de lux plus onorariile pentru conferințe și seminarii, calculate după tariful său de terapie.

În ce fel găseau cele două grupuri un izvor de inspirație ideologică în teoriile lui Wagner, era altă poveste. Dar în anii aceia psihanaliza lui Wagner apărea destul de deconstructivă, diagonală, libidinală, necarteziană, aptă să sugereze puncte de plecare teoretice activității revoluționare.

Părea complicat să-i faci să înțeleagă asta pe niște muncitori, și poate de aceea cele două grupuri au fost obligate să aleagă la un moment dat între muncitori și Wagner, și l-au ales pe Wagner. A fost elaborată ideea că noul subiect revoluționar nu este proletarul, ci deviantul.

„În loc să-i faci pe proletari să devieze, mai bine-i proletarizezi pe cei ce deviază, și e mai ușor, dat fiind tariful piperat al doctorului Wagner”, îmi spuse într-o zi Belbo.

Revoluția wagnerienilor a fost cea mai costisitoare din istorie.

Editura Garamond, finanțată de un institut de psihologie, tradusese o culegere de studii mai puțin importante ale lui Wagner, foarte tehnice, dar deja intruvabile și, prin urmare, foarte cerute de admiratori. Wagner venise la Milano pentru lansare și, cu acea ocazie, începuseră legăturile lui cu Belbo.

FILENAME: Doktor Wagner

Diabolicul doktor Wagner

Episodul 26.

Cine, în dimineața aceea cenușie din

La dezbateri îi adusesem o obiecție. Satanicul moșneag a fost, bineînțeles, iritat, dar n-a lăsat să se vadă. Ba chiar a răspuns de parcă ar fi vrut să mă seducă.

Părea că-i Charlus cu Jupien, albină și floare. Un geniu nu suportă să nu fie iubit și trebuie să-i seducă imediat pe cei ce-i stau împotriva, așa încât pe urmă aceștia să-l și iubească. A reușit, l-am iubit.

Dar trebuie că nu m-a iertat, pentru că în seara aceea, a divorțului, mi-a aplicat o lovitură mortală. Fără să știe, din instinct: fără să știe, căutase să mă seducă și tot pe neștiute a hotărât să mă pedepsească. Lăsând deontologia deoparte, m-a psihanalizat gratis. Inconștientul îi mușcă până și pe paznicii lui.

Povestea marchizului Lantenac din *Quatrevingt-treize*. Corabia Vandeenilor rătăcește pe furtună în largul coastelor bretone; deodată, un tun se desprinde din lăcașul lui și, în timp ce corabia rulează și tanghează, o ia la goană de la un bord la altul și, ca un monstru uriaș ce este, riscă să desfunde babordul și tribordul. Un tunar (vai, tocmai cel din neglijența căruia tunul nu fusese asigurat cum trebuie), cu un curaj fără seamăn, cu un lanț în mână, se aruncă sub matahala care-i gata să-l facă chisăliță și-o oprește, o țintuiește în loc, o duce la ieseala ei, salvând corabia, echipajul, misiunea. Cu o pompă sublimă, teribilul

Lantenac aliniază oamenii pe punte, îl laudă pe viteazul marinar, își scoate de la gât o înaltă decorație, i-o înmânează, îl îmbrățișează, în timp ce gloata strigă către cer „ura”.

Apoi Lantenac, nesmintit, își amintește că el, cel decorat, e răspunzător de incident și ordonă să fie împușcat.

Splendid acest Lantenac, virtuos, drept și incoruptibil ! Tot așa a făcut cu mine doctorul Wagner: m-a onorat cu prietenia lui și m-a ucis dându-mi adevărul

și m-a ucis dezvăluindu-mi ce anume vreau de fapt

și mi-a dezvăluit de ce lucru anume, dorindu-l, mă tem.

Poveste care începe prin bărulețe. Nevoia de a fi îndrăgostit.

Unele lucruri le simți venind, nu te îndrăgostești fiindcă te îndrăgostești; te îndrăgostești pentru că în acea perioadă aveai o disperată nevoie de a te îndrăgosti. În perioadele în care ai o poftă nebună de a te îndrăgosti, trebuie să fii atent unde pui piciorul: ca și cum ai fi băut un filtru din acelea care te fac să te îndrăgostești de prima făptură ce-ți iese-n cale. Ar putea fi și un ornitorinc.

Pentru că simțeam această nevoie chiar în perioada aceea când, de puțin timp, mă lăsasem de băut. Raport între ficat și inimă. O nouă dragoste e un bun motiv să te apuci iar de băut. Cineva cu care să te duci prin bărulețe. Să te simți bine.

Micul bar e scurt, furtiv. Îți îngăduie o așteptare lungă, dulce toată ziua, până când te duci să te ascunzi în penumbră, pe fotoliile de piele, la șase după-amiază nu e nimeni, clientela sordidă o să vină seara, odată cu pianistul. Să alegi un bar american, echivoc gol pe la sfârșitul după-amiezii, chelnerul vine numai dacă-l chemi de trei ori și are deja pregătit un al doilea martini.

Martini e ceva esențial. Nu whisky, ci martini. Lichidul e alb, ridici paharul și o vezi îndărătul măslinii. Deosebirea între a-ți privi iubita prin martini cocktail, unde paharul triunghiular e prea mic, și a o privi printr-un gin martini *on the rocks*, în pahar larg; fața ei se descompune în cubismul transparent al gheții, efectul se dublează dacă apropiați cele două pahare, fiecare ținându-și fruntea lipită de răceala paharelor și între o frunte și cealaltă sunt cele două pahare — cu paharul cu picior nu poți.

Ora scurtă din micul bar. Pe urmă vei aștepta tremurând o altă zi. Nu există șantajul certitudinii.

Cine se îndrăgostește prin bărulețe n-are nevoie de o femeie numai a lui. Câte unii și-o împrumută reciproc.

Figura lui. El îi acorda multă libertate, era mereu plecat în călătorie. Suspecta lui liberalitate: puteam să telefoniez și la miezul nopții, el era acasă și tu nu, el îmi răspundea că tu nu ești acasă, ba chiar, dacă tot telefonezi, nu știi cumva unde e? Singurele momente de gelozie. Dar chiar și în felul acela i-o smulgeam pe Cecilia saxofonistului. Să iubești sau să crezi că iubești, precum eternul sacerdot al unei străvechi răzbunări.

Lucrurile se complicaseră cu Sandra: de data aceea își dăduse seama că povestea mă prinsese prea mult, viața în doi devenise cât se poate de încordată. E cazul să ne despărțim? Atunci să ne despărțim. Nu, mai stai, să mai vorbim. Nu, așa nu se poate să meargă. În sfârșit, problema era Sandra.

Când umbli prin bărulețe, drama pasională nu e cu cine te afli, ci pe cine părăsești.

Atunci are loc cina cu doctorul Wagner. La conferință tocmai dăduse unui provocator o definiție a psihanalizei: „La psychanalyse? Cest qu'entre l'homme et la femme... chers amis... ca ne colle pas”.

Se discuta despre cuplu, despre divorț ca iluzie a Legii. Preocupat de problemele mele, participam la conversație cu căldură. Ne-am lăsat târâți în jocuri dialectice, vorbind noi, în timp ce Wagner tăcea, uitând că aveam în mijlocul nostru un oracol. Și cu un aer absorbit

și cu un aer prefăcut

și cu un melancolic dezinteres

și ca și cum ar fi intervenit în conversație nefiind în temă, Wagner zise (încerc să-mi amintesc cuvintele lui exacte, dar mi s-au săpat în minte, imposibil să mă fi înșelat): „În toată activitatea mea n-am avut niciodată vreun pacient nevrotizat de propriul său divorț. Cauza bolii era întotdeauna divorțul Celuilalt”.

Doctorul Wagner, chiar când vorbea, zicea întotdeauna Altul cu A mare. Fapt e că am sărit în sus, ca mușcat de o aspidă

vicontele tresări ca mușcat de o aspidă o sudoare rece ca gheața îi brobonea fruntea

baronul îl privea țintă printre rotocoalele leneșe ale țigărilor lui fine, rusești

— Vreți să spuneți, am întrebat, că se intră în criză nu din cauza divorțului de propriul partener, ci din cauza posibilului sau imposibilului divorț al celei de-a treia persoane, care

a adus în criză cuplul din care faci parte?

Wagner mă privi cu perplexitatea unui neofit care întâlnește pentru prima oară o persoană cu tulburări mintale. Mă întrebă ce voiam să spun.

În realitate, orice aș fi vrut să spun, spusesem greșit. Am încercat să-mi fac raționamentul ceva mai concret. Am luat de pe masă cuțitul și l-am pus alături de furculiță:

— Iată, aici sunt eu, Cuțitul, căsătorit cu ea, Furculița. Iar aici e un alt cuplu, dumneaei, Paleta de Tort, măritată cu Satârul sau Mackie Messer. Acuma, eu, Cuțitul, cred că sufăr pentru că va trebui s-o las pe Furculița mea, și nu aș vrea, o iubesc pe Paleta de Tort, măritată cu Satârul ei. Dar în realitate, dumneavoastră, domnule doctor Wagner, îmi spuneți că eu sufăr deoarece Paleta de Tort nu se desparte de Satâr. Așa este?

Wagner îi răspunse altcuiva de la masă că nu zisese niciodată așa ceva.

— Cum nu ați spus ? Ați spus că n-ați dat niciodată peste cineva nevrozat de propriul său divorț, ci întotdeauna de divorțul celuilalt.

— Poate, nu-mi amintesc, zise atunci Wagner, plictisit.

— Iar dacă ați spus-o, nu voi ați să spuneți ceea ce am înțeles eu?

Wagner tăcu câteva minute.

În timp ce comesenii așteptau fără ca măcar să înghită ce-aveau în gură, Wagner făcu semn să i se toarne un pahar de vin, privi cu atenție lichidul în lumină și, în sfârșit, vorbi:

— Dacă ați înțeles așa, este fiindcă așa voi ați să înțelegeți.

Apoi se întoarse în altă parte, zise că era cald, schiță o arie de operă lirică agitând o grisină ca și cum ar fi dirijat o orchestră îndepărtată, căscă, se concentrează asupra unei tarte cu frișcă și, în fine, după o nouă criză de muțenie, ceru să fie condus înapoi la hotel.

Ceilalți mă priviră ca pe unul care a distrus un simpozion din care ar fi putut să iasă Cuvinte definitive.

În realitate, eu auzisem vorbind Adevărul.

Ți-am telefonat. Erai în casă, cu Celălalt. Am petrecut o noapte albă. Totul era clar: eu nu puteam suporta ca tu să stai cu el. Sandra nu avea nici o legătură.

Au urmat șase luni dramatice, în care eram pe urmele tale, suflându-ți în ceafă, spionând menajul tău, spunându-ți că te voiam în întregime pentru mine și convingându-te să-l urăști pe Celălalt. Ai început să te cerți cu Celălalt, Celălalt a început să devină exigent, gelos, nu ieșea seara, când era în voiaj telefona de două ori pe zi, chiar în puterea

noptii. Într-o seară te-a pălmuit. Mi-ai cerut bani pentru că voiai să fugi, am adunat puținul pe care-l aveam la bancă. Ai părăsit cuibul conjugal, ai plecat la munte cu niște prieteni, fără să lași adresa. Celălalt îmi telefona disperat, întrebându-mă dacă știu unde ești, eu nu știam, și părea că mințeam, pentru că-i spuseseși că-l părăsești pentru mine.

Când te-ai întors, m-ai anunțat, radiind, că îi scriseseși o scrisoare de adio. Abia atunci m-am întrebat ce avea să se întâmple cu mine și Sandra, dar tu nu mi-ai lăsat timp să mă neliniștesc. Mi-ai spus că ai cunoscut un individ cu o cicatrice pe obraz și cu un apartament foarte boem. Aveai să te duci să stai cu el.

— Nu mă mai iubești ?

— Dimpotrivă, ești singurul bărbat din viața mea, dar, după cele ce s-au întâmplat, simt nevoia să trăiesc experiența asta, nu fi copil, încearcă să mă înțelegi, în fond mi-am părăsit bărbatul pentru tine, lasă oamenii să-și trăiască momentele proprii.

— Momentele proprii? Dar zici că te duci să stai cu altul.

— Ești un intelectual, și încă de stânga, nu te purta ca un mafiot. Pe curând.

Îi datorez totul doctorului Wagner.

Oricine reflectează la patru lucruri ar fi fost mai bine să nu se fi născut: ce anume se află deasupra, ce e dedesubt, ce este înainte și ce este după.

(Talmud, Hagigah, 2.1)

M-am înființat la Garamond chiar în dimineața în care-l instalau pe Abulafia, în timp ce Belbo și Diotallevi se pierdeau în diatribele lor asupra numelor lui Dumnezeu, iar Gudrun se uita bănuitoare la oamenii care introduceau acea nouă și neliniștitoare prezență între vrafurile, tot mai pline de praf, ale manuscriselor.

„Ia loc, Casaubon, uite-aici proiectele istoriei aceleia a noastre despre metale.” Am rămas singuri și Belbo mi-a arătat niște indici, niște schițe de capitole, niște machete de așezare în pagină. Eu trebuia să citesc textele și să găsesc ilustrațiile. Am amintit numele câtorva biblioteci milaneze care mi se păreau bine dotate.

„N-o să ajungă”, zise Belbo. „Va trebui să vizitezi și alte locuri. De exemplu, la muzeul științei din München este o fototecă nemaipomenită. Pe urmă, la Paris este cunoscutul Conservatoire des Arts et Metiers. Aș dori să-l revăd eu însumi, dacă aș avea timp.”

„E frumos?”

„Tulburător. Triumful mașinii într-o biserică gotică...” Ezită, mai puse în ordine niște hârtii de pe masă. Apoi, ca și cum s-ar fi temut să nu dea o importanță excesivă destăinuirii sale: „Acolo e Pendulul”, zise.

„Care pendul?”

„Pendulul. Se numește pendulul lui Foucault.”

Îmi explică Pendulul, așa cum l-am văzut sâmbătă — și poate că sâmbătă l-am văzut așa pentru că Belbo mă pregătise pentru această viziune. Atunci probabil că nu m-am arătat prea entuziasmat, iar Belbo s-a uitat la mine ca la unul care, în fața Capelei Sixtine, întreabă dacă asta-i tot.

„Poate că-i de vină atmosfera bisericii, dar te asigur că încerci o senzație foarte puternică. Ideea că totul curge și că numai acolo sus există singurul punct fix al universului... Pentru cine nu are credință e un mod de a-l regăsi pe Dumnezeu fără a pune sub semnul întrebării propria necredință, pentru că e vorba de un Pol Nul. Știi, pentru cei din generația mea, care s-au hrănit cu deziluzii și la prânz, și la cină, asta poate fi o mângâiere.”

„Dintre generații, a mea s-a hrănit cu mai multe deziluzii.”

„Prezumțios. Nu, pentru voi asta a fost doar vreme de un sezon, ați cântat *Carmagnola*, iar apoi v-ați trezit tot în Vendeea. O să treacă repede. Pentru noi a fost altfel. Întâi fascismul, chiar dacă l-am trăit când eram copii, ca pe un roman de aventuri, însă destinul nemuritor era un punct fix. Apoi, punctul fix al rezistenței, în special pentru cei ca mine, care au privit-o din afară și au făcut din ea un fel de rit al vegetației, reîntoarcerea primăverii, un echinocțiu sau un solstițiu, mereu le confund... Apoi, pentru unii Dumnezeu și pentru alții clasa muncitoare, iar pentru mulți, amândouă lucrurile. Era consolator pentru un intelectual să gândească că există muncitorul, frumos, sănătos, puternic, în stare să reclădească lumea. Și pe urmă, ați văzut și voi, muncitorul încă mai exista, dar clasa nu. Pesemne că au omorât-o în Ungaria. Și ați sosit voi. Pentru dumneata a fost firesc, poate, și a fost o sărbătoare. Pentru cei de vârsta mea, nu, era încheierea socotelilor, remușcarea, căința, regenerarea. Noi căzuserăm în greșală, iar voi veneați să aduceți entuziasmul, curajul, autocritica. Pentru noi, care atunci aveam treizeci și cinci sau patruzeci de ani, a fost o speranță, umilitoare, dar o speranță. Trebuia să redevenim ca voi, cu prețul de a o lua de la capăt. Nu mai purtam cravată, aruncam cât colo treciul ca să ne cumpărăm o pufoaică uzată, unii și-au dat demisia din slujbă ca să nu-i mai slujească pe patroni...”

Își prinse o țigară și se prefăcu că simulează mânia, pentru a-și scuza această ieșire.

„Și ați cedat pe toate fronturile. Noi, prin pelerinajele noastre la locurile de pocăință unde nemții i-au masacrat pe antifasciști și pe evrei, la catacombele ardeatine, refuzam să inventăm un slogan pentru Coca-Cola, pentru că eram antifasciști. Ne mulțumeam cu câțiva bănuți la Garamond pentru că măcar cartea e democratică. Iar voi, acum, ca să vă răzbunați pe burghezii pe care nu ați izbutit să-i spânzurați, le vindeți videocasete și *fanzines*, îi imbecilizați din nou cu zen-ul și cu întreținerea motocicletei. Ne-ați impus la preț de subscripție exemplarul vostru cu învățăturile lui Mao și cu banii ăștia v-ați dus să vă cumpărați petarde pentru serbările noii creativități. Fără rușine. Noi ne-am petrecut toată viața rușinându-ne. Ne-ați înșelat, nu reprezentați nici o puritate, era doar o acnee juvenilă. Ne-ați făcut să ne simțim niște viermi pentru că nu aveam curajul să înfruntăm deschis jandarmeria boliviană, și pe urmă ați tras pe la spate în nenorocirii care treceau în plină stradă. Acum zece ani ne-a fost dat să mințim ca să vă scoatem din închisori, iar voi ați mințit ca să vă trimiteți prietenii la închisoare. Iată de ce îmi place mașina asta: e stupidă, nu crede, nu mă pune să cred, face ceea ce-i spun; stupid eu, stupidă și ea — sau el. E un raport onest.”

„Eu...”

„Dumneata ești nevinovat, Casaubon. Ai fugit în loc să dai cu pietre, ți-ai luat licența, n-ai tras. Și totuși, acum câțiva ani eu mă simțeam șantajat până și de dumneata. Bagă de seamă, nu-i nimic personal aici. Cicluri generaționale. Iar când am văzut Pendulul, anul trecut, am înțeles totul.”

„Totul, ce?”

„Aproape tot. Vezi, Casaubon, până și Pendulul e un fals profet. Dumneata îl privești,

crezi că-i unicul punct fix în cosmos, dar, dacă-l desprinzi de pe bolta Conservatoire-ului și te duci și-l agăți într-un bordel, funcționează la fel. Mai sunt și alte penduluri, unul e la New York, la palatul ONU, un altul la San Francisco, la muzeul științei, și cine știe câte mai sunt. Pendulul lui Foucault stă neclintit în timp ce pământul se rotește pe dedesubtul lui, în orice loc s-ar afla. Orice punct al universului e un punct fix, e suficient să atârni de el Pendulul.”

„Dumnezeu e peste tot?”

„Într-un anumit sens, da. De aceea mă tulbură Pendulul. Îmi fâgăduiește infinitul, dar îmi lasă mie răspunderea de a decide unde doresc să-l am. Așa încât nu-i de-ajuns să adori Pendulul acolo unde e, trebuie să iei mereu o hotărâre și să cauți punctul cel mai bun. Și totuși...”

„Și totuși?”

„Și totuși — doar nu mă iei în serios, nu-i așa, Casaubon ? Nu, pot fi liniștit, suntem amândoi oameni care nu iau nimic în serios... Și totuși, ziceam, senzația e aceea că cineva, în viața lui, a agățat Pendulul în multe locuri, și n-a funcționat, niciodată, și că acolo, la Conservatoire, funcționează așa de bine... Oare în univers or fi puncte privilegiate? Aici, pe tavanul camerei ăsteia? Nu, nu ne-ar crede nimeni. E nevoie de atmosferă. Nu știu, poate că suntem mereu în căutarea punctului potrivit, poate că-i lângă noi, dar nu-l recunoaștem, iar pentru a-l recunoaște ar trebui să credem în el... În fine, hai să mergem la domnul Garamond.”

„Să atârnăm Pendulul?”

„Vai, ce prostie. Ne ducem pentru lucruri serioase. Ca să te plătesc, am nevoie ca patronul să te vadă, să pună mâna pe dumneata, să te miroasă și să spună că-i de acord. Hai să te atingă patronul, atingerea lui vindecă de scrofuloză.”

Maestru Secret, Maestru Perfect, Maestru din Curiozitate, Intendent al Clădirilor, Ales al Celor Nouă, Cavaler al Arcului Regal a lui Solomon sau Maestru al Celui de al Nouălea Arc, Mare Scoțian al Bolții Sacre, Prinț al Ierusalimului, Cavaler de Orient și de Occident, Prinț Cavaler al Rozei-Cruce și Cavaler al Pajurei și al Pelicanului, Mare Pontif sau Sublim Scoțian al Ierusalimului Ceresc, Venerabil Mare Maestru al Tuturor Lojilor ad vitam, Cavaler Prusian și Patriarh Noahit, Cavaler al Securii Regale sau Prinț al Libanului, Prinț al Tabernaculului, Cavaler al Șarpelui de Aramă, Prinț al Milei sau al Grației, Mare Comandor al Templului, Cavaler al Soarelui sau Prinț Adept, Cavaler al Sfântului Andrei de Scoția sau Mare Maestru al Luminii, Cavaler Mare-Ales Kadosh și Cavaler al Pajurei Albe și Negre.

(Înalte grade ale Masoneriei de Rit Scoțian Antic și Accepat)

Străbăturăm coridorul, urcarăm trei trepte și trecurăm printr-o ușă cu sticlă mată. Deodată intrarăm în alt univers. Dacă încăperile pe care le văzusem până aici erau întunecoase, pline de praf, cu mobilele știrbite, acestea păreau salonașul VIP dintr-un aeroport. Muzică difuză, pereți azurii, o sală de așteptare cu aspect confortabil, cu mobile de marcă, pereții împodobiți cu fotografii în care se puteau vedea domni cu fețe de deputați care înmânau o Victorie înaripată unor domni cu fețe de senatori. Pe o măsuță joasă, risipite cu dezinvoltură, ca în antreul unui dentist, câteva reviste pe hârtie patinată, ca *Arguția literară*, *Atanorul poetic*, *Trandafirul și Spinul*, *Parnasul Oenotric*, *Versul liber*. Nu le văzusem niciodată în circulație și am aflat pe urmă de ce: erau difuzate numai pentru clienții editurii Manuzio.

Dacă la început crezusem că am intrat în zona directorală a editurii Garamond, a trebuit să-mi schimb curând părerea. Ne aflam în birourile unei alte edituri. În holul de la Garamond era o vitrinuță obscură și ștearsă, cu ultimele cărți publicate; însă cărțile de la Garamond erau modeste, cu filele netăiate și cu coperte sobre, cenușii — aminteau probabil publicațiile universitare franțuzești, cu hârtia care se îngălbenea în câțiva ani, așa

încât să sugereze că autorul, mai ales dacă era tânăr, publica de mai mulți ani. Aici era o altă vitrinuță, luminată din interior, care găzduia cărți ale editurii Manuzio, unele deschise la câte o pagină aerisită: coperte albe, ușoare, acoperite cu plastic transparent, foarte elegant, și o hârtie tip pai de orez, cu caractere frumoase și clare.

Colecțiile de la Garamond aveau nume serioase și meditative, cum ar fi „Studii Umaniste” sau „Philosophia”. Colecțiile de la Manuzio aveau nume delicate și poetice: „Floarea Neculeasă” (poezie), „Terra Incognita” (mi s-a părut, ficțiune), „Ora Leandrului” (găzduia titluri de tipul *Jurnalul unei copile bolnave*), „Insula Paștelui” (mi s-a părut, eseistică variată), „Noua Atlantidă” (ultima operă publicată era *Koenigsbergul Mântuit - Prolegomene la orice metafizică viitoare ce s-ar prezenta ca dublu sistem transcendentă și știință a noumenului fenomenal*). Pe toate copertele, emblema editurii, un pelican sub un palmier cu motto-ul „eu am ceea ce am dăruit”.

Belbo fu evaziv și sintetic: domnul Garamond avea două edituri, iată explicația. În zilele următoare mi-am dat seama că trecerea dintre Garamond și Manuzio era cu totul privată și confidențială. De fapt, intrarea la Manuzio era în via Marchese Gualdi; în această stradă, universul purulent din via Sincero Renato lăsa loc unor fațade curate, unor trotuare largi, unor intrări cu ascensoare din aluminiu. Nimeni n-ar fi putut bănuși că un apartament dintr-o clădire veche din via Sincero Renato ar comunica, printr-o diferență de nivel de numai trei trepte, cu o clădire din via Gualdi. Pentru a obține aprobarea, domnul Garamond trebuie să fi făcut salturi mortale și cred că a beneficiat de recomandarea unuia dintre autorii săi, funcționar la Geniul Civil.

Am fost primiți imediat de doamna Grazia, gesturi de matroană amabilă, eșarfă la modă și taioare de aceeași culoare cu pereții, care ne-a introdus cu un surâs prevenitor în sala mapamondului.

Sala nu era imensă, dar amintea de salonul mussolinian din Palazzo Venezia, cu un glob pământesc la intrare și biroul de mahon al domnului Garamond tocmai în fund, părănd a-l privi printr-un binoclu răsturnat. Garamond ne-a făcut semn a ne apropiem, și m-am simțit intimidat. Mai târziu, la intrarea lui De Gubernatis, Garamond îi ieșise în întâmpinare și acest gest de cordialitate îi conferise și mai multă carismă, deoarece vizitatorul îl văzuse mai întâi pe el traversând sala și apoi o traversase la braț cu gazda, iar spațiul, aproape ca prin farmec, avea să se dubleze.

Garamond ne invită să ne așezăm în fața biroului său și începu direct și cordial.

„Domnul Belbo mi-a povestit despre dumneavoastră, domnule Casaubon. Avem nevoie de colaboratori de valoare. Cum probabil ați înțeles, nu e vorba de o angajare, nu ne-o putem permite. Veți fi retribuit potrivit strădaniei și devotamentului dumneavoastră, dacă-mi permiteți, pentru că munca noastră este o misiune.”

Mi-a spus o cifră forfetară în acord cu orele de lucru presupuse, care, pentru timpul acela, mi se păru rezonabilă.

„Perfect, dragă Casaubon.” Eliminase titlul, din moment ce deveneam un subaltern. „Istoria asta a metalelor trebuie să devină splendidă, mai mult, așa zice frumoasă. Populară, accesibilă, dar științifică. Trebuie să frapezi imaginația cititorului, dar în mod

științific. Îți dau un exemplu. Citesc aici, în primele eboșe, că exista sfera asta, cum se cheamă, de Magdeburg, două emisfere alipite, iar înăuntrul lor se face vidul pneumatic. Se leagă de ele două perechi de cai normanzi, una într-o parte și una în cealaltă, și trag încoace, trag încolo, iar cele două emisfere nu se despart. Bun, asta este o informație științifică. Dar dumneata trebuie să mi-o individualizezi dintre toate celelalte, mai puțin pitorești. Iar odată individualizată, trebuie să-mi găsești imaginea, fresca, pictura în ulei, orice o fi. Din epocă. Și apoi o trântim în plină pagină, în culori.”

„Există o gravură”, am spus. „O cunosc.”

„Vezi? Bravo. În plină pagină, în culori.”

„Dacă-i o gravură, trebuie să fie în alb-negru”, am spus.

„Da? Foarte bine, atunci în alb-negru. Exactitatea e exactitate. Dar pe fond auriu, trebuie să frapeze cititorul, trebuie să-l facă să se simtă acolo, chiar în ziua în care s-a făcut experimentul. E clar? Rigoare științifică, realism, pasiune. Poți să te folosești de știință și în același timp să-l atragi visceral pe cititor. Există oare ceva mai teatral, mai dramatic decât madame Curie întorcându-se seara acasă și văzând în întuneric o lumină fosforescentă, Dumnezeule, ce să fie asta... E hidrocarbura aia, golconda, flogisticul sau cum dracu' îi zicea, și *voila*, Marie Curie a inventat razele X. Dramatizăm. Cu respectarea adevărului.”

„Dar ce legătură au razele X cu metalele?” am întrebat.

„Radiul nu-i un metal?”

„Ba cred că da.”

„Păi atunci? Din punctul de vedere al metalelor, se poate focaliza întregul univers al cunoașterii. Cum am hotărât să intitulăm cartea, Belbo?”

„Ne gândeam la ceva serios, cum ar fi *Metalele și cultura materială*.”

„Și serios va și trebui să fie. Dar cu acel semnal în plus, cu acel nimic care spune totul, să vedem... Poftim, *Istoria universală a metalelor*. Intră și chinezii aici?”

„Bineînțeles că și ei.”

„Atunci «universală». Nu-i un truc publicitar, e adevărul. Ba chiar *Miraculoasa aventură a metalelor*.”

Chiar în momentul acela, doamna Grazia îl anunță pe comandorul De Gubernatis. Domnul Garamond ezită un moment, mă privi dubitativ, Belbo îi făcu un semn ca pentru a-i spune că poate avea încredere. Garamond ordonă ca oaspetele să fie introdus și-i ieși în întâmpinare. De Gubernatis purta un costum la două rânduri, avea o insignă în formă de roză la butonieră, un stilou la buzunarul de sus, un cotidian îndoit în buzunarul hainei, o servietă sub braț.

„Scumpe domnule comandor, luați loc, iubitul meu prieten De Ambrosiis mi-a vorbit de domnia voastră, om cu o viață întreagă pusă în serviciul statului. Și cu o vână poetică secretă, nu-i așa? Haide, arătați-ne și nouă comoara aceasta pe care o țineți sub braț... Vi-i

prezint pe doi dintre directorii mei generali.”

Îl pofti să ia loc în fața biroului încărcat cu manuscrise și mângâie cu niște mâini vibrând de interes coperta operei care-i fusese adusă: „Nu-mi spuneți, știu tot. Dumneavoastră veniți din Vipiteno, oraș mare și nobil. O viață întregă în serviciul Vănilor. Și, în taină, zi de zi, noapte de noapte, paginile acestea, înfiorate de demonul poeziei. Poezia... A mistuit tinerețea lui Sappho și a hrănit căruntețea lui Goethe... *Pharmakon*, spuneau grecii, otravă și leac. Bineînțeles, va trebui să citim creația aceasta a dumneavoastră; eu pretind minimum trei referate de lectură, unul intern și două de la colaboratori (anonimi, îmi pare rău, sunt persoane ce se expun mult), editura Manuzio nu publică o carte dacă nu e sigură de calitate, și calitatea, domnia voastră o știți mai bine decât mine, e ceva implacabil, trebuie descoperită cu un al șaselea simț, de multe ori o carte are unele imperfecțiuni, unele lungimi — chiar și Svevo scria prost, după cum prea bine știți —, dar, la naiba, se simte o idee, un ritm, o forță. Știu, să nu-mi spuneți, doar ce mi-am aruncat ochii pe *incipit*-ul acestor pagini am și simțit ceva, dar nu vreau să fiu eu singurul judecător, chiar dacă de atâtea ori — vai, de câte ori — referatele de lectură erau călduțe, însă eu m-am încăpățânat, pentru că nu se poate condamna un autor fără să fi intrat, cum se spune, în sintonie cu el, iată, de pildă, eu deschid la întâmplare textul acesta al dumneavoastră și-mi cad ochii pe un vers, «ca-n toamnă, geana ce-a slăbit» — ei bine, nu știu cum este restul, dar simt un suflu, surprind o imagine, uneori cu un text pornești așa, un extaz, o răpire... *Cela dit*, dragă prietene, o, Doamne, dacă am putea face tot ce dorim! Dar și editarea e o industrie, cea mai nobilă dintre industrii, dar tot industrie. Păi știți cât costă astăzi tipografia, hârtia? Priveți, uitați-vă în jurnalul de azi-dimineață, la cât a urcat *prime rate* la Wall Street. Nu ne privește, spuneți ? Uite că ne privește. Știți că ne taxează până și depozitarea ? Eu nu vând, iar ăia îmi taxează retururile. Eu plătesc și insuccesul, acel calvar al geniului pe care filistinii nu-l recunosc. Hârtia asta velină — e foarte fină, îmi permiteți, să ai textul bătut pe hârtia asta așa de subțire, te și simți poet, un șarlatan oarecare ar fi folosit hârtia extrastrong, ca să-ți ia ochii și să-ți înșele spiritul, dar asta-i poezie scrisă cu inima, deh, cuvintele-s pietre ce răscolesc lumea —, hârtia asta velină pe mine mă costă cât hârtia de bancnote”.

Sună telefonul. Aveam să aflu pe urmă că Garamond apăsase pe un buton de sub birou, iar doamna Grazia îi făcuse o legătură fictivă.

„Scumpe Maestre! Cum? Ce frumos! Vestea mare, să bată clopotele! O carte nouă a domniei voastre e un eveniment. Sigur că da, editura Manuzio se mândrește, suntem emoționați, aș spune mai mult, onorați de a vă avea printre autorii noștri. Ați văzut ce-au scris jurnalele despre ultimul dumneavoastră poem epic. Elogii de premiul Nobel. Din păcate, sunteți în avans față de epocă. Cu greu am putut vinde trei mii de exemplare...”

Comandorul De Gubernatis devenise palid: trei mii de exemplare rămâneau pentru el un obiectiv la care nu spera.

„N-au acoperit cheltuielile de producție. Duceți-vă și vedeți dincolo de ușa aceea cu geam câți oameni am în redacție. Astăzi, ca să-mi pot amortiza cheltuielile unei cărți, eu trebuie să distribui cel puțin zece mii de exemplare și, din fericire, din mulți autori se vând chiar peste, dar sunt scriitori, cum să spun, cu o vocație diferită; Balzac era mare și

vindea cărțile ca pe chifle, Proust era tot atât de mare și a publicat pe speze proprii. Dumneavoastră veți ajunge în antologiile școlare, însă nu și în chioșcurile de prin gări, asta i s-a întâmplat și lui Joyce, care a publicat pe speze proprii, ca și Proust. Cărți ca ale dumneavoastră pot să-mi permit câte una la doi-trei ani. Dați-mi un răgaz de trei ani...” A urmat o lungă pauză. Pe chipul lui Garamond se zugrăvi o expresie de jenă dureroasă.

„Cum? Pe spezele dumneavoastră? Nu, nu-i vorba de sumă, suma poate fi limitată... Numai că Manuzio nu obișnuiește... Sigur, o știți mai bine ca mine, până și Joyce și Proust... Desigur, înțeleg...”

Altă pauză încurcată. „Bine, mai vorbim. Eu am fost sincer, dumneavoastră sunteți cel nerăbdător, să facem ceea ce se numește o *joint venture*, americanii se pricep la așa ceva. Treceți mâine, și-o să-i ardem niște socoteli... Respectele mele și toată admirația.”

Garamond păru că se trezește dintr-un vis și-și trecu o mână peste ochi, apoi arătă că-și amintește dintr-odată de prezența oaspetelui. „Iertați-mă. Era un Scriitor, un scriitor adevărat, poate unul Mare. Și totuși, tocmai de aceea... Uneori ne simțim umiliți să practicăm profesia asta. Dacă n-ar exista și vocația... Dar să revenim la dumneavoastră. Ne-am spus totul, vă voi scrie, să zicem peste o lună. Textul dumneavoastră rămâne aici, pe mâini bune.”

Comandorul De Gubernatis ieșise fără un cuvânt. Pusese piciorul în oficina gloriei.

Cavaler al Planisferelor, Prinț al Zodiacului, Sublim Filosof Hermetic, Suprem Comandor al Astrelor, Sublim Pontif al lui Isis, Prinț al Colinei Sacre, Filosof din Samotrake, Titan al Caucazului, Copil al Lirei de Aur, Cavaler al Fenixului Adevărat, Cavaler al Sfinxului, Sublim înțelept al Labirintului, Prinț Brahman, Păzitor Mistic al Sanctuarului, Arhitect al Turnului de Taină, Sublim Prinț al Cortinei Sacre, Interpret al Hieroglifelor, Doctor Orfic, Păzitor al Celor Trei Focuri, Custode al Numelui Incomunicabil, Sublim Oedip al Marilor Taine, Păstor Iubit al Oazei Misterelor, Doctor al Focului Sacru, Cavaler al. Triunghiului Luminos.

(Grade ale Ritului Antic și Primitiv de la Memfis-Mițraim)

Manuzio era o editură pentru ASP.

Un ASP, în jargonul Manuzio, era — dar de ce oare folosesc imperfectul ? ASP-ii încă mai există, pe-acolo totul continuă ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. De fapt, eu sunt cel care acum proiectez totul într-un trecut teribil de îndepărtat, pentru că ceea ce s-a întâmplat alaltăseară a marcat un fel de ruptură în timp, acolo, în naosul din Saint-Martindes-Champs, s-a răsturnat ordinea secolelor... Sau poate că, dintr-odată, de alaltăseară am îmbătrânit cu decenii, sau teama că Ei mă vor găsi mă face să vorbesc ca și cum aş scrie cronică unui imperiu în destrămare, întins în *balneum*, cu venele deja tăiate, așteptând să mă înec în sângele meu...

Un ASP e un Autor pe Speze Proprii, iar Manuzio e una dintre acele întreprinderi care, în țările anglo-saxone, se numesc *vanity press*. Cifră de afaceri foarte ridicată, cheltuieli de gestiune inexistente. Garamond, doamna Grazia, contabilul zis și director administrativ în colivia din fund și Luciano, expediționarul invalid, în magazia imensă de la demisol.

„N-am înțeles niciodată cum reușește Luciano să împacheteze cărțile cu o singură mână”, îmi spusese Belbo, „cred că se ajută cu dinții. Pe de altă parte, nu împachetează cine știe ce: expediționarii editurilor normale expediază cărți către librari, în timp ce Luciano expediază cărți doar autorilor. Manuzio nu se interesează de cititori... Important, zice domnul Garamond, este ca autorii să nu ne trădeze, fără cititori se poate supraviețui.”

Belbo îl admira pe domnul Garamond. Vedea în el pe purtătorul unei forțe care lui îi fusese negată.

Sistemul Manuzio era foarte simplu. Câteva anunțuri inserate în cotidienele locale, în revistele de specialitate, în publicațiile literare din provincie, mai ales în cele care durează doar câteva numere. Spații publicitare de mărime medie, cu poza autorului și câteva rânduri incisive: „o voce de primă mărime a poeziei noastre”, „o nouă experiență narativă a autorului *Florianeii și surorilor ei*”.

„În felul ăsta năvodu-i aruncat”, explica Belbo. „Iar ASP-ii cad în el ciorchini, dacă se poate spune așa, însă metafora incongruentă e tipică autorilor de la Manuzio și am căpătat și eu viciul ăsta, scuză-mă.”

„Și pe urmă?”

„Ia, de pildă, cazul De Gubernatis. Peste vreo lună, în timp ce pensionarul nostru e măcinat de neliniște, un telefon al domnului Garamond îl invită la cină împreună cu alți scriitori. Întâlnire la un restaurant arab, foarte elitist, fără firmă exterioară: suni dintr-un clopoțel și-ți spui numele în fața unui vizor. Interior luxos, lumini difuze, muzică exotică. Garamond dă mâna cu *maître*, îi tutuiește pe chelneri și trimite sticlele înapoi pentru că data înscrisă pe etichetă nu-l convinge sau zice scuză-mă, dragă, dar ăsta nu-i adevăratul cuscus care se mănâncă la Marrakesh. De Gubernatis îi este prezentat comisarului X, care are toate serviciile aeroporturilor sub controlul lui, dar e, mai ales, inventatorul, apostolul cosmoranto-ului, limbajul destinat păcii universale, de care tocmai se discută la UNESCO. Apoi profesorul Y, temperament excepțional de narator, premiul Petruzzellis della Gattina 1980, dar și un astru al științei medicale. Câți ani ați predat, domnule profesor? Ei, alte vremuri, pe-atunci cred și eu că studiile erau un lucru serios. Și distinsa noastră poetă, duduia Odolinda Mezzofanti Sassabetti, autoarea volumului *Palpituri caste*, l-ați citit, bineînțeles.”

Belbo îmi mărturisi că se întrebase multă vreme de ce toți ASP-ii de sex feminin semnau cu două nume de familie, Laretta Solimeni Calcanti, Dora Ardenzi Fiamma, Carolina Pastorelli Cefalu. Pentru ce scriitoarele importante au un singur nume, afară de Ivy Compton-Burnett, iar unele nici măcar n-au nume de familie, cum e, de pildă, Colette, în timp ce o ASP se numește Odolinda Mezzofanti Sassabetti? Pentru ce un scriitor adevărat scrie de dragul operei sale și nu-l interesează dacă e cunoscut printr-un pseudonim, vezi Nerval, în schimb un ASP vrea să fie recunoscut de vecini, de locuitorii din cartier și din cel în care a locuit înainte? Bărbatului îi ajunge propriul nume, femeii nu, pentru că sunt cei care o cunosc ca domnișoară și cei care o cunosc ca doamnă. De aceea folosește două nume.

„Pe scurt, o serată bogată în experiențe intelectuale. De Gubernatis va avea impresia că bea un cocteil de LSD. Va asculta bârfele comesenilor, anecdota picantă despre marele poet impotent notoriu și care nici ca poet nu valorează cine știe ce, va arunca priviri strălucind de emoție spre noua ediție din *Enciclopedia Italianilor Iluștri*, pe care Garamond o va scoate la iveală ca din întâmplare, arătându-i pagina comisarului (ai văzut, dragă, ai intrat și dumneata în Panteon, o, e pur act de dreptate).”

Belbo îmi arătase enciclopedia. „Acum un ceas ți-am tras o dojană părintească: nimeni nu e nevinovat. Enciclopedia o facem în exclusivitate noi, eu și Diotallevi. Dar îți jur, nu ca să ne rotunjim leafa. E unul dintre lucrurile cele mai distractive din lume, și în fiecare an trebuie să pregătim ediția nouă adusă la zi. Structura e mai mult sau mai puțin de tipul ăsta: un articol se referă la un scriitor celebru, un articol la un ASP, iar problema este de a calibra bine ordinea alfabetică și de a nu irosi spațiul cu scriitorii celebri. Vezi, de exemplu, litera L.”

LAMPEDUSA, Giuseppe Tomasi di (1889-1957). Scriitor sicilian. A trăit mult timp ignorat și a devenit celebru după moarte prin romanul Ghepardul.

LAMPUSTRI, Adeodato (1919-). Scriitor, educator, luptător (o medalie de bronz în Africa Orientală), gânditor, narator și poet. Figura sa se înalță ca aceea a unui gigant în literatura italiană a secolului nostru. Lampustri s-a afirmat încă din 1959 cu primul volum al unei trilogii de amplă respirație, Frații Carmassi, povestire conturată cu un realism crud și un înalt suflu poetic, despre o familie de pescari lucanezi. Acestei opere, care a fost distinsă în 1960 cu premiul Petruzzellis della Gattina, i-au urmat în anii succesivi Concediați cu felicitări și Pantera cu ochii fără gene, care, poate mai mult decât opera de debut, dau măsura vigoriei epice, a scânteietoarei imaginații plastice, a respirației lirice a acestui incomparabil artist. Sârguincios funcționar în minister, Lampustri e apreciat în mediul său ca o personalitate impecabilă din punct de vedere moral, tată și soț exemplar, orator foarte subtil.

„De Gubernatis”, explică Belbo, „o să vrea neapărat să fie prezent în enciclopedie. El a spus dintotdeauna că faima celor mai mulți dintre oamenii celebri era trucată, o conspirație de critici îndatoritori. Dar, mai ales, va înțelege că a intrat într-o familie de scriitori care sunt în același timp directori de instituții publice, funcționari bancari, aristocrați, magistrați. Își va lărgi dintr-odată cercul cunoștințelor, și acum, dacă va trebui să ceară vreo favoare, va ști cui să se adreseze. Domnul Garamond are puterea de a-l face pe De Gubernatis să iasă din provincia lui, să-l proiecteze pe culmi. Către sfârșitul cinei, Garamond îi va spune la ureche să treacă a doua zi de dimineață pe la el”.

„Și a doua zi de dimineață el vine.”

„Poți să juri. Își va petrece noaptea visând măreția lui Adeodato Lampustri.”

„Și apoi?”

„Apoi, a doua zi de dimineață, Garamond îi va spune aseară n-am îndrăznit să vorbesc, pentru a nu-i umili pe ceilalți, ce lucru sublim, nu mai vorbesc de referatele de lectură entuziaste, aș zice mai mult, pozitive, dar eu însumi am petrecut o noapte întregă aplecat asupra paginilor dumneavoastră. Se va întoarce spre birou, va bate cu palma pe manuscris, deja ferfenițit, tocit de privirea drăgăstoasă a celor patru lectori — ferfenițirea manuscriselor e sarcinii doamnei Grazia — și-l va țintui pe ASP cu o privire perplexă. Atunci ce facem? Ce facem? va întreba De Gubernatis. Iar Garamond va zice că despre

valoarea operei nu se discută nici măcar o secundă, dar e clar că-i un lucru în avans față de timp și ca număr de exemplare nu va putea ajunge dincolo de două mii, două mii cinci sute maximum. Pentru Do Gubernatis două mii de exemplare vor fi de-ajuns ca să acopere toate persoanele pe care le cunoaște, un ASP nu gândește în termeni planetari sau, mai bine zis, planeta lui e făcută din chipuri cunoscute, din colegi de școală, din directori de bancă, din colegi care predau la același liceu, din colonei în rezervă. Numai persoane pe care ASP-ul le vrea incluse, cum sunt băcanul sau prefectul... În fața riscului ca Garamond să-și retragă oferta, după ce toți din familie, din sat, de la slujbă știu că a prezentat manuscrisul unui mare editor din Milano, De Gubernatis își va face socotelile. Ar putea să-și lichideze cecul la purtător, să ceară cedarea cincimii din moștenire, să facă un împrumut, să-și vândă cele câteva acțiuni, Parisul merită o liturghie. Se oferă timid să participe la cheltuieli. Garamond se va arăta jenat, Manuzio nu obișnuiește, dar în fine — afacerea-i încheiată, m-ați convins, în fond și Proust, și Joyce au trebuit să se plece în fața asprei necesități, costurile sunt atât și-atât, noi tipărim deocamdată două mii de exemplare, dar contractul va fi pentru un maxim de zece mii. Luați în calcul că două sute de exemplare vă revin dumneavoastră, în omagiu, pentru a le trimite cui doriți, două sute sunt pentru serviciul de presă, pentru că vrem să facem un *battage* ca pentru Angelica dei Golon, și vom distribui o mie șase sute. Iar pentru acestea, ați înțeles, nu primiți drepturi de autor, dar dacă merge cartea, o retipărim, iar de-acolo aveți doisprezece la sută.”

Văzusem după aceea contractul-tip pe care De Gubernatis, de acum aflat în plin *trip* poetic, îl semnase fără a-l citi măcar, în timp ce administratorul se văitase că domnul Garamond evaluase cheltuielile la o cifră prea mică. Zece pagini de clauze cu corp de literă opt, traduceri în străinătate, drepturi subsidiare, adaptări pentru teatru, scenarii pentru radio și film, ediții în Braille pentru orbi, concesiunea rezumatului pentru *Reader's Digest*, garanții în caz de proces pentru calomnie, dreptul autorului de a aproba modificări de redactare, competența tribunalului din Milano în caz de litigiu... Bietul ASP probabil că era epuizat, cu privirea deja pierdută în vise de glorie, până să ajungă la acele clauze în paguba sa, în care se spune că zece mii e tirajul maxim, dar nu se vorbește de tirajul minim, că suma ce trebuie plătită nu e condiționată de tiraj, de care s-a amintit doar oral, și, mai ales, că după un an editorul are dreptul să trimită la topit exemplarele nevândute, în cazul în care autorul nu le ridică la jumătate din prețul înscris pe copertă. Semnătura.

Lansarea trebuia să fie satrapică. Comunicat de presă de zece pagini, cu biografie și studiu critic. Fără pic de pudoare, și așa redacțiile jurnalelor aveau să-l arunce la coș. Tipărire efectivă: o mie de exemplare în coli volante, dintre care numai trei sute cincizeci legate. Două sute pentru autor, vreo cincizeci la librării de mână a doua sau reunite în consorțiu, cincizeci la revistele din provincie, vreo treizeci, să nu bată la ochi, pe la jurnale, în caz că le-ar rămâne vreun rând liber la rubrica de cărți primite la redacție. Grosul aveau să-l trimită în dar spitalelor sau pușcăriilor — și acum se înțelege de ce primele nu vindecă pe nimeni și celelalte nu reeducă.

În vară avea să vină premiul Petruzzellis della Gattina, creat de Garamond. Cheltuieli totale: drumul și cazarea juriului, două zile, și o Nike din Samotrake în roșu-aprins. Telegrama de felicitare din partea autorilor Manuzio.

Ar fi venit, în fine, momentul adevărului, la vreun an și jumătate. Garamond i-ar fi scris: „Dragă prietene, așa cum prevăzusem, dumneata ai apărut cu cincizeci de ani mai devreme. Recenzii, ai văzut, cu lopata, premii și consensuri ale criticii, *ca va sans dire*. Dar exemplarele vândute sunt puținele, publicul nu e pregătit. Suntem constrânși să debarasăm depozitul, la termenele înscrise în contract (anexat). Fie le retopim, fie le cumperi dumneata la jumătate din prețul de pe copertă, cum de altfel ai privilegiul”.

De Gubernatis e zdrobit de durere, rudele îl consolează, lumea nu te înțelege, sigur că dacă erai de-al lor, dacă te duceai cu plicul, la ora asta chiar și în *Corriere* ar fi apărut un articol, e o mafie întreagă, trebuie să rezisti. Din exemplarele omagiu au mai rămas doar cinci, mai sunt atâtea persoane importante de locupletat, nu poți permite ca opera ta să meargă la topit, să facă din ea hârtie igienică, să vedem cât putem să strângem, sunt bani cheltuiți pe drept, o dată trăiește omul, să zicem că putem să cumpărăm cinci sute de exemplare și pentru restul... *sic transit gloria mundi*.

La Manuzio au mai rămas șase sute cincizeci de exemplare în coli, domnul Garamond leagă cinci sute și le trimite cu plata retur. Bilanț: autorul a plătit cu generozitate cheltuielile de producție pentru două mii de exemplare, Manuzio a tipărit o mie și a legat opt sute cincizeci, dintre care cinci sute au fost plătite a doua oară. Cincizeci de autori pe an, și Manuzio își încheie întotdeauna bilanțul cu sume mari la activ.

Si fără remușcări: împarte fericire.

Lașii mor de mai multe ori înainte de a muri.

(Shakespeare, *Julius Caesar*, II, 2)

Întotdeauna simțisem o contradicție între devoțiunea cu care Belbo lucra pentru autorii săi respectabili de la Garamond, încercând să scoată cărți de care să fie mândru, și pirateria prin care nu numai că participa la tragerea pe sfoară a nefericiților de la Manuzio, dar îi trimitea în via Gualdi pe cei pe care-i considera nedemni de a fi prezenți la Garamond, așa cum îl văzusem încercând cu colonelul Ardenti.

Mă întrebam adesea, lucrând împreună cu el, de ce accepta situația aceea. Nu pentru bani, cred. Își cunoștea destul de bine meseria ca să-și fi găsit o muncă mai bine plătită.

Multă vreme crezusem că o făcea pentru că astfel putea să-și continue cercetările asupra prostiei omenești, și încă dintr-un loc de observație exemplar. Ceea ce numea el stupiditate, paralogismul insesizabil, delirul insidios, deghizat în argumentare impecabilă, îl fascina — și nu făcea decât să repete asta. Dar și aceasta era o mască. Doar Diotallevi era cel care rămânea aici dintr-o joacă, sperând probabil că, într-o zi, o carte Manuzio i-ar fi oferit o combinație inedită a Torei. Și tot din joacă, din pură distracție, și batjocură, și curiozitate, mă găseam și eu acolo, mai ales după ce Garamond lansase Proiectul Hermes.

Pentru Belbo, lucrurile stăteau altfel. Mi-am dat seama foarte clar după ce am scotocit printre multele lui fișiere.

FILENAME : Răzbunare, teribilă răzbunare

Ea sosește așa. Chiar dacă e lume în birou, mă ia de reverul hainei, își întinde fața și mă sărută. Ca Anna aceea din cântec, care, când sărută, stă în vârful picioarelor. Mă sărută ca și cum ar juca la flipper.

Știe că asta mă jenează. Dar mă dă în spectacol.

Nu minte niciodată.

— Te iubesc.

— Ne vedem duminică?

— Nu, îmi petrec weekendul cu un prieten...

- Cu o prietenă, vrei să zici.
- Nu, cu un prieten, îl cunoști, e cel care era cu mine la bar săptămâna trecută. Am promis, doar nu vrei să-mi iau cuvântul înapoi?
- Nu-ți lua cuvântul înapoi, dar nu veni aici să-mi faci... Te rog, am de primit un autor.
- Un geniu de lansat ?
- Un mizerabil de distrus.

Un mizerabil de distrus.

Venisem să te iau de la Pilade. Nu erai acolo. Te-am așteptat, pe urmă am plecat de unul singur, ca să nu găsesc expoziția închisă. Cineva de-acolo mi-a spus că plecaserăți deja la restaurant. M-am prefăcut că mă uit la tablouri — și-așa arta e moartă încă de pe vremea lui Holderlin, mi se spune. Mi-a luat douăzeci de minute până am găsit restaurantul, pentru că expozanții aleg întotdeauna galeriile ce vor deveni celebre abia peste o lună.

Erai acolo, în mijlocul acelorași fețe, și alături de tine era bărbatul cu cicatrice. Nu te-ai tulburat nici o clipă. M-ai privit cu complicitate și — cum poți, în același timp — cu o nuanță de sfidare, ca și cum ai zice: ei, și? Intrusul cu cicatrice m-a ciopârțit cu privirea ca pe un intrus. Ceilalți, la curent cu toate, în așteptare. Trebuia să găsesc un pretext ca să caut ceartă. Aș fi scos-o la capăt chiar dacă el m-ar fi pălmuit. Toți știau că tu erai cu el acolo ca să mă provoci. Indiferent dacă eu aș fi provocat pe cineva sau nu, rolul meu era stabilit dinainte. Oricum, tot mă dădeam în spectacol.

Spectacol de dragul spectacolului, eu am ales comedia spumoasă, am luat parte cu amabilitate la conversație, sperând că cineva o să-mi admire stăpânirea de sine.

Singurul care mă admira eram eu.

Ești laș atunci când te simți laș.

Răzbunătorul mascat. Ca un Clark Kent mă îngrijesc de tinerele genii neînțelese și ca un Superman pedepsesc bătrânele genii pe drept cuvânt neînțelese. Colaborez la exploatarea celor care n-au avut curajul meu și n-au știut să se limiteze la rolul de spectator.

E posibil? Să-ți petreci viața pedepsind pe cine nu va ști niciodată că a fost pedepsit? Ai vrut să devii Homer? Ține, mișelule, și crede.

Îi urăsc pe cel care încearcă să-mi vândă o iluzie de pasiune.

Când ne reamintim că Daath e situat în punctul în care Abisul retează Stâlpul din Mijloc și că în vârful Stâlpului din Mijloc se află Cărarea Săgeții... și că până și aici sălășluiește Kundalini, vedem că în Daath este taina generării și regenerării, cheia manifestării tuturor lucrurilor prin diferențierea lor în perechi de contrarii și Uniunea lor într-un al Treilea.

(Dion Fortune, *The Mystical Qabalah*, London, Fraternity of the Inner Light, 1957, 7.19)

Oricum, nu trebuia să mă ocup de Manuzio, ci de miraculoasa aventură a metalelor. Mi-am început explorările prin bibliotecile milaneze. O luam de la manuale, le fișam bibliografia, iar de aici mă duceam la originale mai mult sau mai puțin vechi, în care puteam găsi ilustrații decente. Nu-i nimic mai rău decât să illustrezi un capitol despre călătoriile spațiale cu o fotografie a ultimei sonde americane. Domnul Garamond mă învățase că se cere minimum un înger de Gustave Dore.

Am strâns grămezi de reproduceri curioase, dar nu erau suficiente. Când pregătești o carte ilustrată, ca să alegi o imagine bună trebuie să te debarasezi de cel puțin zece.

Am obținut permisiunea de a mă duce la Paris pentru patru zile. Prea puține ca să te poți învârti prin toate arhivele. Plecasem împreună cu Lia, ajunseserăm acolo joi și am rezervat biletele de întoarcere pentru luni seara. Am comis eroarea de a programa vizita la Conservatoire pentru luni, iar luni am descoperit că la Conservatoire era închis tocmai în ziua aceea. Prea târziu, m-am întors cu coada între picioare.

Belbo a fost contrariat, dar adunasem multe lucruri interesante și ne-am dus să i le arătăm domnului Garamond.

El răsfoia reproducerea pe care le adunasem, multe dintre ele în culori. Apoi s-a uitat la factură și a scos un fluierat: „Scump, scump. Ceea ce facem noi e o misiune nobilă, lucrăm pentru cultură, *ca va sans dire*, dar nu suntem Crucea Roșie sau, mai mult, UNICEF. Era nevoie să cumperi tot materialul ăsta? Uite, văd aici un domn în izmene, cu mustăți de parc-ar fi D'Artagnan, înconjurat de chestii abracadabrante și de capricorni, dar cine-i ăsta, Mandrake?”

„Începuturile medicinei. Influența zodiacului asupra diferitelor părți ale corpului, cu

plantele vindecătoare corespunzătoare. Și cu mineralele, și cu metalele. Doctrina signaturilor cosmice. Erau vremuri în care granițele dintre magie și știință nu erau încă fixate.”

„Interesant. Dar frontispiciul ăsta ce zice? Philosophia Moysaica. Ce caută Moise aici, nu e prea primordial?”

„E disputa cu privire la *unguentum armarium* sau, altfel spus, la *weapon salve*. Medici iluștri discută timp de cincizeci de ani dacă unguentul ăsta, întins pe arma cu care s-a tras, poate vindeca rana.”

„Tâmpenii. Și asta e știință ?”

„Nu în sensul în care o înțelegem noi. Dar discutau despre treaba asta pentru că de puțin timp se descoperiseră minunile înfăptuite de magnet și se convinseseră că puteau exista acțiuni la distanță. Cum spune și magia. Și atunci, acțiune la distanță pentru acțiune la distanță. Înțelegeți, ăștia greșesc, dar Volta și Marconi nu vor mai greși. Ce anume sunt electricitatea și radioul, dacă nu acțiune la distanță?”

„Ia te uită, ia te uită. E grozav Casaubon al nostru. Știință și magie mergând braț la braț, ai? Mare idee. Atunci să-i dăm bătaie, mai scoate din dinamurile astea dezgustătoare și bagă mai mulți Mandrake. Ceva invocații demonice, acolo, pe fond auriu.”

„N-aș vrea să exagerez. Aceasta e miraculoasa aventură a metalelor. Ciudățeniile sunt bine venite numai dacă se potrivesc contextului.”

„Miraculoasa aventură a metalelor trebuie să fie mai întâi istoria erorilor ei. Punem o frumoasă bizarerie și pe urmă, în didascalială însoțitoare, spunem că e falsă. Până una-alta, e acolo, cititorul se dă în vânt, pentru că vede că și marii oameni băteau câmpii, ca și el.”

Povestii o experiență ciudată pe care o avusesem pe cheiul Senei, nu departe de Quai Saint-Michel. Intrasem într-o librărie care, încă de la cele două vitrine ale ei, așezate simetric, își exalta schizofrenia. Într-o parte lucrări despre calculatoare și despre viitorul electronicii, iar în cealaltă parte numai științe oculte. Și înăuntru la fel: Apple și Cabala.

„Incredibil”, zise Belbo.

„Evident”, zise Diotallevi. „Sau, cel puțin, tu ești ultimul care ar trebui să te miri, Jacopo. Lumea mașinilor încearcă să regăsească misterul creației: litere și numere.”

Garamond nu zise nimic. Își încrucișase mâinile, ca și cum s-ar fi rugat, și-și înălțase ochii la cer. Apoi bătu din palme: „Tot ce-ai spus astăzi îmi confirmă mie un gând care de câteva zile... Dar toate la vremea lor, trebuie să mai reflectez. Așa că dați-i înainte. Bravo, Casaubon, o să-ți refacem și contractul dumitale, ești un colaborator prețios. Și pune, pune Cabală și calculatoare. Calculatoarele se fac din siliciu. Sau nu?”

„Dar siliciul nu-i un metal, e un metaloid.”

„Ei, acu' mă iei subtil cu desinențele? Și mai ce e, *rosa rosarum* ? Calculator. Și Cabală.”

„Nu e metal”, am insistat.

Ne însoți până la ușă. În prag îmi spuse: „Casaubon, munca de editor e o artă, nu e știință. Să n-o facem pe revoluționarii, că a trecut timpul. Folosește Cabala. A, în legătură cu nota dumată de cheltuieli, mi-am permis să scot plata vagonului de dormit. Nu din avariție, sper că ai încredere. Ci fiindcă cercetarea trebuie să păstreze, ca să zic așa, un anume spirit spartan. Altfel nimerii nu mai crede în ea”.

Ne convocă din nou după câteva zile. Avea la el în birou, îi spuse lui Belbo, un vizitator pe care dorea să-l cunoaștem.

Am intrat. Garamond se întreținea cu un domn gras, cu față de tapir, cu două mustăcioare blonde sub un nas mare, animalic, și fără bărbie. Mi se părea că-l cunosc, apoi îmi amintii, era profesorul Bramanti pe care-l ascultasem la Rio, referendarul, sau ce-o fi fost el, al acelui ordin rozacrucean.

„Profesorul Bramanti”, zise Garamond, „susține că ar fi momentul potrivit, pentru un editor avizat și sensibil la climatul cultural din anii aceștia, să inițieze o colecție de științe oculte”.

„Pentru... Manuzio”, sugeră Belbo.

„Pentru cine altcineva?” surâse cu șiretenie domnul Garamond. „Profesorul Bramanti, care, între altele, mi-a fost recomandat de un prieten bun, doctorul De Amicis, autorul celui splendid volum, *Peripeții ale zodiacului*, pe care l-am publicat anul acesta, se plânge că acele colecții disparate existente în acest domeniu — mai mereu opera unor editori cu seriozitate și fiabilitate scăzută, superficiali notorii, lipsiți de onestitate, incorecți, mai mult așa zice, imprecizi — nu sunt la înălțimea bogăției, a profunzimii acestui domeniu al cunoașterii...”

„Timpurile sunt coapte pentru această reevaluare a culturii inactualității, după falimentul utopiilor lumii moderne”, zise Bramanti.

„Ceea ce spuneți e sfânt, domnule profesor. Dar trebuie să ne scuzați această — Dumnezeule, n-aș zice ignoranță, dar măcar superficialitate în legătură cu subiectul dat: la ce vă gândiți dumneavoastră când vorbiți de științe oculte? Spiritism, astrologie, magie neagră?”

Bramanti făcu un gest de nemulțumire: „O, Doamne ferește! Dar astea sunt născociri bune de băgat în capul naivilor. Eu vorbesc de știință, chiar dacă e ocultă. Desigur, și astrologie, dacă va fi cazul, dar nu pentru a-i spune unei dactilografe dacă duminica viitoare o să-l întâlnească pe bărbatul vieții ei. Va fi mai degrabă un studiu serios asupra Decanilor, bunăoară”.

„Înțeleg. Științific. Asta-i pe linia noastră, desigur, dar ați putea fi puțin mai complet?”

Bramanti se relaxă în fotoliu și-și roti ochii prin cameră, ca pentru a căuta niște inspirații astrale. „S-ar putea da niște exemple, desigur. Aș zice că cititorul ideal al unei colecții de acest gen ar trebui să fie un adept al Rozei-Cruce, așadar un expert *in magiam, in necromantiam, in astrologiam, in geomantiam, in pyromantiam, in hydromantiam, in chaomantiam, in medicinam adeptam*, ca să citez din cartea Azoth, cea care a fost dată de

o fecioară misterioasă Stauroforului, cum se relatează în *Raptus philosophorum*. Însă cunoașterea adeptului îmbrățișează alte domenii, precum fiziognozia, care privește fizica ocultă, statica, dinamica și cinematica, astrologia sau biologia ezoterică și studiul spiritelor din natură, zoologia hermetică și astrologia biologică. Adăugați cosmognozia, care studiază astrologia, însă sub aspect astronomic, cosmologic, fiziologic, ontologic, sau antropognozia, care studiază anatomia omologică, științele divinatorii, fiziologia fluidică, psihurgia, astrologia socială și hermetismul istoriei. Pe urmă sunt matematicile calitative, adică, știți mai bine ca mine, aritmologia... Însă cunoștințele preliminariei ar postula cosmografia invizibilului, magnetism, aure, somnuri, fluide, psihometrie și clarviziune, și, în genere, studiul celorlalte cinci simțuri hiperfizice — ca să nu mai vorbim de astrologia horoscopică, aceasta-i deja o degenerare a științei atunci când nu-i efectuată cu precauțiile convenite, și apoi fiziognomica, lectura gândirii, arte divinatorii (tarot, cheia viselor), până la treptele superioare, cum sunt profeția și *extasis*-ul. S-ar cere informații suficiente despre mânuirea fluidelor, alchimie, spargirie, telepatie, exorcism, magie ceremonială și evocatorie, teurgie de bază. Pentru ocultismul propriu-zis aș recomanda explorări în domeniile Cabalei primitive, brahmanism, gimnosofie, hieroglifile de la Memfis...”

„Fenomenologie templieră”, insinuă Belbo.

Bramanti se luminează la față: „Fără îndoială. Dar uitasem, mai întâi câteva noțiuni de necromanție și vrăjitorie ale altor rase, onomanție, furori profetice, taumaturgie voluntară, sugestie, yoga, hipnotism, somnambulism, chimie mercurială... Wronski, pentru tendința mistică, recomanda să fie luate în seamă tehnicile posedatelor de la Loudun, ale convulsivilor de la St. Medard, filtrele mistice, vinul de Egipt, elixirul de viață lungă și *acqua tofana*. Pentru principiul răului, dar înțeleg că aici ajungem la secțiunea cea mai rezervată a unei posibile colecții, aș zice că trebuie să te familiarizezi cu misterele lui Belzebut ca autodistrucție și ale lui Satana ca principe detronat, ale lui Eurinomos, Moloh, incubi și sucubi. Pentru principiul pozitiv, mistere cerești ale sfinților Mihail, Gavril și Rafail și ale agathodemonilor. Apoi misterele lui Isis, ale lui Mithra, Morfeu, misterele din Samotrake și de la Eleusis și misterele naturale ale sexului viril, falusul, Lemnul Vieții, Cheia Științei, Bafomet, maiul, misterele naturale ale sexului feminin, Ceres, Cteis, Patera, Cybele, Astarte”.

Domnul Garamond se aplecă în față cu un surâs insinuant: „N-o să-i neglijați pe gnostici...”

„Bineînțeles că nu, chiar dacă despre acest subiect mai aparte circulă multe lucruri de duzină, nu prea serioase. În orice caz, orice ocultism sănătos e o Gnoză.”

„Asta spuneam și eu”, zise Garamond.

„Și toate astea ar cam fi de-ajuns”, zise Belbo, pe un ton ușor interrogativ.

Bramanti își umflă obrajii, transformându-se subit din tapir în hârciog. „De-ajuns... pentru a iniția, nu și pentru inițiați, iertați-mi jocul de cuvinte. Dar, prin vreo cincizeci de volume, dumneavoastră ați putea mesmeriza un public de mii de cititori, care nu așteaptă altceva decât un cuvânt garantat... Cu o investiție de câteva sute de milioane — vin la

dumneavoastră, domnule profesor Garamond, tocmai pentru că vă știu dispus către aventuri dintre cele mai generoase — și un procentaj modest pentru mine, ca director al colecției...”

Bramanti spusese destul și deja pierduse orice interes în ochii lui Garamond. Într-adevăr, fu expedit în grabă și cu mari promisiuni. Obișnuitul comitet de consilieri avea să cumpănească atent propunerea.

*Însă aflați că noi suntem, cu toții de acord,
indiferent de ceea ce spunem.*

(Turba Philosophorum)

După ce Bramanti ieși, Belbo declară că ar fi trebuit să-și scoată dopul. Domnul Garamond nu cunoștea expresia și Belbo încercă unele parafraze mai cu perdea, dar fără succes.

„În orice caz”, zise Garamond, „să nu facem pe mofturoșii, Domnul ăsta nu rostise nici măcar cinci cuvinte, și eu știam deja că nu era un client pentru noi. El, ca atare. Dar ăia de care vorbea, da, autori și cititori. Bramanti ăsta a venit să-mi întărească reflecțiile pe care tocmai le făceam de câteva zile. Priviți, domnilor”. Și scoase teatral din sertar trei cărți.

„Aici sunt trei volume apărute în anii din urmă, și toate de succes. Primul e în engleză și nu l-am citit, însă autorul e un critic ilustru. Și ce anume a scris? Uitați-vă la subtitlu, un roman gnostic. Iar acum priviți-l pe acesta: aparent un roman cu intrigă polițistă, un bestseller. Și despre ce anume e vorba? Despre o biserică gnostică de pe lângă Torino. Veți fi știind dumneavoastră cine sunt gnosticii ăștia...” Ne opri cu un semn al mâinii: „Nu contează, mi-e de-ajuns să știu că au ceva demonic... Știu, știu, poate o iau prea în grabă, dar nu vreau să vorbesc ca dumneavoastră, vreau să vorbesc ca Bramanti ăla. În momentul ăsta sunt editor, nu profesor de gnoseologie comparată, sau ce-o mai fi. Ce anume am văzut eu mai limpede, mai promițător, mai atrăgător, aș zice și mai mult, mai curios în spusele lui Bramanti? Această extraordinară capacitate de a pune totul laolaltă; el n-a zis gnostici, dar ați văzut că ar fi putut să zică, între geomantie, gerovital și radames cu mercur. Și de ce insist? Pentru că aici am o altă carte, a unei ziariste celebre, care relatează niște lucruri incredibile ce se petrec la Torino, la Torino zic, cetatea automobilului: vrăjitorii, liturghii negre, evocări ale diavolului, și totul pentru oameni care plătesc, nu pentru ăi mușcați de tarantulă de prin sud. Casaubon, Belbo mi-a spus că dumneata vii din Brazilia și că ai asistat la niște rituri satanice ale sălbaticilor ăloră de pe-acolo... Bine, o să-mi spui pe urmă exact ce anume erau, da-i totuna. Brazilia e aici, domnilor. Am intrat alaltăieri, eu, în persoană, în librăria aceea, cum se cheamă, nu contează, era o librărie care acum șase-șapte ani vindea texte anarhice, revoluționare, extremiste, teroriste, mai mult aș spune, marxiste... Ei bine. Cum s-a reprofilat? Cu lucrurile despre care vorbea Bramanti. E adevărat, astăzi suntem într-o epocă de confuzie și dacă vă duceți într-o librărie catolică, unde altădată nu era decât catehismul, acum găsiți în ea reabilitarea lui Luther, dar, cel puțin, nu ți-ar vinde o carte în care se spune că religia e vorbă goală. În schimb, în aceste librării de care vorbesc eu se vând și autorul care crede, și ăl care zice

sanchi, numai să atingă un subiect, cum să zic...”

„Hermetic”, sugeră Diotallevi.

„Exact, cred că ăsta-i cuvântul potrivit. Am văzut cel puțin zece cărți despre Hermes. Iar eu vreau să vă vorbesc despre un Proiect Hermes. Intrăm și noi în ramură.”

„În creanga de aur”, zise Belbo.

„Chiar așa”, zise Garamond, fără să sesizeze aluzia, „e un filon de aur. Eu mi-am dat seama că ăștia înghit orice, numai să fie hermetic, cum ziceai dumneata, numai să scrie acolo contrariul a ceea ce au găsit în cărțile de școală. Și cred că este o datorie culturală; eu nu sunt un binefăcător din vocație, dar în vremurile astea atât de întunecate, să oferi cuiva o credință, o mică fereastră spre supranatural... Editura Garamond a avut și are în permanență o misiune științifică...”

Belbo deveni rigid. „Mi s-a părut că dumneavoastră vă gândeați la Manuzio.”

„La amândouă. Ascultați-mă. Am scotocit prin librăria aceea și pe urmă m-am dus în alta, foarte serioasă, care, totuși, își avea secțiunea ei de științe oculte. Despre subiectele astea există studii la nivel universitar, și stau alături de cărți scrise de unii ca Bramanti ăla. Acum să ne gândim: poate că acest Bramanti nu i-a întâlnit niciodată pe autorii universitari, dar i-a citit, și i-a citit ca și cum ar fi fost egali cu el. Aceștia sunt oameni care cred că orice le spui se referă la problema lor, ca în povestea aceea cu motanul, când doi soți se certau în legătură cu divorțul lor, iar el credea că discută despre bunătățile cuvenite lui la prânz. Ai văzut și dumneata, Belbo, dumneata ai aruncat într-o doară chestia aia cu afacerea templieră, și el imediat, OK, și templierii, și Cabala, și lotusul, și zațul de cafea. Sunt omnivori. Omnivori. Ai văzut ce față are Bramanti: de rozător. Un public imens, despărțit în două mari categorii, deja le văd defilându-mi prin fața ochilor și sunt legiune. *In primis*, ăia care scriu așa ceva, iar Manuzio îi așteaptă cu brațele deschise. E de-ajuns să-i atragi inaugurând o colecție care să se facă remarcată și care s-ar putea intitula, stai să vedem...”

„Tabula Smaragdina”, zise Diotallevi.

„Ce? Nu, e prea greu, mie, de exemplu, nu-mi spune nimic, trebuie ceva care să amintească de cu totul altceva...”

„Isis Dezvăluită”, am zis eu.

„Isis Dezvăluită! Sună bine, bravo, Casaubon, e ceva aici din Tutankhamon, din scarabeul piramidelor. Isis Dezvăluită, cu o copertă așa, vrăjitoarească, dar nu mult. Și-o ținem așa. Pe urmă vine cea de-a doua legiune, cei care cumpără. Ei bine, prieteni, voi îmi spuneți că Manuzio nu se interesează de cei care cumpără. Dar ce, e oprită de medic? De data asta vindem cărțile Manuzio, domnilor, va fi un salt calitativ! Și, în fine, rămân studiile de nivel științific, și de aici intră în scenă editura Garamond. Alături de studii istorice și alte colecții universitare, ne găsim un consilier serios și publicăm trei sau patru cărți pe an, într-o colecție serioasă, riguroasă, cu un titlu explicit, dar nu pitoresc...”

„Hermetica”, zise Diotallevi.

„Excelent. Clasic, demn. O să mă întrebați: de ce să cheltuim bani cu Garamond, când putem să-i câștigăm cu Manuzio? Dar colecția serioasă servește de reclamă, atrage persoane de bun-simț, care vor face alte propuneri, vor indica piste, și apoi îi atrage pe ceilalți, pe alde Bramanti, care vor fi deviați spre Manuzio. Mi se pare un proiect perfect, Proiectul Hermes, o operațiune curată, rentabilă, care întărește fluxul ideal dintre cele două edituri... Domnilor, la lucru. Vizitați librării, alcătuiți bibliografii, cereți cataloage, vedeți ce se face în alte țări... Și-apoi, cine știe câți inși nu v-au trecut pe dinainte, care purtau comori de un anume fel, și i-ați lichidat pentru că nu ne serveau. Și bagă de seamă, Casaubon, să punem puțină alchimie și în istoria metalelor. Aurul e un metal, cel puțin așa sper. Comentariile la urmă, aflați că sunt deschis la critici, sugestii, contestații, cum e cazul între oameni de cultură. Proiectul intră în execuție din acest moment. Doamna Grazia, introduceți-l pe domnul acela care așteaptă de două ore, nu așa se tratează un Autor!” zise el, deschizându-ne ușa și căutând să se facă auzit până în sala de așteptare.

Oameni pe care îi întâlnești pe stradă... se dedau în secret la operații de Magie Neagră, se unesc sau încearcă să se unească cu Spiritele Tenebrelor, ca să-și satisfacă dorințele de ambiție, de ură, de iubire și ca să facă, într-un cuvânt, Răul.

(J.K. Huysmans, Prefață la J. Bois, *Le satanisme et la magie*, 1895, pp. VIII-IX)

Crezusem că proiectul Hermes era o idee abia schițată. Încă nu-l cunoșteam pe domnul Garamond. În timp ce în zilele următoare eu zăboveam prin biblioteci, ca să caut ilustrații despre metale, ei, la Manuzio, deja lucrau.

După vreo două luni, am găsit pe masa lui Belbo un număr proaspăt tipărit din *Parnasul Oenotric*, cu un lung articol, „Renașterea ocultismului”, în care cunoscutul hermetist, doctorul Moebius — pseudonim nou-nouț al lui Belbo, care-și câștigase astfel primii bănuți pe seama Proiectului Hermes — vorbea despre miraculoasa renaștere a științelor oculte în lumea modernă și anunța că Manuzio intenționa să se lanseze în această nouă direcție cu noua colecție „Isis Dezvăluită”.

În timpul ăsta, domnul Garamond scrisese o serie de scrisori la diferite reviste de hermetism, astrologie, tarot, ozenologie, semnând cu un nume oarecare și cerând informații despre noua colecție anunțată de Manuzio. Fapt pentru care redactorii revistelor respective îi telefonaseră ca să ceară informații și el făcuse pe misteriosul, zicând că deocamdată nu putea să dezvăluie primele zece titluri, care erau, de altfel, în curs de tipărire. Astfel, universul ocultiştilor, cu siguranță foarte agitat de răpăieli continue de tobe, era deja la curent cu Proiectul Hermes.

„Sa ne deghizăm în flori”, ne spunea domnul Garamond, tocmai ne convocase în sala mapamondului, „și albinele vor veni”.

Dar asta nu era totul. Garamond voia să ne arate prospectul („depliantul”, cum îl numea el, căci așa se zice la editurile milaneze, cu italianizări forțate, după cum se zice și „Citroen” și „Renaul”): ceva simplu, patru pagini, dar pe hârtie patinată. Prima pagină reproducea ceea ce trebuia să fie coperta seriei, un fel de sigiliu auriu (este Pentaculul lui Solomon, explica Garamond) pe fond negru, cu bordura paginii încadrată de o friză ce evoca o împletitură de svastici (svastica asiatică, preciza Garamond, aceea orientată în sensul soarelui, nu cea nazistă, care merge în sensul acelor de ceasornic). În partea de sus, în locul titlului volumelor, o inscripție: „Sunt multe lucruri în cer și pe pământ...” În

paginile interne erau celebrate gloriile editurii Manuzio aflate în slujba culturii, apoi niște sloganuri grăitoare, se făcea aluzie la faptul că lumea contemporană are nevoie de certitudini mai profunde și mai luminoase decât acelea pe care le poate da știința : „Din Egipt, din Chaldeea, din Tibet, o înțelepciune uitată, pentru renașterea spirituală a Occidentului”.

Belbo îl întrebă cui urmau să fie trimise depliantele, iar Garamond surâse în felul cum surâde, ar fi zis Belbo, sufletul osândit al rajahului din Assam, cel din romanul lui Salgari: „Am cerut să mi se trimită din Franța anuarul tuturor societăților secrete existente în lume, și nu mă întrebați cum de poate exista un anuar public al societăților secrete; uite că există, iacătă-l, editions Henry Veyrier, cu adresă, număr de telefon, cod poștal. Chiar dumneata, Belbo, ai să-l vezi, și să le elimini pe cele care nu ne interesează pe noi, pentru că văd că sunt aici și iezuiții, Opus Dei, Carbonarii și Rotary Club, și să le cauți pe toate cele care au nuanțe oculte, am și bifat eu unele dintre ele”.

Și, răsfoind: „Iată: Absolutiști (care cred în metamorfoză), Aetherius Society din California (legături telepatice cu Marte), Astara din Lausanne (jurământ de secret absolut), Atlanteans în Marea Britanie (căutarea fericirii pierdute), Builders of the Adytum din California (alchimie, cabală, astrologie), Cercul E.B. din Perpignan (dedicat lui Hathor, zeița dragostei și păzitoarea Muntelui Morților), Cercul Eliphas Levi din Maule (nu știu cine-i Levi ăsta, trebuie să fie antropologul ăla francez sau cum l-o mai fi chemând), Cavalerii Alianței Templiere din Toulouse, Colegiul Druidic al Galiilor, Mănăstirea Spiritualistă a Ierihonului, Cosmic Church of Truth în Florida, Seminarul Tradiționalist de la Econe în Elveția, Mormoni (pe ăștia i-am mai găsit o dată într-un roman polițist, dar poate că mai există și alții), Biserica lui Mithra la Londra și la Bruxelles, Biserica Satanei la Los Angeles, Biserica Luciferiană Unificată din Franța, Biserica Rozicruciană Apostolică la Bruxelles, Copiii Tenebrei sau Ordinul Verde pe Coasta de Aur (ăștia poate că nu, cine știe în ce limbă scriu), Escuela Hermetista Occidental din Montevideo, National Institute of Kabbalach din Manhattan, Central Ohio Temple of Hermetic Science, Tetra-Gnosis din Chicago, Freres Anciens de la Rose-Croix din Saint-Cyr-sur-Mer, Fraternitatea Ioanită pentru Resurecția Templieră la Kassel, Confreria Internațională a lui Isis la Grenoble, Ancient Bavarian Illuminati din San Francisco, The Sanctuary of the Gnosis din Sherman Oaks, Grail Foundation of America, Sociedade do Graal do Brasil, Hermetic Brotherhood of Luxor, Lectorium Rosicrucianum în Olanda, Mișcarea Graalului la Strasbourg, Ordinul lui Anubis la New York, Temple of Black Pentacle la Manchester, Odiniștii Fellowship în Florida, Ordinul Jartierei (trebuie să fie la mijloc chiar regina Angliei), Ordinul Vril (masonerie neonazistă, fără adresă), Miliția Templi din Montpellier, Ordinul Suveran al Templului Solar la Monte Carlo, Roza-Cruce din Harlem (înțelegeți, până și negrii, acum), Wicca (asociație luciferică de subordonare celtică, invocă cele șaptezeci și două de spirite ale Cabalei)... în fine, mai continuu ?”

„Există toate, cu-adevărat ?”

„Ba și mai multe. La treabă, fă lista definitivă și pe urmă expediem. Chiar dacă sunt străini. Între ei știrile circulă. Acum nu mai rămâne decât un lucru de făcut. Trebuie să

circulăm prin librăriile adecvate și să stăm de vorbă nu numai cu librării, dar și cu clienții. Să lăsăm să se înțeleagă din discuție faptul că există colecția asta, așa și pe dincolo.”

Diotallevi îi atrase atenția că ei nu se puteau expune în felul acela, trebuiau găsiți niște propagatori banali de zvonuri, iar Garamond spuse că să-i caute: „Numai să fie gratis.”

Frumoasă pretenție, comentă Belbo după ce ne-am întors în birou. Dar zeii subterani ne protejau. Chiar în clipa aceea intră Lorenza Pellegrini, mai solară ca oricând. Belbo deveni radios, ea văzu depliantele, care îi stârniră curiozitatea.

Cum află de proiectul editurii de alături, se luminează la față: „Minunat, am un prieten foarte simpatic, un fost *tupamaro* din Uruguay, care lucrează la o revistă numită *Picatrix*, mă duce mereu la ședințe spiritiste. M-am împrietenit acolo cu un ectoplasm nemaipomenit, acum mereu întreabă de mine, imediat ce se materializează!”

Belbo se uită la Lorenza ca și cum ar fi vrut s-o întrebe ceva, apoi renunță. Cred că se obișnuise să audă de la Lorenza că frecventează cele mai îngrijorătoare medii, dar hotărâse să se arate preocupat doar de cele care puteau arunca o umbră asupra legăturii lor amoroase (oare o iubea?). Iar în aluzia aceea a ei la *Picatrix*, el întrevăzuse nu atât fantoma colonelului, ci pe aceea a uruguayanului mult prea simpatic. Dar Lorenza vorbea deja despre altceva și ne dezvăluia că frecvența multe dintre acele mici librării unde se vând cărți pe care și colecția „Isis Dezvăluită” ar fi dorit să le publice.

„Sunt ceva spectaculos, să știți”, spunea ea. „Găsesc în ele plante medicinale și instrucțiuni pentru a fabrica un homunculus, exact ca Faust cu Elena din Troia, hai, Jacopo, să-l facem și noi, aș vrea atât de mult un homunculus de la tine, și pe urmă îl ținem ca pe un baset. E ușor, spunea în cartea aceea că-i de-ajuns să strângi într-o sticlă un pic de sămânță bărbătească, n-o să-ți fie greu, sper, nu roși, prostule, iar pe urmă o amesteci cu hippomenă, care pare să fie un lichid ce este... discernut... secernut... cum se zice?”

„Secretat”, suflă Diotallevi.

„Se poate? În fine, acela pe care-l secretă iepele gravide, înțeleg că asta-i mai greu, dacă aș fi o iapă gravidă, n-aș vrea să vină cineva să-mi recolteze hippomena, mai ales niște necunoscuți, dar cred că se găsește și gata preparată, ca extractele de alge. Pe urmă pui totul într-un vas și lași să se macereze timp de patruzeci de zile și încet-încet, vezi cum se formează o figurină, un fătuleț, care după alte două luni devine un homunculus tare drăguț, iese de-acolo și intră în serviciul tău — cred că nu mor niciodată, auzi că-ți pun și flori pe mormânt după ce-ai murit!”

„Și ce mai vezi tu prin librăriile alea?” întrebă Belbo.

„Oameni nemaipomeniți, oameni care vorbesc cu îngerii, care fac aur, și pe urmă magicieni profesioniști care au chiar față de magicieni profesioniști...”

„Cum e fața de magician profesionist?”

„Au, de obicei, nasul acvilin, sprâncenele ca de ruși și ochi vulturești, poartă plete până

la umeri, ca pictorii de odinioară, și barbă, dar nu stufoasă, doar câteva smocuri între bărbie și obraz, și mustăți care cad în jos peste buză în șuvițe, se înțelege, pentru că buza e mult înălțată deasupra dinților, bieții de ei, iar dinții le ies în afară, puțin cam încălecați. N-ar trebui, cu dinții ăia, dar surâd cu blândețe, însă ochii (v-am spus că sunt vulturești, nu?) te privesc într-un fel neliniștitor.”

„*Facies hermetica*”, comentă Diotallevi.

„Da? Păi, vedeți deci. Când intră câte cineva să ceară o carte, să zicem una de rugăciuni împotriva spiritelor rele, ei îi suflă imediat librarului titlul care trebuie, care e însă tocmai cel pe care librarul nu-l are. Dacă însă te împrietenești cu ei și întrebi dacă-i o carte eficientă, surâd din nou cu multă înțelegere, ca și cum ar vorbi despre copii, și-ți spun că trebuie să fii foarte atent cu lucrurile de soiul ăsta. Apoi îți citează cazuri de diavoli care le-au făcut unor prieteni de-ai lor lucruri îngrozitoare, tu te înspăimâți, iar ei te îmbărbătează spunând că de multe ori e simplă isterie. În fine, nu știi niciodată dacă cred sau nu. De multe ori, librarii îmi dăruiesc bețișoare de tămâie, odată unul mi-a dat o mânăuță mică de fildeș bună împotriva deochiului.”

„Atunci, dacă ai posibilitatea”, îi zise Belbo, „când te mai fluturi pe-acolo, întreabă dacă știi ceva despre colecția asta nouă de la Manuzio și chiar arată-le depliantul”.

Lorenza plecă luând cu ea vreo zece pliante. Îmi închipui că în săptămânile următoare a lucrat și ea destul de bine, dar nu credeam că lucrurile aveau să se pornească atât de grabnic. La capătul câtorva luni, doamna Grazia deja nu mai putea ține piept diabolicilor, cum îi denumisem noi pe ASP-ii cu preocupări oculte. Și, după cum era natura lor, ei au fost legiune.

Invocă puterile Mesei Unirii urmând Supremul Ritual al Pentagramei, cu Spiritul Activ și Pasiv, cu Eheieh și Agla. Întoarce-te spre altar și rostește următoarea Invocație către Spiritele Enochiene: Ol Sonuf Vaorsag Goho Iad Balt, Lonsh Calz Vonpho, Sobra Z-ol Ror I Ta Nazps, od Graa Ta Malprg... Ds Hol-q Qaa Nothoa Zimz, Od Commah Ta Nopbloh Zien...

(Israel Regardie, *The Original Account of the Teachings, Rites and Ceremonies of the Hermetic Order of the Golden Dawn*, Ritual for Invisibility, St. Paul, Llewellyn Publications, 1986, p. 423)

Am fost norocoși, căci am avut parte de un prim colocviu de cea mai înaltă calitate, cel puțin în ceea ce privea inițierea noastră.

Cu ocazia aceea trioul era complet, eu, Belbo și Diotallevi, și puțin a lipsit ca la intrarea oaspetelui să nu scoatem un strigăt de surpriză. Avea acea *facies hermetica* pe care ne-o descrisese Lorenza Pellegrini și, pe deasupra, era îmbrăcat în negru.

A intrat privind în jur, circumspect, și s-a prezentat (profesor Camestres). La întrebarea „profesor de ce anume?” a făcut un gest vag, ca pentru a ne cere discreție. „Să mă scuzați”, ne-a spus el, „nu știu dacă dumneavoastră vă ocupați de problemă dintr-un punct de vedere strict tehnic, comercial, sau sunteți cumva în legătură cu vreun grup inițiativ...”

Ne-am grăbit să-l liniștim. „Nu e pur exces de prudență din partea mea”, zise el, „dar n-aș dori să am de-a face cu careva din OTO”. Apoi, răspunzând perplexității noastre: „Ordo Templi Orientis, biserița aia a ultimilor așa-zisi adepți ai lui Aleister Crowley... Văd că sunteți total străini de... Mai bine, așa n-or să fie prejudecăți din partea dumneavoastră”. Acceptă să ia loc. „Pentru că, vedeți, opera pe care vreau să v-o prezint acum dumneavoastră se situează curajos în opoziție cu Crowley. Noi toți, inclusiv eu, suntem încă fideli revelațiilor din *Liber AL vel legis*, care, după cum probabil știți, i-a fost dictată lui Crowley în 1904, la Cairo, de o înțelepciune superioară, pe nume Aiwaz. Și tocmai de la acest text se revendică și cei din OTO, până astăzi, și de la cele patru ediții ale lui, dintre care prima a precedat cu nouă luni izbucnirea războiului din Balcani, a doua cu nouă luni izbucnirea primului război mondial, a treia cu nouă luni războiul chino-japonez, a patra cu nouă luni măcelurile războiului civil spaniol...”

Nu m-am putut abține să nu fac semnul cu două degete încrucișate. S-a prins și a

zâmbit macabru: „Vă înțeleg ezitarea. Dat fiind că ceea ce vă aduc eu aici e cea de-a cincea propunere a acestei cărți, ce-o să se întâmple peste nouă luni? Nimic, fiți liniștiți, pentru că ceea ce propun eu este *Liber legis* ediție adăugită, dat fiind că am avut norocul să fiu vizitat nu de o simplă înțelepciune superioară, ci de însuși Al, principiul suprem, sau Hoor-paar-Kraat, care, de altfel, ar fi dublul sau geamănul mistic al lui Ra-Hoor-Khuit. Unica mea grijă, tocmai ca să împiedic influențele nefaste, este ca această operă a mea să poată fi publicată la solstițiul de iarnă”.

„Asta se poate aranja”, zise Belbo încurajator.

„Mă bucur foarte mult. Cartea va face vâlvă în mediile inițiatice, pentru că, așa cum dumneavoastră, desigur, înțelegeți, sursa mea mistică e mai serioasă și mai demnă de crezare decât aceea a lui Crowley. Nu știu cum putea Crowley să pună în funcțiune ritualurile Fiarei fără să țină cont de Liturghia Spadei. Numai scoțând sabia din teacă se înțelege ce anume este Mahapralaya, sau cel de-al Treilea Ochi al lui Kundalini. Și apoi, în aritmologia lui, întemeiată toată pe numărul Fiarei, nu a luat în considerare Noile Numere, 93, 118, 444, 868 și 1001!”

„Ce înseamnă ele?” întrebă Diotallevi, brusc ațâțat.

„A”, zise profesorul Camestres, „cum se spunea și în primul *Liber legis*, orice număr e infinit, și nu există deosebire!”

„Înțeleg”, zise Belbo. „Dar nu credeți că toate astea-s puțin cam obscure pentru cititorul obișnuit?”

Camestres aproape că sări de pe scaun. „Dar e absolut indispensabil. Cine ar înțelege aceste secrete, fără pregătirea prealabilă necesară, s-ar prăbuși în Abis! Chiar și făcându-le publice într-un mod învăluit eu înfrunt niște riscuri, credeți-mă. Eu evoluez în domeniul adorării Fiarei, dar într-un mod mai radical decât Crowley, o să vedeți paginile mele despre *congressus cum daemone*, prescripțiile pentru obiectele de cult ale templului și împreunarea carnală cu Femeia de Purpură și Fiara pe care Ea o Călărește. Crowley se oprise la uniunea carnală zisă împotriva naturii, eu încerc să duc ritualul dincolo de Răul așa cum îl concepem noi, eu ating ceea ce e de neconceput, puritatea absolută a Goetiei, pragul extrem al lui Bas-Aumgn și al lui Sa-Ba-Ft...”

Lui Belbo nu-i mai rămânea decât să sondeze posibilitățile financiare ale lui Camestres. O făcu prin multe ocolișuri verbale, iar la sfârșit rezultă că acesta, ca și Bramanti, nu avea nici o intenție să se autofinanțeze. Așa că începea faza de debarasare, prin a-i cere binevoitor să reținem manuscrisul dactilografiat pentru a-l examina timp de vreo săptămână, apoi mai vedeam noi. Dar auzind acestea, Camestres își strânse manuscrisul la piept, afirmând că nu mai fusese niciodată tratat cu atâta neîncredere, și ieși dându-ne de înțeles că avea mijloace neobișnuite ca să ne facă să ne căim că îl jignisem.

În scurt timp, am avut totuși zeci de manuscrise, ASP din cap până-n picioare. Trebuia doar un minim de selecție, mai ales că voiam să le și vindem. Era exclus să fi putut citi totul, consultam cuprinsul, ne uitam ici-colo, apoi ne comunicam unul altuia

descoperirile.

*De aici decurge o întrebare ieșită din comun.
Egiptenii cunoșteau oare electricitatea ?*

(Peter Kolosimo, *Terra senza tempo*, Milano, Sugar, 1964, p. 111)

„Eu am dat peste un text despre civilizații dispărute și țări misterioase”, zicea Belbo. „Se pare că la început exista un continent numit Mu, prin părțile Australiei, iar de-acolo s-au ramificat marile curenți migratoare. Unul ajunge în insula Avalon, unul în Caucaz și la izvoarele Indului, apoi sunt celții, întemeietorii civilizației egiptene și, în fine, Atlantida...”

„Chestii vechi; domni din ăștia care scriu cărți despre Mu vă trântesc pe masă câți doriți”, ziceam eu.

„Dar poate că ăsta plătește. Și pe urmă, are un capitol foarte frumos despre migrațiile grecești în Yucatan, vorbește de un basoreliev cu un războinic de la Chichen Itza, care seamănă cu un legionar roman. Ca două picături de apă...”

„Toate coifurile din lume au ori pene, ori coamă de cal”, zise Diotallevi. „Nu-i o dovadă.”

„Pentru tine, dar nu și pentru el. El găsește adorări ale șarpelui în toate civilizațiile și deduce de aici că există o origine comună...”

„Cine nu a adorat șarpele !” zise Diotallevi. „Cu excepția, firește, a Poporului Ales.”

„A, da, ăia adorau vițeii.”

„A fost un moment de slăbiciune. Eu l-aș lăsa deoparte pe asta, chiar dacă plătește. Celtism și arianism, Kali-yuga, amurgul Occidentului și spiritualitatea SS. Oi fi eu paranoic, dar ăsta mi se pare nazist.”

„Pentru Garamond nu e neapărat o contraindicație.”

„Da, dar există o limită în toate. În schimb, am văzut un altul despre gnomi, ondine, salamandre, elfi și silfide, zâne... Însă intră-n horă și aici originile civilizației ariene. Ai crede că SS-iștii s-au născut din Cei Șapte Pitici.”

„Nu Cei Șapte Pitici, ăștia-s Nibelungii.”

„Dar cei de care se vorbește aici sunt Micul Popor irlandez. Iar cele rele aici sunt zânele, micuții sunt buni, doar că sunt un pic bășcălioși.”

„Pune-l deoparte. Și dumneata, Casaubon, ce-ai găsit?”

„Numai un text curios despre Cristofor Columb; îi analizează semnătura și găsește în ea până și o referire la piramide. Intenția lui era să reconstruiască Templul de la Ierusalim, deoarece era mare maestru al Templierilor în exil. Și, cum se știe că era un evreu portughez și deci expert cabalist, numai cu invocării talismanice a potolit furtunile și a învins scorbutul. Nu m-am uitat la textele despre Cabală, fiindcă mi-nchipui că le-a văzut Diotallevi.”

„Toate-s cu litere ebraice greșite, fotocopiate după cărțile de trei parale despre Cheia Viselor.”

„Băgați de seamă că noi aici alegem texte pentru «Isis Dezvăluită». Nu facem filologie. Poate că diabolicilor le plac literele ebraice extrase din Cheia Viselor. Nu sunt prea sigur de contribuțiile cu privire la masonerie. Domnul Garamond mi-a recomandat s-o iau cătinel, el nu vrea să fie amestecat în diatribele dintre diferitele rituri. Totuși, nu l-aș neglija pe ăsta, despre simbolismul masonic existent în grota din Lourdes. Nici pe ăstălalt, foarte frumos, despre apariția unui gentilom, probabil contele de Saint-Germain, aflat printre intimii lui Franklin și ai lui Lafayette, în momentul inventării drapelului Statelor Unite. Deși explică bine semnificația stelelor de pe el, intră într-un fel de confuzie în ce privește dungile.”

„Contele de Saint-Germain!” am zis eu. „Ia te uită!”

„De ce, îl cunoști?”

„Dacă v-aș spune că da, nu m-ați crede. S-o lăsăm baltă. Eu am aici o monstruoasă de patru sute de pagini împotriva erorilor științei moderne: Atomul, o minciună iudaică, Eroarea lui Einstein și secretul mistic al energiei, Iluzia lui Galileu și natura imaterială a Lunii și a Soarelui.”

„Dacă-i pe-așa”, zise Diotallevi, „ceea ce mi-a plăcut mai mult este această trecere în revistă a științelor fortiene”.

„Acestea fiind ce?”

„De la un anume Charles Hoy Fort, care strânsese o colecție imensă de știri inexplicabile. O ploaie cu broaște în Birmingham, urmele unui animal fabulos în Devon, scări misterioase și urme de ventuze pe coama anumitor munți, neregularități în preajma echinocțiilor, inscripții pe meteoriți, zăpadă neagră, furtuni cu sânge, ființe înaripate la opt mii de metri pe cerul orașului Palermo, roți luminoase în mare, resturi de giganti, o cascadă de frunze moarte în Franța, precipitații cu materie vie în Sumatra și, bineînțeles, toate urmele de pe Machu Picchu și alte culmi din America de Sud care atestă aterizarea unor astronave puternice în epoca preistorică. Nu suntem singuri în univers.”

„Nu-i rău deloc”, zise Belbo. „Ceea ce mă intrigă pe mine, unul, sunt însă astea cinci sute de pagini despre piramide. Știați că piramida lui Keops se află chiar pe Paralela 30, care traversează cele mai mari suprafețe de uscat? Și că raporturile geometrice care se găsesc în piramida lui Keops sunt aceleași cu cele ce se găsesc la Pedra Pintada, în Amazonia? Că Egiptul posedă doi șerpi cu pene, unul pe tronul lui Tutankhamon și

celălalt pe piramida de la Sakkara, iar asta trimite la Quetzalcoatl?”

„Ce legătură are Quetzalcoatl cu Amazonia, dacă face parte din panteonul mexican?” am întrebat.

„Mda, poate am pierdut eu vreo legătură. Pe de altă parte, cum să justifici că statuile din Insula Paștelui sunt megaliți la fel cu cei celtici? Unul dintre zeii polinezieni se numește Ya și este clar că e Yod-ul evreilor, ca și vechiul maghiar Io-v', zeul cel mare și bun. Un vechi manuscris mexican arată Pământul ca pe un pătrat înconjurat de mare, iar în centrul Pământului e o piramidă care poartă la bază inscripția Aztlan, care seamănă cu Atlas sau Atlantida. De ce pe ambele laturi ale Atlanticului se găsesc piramide?”

„Pentru că-i mai ușor să construiești piramide decât sfere. Pentru că vântul produce dunele în formă de piramidă, și nu de Parthenon.”

„Urăsc spiritul Iluminismului”, zise Diotallevi.

„Continuu. Cultul lui Ra nu apare în religia egipteană înainte de Noul Imperiu, deci provine de la celți. Amintiți-vă de Sfântul Nicolae și de sania lui. În Egiptul preistoric, nava solară era o sanie. Și cum această sanie n-ar fi putut să alunece pe zăpadă în Egipt, originea ei trebuia să fie nordică...”

Nu mă lăsam: „Dar înainte de inventarea roții se foloseau săni și pe nisip”.

„Nu mă întrerupe. Cartea spune că mai întâi trebuie să se identifice analogiile și pe urmă să se găsească motivele. Și aici spune că, până la urmă, motivele sunt științifice. Egiptenii cunoșteau electricitatea, altfel n-ar fi putut face ceea ce au făcut. Un inginer neamț însărcinat cu construirea rețelelor de canalizare din Bagdad a descoperit pile electrice care încă funcționau, datând din epoca Sasanizilor. La săpăturile din Babilon au ieșit la iveală acumulatori fabricați acum patru mii de ani. Și, în fine, Chivotul alianței (care ar fi trebuit să conțină Tablele Legii, varga lui Aaron și un vas cu mană din deșert) era un soi de ladă electrică în stare să producă descărcări de ordinul a cinci sute de volți.”

„Am văzut asta și într-un film.”

„Ei, și? De unde credeți că-și iau scenariștii ideile? Chivotul era făcut din lemn de salcâm, îmbrăcat în aur pe dinăuntru și pe dinafară — același principiu ca al condensatorilor electrice, doi conductori separați printr-un material izolant. Era înconjurat de o ghirlandă, tot din aur. Era pus într-un loc uscat, unde câmpul magnetic atingea 500-600 de volți pe metru vertical. Se spune că Porsenna și-a eliberat cu ajutorul electricității regatul de prezența unui animal îngrozitor, numit Volt.”

„Și de aia Volta și-a ales supranumele ăla exotic. Mai înainte nu-l chema decât Szmrszlyn Krasnapolski.”

„Să fim serioși. Mai ales că, în afară de manuscrise, am aici un evantai de scrisori care propun revelații asupra legăturilor dintre Ioana d'Arc și Cărțile Sibiline, Lilith, demon talmudic, și marea mamă hermafrodită, codul genetic și scriitura marțiană, înțelepciunea secretă a plantelor, renașterea cosmică și psihanaliză, Marx și Nietzsche în perspectiva unei noi angelologii, Numărul de Aur și Sassi di Matera, Kant și ocultismul, misterele eleusine și jazz, Cagliostro și energia atomică, homosexualitate și gnoză, Golem și lupta

de clasă, pentru a încheia cu o operă în opt volume despre Graal și Sfânta Inimă.”

„Ce vrea să demonstreze ? Că Graalul e o alegorie a Sfintei Inimi sau că Sfânta Inimă e o alegorie a Graalului?”

„Înțeleg deosebirea și o apreciez, dar cred că pentru el sunt valabile ambele lucruri. În fine, acestea fiind zise, eu nu știu cum să mă mai descurc. Ar trebui să auzim ce zice domnul Garamond.”

Și am auzit. El spuse că, în principiu, trebuia să nu aruncăm nimic și să ascultăm pe toată lumea.

„Rețineți că cea mai mare parte din manuscrisele astea repetă lucruri care se găsesc la toate chioșcurile de prin gări”, am spus eu. „Autorii, chiar cei tipăriți, se copiază între ei, unul dă drept mărturie afirmația celuilalt și toți folosesc drept probă decisivă o frază din Iamblichos, ca să zic așa.”

„Și ce dacă?” zise Garamond. „Ați vrea să le vindeți cititorilor ceva ce ei nu știu? Cărțile din «Isis Dezvăluită» trebuie să vorbească exact despre aceleași lucruri despre care vorbesc și celelalte. Se confirmă unele pe altele, deci sunt adevărate. Nu vă încredeți în originalitate.”

„De acord”, zise Belbo, „dar trebuie totuși să știm ce e evident și ce nu e. Ne trebuie un consilier”.

„De ce gen?”

„Nu știu. Trebuie să fie mai blazat decât un diabolic, dar trebuie să cunoască lumea lor. Și apoi, trebuie să ne spună pe ce să punem bază pentru «Hermetica». Un specialist serios în hermetismul renescentist.”

„Ei, bravo”, îi zise Diotallevi, „și pe urmă, imediat ce-i pui în mână Graalul și Sfânta Inimă, se cară trântind ușa după el”.

„Nu se știe.”

„Aș cunoaște eu omul potrivit”, am spus. „E un individ cu siguranță erudit, care ia destul de serios lucrurile astea, dar cu eleganță, așa zice cu ironie. L-am întâlnit în Brazilia, dar acum trebuie să fie la Milano. Cred că am numărul lui de telefon pe undeva.”

„Contactează-l”, zise Garamond. „Cu grijă, căci depinde de preț. Și apoi, încearcă să-l utilizezi și la miraculoasa aventură a metalelor.”

Agliè păru bucuros să-mi audă vocea. Îmi ceru vești despre delicioasa Amparo, îi dădui de înțeles cu timiditate că era o poveste trecută, se scuză, făcu unele observații politicoase despre prospețimea cu care un tânăr poate deschide mereu noi capitole în viața lui. Îi pomenii de un proiect editorial. Se arătă interesat, zise că era bucuros să ne vadă, și am fixat o întâlnire la el acasă.

De la ivirea Proiectului Hermes și până în ziua aceea, eu mă distrasem fără grijă pe seama unei jumătăți de lume. Acum Ei începeau să-și prezinte nota de plată. Eram și eu o albină și alergam către o floare, dar încă nu știam acest lucru.

În timpul zilei te vei apropia de mai multe ori de broască și vei rosti cuvinte de adorare. Și vei cere să săvârșească minunile pe care le dorești... În timpul acesta vei ciopli o cruce pe care să o jertfești.

(Dintr-un Ritual al lui Aleister Crowley)

Agliè locuia pe lângă Piazzale Susa: o străduță dosnică, o mică vilă în stilul secolului trecut, cu decorațiuni florale sobre. Ne deschise un valet bătrân cu vestă în dungi, care ne introduse într-un salonaș și ne rugă să-l așteptăm pe domnul conte.

„Vasăzică e conte”, șopti Belbo.

„Nu v-am spus? E Saint-Germain *redivivus*.”

„Nu poate fi *redivivus* dacă n-a murit niciodată”, decretă Diotallevi. „Doar n-o fi Ahasverus, evreul rătăcitor?”

„După unii, contele de Saint-Germain a fost și Ahasverus.”

„Vezi?”

Intră Agliè, impecabil ca întotdeauna. Ne strânse mâinile și se scuză: o întâlnire plicticoasă, cu totul neprevăzută, îl obliga să mai stea de vorbă timp de vreo zece minute în biroul lui. Îi spuse valetului să ne ofere cafea și ne rugă să luăm loc. Apoi ieși, dând la o parte o draperie grea din piele veche. Nu era nici o ușă în spatele ei și, în timp ce beam cafeaua, ajungeau până la noi voci ridicate din camera de alături. În primele minute am vorbit între noi cu glas tare ca să nu ascultăm, apoi Belbo observă că probabil deranjam. Într-un moment de tăcere auzirăm o voce și o frază care ne suscită curiozitatea. Diotallevi se ridică, având aerul că admiră o gravură din secolul al XVII-lea aflată pe perete, chiar lângă draperie. Era o peșteră montană, către care câțiva pelerini urcau șapte trepte. Puțin după aceea, toți trei ne prefăceam ca admirăm gravura.

Cel pe care-l auziserăm era cu siguranță Bramanti, care tocmai spunea:

„În fine, eu nu trimit diavoli în casa nimănui!”

În ziua aceea ne-am dat seama că Bramanti avea nu numai înfățișarea de tapir, dar și vocea.

Cealaltă voce era a unui necunoscut, cu un puternic accent francez și un ton certăreț, aproape isteric. Când și când intervenea în dialog vocea lui Agliè, blândă și împăciuitoare.

„Vă rog, domnilor”, zicea acum Agliè, „domniile voastre ați apelat la verdictul meu, și mă simt onorat, dar în cazul acesta dați-mi ascultare. Dați-mi voie să vă spun, mai întâi de toate, că dumneata, dragă Pierre, ai fost cel puțin imprudent scriind scrisoarea aceea...”

„Treaba e foarte simplă, domnule conte”, răspundea vocea francezului, „acest domn Bramanti scrie un articol într-o revistă pe care noi toți o stimăm, unde îi ironizează destul de grosolan pe unii luciferieni care ar fura ostii fără măcar să creadă în prezența reală, pentru a scoate bani, și gara-gara, tot așa. Bon, acum toți cunosc că unica Eglise Luciferienne recunoscută e aceea la care eu sunt un umil Tauroboliast și Psihopomp, și se știe, știți, că Biserica mea nu face satanism vulgar și nu face ciorbă din ostii și chisăliță, cum șanonicul Doctre de la Saint-Sulpice. Eu în scrisoare am spus că nu suntem satanici vieux jeu, adoratori du Grand Tenancier du Mal și că nu avem nevoie să facem simierii de Biserica din Roma, cu toate acele borcănele de anafură și, cum le zice, patrafire... Noi suntem mai degrabă niște Palladieni, apoi, o știe toată lumea, pentru noi Lucifer e prensipiu binelui, la o adică Adonai e prensipiu răului, pentru că această lume a creat-o el, iar Lucifer încercase să i se opună...”

„Bine, bine”, zicea Bramanti ațâțat, „am spus-o, poate am păcătuit din ușurățate, dar asta nu-l autoriza să mă amenințe cu farmece!”

„Allons ! Allons! Făceam un metafor! Mai degrabă dumneata ești acela care drept răspuns mi-ai făcut envoutement!”

„Păi, sigur, eu și confrății mei altă treabă nu avem decât să trimitem drăcușori la nu știu cine! Noi practicăm dogma și ritualul înaltei Magii, nu suntem babe făcătoare de farmece !

„Domnule conte, fac apel la domnia voastră. Domnul Bramanti are, lucru cunoscut, raporturi cu abatele Boutroux, iar domnia voastră știți bine că de acest sacerdot se zice că și-a tatuat pe talpa picioarelor răstignirea ca să poată să calce pe Domnul nostru, mai bine zis al lui... Bon, eu întâlnesc acum șapte zile acest pretens abate la librăria Du Sangreal, cunoașteți, el îmi surâde, lipicios cum e obiceiul său, și îmi zice ne întâlnim noi, într-una din aceste seri... Dar ce vrea să zică, una din aceste seri? Vrea să spună că două seri după aceea încep vizitele, eu tocmai mă duc să mă culc și mă simt izbit în față de șocuri fluidice, domnia voastră știe că sunt emanațiuni ușor de recunoscut.”

„Poate ți-ai frecat tălpile de mochetă.”

„Da, sigur. Și atunci de ce zburau bibelourile, unul dintre alambicurile mele mă lovește în cap, cade pe jos Bafometul meu de ghips, care era o amintire de la mon pauvre pere, și pe perete apar niște scrisuri cu roșu, niște mășcări că nu pot să spun? Or, bine știți că nu mai mult de acum un an monsieur Gros îl acuza pe abatele ăsta că face cataplasme cu materie fecală, scuzați-mă, și abatele l-a condamnat la moarte, și după două săptămâni bietul monsieur Gros murea în chip misterios. Că acest Boutroux mânuiește substanțe otrăvitoare a stabilit și jury d'onor convocat de martiniștii din Lyon...”

„Bazându-se pe niște calomnii...” zicea Bramanti.

„Hola, dites donc! Un proces de acest fel e întotdeauna bazat pe indicii...”

„Da, dar că monsieur Gros era un alcoolic cu ciroză în ultimul grad, asta nu s-a spus la tribunal”.

„Nu face dumneata pe copilul! Păi vrăjitoria atacă pe căi naturale; dacă cineva are ciroză, îl lovești în organul bolnav, asta e abece-ul magiei negre...”

„Și atunci pentru toți cei care mor de ciroză e drăguțul de Boutroux de vină, mă faci să râd!”

„Atunci ia povestește-mi ce s-a întâmplat la Lyon în cele două săptămâni... Capela profanată, ostia cu tetragramaton, Boutroux al dumatiale cu o robă roșie cu crucea pusă răsturnat și madame Olcott, ghicitoarea sa personală, peuchere, ca să nu-i zic altfel, care-i apare tridentul pe frunte, și potirele goale care se umplu singure cu sânge, și abatele care scuipa în gura credincioșilor... E adevărat sau nu?”

„Dragul meu”, râdea Bramanti, „dumneata l-ai citit prea mult pe Huysmans, zău așa! A fost un fapt cultural, o reevocare istorică, așa cum sunt serbările din școala asociației Wicca și de la colegiile druidice!”

„Ouais, ce spui, carnival de Venise...”

Auzirăm un zgomot zvârcolit, ca și cum Bramanti se pregătea acum să se arunce asupra adversarului său, iar Agliè îl ținea cu greu pe loc. „Domnia voastră îl vedeți, îl vedeți”, zicea francezul cu vocea lui ascuțită și pătrunzătoare. „Dar fii atent, Bramanti, întreabă-l pe prietenul dumatiale Boutroux ce i s-a întâmplat! Dumneata încă nu știi, dar e în spital, întreabă-l cine i-a șifonat mutra! Chiar dacă nu practic goethia aia a voastră, ceva-ceva știu și eu, și când am înțeles că locuința mea era bântuită, am tras pe parchet cercul de defansă, oui, și chiar dacă eu nu cred, dar drăculeții voștri cred în el, am luat scapularul de la Carmel și i-am făcut contrasemn, envoutement retourne, uite-așa. Abatele dumneatale, l-au făcut să joace tontoroii, na!”

„Vedeți, vedeți”, gâfâia Bramanti, „vedeți că el e cel care face vrăji?”

„Domnilor, gata, ajunge”, zise Agliè, înțelegător, dar ferm. „Acum ascultați-mă pe mine. Știți cât de mult apreciez planul cunoașterii acestei reexaminări de ritualuri depășite, și pentru mine biserica luciferiană sau ordinul Satanei sunt la fel de respectabile, dincolo de diferențele demonologice. Cunoașteți scepticismul meu în privința asta, dar, în fine, vă invit la un minim de solidaritate. Și apoi, domnilor, să-l amestecăm pe Prințul întunericului în niște ranchiune personale. Dacă ar fi așa, ar fi de-a dreptul pueril. Hai, zău, sunt basme de ocultști. Uite-i cum se comportă ca niște francmasoni vulgari. Boutroux e un disident, s-o spunem pe șleau, și, eventual, dragă Bramanti, invită-l să-și vândă la un telal materialul ăla al lui de costumier pentru *Mefistofele* de Boito...”

„Ha, ha, ha, c'est bien dit ca”, sughiță francezul, „c'est de brocanterie...”

„Să privim lucrurile în adevărata lor lumină. A fost o dezbatere asupra a ceea ce am putea numi formalități liturgice, spiritele s-au cam înflăcărat, dar să nu facem din țânțar armăsar. Vezi, dragă Pierre, nu exclud deloc prezența în casa dumatiale a unor entități stranii, e lucrul cel mai firesc din lume, dar, cu un minim de bun-simț, s-ar putea explica totul printr-un *poltergeist*...”

„A, asta nu exclud”, zise Bramanti, „conjunctura astrală în perioada asta...”

„Păi, vedeți! Hai, o strângere de mână și o îmbrățișare frățească.”

Auzirăm niște scuze reciproce pe șoptite. „Știi și dumneata”, zicea Bramanti, „uneori, ca să identifici pe cineva care așteaptă cu adevărat inițierea, te pretezi până și la folclor. Până și precupeții ăia din Grand Orient, care nu cred în nimic, au un ceremonial”.

„Bien entendu, le rituel, ah ca...”

„Dar nu mai suntem pe timpurile lui Crowley, ne-am înțeles?” zise Agliè. „Acum vă las, am alți oaspeți.”

Ne-am întors rapid pe canapea și l-am așteptat pe Agliè luându-ne un aer demn și dezinvolt.

Deci cea mai mare osteneală a noastră a fost să găsim o ordine în aceste șapte măsuri, una potrivită, destulă, deosebitoare și care să țină pururea simțul deștept și memoria pătrunsă... Această înaltă și incomparabilă aranjare îndeplinește nu numai rolul de a ne păstra ceea ce ne-a fost încredințat din lucruri, cuvinte și arte... dar ne dă pe deasupra și adevărata înțelepciune...

(Giulio Camillo Delminio, *L'Idée del Teatro*, Firenze, Torrentino, 1550, Introducere)

După numai câteva minute, Agliè intră. „Mă iertați, dragi prieteni. Tocmai am încheiat o discuție nu tocmai plăcută, ca să nu spun mai mult. Cum știe și prietenul Casaubon, mă consider un împătimit al istoriei religiilor, și asta face ca unii oameni să recurgă adesea la sfaturile mele, poate mai mult la bunul meu simț decât la doctrina mea. E curios, știți, că printre adepții cercetărilor sapiențiale se găsesc uneori personalități ieșite din comun... Nu vorbesc de cei care caută veșnic consolări transcendente sau de spiritele melancolice, dar chiar și de persoane cu știință profundă și de mare finețe intelectuală care, cu toate astea, se lasă în prada himerelor nocturne și pierd simțul limitei dintre adevărul tradițional și arhipelagul ciudățeniilor. Persoanele cu care mă întrețineam puțin mai înainte aveau o dispută pornind de la niște conjecturi puerile. Vai, se întâmplă, cum se spune, și la case mai mari. Dar urmați-mă în micul meu cabinet de lucru, vă rog, vom sta de vorbă într-o ambianță mai plăcută.”

Trase draperia de piele și ne introduse în camera cealaltă. Noi nu i-am fi zis „mic cabinet de lucru”, larg cum era, și mobilat cu rafturi elegante de anticariat, pline până la refuz cu cărți legate luxos, toate de vârste venerabile, desigur. Ceea ce mă frapă, mai mult decât cărțile, fură niște vitrine mici pline cu obiecte greu de definit, niște pietre, ni se păru nouă, și niște animale mici, nu ne-am dat seama dacă erau împăiate, sau mumificate, sau reproduse foarte fin, totul parcă înecat într-o lumină difuză și crepusculară. Ea părea să provină de la o fereastră mare cu două arcade, din fund, de la vitraliile ei despărțite în romburi prin bare de plumb, filtrând o lumină chihlimbarie, însă lumina de la fereastră se contopea cu aceea a unei lămpi mari puse pe o masă de mahon întunecat, acoperită cu hârtii. Era una dintre acele lămpi care se găsesc uneori pe mesele de lectură ale bibliotecilor vechi, cu abajurul verde în formă de cupolă, capabile să arunce un oval alb de lumină pe pagini, lăsând ambianța din jur într-o penumbră opalescentă. Acest joc de

lumini diferite, amândouă nenaturale, într-un fel însuflețea, în loc să estompeze policromia plafonului.

Era un plafon boltit, pe care fantezia decoratorului îl voia sprijinit în cele patru laturi pe mici coloane cărămizii, cu mici capiteli aurite, însă imaginile în *trompe-l'oeil* care îl invadau, împărțite în șapte zone, îl făceau să apară boltit, și toată încăperea căpăta aspectul unei capele mortuare, cu ceva implacabil de păcat impur, melancolic-senzuală.

„Micul meu teatru”, zise Agliè, „în stilul acelor fantezii de Renaștere în care se expuneau adevărate enciclopedii vizuale, florilegii ale universului. Nu-i atât o locuință, cât o mașină de amintiri. Nu-i imagine, dintre cele pe care le vedeți, care, combinată așa cum trebuie cu altele, să nu dea la iveală sau să nu rezume un mister al lumii. Observați procesiunea aceea de figuri pe care pictorul le-a vrut înadins asemănătoare cu cele din palatul din Mantova: sunt cei treizeci și șase de decani, stăpânii cerului. Iar din capriciu și din fidelitate față de tradiție, de cum am găsit această splendidă reconstituire datorată cine știe cui, am vrut ca și piesele mici care corespund, în vitrine, imaginilor din plafon să reprezinte elementele fundamentale ale universului: aerul, apa, pământul și focul. Fapt ce explică, de exemplu, prezența acestei grațioase salamandre, capodoperă de taxidermie a unui prieten drag, sau această reproducere în miniatură, la drept vorbind cam târzie, a eolipilului lui Heron, pe care aerul conținut în sferă, dacă activez acest mic cuptoraș cu spirt care-i ține loc de vas încălzindu-se și scăpând prin aceste cioculețe laterale, ar face-o să se învârtă. Instrument magic, pe care-l foloseau chiar preoții egipteni în sanctuarele lor, după cum ne-o repetă atâtea texte ilustre. Ei îl foloseau pentru a simula o minune, iar mulțimile venerau minunea, dar adevărata minune e în legea de aur care îi reglează mecanica tainică și simplă, aeriană și elementară, aer și foc. Iar în ea e acea înțelepciune pe care au avut-o strămoșii noștri antici și oamenii alchimiei, dar pe care au pierdut-o constructorii ciclotroanelor. De aceea, eu, unul, îmi întorc privirea către acest teatru al memoriei, fiu al altora, mult mai vaste, care au fascinat marile spirite ale trecutului, și știu. Știu, mai mult decât așa-zișii savanți. Știu că așa cum este jos, așa e și sus. Și nu există nimic altceva de știut”.

Ne oferi țigări de foi cubaneze, de o formă curioasă, nu drepte, ci răsucite, ondulate, deși groase și butucănoase. Scoaserăm câteva exclamații admirative, iar Diotallevi se apropie de rafturi.

„Ei”, zicea Agliè, „o bibliotecă minimă, cum vedeți, nu mai mult de vreo două sute de volume, am ceva mai acătării în casa familiei mele. Dar, cu modestie trebuie s-o spun, toate au ceva preț și raritate, firește, nu-s așezate la întâmplare, iar ordinea materiilor verbale o urmează pe cea a imaginilor și a obiectelor.”

Diotallevi încercă timid să atingă volumele. „Vă rog”, zise Agliè, „acesta-i *Oedypus Aegyptiacus* de Athanasius Kircher. Domniile voastre știți, a fost primul după Horapollon care a încercat să interpreteze hieroglifile. Un om fascinant, aș vrea eu ca tot ce am aici să fie precum muzeul lui cu miracole, care acum e dat dispărut, pentru că cine nu știe să caute nu găsește... Un om foarte plăcut în conversație. Ce mândru era în ziua în care a descoperit că hieroglifa aceasta însemna «binefacerile divinului Osiris să fie pregătite prin ceremonii sacre și prin legătura spiritelor...» Pe urmă a venit intrigantul acela de

Champollion, un individ odios, credeți-mă, de o vanitate infantilă, și a insistat în a afirma că semnul corespundea doar numelui unui faraon. Ce minte au și modernii când e vorba să demonetizeze simbolurile sacre! Însă opera nu-i chiar atât de rară: costă mai puțin decât un Mercedes. Priviți-o mai degrabă pe aceasta, prima ediție, din 1595, din *Amphitheatrum sapientiae aeternae* a lui Khunrath. Se spune că în lume nu există decât două exemplare din ea. Asta e al treilea. Iar aceasta este prima ediție din *Telluris Theoria Sacra* lui Burnetius. Nu-i pot privi seara planșele fără să am o senzație de claustrofobie mistică. Profunzimea globului nostru... Nebănuite, nu-i așa? Văd că domnul Diotallevi e fascinat de caracterele acelea ebraice din *Traicte des Chiffres a* lui Vigenere. Priviți-o atunci pe aceasta: e prima ediție din *Kabbala denudata* de Knorr Christian von Rosenroth. Sunteți, bineînțeles, la curent, pe urmă cartea a fost tradusă, parțial și rău, și răspândită în engleză la începutul acestui secol de scleratul acela de McGregor Mathers... Probabil știți câte ceva despre grupulețul acela scandalos, Golden Dawn, care i-a fermecat atât de mult pe esteții britanici. Dintr-o astfel de bandă de falsificatori de documente inițiatice nu putea ieși decât o serie de degenerări fără sfârșit, de la Stella Matutina până la bisericile satanice ale lui Aleister Crowley, care evoca demonii ca să obțină grațiile unor gentilomi dedați la ceea ce se cheamă *vice anglais*, sadomasochismul. Dacă știți, dragi prieteni, câte persoane dubioase, ca să nu spun mai mult, trebuie să întâlnești când te dedici acestor cercetări, o să vedeți dumneavoastră înșivă dacă vă apucați să publicați în domeniul ăsta”.

Belbo prinse ocazia oferită de Agliè pentru a intra în subiect. Îi spuse că editura Garamond dorea să publice câteva cărți pe an, cu caracter, zise el, ezoteric.

„O, ezoteric”, surâse Agliè, iar Belbo roși.

„Să zicem... hermetic?”

„Oho, hermetic”, zâmbi Agliè.

„Bine”, zise Belbo, „poate folosesc greșit termenii, dar dumneavoastră înțelegeți, desigur, care-i genul”.

„Oh”, surâse iarăși Agliè, „nu-i un gen. E cunoașterea. Ceea ce doriți dumneavoastră este să publicați un evantai al științei încă nedegenerate. Poate că pentru dumneavoastră e doar o alegere editorială, însă dacă eu va trebui să mă ocup de asta, pentru mine va fi o căutare a adevărului, o *queste du Graal*”

Belbo aminti că, așa cum pescarul își aruncă plasa și poate să prindă și scoici goale, și pungi de plastic, la Garamond aveau să ajungă și multe manuscrise de o seriozitate discutabilă, și se căuta un lector sever care să aleagă grâul de neghină, semnalând și istorisirile bizare, pentru că exista o editură înrudită căreia i-ar fi convenit să-i fie deturnați ei autorii mai modești... Bineînțeles, rămânea de stabilit și o formă convenabilă de compensație bănească.

„Mulțumesc lui Dumnezeu, sunt ceea ce se cheamă un om înstărit. Un rentier curios și chiar avizat. Mi-e de-ajuns ca în cursul explorărilor mele să mai găsesc vreun alt exemplar din Kbunrath, sau încă vreo salamandă frumoasă îmbălsămată, sau un corn de narval (pe care m-aș rușina să-l țin în colecție, dar pe care până și trezoreria din Viena îl expune ca fiind corn de unicorn), și câștig astfel, printr-o scurtă și plăcută tranzacție, mai mult decât

mi-ați putea da dumneavoastră în zece ani de consultanță. Am să mă uit pe manuscrisele dumneavoastră cu un spirit de umilință. Sunt convins că până și în textul cel mai dezolant voi găsi o scânteie, dacă nu de adevăr, măcar de minciună bizară, iar adesea extremele se ating. O să mă plictisesc numai acolo unde apar lucruri banale, iar pentru plictiseala aceea o să mă despăgubiți dumneavoastră. În funcție de plictiseala pe care am s-o încerc, mă voi limita la a vă trimite la sfârșit de an o notiță scurtă, pe care o voi menține în limitele simbolicului. Dacă o veți socoti excesivă, îmi veți trimite o ladă cu vinuri de calitate.”

Belbo rămase perplex. Era obișnuit să trateze cu consultanți cârcotași și nesătui. Deschise geanta pe care o adusese cu el și scoase un manuscris dactilo voluminos.

„N-aș vrea să vă faceți idei prea optimiste. Vedeți-l, de exemplu, pe acesta, care mi se pare tipic pentru nivelul mediu.”

Agliè deschise manuscrisul: „Limba secretă a Piramidelor... Să vedem cuprinsul... Pyramidion-ul... Moartea Lordului Carnavon... Mărturia lui Herodot...” Îl închise la loc. „Dumneavoastră l-ați citit?”

„Eu, foarte rapid, zilele astea”, spuse Belbo.

Îi restitui obiectul. „Uite, îmi veți confirma dacă rezultatul meu e corect.” Se așeză la birou, băgă mâna în buzunarul vestei, scoase acea cutiuță pentru pilule pe care o văzusem în Brazilia, o învârti între degetele lui subțiri și prelungi care cu puțin timp înainte, mângâiaseră cărțile lui preferate, își ridică ochii către decorațiunile din tavan, și mi se păru că recită un text pe care-l cunoștea de mult timp.

„Autorul acestei cărți ar trebui să amintească faptul că Piazzzi Smyth descoperă măsurile sacre și ezoterice ale piramidelor în 1864. Permiteți-mi să citez numai numere întregi, la vârsta mea memoria începe să șchioapete... E izbitor că baza lor este un pătrat a cărui latură măsoară 234 de metri. La origine înălțimea era de 148 de metri. Dacă traducem în coți sacri egipteni, avem o bază de 366 de coți, adică numărul zilelor dintr-un an bisect. După Piazzzi Smyth, înălțimea înmulțită cu 10 la puterea a noua dă distanța Pământ - Soare : 148 de milioane de kilometri. O bună aproximare pentru timpurile acelea, dat fiind că azi distanța calculată este de 149 de milioane de kilometri, și nu se știe dacă au dreptate modernii. Baza împărțită la lățimea uneia dintre pietre dă 365. Perimetrul bazei este de 931 de metri. Împărțim la dublul înălțimii și avem 3,14, numărul π . Splendid, nu?”

Belbo zâmbea stânjenit. „Imposibil! Spuneți-mi cum faceți de...”

„Lasă-l pe profesorul Agliè să vorbească, Jacopo”, zise ațățat Diotallevi.

Agliè îi mulțumi printr-un surâs amabil. Vorbea lăsându-și privirea să rătăcească pe tavan, dar mi se păru că această inspectare a tavanului nu era nici oțioasă, nici întâmplătoare. Ochii lui urmăreau o pistă, ca și cum ar fi citit în imagini ceea ce el se prefăcea că deshuma din propria-i memorie.

Așadar, de la vârful la bază, măsurile Marii Piramide, în degete egiptene, sunt de 161 000 000 000. Câte suflete omenești au trăit pe pământ de la Adam până astăzi ? O bună aproximare ar da cam între 153 000 000 000 și 171 000 000 000.

(Piazzi Smyth, *Our Inheritance in the Great Pyramid*, London, Isbister, 1880, p. 583)

„Îmi imaginez că autorul dumneavoastră susține că înălțimea piramidei lui Keops este egală cu rădăcina pătrată a numărului dat de suprafața fiecăreia dintre laturi. Firește, măsurile trebuie luate în picioare, care sunt unități mai apropiate de cotul egiptean și de cel ebraic, și nu în metri, pentru că metrul e o măsură abstractă inventată în timpurile moderne. Cotul egiptean are 1,728 picioare. Dacă însă nu avem înălțimile precise, ne putem raporta la *pyramidion*, care era acea piramidă mică așezată deasupra piramidei mari pentru a-i constitui vârful. Era din aur sau din alt metal care strălucea în soare. Așadar, luați înălțimea *pyramidion*-ului, înmulțiți-o cu cea a piramidei întregi, înmulțiți totul cu zece la a cincea și avem lungimea circumferinței ecuatoriale. Nu numai atât; dacă luați perimetrul bazei și-l înmulțiți cu douăzeci și patru la a treia împărțit la doi, aveți raza medie a Pământului. În plus, aria acoperită de baza piramidei înmulțită cu 96 ori zece la a opta fac o sută nouăzeci și șase de milioane opt sute zece mii de mile pătrate, care corespund suprafeței terestre. Așa este?”

Lui Belbo îi plăcea să-și manifeste stupefacția, de obicei, printr-o expresie pe care o învățase la cinematecă, văzând versiunea originală din *Yankee Doodle Dandy* cu James Cagney: „I am flabbergasted!” Asta și zise. Evident, Agliè cunoștea bine și engleza de conversație, pentru că nu reuși să-și ascundă satisfacția, fără să se rușineze de acest act de vanitate.

„Dragi prieteni”, zise el, „când un domn, al cărui nume îmi este necunoscut, mestecă o compilație despre misterul piramidelor, nu poate să spună decât ceea ce știu acum și copiii. M-aș fi mirat dacă ar fi spus ceva nou”.

„Deci”, ezită Belbo, „domnul ăsta spuse pur și simplu adevăruri răsuflăte”.

„Adevăruri?” râse Agliè, deschizând din nou spre noi cutia lui cu țigări de foi, rahitice și delicioase. „*Quid est veritas*, cum zicea un cunoscut de-al meu cu mulți ani în urmă. În parte, e vorba de o acumulare de idiotenii. Pentru început, dacă împărțim baza exactă a piramidei la dublul exact al înălțimii, calculând și zecimalele, nu-l avem pe π , ci

3,1417254. Mică diferență, dar contează. De altfel, un discipol al lui Piazzzi Smyth, Flinders Petrie, care a făcut și măsurătorile de la Stonehenge, zice că și-a surprins maestrul într-o zi pilind asperitățile granitice din anticamera regală... pentru a face să-și iasă socotelile. Bârfă, probabil, însă Piazzzi Smyth nu era un om care să inspire încredere, era de-ajuns să te uiți cum își înnodea cravata. Totuși, printre atâtea prostii există și adevăruri incontestabile. Domnilor, vreți să veniți până la fereastră?”

Deschise larg, cu un gest teatral, cele două canaturi, ne invită să ne uităm și ne arată departe, unde străduța făcea colț cu bulevardul, un mic chioșc de lemn în care se vindeau, după toate probabilitățile, biletele de la loteria Merano.

„Domnilor”, zise, „vă invit să vă duceți să măsoarați chioșcul acela. O să vedeți că lungimea postamentului e de 149 de centimetri, adică a suta miliarda parte din distanța Pamânt-Soare. Înălțimea posterioară împărțită la lățimea ferestrei dă $176/56=3,14$. Înălțimea părții din față este de 19 decimetri, adică egală cu numărul de ani ai ciclului lunar grec. Suma înălțimii celor două colțuri anterioare și a celor două colțuri posterioare este $190 \times 2 + 176 \times 2 = 732$, care e data victoriei de la Poitiers. Grosimea postamentului este de 3,10 centimetri, iar lățimea ramei ferestrei de 8,8 centimetri. Înlocuind numerele întregi cu litera corespunzătoare din alfabet, vom avea $C_{10}H_8$, care e formula naftalinei”.

„Fantastic”, am spus, „ați făcut proba ?”

„Nu”, zise Agliè. „A făcut-o pe un alt chioșc un anume Jean-Pierre Adam. Îmi închipui că toate chioșcurile de loterie au mai mult sau mai puțin aceleași dimensiuni. Cu numerele poți să faci ce vrei. Dacă am numărul sacru 9 și vreau să obțin 1314, data arderii pe rug a lui Jacques de Molay — scumpă tuturor acelor care, ca și mine, se declară fideli tradiției cavalești a Templierilor cum fac? Îl înmulțesc cu 146, data fatidică a distrugerii Cartaginei. Cum am ajuns la rezultat? Am împărțit 1314 la 2, la 3 etcetera, până când am găsit o dată satisfăcătoare. Aș fi putut să împart 1314 la 6,28, dublul lui 3,14, și aș fi avut 209. Ei bine, este anul urcării pe tron a lui Attalus I, rege al Pergamului. Sunteți mulțumiți ?”

„Deci dumneavoastră nu credeți în nici un fel de numerologii”, zise dezamăgit Diotallevi.

„Eu? Cred în ele cu tărie, cred că universul e un concert admirabil de corespondențe numerice și că lectura numărului și interpretarea ei simbolică sunt o cale de cunoaștere privilegiată. Dar dacă lumea, cea inferioară și cea superioară, este un sistem de corespondențe în care *tout se tient*, e firesc ca și chioșcul și piramida, ambele fiind operă omenească, să fi reprodus inconștient în structura lor armoniile cosmosului. Acești așa-zisi piramidologi descoperă cu mijloace incredibil de complicate un adevăr linear, și mult mai străvechi, deja știut. Însăși logica cercetării și a descoperirii e perversă, pentru că e logica științei. Logica sapienței n-are nevoie de descoperiri, pentru că știe dinainte. De ce trebuie demonstrat ceea ce n-ar putea să fie altfel ? Dacă există o taină, aceea e mult mai profundă. Acești autori ai dumneavoastră rămân pur și simplu la suprafață. Îmi închipui că asta de aici relatează și toate basmele despre egiptenii care cunoșteau electricitatea...”

„Nu vă întreb cum ați reușit să ghiciți.”

„Vedeți? Ei se mulțumesc cu electricitatea, ca și cum ar fi un oarecare inginer Marconi. Ar fi mult mai puțin puerilă ipoteza radioactivității. E o coniectură interesantă care, spre deosebire de ipoteza electricității, ar explica blestemul proclamat de Tutankhamon. Cum au făcut egiptenii cu să ridice blocurile piramidelor? Erau ridicate stâncile prin zguduirii electrice, erau făcute să zboare prin fisiunea nucleară? Egiptenii găsiseră modul de a elimina forța gravitației și posedau secretul levitației. O altă formă de energie... Se știe că sacerdoții chaldeeni acționau mașini sacre doar prin intermediul unor simple sunete și că preoții de la Karnak și de la Teba puteau deschide larg porțile unui templu cu sunetul vocii lor — și la ce altceva se referă legenda lui «Sesam, deschide-te?»”

„Și atunci?” întrebă Belbo.

„Aici să te văd, prietene. Electricitate, radioactivitate, energie atomică, adevăratul inițiat știe că sunt metafore, coperturi superficiale, minciuni convenționale, cel mult succedaneum ale vreunei alte forțe, ancestrale și uitate, pe care inițiatul o caută și pe care într-o zi o va cunoaște. Va trebui să vorbim, probabil” — ezită un moment — „despre curenții telurici”.

„Ce anume?” întrebă nu mai știu care dintre noi trei.

Agliè păru dezamăgit: „Vedeți? Eu speram acum că printre solicitanții dumneavoastră o fi apărut vreunul care putea să-mi spună ceva mai interesant. Îmi dau seama că s-a făcut târziu. Bine, prieteni, pactu-i făcut, restul erau niște divagații de savant bătrân”.

În timp ce ne întindea mâna, intră valetul și-i șopti ceva la ureche. „O, acea prietenă scumpă”, zise Agliè, „uitasem. Spune-i să aștepte un minut... Nu, nu în salon, în salonașul turcesc”.

Prietenă cea scumpă cunoștea probabil destul de bine casa, căci se afla deja în ușa cabinetului și, fără să ne privească măcar, în penumbra zilei ce se apropia de sfârșit, se îndreptă cu pas sigur către Agliè, îl mângâie pe față cu cochetărie și-i zise: „Simone, doar n-ai de gând să mă lași să fac anticameră!”

Era Lorenza Pellegrini.

Agliè se depărtă ușor, îi sărută mâna și îi spuse, arătând spre noi: „Draga mea, scumpa mea Sophia, dumneata știi că ești ca la dumneata în orice casă pe care binevoiești s-o iluminezi cu prezența. Însă îmi luam rămas-bun de la acești oaspeți.”

Lorenza ne observă prezența și făcu un semn vesel de salut — nu-mi amintesc s-o fi văzut vreodată surprinsă sau încurcată de ceva, orice ar fi fost. „O, superb, zise ea, deci îl cunoașteți și voi pe prietenul meu! Jacopo, tu o duci bine.” (Nu-l întrebase cum o ducea, ci afirmase.)

Îl văzui pe Belbo pälind. Noi salutarăm, Agliè zise că era încântat de această cunoștință comună. „O consider pe prietenă noastră comună una dintre fapăturile cele mai pure pe care am avut norocul să le cunosc. În prospețimea ei ea o întruchipează, permiteți-mi această fantezie de savant bătrân, pe însăși Sophia exilată pe acest pământ. Însă, draga mea Sophia, n-am avut timp să te anunț, serata pe care ți-o promisesem a fost amânată

peste câteva săptămâni. Sunt dezolat.”

„Nu contează”, zise Lorenza, „am s-aștept. Voi nu vă duceți la bar?” ne întrebă sau, mai degrabă, ne ordonă. „Bine, eu stau aici vreo jumătate de oră, pentru ca Simone să-mi dea unul dintre elixirurile lui, ar trebui să le încercați, dar zice că sunt pentru cei aleși. După aceea vin la voi.”

Agliè zâmbi cu aerul unui unchi indulgent, o invită să ia loc, ne însoți până la ieșire.

Ne trezirăm în stradă și ne îndreptarăm spre Pilade, cu mașina mea. Belbo amuțise. N-am vorbit deloc tot drumul. Dar la teigheaua barului trebuia să rupem vraja.

„Mi-ar părea rău să vă fi dat pe mâinile unui nebun”, am spus eu.

„Nu”, zise Belbo. „Omul le pătrunde bine, e subtil. Numai că trăiește într-o lume diferită de a noastră.” Apoi adăugă: „Sau aproape”.

*Traditio Templi postulează prin sine tradiția unei
cavalerii templiere, cavalerie spirituală și
inițiatică...*

(Henry Corbin, *Temple et contemplation*, Paris,
Flammarion, 1980, p. 373)

„Cred că l-am înțeles pe Agliè al dumitale, Casaubon”, zise Diotallevi, care la Pilade ceruse un spumant alb, în timp ce noi ne temeam pentru sănătatea lui spirituală. „E un om curios de științele secrete, care nu se încrede în urechiști și-n diletanți. Dar, așa cum ne-a fost nouă dat să-l auzim astăzi, deși îi disprețuiește, îi și ascultă, îi critică și nu se disociază de ei.”

„Astăzi acest domn, acest conte, acest margraf Agliè, sau ce-o mai fi fiind el, a rostit o expresie-cheie”, zise Belbo. „Cavaleria spirituală. Îi disprețuiește, dar se simte unit cu ei printr-o solidaritate de cavalerie spirituală. Cred că-l înțeleg.”

„În ce sens?” am întrebat noi.

Belbo era de-acum la al treilea gin Martini (whisky-ul seara, susținea el, deoarece calmează și înclină spre reverie, gin martini după-amiaza târziu, pentru că excită și întărește). Începu să povestească despre copilăria lui la ***, așa cum mai făcuse altă dată cu mine.

„Eram prin anii 1943-1945, vreau să spun în perioada de trecere de la fascism la democrație, pe urmă din nou la dictatura Republicii de la Salo, dar cu războiul de partizani în munți. Eu aveam, la începutul acestei istorii, unsprezece ani și locuiam în casa unchiului Carlo. Noi locuiam la oraș, dar în 1943 se îndesiseră bombardamentele și mama hotărâse că trebuia să ne dispersăm, cum se zicea pe atunci. La *** locuiau unchiul Carlo și mătușa Caterina. Unchiul Carlo provenea dintr-o familie de cultivatori și moștenise casa din *** și ceva pământ, dat în arendă unuia Adelino Canepa. Arendașul lucra, treiera grâul, făcea vinul și-i vărsa jumătate din câștiguri proprietarului. Situație plină de tensiune, evident: arendașul se considera nedreptățit, și tot așa și proprietarul, care primea doar jumătate din veniturile pământurilor lui. Proprietarii îi urau pe arendași, iar arendașii îi urau pe proprietari. Însă trăiau la un loc, cum era cazul unchiului Carlo. În '914 unchiul Carlo se înrolase voluntar la vânătorii de munte. Fire aspră de piemontez, numai datorie și patrie din creștet până-n tălpi, devenise mai întâi locotenent și apoi căpitan. Pe scurt, într-o bătălie pe Carso se nimerise lângă un soldat idiot căruia-i explodase o grenadă în mână — altfel de ce le-ar mai fi zis grenade de mână? În fine, era gata să fie aruncat la groapa

comună, când un infirmier și-a dat seama că era încă viu. L-au dus la un spital de campanie, i-au scos un ochi, care atârna afară din orbită, i-au tăiat un braț și, după cum spunea mătușa Caterina, i-au introdus și o placă de metal sub pielea capului, pentru că-și pierduse o bucată din cutia craniană. Ce mai, o capodoperă chirurgicală pe de o parte, și pe de altă parte un erou. Medalia de argint, crucea de cavaler al coroanei Italiei, iar după război un post sigur în administrația publică. Un chiul Carlo a ajuns responsabil de impozite în localitatea ***, unde moștenise proprietatea alor săi, și se dusesse să locuiască în casa strămoșească, alături de Adelino Canepa și familia acestuia.”

Unchiul Carlo, ca director la Impozite, era una dintre notabilitățile locale. Iar ca mutilat de război și cavaler al coroanei Italiei, nu putea simpatiza decât cu guvernul aflat la putere, care, după voia hazardului, era chiar dictatura fascistă. Era fascist unchiul Carlo?

„În măsura în care, cum se spunea în ‘68, fascismul îi repusesse în drepturi pe foștii combatanți și-i răsplătea cu decorații și avansări în carieră, să zicem că unchiul Carlo era, în chip foarte moderat, fascist. Destul ca să se facă urât de Adelino Canepa, care, în ceea ce-l privea, era antifascist, din motive foarte clare. Trebuia să se ducă la el în fiecare an ca să se pună de acord cu declarația de venituri. Intra în birou cu un aer complice și plin de siguranță, după ce încercase să o seducă pe mătușa Caterina cu câteva duzini de ouă. Și se găsea în fața unchiului Carlo, care nu numai că era incoruptibil, ca erou, dar cunoștea mai bine decât oricine cât anume îi furase Canepa în cursul anului și nu-i scădea o centimă. Adelino Canepa se crezu victima dictaturii și începu să răspândească zvonuri calomnioase despre unchiul Carlo. Locuiau, unul la etajul de sus și celălalt la parter, se întâlneau dimineța și seara, dar nu se mai salutau. Contactele le ținea mătușa Caterina — și, după sosirea noastră, mama —, căreia Adelino Canepa îi exprima toată simpatia și înțelegerea pentru faptul că era cumnata unui monstru. Unchiul se întorcea acasă în toate serile pe la șase, cu obișnuitul lui costum gri la două rânduri, pălărie moale și un număr din *La Stampa*, încă necitit. Mergea drept, ca orice vânător de munte, cu ochiul lui cenușiu ațintind culmea de cucerit. Trecea prin fața lui Adelino Canepa, care la ora aceea stătea afară, la aer, pe o băncuță din grădină, și era ca și cum nu l-ar fi văzut. Apoi dădea nas în nas cu doamna Canepa în ușa de la parter și-și scotea ceremonios pălăria. Și tot așa, în toate serile, an de an.”

Era ora opt, Lorenza nu mai venea, așa cum promisese, Belbo ajunsese la al cincilea gin martini.

„Veni și anul 1943. Într-o dimineță, unchiul Carlo intră la noi, mă deșteptă cu o pupătură în toată regula și zise: «Băiete, vrei să-ți spun cea mai mare veste a anului? L-au dat jos pe Mussolini». N-am înțeles niciodată dacă unchiul Carlo suferea din cauza asta. Era un cetățean foarte integru și un slujbaș al statului. Dacă a suferit, nu a vorbit și a continuat să fie șef la impozite pentru guvernul Badoglio. Pe urmă a venit 8 septembrie, zona în care eram noi a căzut sub controlul Republicii Sociale, iar unchiul meu s-a acomodat și cu asta. Încasă tributul pentru Republica Socială. Adelino Canepa se grozăvea între timp cu legăturile lui cu primele formațiuni de partizani, acolo, în munți, și promitea răzbunări exemplare. Noi, copiii, încă nu știam ce erau aceia partizani. O sumedenie de povești circulau pe seama lor, dar nimeni nu-i văzuse. Se vorbea de un șef

al badoglienilor, unul Terzi (un supranume, bineînțeles, cum se obișnuia atunci, și mulți ziceau că și-l luase de la Terzi acela din desenele animate, prietenul lui Dick Fulmine), fost plutonier de carabinieri, care, în primele lupte împotriva fasciștilor și a trupelor SS, își pierduse un picior și comanda toate brigăzile de pe colinele din jurul târgului ***. Și iată că se întâmplă povestea aia urâtă. Într-o zi, partizanii se arătară în târg. Coborâseră de pe coline și se vânturau pe străzi, însă fără uniforme bine stabilite, cu eșarfe albastre la gât, trăgând rafale de pistol-mitralieră în văzduh, ca să-și semnaleze prezența. Vestea a făcut înconjurul, toți s-au închis în casă, încă nu se știa ce fel de oameni erau. Mătușa Caterina dădu drumul unor cuvinte de îngrijorare, în fond ziceau că sunt prietenii lui Adelino Canepa sau, cel puțin, Adelino Canepa zicea că e prieten cu ei, avea ei să-i facă oare vreun rău unchiului? Îi făcură. Am fost informați că pe la unsprezece, o patrulă de partizani cu pistoalele-mitralieră ațintite intraseră în biroul de impozite și-l arestaseră pe unchiul, ducându-l spre o destinație necunoscută. Mătușa Caterina se lungi pe pat, începu să dea afară o spumă alburie pe gură și declară că unchiul Carlo o să fie ucis. Era de-ajuns o lovitură cu patul puștii și, din cauza plăcuței subcutanate, ar fi murit pe loc. Atras de strigătele mătușii, veni și Adelino Canepa cu soția și copiii. Mătușa îi striga că e o iudă, că el îl denunțase pe unchiul la partizani, pentru că strângea contribuțiile pentru Republica Socială. Adelino Canepa jură pe ce avea el mai sfânt că nu era adevărat, dar se vedea că se simțea răspunzător, pentru că împrăștiase prea multe vorbe în jur. Mătușa îl dădu afară. Adelino Canepa plânse, se adresă mamei mele, aminti toate dățile când cedase un iepure sau un pui pentru un preț de nimic, mama se închise într-o tăcere demnă, mătușa Caterina continua să dea afară spumă alburie. Eu plângeam. În sfârșit, după două ore de calvar, auzirăm niște strigăte și unchiul Carlo apăru pe o bicicletă pe care o conducea cu singurul său braț, și părea că se întoarce de la plimbare. Văzu imediat brambureala din grădină și dădu să întrebe ce se întâmplase. Nu putea suferi dramele, ca de altfel toată lumea de prin părțile noastre. Urcă, se apropie de patul de suferință al mătușii Caterina, căreia încă îi tremurau picioarele slăbite, și o întrebă de ce era așa de agitată.”

„Ce anume se întâmplase?”

„Se întâmplase că, probabil, partizanii lui Terzi se luaseră după bârfele lui Adelino Canepa și-l identificaseră pe unchiul Carlo drept unul dintre reprezentanții locali ai regimului, arestându-l pentru a da o lecție întregului sat. Unchiul Carlo fusese dus cu un camion afară din târg și se trezise în fața lui Terzi, împăunat cu toate decorațiile lui de război, cu pistolul-mitralieră în mâna dreaptă și cu stânga sprijinită într-o cârjă. Atunci unchiul Carlo, dar nu prea cred eu că din șiretenie, era mai degrabă instinct, obișnuință, ritual cavaleresc, luase poziție de drepti și se prezentase, maior de vânători alpini Carlo Covasso, mutilat și mare invalid de război, medalie de argint. Iar Terzi țâșnise și el în poziție de drepti și se prezentase, plutonier-major Rebaudengo de la Carabinierii Regali, comandant al brigăzii badogliene Bettino Ricasoli, medalie de bronz. Unde? întrebase unchiul Carlo. Iar Terzi, impresionat: Pordoi, domnule maior, cota 327. La naiba, zisese unchiul Carlo, eu eram la cota 328, Regimentul 3, Sasso di Stria! Bătălia din ziua solstițiului? Bătălia din ziua solstițiului. Și canonada de pe Cinque Dita? Să mă ia dracu' dacă nu-mi aduc aminte. Și asaltul ăla la baionetă din ajunul zilei sfântului Crispin? Dumnezeule! În fine, lucruri de felul ăsta. Pe urmă, unul fără un braț, celălalt fără un

picior, ca unul și același om, făcuseră câte un pas înainte și se îmbrățișaseră. Terzi îi spusese vedeți, domnule comandant, vedeți, domnule maior, din datele noastre reiese că strângeți impozite pentru guvernul fascist aservit invadatorului. Uitați, domnule comandant, îi spusese unchiul Carlo, am familie și primesc salariu de la guvernul central, care-i cel pe care-l știm, dar nu l-am ales eu, ce-ați face dumneavoastră în locul meu? Dragă domnule maior, îi răspunsese Terzi, în locul dumneavoastră aș face ca dumneavoastră, dar căutați măcar să tergiversați lucrurile, s-o lăsați mai moale. O să am grijă, îi răspunsese unchiul Carlo, n-am nimic împotriva voastră, și voi sunteți fiii Italiei și luptători viteji. Cred că s-au înțeleș, pentru că amândoi ziceau Patrie cu P mare. Terzi ordonase să i se dea domnului maior o bicicletă, iar unchiul Carlo se întorsese acasă. Adelino Canepa nu s-a mai arătat timp de câteva luni. Uite, nu știu dacă într-adevăr cavaleria spirituală este chiar lucrul ăsta de care v-am vorbit, dar sigur există legături care supraviețuiesc dincolo de orice divizare.”

Pentru că eu sunt cea dintâi și cea de pe urmă. Eu sunt cea onorată și cea repudiată. Eu sunt prostituata și sfânta.

(Fragment din *Nag Hammadi*, 6, 2)

Intră Lorenza Pellegrini. Belbo se uită în tavan și mai ceru un ultim martini. Era tensiune în aer și dădui să mă ridic. Lorenza mă reținu. „Nu, veniți toți cu mine, astă-seară se deschide noua expoziție a lui Riccardo, inaugurează un nou stil! E mare, tu, Jacopo, îl cunoști.”

Știam cine era Riccardo, se tot învârtea pe la Pilade, dar atunci n-am înțeles de ce Belbo se concentra cu și mai mare atenție asupra tavanului. Acum, după ce am citit ce scria în fișiere, știu că Riccardo era omul cu cicatrice, cu care Belbo nu avusese curajul să se ia la hartă.

Lorenza insista, galeria nu era departe de Pilade, organizaseră o petrecere în toată regula, chiar o orgie. Diotallevi se arătă încurcat și zise că era timpul să se întoarcă acasă, eu eram nehotărât, dar era evident că Lorenza mă voia și pe mine, și până și asta îl făcea pe Belbo să sufere, fiindcă vedea cum se îndepărtează momentul dialogului între patru ochi. Dar nu putui să mă sustrag invitației și ne îndreptarăm într-acolo.

Mie nu-mi plăcea prea mult acest Riccardo. Pe la începutul anilor '60 făcea tablouri foarte plicticoase, niște texturi foarte fine de negru și gri, foarte geometrice, cu ceva *optical*, care făceau să-ți joace ochii. Erau intitulate *Compoziție 15*, *Paralaxa 17*, *Euclid X*. Abia începuse șaizeci și optul, și el expunea în casele ocupate, schimbase un pic paleta, acum erau numai contraste violente de negru și alb, împletitura era mai rară, iar titlurile sunau *Ce n'est qu'un debut*, *Molotov*, *O sută de flori*. Când mă întorsesem la Milano îl văzusem expunând într-un cerc unde era adorat doctorul Wagner, eliminase negrurile, lucra pe structuri albe unde contrastele erau date numai de relieful trasajului pe o hârtie Fabriano poroasă, în așa fel încât tablourile, explica el, să reveleze profiluri diferite, în funcție de incidența luminii. Se intitula *Elogiul ambiguității*, *În pieziș*, *Ca, Bergstrasse* și *Refuz 15*.

În seara aceea, abia ce intraserăm în noua galerie, am înțeles că poetica lui Riccardo suferise o profundă evoluție. Expoziția se intitula *Megale Apophasis*. Riccardo trecuse la figurativ, cu o paletă strălucitoare. Pendula pe citate și, fiindcă nu cred că știa să deseneze, îmi închipui că lucra proiectând pe pânză diapozitivul vreunui tablou celebru — opțiunile

se învârteau între stilul pompos de la finele secolului trecut și simbolistii de după 1900. Peste trasajul original, lucra cu o tehnică poantilistă, prin gradări infinitezimale de culoare, parcurgând punct cu punct tot spectrul, în așa fel încât începea întotdeauna de la un nucleu foarte luminos și înflăcărat și sfârșea în negrul absolut — sau invers, după conceptul mistic sau cosmologic pe care voia să-l exprime. Erau acolo munți care emanau raze de lumină, descompuși într-o pulbere de sfere în culori subțiate, se întrevedeau ceruri concentrice cu schițe de îngeri cu aripile transparente, ceva asemănător Paradisului lui Dore. Titlurile erau *Beatrix*, *Mystica Rosa*, *Dante Gabriele 33*, *Adeptii lui Amor*, *Atanor*, *Homunculus 666* — uite de unde vine pasiunea Lorenzei pentru homunculi, mi-am zis. Tabloul cel mai mare se intitula *Sophia* și reprezenta un fel de masă fluidă de îngeri negri ce se estompa la bază, creând o făptură albă, mângâiată de mâini livide, calchiate după figura ce se vede ridicându-se drept către cer în *Guernica*. Combinația era ambiguă, iar de aproape execuția se dovedea grosolană, dar de la doi-trei metri efectul era foarte liric.

„Eu sunt un realist de modă veche”, îmi șopti Belbo, „nu-l înțeleg decât pe Mondrian. Ce anume reprezintă un tablou negeometric ?”

„El mai înainte era geometric”, am spus.

„Aia nu era geometrie. Erau pătrate de faianță pentru baie.”

Între timp, Lorenza alergase să-l îmbrățișeze pe Riccardo, el și Belbo își făcuseră un semn de salut. Era multă lume, galeria se prezenta ca un loft din New York, complet alb și cu țevile de încălzire sau de apă la vedere, pe tavan. Cine știe cât cheltuiseră ca s-o readucă în halul ăsta. Într-un colț, un un sistem de amplificare asurzea asistența cu muzică orientală, niște chestii cântate la sitar, dacă-mi amintesc bine, din alea cărora nu le poți recunoaște melodia. Toți treceau cu un aer distrat prin fața tablourilor, ca să se înghesuie la mesele din fund și să apuce paharele de carton. Ajunseserăm când serata era deja în toi, atmosfera era înțesată de fum, câte-o fată când și când schița mișcări de dans în centrul sălii, dar toți erau încă ocupați să converseze și să onoreze bufetul, la drept vorbind destul de bogat. Eu m-am așezat pe o canapea lângă care, pe jos, se afla o cupă mare de sticlă, pe jumătate încă plină cu salată de fructe. Tocmai voiam să iau un pic, pentru că nu cinasem, dar am avut impresia că observ un fel de urmă de picior care presase în mijloc cubulețele de fructe, făcând din ele un pavaj omogen. Nu era imposibil, deoarece podeaua era acum brăzdată de dâre de vin alb și câțiva dintre invitați se mișcau deja cu greutate.

Belbo pusese mâna pe un pahar și se mișca indolent, fără o țintă vizibilă, bătând din când în când pe umăr pe câte cineva. Căuta s-o regăsească pe Lorenza.

Dar puțini erau cei care stăteau pe loc. Mulțimea era prinsă într-un soi de mișcare circulară, ca un roi de albine care ar fi căutat o floare încă necunoscută. Eu nu căutam nimic, însă mă ridicasem și mă deplasam urmând impulsurile care-mi erau transmise de grup. O vedeam, nu prea departe de mine, pe Lorenza care rătăcea mimând recunoașteri pătimașe cu unul sau cu altul, cu capul înălțat, cu privirea voit mioapă, cu umerii și sânii neclintiți și dreți, cu un mers distrat, de girafă.

La un moment dat, șuvoiul ce se scurgea firesc mă imobiliză într-un colț în spatele unei mese, iar Lorenza și Belbo erau cu spatele la mine, în fine se întâlniseră, blocați

împreună, probabil din întâmplare. Nu știu dacă-și dăduseră seama de prezența mea, dar în vacarmul acela de fond nimeni nu mai auzea ce spuneau ceilalți. Se considerau izolați, iar eu am fost obligat să ascult conversația lor.

„Ia spune”, zicea Belbo, „unde l-ai cunoscut pe Agliè al tău?”

„Al meu? E și-al tău, din câte am văzut astăzi. Va să zică tu poți să-l cunoști pe Simone, iar eu nu. Bravo.”

„De ce îi zici Simone? De ce el îți spune Sophia?”

„Dar e un joc! L-am cunoscut la niște prieteni, știi ? Și-l găsesc fermecător. Îmi sărută mâna ca și cum aș fi o prințesă. Și ar putea să-mi fie tată.”

„Fii atentă să nu devină tatăl copilului tău.”

Mi se părea că eu eram cel ce vorbea, la Bahia, cu Amparo. Lorenza avea dreptate. Agliè știa cum se sărută mâna unei tinere doamne care nu cunoaște ritualul acesta.

„De ce Simone și Sophia?” insistă Belbo. „Pe el îl cheamă Simone?”

„E o poveste minunată. Tu știai că universul nostru e rodul unei erori și că asta-i puțin din vina mea? Sophia era partea feminină a lui Dumnezeu, pentru că atunci Dumnezeu era mai mult femeie decât bărbat, pe urmă voi ați fost cei care i-ați pus barbă și i-ați zis El. Eu eram jumătatea lui bună. Zice Simone că eu am vrut să generez lumea fără să cer permisiunea, eu, Sophia, care se mai numește și, stai, a, da, Ennoia. Cred că partea mea masculină nu voia să creeze — poate că n-avea curajul s-o facă, poate era impotentă —, iar eu, în loc să mă unesc cu el, am vrut să fac lumea de una singură, nu rezistam, cred că era din exces de iubire, e-adevărat, ador tot acest univers plin de încurcături. Așa zice Simone.”

„Ce drăguț. Tuturor femeilor le spune așa?”

„Nu, prostule, numai mie. Pentru că m-a înțeles mai bine decât tine, el nu-ncercă să mă reducă la imaginea lui, înțelege că trebuie să mă lase să-mi trăiesc viața în felul meu. Și așa a făcut Sophia, s-a apucat, zor-nevoie, să facă lumea. S-a izbit de materia primordială, care era scârboasă, cred că nu folosea deodorante, și n-a făcut-o înapoi, dar se pare că ea e cea care a avut rol de Demo... cum se zice?”

„N-o fi Demiurgul?”

„Ba da, el. Nu-mi amintesc dacă pe Demiurgul ăsta l-a făcut Sophia sau era deja și ea l-a incitat, haide, blegule, fă lumea și pe urmă o să ne distrăm. Demiurgul era probabil un încurcă-lume și nu știa să facă lumea cum trebuie, ba chiar nici n-ar fi trebuit s-o facă, pentru că materia nu e bună, iar el nu era autorizat să se amestece. În fine, a făcut ce-a făcut și Sophia a rămas înăuntru. Prizonieră a lumii.”

Lorenza vorbea și bea mult. La fiecare două minute, în timp ce mulți prinseseră să se legene ușor în mijlocul sălii, cu ochii închiși, Riccardo trecea prin fața ei și-i turna ceva în pahar. Belbo încerca să-l oprească, spunând că Lorenza a băut deja prea mult, dar Riccardo râdea scuturând din cap, iar ea se revolta, spunând că ținea la băutura mai bine decât Jacopo, pentru că era mai tânără.

„OK, OK”, zicea Belbo. „Nu-l asculta pe bunicul. Ascultă-l pe Simone. Și ce ți-a mai spus?”

„Asta, că sunt prizonieră a lumii, ba chiar a îngerilor răi, pentru că în istoria asta îngerii sunt răi și l-au ajutat pe Demiurg să facă toată tărășenia asta... Îngerii cei răi, ziceam, mă țin printre ei, nu vor să mă lase să fug și mă fac să sufăr. Dar, din când în când, printre oameni sunt unii care mă recunosc. Ca Simone. Zice că i s-a mai întâmplat o dată, acum o mie de ani — pentru că nu ți-am spus, dar Simone e practic nemuritor, dac-ai ști câte lucruri a văzut...”

„Sigur, sigur. Dar acum nu trebuie să mai bei.”

„Ssst... Simone m-a întâlnit odată, când eram o prostituată într-un bordel din Tyr și mă numeam Elena...”

„Asta-ți spune ție domnul ăla? Iar tu ești foarte mulțumită. Permiteți să vă sărut mâna, curviștină a universului meu de rahat... Ce gentilom.”

„La o adică, Elena aceea era curviștină. Și apoi, pe timpurile acelea prin prostituată se înțelegea o femeie liberă, fără obligații, o intelectuală, una care nu voia s-o facă pe gospodina, știi și tu că o prostituată era o curtezană, una care ținea salon, azi ar fi una care se ocupă de relații publice, tu numești curvă o femeie care se ocupă de relații publice, ca și cum ar fi o matracucă dintr-alea care-și aprind felinarul la marginea drumului pentru camionagii?”

În clipa aceea Riccardo trecu din nou pe lângă ea și o apucă de un braț. „Vino să dansezi”, zise.

Stăteau în mijlocul sălii, schițând mișcări ușoare, un pic cam absenți, ca și cum ar fi bătut într-o tobă. Dar uneori Riccardo o trăgea către el și-i puneă posesiv o mână pe ceafa, iar ea îl urma cu ochii închiși, cu fața aprinsă, cu capul aruncat pe spate, cu părul căzându-i dincolo de umeri, vertical. Belbo aprindea țigară de la țigară.

După puțin timp, Lorenza îl apucă pe Riccardo de mijloc și-l făcu să se miște lent, până când ajunseră la un pas de Belbo. Continuând să danseze, Lorenza îi luă paharul din mână. Îl ținea pe Riccardo cu stânga, paharul cu dreapta, întorcea privirea ușor către Jacopo și părea că plânge, dar surâdea... Și-i vorbea.

„Și nici n-a fost singura dată, știi?”

„Singura, ce ?” întrebă Belbo.

„Când a întâlnit-o pe Sophia. După multe secole, Simone a fost și Guillaume Postel.”

„Era din ăia care duceau scrisorile?”

„Ești un idiot. Era un învățat din Renaștere, care citea în evreiască...”

„Ebraică.”

„Și ce-i cu asta? O citea cum citesc puștii *Topolino*. La prima vedere. Ei bine, într-un spital din Veneția întâlnește o servitoare bătrână și analfabetă, pe Joanna lui, se uită la ea și zice iată, am înțeles, aceasta e noua întrupare a Sophiei, a Ennoiei, este Marea Mamă a

Lumii coborâtă printre noi ca să răscumpere lumea întreagă, care are un suflet feminin. Și așa Postel o ia pe Joanna cu el, toți îl consideră zărghit, dar el nimic, o adoră, vrea s-o elibereze din închisoarea îngerilor, și când ea moare, el rămâne să fixeze cu privirea soarele timp de o oră și stă multe zile fără să bea și să mănânce, locuit de Joanna, care nu mai este, dar e ca și cum ar fi, pentru că-i mereu acolo, căci locuiește lumea, și din când în când se ivește din nou, cum să spun, se încarnează... Nu-i o poveste care te face să plânga?”

„Mi-au și dat lacrimile. Și ție-ți place atât de mult să fii Sophia?”

„Păi sunt și pentru tine, iubitele. Știi că înainte de a mă cunoaște aveai niște cravate oribile și mătrează pe umeri?”

Riccardo îi pusese din nou mâna pe ceafă.

„Pot să particip la conversație?” zise el.

„Tu fii cuminte și dansează. Tu ești instrumentul desfrâului meu.”

„Asta-mi convine.”

Belbo continua ca și cum celălalt n-ar fi existat: „Atunci tu ești prostituata lui, feminista lui care se ocupă cu PR-ul, iar el e Simone al tău”.

„Nu mă cheamă Simone”, zise Riccardo, cu limba cam încleiată.

„Nu vorbim de tine”, zise Belbo.

De câteva clipe mă jenam pentru el. El, care de obicei era așa de gelos pentru sentimentele lui, punea în scenă acum toată gâlceava asta amoroasă în fața unui martor, mai mult, în fața unui rival. Dar din replica aceea de la urmă mi-am dat seama că, dezgolindu-se în fața celuiilalt — în momentul în care adversarul veritabil era un altul, unul nou —, el își reafirma, în singurul fel în care putea s-o mai facă, posesiunea asupra Lorenzei.

În acest timp Lorenza îi răspundea, după ce ceruse un alt pahar de la cineva: „Dar în joacă. Eu însă te iubesc pe tine”.

„Bine că nu mă urăști. Ascultă, eu aș vrea să plec acasă, am o criză de gastrită. Eu sunt încă prizonierul materiei inferioare. Mie Simone nu mi-a promis nimic. Vii cu mine?”

„Hai să mai stăm puțin. E așa de frumos. Nu te distrezi? Și pe urmă, nici nu m-am uitat la tablouri. Ai văzut că Riccardo a făcut unul și cu mine?”

„Câte lucruri aș vrea eu să fac cu tine”, zise Riccardo.

„Ești vulgar. Stai mai departe. Vorbesc cu Jacopo. Doamne Isuse, tu ai voie să faci jocuri intelectuale cu prietenii tăi și eu nu? Cine-i cel care mă tratează ca pe prostituata din Tyr ? Tu ești.”

„Puteam să jur. Eu, sigur că da. Eu sunt cel care te împinge în brațele domnilor bătrâni.”

„El n-a încercat niciodată să mă ia în brațe. Nu e un satir. Îți pare rău că nu vrea să se culce cu mine și că mă consideră doar un partener intelectual.”

„O *allumeuse*.”

„Asta chiar că nu trebuia s-o spui. Riccardo, hai cu mine să caut ceva de băut.”

„Nu, așteaptă”, zise Belbo. „Acum să-mi spui dacă vorbești serios, vreau să înțeleg dacă ești nebună sau nu. Și încetează cu băutul. Spune-mi dacă-l iei în serios, ce Dumnezeu!”

„Dar, iubitele, e jocul nostru, între mine și el. Și pe urmă, partea frumoasă e că acum, când Sophia înțelege cine este și se eliberează de tirania îngerilor, poate să se miște, liberă de păcat...”

„Ai terminat cu păcătuitul?”

„Te rog, mai gândește-te”, zise Riccardo sărutând-o pudic pe frunte.

„Dimpotrivă”, îi răspunse ea lui Belbo, fără să-l privească pe pictor, „toate lucrurile astea nu mai sunt păcate, poți să faci tot ce vrei pentru a te elibera de carne, ești dincolo de bine și de rău”.

Îi dădu un ghiont lui Riccardo și-l îndepărtă de ea. Proclamă cu voce tare: „Eu sunt Sophia și pentru a mă elibera de îngeri trebuie să făp... să tăftu... să făp-tu-iesc toate păcatele, chiar și pe cele mai delicioase!”

Se duse, clătinându-se ușor, într-un colț unde ședea o fata îmbrăcată în negru, cu ochii machiați puternic cu creion dermatograf, cu carnație palidă. O trase în centrul sălii și începu să se unduiască împreună cu ea. Stăteau cu pânțele aproape lipite una de alta și cu brațele atârând pe lângă corp.

„Eu pot să te iubesc și pe tine”, zise.

Și o sărută pe gură.

Ceilalți se așezaseră în jur în semicerc, cam excitați, iar unul strigă ceva. Belbo se așezase, cu o expresie impenetrabilă, și privea scena ca un impresar care asistă la o repetiție. Era asudat și avea un tic la ochiul stâng, pe care nu i-l mai văzusem până atunci. Deodată, când Lorenza dansa deja de vreo cinci minute, făcând tot mai vizibil gestul de a se oferi, avu o izbucnire: „Vino imediat încoace”.

Lorenza se opri, își desfăcu picioarele, își întinse brațele înainte și strigă: „Eu sunt prostituata și sfânta!”

„Ești o tâmpită”, zise Belbo ridicându-se. Se duse glonț către ea, o înșfăcă violent de o mână și o târî către ușă.

„Oprește-te”, strigă ea, „cum îți permiți...” Apoi izbucni în lacrimi și-i aruncă brațele după gât: „Iubitule, dar eu sunt Sophia ta și numai a ta, doar nu te-ai supărat dintr-atâta...”

Belbo îi trecu cu tandrețe brațul pe după umeri, o sărută pe tâmplă, îi aranjă părul, după care zise către cei din sală: „Iertați-o, nu-i obișnuită să bea atât de mult...”

Am auzit câteva râsete înăbușite printre cei prezenți. Cred că le-a auzit și Belbo. La ușă, el mă zări în treacăt și spuse ceva — n-am înțeles dacă era pentru mine, pentru ceilalți sau

pentru el. O făcu încet, cu jumătate de glas, când ceilalți deja nu mai erau atenți la ei doi.

Ținând-o pe Lorenza în continuare de după umeri, se întoarse pe trei sferturi către sală și zise rar, pe tonul cuiva care spune un adevăr evident: „Cucurigu”.

Când, bunăoară, vreunul din Creierele cele Mari, Cabalistice vrea să-ți spună ceva, să nu crezi că-ți spune lucru uşuratic, sau lucru vulgar, sau lucru de toată mâna, ci un mister, un oracol...

(Thomaso Garzoni, *Il Theatro de vari e diversi cervelli mondani*, Venezia, Zanfretti, 1583, discursul XXXVI)

Materialul iconografic găsit la Milano și la Paris nu ajungea. Domnul Garamond mă autoriză să pierd câteva zile la München, la Deutsches Museum.

Petrecui câteva seri prin micile baruri din Schwabing sau prin criptele acelea imense în care cântă domni bătrâni cu mustăți, cu pantaloni scurți de piele, iar îndrăgostiții își surâd printr-un fum des de aburi porcini, pe deasupra unor câni cu bere de un litru, stând cuplu lângă cuplu —, iar după-amiezile răsfoind fișierul cu reproduceri. La răstimpuri păraseam arhivele și mă plimbam prin muzeu, în care s-a reconstituit tot ceea ce vreo ființă omenească a putut inventa, apeși pe un buton și niște diorame petroliere, cu forezele lucrând din plin, se pun în mișcare, intri într-un adevărat submarin, faci să se rotească planetele, te joci de-a producerea acizilor și de-a reacția în lanț — un Conservatoire mai puțin gotic și complet futurist, populat de grupuri de școlari electrizați care învață să-i iubească pe ingineri.

La Deutsches Museum înveți totul și despre minerit: cobori pe o scară și intri într-o mină, cu tot ceea ce trebuie, galerii, ascensoare pentru oameni și cai, niște intestine prin care se târăsc copilandri (de ceară, sper) cu chipuri emaciate și frustrate. Străbați coridoare întunecoase și interminabile, te oprești pe marginea unor puțuri fără fund, simți frig în oase și aproape că percepi mirosul gazului de mină. Scara unu pe unu.

Bâjbâiam printr-o galerie secundară, exasperat că nu revedeam lumina zilei, când am zărit, aplecându-se pe marginea unuia dintre abisurile acelea, pe cineva care mi se păru cunoscut. Fața lui nu-mi era străină: cenușie și plină de riduri, cu părul alb, cu privirea de bufniță, dar simțeam că îmbrăcămintea trebuia să-i fie altfel, ca și cum l-aș fi văzut altă dată într-o uniformă, ca și cum aș fi revăzut după multă vreme un preot în civil sau un capucin fără barbă. Mă privi și el, la fel, ezitând. Cum se întâmplă în astfel de cazuri, după un dialog de priviri furișate, el luă inițiativa și mă salută în italiană. Dintr-odată reușii să mi-l închipui în hainele lui adevărate: trebuia să poarte o manta lungă, gălbuie, și să fie domnul Salon. A. Salon, taxidermist. Își avea laboratorul la câteva uși de biroul

meu, pe coridorul aceluși soi de fabrică dezafectată în care eu o făceam pe Marlowe al culturii. Uneori mă întâlneam cu el pe scări și schimbaserăm câte-un salut în trecăt.

„Curios”, zise el ținându-mi mâna, „suntem colocatari de atâta timp și facem cunoștință în măruntaiele pământului, la mii de mile depărtare”.

Am schimbat câteva fraze de circumstanță. Am avut impresia că știa foarte bine cu ce mă ocupam, și asta încă nu era nimic, dat fiind că nici eu n-o știam cu exactitate.

„Cum se face că vă aflați într-un muzeu al tehnicii? La editura dumneavoastră vă ocupați de lucruri ceva mai spirituale, mi se pare.”

„De unde știți?”

„Ei”, făcu el un gest vag, „lumea vorbește, eu primesc multe vizite...”

„Ce fel de lume vine la un împăietor, scuzați, la un taxidermist?”

„Mulți. O să spuneiți și dumneavoastră, ca și ceilalți, că nu-i o meserie obișnuită. Dar clienții nu lipsesc, și sunt de toate felurile. Muzeu, colecționari privați.”

„Nu mi se întâmplă prea des să văd animale împăiate prin case”, am zis eu.

„Nu? Depinde ce case frecvențați... Sau ce pivnițe.”

„Se țin animale împăiate în pivniță?”

„Unii așa fac. Nu toate ieslele se țin la lumina soarelui sau a lunii. Nu prea am încredere în clienții ăștia, dar, știți, munca... Mă tem de subterane.”

„De aceea vă plimbați prin subterane?”

„Controlez. Mă tem de subterane, dar vreau să le pricep. Nu ai multe posibilități. Catacombele de la Roma, o să ziceți. Acolo nu e mister, sunt pline de turiști și-s sub controlul Bisericii. Mai sunt canalele de scurgere din Paris... Ați fost acolo? Se pot vizita luna, miercurea și în ultima sâmbătă a fiecărei luni, intrând pe la Pont de l'Alma. Și acela e un parcurs pentru turiști. Bineînțeles că la Paris mai sunt și catacombele și pivnițele subterane. Ca să nu mai vorbim de metrou. Ați fost vreodată la numărul 145 din rue Lafayette?”

„Mărturisesc că nu.”

„E cam peste mână, între Gare de l'Est și Gare du Nord. O clădire pe care la prima vedere nici n-o iei în seamă. Dar dacă te uiți mai bine, observi că ușile par de lemn, dar sunt din fier vopsit, ferestrele dau în camere nelocuite de secole. Nici o lumină. Dar lumea trece pe-acolo și nu știe.”

„Ce nu știe?”

„Că-i o casă falsă. E o fațadă, o zidărie fără acoperiș, fără nimic în interior. Goală. E numai gura unui coș. Servește la aerisirea și ieșirea aburilor din metroul zonal. Iar când înțelegi asta, ai impresia că ești în fața gurii infernului, numai dacă ai putea pătrunde între zidurile acelea, ai avea acces la Parisul subteran. Mi s-a întâmplat să petrec ore întregi în fața acelor porți care maschează poarta porților, stația de plecare în călătoria către centrul

Pământului. De ce credeți că au făcut-o?”

„Ca să aerisească metroul, n-ați spus așa?”

„Ajungeau gurile de aerisire. Nu, în fața subteranelor eu încep să intru la bănuieli. Mă înțelegeți?”

Vorbind despre obscurități, părea că se iluminează. L-am întrebat de ce suspecta subteranele.

„Păi fiindcă, dacă există Stăpânii Lumii, nu pot să stea decât în subsol, e un adevăr pe care toți îl ghicesc, dar pe care puțini îndrăznesc să-l exprime. Poate că singurul care a cutezat să scrie asta negru pe alb a fost Saint-Yves d'Alveydre. Îl cunoașteți?”

Poate că-l auzisem pomenit de vreunul dintre diabolici, dar amintirile îmi erau neclare.

„E acela care a vorbit de Agarttha, sediul subteran al Regelui Lumii, centrul ocult al Sinarhiei”, zise Salon. „Nu i-a fost frică, se simțea sigur pe el. Dar toți cei care l-au urmat în mod public au fost eliminați, pentru că știau prea mult.” O luarăm încet prin galerii, iar domnul Salon îmi vorbea aruncând priviri distrase de-a lungul parcursului, pe unde se îmbucau alte căi, pe unde se deschideau alte puțuri, ca și cum ar fi căutat în penumbră confirmarea bănuielilor lui.

„Nu v-ați întrebat niciodată de ce toate marile metropole moderne, în secolul trecut, s-au grăbit să-și construiască linii de metrou?”

„Ca să rezolve problemele de circulație. Sau nu-i așa?”

„Când nu exista traficul automobilistic și circulau numai trăsurile? De la un om cu inteligența dumneavoastră m-aș aștepta la o explicație mai subtilă!”

„Dumneavoastră aveți vreuna?”

„Poate”, zise domnul Salon, și păru c-o spune cu un aer absorbit și absent.

Dar era un mod de a pune capăt discuției. Și, într-adevăr, își aminti că trebuia să plece. Pe urmă, după ce-mi strânse mâna, mai întârzie o clipă, ca fulgerat de un gând întâmplător : „Apropo, colonelul acela... Cum îl chema, ăla care a venit să vă vorbească despre un tezaur al Templierilor... N-ați mai aflat nimic?”

M-am simțit parcă șfichiuit de acea brutală și indiscretă paradă ostentativă de cunoștințe pe care le credeam discrete și înmormântate. Voiam să-l întreb de unde știa, dar mi-a fost frică s-o fac. M-am mulțumit să-i spun pe un ton indiferent: „A, o poveste veche, o și uitasem. Dar apropo, de ce ați zis «apropo»?”

„Am zis «apropo»? A, da, sigur, mi s-a părut că găsisese ceva într-un subteran...”

„De unde știți?”

„Nu știu. Nu-mi amintesc cine mi-a spus. Poate vreun client. Dar eu devin curios când intră în scenă un subteran. Manii legate de vârstă. Bună seara.”

A plecat, iar eu am rămas să reflectez asupra semnificației acelei întâlniri.

În anumite regiuni ale Himalayei, printre cele douăzeci și două de temple ce reprezintă cele douăzeci și două de Arcane ale lui Hermes și cele douăzeci și două de litere ale unor alfabetice sacre, Agarttha formează acel Zero mistic, intruvabilul... Un eșichier colosal care se întinde sub pământ, străbătând aproape toate regiunile Globului.

(Saint-Yves d'Alveydre, *Mission de l'Inde en Europe*, Paris, Calmann Levy, 1886, pp. 54 și 65)

Când m-am întors, le-am povestit despre asta lui Belbo și lui Diotallevi și am făcut diferite ipoteze. Salon, un tip excentric și flecar, care într-un fel se delecta cu mistere, îl cunoscuse pe colonelul Ardenti, și asta era tot. Sau: Salon știa ceva despre dispariția lui Ardenti și lucra pentru cei care îl făcuseră să dispară. Altă ipoteză: Salon era un informator al poliției...

Apoi văzurăm alți diabolici și Salon se confundă cu acești semeni ai săi.

După câteva zile, îl primiram pe Agliè la noi în birou, să dea referiri despre unele manuscrise pe care i le trimisese Belbo. Le judeca cu precizie, cu severitate, cu indulgență. Agliè era șiret, nu-i trebuise mult ca să înțeleagă dublul joc Garamond - Manuzio, și nici noi nu-i ascuseserăm adevărul. Părea că înțelege și aprobă. Distrugea un text prin câteva remarcă tăioase, apoi observa cu un cinism educat că pentru Manuzio putea merge foarte bine.

L-am întrebat ce putea să-mi spună despre Agarttha și despre Saint-Yves d'Alveydre.

„Saint-Yves d'Alveydre...” zise el. „Un om ciudat, fără îndoială, încă de tânăr îi frecventa pe adepții lui Fabre d'Olivet. Era un simplu funcționar la Ministerul de Interne, dar era ambițios. Nu l-am privit, desigur, cu ochi buni atunci când s-a căsătorit cu Marie-Victoire...”

Agliè nu rezistase. Trecuse la persoana întâi. Evoca amintiri.

„Cine era Marie-Victoire ? Ador bârfele”, zise Belbo.

„Marie-Victoire de Risnitch, o mare frumusețe pe când era în cercul intim al împărătesei Eugenia. Dar când l-a întâlnit pe Saint-Yves trecuse de cincizeci de ani. Iar el avea vreo treizeci. Mezalianță pentru ea, fără îndoială. Nu numai atât, dar, ca să-i dea un

titlu, ea cumpărase nu-mi mai amintesc unde niște pământ, care aparținuse unor marchizi d'Alveydre. Și astfel, personajul nostru dezinvolt a putut să se împăuneze cu acest titlu, iar la Paris se cântau cuplete în care era numit «gigolo»... Având puțința să trăiască din rentă, s-a dedicat visului lui. Își pusese în minte să găsească o formulă politică în stare să ducă la o societate mai armonioasă. Sinarhia ca opus al anarhiei. O societate europeană, guvernată de trei consilii care să reprezinte puterea economică, magistratii și puterea spirituală, adică bisericile și oamenii de știință. O oligarhie luminată care să elimine luptele de clasă. Am auzit noi și de altele, mai rele.”

„Dar Agarttha?”

„Zicea că a fost vizitat într-o zi de un afgan misterios, unul Hadji Scharipf, care afgan nu putea fi, pentru că numele e albanez get-beget... Și asta îi dezvăluise secretul sediului Regelui Lumii — chiar dacă Saint-Yves nu a folosit aceasta expresie, au folosit-o alții, pe urmă —, Agarttha, Cel de Negăsit.”

„Dar unde sunt spuse lucrurile astea?”

„În *Mission de l'Inde en Europe*. O lucrare care a influențat mult gândirea politică contemporană. Există în Agarttha orașe subterane, iar sub ele, mergând către centru, sunt cinci mii de *pundit*-uri care o guvernează — evident, numărul cinci mii amintește rădăcinile hermetice ale limbii vedice, știți mai bine ca mine. Și fiecare rădăcină e o hierogramă magică, legată de o putere cerească și ratificată de o putere infernală. Cupola centrală a Agartthei e luminată de sus de un soi de oglinzi care lasă să treacă lumina numai prin gama cromatică a culorilor, pe lângă care spectrul solar din tratatele noastre de fizică nu constituie decât sistemul diatonic. Înțelepții din Agarttha studiază toate limbile sacre ca să ajungă la limba universală, Vattan. Când abordează mistere prea adânci, ei se ridică de la pământ, plutind în sus, și-ar ajunge să-și spargă țestele de cupolă dacă ai lor confrăți nu iar ține pe loc. Pregătesc fulgerele, orientează curenții ciclici ai fluidelor interpolate și intertropicale, derivațiile de interferență dintre diferitele zone de latitudine și de longitudine ale Pământului. Seleccionează speciile și au creat animale mici, dar cu virtuți psihice extraordinare, cu un spate de broască-țestoasă cu o cruce galbenă pe el și cu câte-un ochi și o gură la fiecare extremitate. Animale polipode care se pot mișca în toate direcțiile. La Agarttha s-au refugiat probabil Templierii după împrăștierea lor, iar acolo exercită misiuni de supraveghere. Altceva?”

„Dar... vorbea serios?” am întrebat eu.

„Eu cred că el lua povestea asta literal. La început noi l-am considerat un exaltat, pe urmă ne-am dat seama că făcea aluzie, poate în sens vizionar, la o direcție ocultă a istoriei. Nu se spune că istoria e o enigmă sângeroasă și neînțeleasă? Nu e posibil, trebuie să existe un plan al ei. Trebuie să fie aici un Creier. De aceea unii oameni nu lipsiți de pregătire s-au gândit, în decursul veacurilor, la Stăpânii sau la Regele Lumii, poate nu o persoană fizică, ci un rol, un rol colectiv, incarnarea din când în când provizorie a unei Intenții Stabile. Ceva cu care erau cu siguranță în contact marile ordine sacerdotale și cavalești dispărute.”

„Dumneavoastră credeți asta?” întreabă Belbo.

„Persoane mai echilibrate decât el îi caută pe Superiorii Necunoscuți.”

„Și îi găsesc?”

Agliè râse parcă în sinea lui, cu bonomie. „Ce fel de Superiori Necunoscuți ar mai fi, dacă s-ar lăsa descoperiți de primul venit? Domnilor, trebuie să lucrăm. Mai am un manuscris, și, ca să vezi, e chiar un tratat despre societățile secrete.”

„Ceva bun?” întrebă Belbo.

„Da’ de unde. Dar pentru Manuzio ar putea merge.”

Neputând conduce pe față destinele planetei, pentru că guvernele s-ar opune acestui lucru, această asociație misterioasă nu poate acționa decât prin mijlocirea societăților secrete... Aceste societăți secrete, create pe măsură ce se simțea nevoia lor, sunt împărțite în grupuri distincte și în aparență opuse, profesând din când în când cele mai opuse opinii pentru a dirija separat și bazat pe încredere toate partidele religioase, politice, economice și literare, și sunt atașate, pentru a primi o direcționare comună, la un centru necunoscut unde este ascuns resortul puternic care încearcă să miște în felul acesta invizibil toate sceptrele pământului.

(J.M. Hoene-Wronski, cit. de P. Sedir, *Histoire et doctrine des Rose-Croix*, Rouen, 1932)

Într-o zi l-am văzut pe domnul Salon în ușa laboratorului lui. Dintr-odată, nici una, nici două, mă așteptam să scoată un țipăt de cucuvea. M-a salutat ca un vechi prieten și m-a întrebat ce mai era pe la noi. Am făcut un gest vag, i-am zâmbit și mi-am văzut de treabă.

Mă dusei din nou cu gândul la Agarttha. Așa cum mi le expusese Agliè, ideile lui Saint-Yves se puteau dovedi fascinante pentru un diabolic, dar nu neliniștitoare. Și totuși, în cuvintele, ca și pe chipul lui Salon, la München, eu observasem neliniștea.

Așa că, ieșind în oraș, m-am hotărât să trec pe la bibliotecă și să caut *Mission de l'Inde en Europe*.

În sala fișierelor și la masa unde se depun buletinele era, ca de obicei, aglomerație. Făcându-mi loc cu coatele, am pus mâna pe sertarul pe care-l căutam, am completat fișa și i-am dat-o funcționarului. Mi-a comunicat că acea carte era împrumutată și, așa cum se întâmplă în biblioteci, părea că se bucură de asta. Dar chiar în acel moment am auzit o voce în spatele meu: „Uitați-o, este, abia am restituit-o eu”. M-am întors. Era comisarul De Angelis.

L-am recunoscut și m-a recunoscut și el — cam prea repede, așa zice. Eu îl văzusem în împrejurări care pentru mine erau ieșite din comun, el în cursul unei anchete de rutină. Mai ales că în epoca lui Ardenti purtam o bărbuță rară și părul ceva mai lung. Ce ochi!

Oare mă ținea sub observație încă de când mă întorsesem? Sau poate că era doar un bun fizionomist, polițiștii trebuie să-și cultive spiritul de observație, să memoreze fețe, nume...

„Domnul Casaubon! Unde mai pui că citim aceleași curți!”

I-am întins mâna : „Acum sunt licențiat, de o bună bucată de timp. Poate dau concursul acela ca să intru în poliție, cum m-ați sfătuit dumneavoastră în dimineața aceea. Așa așa avea și eu întâietate la cărți”.

„E de-ajuns să sosiți primul”, îmi spuse el. „Dar acum cartea a fost predată, o să puteți pune mâna pe ea și mai târziu. Permiteți-mi să vă ofer o cafea.”

Invitația nu-mi cădea bine, dar nu mă puteam sustrage. Ne am dus într-un bar din apropiere. Mă întrebă cum se face că mă ocupam de misiunea Indiei, iar eu am fost tentat să-l întreb imediat cum de se ocupa el cu asta, dar m-am hotărât ca mai întâi să-mi acopăr spatele. I-am spus că îmi continuam în timpul liber studiile asupra templierilor: templierii, după von Eschenbach, părăsesc Europa și se duc în India, iar după unii, în regatul Agarttha. Acum era rândul lui să se descopere. „Dar, mai întâi, cum de vă interesează și pe dumneavoastră?” l-am întrebat.

„Oh, știți”, răspunse el, „de când dumneavoastră m-ați sfătuit să citesc cartea aceea despre templieri, am început să-mi fac o cultură despre subiectul ăsta. Dumneavoastră știți mai bine decât mine că de la templieri ajungi automat la Agarttha”. Touche. Apoi zise: „Glumeam. Căutam cartea din alte motive. E pentru că...” Ezită. „În fine, când sunt în afara serviciului, frecventez bibliotecile. Ca să nu devin o mașină sau să rămân un biet agent de poliție, zi-i dumneata cum vrei mai bine. Dar povestește-mi despre dumneata.”

Îi făcui de formă un rezumat autobiografic, până la minunata istorie a metalelor.

Mă întrebă: „Dar acolo, la editura aceea, și în cealaltă parte, dumneavoastră nu scoateți cărți de științe misterioase?”

De unde știa oare de Manuzio? Date adunate pe când îl ținea pe Belbo sub observație, cu ani în urmă? Sau încă mai era pe urmele lui Ardenti?

„Cu toți indivizii aceia de felul colonelului Ardenti, care veneau la Garamond și pe care Garamond încerca să-i paseze la Manuzio”, am spus, „domnul Garamond a hotărât să cultive filonul ăsta. Pare că rentează. În cazul în care căutați indivizi ca bătrânul colonel, acolo găsiți o droaie.”

Zise: „Da, dar Ardenti a dispărut. Sper că toți ceilalți n-au pățit și ei la fel”.

„Încă nu, și îmi vine să zic: din nefericire. Dar satisfaceți-mi și mie o curiozitate, domnule comisar. Îmi închipui că, în meseria dumneavoastră, cu oameni care dispar, sau mai rău, aveți de-a face în fiecare zi. Le dedicați tuturor un timp atât de... lung?”

Mă privi cu un aer amuzat: „Dar ce anume vă face să credeți că-i dedic și acum timp colonelului Ardenti?”

Așa deci, juca tare și lansase din nou provocarea. Trebuia să am curajul să văd, iar el trebuia să-și descopere cărțile. N-aveam nimic de pierdut.

„Haideți, domnule comisar”, am zis, „dumneavoastră știți totul despre Garamond și despre Manuzio, vă aflați aici ca să căutați o carte despre Agarttha...”

„De ce, atunci Ardenti v-a vorbit cumva de Agarttha?”

Atins, a doua oară. Într-adevăr, Ardenti nu vorbise și de Agarttha, din câte-mi aminteam. Dar m-am descurcat bine : „Nu, dar avea o poveste cu templierii, dacă vă amintiți”.

„Just”, zise el; apoi adăugă: „Dar nu trebuie să credeți că noi urmărim un caz, unul singur, până-l rezolvăm. Asta se întâmplă numai la televizor. A fi polițist e ca și cum ai fi dentist, un pacient vine, îl pilești puțin, îi pui un pansament, revine după cincisprezece zile, și între timp urmărești alți o sută de pacienți. Un caz ca acela al colonelului poate rămâne în arhivă și zece ani, apoi, în cursul unui alt caz, luând mărturia cuiva, iese la suprafață un indiciu, bang, un scurtcircuit mental, și te mai gândești un timp la el... Până când se iscă alt scurtcircuit, sau până nu se mai iscă nimic, și noapte bună”.

„Și dumneavoastră ce ați găsit recent, de a făcut să se iște scurtcircuitul?”

„E o întrebare nedelicată, nu credeți? Dar nu-i nici un mister, credeți-mă. Colonelul a revenit pe tapet din întâmplare, țineam sub observație un tip, din cu totul alte motive, și ne-am dat seama că frecventa clubul Picatrix, poate ați auzit vorbindu-se de el...”

„Nu, revista o cunosc, dar nu și asociația. Ce se întâmplă acolo?”

„O, nimic, nimic, oameni liniștiți, poate puțin cam exaltați. Dar mi-am amintit că și Ardenti îl frecventa — abilitatea unui polițist stă în asta, să-ți amintești unde ai mai auzit un nume sau ai văzut o față, fie și la zece ani distanță. Și așa m-am întrebat ce se petrecea la Garamond. Asta-i tot.”

„Și ce legătură are clubul Picatrix cu brigada politică?”

„Poate că-i obișnuita imprudență a unei conștiințe fără pată din partea dumată, însă dai impresia că ești din cale-afară de curios.”

„Dumneavoastră sunteți cel care m-a invitat să beau o cafea”.

„Într-adevăr, și amândoi suntem în afara serviciului. Vedeți, dintr-un anumit punct de vedere, în lumea asta totul are legătură cu orice.”

Era un filosof hermetic bun, mă gândii eu. Dar imediat adaugă : „Prin asta n-am spus că ăia au legătură cu politica, dar știți... Mai demult noi îi căutam pe cei din brigăzile roșii în casele locuite și pe cei din brigăzile negre în cluburile de arte marțiale, azi ar putea fi exact invers. Trăim într-o lume bizară. Vă asigur, meseria mea era mai ușoară acum zece ani. De multe ori aș vrea să trec la secția antidrog. Cel puțin, unul care vinde heroină vinde heroină și nu încapă discuție. Se merge pe valori sigure”.

Rămase un timp tăcut, nesigur — așa cred. Pe urmă scoase din buzunar un carnețel care părea o carte de rugăciuni.

„Ascultă Casaubon, datorită profesiei, dumneata frecventezi oameni ciudați, dumneata cauți prin biblioteci cărți și mai ciudate. Ajută-mă. Ce știi despre sinarhie?”

„Acum chiar că vrei să mă faceți de râs. Aproape nimic. Am auzit vorbindu-se de ea în legătură cu Saint-Yves, atât.”

„Și ce se spune despre ea pe-aici?”

„Dacă cineva vorbește pe-aici despre asta, probabil e fără știrea mea. Să fiu sincer, mie îmi miroase a fascism.”

„Și, într-adevăr, multe dintre tezele astea sunt preluate de Action Francaise. Dar dacă lucrurile s-ar opri aici, eu aș fi cineva. Găsesc un grup care vorbește de sinarhie și reușesc să-i atribui o culoare. Dar m-apuc să-mi fac o cultură despre subiectul ăsta și aflu că, prin 1929, Vivian Postel du Mas și Jeanne Canudo fondează grupul Polaris, care se inspiră din mitul unui Rege al Lumii, și apoi propun un proiect sinarhic: serviciu social contra profit capitalist, eliminarea luptei de clasă prin sisteme de cooperare... Pare un socialism de tip fabian, o mișcare personalistă și comunitară. Și de fapt, atât Polaris, cât și fabienii irlandezi sunt acuzați că ar fi emisarii unui complot sinarhic condus de evrei. Și cine îi acuză? O anume *Revue internationale des societates secretes*, care vorbea de un complot iudeo-masonico-bolșevic. Mulți dintre colaboratorii ei sunt legați de o societate integralistă de dreapta, și mai secretă, numită Sapiniere. Și ei zic că toate organizațiile politice revoluționare sunt doar fațada unui complot diabolic, urzit de un cenaclu ocultist. Dumneata o să zici bine, bine, ne-am înșelat, Saint-Yves sfârșește prin a inspira niște grupuri reformiste, dreapta face din orice buruiană o fascie și îi vede pe toți ca pe niște filiații demo-pluto-social-iudaice. Și Mussolini tot așa făcea. Dar de ce sunt acuzați că-s dominați de niște cenacluri ocultiste? Din ceea ce știu și eu, foarte puțin, mergi să vezi clubul Picatrix, ăia-s oameni care nici nu se gândesc la mișcarea muncitorească.”

„Așa mi se pare și mie, Socrate. Și atunci?”

„Mulțumesc pentru Socrate, dar aici e frumusețea. Cu cât citesc mai mult despre subiectul ăsta, cu atât ideile mi se confundă în cap. În anii '40 iau naștere diferite grupări care își zic sinarhice și vorbesc de o nouă ordine europeană condusă de un guvern de înțelepți, pe deasupra partidelor. Și unde converg până la urmă aceste grupuri? În mediile colaboraționiștilor de la Vichy. Atunci, o să zici dumneata, iar am greșit noi, sinarhia e de dreapta. Stop. După ce-am citit atât, îmi dau seama că asupra unei singure probleme sunt cu toții de acord: sinarhia există și guvernează lumea în secret. Dar, aici e un «dar»...”

„Care «dar»?”

„Dar la 24 ianuarie '37, Dimitri Navașin, mason și martinist (nu știu ce va să zică martinist, dar mi se pare că e una dintre sectele acelea), consilier economic al Frontului popular, după ce fusese director al unei bănci moscovite, este asasinat de o Organisation secrete d'action revolutionnaire et nationale, mai bine cunoscută sub numele de Cagoule, finanțată de Mussolini. Se spune atunci că această Cagoule e pusă în mișcare de o sinarhie secretă și că Navașin ar fi fost ucis pentru că-i descoperise misterele. Un document apărut în mediile de stânga denunță în timpul ocupației germane un Pact sinarhic al Imperiului, răspunzător de înfrângerea franceză, și acest pact ar fi manifestarea unui fascism latin de tip portughez. Dar pe urmă se află că pactul ar fi fost redactat de doamnele Du Mas și Canudo și conține ideile pe care ele le-ar fi publicat și răspândit peste tot. Nimic secret.

Dar faptul că aceste idei sunt secrete, ba chiar foarte secrete, îl scoate la iveală în 1946 un anume Husson, denunțând un pact sinarhic revoluționar de stânga, și scrie asta într-o lucrare, *Synarchie, panorama de 25 annees d'activite occulte*, iscăindu-se... stai să-mi aduc aminte, așa, Geoffroy de Charnay.”

„Asta-i bună de tot”, am spus, „de Charnay e ciracul lui Molay, marele maestru al templierilor. Mor împreună pe rug. Aici avem un neotemplier care atacă sinarhia de la dreapta. Dar sinarhia ia naștere la Agarttha, care este refugiul templierilor!”

„Păi ce-ți spuneam ? Iată că dumneata îmi oferi o pistă în plus. Din păcate, nu servește decât la sporirea confuziei. Prin urmare, de la dreapta se denunță un Pact sinarhic al Imperiului, socialist și secret, care numai secret nu e, dar același pact sinarhic secret, ai văzut, este denunțat și de la stânga. Și acum ajungem la o nouă interpretare: sinarhia e un complot iezuit pentru răsturnarea celei de-a treia Republici. Teză expusă de Roger Mennevee, de stânga. Ca să mă facă să am și mai multă liniște, lecturile mele îmi mai spun că în 1943, în unele cercuri militare de la Vichy, *petain*-iști, bineînțeles, dar și antigermani, circulă documente care demonstrează că sinarhia este un complot nazist: Hitler e un rozacrucean influențat de masoni, care, cum vezi aici, trec de la complotul iudeo-bolșevic la cel imperial nemțesc.”

„Și cu asta ne-am lămurit buștean.”

„Măcar de-ar fi numai atât. Iată altă revelație. Sinarhia e un complot al tehnocraților internaționali. Asta o susține în 1960 un anume Villemarest, *Le 14^e complot du 13 mai*. Complotul tehno-sinarhic vrea să destabilizeze guvernele, iar pentru a face așa ceva provoacă războaie, sprijină și instigă lovituri de stat, provoacă sciziuni interne în partidele politice, favorizând luptele curente... Recunoști sinarhiile astea?”

„Doamne, asta-i SIM, Statul Imperialist al Multinaționalelor, cum îi ziceau Brigăzile Roșii acum câțiva ani...”

„Răspuns exact! Și acum, ce face comisarul De Angelis dacă găsește undeva vreo referire la sinarhie? Îi întreb pe profesorul Casaubon, expert în templieri.”

„Eu zic că există o societate secretă cu ramificații în toată lumea care complotează pentru a răspândi zvonul despre un complot universal.”

„Dumneata glumești, dar eu...”

„Eu nu glumesc. Veniți să citiți manuscrisele care sosesc la Manuzio. Dacă vreți o interpretare mai *terre-a-terre*, asta-i ca povestea aia cu bâlbâitul care zice că nu l-au primit ca prezentator la radio pentru că nu e înscris în partid. E nevoie întotdeauna să atribui cuiva propriile-ți eșecuri, dictaturile își găsesc întotdeauna un dușman extern pentru a-și uni propriii adepți. Cum zicea nu mai știu cine, pentru orice problemă complicată există o soluție simplă, și aia greșită.”

„Și dacă eu găsesc într-un tren o bombă înfășurată într-un manifest tras la xerox care vorbește de sinarhie, mă mulțumesc să spun că-i o soluție simplă pentru o problemă complicată?”

„De ce ? Ați găsit bombe în trenuri, care... Nu, iertați-mă. Asta chiar că nu-i treaba mea. Dar atunci de ce-mi vorbiți de ele?”

„Pentru că speram că dumneata știi mai mult decât mine. Poate că mă întărește să văd că nici dumneata nu-ți dai seama ce se ascunde aici. Dumneata spui că trebuie să citești prea mulți nebuni și consideri asta o pierdere de timp. Eu nu, pentru mine textele nebunilor dumneavoastră — zic ai dumneavoastră, care sunteți oameni normali — sunt texte importante. Mie poate că un nebun îmi explică cum raționează cel care pune bomba în tren. Sau dumitale ți-e frică să nu devii un turnător al poliției?”

„Nu, pe cuvânt de onoare. În fond, a căuta idei într-un fișier e meseria mea. Dacă-mi pică-n mână vreo informație bună, îmi voi aminti de dumneavoastră.”

În timp ce se ridica, lăsa să cadă o ultimă întrebare : „Iar printre manuscrisele dumitale... n-ai găsit nici o aluzie la Tres ?”

„Ce este?”

„Nu știi. Trebuie să fie vreo asociație, sau ceva de genul asta, nu știu nici măcar dacă există cu adevărat. Am auzit vorbindu-se de ea și mi-a venit în minte apropo de nebuni. Salutări prietenului dumitale Belbo. Spune-i că nu urmăresc mișcările voastre. Și că am o meserie urâtă și, din nefericire, îmi place.”

Întorcându-mă acasă, mă întrebam cine fusese mai câștigat. El îmi povestise o grămadă de lucruri, eu nimic. Dacă aș fi mai bănuitor, aș crede că, poate, a scos ceva de la mine fără ca eu să-mi dau seama. Dar când ești bănuitor cazi în psihoza complotului sinarhic.

Când i-am povestit Liei episodul, ea mi-a zis: „După mine, era sincer. Voia cu adevărat să se descarce. Crezi că la Chestură găsește pe cineva care să stea să-l asculte când se întreabă dacă Jeanne Canudo era de dreapta sau de stânga? Voia numai să înțeleagă dacă el era cel care nu înțelege sau istoria aceea era cu adevărat prea grea. Și tu n-ai știut să-i dai unicul răspuns adevărat”.

„E vreunul ?”

„Sigur. Că nu-i nimic de înțeles. Că sinarhia e Dumnezeu.”

„Dumnezeu ?”

„Da. Omenirea nu suportă gândul că lumea s-a născut din întâmplare, din greșală, numai pentru că patru atomi descreierați s-au tamponat pe-o autostradă umedă. Și atunci trebuie să caute un complot cosmic, un Dumnezeu, îngerii sau diavolii. Sinarhia îndeplinește aceeași funcție la dimensiuni mai reduse.”

„Și atunci, trebuia să-i explic că cei care pun bombe în trenuri sunt în căutarea lui Dumnezeu?”

„Poate.”

Prințul tenebrelor e un gentilom.

(Shakespeare, *King Lear*, III, 4, 140)

Era prin toamnă. Într-o dimineață m-am dus în via Marchese Gualdi, fiindcă voiam să-i cer domnului Garamond autorizația să comand în străinătate niște fotografii color. L-am zărit pe Agliè în biroul doamnei Grazia, aplecat peste fișierul autorilor Manuzio. Nu l-am deranjat, pentru că eram în întârziere la întâlnirea fixată.

După ce am terminat conversația noastră tehnică, l-am întrebat pe Garamond ce căuta Agliè la secretariat.

„Ăla e un geniu”, mi-a spus Garamond. „E un om de o subtilitate și o doctrină extraordinare. Aseară l-am luat la o cină cu unii dintre autorii noștri și m-a ajutat să fac o impresie foarte bună. Ce conversație, ce stil! Gentilom de viță veche, mare domn, s-a pierdut modelul ăsta. Ce erudiție, ce cultură, aș zice mai mult, ce informație! A povestit anecdote savuroase despre personajii de acum o sută de ani, jur, ca și cum i-ar fi cunoscut personal pe respectivii. Și știi ce idee mi-a dat când ne întorceam spre casă? El de la prima privire îmi fotografiase oaspeții, deja îi cunoștea mai bine decât mine. Mi-a spus că nu trebuie să așteptăm ca autorii pentru «Isis Dezvăluită» să vină singuri. Osteneală zadarnică, și manuscrise de citit, și pe urmă nu se știe dacă-s dispuși să contribuie la cheltuieli. În schimb, avem o adevărată mină de exploatat: fișierul cu toți autorii Manuzio din ultimii douăzeci de ani! Înțelegi? Le scriem acestor vechi și glorioși autori ai noștri, sau măcar aceluia care au cumpărat și reporturile, și le spunem dragă domnule, știati că am inițiat o colecție sapiențială și tradițională de înaltă spiritualitate? Un autor de finețea dumneavoastră n-ar voi să încerce a pătrunde în această *terra incognita* etcetera, etcetera? Un geniu, îți spun Cred că ne ia pe toți cu el duminică seara. Vrea să ne ducă într-un castel, o fortăreață, aș zice mai mult, o splendidă vilă din periferia torineză. Se pare că acolo se petrec lucruri extraordinare, un rit, o sărbătoare, un sabbat, unde nu știi cine o să fabrice aur, sau argint viu, sau ceva de genul ăsta. O întreagă lume avem de descoperit, dragă Casaubon, chiar dacă dumneata știi că am un maxim respect pentru știință, căreia i te dedici cu atâta pasiune, ba chiar sunt foarte, foarte satisfăcut de colaborarea dumitale — știi, rămâne acea mică modificare financiară de care mi-ai mai spus, nu uit, vom vorbi de ea la timpul potrivit. Agliè mi-a spus că o să fie și doamna aceea, doamna aceea frumoasă — poate nu foarte frumoasă, dar ce tipesă, are ceva în privire —, prietena aceea a lui Belbo, cum o cheamă....”

„Lorenza Pellegrini.”

„Așa cred. E ceva între ea și Belbo al nostru, hai?”

„Cred că sunt buni prieteni.”

„A! Așa răspunde un gentilom. Bravo, Casaubon. Dar nu era din curiozitate, ci pentru că eu pentru voi toți mă simt ca un tată și... *glissons, a la guerre comme a la guerre...* Te salut, dragă.”

Noi aveam într-adevăr o întâlnire cu Agliè, pe una dintre colinele torineze, îmi confirmă Belbo. Dublă întâlnire. Prima parte a seratei, o serbare în casa unui rozacrucean foarte înstărit, iar după aceea Agliè avea să ne ducă într-un loc aflat la câțiva kilometri de acolo, unde urma să se desfășoare, bineînțeles, la miezul nopții, un rit druidic despre care nu spusese nimic precis.

„Însă mă gândeam”, adăugă Belbo, „că va trebui s-o scoatem la capăt cu istoria metalelor, iar aici suntem întotdeauna deranjați. De ce să nu plecăm sâmbătă și să petrecem două zile în vechea mea casă din ***? E un loc frumos, ai să vezi, colinele acelea merită osteneala. Diotallevi e de acord, și poate vine și Lorenza. Bineînțeles... vino cu cine vrei”.

N-o cunoștea pe Lia, dar știa că am o prietenă. Am spus că voi veni singur. De două zile mă certasem cu Lia. Fusese o prostie, de fapt totul avea să se aranjeze într-o săptămână. Dar simțeam nevoia să mă depărtez de Milano pentru două zile.

Așa că am ajuns la ***, noi, trioul Garamond-ului, și Lorenza Pellegrini. Existase un moment de tensiune la plecare. Lorenza venise la întâlnire, dar în clipa urcării în mașină spusese: „Eu mai bine rămân, așa lucrați și voi în liniște. Vă ajung din urmă cu Simone”.

Belbo, care era cu mâinile pe volan, întinsese brațele și, privind fix înaintea lui, zisese încet: „Urcă”.

Lorenza urcase și tot timpul călătoriei, așezată în față, își ținuse mâna pe gâtul lui Belbo, care conducea în tăcere.

*** era și acum târgușorul pe care îl cunoscuse Belbo în timpul războiului. Puține case noi, ne spuse el, agricultură în declin, deoarece tinerii se mutaseră la oraș. Ne arată unele coline, acum devenite pășuni, care odată fuseseră galbene de grâne. Satul apărea dintr-odată, după o cotitură, la poalele unui deal, pe care se afla casa lui Belbo. Colina era scundă și lăsa să se întrezărească în spatele ei podișul Monferrato, acoperit de o ușoară ceață albicioasă. În timp ce urcam, Belbo ne arată în față o colină mică, aproape pleșuvă, iar în vârful ei — o capelă având în laturi doi pini. „E Bricco”, zise el. Apoi adăugă: „Nu-i cu supărare dacă nu vă spune nimic. Acolo ne duceam să luăm merindea Îngerului, în luna de după Paști. Acum, cu mașina, ajungem în cinci minute, dar pe atunci se mergea pe jos, era un adevărat pelerinaj”.

Numesc teatru [locul în care] toate acțiunile cu cuvinte și cu gânduri și detaliile unui discurs sau ale unor argumente sunt arătate ca într-un teatru public, unde se reprezintă tragedii și comedii.

(Robert Fludd, *Utriusque Cosmi Historia*, Tomi Secundi Tractatus Primi Sectio Secunda, Oppenheim [?], 1620 [?], p. 55)

Am ajuns la vilă. Vilă e un fel de-a spune: un fel de conac, dar care avea la parter marile pivnițe unde Adelino Canepa arendașul scârțar, cel care-l denunțase pe unchiul la partizani — făcea vinul din viile aflate în proprietatea familiei Covasso. Se vedea că era nelocuită de mult timp.

Într-o casă mică de alături mai era o bătrână, ne spuse Belbo, mătușa lui Adelino; ceilalți muriseră, ambele familii, și unchiul cu mătușa, și alde Canepa; rămânea numai bătrâna aceea centenară să cultive o grădiniță, cu patru găini și un porc. Pământul se dusesse pe plata taxelor de succesiune, pe datorii, cine-și mai aducea aminte. Belbo se duse să bată la ușa casei celei mici, bătrâna se arată, îi trebui câțva timp până să-l recunoască pe vizitator, apoi îi făcu multe complimente de bun venit. Voia să ne invite să intrăm în casa ei, dar Belbo i-o tăie scurt, după ce o îmbrățișase și o făcuse să-și vină în fire.

De cum intrarăm în vilă, Lorenza scoase exclamații de bucurie pe măsură ce descoperea scări, coridoare, camere umbroase cu mobile vechi. Belbo se ținea în *understatement*, zicând că fiecare are castelul pe care și-l poate permite, dar era mișcat. Venea aici din când în când, ne spuse el, însă destul de rar.

„Totuși, se lucrează bine aici, vara e răcoroasă și iarna are pereți groși care o apără de ger, și sunt sobe peste tot. Firește, când eram copil, ca refugiați, noi locuiam numai în cele două camere laterale, colo, în fundul coridorului mare. Acum am luat în stăpânire aripa unde stăteau unchiul și mătușa. Lucrez aici, în biroul unchiului Carlo.”

Era unul dintre acele birouri cu *secretaire*, cu spațiu puțin pentru foile scrise, dar foarte mult pentru sertare vizibile și invizibile. „Aici deasupra n-aș reuși să-l pun pe Abulafia”, zise el. „Dar de puținele ori când vin aici, îmi place să scriu de mână, cum făceam altădată.” Ne arată un dulap maiestuos: „Uite, după ce-oi muri, amintiți-vă, acolo-i toată producția mea literară de tinerețe, poeziile pe care le scriam la șaisprezece ani, ciornele de la o saga în șase volume pe care o scriam la optsprezece... și tot așa, pe măsură ce...”

„Să vedem, să vedem!” strigă Lorenza bătând din palme și apoi apropiindu-se, felină, de dulap.

„Stai cuminte”, zise Belbo. „Nu-i nimic de văzut. Nici măcar eu nu mă uit la ele. Și, în orice caz, după ce-oi muri, am să vin să ard totul.”

„Atunci ăsta-i un loc bântuit de fantome, sper”, zise Lorenza.

„Acum, da. Pe timpul unchiului Carlo, nu, era foarte vesel. Era georgic. Acum vin aici tocmai fiindcă-i bucolic. E frumos să lucrezi seara, în timp ce câinii latră în vale.”

Ne arată camerele unde trebuia să dormim: mie, lui Diotallevi și Lorenzei. Lorenza privi odaia, atinse patul vechi cu cuvertura lui mare, albă, mirosi cearșafurile, zise că i se părea ca într-un basm al bunicii, pentru că miroseau a levănțică. Belbo observă că nu era adevărat, era doar miros de umezeală. Lorenza zise că n-are importanță, apoi, rezemându-se de perete, împingându-și ușor în față șoldurile și pubisul ca și cum ar fi trebuit să câștige la flipper, întrebă: „Dar eu dorm aici singură?”

Belbo privi în altă parte, însă în partea aceea eram noi, se uită din nou în altă parte, apoi se îndreptă spre coridor și zise: „Mai vedem noi. În orice caz, ai aici un refugiu numai pentru tine”. Diotallevi și cu mine ne depărtarăm și o auzirăm pe Lorenza întrebându-l dacă se rușina de ea. El îi atrăgea atenția că, dacă nu i-ar fi dat camera, ea ar fi fost aceea care l-ar fi întrebat unde credea el că avea să doarmă. „Am luat eu inițiativa, așa că n-ai ce să mai zici”, spunea el. „Afgan șiret!” zicea ea. „Atunci eu am să dorm în cămăruța mea.” „Bine, bine”, zicea Belbo iritat, „dar ei doi au venit aici să lucreze, hai pe terasă”.

Așa că am lucrat pe o terasă mare, pe care era atârnată o boltă de viță, având în față răcoritoare proaspete și multă cafea. Alcoolul - interzis până seara.

De pe terasă se vedea Bricco, iar sub mica lui culme, un edificiu mare fără nici o podoabă, cu o curte și un teren de fotbal. Totul populat cu mici figurine în culori vii, niște copii, așa mi s-au părut. Belbo făcu un prim semn într-acolo: „E oratoriul salezian. Acolo m-a învățat don Tico să cânt. În fanfară”.

Mi-am amintit de trompeta pe care Belbo și-o refuzase atunci, după visul acela. Am întrebat: „La trompetă sau la clarinet?”

Avu o clipă de neliniște: „Dar de unde... Ah, așa e, ți-am povestit visul cu trompeta. Nu, don Tico m-a învățat să cânt la trompetă, dar în fanfară cântam la genis”.

„Ce-i acela genis?”

„Povești de copii. Acum hai să lucrăm.”

Dar în timp ce lucram am văzut că-și arunca des ochii spre oratoriu. Am avut impresia că, pentru a-l putea privi, ne vorbea despre altceva. Când și când întrerupea discuția : „Aici, mai jos, a fost una dintre cele mai furibunde canonade de la sfârșitul războiului. La *** se stabilise un fel de acord între fasciști și partizani. Vara, timp de vreo doi ani,

partizanii ocupaseră târgul, și fasciștii nu veneau să-i deranjeze. Fasciștii nu erau din părțile astea, partizanii erau cu toții băieți de pe-aici. În caz de ciocnire, ei știau cum să se miște printre lanurile de porumb, tufișuri, măcăciunișuri. Fasciștii se retrăgeau în târg și nu ieșeau decât pentru razii. Iarna era mai greu pentru partizani să stea pe câmp, nu te puteai ascunde, te vedeau de departe pe zăpadă și cu o mitralieră te dibăceau și la un kilometru. Atunci partizanii urcau pe colinele mai înalte. Și acolo, iarăși, ei erau cei care cunoșteau trecătorile, cotiturile, ascunzișurile. Iar fasciștii ieșeau să controleze câmpul. Dar în primăvara aceea ne aflam în preajma Eliberării. Aici încă mai erau fasciști, dar nu se încumetau să se întoarcă în târg, pentru că mirosiseră ei că lovitura finală avea să nimerească pe-acolo, cum s-a și întâmplat de fapt, către 25 aprilie. Cred că interveniseră niște acorduri, partizanii așteptau, nu doreau o înfruntare, acum simțeau sigur că foarte curând avea să se întâmple ceva, Radio Londra dădea știri din ce în ce mai încurajatoare, se îndesiseră mesajele speciale pentru badoglieni din formația Franchi, de genul «măine o să plouă iar», «unchiul Pietro a adus pâine», sau lucruri de felul ăsta, tu, Diotallevi, poate le-ai auzit... În fine, trebuie să fi fost o neînțelegere, partizanii au coborât când fasciștii încă nu se mișcaseră, fapt e că într-o zi soră-mea era aici, pe terasă, și vine înăuntru și spune că doi inși se jucau urmărindu-se cu pușca-mitralieră. Nu ne-am mirat, și unii, și ceilalți erau niște băiețandri care-și omorau timpul jucându-se cu armele; odată, în glumă, doi au tras de-adevărat și glonțul s-a-ntâmplat să se înfigă în trunchiul unui copac de care stătea sprijinită soră-mea. Ea nici măcar nu-și dăduse seama, ne-au spus-o vecinii, și de-atunci fusese învățată că, dacă vedea doi inși jucându-se cu pușca-mitralieră, trebuia să fugă de-acolo. «Iar se joacă», a zis ea intrând înăuntru, ca să ne arate că e ascultătoare. Și în momentul acela am auzit prima rafală. Numai că a fost urmată de o a doua, apoi de a treia, pe urmă rafalele s-au înmulțit, se auzeau loviturile seci ale puștilor, ale pistoalelor-mitraliere — ta-ta-ta, câte-un pocnet mai surd, poate niște grenade, și, în fine, mitraliera. Am înțeles că nu se mai jucau. Dar n-am avut timp să discutăm despre asta, pentru că de-acum vocile noastre nu se mai auzeau. Bim bum bang ra-ta-ta-ta. Ne-am ghemuit sub chiuveță, eu, soră-mea și mama. Apoi a venit unchiul Carlo, de-a bușilea pe coridor, să ne spună că pe partea aceea eram prea expuși, să ne ducem la ei. Ne-am mutat în aripa cealaltă, unde mătușa Caterina plângea, pentru că bunica rămăsese afară...”

„E atunci când bunica s-a trezit cu fața-n jos pe un câmp, în mijlocul a două linii de foc...”

„Asta de unde-o mai știi?”

„Mi-ați povestit-o în ‘73, în ziua aceea, după marș.”

„Doamne, ce memorie. Cu dumneata trebuie să fie omul atent la ce zice... Da. Dar și tata era plecat. Cum am aflat după aceea, era în centru, se adăpostise în intrândul unui porton și nu putea să iasă pentru că trăgeau ca la țintă de la un capăt la altul al străzii, iar din turnul primăriei un grup de indivizi din Brigăzile Negre măturau piața cu mitraliera. Sub poarta aceea era și fostul primar fascist al orașului. La un moment dat a zis că reușește el să fugă până acasă, n-avea decât de dat colțul. A așteptat un moment de liniște, s-a aruncat afară din ascunzătoare, a ajuns la colț și a fost lovit în șira spinării de mitraliera de la primărie. Reacția emotivă a tatălui meu, care făcuse și primul război

mondial, a fost asta: mai bine să rămână în intrândul porții.”

„E plin de amintiri foarte plăcute, locul ăsta”, observă Diotallevi.

„N-o să crezi”, zise Belbo, „dar sunt nemaipomenit de dulci. Și sunt unicul lucru adevărat pe care mi-l aduc aminte”.

Ceilalți n-au înțeles, eu am intuit — iar acum știu. Mai ales în lunile acelea, când înota în minciuna diabolicilor, și după atâția ani în care-și bandajase rana deziluziei provocate de minciunile din romane, zilele petrecute la *** îi apăreau în memorie ca o lume în care un glonț e un glonț, ori că te ferești de el, ori că te nimerește, iar cele două tabere se conturau net una în fața celeilalte, purtând culorile distincte roșu și negru, sau kaki și verde-cenușiu, fără echivocuri sau, cel puțin, atunci așa i se părea. Un mort era un mort era un mort era un mort. Nu un colonel Ardenti, dispărut în mod scârbavnic. M-am gândit că, poate, trebuia să-i vorbesc de sinarhie, care deja dădea semne în anii aceea. Nu fusese oare sinarhică întâlnirea dintre unchiul Carlo și Terzi, zvârliți pe fronturi opuse de același ideal cavaleresc? Dar de ce să-i fi luat eu lui Belbo Combray-ul lui? Amintirile erau dulci pentru că-i vorbeau de singurul adevăr pe care-l cunoscuse, și abia după aceea apăruse dubiul. Numai că, mă lăsase el să înțeleg, până și în zilele adevărului el stătuse deoparte și privise. Vedea în amintire timpul când privea cum se naște memoria altuia, a Istoriei și a atâtor istorii pe care nu el era cel ce avea să le scrie.

Ori avusese cumva loc aici un moment de glorie și de opțiune? Pentru că zise: „Și pe urmă, în ziua aceea am săvârșit fapta de eroism a vieții mele”.

„John Wayne al meu”, zise Lorenza. „Spune-mi-o.”

„Ei, nimic deosebit. După ce ne-am dus târâș în camerele unchiului, eu mă încăpățânam să stau în picioare pe coridor. Fereastra era în fund, ne aflam la primul etaj, nimeni nu mă poate lovi, ziceam eu. Și mă simțeam ca un căpitan care stă drept în mijlocul careului când gloanțele șuieră în jurul lui. Apoi unchiul Carlo s-a înfuriat, m-a tras înăuntru cu brutalitate, eram gata să izbucnesc în plâns fiindcă distracția se încheiase, și în clipa aceea am auzit trei împușcături, geamuri sparte și un fel de ricoșeu ca și cum cineva s-ar fi jucat pe coridor cu o minge de tenis. Un glonț intrase pe fereastră, se izbise de o țeavă de apă și ricoșase, venind să se înfigă în podea, chiar în punctul unde stătusem eu mai înainte. Dacă aș mai fi fost afară, în picioare, m-ar fi lăsat șchiop. Poate.”

„Doamne ferește, nu te-aș fi vrut așa, șchiop”, zise Lorenza.

„Măcar, azi aș fi putut fi mulțumit de asta, cine știe”, zise Belbo. În realitate, nici în acel caz nu optase. Se lăsase tras înăuntru de unchiul lui.

După vreo oră, lăsă din nou frâu liber gândurilor. „Apoi, la un moment dat, a venit sus Adelino Canepa. Zicea că o să fim mult mai în siguranță în beci. El și unchiul nu vorbeau unul cu altul de ani de zile, v-am povestit. Dar în timpul tragediei Adelino devenise din nou ființă omenească, și unchiul chiar i-a strâns mâna. Așa că am petrecut o oră pe întuneric, printre butoaie și un miros rămas de la cine știe câte culesuri, care te cam amețea; afară — împușcături. Pe urmă rafalele s-au rărit, împușcăturile ajungeau până la

noi mai înfundat. Am înțeles că una din cele două tabere se retrăgea, dar încă nu știam care. Până când, la o fereastră de deasupra capetelor noastre, care dădea într-o străduță, am auzit o voce, în dialect: „Monssu, i’è d’la republica bele si?»,

„Ce înseamnă?” întrebă Lorenza.

„Ceva cam de genul ăsta: «Domnule, vrei să fiți bun să-mi spuneți dacă mai sunt pe aici, pe aproape, adepți ai Republicii Sociale Italiene?» În timpul acela republica era un cuvânt urât. Era un partizan care interpela un trecător, sau pe careva de la o fereastră, deci străduța era din nou liberă să circule, iar fasciștii pleaseră. Se lăsa întunericul. După puțin timp au venit tata și bunica, povestindu-ne fiecare aventura lui. Mama și mătușa au pregătit ceva de mâncare, în timp ce unchiul și Adelino Canepa nu mai conteneau să ne salute ceremonios între ei. Tot restul serii am auzit rafale îndepărtate, spre coline. Partizanii îi urmăreau pe fugari. Învinseserăm.»

Lorenza îl sărută pe păr și Belbo își încreți puțin nasul. Știa că învinsese prin interpuși. În realitate, el asistase la un film. Însă preț de o clipă, riscând să primească glonțul ricoșat, intrase în film. Cu greu și în goana mare, ca în *Hellzapoppin’*, când se confundă peliculele și un indian ajunge călare în mijlocul unui bal și întrebă încotro au luat-o, cineva îi spune „încolo” și ăla dispăre în altă istorie.

Începu să sune din minunata-i trâmbiță cu atâta tărie, încât muntele întreg răsună.

(Johann Valentin Andreae, *Die Chymische Hochzeit des Christian Rosencreutz*, Strassburg, Zetzner, 1616, 1, p. 4)

Eram la capitolul despre minunile conductelor hidraulice și într-o gravură din secolul al XVII-lea luată din *Spiritualia* lui Heron, se vedea un fel de altar având deasupra un automat care — în virtutea unei șmecherii cu vapori — cânta dintr-o trâmbiță.

L-am făcut pe Belbo să se întoarcă la amintirile lui: „Și cum era întâmplarea cu don Ticho Brahe acela, sau cum se numea, care v-a învățat să sunați din goarnă?”

„Don Tico. N-am aflat niciodată dacă era un supranume sau numele lui de familie. Nu m-am mai întors la oratoriu. Ajunsesem acolo din întâmplare: slujba, catehismul, multe jocuri, și câștigai o iconiță cu fericitul Domenico Savio, adolescentul ăla cu pantaloni mototoliți, de pânză aspră, care în statui stă mereu lipit de sutana lui don Bosco, cu ochii la cer, ca să nu-și audă tovarășii care spun bancuri porcoase. Am descoperit că don Tico pusese pe roate o fanfară muzicală, compusă din băieți între zece și paisprezece ani. Cei mai mici cântau la clarinetă, flaut mic, saxofon sopran; celor mai mari le reveneau trombonul și toba mare. Aveau uniformă, veston kaki și pantaloni albaștri, șapcă cu vizieră. Un vis, și am vrut să fiu și eu printre ei. Don Tico a zis că avea nevoie de un genis.”

Ne măsură cu superioritate și recită: „Genis, în limbajul orchestrelor, e o specie de trombon, care în realitate se numește fligorn contralt în mi bemol. E instrumentul cel mai stupid din toată fanfara. Face umpa-umpa-umpa-umpap când marșul are un tempo rar, iar după para-papa-papa-pa-paaa trece la timpul forte și face pa-pa-pa-pa... Dar se învață ușor, face parte din familia alămurilor, ca și trompeta, și mecanica lui nu-i diferită de cea a trompetei. Trompeta cere mai mult suflu și o bună conformație a gurii — ați văzut, un fel de bățatură rotundă care se formează pe buze, ca la Armstrong. Dacă ai un format bun al gurii economisești suflu și sunetul iese limpede și curat, fără să se audă respirația — pe de altă parte, nu trebuie să-ți umfli obrazii, e vai și-amar! asta se-ntâmplă numai în ficțiune și în caricaturi”.

„Dar trompeta?”

„Trompeta o învățam singur, în după-amiezile de vară când nu era nimeni în oratoriu,

iar eu mă ascundeam în stalul micului teatru... Însă trompeta o studiam din motive erotice. Vedeți viluța aceea mică din vale, la un kilometru de oratoriu? Acolo locuia Cecilia, fiica binefăcătoarei salezienilor. Așa că, ori de câte ori fanfara avea program, la festivitățile obligatorii, după procesiune, în curtea oratoriului și mai ales în teatru, înainte de spectacolele trupei de amatori, Cecilia era întotdeauna cu maică-sa în primul rând, pe locul de onoare, alături de părintele superior al catedralei. Și în astfel de cazuri fanfara începea cu un marș care se numea *Porniți înainte*, iar marșul era deschis de trompete, trompetele în si bemol, de aur și de argint, bine lustruite la o ocazie ca asta. Trompetele se ridicau în picioare și cântau solo. Apoi se așezau și ataca fanfara. Să cânt la trompetă era singurul mod de a mă face remarcat de Cecilia.”

„Altfel?” întrebă Lorenza înduioșată.

„Nu era nici un altfel. Întâi, că eu aveam treisprezece ani, iar ea treisprezece și jumătate, iar o fată de treisprezece ani și jumătate e o femeie, iar un băiat e un mucos. Și pe urmă, ea-l plăcea pe un saxofonist contralt, unul Papi, oribil și cu câteva fire de păr, mi se părea mie, și n-avea ochi decât pentru el, care behăia lasciv, căci saxofonul, când nu este cel al Ornettei Coleman și când cântă în fanfară — și mai și cânta la el Papi cel urâcios — este (sau așa mi se părea mie atunci) un instrument căpresc și vulvar, are o voce, cum să vă spun, de femeie-manechin care s-a apucat de băut și de făcut trotuarul...”

„Și cum fac manechinele care bat trotuarul? Ce știi tu despre ele?”

„Mă rog, Cecilia nu știa nici măcar că eu exist. Bineînțeles, în timp ce mă duceam la trap seara să iau laptele de la o lăptărie de pe culme, inventam povești nemaipomenite, ea era răpită de Brigăzile Negre și eu alergam s-o salvez, în timp ce gloanțele îmi șuierau pe lângă țeastă și făceau ciac ciac căzând pe miriște, îi dezvăluiam ceea ce ea nu putea ști, anume că sub o înfățișare deghizată conduceam rezistența din tot ținutul Monferrato, iar ea îmi mărturisea că tot timpul sperase asta, și în clipa aceea mă rușinam, pentru că simțeam cum îmi curge un fel de miere prin vine — vă jur, nici măcar nu mi se umezea prepuțul, era altceva, cu mult mai grozav, grandios —, și la întoarcerea spre casă mă duceam să mă spovedesc... Cred că păcatul, iubirea și gloria sunt asta: când tu îți dai drumul pe niște cearșafuri înnodate între ele de la o fereastră din Villa Triste, și ea te ține strâns pe după gât, suspendată în gol, și-ți murmură că tot timpul te-a visat numai pe tine. Restu-i numai sex, copulație, perpetuarea seminței infame. Dar, în fine, dacă aș fi trecut la trompetă, Cecilia n-ar mai fi putut să mă ignore, eu în picioare, strălucind, și mizerabilul de saxofonist stând jos. Trompeta-i războinică, angelică, apocaliptică, victorioasă, sună atacul; saxofonul îi cheamă la dans pe papițoii de la periferie cu părul uns cu briantină, obraz în obraz cu niște fete asudate. Iar eu studiam trompeta ca un nebun, până când m-am prezentat în fața lui don Tico și i-am spus vă rog să mă ascultați, și eram ca Oscar Levant când dă prima probă pe Broadway cu Gene Kelly. Iar don Tico zice: tu ești o trompetă. Însă...”

„Vai ce dramatic e”, zise Lorenza, „povestește odată, nu ne mai ține atâta cu sufletul la gură”.

„Însă trebuia să gădesc pe cineva care să mă înlocuiască la genis. Descurcă-te, spusese don Tico. Iar eu m-am descurcat. Trebuie, prin urmare, să știți, dragii mei copii, că pe

timpurile acelea trăiau în târgul *** doi nenorociți, colegi de clasă cu mine, deși erau cu doi ani mai mai, iar asta mult vă spune vouă despre atitudinea lor față de învățătură. Brutele astea două se numeau Annibale Cantalamessa și Pio Bo. Unu: istoric.”

„Ce, cum?” întrebă Lorenza.

Am explicat eu, complice: „Când Salgari se referă la un fapt real (sau pe care el îl credea real) — să zicem că Sitting Bull după Little Bighorn îi face zile fripte generalului Custer — la sfârșitul povestirii pune o notă în subsolul paginii, care zice: 1. Istoric.”

„Exact. Și-i adevăr istoric că Annibale Cantalamessa și Pio Bo se numeau așa, și asta nu era defectul lor cel mai mare. Erau niște prefăcuți, hoți de cărți de aventuri ilustrate de pe la chioșcurile de ziare, furau tuburi de cartușe de la cei care aveau o colecție ca lumea și-și puneau sandviciul cu salam direct pe cartea de aventuri pe mare și pe uscat pe care abia le-o împrumutaseși, după ce ți-o făcuseră ai tăi cadou de Crăciun. Cantalamessa zicea că e comunist, iar Bo, fascist, amândoi erau gata să se vândă adversarului pentru o praștie; povesteau întâmplări cu sex, cu noțiuni anatomice nesigure, și se lua la întrecere care s-a masturbat mai mult cu o seară înainte. Erau indivizi buni la orice, de ce nu și la genis? Așa că m-am hotărât să-i seduc. Le laudam uniforma celor care cântau în fanfară, îi duceam la serbările date în public, îi făceam să întrevadă succese în amor cu Fiicele Evei... Au căzut în plasă. Petreceam zile întregi în micul teatru, cu o țevă lungă în mână, cum văzusem în ilustrațiile din opusculele despre misionari, le dădeam cu ea peste degete când greșeau nota — genisul are numai trei clape, ai de mișcat arătătorul, mijlociul și inelarul, iar în rest e chestiune de formă a gurii, cum v-am spus. N-o să vă lungesc prea mult povestea, micii mei ascultători: veni și ziua în care eu i-am putut prezenta lui don Tico două genisuri, n-aș zice perfecte, dar, măcar pentru o primă repetiție, pregătită în atâtea după-amiezi fără răgaz, acceptabile. Don Tico fusese convins, îi îmbrăcase în uniformă și mă trecuse la trompetă. Și în mai puțin de o săptămână, la sărbătoarea de Sfânta Maria Mică, la deschiderea stagiunii teatrale cu *Micul parizian*, în fața autorităților, eu eram în picioare și cântam începutul de la *Porniți înainte*.”

„Ah, splendid”, zise Lorenza, cu chipul vizibil inundat de o gelozie tandră. „Și Cecilia?”

„Lipsea. Poate era bolnavă. Știu și eu? Nu era acolo.”

Ridică ochii și dădu ocol scenei cu privirea, căci în acel moment el se simțea bard — sau trubadur. Își calculă pauza. „După vreo două zile, don Tico a trimis pe cineva să mă cheme și mi-a explicat că Annibale Cantalamessa și Pio Bo stricaseră toată serata. Nu respectau tempoul, se distrau în pauze, zvârlindu-și unul altuia glume și înțepături, nu intrau la momentul potrivit. Genisul îmi spuse don Tico, e osatura fanfarei, e conștiința ei ritmică, sufletul ei. Fanfara e ca o turmă, instrumentele sunt oile, maestrul e păstorul, iar genisul e câinele credincios care mârâie și ține oițele la pas. Maestrul se uită mai întâi de toate la genis, iar dacă genisul îl urmează, și oile îl vor urma. Dragul meu Jacopo, trebuie să-ți cer un mare sacrificiu, dar tu trebuie să te întorci la genis, împreună cu ceilalți doi. Tu ai simțul ritmului, tu trebuie să mi-i ții la pas. Îți jur că, imediat ce vor deveni autonomi, te pun din nou la trompetă. Îi datoram totul lui don Tico. Am spus da. Și la următoarea serbare trompetele s-au ridicat în picioare și au cântat intrarea la *Porniți*

înainte în fața Ceciliei, așezată din nou în primul rând. Eu stăteam în întuneric, genis între genisuri. Cât despre cei doi mizerabili, n-au devenit niciodată autonomi. Eu n-am revenit niciodată la trompetă. Războiul s-a terminat, m-am întors în orașul meu, am părăsit alămurile, iar de Cecilia n-am mai știut nimic și nici măcar de numele-i n-am mai aflat.”

„Tu, biată stea”, zise Lorenza, venind pe la spate și îmbrățișându-l. „Eu însă îți rămân.”

„Credeam că-ți plac saxofoniștii”, zise Belbo. Apoi îi sărută mâna, întorcând ușor capul. Deveni din nou serios. „La treabă”, zise. „Trebuie să facem o istorie a viitorului, nu o cronică a timpului pierdut.”

Seara am sărbătorit cu pompă căderea prohibiției alcoolice, Jacopo părea că-și uitase umorile elegiace și se luă la întrecere cu Diotallevi. Imaginară mașini absurde, ca să descopere la fiecare pas că fuseseră deja inventate. La miezul nopții, după o zi încărcată, hotărâram cu toții că trebuia să experimentăm ce anume simți când dormi pe coline.

M-am băgat în pat în odaia bătrânească, cu cearșafurile mai umede decât erau după-amiaza. Jacopo insistase să ne punem din timp în pat „preotul”, un fel de cadru oval care ține cuverturile ridicate și pe care se pune un grătar cu jărătic — asta probabil ca să ne facă să savurăm toate plăcerile vieții de conac. Când umezeala e latentă, „preotul” o scoate la suprafață și simți o căldură delicioasă, dar pânda pare udă. Răbdare. Am aprins un abajur din acelea cu franjuri, unde mici găze aripile-și zbat ‘nainte de-a muri, cum spune poetul. Și am încercat să adorm citind ziarul.

Dar timp de vreo oră sau două am auzit pași pe culoar, uși deschizându-se și închizându-se, ultima dată (ultima pe care am auzit-o) o ușă trântită cu violență. Lorenza Pellegrini îi puna nervii la încercare lui Belbo.

Eram deja pe cale să adorm, când am auzit pe cineva zgâriind la o ușă, a mea. Nu se înțelegea dacă era un animal (dar nu văzusem nici câini, nici pisici) și am avut impresia că e o invitație, o rugămintă, o momeală. Poate că Lorenza făcea asta pentru că știa că Belbo o pândește. Poate că nu. Până atunci o considerasem pe Lorenza proprietatea lui Belbo — cel puțin în ceea ce mă privea —, și apoi, de când eram cu Lia, devenisem insensibil la alte farmece. Privirile malițioase, adesea de complicitate pe care Lorenza mi le arunca uneori la birou, când îl lua peste picior pe Belbo, ca pentru a căuta un aliat sau un martor, făceau parte — așa crezusem mereu — dintr-un joc de societate, și pe urmă, Lorenza Pellegrini avea talentul de a privi pe oricine cu aerul de a-i sfida posibilitățile amoroase, dar într-un fel curios, ca și cum ar fi sugerat: „Te vreau, dar numai ca să-ți arăt că ți-e frică”. În seara aceea, auzind zgredănatul, unghiile care râcăiau vopseaua de pe tocul ușii, am încercat o senzație nouă: mi-am dat seama că o doream pe Lorenza.

Mi-am vârât capul sub pernă și m-am gândit la Lia. Vreau să fac un copil cu Lia, mi-am zis. Iar pe el (sau pe ea) am să-l învăț să cânte imediat la trompetă, imediat ce-o să poată sufla.

În fiecare al treilea copac, pe ambele laturi, era atârnat un felinar, și o minunată fecioară, îmbrăcată și ea în albastru, le aprinsese pe toate cu o torță strălucitoare, iar eu am adăstat, mai mult decât era nevoie, să admir spectacolul, care era de o frumusețe nespusă.

(Johann Valentin Andreae, *Die Chymische Hochzeit des Christian Rosencreutz*, Strassburg, Zetzner, 1616, 2, p. 21)

Pe la amiază, Lorenza veni la noi pe terasă, zâmbitoare, și ne anunță că a găsit un tren fantastic care trecea prin *** la douăsprezece și jumătate și, printr-o singură legătură, avea să ajungă la Milano după-amiază. Ne întrebă dacă o însoțeam la gară.

Belbo continuă să-și răsfoiască însemnările și zise: „Mi se pare că Agliè te aștepta și pe tine, mi se pare chiar că a organizat toată expediția asta numai pentru tine”.

„Cu atât mai rău pentru el”, zise Lorenza. „Cine mă conduce?”

Belbo se ridică și ne spuse: „Mă duc repede și mă întorc. Pe urmă mai putem sta aici vreo două ceasuri bune. Lorenza, aveai o geantă?”

Nu știu dacă și-au spus ceva pe drumul până la gară. Belbo se întoarse după vreo douăzeci de minute și-și reluă lucrul fără să facă vreo aluzie la incident.

La două am găsit un restaurant confortabil în piață, iar alegerea felurilor și a vinurilor i-a permis lui Belbo să evoce și alte amintiri din copilăria lui. Dar vorbea ca și cum ar fi citat din biografia altcuiva. Își pierduse acea fericire narativă din ajun. Pe la jumătatea după-amiezii am plecat să ne întâlnim cu Agliè și cu Garamond.

Belbo conducea spre sud-vest, în timp ce peisajul se schimba puțin câte puțin din kilometru în kilometru. Colinele din ***, deși era toamnă târzie, erau scunde și domoale; acum însă, pe măsură ce înaintam, orizontul se făcea tot mai larg, cu toate că la fiecare curbă apăreau piscurile, pe care se cățara câte-un sat. Dar între un vârf și altul se deschideau zări nesfârșite, peste hățșuri, peste văi, cum observa Diotallevi, transpunând verbal cu conștiinciozitate descoperirile noastre. Așa că în timp ce urcam cu a treia, se desfășurau la fiecare curbă vaste întinderi cu profil ondulat și continuu care, la limita

câmpiei, fumegau de pe-acum într-o ușoară ceață aproape iernatică. Părea o câmpie modelată din dune, și doar era o zonă submontană. De parcă mâna unui demiurg neîndemânatic ar fi presat niște culmi ce i se păruseră prea înalte, transformându-le într-o chisăliță cu gloduri peste tot, poate până la mare, cine știe, sau până la coastele muntoase mai aspre și mai abrupte.

Am ajuns în satul în care, la barul din piața centrală, aveam întâlnire cu Agliè și cu Garamond. Aflând că Lorenza nu era cu noi, Agliè, chiar dacă a fost contrariat, n-a lăsat să se vadă acest lucru. „Distinsa noastră prietenă nu vrea să împartă cu alții misterele ce o definesc. O pudoare aparte, pe care o apreciez”, zise el. Și cam atât.

Ne-am continuat drumul, în față Mercedes-ul lui Garamond și în spate Renault-ul lui Belbo, pe văi și dealuri, până când, în timp ce lumina soarelui începea să slăbească, am ajuns în apropierea unei construcții ciudate, înfipite pe o coastă, un fel de castel din secolul al XVIII-lea, galben, din care se detașau, așa mi s-a părut de departe, niște terase pline cu flori și arbori, luxuriante în ciuda anotimpului.

Cum ajunserăm la poalele costișei, intrarăm pe un platou unde erau parcate multe mașini. „Aici ne oprim”, zise Agliè, „și ne continuăm drumul pe jos”.

Asfințitul se transforma de-acum în noapte. Urcușul ne apărea în lumina unei mulțimi de torțe aprinse de-a lungul pantelor.

E curios, dar despre tot ce s-a petrecut, din momentul acela până noaptea târziu, am amintiri în același timp clare și confuze. Îmi reevocam totul alaltăseară în periscop și simțeam o atmosferă familiară în cele două experiențe. Iată, îmi spuneam, acum ești aici, într-o situație nefirească, chinuit de un imperceptibil miros de lemn vechi, mucegăit, crezându-te parcă într-un mormânt sau în pântecul unui vas în care e pe cale să se petreacă o transformare. Dacă ai scoate numai puțin capul afară din cabină, ai vedea în penumbră obiectele care astăzi, mai devreme, îți păreau nemișcate agitându-se ca niște umbre eleusine printre aburii unei apariții vrăjitoarești. Cam așa fusese și seara de la castel: luminile, surprizele de pe parcurs, cuvintele pe care le auzeam, iar mai târziu, bineînțeles, fumul de tămâie, totul conspira la a mă face să cred că visam ceva, dar într-o formă anormală, așa cum, după spusa poetului, e-aproape de trezire cel ce în vis visează.

N-ar trebui să-mi amintesc nimic. Însă mi-amintesc totul, ca și cum nu eu aș fi trăit toate astea, ci mi-ar fi fost povestite de altcineva.

Nu știu dacă tot ce-mi amintesc, cu o luciditate atât de confuză, e ceea ce s-a întâmplat sau ceea ce aș vrea eu să se fi întâmplat, dar cu siguranță aceea a fost seara în care Planul a căpătat formă în mintea noastră, ca voință de a da un contur oarecare experienței informale, transformând în realitate născocită acea fantezie pe care cineva o voise reală.

„Traseul este ritual”, ne spunea Agliè în timp ce urcam. „Acestea sunt grădini suspendate, aceleași — sau aproape — cu cele pe care Salomon de Caus le proiectase pentru Heidelberg, vreau să spun, pentru electorul palatin Frederic al V-lea, în marele secol rozacrucean. Lumina e puțină, dar așa trebuie să fie, pentru că e mai bine să

întrezărești decât să vezi: amfitrionul nostru nu a reprodus cu fidelitate proiectul lui Salomon de Caus, ci l-a concentrat într-un spațiu mai îngust. Grădinile din Heidelberg imitau macrocosmosul, dar cel care le-a reconstruit aici n-a făcut decât să imite microcosmosul. Uitați-vă la grotă aceea, clădită *a rocaille*... Decorativă, fără îndoială. Dar de Caus avea în minte emblema din *Atalanta Fugiens* a lui Michael Maier, unde coralul e piatra filosofală. De Caus știa că prin forma grădinilor se pot influența aștrii, pentru că există caracteristici care, prin configurația lor, mimează armonia universului...”

„Extraordinar”, zise Garamond. „Dar cum poate o grădină să influențeze aștrii?”

„Sunt semne care înclină unele către altele, care privesc unele spre altele și care se îmbrățișează și constrâng la iubire. Și nu au, nu trebuie să aibă, o formă certă și definitivă. Oricine, după cum îi dictează fervoarea sau elanul spiritului, experimentează anumite forțe, așa cum se întâmpla cu hieroglifile egiptene. Nu poate exista un raport între noi și ființele divine decât prin sigilii, figuri, caractere și alte ceremonii. Din același motiv, divinitățile ne vorbesc prin mijlocirea viselor și a enigmelor. Așa sunt și grădinile astea. Fiecare aspect al acestei terase reproduce un mister al artei alchimice, dar, din păcate, nu mai suntem în stare să-l citim, nici măcar gazda noastră nu poate. O devoțiune aparte față de secret, veți conveni că-i așa, la omul acesta care cheltuie tot ceea ce a acumulat de-a lungul anilor ca să pună să-i traseze niște ideograme cărora nu le mai cunoaște înțelesul.”

Urcam și, din terasă în terasă, grădinile își schimbau fizionomia. Unele aveau formă de labirint, altele înfățișare de emblemă, dar desenul teraselor inferioare se putea vedea numai de pe terasele superioare, așa că am zărit de la înălțime conturul unei coroane și multe alte simetrii pe care nu le putusem remarca în timp ce le străbăteam și pe care, în orice caz, nu puteam să le descifrez. Fiecare terasă, văzută de cel ce mergea printre tufișuri, printr-un efect de perspectivă, arăta unele imagini, însă, văzută din nou de pe terasa de mai sus, procura revelații noi, uneori cu sens opus, și fiecare treaptă din scara aceea vorbea astfel două limbi în același moment.

Observarăm, pe măsură ce urcam, niște mici construcții. O fântână cu structură falică, deschizându-se sub un fel de arc sau portic scund, cu un Neptun care stătea cu tălpile pe un delfin, o poartă cu coloane vag asiriene și un arc de formă imprecisă, ca și cum cineva ar fi suprapus triunghiuri și poligoane peste poligoane, iar fiecare dintre vârfurile lor era dominat de statuia unui animal, un elan, o maimuță, un leu...

„Și toate astea revelă ceva ?” întrebă Garamond.

„Fără îndoială ! De ajuns să citești *Mundus Symbolicus* de Picinellii, pe care Andrea Alciato îl anticipa cu o neobișnuită inspirație profetică. Întreaga grădină e lizibilă ca o carte, sau ca un descântec, ceea ce e până la urmă același lucru. Ați putea, dacă ați ști, să roștiți cu voce scăzută cuvintele pe care le spune grădina, și ați fi în stare să dirijați una dintre nenumăratele forțe care acționează în lumea sublunară. Grădina e un aparat de dominat universul.”

Ne arătă o grotă. O grămadă de alge și de schelete de animale marine nu știu dacă erau naturale, de ghips, sau de piatră... Se întrezărea o naiadă îmbrățișată cu un taur cu coada

solzoasă de pește biblic uriaș, culcat în drumul unui torent care curgea din cochilia pe care un triton o ținea ca pe o amforă.

„Aș vrea ca dumneavoastră să sesizați semnificația profundă a acestui lucru, care altminteri n-ar fi decât un banal joc hidraulic. De Caus știa bine că dacă se ia un vas, se umple cu apă și se închide în partea de sus, chiar dacă apoi i se dă un orificiu pe fund, apa nu curge din el. Dar dacă se mai deschide o gaură deasupra, apa curge sau tîșnește în jos”.

„Păi nu e evident ?” am întrebat. „În al doilea caz intră aer de sus și împinge apa în jos”

„Explicație tipic scientistă, în care se înlocuiește cauza cu efectul, sau invers. Dumneata nu trebuie să te întrebi de ce iese apa în cel de al doilea caz. Trebuie să te întrebi de ce refuză să iasă în primul”.

„Și de ce refuza ?” , întrebă nerăbdător Garamond.

„Pentru că dacă ar ieși ar rămîne vid în vas, iar natura are oroare de vid. *Nequaquam vacui*, era un principiu roza-crucean pe care știința modernă l-a uitat” .

„Impresionant”, zise Garamond. „Casaubon, în a noastră istorie miraculoasă a metalelor, lucrurile astea ar trebui să se vadă, nu uita. Și să nu-mi spui că apa nu e un metal. Imaginație, ce naiba !”

„Iertați-mă”, zi se Belbo către Agliè, dar argumentul dumneavoastră e unul *post hoc ergo ante hoc*. Ceea ce vine după cauzează ceea ce vine înainte.”

„Nu trebuie: raționat după niște secvențe lineare. Apa din aceste fântâni n-o face. Natura n-o face, natura ignoră timpul. Timpul e o invenție a Occidentului”.

Tot urcînd, întîlneam și alți invitați. Uitîndu-se atent la unii dintre ei, Belbo îi făcea semn cu cotul lui Diotallevi care comenta cu voce scăzută : „Ei, da, facies hermetica”.

Tocmai printre pelerinii cu facies hermetica, ceva mai la o parte, cu un surîs de o indulgență severă pe buze, l-am întîlnit pe domnul Salon. I-am zîmbit, mi-a zîmbit.

„Dumneata îl cunoști pe Salon ?” mă întrebă Agliè.

„Dumneavoastră îl cunoașteți pe Salon ?” l-am întrebat, la rîndul meu. „Pentru mine e firesc, locuiesc în același imobil cu el. Ce părere aveți de Salon ?”

„Îl cunosc puțin. Unii prieteni demni de încredere îmi spun că e un confident al poliției”.

Iată de ce Salon știa de Garamond și de Ardenti. Ce legătură era între Salon și De Angelis ? Dar m-am mulțumit să-l întreb pe Agliè : „Și ce caută un confident al poliției la o petrecere ca asta ?”

„Confidenții poliției”, zise Agliè, „se duc peste tot. Orice experiență e utilă pentru a inventa informații. Pentru poliție devii cu atît mai puternic, cu cît știi mai multe lucruri, sau arăți că știi. Și nu contează dacă lucrurile astea sînt adevărate. Important, amintește-ți, este să posezi un secret”.

„Dar de ce Salon e invitat aici ‘?’ am întrebat.

„Prietene”, răspunse Agliè, „probabil pentru că gazda noastră urmează acea regulă de aur a gândirii sapiențiale după care orice eroare poate fi purtătoarea necunoscută a adevărului. Esoterismul veritabil nu se teme de contrarii”.

„Îmi dați de înțeles că pînă la urmă toți oamenii ăștia sînt de acord între ei”.

„Quod ubique, quod ad omnibus et quod semper. Inițierea e descoperirea unei *philosophia perennis*”.

Tot filosofînd așa, ajunseserăm în vârful teraselor, apucînd pe o cărare din mijlocul unei grădini largi, care ducea către intrarea vilei sau a micului castel, ce-o fi fost. La lumina unei torțe mai mari decît celelalte, montată pe o coloană, am văzut o fată învăluită într-un veșmînt albastru presărat cu stele de aur, care ținea în mână o trompetă din acelea pe care le sună la operă heralzii. Ca într-unul dintre misterele medievale în care îngerii își arată aripile de hîrtie velină, fata avea pe spate două mari aripi albe împodobite cu forme migdalate marcate în centru cu un punct și care, cu puțină bunăvoință, puteau trece drept niște ochi.

Îl văzurăm pe profesorul Camestres, unul dintre primii diabolici care ne vizitaseră la Garamond, adversarul lui Ordo Templi Orientis. Abia îl puturăm recunoaște, căci se deghizase într-un stil ce ni se păru bizar, dar pe care Agliè îl definea ca fiind potrivit evenimentului: era îmbrăcat în alb, încins peste șolduri cu o panglică roșie încrucișată pe piept și la spate, peste umeri, și cu o pălărie ciudată în stilul secolului al XVII-lea, în care înfipsese patru trandafiri roșii. El îngenunche în fața fetei cu trîmbița și rosti cîteva cuvinte.

„Într-adevăr”, șopti Garamond, „multe mai sunt în cer și pe pămînt...”

Trecurăm pe sub un portal împodobit cu figuri, care îmi evocă cimitirul Staglieno din Genova. Sus, deasupra unei complicate alegorii neoclasice, văzui sculptate cuvintele: CONDOLEO ET CONGRATULOR.

Înăuntru, invitații erau numeroși și însuflețiți, grăbindu-se cu toții spre un bufet dintr-un salon mare de la intrare, de la care porneau două scări interioare către etajele superioare. Am mai zărit și alte fețe ce nu-mi erau necunoscute, printre care pe Bramanti și — surpriză — pe comandorul De Gubernatis, un ASP deja exploatat de Garamond, dar poate încă nepus în fața groaznicei posibilități de a vedea toate exemplarele capodoperei sale date la topit, pentru că ieși în întîmpinarea șefului meu exprimîndu-și omagiile și recunoștința. Lui Agliè îi prezentă omagii un tip scund, cu ochii exaltați. După accentul francez inconfundabil, îl recunoscurăm pe Pierre, cel pe care-l auziserăm acuzîndu-l pe Bramanti de sortilegiu, atunci cînd trăsaserăm cu urechea la ușa cabinetului lui Agliè.

M-am apropiat de bufet. Erau acolo carafe cu lichide colorate, dar nu reușeam să le identific. Mi-am turnat o băutură galbenă ce părea a fi vin; nu era rea, mirosea a lichior slab, vechi, dar era cu siguranță alcoolică. Probabil conținea ceva: începu să mi se învîrtă capul. În jurul meu se înghesuiau *facies hermeticae* alături de chipuri severe de prefecți la pensie; surprindeam crâmpeie de conversație...

„În primul stadiu ar trebui să reușești să comunici cu alte minți, apoi să proiectezi în alte ființe gânduri și imagini, să dăruiești locurilor stări emotive, să capeți autoritate asupra regnului animal. Într-un al treilea timp, să proiectezi un dublu al tău în orice punct al spațiului; bilocație, ca yoghinii, ar trebui să apari simultan în mai multe forme distincte. După aceea, se cere să treci la cunoașterea suprasensibilă a esențelor vegetale. În fine, încerci disocierea, e vorba de a implica alcătuirea telurică a trupului, de a te dizolva într-un loc și a reapărea într-un altul, integral — zic —, și nu numai în dublul singur. Ultimul stadiu, prelungirea vieții fizice...”

„Nu nemurirea...”

„Nu dintr-odată.”

„Dar tu?”

„Trebuie concentrare. Nu-ți ascund că-i obositor. Înțelegi, nu mai am douăzeci de ani...”

Mi-am regăsit grupul. Tocmai intrau într-o cameră cu pereți albi, cu colțurile rotunjite. Pe fundal, ca într-un muzeu Grevin — însă imaginea care mi-a venit în minte în seara aceea a fost cea altarului pe care-l văzusem la Rio în cortul umbanda —, două statui în mărime aproape naturală, de ceară, îmbrăcate într-un material scânteietor care mi se păru demn de cel mai slab recuziter. Una reprezenta o femeie pe un tron, cu o rochie imaculată, sau aproape, presărată cu paiete. Deasupra ei atârnav, suspendate de câteva fire, niște creaturi de o formă imprecisă, ce mi se părură realizate ca păpușile lui Lenci, din catifea, servind altădată de ornament. Într-un colț, un amplificator lăsa să răzbată un sunet îndepărtat de trompete, acesta de bună calitate, poate era ceva de Gabrieli, iar efectul sonor era de un gust mai sigur decât cel vizual. La dreapta, o altă figură feminină îmbrăcată în catifea stacojie, cu o centură albă, iar pe cap o cunună de lauri, și alături o balanță aurită. Agliè ne explica întruna diferitele referințe, dar aș minți dacă aș spune că i-am acordat toată atenția. Mă interesa expresia multora dintre invitați, care treceau de la un simulacru la altul cu o atitudine reverențioasă și emoționată.

„Nu se deosebesc de cei care se duc la sanctuar să vadă Fecioara neagră cu veșmânt brodat acoperit cu inimi de argint”, i-am spus lui Belbo. „Cred ei oare că aceea e mama lui Crist în carne și oase? Nu, dar nici nu gândesc contrariul. Se desfată de similitudine, simt spectacolul ca viziune, iar viziunea ca realitate”.

„Da”, zise Belbo, „dar problema nu e de a ști dacă ăștia sînt mai presus sau mai prejos de cei care se duc la sanctuar. Tocmai mă întrebam cine sîntem noi. Noi care-l considerăm pe Hamlet mai adevărat decât pe portarul nostru. Am dreptul să-i judec pe ăștia, eu care umblu de colo-colo căutînd-o pe madame Bovary ca să-i fac o scenă?”

Diotallevi clătina din cap și-mi spunea în șoaptă că n-ar trebui să se reproducă imagini ale lucrurilor divine, și că acelea erau toate niște epifanii ale vițelului de aur. Dar asta îl distra.

Prin urmare alchimia e o prostituată castă, care are mulți amanți, dar pe toți îi dezamăgește și niciunui nu-i cedează. Îi transformă pe proști în smintiți, pe bogați în nenorociți, pe filosofi în huhurezi, și pe cei înșelați în prea elocvenți înșelători...

(Trithemius, *Annalium Hirsaugensium* Tomus II, S. Gallo. 1690, 225).

Pe neașteptate sala căzu în semiîntuneric iar pereții se iluminară. Mi-am dat seama că erau acoperiți pe trei sferturi de un ecran semicircular pe care urmau să fie proiectate niște imagini. Cum apărură, am putut observa că parte din tavan și din podea erau din material reflectorizant, și reflectorizante erau și unele dintre obiectele care mai înainte mă izbiseră prin aspectul lor grosolan, paietele, balanța, un scut, unele cupe de aramă. Ne trezirăm cufundați într-o ambianță apoasă, în care imaginile se multiplicau, se segmentau, se contopeau cu umbrele celor de față, podeaua reflecta tavanul, acesta reflecta podeaua, și toate la un loc reflectau figurile care apăreau pe pereți. Odată cu muzica, se răspîndiră prin sală miresme subtile, mai întâi esențe indiene, apoi altele, mai puțin precise, din când în când respingătoare.

Întâi penumbra se topi într-o obscuritate absolută, apoi, în timp ce se auzea un bolborosit cleios, o clocotire de lavă, ne-am aflat într-un crater, în care o materie vîscoasă și obscură tresălta la lumina intermitentă a unor flăcări galbene și albăstrui.

O apă grasă și lipicioasă se evaporă în sus ca apoi să cadă din nou sub formă de rouă sau ploaie, și plutea în jur un miros de pămînt fetid, un damf de mucegai. Respiram mormîntul, tartarul, tenebrele, mă năclăia o scursură otrăvitoare care curgea printre limbi de gunoi, de bălegar, praf de cărbune, nămol, cheaguri menstruale, fum, plumb, coji, spumă, păcură, negru mai negru decât negrul, care acum, iată, se lumina ca să dea la iveală două reptile — una azurie și cealaltă roșiatică împletite într-un soi de împreunare, mușcându-și reciproc coada, formând un fel de figură unică, circulară.

Era ca și cum aș fi băut alcool și aș fi depășit măsura, nu-i mai vedeam pe însoțitorii mei, dispăruți în penumbră, nu recunoșteam figurile ce lunecau pe lângă mine și le simțeam ca pe niște contururi descompuse și fluide... Atunci m-am simțit apucat de o mână. Știu că nu era adevărat, și totuși n-am îndrăznit să mă întorc, ca să nu descopăr că mă înșelasem. Dar simțeam parfumul Lorenzei și abia atunci am înțeles cât de mult o

doream. Trebuia să fie Lorenza. Era acolo, reluând dialogul acela făcut din foșnete, din râcâituri cu unghiile la ușă, pe care-l lăsase în suspensie seara trecută. Sulf și mercur păreau să se unească în ceva cald și umed care făcea să-mi palpitate ventrele, dar fără violență.

Așteptam Rebis-ul, copilul androgin, sarea filosofală, încununarea operei la alb.

Mi se părea că știu totul. Poate că-mi reveneau în minte lecturi din ultimele luni, poate că Lorenza îmi comunica știința ei prin atingerea mâinii, și-i simțeam palma ușor asudată.

Mă surprindeam murmurând nume îndepărtate, nume pe care, desigur, știam, Filosofii le dăduseră Albului, dar cu care eu, poate, o chemam nerăbdător pe Lorenza, nu știu, sau poate că le repetam doar, în sinea mea, ca pe o litanie propițiatorie: Aramă albă, Miel imaculat, Aibathest, Alborach, Apă binecuvântată, Mercur purificat, Auri Pigmentum, Azoch, Baurach, Cambar, Caspa, Ceruza, Ceară, Chaia, Comerison, Electră, Eufrată, Eva, Fada, Favonius, Fundament al Artei, Piatră prețioasă de Givinis, Diamant, Zibach, Ziva, Văl, Narcis, Crin, Hermafrodit, Hae, Ipostas, Hyle, Lapte de Fecioară, Piatră unică, Lună plină, Mamă, Ulei viu, Legumă, Ou, Flegmă, Punct, Rădăcină, Sare a Naturii, Pământ înfrunzit, Tevos, Tincar, Abur, Stea a Serii, Vânt, Virago, Cupă a Faraonului, Urină de Copil, Vultur, Placentă, Menstră, Sclav fugar, Mână stângă, Spermă a Metalelor, Spirit, Staniu, Suc, Sulf unsuros...

În bezna acum cenușie se desena treptat un orizont de stânci și arbori uscați, dincolo de care asfințea un soare negru. Apoi s-a făcut o lumină aproape orbitoare și au apărut imagini scânteietoare care se reflectau pretutindeni, creînd un efect de caleidoscop. Efluviile erau acum liturgice, bisericesti, am început să simt dureri de cap, o senzație de greutate pe frunte, întrezăream o scară fastuoasă acoperită cu tapiserii aurite, poate un banchet nupțial, cu un mire de stirpe princiară și o mireasă înveșmântată în alb, apoi un rege vârstnic și o regină pe tron, alături de ei un războinic și un alt rege, întunecat la piele. În fața regelui, un alt altar micuț, pe care se găseau o carte legată în catifea neagră și o lumânare într-un sfeșnic de fildeș. Lângă sfeșnic, un glob pământesc rotitor și un orologiu deasupra căruia se afla o mică fântână de cristal, din care curgea un lichid de culoarea sângelui. Deasupra fântânii era probabil un craniu, din ale cărui găvane ieșea un șarpe alb...

Lorenza îmi găfâia cuvinte în ureche, dar nu-i auzeam vocea.

Șarpele se unduia în ritmul unei muzici triste și lente. Bătrânii monarhi erau acum îmbrăcați în veșminte negre și în fața lor stăteau șase sicrie acoperite. Se auziră niște sunete surde de trâmbiță și apărură un om cu o glugă neagră. Avu loc mai întâi o execuție hieratică, ca și cum s-ar fi desfășurat cu încetinitorul, pe care regele o accepta cu o bucurie dureroasă, plecându-și docil capul. Apoi cel cu glugă izbi cu o secure, cu un tăiș care seceră aerul ca mișcarea unui pendul, impactul lamei se multiplică în fiecare suprafață reflectorizantă, mii de capete se rostogoliră, și din acel moment imaginile se succedară una după alta fără ca eu să mai pot urmări acțiunea. Cred că, treptat, toate personajele, inclusiv regele cu piele întunecată, erau decapitate și așezate în sicrie, apoi întreaga sală s-

a transformat într-un țărnam de mare, sau de lac, și văzurăm trăgând la chei șase vase mici, luminate, pe care au fost transportate coșciugele, vasele s-au depărtat pe oglinda apei pierind în noapte, totul se desfășura în timp ce fumul de tămâie devenise palpabil sub formă de aburi groși; pentru o clipă m-am temut să nu fiu printre condamnați și mulți din jurul meu șopteau „nunta, nunta...”

Pierdusem contactul cu Lorenza, și numai atunci m-am întors să o caut printre umbre.

Acum sala era o criptă, sau un mormânt somptuos, cu bolta iluminată de un granat de o mărime extraordinară.

În fiecare colț apăreau niște femei în veșminte virginale, în jurul unui cazan cu două etaje, un fel de mic castel pe o temelie de piatră cu un portic ce părea un cuptor, două turnuri laterale din care ieșeau două alambicuri ce se terminau într-o bilă ovoidală, și un al treilea turn central, ce se termina în formă de fântână...

La temelia castelului se puteau vedea trupurile decapitaților. Una dintre femei aduse o casetă din care scoase un obiect rotund și-l puse deasupra fundamentului, într-o boltă arcuită a turnului din centru, și imediat fântână din vîrf începu să țâșnească. Avui timp să recunosc acel obiect, era capul Maurului, care acum ardea ca un buștean, făcînd să fiarbă apa din fântână. Aburi, suflări, gîlgîituri...

De data aceasta Lorenza tocmai îmi puneam mîna pe ceafă, mi-o mîngîia așa cum o văzusem făcînd, pe furiș, în mașină, cu Jacopo. Femeia aducea o sferă de aur, deschidea un robinet în cuptorul din fundament și lăsa să curgă în sferă un lichid roșu și gros. Apoi sfera a fost deschisă și în loc de lichidul roșu conținea un ou mare și frumos, alb ca zăpada. Femeile îl luară și-l puseră jos pe pămînt, într-o grămăjoară de nisip galben, pînă ce oul se deschise și din el ieși o pasăre, încă diformă și sîngerîndă. Dar adăpată cu sîngele decapitaților începu să crească sub ochii noștri devenind frumoasă și strălucitoare.

Acum decapitau pasărea și o făceau scrum deasupra unui mic altar. Cîțiva făceau din cenușă o pastă, turnau pasta aceea în două tipare, și puneau tiparele să se coacă într-un cuptor, suflînd în foc cu niște tuburi. La sfîrșit tiparele fură deschise și au apărut două figuri palide și grațioase, aproape transparente, un băiețandru și o fată, nu mai înalți de patru palme, moi și cărnoși ca făpturile vii, dar cu ochii încă sticloși, minerali. Au fost puși pe două pernițe și un bătrîn le-a turnat în gură picături de sînge...

Au sosit alte femei aducînd trîmbițe aurite, împodobite cu cunune verzi și i-au dat una bătrînului, care a apropiat-o de gura celor două creaturi încă suspendate între o lîncezeală vegetală și un dulce somn animal, și a început să insufle viață în trupurile lor... Sala s-a umplut de lumină, lumina s-a estompat în penumbră, apoi într-o obscuritate întreruptă de fulgere portocalii, se făcu o imensă iluminare aurorală în timp ce unele trompete cîntau înalt și răsunător, și a fost o fulgerare de rubin, insuportabilă. Și în clipa aceea o pierdui din nou pe Lorenza, și am înțeles că n-aveam s-o mai regăsesc.

Totul se făcu de un roșu înflăcărat care treptat trecu în indigo și violet, iar ecranul se stinse. Durerea mea din frunte devenise insuportabilă.

„Mysterium Magnum”, zicea Agliè, acum cu voce tare și calm, stînd lîngă mine. „Renașterea omului nou prin moarte și pasiune. Bună execuție, trebuie s-o spun, chiar dacă gustul alegoric a influențat puțin precizia etapelor. Ceea ce ați văzut era o reprezentatie, e firesc, dar vorbea despre un Lucru. Iar gazda noastră acest Lucru pretinde că l-a creat. Haideți, să mergem să vedem miracolul săvîrșit”.

Iar dacă iau naștere astfel de monștri, trebuie să credem că sunt opera naturii, chiar dacă par diferiți de om.

(Paracelsus, „De Homunculis”, în *Operum Volumen Secundum*, Genevae, De Tournes, 1658, p. 475)

Ne conduse afară din grădină, și dintr-odată mă simții mai bine. Nu îndrăzneam să-i întreb pe ceilalți dacă Lorenza se întorsese cu adevărat. Visasem. Dar după câțiva pași intrarăm într-o seră, și din nou căldura sufocantă mă ameți. Printre plante, cele mai multe tropicale, se aflau șase recipiente mari de sticlă, în formă de pară — sau de lacrimă —, închise ermetic cu un sigiliu, pline cu un lichid azuriu. În fiecare vas plutea o făptură înaltă de vreo douăzeci de centimetri : recunoscurem regele cu păr cenușiu, regina, maurul, războinicul și pe cei doi adolescenți încununați cu lauri, băiatul azuriu și fata roz... Evoluau cu mișcări de înot grațioase, ca și cum ar fi fost în elementul lor.

Era greu de stabilit dacă era vorba de niște modele din plastic, din ceară sau de făpturi vii, asta și pentru că lichidul, fiind ușor tulbure, nu lăsa să se vadă dacă slaba suflare ce-i anima era efect optic sau realitate.

„Parcă cresc de la o zi la alta”, zise Agliè. „În fiecare dimineață vasele sunt îngropate într-o grămadă de bălegar de cal proaspăt, sau chiar cald, care furnizează temperatura potrivită pentru creștere. De aceea la Paracelsus apar prescripții în care se spune că homunculi trebuie crescuți la temperatura pântecului de cal. După cum spune gazda noastră, acești homunculi îi vorbesc, îi comunică secrete, emit profeții, unul îi dezvăluie adevăratele măsuri ale Templului lui Solomon, altul cum să exorcizeze demonii... Cinstit să fiu, eu nu i-am auzit niciodată vorbind.”

Aveau chipuri foarte mobile. Regele se uita cu tandrețe la regină și avea o privire foarte blândă.

„Gazda noastră mi-a spus că l-a găsit într-o dimineață pe adolescentul albăstrui, scăpat cine știe cum din închisoarea lui, pe când încerca să desigileze vasul perechii sale... Dar era afară din elementul lui, respira cu greu și l-au salvat exact la timp, punându-l din nou în lichidul lui.”

„Groaznic”, zise Diotallevi. „Nu mi-ar plăcea așa ceva. Trebuie să cari mereu vasul după tine și să găsești bălegar din ăla în toate locurile unde te duci. Vara ce faci? Îi lași la

portar ?”

„Dar poate sunt doar niște figurine de porțelan, niște diavoli cartezieni”, conchise Agliè.
„Sau niște automate.”

„Drace, drace”, zicea Garamond. „Dumneavoastră, domnule Agliè, îmi dezvăluți un univers nou. Trebuie să devenim cu toții mai umili, dragi prieteni. Multe mai sunt în cer și pe pământ... Dar, în sfârșit, *a la guerre comme a la guerre...*”

Garamond era pur și simplu siderat. Diotallevi păstra o atitudine de curiozitate cinică, Belbo nu-și exterioriza nici un sentiment.

Voiam să-mi spulber orice îndoială, așa că i-am zis : „Ce păcat că Lorenza nu a venit, s-ar fi distrat”.

„Mda” răspunse, absent.

Lorenza nu venise. Iar eu eram ca și Amparo la Rio. Mă simțeam rău. Nu eram în largul meu. Nu-mi adusese nimeni agogo-ul.

M-am depărtat de grup, am intrat din nou în clădire, făcându-mi loc prin mulțime, am mers la bufet, am luat o băutură răcoritoare, temându-mă să nu conțină cine știe ce filtru. Am căutat o toaletă ca să-mi răcoresc tâmpilele și ceafa. Am găsit-o și m-am simțit ușurat. Dar, cum am ieșit, m-a făcut curios o scară în spirală și n-am putut să renunț la noua aventură. Poate că, deși mi se părea că mă simt mai bine, o căutam în continuare pe Lorenza.

Biet nebun ! Ești tu atît de naiv încît să crezi că te vor învăța în mod deschis cel mai mare și cel mai important dintre secrete ? Te asigur că cine va voi să explice, în conformitate cu sensul obișnuit și literal al cuvintelor, ceea ce scriu Filozofii Hermetici, se va rătăci în meandrele unui labirint din care nu va putea să scape și nu va avea firul Ariadnei care să-l conducă spre ieșire.

(Artephius)

Am ajuns într-o sală, aflată sub nivelul solului, luminată cu zgîrcenie, cu pereți în rocaille, ca și fîntînile din parc, într-un colț am zărit o deschizătură, asemănătoare cu pîlnia unei trompete încastrate într-un zid, și chiar de la distanță am auzit venind dinspre ea niște zgomote. M-am apropiat și zgomotele au devenit mai distincte, pînă cînd am putut prinde niște fraze, clare și precise ca și cum ar fi fost rostite lîngă mine. O ureche a lui Dionis !

Urechea era, evident, în legătură cu una dintre sălile superioare și prindea discuțiile celor care treceau pe lîngă locul unde ea se deschidea.

„Doamnă, vă voi spune ceea ce n-am spus niciodată nimănui. Sînt obosit... Am lucrat pe cinabru, și pe mercur, am sublimat spirturi, fermenți, săruri de fier, de oțel și spumele lor, și nu am găsit Piatra. Apoi am preparat ape tari, ape corosive, ape arzătoare, dar rezultatul era mereu același. Am folosit coji de ouă, sulf, vitriol, arsenic, sare de amoniu, sare de sticlă, sare alkali, sare obișnuită, sare gemă, salpetru, sare de sodă, sare attincar, sare de tartru, sare alembroth ; dar credeți-mă, nu trebuie avut încredere în ele. Trebuie evitate metalele imperfecte, pline de rugină, altfel veți fi înșelată cum am fost înșelat eu. Am încercat de toate : sînge, păr, sufletul lui Saturn, marcasitele, aes ustum, șofranul lui Marte, solzii și spuma fierului, oxid de plumb, litargiriu, antimoniul ; nimic. Am lucrat ca să scot uleiul și apa din argint, am calcinat argintul fie cu o sare preparată, fie fără sare și cu rachiu, și am scos niște uleiuri corosive, atîta tot. Am folosit laptele, vinul, cheagul, sperma stelelor care cade pe pămînt, rostopască, placentă de foetuși, am amestecat mercurul cu metalele transformîndu-le în cristale, am căutat pînă și în cenușile... În sfîrșit...”

„În sfîrșit ?”

„Nu există nimic pe lume care să ceară mai multă prudență decît adevărul. A-l spune e ca și cum ai face să-ți sîngereze inima...”

„Destul, destul, mă faceți să-mi pierd capul...”

„Numai domniei voastre îndrăznesc să-mi încredințez secretul. Nu sînt din nici o epocă și din nici un loc. În afara timpului și a spațiului, îmi duc existența mea eternă. Există ființe care nu mai au îngeri păzitori: eu sînt unul dintre aceștia...”

„Dar de ce m-ați adus aici ?”

Altă voce : „Ce faci, dragă Balsamo, te joci de-a mitul nemuritorului ?”

„Imbecilule ! Nemurirea nu e un mit. E un fapt.”

Tocmai voiam să plec, plictisit de trîncăneala aceea, cînd îl auzii pe Salon. Vorbea cu glas scăzut, cu încordare, ca și cum ar fi ținut pe cineva de braț. Am recunoscut vocea lui Pierre.

„Fugi de-acolo”, zicea Salon, „n-o să-mi spui că și dumneata ești aici pentru bufoneria asta alchimică. N-o să-mi spui că ai venit să iei aer în grădini. Știi că după Heidelberg, de Caus a acceptat o invitație de la regele Franței pentru a se ocupa de curățenia Parisului ?”

„Les façades ?”

„Doar nu era Malraux. Am bănuiala că e vorba de canalele de scurgere. Curios, nu ? Acest domn inventa sere cu portocali

și livezi de pomi simbolice pentru împărați, dar ceea ce-l interesa erau subteranele Parisului. Pe timpurile acelea, la Paris nu exista o adevărată rețea de canale de scurgere. Era o combinație de canale la suprafața pămîntului și niște conducte îngropate, despre care se știe foarte puțin. Romanii, încă de pe timpul republicii, știau totul despre Cloaca Maxima a lor, iar după o mie cinci sute de ani, la Paris nu se știe nimic despre ceea ce se petrece sub pămînt. Iar de Caus acceptă invitația regelui pentru că vrea să știe mai mult despre asta. Ce anume voia el să știe? După de Caus, Colbert, ca să curețe canalele acoperite — asta era pretextul, și ține cont că suntem pe timpul Măștii de Fier —, trimite oameni de la galere, darăștia încep să navigheze prin scîrnă, urmează cursul pînă la Sena și se îndepărtează la bordul unui vaporeș, fără ca nimeni să îndrăznească să înfrunte aceste creaturi de temut, învăluite într-o putoare insuportabilă și în nori de muște... Atunci Colbert pune jandarmii la diferite ieșiri de pe fluviu, iar ocnașii vor muri în fundături. Dar în secolul al XVIII-lea se acoperă douăzeci și șase de kilometri de canale, și asta chiar în ajunul Revoluției. Nu-ți spune nimic?”

„Oh, știți, asta...”

„Fiindcă vin la putere oameni noi, care știu ceva ce oamenii dinainte nu știau. Napoleon trimite echipe de oameni să înainteze în întuneric, printre dejecțiile omenești ale metropolei. Cine a avut curajul să lucreze pe-acolo în vremea aceea a găsit multe lucruri.

Inele, aur, lanțuri, bijuterii; câte nu căzuseră, cine știe de unde, în galeriile alea. Oameni care aveau curajul să înghită ceea ce găseau, pentru ca apoi, ieșind, să ia un laxativ și să devină bogați. Și s-a descoperit că multe case aveau o trecere subterană care ducea direct la hazna.”

„*Ça, alors...*”

„Într-o perioadă în care oala de noapte ți-o deșertai pe fereastră? Și de ce s-au găsit, încă de pe atunci, haznale cu un fel de trotuar lateral și cu inele de fier zidite, ca să poți să te agăți? Aceste pasaje corespund acelor *tapis francs* unde vagabonzii — *la pègre*, cum se zicea pe atunci — se adunau, iar dacă venea poliția se putea fugi și veni înapoi pe altă parte.”

„Istorii de fapt divers...”

„Nu zău? Pe cine încerci dumneata să aperi? Sub Napoleon al III-lea, baronul Haussmann a obligat prin lege toate casele din Paris să-și construiască un rezervor autonom, și apoi un coridor subteran care să ducă la haznaua generală... O galerie de doi metri treizeci înălțime și un metru treizeci lățime. Iți dai seama? Fiecare casă din Paris legată printr-un coridor subteran cu haznalele. Și știi cât sunt de lungi astăzi haznalele din Paris? Două mii de kilometri, și pe mai multe straturi sau nivele. Și totul a început cu cel care a proiectat la Heidelberg aceste grădini...”

„Ei, și?”

„Văd că chiar nu vrei să vorbești. Și totuși, dumneata știi un lucru pe care nu vrei să mi-l spui.”

„Vă rog, lăsați-mă, e deja târziu, sunt așteptat la o reuniune.”

Zgomot de pași.

Nu pricepeam încotro bătea Salon. M-am uitat în jur, strâns cum eram între zidul de piatră și deschiderea urechii, și m-am simțit în subsol, stând la rândul meu sub o boltă, și mi s-a părut că pâlnia aceluia canal fonurgic nu era altceva decât capătul unei coborâri în niște coridoare obscure ce duceau către centrul pământului, furnicând de Nibelungi. Am simțit că mă ia cu frig. Tocmai mă depărtam, când am auzit o voce : „Veniți. Suntem gata să-ncepem. În sala secretă. Chemați-i pe ceilalți”.

Această Lînă de Aur este păzită de un Dragon cu trei capete, al cărui prim cap iese din ape, al doilea din pămînt și al treilea din aer. E nevoie neapărat ca aceste trei capete să sfîrșească într-un singur Dragon, foarte puternic, care să-i devore pe toți ceilalți Dragoni.

(Jean d'Espagnet, *Arcanum Hermeticae Philosophiae* Opus, 1923, 133)

Mi-am regăsit grupul meu. I-am spus lui Agliè că am auzit pe careva pomenind, de o întrunire.

„Ah”, spuse Agliè, „Sîntem curioși! Dar te înțeleg. Dacă intri mai adînc în misterele hermetice, o să vrei să știi totul despre ele. Ei bine, astă seară ar trebui să aibă loc, din cîte știu eu, inițierea unui nou membru al Ordinului Rozei-Cruce Antic și Acceptat”.

„Putem vedea și noi ?” întrebă Garamond.

„Nu se poate. Nu trebuie. N-ar trebui. N-am putea. Dar o să facem ca personajele acelea din mitul grecesc, care au văzut ceea ce nu trebuia, și vom înfrunta mînia zeilor. Vă permit să aruncați o privire”. Ne puse să urcăm o scară strîmtă pînă la un coridor întunecos, trase o perdea, și de la o fereastră închisă puturăm arunca o privire în sala de dedesubt, luminată de vase cu jeratic arzînd. Pereții erau tapisați cu damasc, brodat cu flori de crin, iar în fund se înălța un tron acoperit cu un baldachin aurit. Pe laturile tronului, modelate în carton, sau în material plastic, puse pe două trepieduri, un soare și o lună, cam necizelate ca factură, dar acoperite cu staniol sau cu foite de metal, bineînțelele de aur și de argint, și de un oarecare efect, pentru că fiecare dintre aștrii luminători era direct însuflețit de flăcările unui grătar cu jeratic. Deasupra baldachinului atîrna din tavan o stea uriașă, scânteind de pietre prețioase, sau fabricate din sticlă. Tavanul era îmbrăcat în damasc albastru deschis, presărat cu stele mari argintii.

În fața tronului, o masă lungă împodobită cu palmieri, pe care era depusă o spadă, și imediat în fața mesei un leu împăiat, cu fălcile căscate. Cineva îi pusese dinainte, evident, un becuț roșu în interiorul capului, pentru că ochii îi străluceau incandescenti, iar gura părea că scoate flăcări. M-am gîndit că trebuia să fie aici mîna domnului Salon, și mi-am dat în fine seama la care anume clienți ciudați făcea el aluzie în ziua aceea, în mina de la München.

La masă ședea Bramanti îmbrăcat ceremonios într-o tunică purpurie, cu broderii verzi, o rasă albă cu franjuri de aur, o cruce scînteind pe piept, și pe cap avînd un fel de mitră, ornată cu un panaș alb cu roșu. În fața lui, cu o sobrietate hieratică pe figuri, vreo douăzeci de persoane, tot în tunici purpurii, dar fără podoabe. Toți purtau pe piept ceva aurit, pe care mi s-a părut că-l recunosc. Mi-am amintit de un portret renașentist, cu un nas mare habsburgic, de mielul acela ciudat, cu picioarele atîrnînd, spînzurat de mijloc. Cei de acolo erau deci împodobiți cu o imitație acceptabilă a Lîinii de Aur.

Bramanti vorbea, cu brațele înălțate, ca și cum ar fi rostit o litanie, iar asistența îi răspundea din cînd în cînd. Apoi Bramanti ridică spada și toți traseră din tunică cîte un știlet, sau un coup-papier, și-l ridicară în sus. Dar atunci Agliè lăsă perdeaua în jos. Văzusem prea mult.

Ne-am depărtat (cu pași de Panteră Roz, cum preciză Diotallevi, din cale afară de informat asupra perversiunilor lumii contemporane), și am ajuns din nou în grădină, suflînd cam din greu.

Garamond era aiurit. „Dar sînt... masoni ?”

„Ei”, zise Agliè, „ce va să zică masoni? Sînt adepții unui ordin cavaleresc, care se raportează la Roza-Cruceeni și indirect la Templieri”.

„Dar toate astea n-au legătură cu masoneria ?” mai întrebă Garamond.

„Dacă e ceva în comun cu masoneria în ceea ce ați văzut, e faptul că și ritualul lui Bramanti e un hobby pentru liber-profesioniștii și politicienii de provincie. Dar așa a fost încă de la început: masoneria a fost o speculație sălcie asupra legendei templierilor. Asta însă e o caricatură a caricaturii. Numai că domnii aceia o iau teribil în serios. Vai! Lumea mișună de rozicrucieni și de templieriști ca ăștia pe care i-ați văzut astă-seară. Nu de la ăștia trebuie să ne așteptăm la vreo revelație, chiar dacă printre ei s-ar putea găsi un inițiat demn de încredere.”

„Dar, oricum”, întrebă Belbo, și fără ironie, fără neîncredere, ca și cum întrebarea îl privea personal, „oricum, dumneavoastră îi frecvențați. În cine credeți... în cine ați crede, mă iertați, dintre toți aceștia?”

„În nici unul, bineînțeles. Arăt eu a individ credul? Îi privesc cu răceala, cu înțelegerea, cu interesul cu care un teolog poate să privească mulțimile napolitane care urlă așteptînd miracolul sfîntului Ghenarie. Mulțimile acelea mărturisesc o credință, o nevoie profundă, iar teologul se învârte printre toți oamenii aceea asudați și băloși pentru că ar putea să-l întâlnească printre ei pe sfîntul ce se ignoră, pe purtătorul unui adevăr superior, capabil într-o zi să arunce lumină asupra misterului preasfîntei treimi. Dar sfînta treime nu e sfîntul Ghenarie.”

Nu-l puteai prinde. Nu știam cum să definesc scepticismul lui ermetic, cinismul lui liturgic, acea superioară lipsă de credință ce-i determina să recunoască demnitatea oricărei superstiții pe care o disprețuia.

„E simplu”, îi răspundea el lui Belbo, „dacă Templierii, cei adevărați, au lăsat un secret și au instituit o continuitate, va trebui chiar să se meargă în căutarea lor, în mediile în care

ei ar putea să se ascundă mai ușor, unde poate că ei înșiși inventează rituri și mituri ca să se miște neobservați ca peștele în apă. Ce face poliția atunci când îl caută pe evadatul sublim, pe geniul răului? Scotocește prin mediile joase, prin barurile rău famate unde se învârt de obicei găinarii de mică anvergură, care nu vor ajunge niciodată să conceapă crimele în stil mare ale celui căutat. Ce face strategul terorii pentru a-și recruta propriii acoliți viitori, și a se întâlni cu ai săi, și a-i recunoaște? Umblă prin locurile de întâlnire ale așa-zișilor subversivi, unde atâția și atâția, care nu vor fi niciodată astfel, din lipsă de temperament, mimează pe față presupusele comportamente ale idolilor lor. Se caută oare lumina pierdută pe la incendii sau mai degrabă prin câte-o pădurice, unde, după ce a ars totul în flăcări, flăcările pâlâie pe sub tufișuri, putregaiuri, printre frunzele pe jumătate arse? Și unde ar putea să se deghizeze mai bine adevăratul Templier, dacă nu în mulțimea caricaturilor lui?”

Considerăm societăți druidice prin definiție societățile care afirmă că sînt druidice prin denumire sau prin scopuri, și care conferă inițieri ce se reclamă de la druidism.

(M. Raoult, *Les druides. Les sociétés initiatiques celtes contemporaines*, Paris, Rocher, 1933. p. 18.)

Se apropia miezul nopții și, după programul lui Agliè, ne aștepta cea de a doua surpriză a serii. Am părăsit grădinile castelului și ne-am reluat călătoria printre coline.

După trei sferturi de oră de drum, Agliè, parca cele două mașini la marginea unui desiș. Trebuia să străbatem un crîng, ne spusese el, ca să ajungem la o rariște, și nu existau nici drumuri nici poteci.

Înaintam, pe o pantă în urcuș, împotmolindu-ne prin pădurice: nu plouase, dar pantofii lunecau pe un strat de frunze putrede și de rădăcini lipicioase. Agliè aprindea cînd și cînd o lanternă ca să descopere locuri pe unde se putea trece, dar o stingea imediat, fiindcă — spunea el — nu trebuia să ne semnalăm prezența celor care oficiau. Diotallevi încercă la un moment dat să comenteze ceva, nu-mi mai amintesc bine ce, cred că o evoca pe Scufița Roșie, dar Agliè, cu voce încordată, îl rugă să se abțină.

În timp ce eram aproape să ieșim din crîng, am început să auzim voci îndepărtate. În sfîrșit ajunserăm la marginile rariștii care acum apărea luminată de luciri slabe, ca niște torțe, sau poate lumînări care pîlpîiau aproape jos, pe pămînt, niște scînteieri slabe și argintii, ca și cum o substanță gazoasă ar fi ars cu un fel de răceală chimică în baloane de săpun ce pluteau pe deasupra ierburilor. Agliè ne spuse să ne oprim în locul acela, încă adăpostit de tufișuri, și să așteptăm, fără să ne vadă cineva.

„Peste puțin timp or să vină pretesele. Druidesele, adică. E vorba de o invocare a marii fecioare cosmice Mikil — Sfîntul Mihail reprezintă o adaptare populară creștină a ei; nu întîmplător sfîntul Mihail e un înger, deci un androgin, și a putut lua locul unei divinități feminine...”

„De unde vin ?” șopti Diotallevi.

„Din diferite locuri, din Normandia, din Norvegia, din Irlanda... Evenimentul e oarecum singular, iar zona aceasta e potrivită pentru rit”.

„De ce ?” întrebă Garamond.

„Pentru că unele locuri, sînt mai magice decît altele”.

„Dar ce sînt ele... în viața de toate zilele ?” mai întrebă Garamond.

„Persoane obișnuite. Dactilografe, funcționare la asigurări, poete. Persoane pe care le-ai putea întîlni mîine fără să le recunoști”.

Acum întrezăream o mică mulțime care se îndrepta grăbit spre mijlocul rariștii. Am înțeles că luminile reci pe care le văzusem erau niște lămpașe mici pe care pretesele le purtau în mîină, și mi se păruse că erau chiar deasupra ierbii pentru că rariștea era în vîrfurile unei movile, iar de departe zărisem în întuneric druidesele care, urcînd dinspre vale, apăreau pe marginea de sus a micului platou. Erau îmbrăcate cu tunici largi albe, care unduiau în vîntul ușor. Ele se aranjă în cerc, iar în centru se plasă trei oficiante.

„Sînt cele trei *hallowines*, din Lisieux, din Clonmacnois și din Pino Torinese”, spuse Agliè. Belbo întrebă de ce tocmai acestea, iar Agliè dădu din umeri: „Liniște, să așteptăm. Nu pot să vă rezum în trei cuvinte ritualul și ierarhia magiei nordice. Mulțumiți-vă cu ceea ce vă spun. Dacă nu vă spun mai mult înseamnă că nu știu sau... nu pot s-o spun. Trebuie să respect anumite restricții impuse...”

Am remarcat în mijlocul luminișului o grămadă de pietre, ce aduceau oarecum cu un dolmen. Probabil că luminișul fusese ales chiar pentru prezența acelor pietre. Una dintre oficiante se urcă pe acel dolmen și suflă într-o trîmbiță. Părea chiar mai mult decît ceea ce văzusem cu cîteva ore mai înainte, o bucină ca pentru marșul triumfal din Aida. Dar scotea un sunet înăbușit și nocturn, venit parcă din depărtări. Belbo mi-a atins brațul : „Asta e *ramsinga*, trîmbița misticilor indieni Thugs lângă banianul sacru...”

Am fost nedelicat. Nu mi-am dat seama că glumea, tocmai ca să respingă alte analogii asemănătoare, și am înfipt cuțitul în rană : „Desigur, ar fi mult mai puțin sugestiv cu genisul”, am spus.

Belbo aprobă din cap. „Mă aflu aici tocmai pentru că n-au nevoie de genis”, spuse. Mă întreb dacă nu cumva el a început chiar din seara aceea să întrevadă legătura dintre visele lui și ceea ce i se întîmpla în lunile respective.

Agliè nu urmărise discuția noastră, dar ne auzise șușotind. „Nu e vorba de o vestire sau de o chemare”, spuse, „ci de un fel de ultrasunet pentru a stabili contactul cu undele subterane. Uitați-vă, acum druidesele se țin de mîină în cerc. Creează un fel de acumulator viu pentru a culege și concentra vibrațiile telurice. Acum ar trebui să apară norul...”

„Ce nor?” am întreat eu, șoptit.

„Tradiția îl numește norul verde. Așteptați...”

Nu credeam că voi vedea nici un nor verde. Dar aproape imediat, de la pămînt se ridică o negură pufoasă - o ceață, aș fi numit-o, dacă ar fi fost uniformă și masivă. Era o formațiune de ghemotoace, care se închea într-un punct și apoi, mișcată de vînt, se ridica în pale ca un fuior de vată de zahăr, se deplasa plutind în aer și se ducea să se strîngă la un loc în alt punct al pajiștii. Efectul era singular, cînd și cînd apăreau prin ea arborii din fund, uneori totul se confunda într-un abur albicios, alteori ghemotocul masiv fumega în mijlocul poienii, ascunzînd vederii noastre ceea ce se întîmpla și lăsînd degajate

marginile și cerul, unde continua să strălucească luna. Mișcările palelor destrămate ale norului erau bruște, neașteptate, ca și cum ar fi ascultat de impulsul unei suflări capricioase.

M-am gândit la un artificiu chimic, apoi am reflectat: ne aflam la circa șase sute de metri altitudine, deci era posibil să fie vorba de nori adevărați. Prevăzuți de ritual, evocați? Poate că nu, însă oficiantele calculaseră că pe ridicătura aceea, în împrejurări favorabile, se puteau forma acele mase noroase hieratice la suprafața pământului.

Era greu să te sustragi farmecului acestei scene, mai ales că veșmintele oficiantelor se amalgamau cu albeața fuioarelor de fum, iar figurile lor păreau să iasă din acea negură lăptoasă și să reintre în ea, ca și cum ea le-ar fi dat naștere.

A existat un moment în care norul a invadat tot centrul pajiștii și câteva zdrențe, care urcau răsucindu-se, au ascuns aproape de tot luna, totuși nu chiar atât cât să întunece poiana, care rămânea luminată pe margini. Atunci văzurăm o druidesă ieșind din nor și alergând către pădure, urlând, cu brațele întinse înaintea, încât am crezut că ne descoperise și că ne azvârlea blesteme. Dar, ajunsă la câțiva metri de noi, își schimbă direcția și începu să alerge în cerc în jurul nebuloasei, dispăru către stânga în albeață, ca să apară în dreapta după câteva minute, din nou ajunse foarte aproape de noi și am putut să-i văd fața. Era o sibilă cu un nas mare, dantesc deasupra tăieturii subțiri a unei guri ca o crăpătură ce se deschidea ca o floare subacvatică, lipsită de dinți, afară de doi incisivi și un canin asimetric. Ochii îi erau mobili, rapaci, sfredelitori. Am auzit, sau mi se păru că aud, sau cred că-mi amintesc că am auzit — și suprapun acelei amintiri altele —, laolaltă cu niște cuvinte care atunci mi se părură în gaelică, niște invocații într-un soi de latină, ceva cum ar fi „o pegnia (oh, e oh! intus!) et eee uluma!!!” și dintr-odată ceața aproape dispăru, rariștea rămase ca-n palmă și văzui că fusese invadată de o turmă de porci, cu gâtul lor scurt înconjurat de câte-o legătură de mere verzi. Druidesa care sunase din trâmbiță, aflată încă sus pe dolmen, ținea în mână un cuțit.

„Hai să mergem”, zise Agliè, scurt. „S-a terminat.”

Mi-am dat seama, auzindu-l, că norul era acum deasupra noastră și în jurul nostru, și aproape că nu-i mai zăream pe cei de lângă mine.

„Cum adică s-a terminat ?” zise Garamond. „Mi se pare că ce-i mai bun abia acum începe !”

„S-a terminat ceea ce puteați să vedeți dumneavoastră. Nu se poate. Să respectăm ritul. Hai să mergem.”

Intră din nou în pădure, repede absorbit de umezeala ce ne învăluia. O pornirăm dîrdîind ușor, alunecînd pe stratul de frunze putrede, gîfîind și în dezordine ca o armată în fugă. Ne reîntîlnirăm pe șosea. Puteam ajunge la Milano în mai puțin de două ore. Înainte de a urca în mașina lui, cu Garamond, Agliè ne salută : „Mă veți scuza că am întrerupt spectacolul. Am vrut să vă duc să cunoașteți ceva, anumiți oameni care trăiesc în jurul nostru, și pentru care în fond lucrați acum și dumneavoastră. Dar nu se putea vedea mai mult. Cînd am fost informat despre acest eveniment, a trebuit să promit că n-o să tulbur ceremonia. Prezența noastră ar fi influențat negativ fazele următoare.”

„Dar porcii ? Și acum ce se întâmplă ?” întreabă Belbo.

„Ceea ce puteam să spun, am spus”.

„La ce ie face să te gîndești peștele ăla ?” „La alți pești”. „La ce te fac să te gîndești ceilalți pești?” „La alți pești”.

(Joseph Heller, *Cath 22*, New York, Simon & Schuster, 1961, XXVII)

M-am întors din Piemont cu multe remușcări. Dar, cum am revăzut-o pe Lia, am uitat toate dorințele care trecuseră pe lângă mine.

Cu toate acestea, acea călătorie îmi lăsase alte urme, iar acum găsesc îngrijorător faptul că atunci nu le-am dat atenție. Puneam în ordine, definitiv capitol cu capitol, imaginile pentru istoria metalelor și nu mai reușeam să mă sustrag demonului asemănării, cum mi se mai întâmplase și la Rio. Ce diferență era între soba aceasta cilindrică a lui Réaumur, 1750, această cameră caldă pentru clocirea ouălor și acest atanor din secolul al XVII-lea, pîntec matern, uter obscur pentru clocirea a cine știe căror metale mistice? Era ca și cum Deutsches Museum ar fi fost instalat în castelul piemontez pe care-l vizitasem cu o săptămîină în urmă.

Îmi era tot mai greu să deslușesc lumea magiei de ceea ce astăzi numim universul preciziei. Personagii pe care le studiasem la școală drept purtători ai luminii matematice și fizice, le regăseam acum în mijlocul tenebrei superstiției, și descopeream că lucraseră cu un picior în Cabală și cu unul în laborator. Oare reciteam acum întreaga istorie prin ochii diabolicilor noștri? Dar apoi, descopeream texte situate în afara oricăror îndoieli, care-mi relatau cum fizicienii pozitiviști, abia ieșiți din universitate se duceau să se-ncurce pe la ședințe mediumnice și cenacluri astrologice și cum Newton ajunsese la legile gravitației universale deoarece credea că există forțe oculte (îmi aminteam de explorările lui în cosmologia rosa-cruceană).

Îmi făcusem din incredulitate o datorie științifică, însă acum eram nevoit să nu mă mai încred nici măcar în maestrul ce mă învățaseră să devin incredul.

Mi-am spus: sunt ca Amparo, nu cred, dar cad în plasă. Și mă surprindeam reflectând la faptul că, în fond, marea piramidă era într-adevăr înaltă de a miliarda parte a distanței Pământ — Soare, sau că într-adevăr se conturau niște analogii între mitologia celtică și mitologia amerindiană. Și începeam să interoghez tot ce mă înconjură, casele, firmele magazinelor, norii de pe cer și gravurile din biblioteci, ca ele să-mi relateze nu istoria lor, ci o altă istorie, pe care, desigur, o purtau ascunsă, dar, în definitiv, o dezvăluiau din cauza și în virtutea misterioaselor asemănări dintre ele.

M-a salvat Lia, cel puțin pe moment.

Îi povestisem totul (sau aproape totul) despre vizita în Piemont, și seară de seară mă întorceam acasă cu alte noutăți curioase, de adăugat la fișierul meu cu date încrucișate. Ea comenta : „Mănâncă, ești slab ca un cui”. Într-o seară se așezase lângă biroul meu, își despărțise ciuful din mijlocul frunții ca să mă privească drept în ochi și-și pusese mâinile în poală ca o gospodină. Nu se mai așezase niciodată așa, depărtând picioarele, cu fusta întinsă de la un genunchi la celălalt. Am crezut că era o poză nu prea reușită. Dar pe urmă i-am observat fața, și mi se părea mai luminoasă, inundată de un colorit tandru. Am ascultat-o — nici eu nu știam însă de ce — cu respect.

„Pim”, îmi spusese ea, „nu-mi place felul în care trăiești tu povestea asta cu editura Manuzio. Mai înainte culegeai date cum culegi scoici. Acum parcă-ți notezi numere la Loto”.

„Asta-i numai pentru că mă distrez mai mult în felul ăsta.”

„Nu te distrezi, ești pasionat, asta-i altceva. Fii atent, ăia or să te îmbolnăvească.”

„Acum să nu exagerăm. Cel mult, ei sunt bolnavi, doar nu devii bolnav dacă ești infirmier la ospiciu.”

„Asta rămâne de demonstrat.”

„Știi că niciodată nu m-am încrezut în analogii. Acum mă găsesc într-un banchet de analogii, o Coney Island, un întâi Mai la Moscova, un An Sfânt al analogiilor, îmi dau seama că unele sunt mai bune decât altele și mă întreb dacă nu cumva există cu adevărat vreun motiv.”

„Pim”, îmi spusese Lia, „ți-am văzut fișele, pentru că eu trebuie să le repun în ordine. Orice lucru descoperă diabolicii tăi este deja aici, uită-te bine” — și-și bătea pântecul, șoldurile, coapsele și fruntea.

Așezată așa, cu picioarele depărtate întinzându-i fusta, din față părea o doică solidă și înfloritoare — ea, atât de fină și de elastică —, fiindcă o înțelepciune calmă o ilumina cu o autoritate matriarhală...

„Pim, nu există arhetipuri, există trupul. Înăuntru, în burtă, e bine, pentru că acolo crește copilul, acolo intră cocoșelul tău foarte bucuros și acolo coboară mâncarea bună și gustoasă, și de aceea sunt frumoase și importante peștera, ungherul ascuns, nișa, subteranul, până și labirintul, care-i făcut după chipul bunelor și sfintelor noastre măruntaie, iar când cineva vrea să inventeze ceva important, îl face să vină de-acolo, pentru că de-acolo ai venit și tu în ziua în care te-ai născut, iar fertilitatea e întotdeauna într-o groapă, în care ceva mai întâi putrezește și apoi, iacătă, un chinez mititel, un curmal, un baobab. Dar sus e mai bine decât jos, pentru că dacă stai cu capul în jos îți vine sângele în cap, pentru că picioarele put, iar părul mai puțin, pentru că-i mai bine să te urci într-un pom și să culegi fructe decât să ajungi sub pământ să îngrași viermii, pentru că rar te doare când te atingi de sus (numai când ești în pod), iar de obicei te doare când cazi pe jos, și iată de ce susul e angelic, iar josul e diabolic. Dar așa cum e adevărat ce-am spus mai

înainte despre burtica mea, adevărate sunt amândouă lucrurile, e bun josul și înlăuntrul, într-un sens, iar în altul e bun susul și ce-i afară, și n-are nici o legătură cu spiritul lui Mercur și cu contradicția universală. Focul ține de cald și frigul îți dă bronhopneumonie, mai ales dacă ești un învățat de acum patru mii de ani, deci focul are virtuți misterioase, asta și pentru că-ți face puiul fript. Dar frigul conservă același pui, iar focul, dacă-l atingi, îți face o bășică uite-atât de mare, așa că dacă te gândești la un lucru care se păstrează de milenii, cum e înțelepciunea, trebuie s-o gândești pe un munte, sus, (și am văzut că e bine), dar într-o cavernă (ceea ce, la fel, e bine) și la frigul etern al zăpezilor tibetane (ceea ce e foarte bine). Iar pe urmă, dacă vrei să știi de ce înțelepciunea vine din orient și nu din Alpii elvețieni, este pentru că trupul strămoșilor tăi, dimineața, când se deștepta și era încă întuneric, privea către est sperând să răsară soarele și să nu plouă, fir-ar al naibii de guvern”

„Da, mămico”.

„Bineînțeles că da, puiul mamei. Soarele e bun pentru că face bine corpului, și pentru că are bunul simț să reapară în fiecare zi, deci e bun tot ceea ce se reîntoarce, nu ceea ce trece și se duce și cine apucă, bine, cine nu, nu. Modul cel mai plăcut de a te întoarce acolo pe unde ai trecut, fără să faci de două ori același drum, este să mergi în cerc. Și cum unicul dobitoc care se încolățește în formă de cerc este șarpele, iată explicația atîtor culte și mituri ale șarpelui, fiindcă e foarte dificil să reprezinți întoarcerea soarelui încovrigînd un hipopotam. Dincolo de aceasta, dacă trebuie să faci o ceremonie pentru invocarea soarelui, îți convine să te miști în cerc pentru că dacă te miști în linie dreaptă te îndepărtezi de casă și ceremonia trebuie să fie foarte scurtă și pe de altă parte cercul e structura cea mai comodă pentru un ritual; acest lucru îl știi și cei care înghit flăcări în piețe, pentru că în cerc toți îl văd la fel de bine pe cel care stă în centru, în timp ce dacă un întreg trib s-ar așeza în linie dreaptă ca un escadron de soldați, cei de la distanță n-ar vedea, și iată pentru ce cercul, mișcarea de rotație și întoarcerea ciclică sînt fundamentale în orice cult și în orice ritual.”

„Da, mamă”.

„Sigur că da. Și acum să trecem la numerele magice care plac atîta autorilor tăi. Unu ești tu care nu ești doi, unul e ce ai tu acolo mic și drăgălaș,” una e ce am eu acolo mică și drăgălașă, și cîte una sînt nasul și inima și deci vezi cîte lucruri importante sînt unice. Și doi sînt ochii, urechile, nările, sâni mei și oușoarele tale, picioarele, brațele și fesele. Trei e mai magic decît toate pentru că trupul nostru nu-l cunoaște, nu avem nimic care să fie trei lucruri, și ar trebui să fie un număr foarte misterios pe care-l atribuim lui Dumnezeu, în orice loc am trăi. Dar, dacă te gândești, eu am un singur lucrușor și tu un singur lucrușor — stai cuminte și nu face glume proaste — iar dacă punem aceste două lucrușoare la un loc, iese un lucrușor nou și devenim trei. Așa-i că ne trebuie un profesor universitar ca să descopere că toate popoarele au structuri ternare, trinități și lucruri de felul ăsta? Păi religiile doar nu le făceau cu computerul, erau toți oameni unul și unul, care făceau treaba aia cum se cade, iar toate structurile ternare nu sînt un mister, sînt povestea a ceea ce faci tu, a ceea ce făceau ei. Dar două brațe și două picioare fac patru, și iată că patru e tot așa, un număr frumos, mai ales dacă te gândești că animalele au patru labe și tot în patru labe

merg copiii mici, cum știa și Sfinxul. Cinci — să nu mai vorbim, sînt degetele de la mînă, iar cu două mîini ai numărul acela sacru care e zece, și se înțelege că pîna și poruncile sînt zece, altfel, dacă ar fi douăsprezece, cînd preotul zice unu, doi trei și arată pe degete, cînd ajunge la ultimele două trebuie să împrumute și mîna paracliserului. Acum ia trupul și socotește toate cele care cresc din trunchi, brațe, picioare cap și penis sînt șase, dar pentru femeie șapte, de-aia mi se pare că printre autorii tăi șase n-a fost deloc luat în serios decît ca dublu al lui trei, pentru că merge numai pentru bărbați, care nu au nici un șapte, iar fiindcă comandă ei, preferă să-l vadă ca număr sacru, uitînd că și țîțele mele ies în afară, însă răbdare. Opt — doamne, nu avem nici un opt... ba nu, așteaptă, dacă brațele și picioarele nu le socotim cîte unul, ci două cîte două, datorită coatelor și genunchilor, avem opt oase cît se poate de lungi care se bălăngănesc în afară, și ia-le pe-astea două plus trunchiul și ai nouă, care dacă mai pui și capul, fac zece. Și tot așa, dacă te învîrți în jurul trupului, scoți din el toate numerele cîte le vrei, gîndește-te numai la găuri”.

„La găuri?”

„Da, cîte găuri are trupul tău ?”

„Ei bine...”, număram eu. „Ochi nări urechi gură fund, fac opt”.

„Vezi? Încă un motiv pentru care opt e un număr frumos. Dar eu am nouă ! Iar cu a noua te fac să vii pe lume, și iată de ce nouă e mai divin decît opt! Vrei și explicația altor figuri recurente? Vrei anatomia menhirelor tale, despre care autorii tăi vorbesc întruna? Stăm în picioare ziua și culcați noaptea — pînă și cocoșelul tău, nu, să nu-mi spui ce face noaptea, fapt e că lucrează stînd drept și se odihnește culcat. Și deci poziția verticală e viața, și e în raport cu soarele, iar obeliscurile se înalță în sus ca arborii, în timp ce statul pe orizontală și noaptea sunt somn și deci moarte, iar toți adoră menhire, piramide, coloane și nimeni nu adoră balcoane și balustrade. Ai auzit vreodată vorbindu-se de vreun cult arhaic al rampei sacre? Vezi? Și asta pentru că nici corpul nu-ți permite, dacă adori o piatră verticală, chiar dacă sunteți mulți, o vedeți toți, dacă însă adori un lucru orizontal îl văd numai cei din primul rînd, iar ceilalți împing, zicînd și eu, și eu, și nu-i un spectacol de laudă pentru o ceremonie magică...”

„Dar fluviile...”

„Fluviile, nu pentru că sunt orizontale, ci pentru că e apă în ele, și n-o să vrei să-ți explic raportul dintre apă și corp... Ei, în sfârșit, așa suntem făcuți, cu corpul ăsta, toți, și de asta elaborăm aceleași simboluri la milioane de kilometri distanță și categoric că totul se aseamănă, și acum vezi că persoanele cu glagorie-n cap, dacă văd cuptorul alchimistului, închis bine peste tot și cald pe dinăuntru, se gîndesc la burta mamei care face copilul, și numai diabolicii tăi, invers, văd Fecioara pregătindu-se să nască pruncul și se gîndesc că-i o aluzie la cuptorul alchimistului. Astfel că au petrecut mii de ani căutând un mesaj, cînd totul era chiar sub nasul lor, ajungea să se uite în oglindă.”

„Tu-mi spui întotdeauna adevărul. Tu ești Minele meu, care nu-i altul decît Sinele meu văzut de Tine. Vreau să descopăr toate secretele arhetipale ale trupului.”

În seara aceea am inaugurat expresia „a face arhetipuri”, pentru a indica momentele noastre de tandrețe.

În timp ce eu mă lăsam în voia somnului, Lia mă atinse pe un umăr.

„Uitasem”, spuse ea, „sunt însărcinată”.

Ar fi trebuit s-o ascult pe Lia. Vorbea cu înțelepciunea cuiva care știe unde se naște viața. Abătându-ne prin subteranele Agartthei, prin piramida lui Isis Dezvăluită, noi intraserăm în Geburah, sefirotul terorii, momentul în care mânia se face simțită în lume. Nu mă lăsasem sedus, nici măcar pentru o clipă, de gândul Sophiei? Spune Moses Cordovero că Femininul e la stânga și că toate direcțiile lui țin de Geburah... Afară numai dacă bărbatul nu pune în lucrare aceste tendințe pentru a-și împodobi Mireasa și, îmblânzindu-le, nu le face să se îndrepte spre bine. Cum s-ar zice, orice dorință trebuie să rămână în propriile-i limite. Altfel Geburah devine Severitatea, aparența obscură, universul demonilor.

Disciplinarea dorinței... Așa făcusem în cortul umbanda, cântasem la *agogo*, participasem la spectacol de partea orchestrei și mă sustrăsesem transei. Și așa făcusem și cu Lia, rostuisem dorința ca un omagiu adus Soției și fusesem răsplătit în adâncul rărunchilor mei, sămânța mea fusese binecuvântată.

Dar nu m-am priceput să perseverez. Aveam să fiu sedus de frumusețea lui Tiphereth.

Dacă visezi că locuiești într-un oraș nou și necunoscut înseamnă că vei muri în curând. Într-adevăr, altundeva locuiesc morții, anume nu se știe unde.

(Gerolamo Cardano, *Somniorum Synesiorum*, Basilea, 1562, 1, 58)

Dacă Geburah e sefirotul răului și al fricii, Tiphereth e sefirotul frumosului și al armoniei. Diotallevi spunea: e speculația iluminantă, pomul vieții, plăcerea, aparența purpurină. E acordul dintre Regulă și Libertate.

Iar anul acela a fost pentru noi anul plăcerii, al subversiunii ludice a marelui text al universului, în care s-au sărbătorit nupțiile Tradiției cu Mașina Electronică. Cream și ne și desfățam. A fost anul în care am inventat Planul.

Cel puțin pentru mine a fost, cu siguranță, un an fericit. Sarcina Liei se dezvolta cu tot calmul, între Garamond și agenția mea începeam să-mi duc existența fără restricții pecuniare, îmi păstrasem biroul din vechea fabrică de la periferie, dar reamenajaserăm apartamentul Liei.

Miraculoasa aventură a metalelor ajunsese acum în mâinile tipografilor și ale corectorilor. Și tocmai atunci domnul Garamond avusese ideea aceea genială a lui: „O istorie ilustrată a științelor magice și hermetice. Cu materialul care vine de la diabolici, cu competența pe care ați câștigat-o, cu consultarea aceluia om incredibil care este Agliè, în numai un anișor o să fiți în stare să înjghebați un volum format mare, patru sute de pagini ilustrate în întregime, cu planșe în culori de să-ți taie respirația. Reciclând parte din materialul iconografic de la *Istoria metalelor*”.

„Deh”, obiectam eu, „materialul diferă. Ce pot să fac cu fotografia unui ciclotron?”

„Ce poți să faci? Imaginație, Casaubon, imaginație! Ce anume se petrece în mașinile ale atomice, în pozitroanele alea megatronice, sau cum se mai numesc? Materia se face terci, îi pui niște șvaițer și-ți ies quarci, găuri negre, uraniu centrifugat sau mai știi eu ce! Magia devenita lucru, Hermes și Alchermes — în fine, voi sunteți cei care trebuie să-mi dați răspunsul. Aici, în stânga, gravura cu Paracelsus, domnul Abracadabra cu alambicurile lui, pe fond auriu, iar la dreapta quasarii, mixerul de apă grea, antimateria gravitațional-galactică, în fine, trebuie să fac eu totul? Magician nu-i ăla care nu înțelegea nimic și-ți

arunca praf în ochi, magician e omul de știință care a smuls secretele oculte ale materiei. Să descoperim miraculosul în jurul nostru, să facem lumea să creadă că la Monte Palomar se știe mai mult decât se spune pe față...”

Ca să mă încurajeze, îmi mări onorariile, în mod destul de simțitor. M-am avântat să descopăr miniaturi din *Liber Solis* a lui Trismosin, din *Liber Mutus* a lui Pseudo-Lullus. Umpleam clasoarele cu pentagrame, arbori sefirotici, decani, talismane. Băteam sălile cele mai uitate ale bibliotecilor, cumpăram zeci de volume de la acei librari care altădată vindeau revoluția culturală.

Mă mișcăm printre diabolici cu dezinvoltura unui psihiatru care ajunge să-și îndrăgească pacienții și găsește că adierile ce trec prin parcul secular al clinicii lui private sunt adevărate balsamuri. După un timp, începe să scrie pagini despre delir, apoi pagini delirante. Nu-și dă seama că bolnavii săi l-au sedus, crede că a devenit un artist. Așa s-a născut ideea Planului.

Diotallevi a fost de acord să intre în joc pentru că, în ceea ce-l privea, asta era ca o rugă. Cât despre Jacopo Belbo, am crezut că el se distrează, ca și mine. Abia acum înțeleg că nu avea parte de o bucurie adevărată. Participa ca unul care-și roade unghiile.

Altfel spus, juca pentru a găsi măcar una dintre adresele acelea false, sau acea scenă fără rampă, despre care vorbește în unul dintre fișierele lui, numit „Vis”. Niște teologii de substituție pentru un înger care n-avea să vină niciodată.

FILENAME: Vis

Nu-mi amintesc dacă mi s-a întâmplat să le visez unul în celălalt, sau dacă se succedă în cursul aceleiași nopți, sau dacă pur și simplu ele alternează unul cu altul.

Caut o femeie, o femeie pe care o cunosc, cu care am avut legături atât de intense, încât nici nu reușesc să mă dumiresc de ce le-am slăbit — eu, din vina mea, nemandându-i nici un semn. Mi se pare de neconceput că am lăsat să treacă atâta timp. Cu siguranță că pe ea o caut, ba mai mult, pe ele; femeia nu e una singură, sunt multe, pierdute toate în același fel, din inerția mea, și sunt cuprins de nesiguranță, și una mi-ar ajunge, pentru că asta o știu, am pierdut mult pierzându-le. De obicei nu găsesc, nu-l mai am, nu reușesc să mă hotărâsc să deschid agenda unde-i numărul de telefon, și chiar dacă o deschid, e ca și cum aș fi prezbiter, nu reușesc să citesc numele.

Știu unde stă ea sau, mai bine zis, nu știu care este locul, dar știu cum e, mi-amintesc clar o scară, un gang, un palier. Nu străbat orașul ca să regăsesc locul, sunt mai degrabă cuprins de un fel de teamă, de blocaj, continuu să mă perpelesc întrebându-mă de ce am îngăduit sau de ce am vrut ca acest raport să se stingă — fie și pentru faptul că am lipsit de la ultima întâlnire. Sunt sigur că ea așteaptă un telefon din partea mea. Dacă aș ști măcar cum se numește, știu perfect cine e, numai că nu reușesc să-i reconstitui chipul.

Pe alocuri, în starea de semiveghe care urmează, contest visul. Cătă de-ți amintește, cunoști și îți minte totul și îți-ai încheiat toate socotelile acelea, sau nici măcar nu le

începuseși. Nu există nimic despre care tu să nu știi unde e. Nu există nimic.

Rămâne bănuiala că am uitat nu știu ce lucru, că l-am lăsat printre pliurile solitudinii, așa cum uiți o bancnotă sau un bilet cu o informație prețioasă într-un minibuzunar al pantalonilor ori într-o jachetă veche, și numai într-un moment anume îți dai seama că acela era lucrul cel mai important, cel decisiv, unicul.

Cu privire la oraș am o imagine mai clară. E Parisul, eu mă aflu pe Rive Gauche, știu că trecând peste fluviu m-aș găsi într-o piață care ar putea fi Place des Vosges... nu, una mai deschisă, pentru că pe fundal se ridică un fel de Madeleine. După ce trec de piață, ocolind prin spatele templului, găsesc o stradă (e o librărie de anticar pe colț) care cotește curb la dreapta, într-un șir de străduțe, și mă aflu, bineînțeles, în Barrio Gotico din Barcelona. S-ar putea ieși într-o stradă foarte largă, plină de lumini, și acolo, pe strada aceea, îmi amintesc cu o evidență eidetică, pe dreapta, la capătul unei mici fundături, se află Teatrul.

Rămâne neclar ce anume se petrece în locul acela de desfătări, cu siguranță ceva ușuratic și de o veselie cam suspectă, un fel de strip-tease (de aceea nu îndrăznesc să cer informații), despre care știu deja destul ca să doresc să mă întorc acolo, plin de ațâțare. Dar degeaba, înspre Chatham Road străzile se încurcă.

Mă deștept cu izul acestei întâlniri ratate. Nu reușesc să mă-mpac cu gândul că nu știu ce anume am pierdut.

Câteodată, sunt într-o casă mare de țară. E spațioasă, dar eu știu că mai există o aripă, și nu știu cum să mai ajung la ea, ca și cum trecerile ar fi fost zidite. Și în acea altă aripă sunt camere peste camere, eu le-am văzut bine altădată, e imposibil să le fi visat într-un alt vis, cu mobile vechi și gravuri șterse, console cu mici teatre stil secolul al XVIII-lea, din carton decupat, canapele cu huse mari, brodate și rafturi cu cărți nenumărate, toate colecțiile anuale din *Jurnalul ilustrat al călătoriilor și al aventurilor pe uscat și pe mare*, nu-i adevărat că s-au ferfenițit de atâta citit și că mama le-a dat negustorului de vechituri. Mă întreb cine a încurcat coridoarele și scările, pentru că acolo aș fi vrut să-mi construiesc un *buen retiro* al meu, în mirosul acela de vechituri prețioase.

De ce oare nu pot să visez și eu examenul de bacalaureat, ca toată lumea?

Era un pătrat mare, cu latura de șase metri, pus în centrul sălii: suprafața îi era formată din multe cubulețe de lemn, de mărimea unor zaruri, unele mai mari decât altele și unite între ele prin fire subțiri. Pe fiecare față a acestor cuburi era lipit un pătrățel de hârtie, iar pe pătrățelele acelea erau scrise toate cuvintele limbii lor, la toate conjugările și declinările, dar fără nici o ordine... Elevii, la comanda lui, apucară fiecare câte una dintre cele patruzeci de manivele de fier care erau fixate pe laturile stativului și le imprimară o mișcare rapidă de rotație, modificând aranjarea cuvintelor. Profesorul ceru apoi ca treizeci și șase de elevi să citească șoptit diferite rânduri, așa cum apăreau pe stativ, și acolo unde găseau trei sau patru cuvinte consecutive care puteau constitui un fragment de frază, să le dicteze altor patru școlari...

(J. Swift, *Gulliver's Travels*, III, 5)

Cred că, tot brodând pe marginea visului său, Belbo se întorcea încă o dată la gândul ocaziei pierdute și la legământul lui de renunțare, din cauza faptului că nu știuse să prindă — dacă existase vreodată — Momentul. Planul căpăta contur pentru că el se resemnase să-și construiască momente fictive.

Îi cerusem nu știu ce text, iar el frunzărise pe masă într-un vraf de manuscrise rău puse, gata să cadă și fără nici un criteriu de volum sau de mărime, unele peste altele. Reperase textul pe care-l căuta și încercase să-l tragă, făcând ca restul să se prăbușească pe jos. Dosarele se deschiseseră și foile scăpaseră afară din copertele lor nesigure.

„Nu puteați începe prin a lua și a muta jumătate din teanc?” am întrebat eu. Întrebare fără rost: așa făcea întotdeauna.

Și răspundea invariabil „O să le adune Gudrun diseară. Trebuie să aibă o misiune în viață, altfel își pierde propria-i identitate”.

De data asta însă eram interesat personal de salvarea manuscriselor, pentru că acum făceam parte din editură; „Dar Gudrun nu-i în stare să le reaseze, o să pună foile greșit, în alte dosare decât trebuie”.

„Dacă te-ar auzi Diotallevi, ar exulta. Or să iasă cărți diferite, eclectic, întâmplătoare. E în stilul diabolicilor.”

„Dar o să ne trezim în situația cabaliștilor. Milenii întregi până să găsim combinația care trebuie. Dumneavoastră o puneți pur și simplu pe Gudrun în ipostaza maimuței care bate o veșnicie la mașina de scris. Deosebirea e numai de durată. În termeni de evoluție n-o să câștigăm nimic. Nu există vreun program care să-i permită lui Abulafia să facă treaba asta?”

Între timp intrase Diotallevi.

„Sigur că există”, zisese Belbo, „și, teoretic, permite introducerea a două mii de date. Doar să ai chef să le scrii. Zi că sunt versuri din poezii posibile. Programul te întreabă câte versuri trebuie să aibă poezia, dumneata hotărăști, zece, douăzeci, o sută. Apoi programul ia din ceasul intern al computerului numărul de secunde și-l randomizează, cu alte cuvinte, scoate din el o formulă de combinare mereu nouă. Din zece versuri poți obține mii și mii de poeme întâmplătoare. Ieri am introdus niște versuri de tipul *freamătă teii răcoroși, am pleoapele grele, dacă aspidistra ar vrea, iată, îți dăruiesc viața* etc. Iată niște rezultate”.

Număr nopțile, sună sistrul...

Moarte, victoria ta

Moarte, victoria ta...

Dac-aspidistra ar vrea...

Din inima zorilor (ah, inimă)

tu albatros sinistru

(dac-aspidistra ar vrea...)

Moarte, victoria ta.

Freamătă teii răcoroși,

număr nopțile, sună sistrul,

pupăza acum mă pândește.

Freamătă teii răcoroși.

„Mai sunt și repetiții, n-am reușit să le evit, pare că se complica prea mult programul. Dar și repetițiile au un sens poetic.”

„Interesant”, zise Diotallevi. „Asta mă reconciliază cu mașina ta. Deci dacă eu aș introduce în ea toată Tora și pe urmă i-aș spune — care-i termenul? — să randomizeze, ea ar efectua o veritabilă Temurah și ar recombina versetele Cărții?”

„Bineînțeles, e o chestiune de timp. Rezolvi în câteva secole.”

Am spus: „Însă dacă introducem câteva zeci de propoziții luate din operele diabolicilor, de exemplu că templierii au fugit în Scoția sau că *Corpus Hermeticum* a ajuns la Florența în 1460, plus câteva conective cum ar fi *e evident* că sau *aceasta dovedește că*, am putea obține niște secvențe revelatoare. Pe urmă umplem golurile, sau evaluăm repetițiile drept profeții, insinuări și avertismente. În cel mai rău caz, inventăm un capitol inedit al istoriei magiei”.

„Genial”, zise Belbo, „ne apucăm imediat”. „Nu, e ora șapte. Mâine.”

„Eu o fac astă-seară. Ajută-mă numai o clipă, adună de pe jos vreo douăzeci de foi la întâmplare, aruncă-ți ochii pe prima frază pe care-o întâlnești și aceea devine una dintre date.”

M-am aplecat și am adunat: „Iosif din Arimateea duce Graalul în Franța”.

„Excelent, am notat. Mai departe.”

„După tradiția templierilor, Godefroy de Bouillon înființează la Ierusalim Marele Priorat de Sion. Debussy era un adept al Rozei-Cruce.”

„Scuzați-mă”, zise Diotallevi, „dar e nevoie să introducem și câteva date neutre, de exemplu că micul koala trăiește în Australia sau că Papin inventează oala cu presiune”.

„Minnie e logodnica lui Mickey”, am sugerat eu.

„Să nu exagerăm.”

„Ba nu, să exagerăm. Dacă începem admițând posibilitatea că există fie și o singură informație în univers care nu dezvăluie nimic altceva, suntem deja în afara gândirii hermetice”.

„Adevărat. Fie și Minnie. Și, dacă-mi permiteți, aș introduce o dată fundamentală: Templierii au legătură cu orice”.

„Asta se înțelege de la sine”, confirmă Diotallevi.

Am continuat așa vreo câteva zeci de minute. Pe urmă, chiar era târziu. Dar Belbo ne spuse să nu ne facem griji. Avea să continue el singur. Gudrun veni să spună că închide, Belbo o informă că rămânea să lucreze și o rugă să adune foile de pe jos. Gudrun scoase niște sunete care puteau să aparțină atât latinei fără flexiune, cât și limbii ceremâșilor și care exprimau dispreț și indignare în amândouă, semn al înrudirii universale dintre toate limbile, coborâtoare dintr-un singur trunchi adamic. Se supuse, randomizând mai ceva ca un calculator.

A doua zi dimineața, Belbo era radios. „Merge”, spuse el. „Merge și produce niște rezultate nesperate.” Ne întinse output-ul imprimat.

Templierii au legătură cu orice

Nu-i adevărat ce urmează

Isus a fost crucificat sub Pilat din Pont

Înțeleptul Ormus a fondat în Egipt ordinul Rozei-Cruce

Există cabaliști în Provence

Cine s-a căsătorit la nunta din Cana ?

Minnie e logodnica lui Mickey

Rezultă că

Dacă

Druizii venerau fecioarele negre

Atunci

Simon Magul o identifică pe Sophia într-o prostituată din Tyr

Cine s-a căsătorit la nunta din Cana ?

Merovingienii se proclamă regi de drept divin

Templierii au legătură cu orice

„Cam confuz”, zise Diotallevi.

„Nu știi să vezi conexiunile. Și nu dai importanța cuvenită acelei interogații care revine de două ori: cine s-a căsătorit la nunta din Cana? Repetițiile sunt chei magice. Bineînțeles că am integrat, dar a integra adevărul este dreptul inițiatului. Iată interpretarea mea: Isus nu a fost crucificat, și tocmai de aceea Templierii renegau crucifixul. Legenda lui Iosif din Arimateea acoperă un adevăr mai profund: Isus, și nu Graalul, debarcă în Franța, la cabaliștii din Provence. Isus este metafora Regelui Lumii, a fondatorului real al Rozacruceenilor. Și cu cine debarcă Isus? Cu soția lui. De ce nu se spune în Evanghelii cine s-a căsătorit la Cana? Păi pentru că era nunta lui Isus, nuntă despre care nu se putea vorbi, pentru că era cu o păcătoasă cunoscută public, Maria Magdalena. Iată de ce de atunci încolo toți iluminații, de la Simon Magul la Postel, se duc să caute principiul eternului feminin într-un bordel. Prin urmare, Isus e fondatorul stirpei regale a Franței.”

Dacă ipoteza noastră este exactă, Sfântul Graal... era stirpea și descendenții lui Isus, acel „Sang real” ai cărui păzitori erau Templierii... Totodată, Sfântul Graal trebuia să fie, literalmente, receptaculul care primise și conținuse sângele lui Isus. Cu alte cuvinte, trebuia să fie pântecul Magdalenei.

(M. Baigent, R. Leigh, H. Lincoln, *The Holy Blood and the Holy Grail*, 1982, London, Cape, XIV)

„Mde”, zise Diotallevi, „nimeni nu te-ar lua în serios”.

„Dimpotrivă, ar vinde câteva sute de mii de exemplare”, am spus eu mohorât. „Povestea există, a și fost scrisă, cu variații minime. E vorba de o carte despre misterul Graalului și despre tainele de la Rennes-le-Château. În loc să citești numai manuscrise, ar trebui să citești și ce apare tipărit la alte edituri.”

„Pe Sfinții Serafimi”, zise Diotallevi. „Am spus eu. Mașina asta spune numai ce știe deja toată lumea.” Și ieși nemângâiat.

„E de folos, însă”, zise Belbo înțepat. „Mi-a venit o idee care le-a mai venit și altora? Și ce dacă? Se cheamă poligeneză literară. Domnul Garamond ar zice că-i dovada că spun adevărul. Domnii aceia poate că s-au gândit ani de zile la asta, eu am rezolvat totul într-o seară.”

„Sunt de partea dumneavoastră, jocul merită osteneala. Dar cred că regula ar fi să introducem multe date care să nu provină de la diabolici. Problema nu e să găsim relații oculte între Debussy și templieri. Asta face oricine. Problema e să găsim relații oculte, de exemplu, între Cabală și bujiile de la automobil.”

Spuneam asta la întâmplare, dar îi dădusem lui Belbo un impuls. Mi-a și vorbit despre asta peste câteva zile, într-o dimineață.

„Aveai dreptate dumneata. Orice dată devine importantă dacă e conexată cu o alta. Conexiunea schimbă perspectiva. Te determină să gândești că fiecui aspect al lumii, fiecui zvon, fiecui cuvânt scris sau spus nu are sensul care apare, ci ne vorbește despre un Secret. Criteriul e simplu: să suspectezi, să suspectezi neconținut. Se poate citi în transparență până și un indicator de sens interzis.”

„Sigur. Moralism catar. Oroare de reproducere. Sensul e interzis pentru că-i înșelătorie a Demiurgului. Nu pe calea aceea vei găsi Drumul.”

„Ieri-seară mi-a picat în mână manualul pentru permisul de conducere categoria B. Din cauza ori a semiîntinericului, ori a ceea ce-mi spuseseși dumneata, deodată am avut bănuiala că paginile alea spuneau Cu Totul Altceva. Și dacă automobilul o fi existând doar ca metaforă a creației? Dar au trebuie să te limitezi la exterior sau la iluzia tabloului de bord, trebuie să știi să vezi ceea ce vede numai Arhitectul, ce anume se află dedesubt. Ceea ce e dedesubt este aidoma cu ce e deasupra. E arborele sefiroților.”

„Nu mai spuneți.”

„N-o spun eu. *El* se spune. Mai întâi că arborele motor e un Arbore, cum spune însuși cuvântul. Ei bine, adaugă motorul cu supape din față, două roți anterioare, ambreiajul, schimbătorul de viteze, două articulații, diferențialul și cele două roți din spate. Zece articulații, ca și sefiroții.”

„Dar pozițiile nu coincid.”

„Cine a spus? Diotallevi ne-a explicat că, în anumite versiuni, Tiphereth nu era cel de-al șaselea, ci al optulea sefiroț, și se afla sub Netzah și Hod. Al meu e arborele lui Belboth, altă tradiție.”

„Dar să urmărim dialectica Arborelui. În capăt Motorul, Omnia Movens, despre care vom spune că e Sursa Creatoare. Motorul își comunică energia-i creatoare celor două Roți Sublime - Roata Inteligenței și Roata înțelepciunii.”

„Da, dacă mașina e cu tracțiune pe față...”

„Cel mai frumos lucru la arborele lui Belboth e că suportă metafizici alternative. Imagine a unui cosmos spiritual cu tracțiune pe față, în care Motorul dinainte comunică nemijlocit vrerile sale Roților Sublime, în timp ce, în versiunea materialistă, e imaginea unui cosmos degradat, în care Mișcarea este imprimată de un Motor Ultim celor două Roți Infime: de la fundul emanației cosmice se eliberează forțele inferioare ale materiei.”

„Iar cu motor și cu tracțiune pe spate?”

„Satanic. Coincidență între Superior și Infim. Dumnezeu se identifică cu mișcările materiei grosiere posterioare. Dumnezeu ca aspirație etern frustrată către divinitate. Trebuie să depindă de Spargerea Vaselor.”

„N-o fi Spargerea Tobei de Eșapament?”

„Asta în Cosmosurile Avortate, în care suflarea otrăvitoare a Arhonților se răspândește în Eterul Cosmic. Dar să nu ne depărtăm de drum. După Motor și cele două Roți, vine Ambreiajul, sefiroț al Grației, care stabilește sau întrerupe curentul de Iubire ce leagă restul Arborelui de Energia Supremă. Un Disc, o mandala care mângâie o altă mandala. De aici apoi la Cutia Schimbării, sau a mutației, cum spun pozitivității, care-i principiul Răului, pentru că-i permite voinței omenești să încetinească sau să accelereze procesul continuu al emanației. De aceea schimbătorul automat de viteze costă mai mult, pentru că acolo Arborele însuși e cel ce decide, potrivit Echilibrului Suveran. Apoi vine o Planetară,

Ax Cardanic care, ca să vezi, își ia numele de la un mag renescentist, Cardan, și apoi un Angrenaj Conic — a se observa opoziția față de grupul de patru Cilindri din motor — în care se află o Coroană (Kether Minor) ce transmite mișcarea la roțile terestre. Și aici devine evidentă funcția sefirotului Diferenței, sau Diferențialul, care, cu un maiestuos simț al Frumosului, distribuie forțele cosmice la cele două Roți, a Gloriei și a Victoriei, care într-un cosmos neavortat (cu tracțiune pe față) urmează mișcarea dictată de Roțile Sublime.”

„Lectura-i coerentă. Și inima Motorului, sediul Unului, Coroana ?”

„Păi e de-ajuns să citești cu ochi de inițiat. Motorul Suveran trăiește dintr-o mișcare de Aspirație și Eșapare. O respirație divină complexă, în care, originar, unitățile, numite Cilindri (arhetip geometric evident), erau două, apoi au generat un al treilea și, în fine, se contemplă și se mișcă prin iubire reciprocă în gloria celui de-al patrulea. În această respirație din Primul Cilindru (nici unul dintre ei nu e primul prin ierarhie, ci prin mirabila alternanță de poziție și raport), Pistonul — etimologic, de la *Pistis Sophia* — coboară din Punctul Mort Superior în Punctul Mort Inferior, în timp ce Cilindrul se reumple cu energie în stare pură. Simplific, fiindcă aici ar intra în joc ierarhiile îngerilor sau ale Mediatorilor Distribuției, care, după cum spune manualul meu, «permit aprinderea și stingerea Scânteilor care pun în legătură interiorul Cilindrilor cu circuitele de aspirare a amestecului»... Lăcașul interior al Motorului poate să comunice cu restul cosmosului numai prin această mediere, și aici cred că se dezvăluie, poate, dar n-aș vrea să-i zic erezie, limita originară a Unului, care într-un anume fel depinde, pentru a crea, de Marii Excentrici. Va trebui să dăm o lectură mai atentă a Textului. În orice caz, când Cilindrul se reumple cu Energie, Pistonul urcă din nou în Punctul Mort Superior și realizează Compresia Maximă. E așa-numitul *tsimtsum*. Și acolo, iată gloria Big Bang-ului, Explozia și Expansiunea. Țâșnește o Scânteie, amestecul scapără și ia foc, asta este, zice manualul, unica Fază Activă a Ciclului. Dar vai, vai și-amar dacă în amestec pătrund cochiliile, acele *qelippot*, stropi de materie impură cum ar fi apa sau Coca-Cola; Expansiunea nu are loc, sau are loc prin declinuri avortive...”

„Shell n-o fi însemnând *qelippot*? Căci, în cazul ăsta, nu-i de încredere. De-acum încolo numai Lapte de Fecioară...”

„O să verificăm. Ar putea fi o mașinație a celor mai mari companii petroliere, Cele Șapte Surori, principii inferioare care vor să controleze mersul Creației... În orice caz, după Expansiune, iată și marele răsuflu divin, care în textele cele mai vechi e numit Descărcarea. Pistonul urcă din nou în Punctul Mort Superior și expulzează materia informă, deja arsă. Numai dacă reușește această operație de purificare își reia Noul Ciclu. Care, dacă te gândești bine, este și mecanismul neoplatonic al Exodului și al Parodului, mirabila dialectică a Căii Ascendente și a Căii Descendente.”

„*Quantum mortalia pectora caecae noctis habent!* Și copiii materiei nici măcar n-au băgat vreodată de seamă!”

„De aceea maeștrii Gnozei spun că nu trebuie să te încrezi în Hylici, ci în Pneumatici.”

„Pentru mâine pregătesc o interpretare mistică a cărții de telefon.”

„Ambițios, ca întotdeauna, Casaubon al nostru. Vezi că acolo va trebui să rezolvi problema insondabilă a Unului și a Multiplului. Mai bine s-o luăm încet. Ia mai întâi mecanismul mașinii de spălat.”

„Ăla vorbește de la sine. Transformare alchimică, de la opera la negru la opera mai albă decât albul.”

Da Rosa, nada digamos agora...

(Sampayo Bruno, *Os Cavaleiros do Amor*, Lisboa, Guimaraes, 1960, p. 155)

Când ajungi într-o stare de suspiciune nu mai neglijezi nici o urmă. După fantasmagoriile despre arborele motor eram dispus să văd semne revelatoare în orice obiect care-mi pica în mână.

Îmi păstrasem legăturile cu prietenii mei brazilieni, și în zilele acelea se ținea la Coimbra un colocviu despre cultura lusitană. Mai mult din dorința de a mă revedea decât ca omagiu adus competențelor mele, prietenii mei din Rio reușiră să facă să fiu invitat. Lia nu a venit, era în luna a șaptea, sarcina abia îi modificase linia subțiratică, transformând-o într-o firavă madonă flamandă, dar prefera să nu înfrunte greutățile unei călătorii.

Am petrecut trei seri vesele cu vechii mei colegi și, în timp ce ne întorceam cu autocarul către Lisabona, se iscă o discuție dacă să oprim la Fatima sau la Tomar. Tomar era castelul unde templierii portughezi se retrăsese după ce bunăvoința regelui și a papei îi salvase de la proces și de la ruină, transformându-i în ordinul Cavalerilor lui Cristos. Nu puteam să ratez vederea unui castel al templierilor și, din fericire, restul grupului nu se arăta prea entuziast pentru Fatima.

Dacă puteam să-mi închipui un castel templier, atunci acela era Tomar. Urci spre el de-a lungul unui drum fortificat care-i ocolește bastioanele exterioare, cu barbacane în zid în formă de cruci, și respiri atmosfera de cruciadă încă din primele clipe. Cavalerii lui Cristos prosperaseră timp de secole în locul acela: tradiția susține că atât Henric Navigatorul, cât și Cristofor Columb au fost de-ai lor, și de fapt ei se dedicaseră cuceririi mărilor — ceea ce a adus câștig Portugaliei. Lunga și fericita existență de care se bucuraseră ei acolo a făcut ca acel castel să fie reconstruit și mărit în diferite secole, așa încât la partea lui medievală s-au adăugat aripi renascentiste și baroce. Am fost mișcat intrând în biserica templierilor, cu rotonda ei octogonală care o reproduce pe aceea a Sfântului Mormânt. M-a intrigat faptul că în biserică, în funcție de zonă, crucile templiere erau de forme diferite, problemă pe care mi-o pusesem deja uitându-mă la iconografia confuză legată de acest subiect. În timp ce crucea cavalerilor de Malta rămăsese mai mult sau mai puțin aceeași, cea templieră părea să fi suferit influențele secolului sau ale tradiției locale. Iată de ce, pentru vânătorii de Templieri, e de-ajuns să găsească pe undeva o cruce oarecare, pentru a descoperi o urmă a Cavalerilor.

După aceea ghidul nostru ne duse să vedem fereastra manuelină, o *janela* prin

excelență, o măiastră broderie spartă, un colaj de motive marine și submarine, de alge, cochilii, amfore, odgoane și lanțuri, destinate să celebreze faptele Cavalerilor pe oceane. Însă, pe cele două laturi ale ferestrei, strângând ca într-o centură cele două turnuri ce o încadrau, se vedeau sculptate însemnele Jartierei. Ce căuta oare simbolul unui ordin englezesc în acea mănăstire portugheză fortificată? Ghidul nu știu să ne spună, dar puțin după aceea, pe o altă latură, cred că pe cea dinspre nord-vest, ne arăta însemnele Lânii de Aur. Nu m-am putut abține să nu mă gândesc la subtilul joc de alianțe ce unea Jartiera cu Lâna de Aur, pe aceasta cu Argonauții, pe Argonauți cu Graalul, Graalul cu Templierii. Îmi aminteam de fabulațiile lui Ardenți și de unele pagini găsite prin manuscrisele diabolicilor... Am avut o tresărire când ghidul nostru ne-a dus să vizităm o sală secundară, cu tavanul strâns în câteva chei de boltă. Erau niște mici rozete, dar pe unele am văzut sculptată o față bărboasă și vag caprină. Bafomet...

Am coborât într-o criptă. După șapte trepte, un pavaj de lespezi duce spre absidă, unde ar putea să se înalțe un altar sau un tron al marelui maestru. Dar se ajunge acolo trecând pe sub șapte chei de boltă, fiecare în formă de roză, una mai mare decât alta, iar ultima, cea mai extinsă, se afla deasupra unui puț. Crucea și roza, și asta într-o mănăstire templieră, și într-o sală construită înainte de manifestele rozacruceene... I-am pus câteva întrebări ghidului, care a zâmbit: „Dacă ați ști câți cercetători de științe oculte vin aici în pelerinaj... Se spune că aceasta era sala inițierii...”

Pătrunzând din întâmplare într-o sală încă nerestaurată, cu câteva mobile prăfuite, am văzut că podeaua era ocupată toată de cutii mari de carton. Am căutat în ele la întâmplare, și ochii mi-au căzut pe niște resturi de volume în ebraică, după toate aparențele din secolul al XVII-lea. Ce făceau oare evreii aici, la Tomar? Cavalerii aveau bune relații cu comunitatea evreiască locală, îmi spuse ghidul. Mă duse la fereastră și-mi arătă o grădină în stil franțuzesc, structurată ca un mic și elegant labirint. Operă, îmi spuse el, a unui arhitect evreu din secolul al XVIII-lea, Samuel Schwartz.

A doua întâlnire la Ierusalim... Și prima la Castel. Nu glăsuia așa mesajul din Provins? Dumnezeule, Castelul din acea Ordonation găsită de Ingolf nu era necunoscutul Monsalvat din romanele cavalești, Avalonul Hiperborean. Dacă ar fi trebuit să fixeze un prim loc de adunare, ce anume ar fi putut alege templierii din Provins, mai dedați să comande căpităni de oști decât să citească romane ale Mesei Rotunde? Păi, Tomarul, castelul Cavalerilor lui Cristos, un loc în care supraviețuitorii ordinului se bucurau de o deplină libertate, de garanții neschimbate și în care erau în contact cu agenții celui de-al doilea grup!

Am părăsit Tomarul și Portugalia cu mintea în flăcări. Abia acum luam în serios mesajul ce ne fusese arătat de Ardenți. Templierii, constituiți acum în ordin secret, elaborează un plan care trebuie să dureze șase sute de ani și să se încheie în secolul nostru. Templierii erau oameni serioși. Deci, dacă vorbeau de un castel, vorbeau de un loc real. Planul pornea de la Tomar. Și atunci care ar fi trebuit să fie parcursul ideal? Care era suita celorlalte cinci întâlniri? Niște locuri unde templierii puteau conta pe prietenii, proiecții, complicități. Colonelul vorbea de Stonehenge, Avalon, Agarttha... Prostii. Mesajul trebuia recitat în întregime. Desigur, îmi ziceam întorcându-mă spre casă, nu e

vorba de a descoperi secretul templierilor, ci de a-l construi.

Belbo părea contrariat de ideea de a ne întoarce la documentul ce-i fusese lăsat de colonel, și îl regăsi scotocind cam în silă într-un sertar de jos al biroului. Totuși, am remarcat, îl păstrase. Am recitat împreună mesajul din Provins. După atâția ani.

Începea cu fraza cifrată după Trithemius: *Les XXXVI invisibles separez en six bandes.* Și apoi:

a la... Saint Jean
36 p charrete de fein
6... entiers avec saiel
p... les blancs mantiax
r... s... chevaliers de Pruins pour la... j. nc
6 foiz 6 en 6 places
chascune foiz 20 a... 120 a...
iceste est l'ordonation
al donjon li premiers
it li secunz joste iceus qui... pans
it al refuge
it a Nostre Dame de l'altre part de l'iau
it a l'ostel des popelicans
it a la pierre
3 foiz 6 avant la feste... la Grant Pute.

„La treizeci și șase de ani după căruța cu fân, în noaptea de Sfântul Ioan din anul 1344, șase mesaje sigilate pentru cavalerii cu mantii albe, cavalerii *relapsi* din Provins, pentru răzbunare. De șase ori în șase locuri, la fiecare douăzeci de ani pentru un total de o sută douăzeci de ani, acesta este Planul. Primii la castel, apoi din nou la cei care au mâncat pâinea, din nou la refugiu, din nou la Notre Dame, dincolo de fluviu, din nou la casa popelicanilor și din nou la piatră. Vedeți, în 1344 mesajul spune că primii trebuie să meargă la Castel. Și într-adevăr, cavalerii se vor instala la Tomar în 1357. Acuma e nevoie să ne întrebăm unde trebuia să meargă cei din al doilea nucleu. Să vedem: imaginați-vă că sunteți templieri fugari, unde va duceți să constituiți cel de-al doilea nucleu ?”

„Hm... Dacă e adevărat că ăia cu căruța au fugit în Scoția... Însă de ce tocmai în Scoția trebuiau să mănânce pâinea ?”

Devenisem imbatabil în privința lanțurilor de asocieri. Era de-ajuns să pornesc de la un punct oarecare. Scoția, Highlands, rituri druidice, noaptea Sfântului Ioan, solstițiul de vară, focurile de Sfântul Ioan, Creanga de Aur... Iată o pistă, chiar dacă foarte fragilă. Citisem despre focurile de Sfântul Ioan în *Creanga de Aur* a lui Frazer.

I-am telefonat Liei. „Fii bună, ia *Creanga de Aur* și vezi ce se spune despre focurile de Sfântul Ioan.”

Lia în lucruri din astea era spirt. Găsi imediat capitolul. „Ce vrei să știi? E un rit străvechi, practicat în aproape toate țările din Europa. Se sărbătorește momentul în care soarele e în culmea drumului său, Sfântul Ioan a fost adăugat ca să se creștineze treaba...”

„Mănâncă și pâine în Scoția?”

„Stai să văd... Mi se pare că nu... A, da, pâinea nu o mănâncă la Sfântul Ioan, ci în noaptea de 1 mai, noaptea focurilor de la Beltein, o sărbătoare de origine druidică, mai ales în Highland-urile scoțiene...”

„Asta e! De ce mănâncă pâine ?”

„Frământă o turtă din făină și din secară și o coc pe jărat... Apoi urmează un rit ce amintește de sacrificiile umane străvechi... Sunt un fel de turte care se numesc *bannock*...”

„Cum? Pe litere, te rog!” Făcu ce-i cerusem, i-am mulțumit, îi spusei că era Beatrice a mea, Fata Morgana a mea și alte lucruri drăgăstoase. Am încercat să-mi amintesc teza mea. Nucleul secret, potrivit legendei, caută refugiu în Scoția pe lângă regele Robert the Bruce, iar templierii îl ajută pe rege să câștige bătălia de la Bannock Burn. Drept răsplată, regele îi organizează în noul ordin al Cavalerilor Sfântului Andrei din Scoția.

Am dat jos de pe un raft un dicționar voluminos de engleză și am căutat: *bannock* în engleza medievală (*bannuc* în vechea saxonă, *bannach* în gaelică) e un fel de turtiță coaptă pe piatră sau pe grătar, de orz, secară sau alte cereale. *Burn* înseamnă torent. Nu rămânea decât să traduc cum traduceau templierii francezi când trimiteau știri din Scoția compatrioților lor din Provins, și ieșea ceva cum ar fi torentul plăcintei, sau al pâiniței, sau al pâinii. Cine a mâncat pâinea este cel care a învins la torentul pâinii, e vorba deci de nucleul scoțian, care poate că în acea epocă se răspândise deja prin toate insulele britanice. Logic: din Portugalia până în Anglia, iată calea cea mai scurtă, nici vorbă de o călătorie de la Pol până-n Palestina.

Veșmintele să-ți fie albe... Dacă e noapte, aprinde multe lumini, până ce totul o să strălucească... Acum începe și combină câteva litere, sau mai multe, mută-le și combină-le până ce inima ți se face caldă. Fii atent la mișcarea literelor și la ceea ce poți produce amestecându-le. Iar când vei simți că inima ta e caldă, când vezi că prin combinarea literelor afli lucruri pe care n-ai fi putut să le cunoști singur sau cu ajutorul tradiției, când ești gata să primești influxul puterii divine care pătrunde în tine, atunci folosește toată profunzimea gândirii tale ca să-ți închipui în inima ta Numele și îngerii Săi superiori, ca și cum ar fi ființe omenești ce-ți stau alături.

(Abulafia, *Hayye ha-'Olam ha-Ba*)

„Are sens”, zise Belbo. „Iar în cazul ăsta, care ar fi Refugiul ?”

„Cele șase grupuri se instalează în șase locuri, dar numai unul e numit Refugiul. Curios. Asta înseamnă că în celelalte locuri, cum ar fi Portugalia sau Anglia, templierii pot trăi netulburați, chiar și sub alt nume, în timp ce în acesta se ascund. Aș spune că Refugiul e locul unde s-au refugiat templierii din Paris după ce au abandonat Templul. Și cum, pe deasupra, mi se pare și economicos ca parcursul să meargă din Anglia către Franța, de ce să nu ne gândim că templierii au făcut rost de o ascunzătoare chiar la Paris, într-un loc secret și protejat? Erau buni politicieni și-și închipuiau că în două sute de ani lucrurile aveau să se schimbe și ar fi putut acționa la lumina zilei, sau aproape.”

„Fie și Paris. Dar ce facem cu al patrulea loc?”

„Colonelul se gândea la Chartres, dar dacă am pus Parisul pe cel de-al treilea loc, nu putem pune Chartres pe al patrulea, pentru că-i evident că planul trebuie să cuprindă toate centrele din Europa. Și apoi, abandonăm în felul ăsta pista mistică, pentru a elabora o pistă politică. Deplasarea pare să aibă loc după o sinusoidă, fapt pentru care va trebui să urcăm din nou în nordul Germaniei. Acuma, dincolo de fluviu sau de apă, adică peste Rin, pe pământ nemțesc, se află un oraș, și nu o biserică, închinat Mariei. Aproape de Danzig se afla un oraș al Fecioarei, anume Marienburg.”

„Și de ce să fie o întâlnire la Marienburg?”

„Pentru că era capitala Cavalerilor Teutoni! Raporturile dintre Templieri și Teutoni nu sunt înveninate, ca acelea dintre Templieri și Ospitalieri, care stau acolo ca niște vulturi și așteaptă suprimarea Templului ca să pună stăpânire pe bunurile lui. Teutonii au fost creați în Palestina de către împărații germani ca o contracarare a Templierilor, dar foarte curând au fost chemați în nord, să oprească invazia barbarilor prusieni. Și au oprit-o așa de bine, că în decurs de două secole aceștia au devenit un stat ce se extinde peste toate teritoriile baltice. Circulă între Polonia, Lituania și Livonia. Fondează Königsberg-ul, sunt înfrânți o singură dată, de Aleksandr Nevski, în Estonia, și cam în momentul în care Templierii sunt arestați la Paris, ei își fixează capitala regatului lor la Marienburg. Dacă exista un plan al cavaleriei spirituale pentru cucerirea lumii, cele două ordine, Templieri și Teutoni, își împărțiseră zonele de influență.”

„Știi ce?” zise Belbo. „De acord. Acum al cincilea grup. Unde sunt popelicanii ăștia?”

„Nu știu”, am spus.

„Mă dezamăgești, Casaubon. Poate că trebuie să-l întrebăm pe Abulafia.”

„Nici vorbă, domnule”, am răspuns eu înțepat. „Abulafia trebuie să ne sugereze conexiuni inedite. Dar popelicanii reprezintă una dintre date, nu o conexiune, iar datele sunt specialitatea lui Sam Spade. Dați-mi timp câteva zile.”

„Îți dau două săptămâni”, zise Belbo. „Dacă în două săptămâni nu-mi vii cu popelicanii, îmi vii cu o sticlă de Ballantine 12 Years Old.”

Prea scump pentru punga mea. La sfârșitul primei săptămâni deja predam popelicanii în mâinile nesătuilor mei ortaci.

„Totu-i clar. Urmăriți-mă, pentru că trebuie să ne întoarcem până către secolul al IV-lea, pe teritoriu bizantin, pe timpul când în zona mediteraneană s-au răspândit deja diferite mișcări de inspirație maniheistă. Începem cu arhonticii, întemeiați în Armenia de Petru din Cafarbarucha, care trebuie să admiteți că-i un nume de toată frumusețea. Anti-iudaici, diavolul se identifică cu Sabaoth, dumnezeul iudeilor, care trăiește în al șaptelea cer. Pentru a ajunge la Marea Mamă a Luminii în al optulea cer, trebuie refuzate și Sabaoth, și botezul. Ce ziceți?”

„Să le refuzăm”, zise Belbo.

„Dar arhonticii încă sunt niște copii de treabă. În secolul al V-lea apar messalienii, care, între altele, vor supraviețui în Tracia până în secolul al XI-lea. Messalienii nu sunt dualiști, ci monarhieni. Însă se înțeleg la toartă cu puterile infernale, până-ntr-acolo încât în unele texte sunt taxați drept borboriți, cuvântul vine de la *borboros*, noroi, din cauza lucrurilor imposibil de numit pe care le făceau.”

„Ce anume făceau?”

„Lucrurile obișnuite. Bărbați și femei ridicau spre cer, adunate în palme, propriile lor mizerii, adică sperma sau menstra, și apoi le mâncau zicând că era trupul lui Cristos. Iar dacă, eventual, își lăsau femeile însărcinate, la momentul potrivit le înfingeau mâna în pântec, smulgeau embrionul, îl pisau într-o piuliță, îl amestecau cu miere și piper, și dă-i și mănâncă.”

„Ce scârboșenie”, zise Diotallevi, „miere și piper”!

„Ăștia sunt deci messalienii, pe care unii îi numesc stratiotici și fibioniți, alții barbeliți, compuși din naaseeni și femioniți. Dar după alți părinți ai Bisericii, barbeliții erau gnosticii întârziți, și deci dualiști, o adorau pe Marea Mamă Barbelo, iar inițiații lor îi numeau borborieni pe hylici, adică pe fiii materiei, deosebiți de psihici, care erau ceva mai buni, și de pneumatici, care erau cei aleși, un fel de Rotary Club al întregii comedii. Dar poate că stratioticii nu erau decât hylicii mithraștilor.”

„Toate astea nu-s cam încurcate ?” întrebă Belbo.

„Se-nțelege. Ăștia toți n-au lăsat documente. Singurele lucruri pe care le știm despre ei ne parvin din bârfele dușmanilor lor. Dar nu contează. Asta numai ca să spunem ce bairam era pe vremea aceea în Orientul Mijlociu. Și ca să spunem de unde provin paulicienii. Aceștia sunt discipolii unui anume Pavel, cărora li se alătură niște iconoclaști izgoniți din Albania. Din secolul al VIII-lea înainte, paulicienii sporesc grabnic, din sectă devin comunitate, din comunitate companie, din companie putere politică, iar împărații Bizanțului încep să fie îngrijorați și să trimită împotriva lor armatele imperiale. Se răspândesc până la hotarele lumii arabe, se revarsă spre Eufrat, invadează teritoriul bizantin până la Marea Neagră. Instalează colonii cam peste tot, și îi găsim până în secolul al XVII-lea, când sunt convertiți de către iezuiți, și mai există încă unele comunități în Balcani sau mai în jos. Acum, în ce cred paulicienii? În Dumnezeu, unul și întreit, numai că Demiurgul s-a încăpățânat să creeze lumea, cu rezultatele pe care le vedem cu toții. Resping Vechiul Testament, refuză tainele, disprețuiesc crucea și nu o cinstesc pe Fecioară, pentru că Cristos s-a incarnat direct în cer și a trecut prin Maria ca printr-un tub. Bogomilii, care se inspiră în parte de la ei, vor spune despre Cristos că a intrat printr-o ureche a Măriei și i-a ieșit pe cealaltă, fără ca ea măcar să-și dea seama. Unii îi acuză și că ar adora soarele și pe diavol și ar amesteca sângele copiilor cu pâinea și cu vinul de împărtășanie.”

„Ca toți ceilalți.”

„Erau timpuri când pentru un eretic a merge la slujbă trebuie să fi fost o suferință. Mai bine te făceai musulman. Dar existau astfel de oameni. Și vă vorbesc de ei pentru că, atunci când ereticii dualiști se vor fi răspândit în Italia și în Provence, pentru a spune că sunt ca paulicienii, vor fi numiți popelicanii, publicanii, populicani, care *gallice etiam dicuntur ab aliquis popellicant !*”

„Iată-i deci.”

„Într-adevăr. Paulicienii continuă în secolul al IX-lea să-i înnebunească pe împărații din Bizanț, până când împăratul Vasile jură că dacă va pune mâna pe căpetenia lor, Chrysocheir, care năvălise în biserica Sfântul Ioan al lui Dumnezeu din Efes și-și adăpase calul din agheasmatare...”

„Mereu viciul ăsta”, zise Belbo.

„...avea să-i împlante trei săgeți în scăfârlie. Trimite împotriva lui armata imperială, ăia pun mâna pe el, îi taie capul, îl trimit împăratului, iar ăla îl pune pe-o masă, pe un

trumeau, o coloană scundă de porfiră, și țac țac țac, îi împlântă trei săgeți, mi-nchipui, câte una în ochi și a treia în gură.”

„Ăștia oameni”, zise Diotallevi.

„N-o făceau din răutate”, zise Belbo. „Erau chestiuni de credință. Substanță a unor lucruri sperate. Dă-i înainte, Casaubon, că Diotallevi al nostru nu pricepe finețurile teologice, el e un deicid murdar.”

„Ca să închei: cruciații îi întâlnesc pe paulicieni. Îi întâlnesc lângă Antiohia în cursul primei cruciade, în care ăia luptă alături de arabi, și-i întâlnesc la asediul Constantinopolului, unde comunitatea pauliciană de la Filippopolis încearcă să-i predea cetatea țarului bulgar Ioniță pentru a le face în ciudă francezilor, iar asta o spune Villehardouin. Iată legătura cu templierii și iată rezolvată enigma noastră. Legenda îi vede pe templieri ca inspirându-se de la catari, însă templierii sunt aceia care i-au inspirat pe catari. Ei au întâlnit comunitățile pauliciene în cursul cruciadelor și au stabilit cu ele raporturi misterioase, așa cum le stabiliseră cu misticii și cu ereticii musulmani. Iar pe de altă parte, e de-ajuns să urmărim pista Ordonanței. Nu poate trece decât prin Balcani.”

„De ce?”

„Pentru că mi se pare clar că a șasea întâlnire e la Ierusalim. Mesajul spune să meargă la piatră. Și unde este o piatră pe care astăzi musulmanii o venerază, iar dacă noi vrem s-o vedem, trebuie să ne scoatem pantofii? Păi chiar în centrul moscheii lui Omar, la Ierusalim, unde odinioară era Templul templierilor. Nu știi cine-ar trebui să aștepte la Ierusalim, poate un nucleu de templieri supraviețuitori și deghizați, sau de cabaliști legați de portughezi, dar e sigur că, pentru a ajunge la Ierusalim venind dinspre Germania, calea cea mai logică e aceea a Balcanilor, și acolo aștepta cel de-al cincilea nucleu, cel al paulicienilor. Vedeți cum în felul acesta Planul devine limpede și economicos.”

„Aș putea să-ți spun că mă convinge”, zise Belbo. „Dar în ce punct al Balcanilor așteptau popelicanii?”

„După mine, succesorii firești ai paulicienilor erau bogomilii bulgari, dar templierii din Provins nu puteau încă ști că, după câțiva ani, Bulgaria avea să fie invadată de turci și avea să rămână sub dominația lor timp de cinci secole.”

„Deci se poate crede că Planul se oprește în timpul trecerii de la germani la bulgari. Când trebuia să se întâmple asta?”

„În 1824”, zise Diotallevi.

„Scuză-mă, de ce?”

Diotallevi trăsă rapid o diagramă.

PORTUGALIA	ANGLIA	FRANȚA	GERMANIA	BULGARIA	
IERUSALIM					
1344	1464	1584	1704	1824	1944

„În 1344, primii mari maestri ai fiecărui grup se instalează în cele șase locuri prescrise. În cursul a o sută douăzeci de ani se succedă în fiecare grup câte șase mari maestri, iar în 1464 cel de-al șaselea maestru de la Tomar îl întâlnește pe al șaselea maestru din grupul englez. În 1584, al doisprezecelea maestru englez îl întâlnește pe al doisprezecelea maestru francez. Lanțul continuă în ritmul ăsta, și dacă întâlnirea cu paulicienii dă greș, asta se întâmplă în 1824.”

„Să admitem că dă greș”, am spus eu. „Dar nu înțeleg de ce niște oameni atât de avizați, având în mână patru șesimi din mesajul final, nu au fost capabili să-l reconstituie. Poate pentru că, dacă s-a sărit peste întâlnirea cu bulgarii, nu s-au mai pus în contact cu nucleul următor.”

„Casaubon”, zise Belbo, „dar chiar crezi că legislatorii din Provins erau niște neghiobi? Dacă voiau ca revelația să rămână ascunsă timp de șase sute de ani, și-or fi luat precauțiile lor. Fiece maestru al unui nucleu știe unde să-l găsească pe maestrul nucleului succesiv, dar nu și unde să-i găsească pe maestrii nucleelor precedente. E de-ajuns că nemții i-au pierdut pe bulgari și nu vor mai ști unde să-i găsească pe ierusalemiți, în timp ce ierusalemiții nu vor ști unde să găsească pe nici unul dintre ceilalți. Iar cât privește reconstituirea unui mesaj din fragmente incomplete, totul depinde de felul cum au fost împărțite fragmentele. Desigur, nu într-o continuitate logică. Ajunge să lipsească o singură bucată, și mesajul e neinteligibil, iar cine are bucata lipsă nu știe ce să facă cu ea”.

„Gândiți-vă”, zise Diotallevi, „dacă întâlnirea nu a avut loc, Europa e astăzi teatrul unui balet secret, între grupuri care se caută și nu se găsesc, și fiecare știe că ar fi de-ajuns un nimic ca să devină stăpânul lumii. Cum se numește împăietorul ăla de care ne-ai vorbit, Casaubon? Poate complotul există cu adevărat, iar istoria nu-i altceva decât rezultatul acestei bătălii pentru reconstituirea unui mesaj pierdut. Noi nu-i vedem, iar ei, invizibili, acționează în jurul nostru”.

Lui Belbo și mie ne venise, evident, aceeași idee, și am început să vorbim amândoi deodată. Dar ne mai lipsea ceva ca să efectuăm conexiunea justă. Aflasem chiar că măcar două expresii din mesajul din Provins, referirea la treizeci și șase de invizibili împărțiți în șase grupuri și scadența de o sută douăzeci de ani, apăreau și în cursul dezbaterii despre adepții Rozei-Cruce.

„Mai ales că erau nemți”, am spus. „O să citesc manifestele rozacruceene.”

„Dar dumneata ai spus că erau false”, zise Belbo.

„Ei, și? Noi înșine construim acum un fals.”

„Așa e”, zise el. „Uitasem.”

Elles deviennent le Diable: debiles, timorees, vaillantes a des heures exceptionnelles, sanglantes sans cesse, lacrymantes, caressantes, avec des bras qui ignorent les lois... Fi! Fi! Elles ne valent rien, elles sont faites d'un cote, d'un os courbe, d'une dissimulation rentree... Elles baisent le serpent...

(Jules Bois, *Le satanisme et la magie*, Paris, Chailley, 1895, p. 12)

Uitase de asta, acum îmi dau seama. Și bineînțeles că din perioada aceea datează următorul fișier, scurt și fără nici o noimă.

FILENAME: Ennoia

Tu ai ajuns acasă, pe neașteptate. Aveai iarba aceea. Eu nu voiam, pentru că nu accept ca vreo substanță vegetală să interfereze cu funcționarea creierului meu (ba mint, căci fumez tutun și beau distilate de cereale). Oricum, de puținele dăți când pe la începutul anilor '60 cineva mă provoca să facem un *joint*, cu hârtie din aia lipicioasă și impregnată cu salivă, ultimul fum fiind tras cu chiștocul înfipt în ac, îmi venea să râd.

Dar ieri mi-o ofereai tu, și am crezut că poate era modul tău de a te oferi, și am fumat cu încredere. Am dansat strâns lipiți, cum nu se mai face de ani de zile, și — ce rușine — în timp ce se învârtea discul cu a patra de Mahler. Simțeam cum în brațe îmi plutea o făptură străveche, cu chipul blând și brăzdat, de capră bătrână, un șarpe care ieșea din adâncul răunchilor mei, și te adoram ca pe o mătușică foarte bătrână și universală. Probabil continuam să mă mișc strâns lipit de trupul tău, dar simțeam și că erai gata să te înalți în zbor, te transformai în aur, deschideai porți închise, mișcai obiectele prin aer. Pătrundeam în pântecul tău întunecos, Megale Apophasis. Prizonieră a îngerilor.

Poate că nu pe tine te căutam? Poate că sunt aici numai ca să te aștept mereu pe tine. Oare de fiecare dată te-am pierdut pentru că te-am recunoscut și nu am îndrăznit? Oare de fiecare dată te-am pierdut pentru că, recunoscându-te, știam că trebuie să te pierd?

Dar unde te-ai dus până la urmă ieri-seară? M-am deșteptat azi-dimineață și mă durea capul.

Noi ne amintim bine, totuși, aluziile secrete la o perioadă de 120 de ani pe care fratele A..., succesorul lui D și ultimul din cea de-a doua generație - care a trăit în preajma multora dintre noi -, ni le-a adresat nouă, celor din a treia generație...

(Fama Fraternitatis, în Allgemeine und general Reformation, Cassel, Wessel, 1614)

M-am repezit să citesc în întregime cele două manifeste ale adeptilor Rozei-Cruce, *Fama* și *Confessio*. Și mi-am aruncat ochii și pe *Nuțțiile Chimice ale lui Christian Rosencreutz*, de Johann Valentin Andreae, pentru că Andreae era presupusul autor al manifestelor.

Cele două manifeste apăruseră în Germania în 1614 și 1615, la vreo treizeci de ani de la întâlnirea din 1584 dintre francezi și englezi, dar aproape cu un secol mai înainte ca francezii să trebuiască să-i întâlnească pe germani.

Am citit manifestele cu intenția de a nu crede în ceea ce spuneau ele, ci de a le privi în transparență, ca și cum ar fi spus altceva. Știam că, pentru a le face să spună altceva, trebuia să sar unele pasaje și să consider anumite propoziții ca fiind mai relevante decât altele. Dar asta era exact ceea ce diabolicii și maeștrii lor ne deprindeau să facem. Când te afli implicat în timpul subtil al revelației, nu trebuie să urmezi lanțurile puchinoase și obtuze ale logicii și monotona lor consecuție. Pe de altă parte, dacă le luai literal, cele două manifeste erau o acumulare de absurdități, de enigme, de contradicții.

Deci nu puteau spune ceea ce spuneau în aparență, și apoi nu erau nici un apel la vreo reformă spirituală profundă, nici istoria bietului Christian Rosencreutz. Erau un mesaj cu cheie ce trebuia citit prin suprapunerea unei grile, iar o grilă lasă libere anumite spații și acoperă altele. Ca și mesajul cifrat din Provins, unde contau numai inițialele. Eu nu aveam o grilă, dar era suficient s-o presupun, iar pentru a o presupune, trebuia să citesc cu neîncredere.

Că manifestele vorbeau despre Planul din Provins, asta era neîndoielnic. În mormântul lui C.R. (alegoria cu Grange-aux-Dîmes, noaptea de 23 iunie 1344!) fusese pus un tezaur ca să-l descopere posteritatea, un tezaur „ascuns... pentru o sută douăzeci de ani”. Că acest tezaur nu era unul pecuniar era tot atât de clar. Nu numai că se polemiza cu naiva

aviditate a alchimiștilor, dar se spunea deschis că ceea ce a fost promis era o mare schimbare istorică. Și dacă cineva tot n-ar fi înțeles, manifestul următor repeta că nu trebuia ignorată o ofertă care privea *miranda sextae aetatis* (minunile întâlnirii celei de-a șasea și ultima!) și se relua: „Dacă Dumnezeu ar fi dorit doar să aducă până la noi lumina celui de-al șaselea *Candelabrum* al său... dacă s-ar putea citi totul într-o singură carte și dacă, citind-o, am înțelege și ne-am aminti ceea ce a fost... Ce bine ar fi de s-ar putea transforma cu ajutorul cântecului (al mesajului citit cu voce tare!) pietrele (*lapis exilis!*) în perle și pietre prețioase...” Și se mai vorbea acolo de arcane secrete, și de un guvern care ar fi trebuit să fie instaurat în Europa, și de o „mare operă” de înfăptuit...

Se spunea că C.R. fusese în Spania (sau în Portugalia?) și le arătase învățaților de acolo „de unde să extragă adevăratele *indicia* ale secolelor viitoare”, dar degeaba. De ce degeaba? Oare pentru că un grup templier german, la începutul secolului al XVII-lea, făcea public un secret păstrat cu mare strădanie, ca și cum ar fi trebuit să iasă la lumina zilei ca să reacționeze la vreun blocaj al procesului de transmitere ?

Nimeni nu putea nega că manifestele încercau să reconstruiască fazele Planului așa cum le sintetizase Diotallevi. Primul frate, la a cărui moarte se făcea aluzie, sau la faptul că ajunsese la „termen”, era fratele I.O., care murea în Anglia. Deci cineva ajunsese triumfător la prima întâlnire. Și se menționau o a doua și o a treia generație! Iar până aici totul părea să fi fost în regulă: a doua generație, cea engleză, întâlnește a treia generație, cea franceză, în 1584, iar cei care scriu la începutul secolului al XVII-lea pot vorbi numai despre ceea ce s-a întâmplat cu primele trei grupuri. În *Nupțiile Chimice*, scrise de Andreae în epoca de tinerețe, deci înainte de manifeste (chiar dacă ele apar în 1616), se menționau trei temple maiestuoase, cele trei locuri care trebuie să fi fost deja cunoscute.

Totuși, îmi dădeam seama că, în schimb, cele două manifeste vorbeau, desigur, în aceeași termeni, dar ca și cum s-ar fi produs ceva neliniștitor.

De exemplu, de ce atâta insistență asupra faptului că timpul se împlinise, că venise momentul, deși dușmanul pusese în aplicare toate vicleniile lui pentru ca prilejul să nu se realizeze? Care prilej? Se spunea că ținta finală a lui C.R. era Ierusalimul, dar că el nu putuse ajunge acolo. De ce? Erau lăudați arabii pentru că ei schimbau între ei mesaje, în timp ce în Germania învățații nu știau să se ajute unul pe celălalt. Și se făcea aluzie la „un grup mai mare care vrea toată pășunea pentru sine”. Aici nu numai că se vorbea de cineva care căuta să răstoarne Planul pentru a urmări un interes particular, dar și de o răsturnare care avusese loc efectiv.

Fama spunea că la început cineva elaborase o scriere magică (sigur, mesajul din Provins), dar ceasul lui Dumnezeu bate fiecă minut, „în timp ce al nostru nu reușește nici măcar să sune orele”. Cine nu fusese atent la bătăile orologiului divin, cine nu știuse să ajungă la un punct dat, exact când trebuia? Se menționa un nucleu original de frați care ar fi putut da la iveală o filosofie secretă, dar hotărâseră să se răspândească prin lume.

Manifestele denunțau o neplăcere, o incertitudine, un sentiment de rătăcire. Frații din primele generații făcuseră în așa fel încât să fie înlocuiți fiecare „de un succesori demn”, dar „ei stabiliseră să țină secret... locul înmormântării lor, și nici până astăzi nu știm unde sunt înmormântați”.

La ce anume se făcea aluzie? Ce anume nu se știa? Căruia „mormânt” îi lipsea adresa? Era evident că manifestele fuseseră scrise pentru că o anumită informație fusese pierdută și se făcea apel la cineva care, întâmplător, ar fi cunoscut-o, ca să dea un semn.

Finalul *Famei* era fără echivoc: „Cerem din nou tuturor învățaților din Europa... să privească cu spirit binevoitor oferta noastră... de a ne ajuta să aflăm reflecțiile lor... Deoarece, chiar dacă până acum nu ne-am dezvăluit numele... oricine va face să ajungă la noi propriul său nume va putea convorbi cu noi prin viu grai sau — dacă ar fi vreo împiedicare — prin scris”.

Exact ceea ce-și propunea să facă și colonelul publicându-și povestea. Să constrângă pe cineva să iasă din muțenie.

Avusese loc o ruptură, o pauză, o paranteză, o incoerență. În mormântul lui R.C. nu era scris numai *post 120 annos patebo*, pentru a reaminti ritmul întâlnirilor; mai scria și că *Nequaquam vacuum*. Nu că „golul nu există”, ci că „nu trebuie să existe vreun gol”. Și, în schimb, se crease un gol care trebuia să fie umplut la loc!

Dar încă o dată mă întrebam: de ce această discuție avea loc în Germania, unde, la o adică, cea de-a patra generație trebuia doar să aștepte pur și simplu cu îngerească răbdare să-i vină rândul? Nemții nu puteau să se plângă — în 1614 — de o întâlnire lipsă la Marienburg, pentru că întâlnirea de la Marienburg era prevăzută pentru 1704!

Numai o concluzie era posibilă: nemții recriminau faptul că nu avusese loc întâlnirea precedentă!

Iată cheia! Nemții din cea de-a patra generație se lamentau că englezii din cea de-a doua generație pierduseră legătura cu francezii din cea de-a treia! Păi sigur că da. Se puteau identifica în text alegoriile unei transparențe de-a dreptul la mintea cocoșului: se deschide mormântul lui C.R. și în el se găsesc semnăturile fraților din primul și din cel de-al doilea cerc, dar nu și din al treilea! Portughezii și englezii sunt acolo, dar unde sunt francezii?

Deci așa, cele două manifeste rozacruceene făceau aluzie, dacă le citeai cu luare-aminte, la faptul că englezii îi pierduseră pe francezi. Iar după cele stabilite de noi, englezii erau singurii care știau unde ar fi putut să-i găsească pe francezi, iar francezii — singurii care știau unde să-i găsească pe nemți. Dar chiar dacă, în 1704, francezii ar fi dat de urma nemților, ei s-ar fi prezentat fără două treimi din ceea ce trebuiau să predea.

Rozacruceenii ies la lumina zilei, riscând ce e de riscat, pentru că acela era unicul mod de a salva Planul.

Noi nu știm sigur nici măcar dacă Frații din cea de-a doua generație au avut aceeași înțelepciune ca aceia din prima, nici dacă au fost admiși să cunoască toate secretele.

(Fama Fraternitatis, în Allgemeine und general Reformation, Cassel, Wessel, 1614)

Le-am spus-o de-a dreptul lui Belbo și lui Diotallevi: au căzut de acord că sensul secret al manifestelor era foarte deschis, până și pentru un ocultist.

„Acum totu-i clar”, zise Diotallevi. „Noi ne vârașem în cap că planul s-a blocat la trecerea dintre nemți și paulicieni și, în schimb, el se oprise în 1584, la trecerea dintre Anglia și Franța.”

„Dar de ce?” întrebă Belbo. „Avem vreun motiv plauzibil pentru ca în 1584 englezii să nu reușească să realizeze întâlnirea cu francezii? Englezii știau unde este Refugiul, ba chiar erau singurii care știau acest lucru.”

Voia adevărul. Și-l puse în funcțiune pe Abulafia. Ceru, de probă, o conexiune de numai două date. Și avu următorul output:

Minnie este logodnica lui Mickey

Treizeci de zile au lunile noiembrie, aprilie, iunie și septembrie

„Cum putem interpreta?” întrebă Belbo. „Minnie are o întâlnire cu Mickey, dar din greșală îi propune data de 31 septembrie, iar Mickey...”

„Stați așa!” am spus. „Minnie ar fi putut să comită o eroare numai dacă-și dăduse întâlnire la 5 octombrie 1582 !”

„Cum așa?”

„Reforma gregoriană a calendarului! Dar e firesc. În 1582 intră în vigoare reforma gregoriană care corectează calendarul iulian și, pentru a restabili echilibrul, șterge zece zile din luna octombrie, de la 5 la 14!”

„Dar întâlnirea din Franța e prevăzută pentru 1584, în noaptea de Sfântul Ioan, la 23

iunie”, zise Belbo.

„Întocmai. Dar dacă-mi amintesc bine, reforma nu a intrat imediat în vigoare pretutindeni.” Am consultat Calendarul Perpetuu pe care-l aveam noi în raft. „Iată, reforma este promulgată în 1582 și se șterg zilele de la 5 la 14 octombrie, dar asta-i valabil numai pentru papa. Franța adoptă reforma în 1583 și șterge zilele de la 10 la 19 decembrie. În Germania se produce o schismă și regiunile catolice adoptă reforma în 1584, ca și în Boemia, în timp ce regiunile protestante o adoptă în 1775, pricepeți, după aproape două secole, ca să nu mai spun de Bulgaria — e o dată ce trebuie avută în vedere —, care o adoptă abia în 1917. Să vedem acum Anglia... Ea trece la reforma gregoriană în 1752! Natural, din ură față de adepții papei, anglicanii aceia rezistă și ei două secole. Și atunci înțelegeți ce s-a întâmplat. Franța abolește zece zile la sfârșitul lui '83 și până la 23 iunie 1584 toți s-au obișnuit. Dar când în Franța e 23 iunie 1584, în Anglia e încă 13 iunie, și închipuiți-vă, cum putea un englez sadea, fie el și templier, și mai ales în vremurile alea în care informațiile circulau tot cu încetinitorul, să țină cont de lucrul ăsta? Ei conduc și azi mașina pe stânga și ignoră sistemul metric zecimal... Așadar, englezii se prezintă la Refugiu pe 23 iunie al lor, care pentru francezi e de-acum 3 iulie. Acum presupuneți că întâlnirea nu trebuia să se realizeze cu surle și tobe, era o întâlnire pe furiș, în colțișorul stabilit și la o oră anume. Francezii se duc la locul ăsta pe 23 iunie, așteaptă o zi, două, trei, șapte și apoi pleacă, crezând că s-a întâmplat ceva. Te pomenești că renunță disperați chiar în ajunul zilei de 2 iulie. Englezii sosesc pe 3 iulie și nu găsesc pe nimeni, în acel moment cei doi mari maeștri s-au pierdut unul de altul.”

„Sublim”, zise Belbo. „Așa s-a petrecut. Dar de ce se deplasează Rozacruceenii germani, și nu cei englezi?”

Am mai cerut o zi, am cotrobăit în fișierul meu și m-am întors la birou radiind de orgoliu. Găsisem o urmă, aparent minimă, dar așa lucrează Sam Spade, nimic nu-i irelevant pentru privirea lui de vultur. Către 1584, John Dee, mag și cabalist, astrolog al reginei Angliei, este însărcinat să studieze reforma calendarului iulian!

„Englezii i-au întâlnit pe portughezi în 1464. După data aceea se pare că insulele britanice sunt cuprinse de o fervoare cabalistică. Se lucrează pe ceea ce s-a înțeles, pregătindu-se pentru viitoarea întâlnire. John Dee este conducătorul acestei renașteri magice și hermetice. El își constituie o librărie personală de vreo patru mii de volume care parcă-i organizată de templierii din Provins. *Monas Hieroglyphica* a lui pare inspirată direct din *Tabula Smaragdina*, biblia alchimiștilor. Și ce face John Dee de la 1584 înainte? Citește *Steganographia* lui Trithemius! Și o citește în manuscris, pentru că ea va ieși pentru prima oară de sub tipar abia la începutul secolului al XVII-lea. Mare maestru al nucleului englez care a suferit eșecul întâlnirii ratate, Dee vrea să descopere ce s-a întâmplat, unde a fost eroarea. Și cum este și un bun astronom, își dă o palmă peste frunte și zice ce imbecil am fost. Și se apucă să studieze reforma gregoriană, obținând sprijinul Elisabetei, pentru a vedea cum se putea repara greșeala. Dar își dă seama că-i prea târziu. Nu știe cu cine să ia contact în Franța, dar are contacte cu zona mitteleuropeană. Praga lui Rudolf al II-lea e un laborator alchimic și, într-adevăr, chiar în anii aceia Dee se duce la Praga și se întâlnește cu Khunrath, autorul aceluia *Amphitheatrum sapientiae aeternae* ale

căruia table alegorice îl vor inspira atât pe Andreae, cât și manifestele rozacruceene. Ce raporturi stabilește Dee? Nu știi. Copleșit de remușcarea de a fi comis o eroare ireparabilă, moare în 1608. Nici o teamă, pentru că la Londra se pune în mișcare o altă figură care, deja prin consensul tuturor, a fost un adept al Rozei-Cruce și a vorbit despre Roza-Cruce în *Noua Atlantida*. Vorbesc de Francis Bacon.”

„Adevărat, Bacon vorbește despre asta?” întrebă Belbo.

„Nu chiar, dar un anume John Heydon rescrie *Noua Atlantidă* sub titlul *The Holy Land* și-i pune și pe Rozacruceeni în ea. Dar pentru noi e bine așa. Bacon nu vorbește deschis despre ei din motive evidente de discreție, dar e ca și cum ar vorbi.”

„Și cine n-o fi de acord, să dea ciuma-n el!”

„Exact. Și tocmai la inspirația lui Bacon se caută să se strângă și mai mult raporturile dintre cercurile engleze și cele germane. În 1613 are loc nunta Elisabetei, fiica lui Iacob I, care e acum la tron, cu Frederic al V-lea, elector palatin de Rin. După moartea lui Rudolf al II-lea, Praga nu mai e locul potrivit, și locul acesta devine Heidelberg-ul. Nunta celor doi principii e un triumf de alegorii templierești. În cursul ceremoniilor londoneze, regina e asigurată de însuși Bacon și se reprezintă o alegorie a cavaleriei mistice, cu apariția unor cavaleri în vârful unei coline. E clar că Bacon, care îi urmează lui Dee, este acum mare maestru al nucleului templier englez...”

„...și cum e clar că el e autorul tragediilor lui Shakespeare, va trebui să-l recitim și pe Shakespeare tot, care bineînțeles că nu vorbea de nimic altceva decât de Plan”, zise Belbo. „Noaptea Sfântului Ioan, visul unei nopți de vară.”

„La 23 iunie vara abia începe, nu e Midsummer.”

„Licență poetică. Mă întreb cum se face că nimeni n-a stat să se gândească la aceste simptome, la aceste evidențe. Totul mi se pare de o claritate aproape insuportabilă.”

„Am fost deviați de gândirea raționalistă”, zise Diotallevi, „eu întotdeauna am spus-o”.

„Lasă-l pe Casaubon să continue, căci mi se pare că a lucrat excelent.”

„Puține am de spus. După serbările londoneze, încep festivitățile la Heidelberg, unde Salomon de Caus construisese pentru elector grădinile suspendate, a căror palidă evocare am văzut-o noi în seara aceea în Piemont, vă amintiți. Iar în cursul acestor petreceri apare un car alegoric care-l slăvește pe mire în ipostaza lui Iason, și pe cele două catarge ale corăbiei reprezentate pe care apar simbolurile Lânii de Aur și ale Jartierei, sper că n-ați uitat că Lâna de Aur și Jartiera apar și pe coloanele de la Tomar... Totul coincide. În răstimp de un an apar manifestele rozacruceene, semnalul pe care templierii englezi, prevalându-se de ajutorul unor prieteni germani, îl lansează pentru toată Europa, ca să refacă ițele Planului întrerupt.”

„Dar unde vor să ajungă?”

Nos invisibles pretendus sont (a ce que l'on dit) au nombre de 36, separez en six bandes.

(Effroyables pactions faictes entre le diable et les pretendus Invisibles, Paris, 1623, p. 6)

„Poate că ei încearcă o dublă operație, pe de o parte să lanseze un semnal către francezi și, pe de alta, să reînnoade firele dispartate ale nucleului german, care a fost probabil fragmentat de Reforma luterană. Dar tocmai în Germania se întâmplă încurcătura cea mai mare. De la apariția manifestelor până pe la 1621, autorii manifestelor primesc prea multe răspunsuri...”

Am citat unele dintre nenumăratele broșuri care apăruseră pe tema asta, cele cu care mă delectasem în noaptea aceea la Salvador cu Amparo. „Probabil că printre toți ăștia e vreunul care știe ceva; dar se pierde într-o pletoră de exaltați, de entuziaști care iau manifestele în mod literal, poate și de provocatori care încearcă să împiedice operația, de încurcă- lume... Englezii încearcă să intervină în dezbateri, să pună lucrurile la locul lor; nu e o întâmplare că Robert Fludd, alt templier englez, în decurs de un an scrie trei opere ca să sugereze justa interpretare a manifestelor... Dar reacția e de-acum incontrollabilă, a început Războiul de treizeci de ani, electorul palatin a fost înfrânt de spanioli, Palatinatul și Heidelberg-ul cad pradă jafului, Boemia e în flăcări... Englezii hotărăsc să se orienteze din nou spre Franța și să încerce acolo. Și iată de ce, în 1623, Rozacruceenii dau semne de viață prin manifestele lor la Paris și le adresează francezilor mai mult sau mai puțin aceleași oferte pe care le adresaseră nemților. Și ce anume citim într-o broșurică scrisă împotriva Rozacruceenilor, la Paris, de cineva care nu se încredea în ei sau voia să tulbure apele? Că erau adoratorii diavolului, evident, dar cum nici măcar prin calomnie nu se reușește să se șteargă adevărul, se insinuează că ei țineau adunări în Marais.”

„Și?”

„Păi nu cunoașteți Parisul? Marais e cartierul Templului și, colac peste pupăză, cartierul ghetoului evreiesc! Unde mai pui că aceste broșurici spun că adepții Rozei-Cruce sunt în contact cu o sectă de cabaliști iberici, numiți Alumbrados! Poate că pamfletele contra Rozacruceenilor, având aerul că-i atacă pe cei treizeci și șase de Invizibili, încearcă să ajute la identificarea lor... Gabriel Naude, bibliotecarul lui Richelieu, scrie niște *Instructions a la France sur la verite de l'histoire des Freres de la Rose-Croix*. Care instrucțiuni? Este el un purtător de cuvânt al Templierilor din al treilea nucleu sau e un aventurier care intră într-un joc ce nu-i aparține? Pe de o parte pare că vrea și el să-i

trateze pe Rozacruceeni ca pe niște diabolici de trei parale, pe de alta lansează niște insinuări, zice că mai există pe undeva prin lume trei colegii rozacruceene, și ar fi adevărat, căci după al treilea nucleu mai sunt încă trei. Dă niște indicații aproape demne de basm (unul e în India, în insulele plutitoare), dar sugerează că unul dintre colegii se află în subteranele Parisului.”

„Dumneata crezi că toate astea explică Războiul de treizeci de ani?” întrebă Belbo.

„Fără nici o îndoială”, am spus, „Richelieu are informații aparte de la Naude, vrea să fie amestecat în istoria asta, dar greșește totul, intervine pe cale militară și tulbură și mai mult apele. Totuși, n-aș putea trece peste alte două fapte. În 1619 se reunește capitulul Cavalerilor lui Cristos, la Tomar, după patruzeci și șase de ani de tăcere. Se reunise în 1573, cu puțini ani înainte de 1584, probabil pentru a pregăti călătoria la Paris împreună cu englezii, și, după afacerea cu manifestele rozacruceene, se reunește din nou, pentru a hotărî care este linia de urmat, dacă să se asocieze la acțiunea englezilor sau să încerce alte căi”.

„Sigur”, zise Belbo, „acum ei sunt niște inși care s-au rătăcit într-un labirint, unul alege o cale, altul alta, câte unul scoate strigăte, nu se înțelege dacă răspunsurile ce se aud sunt vocea altcuiva sau un ecou al propriei voci... Toți înaintează pe bâjbâite. Și ce vor face între timp paulicienii și ierusalemitanii ?”

„De-aș putea s-o știu”, zise Diotallevi. „Dar n-aș neglija faptul că tocmai în epoca asta se răspândește Cabala luriană și începe să se vorbească de Spargerea Vaselor... Și în epoca aceea circulă tot mai mult ideea că Tora este un mesaj incomplet. Există o scriere hasidică poloneză care spune: dacă s-ar fi întâmplat un alt eveniment, s-ar fi născut alte combinații de litere. Totuși, să fie clar, cabaliștilor nu le convine că nemții au vrut s-o ia înaintea timpului. Succesiunea justă și ordinea din Tora au rămas ascunse și sunt cunoscute numai de Cel Sfânt, fie El lăudat. Dar nu mă obligați să spun niște nebunii. Dacă până și sfânta Cabală e implicată în Plan...”

„Dacă Planul există, trebuie să implice tot. Ori e global, ori nu explică nimic”, zise Belbo. „Dar Casaubon făcuse aluzie la un al doilea indiciu.”

„Da. Ba e chiar un șir de indicii. Mai înainte chiar ca întâlnirea din 1584 să dea greș, John Dee începuse să se ocupe de studii cartografice și să încurajeze expediții navale. Și în cârdășie cu cine? Cu Pedro Nunez, cosmograf regal al Portugaliei... Dee influențează călătoriile de descoperiri pentru trecerea pe la nord-est către Chitai, investește bani în expediția unui anume Frobisher, care ajunge până aproape de Pol și se întoarce de acolo cu un eschimos pe care toți îl iau drept un mongol, îl stârnește pe Francis Drake și-l împinge să-și facă expediția în jurul lumii, dorește ca ea să aibă loc către est, pentru că estul e principiul oricărei cunoașteri oculte, iar la plecarea nu mai știu cărei expediții invocă îngerii.”

„Și asta ce va să zică?”

„Mi se pare că Dee nu era interesat cine știe ce de descoperirea unor locuri, ci de reprezentarea lor cartografică, și pentru asta lucruse în contact cu Mercator și cu Ortelius, mari cartografi. E ca și cum, din fâșiile de mesaj pe care le avea în mână, el ar fi înțeles că

reconstituirea finală trebuia să ducă la descoperirea unei hărți și încerca să ajungă la ea pe cont propriu. Ba chiar aș fi tentat să spun mai mult, vorba domnului Garamond. E posibil ca unui învățat de talia lui să-i fi scăpat cu adevărat discrepanța dintre calendare? Și dacă o fi făcut-o înadins ? Dee dă impresia că vrea să reconstituie mesajul singur, sărind peste celelalte nuclee. Bănuiesc că odată cu Dee își face loc ideea că mesajul poate fi reconstituit cu mijloace magice sau științifice, dar fără a aștepta ca planul să se împlinească. Sindrom de impaciență. E pe cale să apară burghezul conchistador, e întinat principiul de solidaritate pe care se sprijinea cavaleria spirituală. Dacă asta era ideea lui Dee, să nu mai vorbim de Bacon. Din acel moment englezii încearcă să purceadă la descoperirea secretului punând la bătaie toate secretele științei noi.”

„Și nemții?”

„Pe nemți e bine să-i vedem urmând calea tradiției. Așa putem explica măcar două secole de istorie a filosofiei, de empirism anglo-saxon împotriva idealismului romantic...”

„Iată cum reconstituim treptat istoria lumii”, zise Diotallevi. „Noi acum rescriem Cartea. Îmi place, îmi place.”

Un alt caz curios de criptografie a fost prezentat publicului în 1917 de unul dintre cei mai buni istoriografi ai lui Bacon, doctorul Alfred Von Weber Ebenhoff din Viena. Bazându-se pe aceleași sisteme deja încercate pe operele lui Shakespeare, începu să le aplice pe operele lui Cervantes... Continuând cercetarea, descoperi o răscolitoare probă materială: prima traducere engleză a lui Don Quijote făcută de Shelton are corecturi de mână făcute de Bacon, de unde a tras concluzia că această versiune engleză ar fi originalul romanului și că Cervantes ar fi publicat o versiune spaniolă a acestuia.

(J. Duchaussoy, *Bacon, Shakespeare ou Saint-Germain?*, Paris, La Colombe, 1962, p. 122)

Că în zilele următoare Jacopo Belbo s-a apucat să citească lacom opere istorice legate de perioada Rozacruceenilor mi se pare evident. Însă când ne-a povestit concluziile lui, ne-a dat doar intriga nudă a fanteziilor lui, din care noi am extras sugestii prețioase. Acum știu însă că scria pe Abulafia o poveste cu mult mai complexă, în care se amestecau freneticul joc de citate și miturile lui personale. Pus în fața posibilității de a combina fragmente dintr-o istorie a altcuiva, regăsea treptat impulsul de a o scrie, în formă narativă, pe a lui proprie. Nouă nu ne-a spus-o niciodată. Și îmi rămase îndoiala dacă nu cumva experimenta, cu oarecare curaj, posibilitățile lui de a articula o ficțiune sau dacă nu cumva se identifica, asemenea unui diabolic oarecare, cu Marea Istorie care era pe cale să deraieze.

FILENAME: Ciudatul cabinet al doctorului Dee

Mult timp uit că eu sunt Talbot. De când am hotărât să mă numesc Kelley, cel puțin. În fond, nu făcusem decât să falsific niște hârtii. Toți fac asta. Oamenii reginei sunt nemiloși. Ca să-mi acopăr bietele-mi urechi tăiate, sunt constrâns să port calota asta neagră, și toți au murmurat că aș fi un mag. Ei, și? Doctorul Dee, dintr-un renume ca ăsta, prosperă.

Am fost să-l vizitez la Mortlake și tocmai cerceta o hartă. N-a spus decât ceva vag, bătrân diabolic ce e. Fulgerări sinistre în ochii lui vicleni, mâna osoasă ce-i mângâia bărbuța de țap.

— E un manuscris al lui Roger Bacon, mi-a spus, și mi-a fost împrumutat de împăratul Rudolf al II-lea. Cunoști Praga ? Te sfătuiesc s-o vizitezi. Ai putea găsi acolo ceva care ți-ar schimba viața. Tabula locorum rerum et thesaurorum absconditorum Menabani...

Amușinând pe-acolo, am văzut ceva ca un fel de transcriere a unui alfabet secret, pe care doctorul tocmai o încerca. Dar el a ascuns repede manuscrisul sub un vraf de foi îngălbenite. Să trăiești într-o epocă și într-un mediu în care orice filă, chiar dacă abia a ieșit din laboratorul fabricantului de hârtie, e îngălbenită.

Îi arătasem doctorului Dee unele dintre încercările mele, mai presus de toate poemele mele despre Dark Lady. Imagine prealuminosă a copilăriei mele, întunecată pentru că a fost reabsorbită de umbra timpului și sustrasă posesiei mele. Și o canava tragică de-a mea, istoria lui Jim Cânepă, care se întoarce în Anglia în suita lui sir Walter Raleigh și descoperă că tatăl său a fost ucis de către fratele incestuos. Măselariță.

— Dumneata ai har, Kelley, îmi spusese Dee. Și ai nevoie de bani. Există un tânăr, fiu natural al cuiva pe care dumneata nici măcar nu cutezi să ți-l închipui: vreau să-l fac să urce în faimă și onoruri. E sărac în talent, dumneata o să fii sufletul lui secret. Scrie și trăiește în umbra gloriei lui, numai dumneata și cu mine o să știm că e a dumitale, Kelley.

Și iată-mă, de ani de zile stilizând la trame care pentru regină și pentru întreaga Anglie trec sub numele acestui tânăr palid. If I have seen further it is by standing on ye sholders of a Dwarf. Aveam treizeci de ani și nu voi permite nimănui să spună că asta e cea mai frumoasă vârstă a vieții.

— William, i-am spus, lasă-ți părul să crească peste urechi, te avantajează. Aveam un plan (să mă substitui lui?).

Se poate oare trăi urându-l pe acel Scutură-Lance care în realitate suntem? That sweet thief which sourly robs from me.

— Calm, Kelley, îmi zicea Dee, a crește în umbră e privilegiul celui care se pregătește să cucerească lumea. Keepe a Lowe Profyle. William va fi una dintre fațadele noastre.

Și m-a pus la curent — oh, numai în parte — cu Complotul Cosmic. Secretul Templierilor!

— Miza? am întrebat

— Ye Globe.

Mult timp m-am culcat devreme, dar într-o seară, pe la miezul nopții, am scotocit în cufărașul personal al lui Dee, am descoperit niște formule, am vrut să invoc îngerii, așa cum face el în nopțile cu lună plină. Dee m-a găsit răsturnat pe jos, în centrul cercului Macrocosmosului, ca sub o lovitură de bici. Pe frunte, Pentaculul lui Solomon. Acum

trebuie să-mi trag și mai tare peste ochi gluga.

— Încă nu știi cum se face, mi-a spus Dee. Bagă de seamă, ori pun să ți se taie și nasul. I will show you Fear in a Handful of Dust...

A ridicat o mână descărnată și a rostit cuvântul acela teribil: Garamond! M-am simțit ars de o flacăra pe dinăuntru. Am fugit (în noapte).

A trebuit să treacă un an pentru ca Dee să mă ierte și să-mi dedice *A Patra Carte a Misterelor* a sa, „post reconciliationem kellianam”.

În vara aceea eram în prada unor furii abstracte. Dee m-a convocat la Mortlake, eram eu, William, Spenser și un tânăr aristocrat cu privirea fugind în toate părțile, Francis Bacon. He had a delicate, lively hazel Eie. Doctor Dee told me it was like the Eie of a Viper. Dee m-a pus la curent cu o parte din Complotul Cosmic. Era vorba să întâlnim la Paris aripa franceză a Templierilor și să punem la un loc două părți ale aceleiași hărți. Aveau să se ducă Dee și Spenser, însoțiți de Pedro Nunez. Mie și lui Bacon ne-a încredințat unele documente, sub jurământ, să le deschidem în cazul în care ei nu s-ar mai fi întors.

S-au întors, acoperindu-se reciproc cu ocări.

— Nu-i cu putință, zicea Dee, Planul e matematic, are perfecțiunea astrală din *Monas Hieroglyphica* a mea. Trebuia să-i întâlnim, era noaptea Sfântului Ioan.

Am oroare de a fi subestimat. Am spus:

— Noaptea Sfântului Ioan pentru noi sau pentru ei ?

Dee și-a tras una peste frunte și a scos niște blesteme groaznice.

— Oh, a zis el, from what power hast thou this powerful might?

Palidul William își nota fraza, ca un plagiator mișel ce era. Dee consulta febril almanahurile și publicațiile.

— Pe Sângele Domnului, pe Numele Domnului, cum am putut fi atât de prost?

Îi insulta pe Nunez și pe Spenser.

— Așa-i că trebuie să mă gândesc eu la toate? Cosmograf de cizmă, a urlat el livid către Nunez.

Și apoi: Amanasiel, Zorobabel, a strigat.

Iar Nunez a fost lovit ca de un berbec invizibil în stomac, s-a dat înapoi câțiva pași, palid, și s-a lungit cu fața-n jos.

— Imbecilule, i-a zis Dee.

Spenser era palid. A rostit cu greutate:

— Se poate lansa o momeală. Tocmai termin un poem, o alegorie despre zâna zânelor, în care eram tentat să introduc un Cavaler cu Cruce Roșie... Lăsați-mă să-l scriu. Adevărații Templieri se vor recunoaște, vor înțelege că noi știm și vor lua legătura cu

noi...

— Te cunosc eu, îi spuse Dee. Până să scrii tu și lumea să audă de poemul tău o să treacă un lustru și mai bine. Însă ideea cu momeala nu-i proastă.

— De ce nu comunicați cu ei prin intermediul îngerilor dumneavoastră, domnule doctor? l-am întrebat.

— Imbecilule, zise el din nou, de astă dată mie. Nu l-ai citit pe Trithemius? Îngerii destinatarului intervin să lămurească un mesaj, dacă el îl primește. Îngerii mei nu-s curieri călare. Francezii sunt pierduți. Dar am un plan. Știu cum să găsesc pe cineva din filiera germană. Trebuie să mă duc la Praga.

Auzirăm un zgomot, o draperie grea de damasc tocmai se ridica, am zărit o mână diafană, apoi apăru Ea, Fecioara Trufașă.

— Maiestate, am spus noi îngenunchind.

— Dee, a spus Ea, știu tot. Să nu credeți că strămoșii mei i-au salvat pe Cavaleri pentru ca apoi să le concedă stăpânirea lumii. Cer, înțelegeți bine, cer ca până la urmă secretul să fie apanajul Coroanei.

— Maiestate, vreau secretul, cu orice preț, și îl vreau pentru Coroană. Vreau să-i regăsesc pe ceilalți posesori ai lui, dacă asta-i calea cea mai scurtă, dar când îmi vor fi predat din prostie ceea ce știu ei, nu-mi va fi greu să-i elimin, fie cu pumnalul, fie cu *acqua tofana*.

Pe fața Reginei Fecioare se zugrăvi un surâs atroce.

— E bine așa, bunul meu Dee, zise ea. Nu vreau mult, numai Puterea Totală. Iar vouă, dacă veți reuși, Jartiera. Ție, William — și se adresa cu o blândețe lubrică micului parazit —, o altă jartieră și alt fel de lână de aur. Vino după mine.

Am șoptit la urechea lui William:

— Perforce I am thine, and that is in me...

William mă răsplăti cu o privire de recunoștință unsuroasă și o urmă pe regină, dispărând după draperie. Je tiens la reine!

.....

Am fost cu Dee în Orașul de Aur. Străbăteam niște pasaje înguste și urât mirositoare, nu departe de cimitirul evreiesc, iar Dee îmi spunea să fiu atent.

— Dacă știrea despre contactul eșuat s-a răspândit, celelalte grupuri s-or fi punând deja în mișcare pe cont propriu. Mă tem de iudei, cei din Ierusalim au aici, la Praga, prea mulți agenți...

Era seară. Zăpada lucea, albăstruie. La intrarea întunecată în cartierul evreiesc se grămădeau dughenele scunde ale târgului de Crăciun, iar în mijloc, îmbrăcată în pânză

roșie, scena deocheată a unui teatru de marionete luminat cu torțe fumegânde. Dar, imediat după el, treceai pe sub o arcadă din piatră cioplită, și lângă o fântână din bronz, de grilajul căreia atârnavu țurțuri lungi, se deschidea bolta unui alt gang. Deasupra ușilor, vechi capete aurite de lei mușcau inele de bronz. Un freamăt ușor trecea printre zidurile acelea, zgomote inexplicabile se rostogoleau de pe acoperișurile joase și se infiltrau în jgheburile streșinilor. Casele trădau o existență a lor, fantomatică, doamne oculte ale vieții... Un cămătar bătrân, învăluit într-un anterior jerpelit, aproape se atinse de noi trecând, și mi se păru că-l aud murmurând:

— Păziți-vă de Athanasius Pernath...

Dee murmură:

— De alt Athanasius mă tem eu...

Și deodată ne trezirăm în străduța Fabricanților de Aur...

Aici, și trebuie să spun că urechile pe care nu le mai am îmi mai tremură și acum sub gluga jerpelită când mi-aduc aminte, fără veste, în întunericul unui nou gang apărut în cale, se proțăpi în fața noastră un uriaș, o făptură oribilă, cenușie și fără expresie, cu trupul mătăhălos de culoare arămie, sprijinită într-un baston noduros de lemn alb răsucit în spirale. Un miros puternic de santal emana din apariția aceea. Am încercat un simțământ de groază de moarte închegată ca prin vrajă, în întregime, în ființa aceea care-mi stătea în față. Cu toate acestea, nu puteam să-mi smulg privirea de la rotocolul de abur albicios care-i învăluia umerii și abia reușeam să-i zăresc chipul hrăpăreț ca al unui ibis egiptean, iar în spatele lui o mulțime de chipuri, năluciri ale închipuirii și ale memoriei mele. Contururile fantasmei, care se decupau în întunecimea pasajului, se dilatau și se retrăgeau, de parcă o răsuflare minerală înceată îi însuflețea în întregime statura... Și — cumplit lucru — în locul picioarelor, uitându-mă la el, am văzut pe zăpadă niște cioturi informe a căror carne, cenușie și lipsită de sânge, se răsfrânsese în sus ca niște umflături concentrice.

O, amintiri ce mă mistuie...

— Golem! a spus Dee.

Apoi înălță ambele brațe spre cer, și anteriorul lui negru îi cădea în jos cu largile-i mâneci până la pământ, ca pentru a închipui un *cingulum*, un cordon ombilical între poziția aeriană a mâinilor și suprafața, sau poate adâncimea, pământului.

— Jezebel, Malkuth, Smoke Gets in Your Eyes! zise el.

Și dintr-odată Golemul se topi ca un castel de nisip izbit de o rafală de vânt, am fost aproape orbiți de particulele corpului lui de cretă ce se fărâmițau ca niște atomi în aer, iar până la urmă rămase la picioare o grămăjoară de cenușă arsă. Dee se aplecă, scotoci în pulberea aceea cu degetele lui descărnate și scoase din ea un petic de hârtie pe care-l ascunse în sân.

În clipa aceea ieși din umbră un rabin bătrân, cu o tichie unsuroasă ce semăna mult cu gluga mea.

— Doctorul Dee, presupun, zise el. — Here Comes Everybody, răspunde cu

umilință Dee, Rabbi Allevi. Ce plăcere să vă văd... Iar ăla zice: — Ați văzut din întâmplare o faptură omenească ce-și făcea de lucru pe-aici?

— O faptură? zise Dee prefăcându-se uimit. Ce fel?

— La dracu', Dee, zise Rabbi Allevi. Era Golemul meu.

— Golemul domniei tale? Nu știu nimic.

— Ia seama, domnule doctor Dee, zise Rabbi Allevi, vânăt la față. Te prinzi într-un joc care nu-i pe măsura domniei tale.

— Nu știu despre ce vorbești, Rabbi Allevi, zise Dee. Noi ne aflăm aici ca să-i fabricăm câteva uncii de aur împăratului domniei voastre. Nu suntem necromanți de trei parale.

— Măcar dați-mi foița de hârtie, imploră Rabbi Allevi.

— Ce foiță? întrebă Dee cu o diabolică ingenuitate.

— Blestemat să fii, doctore Dee, zise rabinul. Și adevăr îți zic că n-o să vezi zorii noului secol.

Și se depărtă în noapte, murmurând niște consoane obscure și fără nici o vocală. O, Limbă Diabolică și Sfântă!

Dee stătea sprijinit cu spatele de zidul umed din pasaj, pământiu la față, cu părul ridicat măciucă pe cap, ca creasta șarpelui.

— Îl cunosc pe Rabbi Allevi, zise el. Voi muri la 5 august 1608, după calendarul gregorian. Așa că, Kelley, ajută-mă să-mi pun în aplicare proiectul. Dumneata vei fi acela care-l vei duce la bun sfârșit. *Gilding pale streams with heavenly alchymy*, amintește-ți.

Aveam să-mi amintesc, și William împreună cu mine, și împotriva mea.

Nu mai spuse nimic. Ceața palidă gudurându-se pe la geamuri, fumul galben gudurându-se pe la geamuri trecea ușor cu limba peste ungherele serii. Ne aflam acum pe o altă străduță, aburi albicioși exhalau din grătarele fixate în pavaj și prin ei se zăreau cocioabe cu pereții lăsați pe-o rână, profilându-se printr-o gradare de cenușuri fumegoase... Am zărit, în timp ce coboram pe băjbâite o scară (cu treptele nefiresc de ortogonale), figura unui bătrân cu o redingotă tocită și cu cilindru. Îl văzu și Dee :

— Caligari! exclamă el. E și el aici, și în casă la Madame Sosostriș, The Famous Clairvoyante! Trebuie să ne grăbim.

Iuțirăm pasul și ajunserăm la ușa unei maghernițe, într-o stradelă nesigur luminată, cu ceva sinistru, semitic.

Băturăm, iar ușa se deschise ca prin farmec. Intrarăm într-un salon mare, împodobit cu candelabre cu șapte brațe, cu tetragrame în relief, cu stele ale lui David în evantai. Niște viori vechi, de culoarea pânzei din tablourile de altădată, se grămădeau la intrare pe o masă de o iregularitate anamorfotică. Un crocodil mare atârna, mumificat, din bolta înaltă

a acestei spelunci, oscilând ușor în adierea serii, la lucirea slabă a unei singure torțe, sau a mai multora, sau a nici uneia. În fund, în fața unui soi de cort sau de baldachin, sub care se înălța un tabernacul, rugându-se în genunchi, murmurând fără încetare și blasfemiator cele șaptezeci și două de Nume ale lui Dumnezeu, stătea un Bătrân. Am aflat, printr-o fulgerare subită a Nous-ului, că era Heinrich Khunrath.

— Să fii sănătos, Dee, zise acela, întorcându-se și întrerupându-și rugăciunea, ce vrei?

Părea un fel de tatu împăiat, o iguană fără vârstă.

— Khunrath, zise Dee, a treia întâlnire nu a avut loc.

Khunrath explodează într-o imprecăție groaznică:

— Lapis Exillis! Și acum?

— Khunrath, zise Dee, ai putea să arunci o momeală și să mă pui în contact cu linia templieră germană.

— Să vedem, zise Khunrath. Aș putea să-i cer lui Maier, care e în contact cu multă lume de la curte. Dar dumneata ai să-mi spui secretul Laptelui Virginal, al Cuptorului Preasecret al Filosofilor.

Dee surâse — o, surâsul divin al acestui înțelept! Se retrase apoi ca și cum s-ar fi rugat și șopti cu jumătate de glas:

— Când o să vrei să realizezi transmutarea și dizolvarea în apă sau în Lapte Virginal a Mercurului sublimat, pune-l pe lamă între dinți și cupa cu Lucrul acela sânghinos pulverizat, nu-l acoperi, ci fă în așa fel ca aerul cald să izbească materia nudă, administreză-i un foc de trei tăciuni și ține-l aprins timp de opt zile solare, apoi scoate-l și pisează-l bine pe marmură, până ce va fi devenit impalpabil. După ce faci asta, pune materia într-un alambic de sticlă, distilează-o în Balneum Mariae, deasupra unui cazan cu apă, pus în așa fel încât să nu se apropie de apa de dedesubt la mai puțin de două degete, ci să rămână suspendat în aer, și în același timp fă focul sub baie. Atunci, și numai atunci, deși materia argintului-viu nu atinge apa, dar găsimdu-se în acest pântec cald și umed, se va transmuta în apă.

— Maestre, zise Khunrath căzând în genunchi și sărutând mâna descărnată și străvezie a doctorului Dee. Maestre, așa o să fac. Iar tu vei avea ce dorești. Amintește-ți vorbele astea, Roza și Crucea. O să auzi vorbindu-se de ele.

Dee se înfășură în anteriul lui cu mâneci ca într-o mantie, și-i ieșeau din el doar ochii scânteietori și răutăcioși.

— Să mergem, Kelley, zise el. De-acum omul ăsta e al nostru. Iar tu, Khunrath, să-țiții departe de noi Golemul până la întoarcerea noastră la Londra. Iar după aceea, Praga să nu mai fie decât un rug.

Dădu să se depărteze. Khunrath, târându-se, îl apucă de pulpana mantiei:

— Se poate ca într-o zi să vină la tine un om. O să vrea să scrie despre tine. Să-i fii prieten.

— Dă-mi Puterea, zise Dee cu o expresie de nedescris pe fața-i slăbănoagă, și norocul lui e asigurat.

Ieșirăm. Peste Atlantic, un nucleu de minimă presiune înainta în direcția estică, în întâmpinarea unui maxim situat deasupra Rusiei.

— Să mergem la Moscova, i-am spus.

— Nu, răspunse el, ne întoarcem la Londra.

— La Moscova, la Moscova, șopteam eu înnebunit. Știai prea bine, Kelley, că n-aveai să te duci niciodată acolo. Te aștepta Turnul.

.....

Ne-am întors la Londra. Doctorul Dee a spus:

— Ei încearcă acum să ajungă la Soluție înaintea noastră. Kelley, o să scrii pentru William ceva... ceva diabolic de insinuant despre ei.

Pe rânza diavolului, am făcut-o, și pe urmă William a infectat textul și a mutat totul de la Praga la Veneția. Dee era negru de furie. Dar palidul, năclăitul William se simțea protejat de regala lui concubină. Și nici asta nu-i ajungea. De cum eu îi dădeam, rând pe rând, cele mai bune sonete ale lui, mă întreba cu o privire sfruntată de Ea, de Tine, my Dark Lady. Ce oroare să aud numele tău de pe buzele lui de saltimbanc (nu știam că, spirit duplicitar și înlocuitor, el căuta asta pentru Bacon).

— Destul, i-am spus. M-am săturat să mai construiesc în umbra gloriei tale. Scrie tu pentru tine.

— Nu pot, mi-a răspuns, cu privirea cuiva care a văzut un Strigoii. El nu-mi dă voie.

— Cine, Dee?

— Nu, Verulam. Nu ți-ai dat seama că acum el e cel care conduce jocul? Mă constrânge să scriu operele cu care el apoi se va lăuda că le-a scris el. Ai înțeles, Kelley, eu sunt adevăratul Bacon, iar posteritatea n-o s-o știe. Ah, parazitul! Cât îl urăsc pe nemernicul ăsta diabolic!

— Bacon e un mizerabil, dar are talent, am spus. De ce nu scrie cu mâna lui?

Nu știam că el n-avea timp pentru asta. Ne-am dat seama când, după mulți ani, Germania a fost invadată de nebunia Rozei-Cruce. Atunci, punând unele lângă altele unele semne disparate, cuvinte pe care el le lăsase cu greu să-i scape, am înțeles că autorul manifestelor Rozacruceenilor era el. El scria sub falsul nume de Johann Valentin Andreae!

Nu înțelesesem pe-atunci pentru cine scria Andreae, dar acum, din întunecimea acestei celule în care lăncezesc, mai lucid decât don Isidro Parodi, acum știu. Mi-a spus Soapes, tovarășul meu de închisoare, un ex-templier portughez: Andreae scria un roman

cavaleresc pentru un spaniol care între timp zăcea într-o altă pușcărie. Nu știu de ce, dar proiectul îi convenea infamului Bacon, care ar fi vrut să treacă în istorie drept autorul secret al aventurilor cavalerului de la Mancha și-i cerea lui Andreae să-i stilizeze în secret opera aceea al cărei autor adevărat și ocult s-ar fi prefăcut că este, ca să se poată apoi bucura din umbră (însă de ce, de ce?) de triumful altuia.

Dar divaghez, acum, când mi-e frig în celula asta izolată și degetul mare mă doare. Stilizez, la lumina slabă a unui opaiț muribund, ultimele opere care vor trece sub numele lui William.

.....

Doctorul Dee a murit, murmurând Lumină, mai multă Lumină și cerând o scobitoare. Pe urmă a zis: *Qualis Artifex Pereo!* Bacon e cel care a pus să fie ucis. De ani de zile, înainte ca regina să dispară, cu mințile și cu inima rătăcite, în cine știe ce fel, Verulam o seduse. Acum chipul ei era schilodit și era redusă la starea unui schelet. Mâncarea ei ajunsese să fie o pâiniță mică albă și o fiertură de cicoare. Păstra la șold o spadă și în momentele de furie o înfigea cu violență în draperiile și în damascul ce acoperea pereții odăii unde era izolată. (Și dacă în spatele lor ar fi fost careva, trăgând cu urechea? Sau un șoarece, un șoarece? Bună idee, bătrâne Kelley, trebuie să mi-o notez.) Bătrâna fiind ajunsă în halul ăsta, i-a fost ușor lui Bacon s-o facă să creadă că el e William, bastardul ei, așezându-se la picioarele ei, ea fiind acum ca și oarbă, acoperit cu o blană de berbec. Lâna de Aur! S-a spus că țintea la tron, dar știam că el voia cu totul altceva, controlul asupra Planului. Atunci a devenit viconte de Saint-Alban. Și, imediat ce s-a simțit tare, l-a eliminat pe Dee.

.....

Regina a murit, trăiască regele... Eu eram acum un martor nedorit. El m-a atras într-o cursă, într-o seară în care, în sfârșit, Dark Lady ar fi putut fi a mea, și dansa îmbrățișată cu mine, pierdută sub efectul unor ierburi capabile să dea viziuni, ea, Sophia eternă, cu fața ei zbârcită de capră bătrână... A intrat cu o mână de oameni înarmați, a pus să fiu legat la ochi cu o cârpă, am înțeles dintr-odată: vitriolul! Și cum mai râdea Ea, cum mai râdeai Tu, Pin Ball Lady — oh maiden virtue rudely strumpeted, oh gilded honor shamefully misplac'd! —, pe când el te pipăia cu mâinile-i lacome, iar tu îl numeai Simone și-i sărutai cicatricea din stânga...

În Turn, în Turn, râdea Verulam. Și de atunci eu zac aici, în tovărășia viermelui acestuia omenesc care-și zice Soapes, iar temnicerii mă cunosc numai ca Jim Cânepă. Am studiat pe ruptelea, și cu zel arzător, filosofie, jurisprudență și medicină, până și teologie. Și iată-mă aici, biet nebun, și știu tot atât cât știam și înainte.

.....

De la o fereastră am asistat la nunta regală, cu cavalerii cu cruce roșie jucându-și caii în sunetul trâmbițelor. Eu ar fi trebuit să fiu acolo să sun din trâmbiță. Cecilia știa asta, și încă o dată îmi fusese sustrasă răsplata, ținta. Suna William. Eu scriam în umbră, pentru el.

— O să-ți spun cum să te răzbuni, mi-a șoptit Soapes, și în ziua aceea s-a dat pe față drept ceea ce era: un abate bonapartist, înmormântat de secole în celula aceea secretă.

— O să ieși de-aici? l-am întrebat.

— *If...* începuse el să răspundă.

Însă pe urmă tăcu. Bătând cu lingura în perete, într-un alfabet misterios pe care el îmi mărturisi că-l primise de la Trithemius, a început să transmită mesaje cuiva din celula de alături. Conte de Monsalvat.

.....

Au trecut ani. Soapes n-a încetat niciodată să bată în perete. Acum știu pentru cine și cu ce scopuri. Acela se numește Noffo Dei. Dei (prin ce misterioasă cabală Dei și Dee sună atât de asemănător? Cine i-a denunțat pe Templieri?), instruit de Soapes, l-a denunțat pe Bacon. Ce-o fi spus nu știu, dar acum câteva zile Verulam a fost întemnițat. Acuzat de sodomie, deoarece, au spus ei (tremur la gândul că ar fi adevărat), tu, Dark Lady, Fecioara Neagră a druizilor și a Templierilor, nu erai altceva, nu ești altceva decât eternul androgin, ieșind din mâinile înțelepte ale cui, ale cui? Acum, acum știu, ale amantului tău, contele de Saint-Germain! Dar cine e Saint-Germain, dacă nu Bacon însuși (câte lucruri știe Soapes, acest obscur templier cu multe vieți...)?

.....

Verulam a ieșit din închisoare, a reintrat prin artele lui magice în grația monarhilor. Acum, îmi spune William, își petrece nopțile pe malul Tamisei, în Pilad's Pub, jucând la mașina aia ciudată, inventată de un italian din Nola, pe care el pe urmă l-a făcut să fie ars în chip groaznic la Roma, după ce l-a atras la Londra pentru a-i înțelege secretul, o mașină astrală devoratoare de sfere îndrăcite, pe care, luând pieptiș infinitul universului și al lumilor, printre sclipiri de lumină îngerești, dând lovituri obscene de fiară triumfătoare cu pubisul în cutia aceea, ca să simuleze aventurile corpurilor cerești în locuința Decanilor și să priceapă ultimele secrete ale mării ei instaurații și secretul însuși al Noii Atlantide, el a numit-o Gottlieb's, parodiind limba sacră a Manifestelor atribuite lui Andreae... Ah! exclam eu (s'ecria-t-il), de-acum cu conștiința lucidă, dar prea târziu și în van, în timp ce

inima îmi pulsează vizibil sub dantelele corsetului: iată de ce m-a prădat de trompetă, de amuletă, de talisman, de legătura cosmică ce putea porunci demonilor. Oare ce-o fi punând la cale în Casa aceea a lui de Solomon? E târziu, îmi repet, de-acum i-a fost dată prea multă putere.

.....

Se spune că Bacon e mort. Soapes mă asigură că nu-i adevărat. Nimeni nu i-a văzut cadavrul. Trăiește sub nume fals pe lângă landgraful de Hesse, acum inițiat în cele mai mari mistere, și deci e nemuritor, e gata să-și continue bătălia crâncenă pentru triumful Planului, în numele lui și sub controlul lui.

După moartea asta presupusă, a venit să mă vadă William, cu surâsul lui ipocrit, pe care gratiile nu reușeau să mi-l ascundă. M-a întrebat de ce în sonetul 111 îi scrisesem ceva despre un anume Vopsitor, mi-a citit versul: To What it Works in, Like the Dyer's Hand...

— Eu n-am scris niciodată cuvintele astea, i-am spus.

Și era adevărat... E clar, le-a introdus Bacon înainte de a dispărea, ca să lanseze vreun semnal misterios către cei care vor trebui apoi să-l găzduiască pe Saint-Germain de la o curte la alta, ca expert în vopsele... Cred că în viitor va căuta să-i facă pe ceilalți să creadă că el ar fi scris operele lui William. Cât de evident devine totul, privind din întunericul unei celule secrete!

.....

Where Art Thou, Muse, That Thou Forget'st So Long? Mă simt obosit, bolnav. William așteaptă de la mine material nou pentru șarlataniile lui de clovn de-acolo, de la Globus.

Soapes scrie ceva. Privesc peste umerii lui. Tocmai așterne un mesaj incomprehensibil: Rivverrun, past Eve and Adam's... Ascunde foaia, mă privește, mă vede mai palid ca un spectru, citește în ochii mei Moartea. Îmi șoptește: — Odihnește-te. Nu te teme. O să scriu eu pentru tine.

Și chiar asta face acum, mască a unei măști. Eu mă sting încet, iar el îmi sustrage până și ultima lumină, aceea a obscurității.

Deși voința îi este bună, spiritul și profețiile sale par să fie evidente iluzii ale demonului. Ele sunt capabile să înșele multe persoane curioase și să aducă mare pagubă și scandal Bisericii Domnului Dumnezeuului Nostru.

(Păreră despre Guillaume Postel, trimisă lui Ignacio de Loyola de către părinții iezuiți Salmeron, Lhoost și Ugoletto, 10 mai 1545)

Belbo ne povesti cu detașare ceea ce-și imaginase, fără să ne citească paginile lui și eliminând referințele personale. Ne lăsă chiar să credem că Abulafia i-a furnizat combinațiile. Că Bacon era autorul manifestelor Roza-Cruce, citisem deja și în altă parte. Dar o aluzie mă frapă: aceea că Bacon ar fi vicontele de Saint-Albans.

Ceva îmi tot zumzăia prin cap, ceva care avea de-a face cu teza mea mai veche. Mi-am petrecut noaptea următoare scotocind printre fișele mele.

„Domnilor”, le-am spus eu în dimineața următoare, cu o anume solemnitate, complicilor mei, „nu putem inventa conexiuni. Ele există. Când, în 1164, sfântul Bernard lansează ideea unui conciliu la Troyes ca să le dea legitimitate Templierilor, printre cei însărcinați să organizeze acțiunea se află și priorul de la Saint-Albans, care, între altele, poartă numele primului martir englez, evanghelizator al insulelor britanice, născut chiar la Verulam, care a fost feuda lui Bacon. Saint-Albans, celt și fără îndoială druid, inițiat ca și sfântul Bernard”.

„E puțin”, zise Belbo.

„Așteptați. Acest prior de Saint-Albans e abate de Saint-Martin-des-Champs, abația unde va fi instalat viitorul Conservatoire des Arts et des Metiers!”

Belbo reacționează. „Nu zău!”

„Mai mult”, am adăugat, „muzeul Conservatoire a fost gândit ca omagiu adus lui Bacon. La 25 brumar al anului III, Convenția își autorizează al său Comite d’Instruction Publique să tipărească *opera omnia* a lui Bacon. Iar la 18 vendemiar al aceluiași an, aceeași Convenție votează o lege pentru a pune să se construiască o casă a artelor și meseriilor care ar fi trebuit să reproducă ideea Casei lui Solomon de care vorbește Bacon în *Noua Atlantida*, ca loc unde ar fi trebuit să fie adunate toate invențiile tehnice ale omenirii”.

„Și ce-i cu asta?” întrebă Diotallevi.

„La Conservatoire se găsește Pendulul”, zise Belbo. Iar din reacția lui Diotallevi am înțeles că Belbo îl ținuse departe de reflecțiile lui asupra pendulului lui Foucault.

„S-o luăm încet”, am spus eu. „Pendulul este inventat și instalat în secolul trecut. Deocamdată să-l lăsăm deoparte.”

„Să-l neglijăm?” zise Belbo. „Dar n-ați aruncat niciodată o privire Monadei Hieroglifice a lui John Dee, talismanul care ar trebui să concentreze toată știința universului? Nu pare ea un Pendul?”

„Bine”, am spus, „să admitem că putem stabili un raport între cele două fapte. Dar cum se trece de la Saint-Albans la Pendul?”

Am aflat asta în răstimp de câteva zile.

„Așadar, priorul de Saint-Albans este abate la Saint-Martin-des-Champs, care, mai apoi, devine un centru filo-templiar. Bacon, datorită feudei lui, stabilește un contact inițiativ cu druzii adepți ai sfântului Albans. Acum ascultați: în timp ce Bacon își începe cariera în Anglia, în Franța Guillaume Postel și-o încheie pe a sa.”

(Am sesizat o încordare imperceptibilă pe chipul lui Belbo, mi-am amintit dialogul de la expoziția lui Riccardo, Postel i-l evoca ideal pe cel ce i-o răpise pe Lorenza. Dar n-a ținut decât o clipă.)

„Postel studiază ebraica, încearcă să arate că ea e matricea comună a tuturor limbilor, traduce *Zoharul* și *Bahirul*, are contacte cu cabaliștii, lansează un proiect de pace universală analog cu cel al grupurilor rozacruceenilor nemți, încearcă să-l convingă pe regele Franței să se alieze cu sultanul, vizitează Grecia, Siria, Asia Mică, studiază araba, într-un cuvânt reproduce itinerarul lui Christian Rosencreutz. Și, nu întâmplător, semnează unele scrieri cu numele Rosispergius, cel ce împrăștie roua. Iar Gassendi, în al său *Examen Philosophiae Fluddanae*, zice că Rosencreutz nu vine de la *rosa*, ci de la *ros*, rouă. într-un manuscris al său vorbește de un secret ce trebuie păstrat până ce va veni vremea și zice: «Pentru ca mărgăritarele să nu fie azvârlite la porci». Și știți unde apare acest citat evanghelic? Pe frontispiciul *Nupțiilor Chimice*. Și părintele Marin Mersenne, denunțându-l pe rozacruceanul Fludd, zice că-i de aceeași teapă cu acel *atheus magnus* care e Postel. Pe de altă parte, se pare că Dee și Postel s-au întâlnit în 1550, și probabil că încă nu știau, și n-ar fi putut afla decât după treizeci de ani, că ei erau cei doi mari maeștri ai Planului destinați să se întâlnească în 1584. Însă Postel declară, auziți numai, că, în calitate de descendent al fiului mai mare al lui Noe și fiindcă Noe e fondatorul stirpei celtice, și deci al civilizației druzilor, regele Franței este unicul pretendent legitim la titlul

de Rege al Lumii. Chiar așa, Regele Lumii din Agarttha, dar o spune cu trei secole mai înainte. Lăsând deoparte faptul că se îndrăgostește de-o bătrânoagă, Joanna, și o consideră Sophia divină, omul ăsta nu era în toate mințile. Trebuie reținut că avea dușmani puternici, l-au numit câine, monstru execrabil, cloacă a tuturor ereziilor, posedat de o legiune de demoni. Cu toate acestea, chiar în ciuda scandalului cu Joanna, Inchiziția nu-l consideră eretic, ci mai degrabă *amens*, să zicem nițel țicnit. Adică n-au îndrăzneala să distrugă omul, pentru că se știe că e purtătorul de cuvânt al vreunui grup destul de puternic. Îi semnalez lui Diotallevi că Postel călătorește și în Răsărit și e contemporan cu Isaac Luria, trageți de-aici ce concluzie doriți. Bun; în 1564 (anul în care Dee scrie *Monas Hieroglyphica*) Postel își retractează ereziile și se retrage... Ghiciți unde? La mănăstirea de la Saint-Martin-des-Champs! Ce anume așteaptă? Evident, așteaptă anul 1584.”

„Evident”, confirmă Diotallevi.

Am continuat: „Vă dați seama? Postel e mare maestru al nucleului francez, care așteaptă contactul cu grupul englez. Dar moare în 1581, cu trei ani înainte de întâlnire. Concluzii: *primo*, accidentul din 1584 se petrece pentru că lipsește, tocmai în momentul când era nevoie, o minte ascuțită ca a lui Postel, care ar fi fost în stare să înțeleagă ce se întâmpla cu confuzia calendarelor; *secundo*, Saint-Martin era un loc în care Templierii erau de-ai casei dintotdeauna și în care se retrage, așteptând, omul însărcinat să stabilească cel de-al treilea contact. Saint-Martin-des-Champs era Le Refuge!”

„Totul intră la fix, ca într-un mozaic.”

„Acum urmăriți-mă. În epoca întâlnirii eșuate, Bacon are doar douăzeci de ani. Dar în 1621 devine viconte de Saint-Albans. Ce anume găsește el în bunurile strămoșești? Mister. Fapt e că tocmai în anul acela cineva îl acuză de corupție și pune să fie închis pentru câțva timp în temniță. Bacon găsisese ceva care provoca teamă. Cui? Dar cu siguranță, tocmai în perioada aceea Bacon înțelege că Saint-Martin trebuie ținut sub control și concepe ideea de a-și realiza acolo acea Casă a lui Solomon a lui, laboratorul în care ar putea ajunge, prin mijloace experimentale, să descopere secretul.”

„Însă”, întrebă Diotallevi, „ce putem să găsim noi care să-i pună în contact pe moștenitorii lui Bacon cu grupurile revoluționare de la sfârșitul secolului al XVIII-lea?”

„Doar n-o fi chiar masoneria?” zise Belbo.

„Splendidă idee. În fond, asta ne-a sugerat Agliè în seara aceea, la castel.”

„Ar trebui să reconstituim evenimentele. Ce s-a întâmplat cu exactitate în mediile acelea?”

De somnul veșnic... n-ar scăpa prin urmare decât cei ce încă din viață au știut să-și orienteze conștiința către lumea superioară. Inițiații, Adepții stau la limita acestei căi. Odată realizată amintirea, anamnesis-ul, după spusele lui Plutarh, ei devin liberi, se mișcă fără opreliști, încununăți, ei oficiază „misterele” și văd pe pământ mulțimea celor ce nu sunt inițiați și nu sunt „puri”, strivindu-se și îmbulzindu-se în noroi și în beznă.

(Julius Evola, *La tradizione ermetica*, Roma, Edizioni Mediterranee, 1971, p. 111)

Cu un curaj nebun, mi-am oferit serviciile pentru o cercetare rapidă și precisă. Mai bine n-aș fi promis. M-am trezit într-o mlaștină de cărți care cuprindeau studii istorice și bazaconii hermetice, fără să reușesc să disting cu ușurință datele plauzibile de cele fantasmagorice. Am lucrat ca un automat timp de o săptămână, iar la sfârșit am hotărât să întocmesc o listă aproape incomprehensibilă de secte, loji, conventicule. Nu fără ca, întocmind-o, să simt un fel de frison, când întâlneam nume cunoscute pe care nu mă așteptam să le întâlnesc în compania aceea și coincidențe cronologice pe care mi se păruse curios să le înregistrez. Le-am arătat documentul celor doi complici ai mei.

1645 Londra: Ashmole fondează Invisible College, de inspirație rozacruceană.

1662 Din Invisible College ia naștere Royal Society, iar din Royal Society, cum toți o știu, Masoneria.

1666 Paris: Academie des Sciences.

1707 Se naște Claude-Louis de Saint-Germain, dacă e adevărat că s-a născut vreodată.

1717 Crearea unei Mari Loji Londoneze.

1721 Anderson extinde Constituttele masoneriei engleze. Inițiat la Londra, Petru cel Mare întemeiază o lojă în Rusia.

1730 Montesquieu, în trecere prin Londra, e inițiat.

1737 Ramsay afirmă originea templieră a masoneriei. Originea Ritului Scoțian, de acum înainte în luptă cu Marea Lojă Londoneză.

- 1738 Frederic, pe atunci prinț moștenitor al Prusiei, este inițiat. Va fi protectorul enciclopediștilor.
- 1740 În anii aceștia, în Franța iau naștere diferite loji: Ecosais Fideles de Toulouse, Souverain Conseil Sublime, Mere Loge Ecosaise du Grand Globe Francais, College des Sublimes Princes du Royal Secret din Bordeaux, Cour des Souverains Commandeurs du Temple din Carcassonne, Philadelphes din Narbonne, Chapitre des Rose-Croix din Montpellier, Sublimes Elus de la Verite...
- 1743 Prima apariție publică a contelui de Saint-Germain. La Lyon ia naștere gradul de Cavaler Kadosch, cel care trebuie să-i răzbune pe Templieri.
- 1753 Willermoz fondează loja Parfaite Amitie.
- 1754 Martine de Pasqually fondează Templul Elus Cohen (sau poate că o face în 1760).
- 1756 Baronul von Hund fondează Stricta Observanță Templieră. Unii spun că este inspirată de Frederic al II-lea al Prusiei. În ea se vorbește pentru prima oară de Superiorii Necunoscuți. Unii insinuează că Superiorii Necunoscuți sunt Frederic și Voltaire.
- 1758 Sosește la Paris Saint-Germain și-și oferă serviciile regelui în calitate de chimist expert în vopsele. O frecventează pe doamna de Pompadour.
- 1759 Se formează probabil un Conseil des Empereurs d'Orient et d'Occident care, după trei ani, își extinde așa-zisele Constitutions et reglement de Bordeaux, din care ia naștere Ritul Scoțian Antic și Acceptat (el însă nu apare oficial decât în 1801). Tipică ritualului scoțian va fi multiplicarea înaltelor grade până la treizeci și trei.
- 1760 Saint-Germain într-o ambiguă misiune diplomatică în Olanda. Trebuie să fugă, e arestat la Londra și apoi eliberat. Dom Pernety fondează Iluminații din Avignon. Martines de Pasqually fondează Chevaliers Macons Elus de l'Univers.
- 1762 Saint-Germain în Rusia.
- 1763 Casanova îl întâlnește pe Saint-Germain în Belgia: el își ia numele Surmont și transformă o monedă în aur. Willermoz fondează Souverain Chapitre des Chevaliers de l'Aigle Noire Rose-Croix.
- 1768 Willermoz intră în Elus Cohen a lui Pasqually. Se tipărește apocrif la Ierusalim *Les plus secrets mysteres des hauts grades de la maconnerie devoilee, ou le vrai Rose-Croix*: acolo se spune că loja Rozacruceenilor se află pe muntele Heredon, la șaizeci de mile de Edinburgh. Pasqually îl întâlnește pe Louis Claude de Saint-Martin, care va deveni cunoscut ca Le Philosophe Inconnu. Dom Pernety devine bibliotecar al regelui Prusiei.
- 1771 Ducele de Chartres, cunoscut apoi ca Philippe Egalite, devine mare maestru de Grand Orient, apoi Grand Orient de France, și încearcă să unifice toate lojile. Rezistență din partea lojilor de rit scoțian.
- 1772 Pasqually pleacă la Santo Domingo, iar Willermoz și Saint-Martin fondează un Tribunal Souverain, care va deveni apoi Grande Loge Ecosaise.

- 1774 Saint-Martin se retrage pentru a deveni *Philosophe Inconnu* și un delegat al Strictei Observanțe Templiere se duce să trateze cu Willermoz. Ia naștere astfel un Directoriu Scoțian al Provinciei Auvergne. Din Directoriul din Auvergne va lua naștere Ritul Scoțian Rectificat.
- 1776 Saint-Germain, sub numele de contele Welldone, îi prezintă proiecte chimice lui Frederic al II-lea. Ia naștere Societe des Philathetes, pentru a-i reuni pe toți hermetiștii.
- Loja Neuf Soeurs: aderă la ea Guillotin și Cabanis, Voltaire și Franklin. Weishaupt fondează Iluminații din Bavaria. După unii, e inițiat de un negustor danez, Kolmer, întors din Egipt, care ar fi misteriosul Altotas, maestrul lui Cagliostro.
- 1778 Saint-Germain se întâlnește la Berlin cu Dom Pernety. Willermoz fondează Ordre des Chevaliers Bienfaisants de la Cite Sainte. Strictea Observanță Templieră cade de acord cu Grand Orient ca să fie acceptat Ritul Scoțian Rectificat.
- 1782 Mare congres al tuturor lojilor inițiatice la Wilhelmsbad
- 1783 Marchizul Thome fondează Ritul lui Swedenborg.
- 1784 Saint-Germain moare probabil în timp ce, în serviciul landgrafului de Hesse, pune la punct o fabrică de coloranți.
- 1785 Cagliostro fondează Ritul de la Memfis, care va deveni Ritul Antic și Primitiv de la Memfis-Mițraim și care își va spori numărul gradelor superioare până la nouăzeci. Izbucnește, manevrat de Cagliostro, scandalul Colierului Reginei. Dumas îl descrie ca pe un complot masonic pentru discreditarea monarhiei. Este suprimat ordinul Iluminațiilor din Bavaria, suspectat de intrigi revoluționare.
- 1786 Mirabeau este inițiat de Iluminații din Bavaria la Berlin. Apare la Londra un manifest rozicrucian atribuit lui Cagliostro. Mirabeau le scrie o scrisoare lui Cagliostro și Lavater.
- 1787 Există circa șapte sute de loji în Franța. Este publicat *Nachtrag* al lui Weishaupt, care descrie diagrama unei organizații secrete unde fiecare membru nu-l poate cunoaște decât pe cel ce-i este imediat superior.
- 1789 Începe Revoluția Franceză. Criza lojilor în Franța.
- 1794 La 8 vendemiar, deputatul Gregoire prezintă Convenției proiectul unui Conservator al Artelor și Meseriilor. Va fi instalat la Saint-Martin-des-Champs în 1799, de către Consiliul celor Cinci Sute. Ducele de Brunswick invită lojile să se dizolve, deoarece o sectă subversivă otrăvitoare le-a contaminat pe toate.
- 1798 Arestarea lui Cagliostro la Roma.
- 1801 La Charleston este anunțată fondarea oficială a unui Rit Scoțian Antic și Acceptat, cu 33 de grade.
- 1824 Document al curții din Viena către guvernul francez: se denunță asociații secrete, cum sunt Absoluții, Independenții, înaltul Așezământ al Carbonarilor.

- 1835 Cabalistul Oettinger declară că l-a întâlnit pe Saint-Germain la Paris.
- 1846 Scriitorul vienez Franz Graffer publică relatarea unei întâlniri dintre fratele său și Saint-Germain între 1788 și 1790; Saint-Germain îl primește pe vizitator răsfoind o carte de Paracelsus.
- 1865 Fondarea așa-numitei Societas Rosicruciana în Anglia (după alte izvoare, în 1860 sau în 1867). Aderă la ea Bulwer-Lytton, autorul romanului rozicrucian *Zanoni*.
- 1868 Bakunin fondează Alianța Internațională a Democrației Socialiste, inspirată, după unii, de la Iluminații din Bavaria.
- 1875 Helena Petrovna Blavatsky fondează Societatea Teosofică. Apare *Isis Dezvăluită*.
Baronul Spedalieri se proclamă membru al Marii Loji a Fraților Solitari de pe Munte, Frate Iluminat al Ordinului Antic și Restaurat al Maniheștilor și înalt iluminat al Martiniștilor.
- 1877 Madame Blavatsky vorbește despre rolul teosofic al lui Saint-Germain. Printre incarnările lui au fost Roger și Francis Bacon, Rosencreutz, Proclos, Saint-Albans.
Marele Orient din Franța suprimă invocația către Marele Arhitect al Universului și proclamă libertatea de conștiință absolută. Rupe legăturile cu Marea Lojă Engleză și devine în mod hotărât laic și radical.
- 1879 Fondarea lui Societas Rosicruciana în SUA.
- 1880 Începe activitatea lui Saint-Yves d'Alveydre. Leopold Engler reorganizează Iluminații din Bavaria.
- 1884 Leon al XIII-lea, prin enciclica *Humanum Genus*, condamnă masoneria. Catolicii o părăsesc, iar raționaliștii se grăbesc să intre în ea.
- 1888 Stanislas de Guaita fondează Ordre Kabbalistique de la Rose-Croix. Fondarea, în Anglia, a lui Hermetic Order of the Golden Dawn. Unsprezece grade, de la neofit la Ipsissimus. Împărat îi este McGregor Mathers. Sora lui îl ia în căsătorie pe Bergson.
- 1890 Josephin Peladan îl abandonează pe Guaita și fondează Rose-Croix Catholique du Temple el du Graal, proclamându-se Sar Merodak. Disputa dintre rozicrucienii lui Guaita și cei ai lui Peladan se va numi războiul celor două roze.
- 1891 Papus publică *Traite Methodique de Science Occulte*.
- 1898 Aleister Crowley inițiat în Golden Dawn. Va fonda apoi ordinul Thelema pe cont propriu.
- 1907 Din Golden Down ia naștere Stella Matutina, la care aderă Yeats.
- 1909 În America, Spencer Lewis „redeșteaptă” Anticus Mysticus Ordo Rosae Crucis, iar în 1916 efectuează cu succes într-un hotel transformarea unei bucăți de zinc în aur. Max Heindel fondează Rosicrucian Fellowship. La date incerte urmează Lectorium Rosicrucianum, Les Freres Aînes de la Rose-Croix, Fraternitas Hermetica, Templum Rosae-Crucis.

1912 Annie Besant, discipolă a doamnei Blavatsky, fondează la Londra ordinul Templului Rozei-Cruce.

1918 Ia naștere în Germania Societatea Thule.

1936 Ia naștere în Franța Grand Priore des Gaules. În *Cahiers de la fraternite polaire*, Enrico Contardi-Rhodio vorbește de o vizită pe care i-a făcut-o contele de Saint-Germain.

„Ce înseamnă toate astea?” întrebă Diotallevi.

„Nu mă întrebați pe mine. Nu voi ați date? Iată-le. Nu știu altceva.”

„Va trebui să-l consultăm pe Agliè. Pariez că nici el nu cunoaște toate organizațiile astea.”

„Cum ți-nchipui, doar e pâinea lui. Dar putem să-l punem la probă. Să adăugăm o sectă care nu există. Fondată recent.”

Îmi reveni în minte curioasa întrebare a lui De Angelis, dacă auzisem vorbindu-se despre Tres. Și am spus: „Organizația Tres”.

„Și asta ce-i?” întrebă Belbo.

„Dacă există acrostihul, trebuie să existe și textul subiacent”, zise Diotallevi, „altfel nici rabinii mei n-ar fi putut practica Notarikon-ul. Să vedem... Templi Resurgentes Equites Synarchici. Vă place?”

Numele ne-a plăcut, l-am scris la coada listei.

„Cu toate bisericuțele alea, să inventezi una nouă nu era un lucru de nimic”, zicea Diotallevi, apucat de un acces de vanitate.

Dacă ar fi vorba să definim printr-un singur cuvânt trăsătura dominantă a masoneriei franceze din secolul al XVIII-lea, unul singur ar fi potrivit: dilettantism.

(Rene Le Forestier, La Franc-Maçonnerie Templière et Occultiste, Paris, Aubier, 1970, 2)

A doua zi, seara, l-am invitat pe Agliè la Pilade. Chiar dacă noii frecventatori ai barului reveniseră la sacou și cravată, prezența oaspetelui nostru, cu costumul lui bleumarin cu dungi albe subțiri, cu vestă și cu cămașa lui imaculată, cu cravata fixată cu un ac de aur, făcu oarecare senzație. Din fericire, pe la șase seara barul Pilade era destul de gol.

Agliè îl zăpăci pe Pilade comandând un coniac de marcă. Avea, bineînțeles, dar trona pe rafturile din spatele tejghelei de zinc, neatins, poate de ani de zile.

Agliè vorbea privind licoarea în lumină, apoi încălzind-o cu mâinile, arătându-și manșetele cu butoni de aur în stil vag egiptean.

I-am arătat lista, spunându-i că o extrăsesem din manuscrisele diabolicilor.

„Că Templierii erau legați de lojile străvechi ale meșterilor zidari formate în timpul construcției Templului lui Solomon e lucru sigur. Cum sigur e și faptul că de atunci acești asociați se revendicau de la sacrificiul arhitectului Templului, Hiram, victimă a unui misterios asasinat, și se jurau să-l răzbune. După persecutarea multora dintre cavalerii Templului, cu siguranță că ei au migrat în acele confrerii de artizani, contopind mitul răzbunării lui Hiram cu acela al răzbunării lui Jacques de Molay. În secolul al XVIII-lea, la Londra existau loji de meșteri zidari propriu-ziși, așa-zisele loji operative, dar, treptat, unii gentilomi plictisiți, și după toate astea foarte respectabili, atrași de riturile lor tradiționale, s-au întrecut să facă parte din ele. Astfel, masoneria operativă, poveste de meșteri zidari adevărați, s-a transformat în masoneria speculativă, poveste de ziditori simbolici. În acest climat, un anume Desaguliers, care l-a popularizat pe Newton, îl influențează pe un pastor protestant, Anderson, ce redactează regulile unei loji de Frați Zidari, de inspirație deistă, și începe să vorbească despre confreriile masonice ca despre niște corporații care datează de acum patru mii de ani, de la fondatorii Templului lui Solomon. Iată motivele mascaradei masonice, șorțul, dreptarul, ciocanul. Dar poate că tocmai prin asta masoneria ajunge la modă, îi atrage pe nobili, prin arborii genealogici pe care-i lasă să se întrevadă, dar și mai mult le place burghezilor, care nu numai că se pot reuni de la egal la egal cu nobilii, dar sunt chiar autorizați să poarte sabia de ceremonie.

Mizerie a unei lumi noi care se naște; nobilii au nevoie de o ambianță unde să intre în contact cu noii producători de capital, iar ceilalți — vă-nchipuiți — caută o legitimare.”

„Dar se pare că Templierii ies la iveală după aceea.”

„Cel care stabilește primul un raport direct cu Templierii e Ramsay, despre care însă aș prefera să nu vorbesc. Eu bănuiesc că era inspirat de iezuiți. Din predicile lui ia naștere aripa scoțiană a masoneriei.”

„Scoțiană în ce sens?”

„Ritul scoțian e o invenție franco-germană. Masoneria londoneză instituiseră cele trei grade: ucenic, tovarăș și maestru. Masoneria scoțiană înmulțește gradele, pentru că a înmulți gradele înseamnă a înmulți nivelele de inițiere și de secret... Francezii, care sunt înfumurați din fire, se dau în vânt după asta...”

„Dar ce secret?”

„Nici unul, evident. Dacă ar fi fost vreun secret — sau dacă aceia l-ar fi posedat —, complexitatea lui ar fi justificat complexitatea gradelor de inițiere. Ramsay însă înmulțește gradele ca să lase să se creadă că are un secret. Vă puteți închipui ce agitație pe negustorii de treabă care, în sfârșit, puteau deveni prinți ai răzbunării...”

Agliè fu foarte generos în flecăreli despre masonerie. Și vorbind, după obiceiul lui, trecea treptat la reevocarea la persoana întâi. „În timpurile acelea, în Franța se scriau deja niște *couplets* despre noua modă a Frimasonilor, lojile se multiplicau și prin ele se învârteau arhiepiscopi, călugări, marchizi și prăvăliași, iar membrii casei regale deveneau mari maestri. În Stricta Observanță Templieră a tipului ăluia dubios, von Hund, intrau Goethe, Lessing, Mozart, Voltaire, apăreau loji în rândul militarilor, în regimente se complota pentru a-l răzbuna pe Hiram și se discuta despre revoluția iminentă. Iar pentru alții masoneria era o *societe de plaisir*, un club, un simbol, un *status symbol*. Găseai în ea de toate, Cagliostro, Mesmer, Casanova, baronul d’Holbach, d’Alembert... Enciclopediști și alchimiști, libertini și hermetiști. Și s-a văzut la izbucnirea revoluției, când membrii aceleiași loji s-au trezit divizați și a părut că marea frăție a intrat în criză pentru totdeauna...”

„Nu exista o opoziție între Marele Orient și Loja Scoțiană?”

„În cuvinte, da. Un exemplu: în loja celor Nouă Surori intrase Franklin, care, bineînțeles, țintea la transformarea ei laică — pe el îl interesa numai să-și susțină revoluția lui americană... Dar, în același timp, unul dintre marii maestri era contele de Milly, care căuta elixirul de viață lungă. Însă fiindcă era un imbecil, în timpul experimentelor lui s-a otrăvit și a murit. Pe de altă parte, gândiți-vă la Cagliostro: pe de o parte inventa rituri egiptene, pe de alta era implicat în afacerea colierului reginei, un scandal pus la cale de noile cercuri conducătoare ca să discrediteze Vechiul Regim. Era la mijloc și Cagliostro, înțelegeți ? Încercați să vă imaginați cu ce gen de oameni trebuia să ai de-a face...”

„Trebuie să fi fost greu”, zise Belbo înțelegător.

„Dar cine sunt acești baroni von Hund care îi caută pe Superiorii Necunoscuți?” am întrebat eu.

„În jurul farsei burgheze apăruseră grupuri cu intenții foarte diferite, care, pentru a-și face adepti, se identificau și cu lojile masonice, dar urmăreau scopuri mai inițiatice. În acest moment are loc discuția despre Superiorii Necunoscuți. Însă, din nefericire, von Hund nu era o persoană serioasă. La început îi face pe adepti să creadă că Superiorii Necunoscuți sunt cei din familia Stuart. Apoi stabilește că scopul ordinului este să răscumpere bunurile originare ale Templierilor și ciugulește fonduri din toate părțile. Negăsind destule, cade în mâinile unui anume Starck, care zicea că a primit secretul fabricării aurului de la adevărații Superiori Necunoscuți, ce se aflau la Petersburg. S-au grăbit să se strângă în jurul lui von Hund și al lui Starck unii teosofi, alchimiști de trei parale, rozicrucieni făcuți în pripă, și toți la un loc aleg ca mare maestru un om foarte integru, pe ducele de Brunswick. Care înțelege imediat că se află în cea mai proastă companie. Unul dintre membrii Observanței, landgraful de Hesse, îl cheamă pe lângă sine pe contele de Saint-Germain, crezând că acel gentilom poate să-i producă aur, dar n-are a face, în timpul acela trebuia să te iei după capriciile celor puternici. Însă, prin supralicitare, el se crede Sfântul Petru. Eu vă asigur că odată, Lavater, care era oaspetele landgrafului, a trebuit să-i facă o scenă ducesei de Devonshire, care se credea Maria Magdalena.”

„Dar acești Willermoz, acești Martines de Pasqually, care fondează sectă după sectă...”

„Pasqually era un aventurier. Practica niște operațiuni teurgice într-o cameră a lui, secretă, spiritele îngerești i se arătau sub formă de dâre luminoase și de caractere hieroglifice. Willermoz îl luase în serios pentru că era un entuziast, onest, dar naiv. Era fascinat de alchimie, se gândea la o Mare Operă căreia aleșii ar fi trebuit să i se dedice, pentru a descoperi punctul de aliere al celor șase metale nobile studiind măsurile închise în cele șase litere ale primului nume al lui Dumnezeu, pe care Solomon îl făcuse cunoscut aleșilor săi.”

„Și apoi?”

„Willermoz fondează numeroase ordine mai mici și intră în multe loji în același timp, cum se obișnuia pe timpurile acelea, fiind mereu în căutarea unei revelații definitive, temându-se ca ea să nu-și găsească locul totdeauna în altă parte — cum s-a și întâmplat într-adevăr —, ba chiar probabil acesta-i unicul adevăr... Și astfel, se unește cu cei din Elus Cohen ai lui Pasqually. Dar în 1772 Pasqually dispăre, pleacă la Santo Domingo, lasă totul baltă. De ce se eclipsează? Bănuiesc că intrase în posesia vreunui secret și nu voia să-l împartă cu alții. În orice caz, pace sufletului lui, dispăre pe continentul acela, ca un om obscur, după cum și meritase...”

„Și Willermoz?”

„În anii aceia toți fuseserăm zguduiți de moartea lui Swedenborg, un om care ar fi putut să dea multe învățăminte Occidentului bolnav, dacă Occidentul i-ar fi dat ascultare; dar veacul gonia deja către nebunia revoluționară pentru a urma ambițiile Stării a Treia... Or, tocmai în anii aceia Wilermoz aude vorbindu-se de Stricta Observanță Templieră a lui von Hund și este încântat de ea. I se spusese că un templier care se declara ca atare, vreau să zic întemeind o asociație publică, nu e un templier, dar secolul al XVIII-lea era o epocă de mare credulitate. Willermoz încearcă împreună cu von Hund diferitele alianțe despre care

se vorbește în lista dumneavoastră, până ce von Hund este demascat — vreau să spun că se descoperă că era unul dintre acele personaje care fug cu potul —, iar ducele de Brunswick îl expulzează din organizație.”

Mai aruncă o privire pe listă: „A, da, Weishaupt, uitasem. Iluminații din Bavaria, printr-un nume ca ăsta, atrag la început multe minți generoase. Dar acest Weishaupt era un anarhist, azi i-am zice un comunist, și dacă ați ști ce aiureli se vânturau în mediul acela, lovituri de stat, detronări de suverani, băi de sânge... Rețineți că l-am admirat mult pe Weishaupt, dar nu pentru ideile lui, ci pentru concepția lui extrem de limpede despre cum trebuie să funcționeze o societate secretă. Dar poți avea idei organizatorice splendide și finalități destul de confuze. În cele din urmă, ducele de Brunswick se trezește că gestionează confuzia lăsată de von Hund și înțelege că acum în universul masonic german se confruntă cel puțin trei nuclee, filonul sapiențial și ocultist, inclusiv unii dintre Rozacruceeni, filonul raționalist și filonul anarhic revoluționar al Iluminațiilor din Bavaria. Și atunci propune diferitelor ordine și rituri să se întâlnească la Wilhelmsbad pentru o «convenție», cum îi ziceau pe atunci, a statelor-majore, să zicem. Trebuia să se răspundă la următoarele întrebări: ordinul are cu adevărat drept origine o societate străveche, și care anume? Există cu adevărat niște Superiori Necunoscuți, păstrători ai tradiției antice, și cine sunt ei? Care sunt scopurile adevărate ale ordinului? Acest scop este restaurarea ordinului Templierilor? Și tot așa, inclusiv problema dacă ordinul trebuia să se ocupe de științe oculte. Willermoz aderă entuziast, în fine avea să găsească răspuns la întrebările pe care și le pusese, în mod onest, toată viața lui... Și aici se ivește cazul lui de Maistre.”

„Care de Maistre?” am întrebat eu. „Joseph sau Xavier?”

„Joseph.”

„Reacționarul ?”

„Dacă a fost reacționar, n-a fost cât trebuia. Era un om ciudat. Rețineți că acest susținător al Bisericii catolice, tocmai în timp ce primii pontifi începeau să emită bule împotriva masoneriei, se face membru al unei loji, cu numele Josephus a Floribus. Mai mult, se alătură masoneriei în 1773, când un rescript papal îi condamnă pe iezuiți. Firește că de Maistre se alătură lojilor de tip scoțian, e evident, nu-i un iluminist burghez, adică un om al secolului Luminilor, e un iluminat — și trebuie să dați atenție acestor distincții, pentru că italienii îi numesc iluminați pe iacobini, în timp ce în alte țări cu acest nume sunt indicați adepții tradiției —, curioasă confuzie...”

Își sorbea încet coniacul, scotea dintr-un portțigaret de metal aproape alb niște *cigarillos* de un format neobișnuit („mi le confecționează tutungiul meu de la Londra”, zicea, „ca și țigările de foi pe care le-ați văzut la mine acasă, serviți-vă, sunt excelente...”), vorbea cu ochii pierduți în amintiri.

„De Maistre... Un om cu maniere foarte distinse, era o bucurie spirituală să-l ascuți. Și dobândise o mare autoritate în cercurile inițiatice. Și totuși, la Wilhelmsbad, înșală așteptările tuturor. Îi trimite ducelui o scrisoare în care neagă hotărât filiația templieră, pe Superiorii Necunoscuți și utilitatea științelor ezoterice. Refuză din fidelitate față de

Biserica catolică, dar o face cu argumente de enciclopedist burghez. Când ducele a citit scrisoarea într-un ceneclu de intimi, nimănui nu i-a venit să creadă. De Maistre afirma acum că sfârșitul ordinului era numai o reintegrare spirituală și că riturile și ceremonialele tradiționale serveau doar ca să țină în alertă spiritul mistic. Lăuda toate noile simboluri masonice, dar zicea că imaginea care reprezintă mai multe lucruri nu mai reprezintă nimic. Fapt care — să mă scuzați — e contrar întregii tradiții hermetice, pentru că simbolul e cu atât mai plin, mai revelator, mai puternic, cu cât e mai ambiguu, mai fugar; altfel ce se-ntâmplă cu spiritul lui Hermes, zeul cu o mie de fețe? Iar în legătură cu Templierii, de Maistre zicea că ordinul Templului a fost creat din avariție și că avariția îl distrusese, asta-i tot. Acest savoiard nu putea uita că ordinul fusese distrus cu consimțământul papei. Niciodată nu trebuie să te încrezi în legitimiștii catolici, oricât de arzătoare ar fi vocația lor hermetică. Și răspunsul privitor la Superiorii Necunoscuți era rizibil: ei nu există, iar dovada e aceea că nu-i cunoaștem. I s-a obiectat: sigur că nu-i cunoaștem, altfel n-ar mai fi necunoscuți; vi se pare că modul lui de a raționa are vreo noimă? Curios cum un adept de talia lui era atât de impermeabil la simțul misterului. După care de Maistre lansa apelul final: să ne întoarcem la Evanghelie și să abandonăm smintelile de la Memfis. Nu făcea decât să repropună linia milenară a Bisericii. Înțelegeți în ce atmosferă a avut loc reuniunea de la Wilhelmsbad. Prin recuzarea unei autorități ca de Maistre, Willermoz a fost pus în minoritate, și nu s-a putut realiza decât cel mult un compromis. S-a menținut ritul templier, s-a amânat orice concluzie privitoare la problema originii, ce mai, un eșec. Acela a fost momentul în care linia scoțiană a pierdut ocazia: dacă lucrurile ar fi mers altfel, poate că istoria secolului ce venea ar fi fost alta.”

„Și pe urmă?” am întrebat. „Nu s-a mai cârpăcit nimic?”

„Dar ce voiai să se mai cârpăcească, hai să folosesc și eu același cuvânt ca dumneata... La trei ani după aceea, un predicator evanghelic care se unise cu Iluminații din Bavaria, unul Lanze, moare lovit de un trăsnet într-o pădure. Se găsesc asupra lui instrucțiuni ale ordinului, intervine guvernul bavarez, se descoperă că Weishaupt uneltea împotriva guvernului, iar ordinul e suprimat în anul următor. Nu numai atât, dar se publică niște scrieri ale lui Weishaupt cu presupusele proiecte ale Iluminaților, care discreditează pentru un secol tot neotemplierismul francez și german... Rețineți că probabil iluminiștii lui Weishaupt erau de partea masoneriei iacobine și se infiltraseră în filonul neotemplier pentru a-l distruge. N-o fi întâmplător că oamenii aceia de soi rău îl atrăseseră de partea lor pe Mirabeau, tribunul revoluției. Vreți să vă fac o mărturisire?”

„Spuneți.”

„Oamenii ca mine, interesați să reînnoade firele unei Tradiții pierdute, se simt dezorientați în fața unui eveniment cum e cel de la Wilhelmsbad. Cineva ghicise și tăcuse, alții știau și au mințit. Iar după aceea a fost prea târziu, mai întâi vârtejul revoluționar, apoi haita ocultismului secolului al XIX-lea... Uitați-vă la lista dumneavoastră, un bairam al relei-credințe și al credulității, bețe-n roate, excomunicări reciproce, secrete care circulă pe buzele tuturor. Teatrul ocultismului.”

„Oculțiștii nu prea sunt demni de crezare, nu sunteți de părere?” întrebă Belbo.

„Trebuie să știți să distingeți ocultismul de ezoterism. Ezoterismul e căutarea unei

științe care nu se transmite decât prin simboluri, sigilate ermetic pentru profani. Ocultismul, în schimb, cel care se răspândește în secolul al XIX-lea, e vârful aisbergului, acel mai nimic care iese la suprafață din sertarul ezoteric. Templierii erau niște inițiați, iar dovada e aceea că, supuși la tortură, ei mor pentru a-și salva secretul. Tocmai forța cu care l-au ascuns ne face siguri de inițierea lor și nostalgici după ceea ce știau ei. Ocultistul e un exhibiționist. Cum spunea Peladan, un secret inițiativ dezvăluit nu slujește la nimic. Din nefericire, Peladan nu era un inițiat, ci un ocultist. Secolul al XIX-lea e secolul delațiunii. Toți se trudesesc să publice secretele magiei, ale teurgiei, ale Cabalei, ale tarotului. Și chiar cred în ele.”

Agliè continua să urmărească cu privirea lista noastră, cu câte-o strâmbătură de compătimire. „Helena Petrovna. Femeie de treabă, în fond, dar n-a dat nici măcar un singur lucru care să nu fi fost deja scris pe toți pereții... De Guaita, un biblioman drogat. Papus: ăsta-i bun.” Apoi se opri dintr-o dată. „Tres... De unde vine noutatea asta? Din ce manuscris?”

Grozav, m-am gândit, și-a dat seama de interpolare. Noi am rămas la un răspuns vag: „Știți, lista a fost alcătuită răsfoind diverse texte, iar cea mai mare parte le-am restituit deja, erau bune de aruncat. Vă amintiți de unde vine Tres asta, domnule Belbo?”

„Nu cred. Diotallevi, dar tu?”

„Au trecut atâtea zile... E important?”

„Deloc”, ne asigură Agliè. „E numai pentru că n-am mai auzit niciodată pomenindu-se acest nume. Într-adevăr, nu știți cine-l citează?”

Regretam foarte mult, dar nu ne aminteam.

Agliè își scoase ceasul din vestă. „Dumnezeule, mai aveam o întâlnire. Mă veți scuza.”

Se despărțise de noi, iar noi rămăseserăm să discutăm.

„Acum totul e clar. Englezii lansează propunerea masonică pentru a-i coaliza pe toți inițiații din Europa în jurul proiectului baconian.”

„Dar proiectul reușește numai pe jumătate : ideea pe care baconienii o elaborează e atât de fascinantă, încât produce rezultate contrarii așteptărilor lor. Filonul numit scoțian vede în noua bisericuță un mod de a reconstitui succesiunea și ia contact cu templierii germani.”

„Aglie găsește întâmplarea de neînțeles. Evident. Numai noi, acum, putem să spunem ce s-a întâmplat, ce anume vrem să se fi întâmplat. În acel moment, diferitele nuclee naționale intră în arenă unele împotriva altora, n-aș exclude ca acel Martines de Pasqually să fi fost un agent al grupului de la Tomar, englezii îi desfid pe scoțieni, care însă se dovedesc a fi francezi, francezii sunt evident împărțiți în două grupuri, cel filo-englez și cel filo-german. Masoneria e copertura exterioară, pretextul pentru care toți acești agenți ai unor grupări diferite — Dumnezeu știe unde intră pauliceni și ierusalemiți — se întâlnesc și se înfruntă, încercând să-și smulgă vreun crâmpei de secret unul altuia.”

„Masonerie a la Rick's Cafe Americain din Casablanca”, zise Belbo. „Ceea ce răstoarnă opinia curentă. Masoneria nu-i o societate secretă.”

„Da' de unde, e doar un porto-franco, ca la Macao. O fațadă. Secretul era în altă parte.”

„Bieții masoni.”

„Progresul își cere victimele lui. Admiteți însă că suntem pe cale să redescoperim o raționalitate imanentă a istoriei.”

„Raționalitatea istoriei este efectul unei bune rescrieri a Torei”, zise Diotallevi. „Iar noi asta facem, și fie pururea binecuvântat numele Celui Preaînalt.”

„Bun”, zise Belbo. „Acum baconienii au Saint-Martin-des-Champs, aripa neotemplieră franco-germană se dizolvă într-o miriadă de secte... Dar încă n-am hotărât despre ce secret e vorba.”

„Aici să vă văd”, zise Diotallevi.

„Tu pe noi ? Suntem implicați toți, dacă nu ne descurcăm onorabil, lăsăm o impresie mizerabilă.”

„Cui?”

„Păi, istoriei, tribunalului Adevărului.”

„*Quid est veritas ?*” întrebă Belbo.

„Noi”, am spus eu.

Iarba aceasta e numită de Filosofi Alungă-diavoli. E un lucru experimentat că numai sămânța aceasta gonește diavoli și halucinațiile lor... A fost dată să o ia o tinerică ce în timpul nopții era tulburată de un diavol, și astă buruiană l-a pus pe fugă.

(Johannes de Rupescissa, *Tratat despre Quintesență*, II)

În zilele care urmară am neglijat Planul. Sarcina Liei se apropia de termen și stăteam cu ea cât puteam mai mult. Lia îmi calma neliniștile, pentru că, spunea ea, încă nu era momentul. Urma cursul pentru nașterea fără dureri și eu încercam să-i urmăresc exercițiile. Lia refuzase ajutorul pe care știința i-l punea la dispoziție ca să ne ajute să aflăm cu anticipație sexul nou-născutului. Voia surpriza. Acceptasem ciudățenia aceea a ei. Îi pipăiam pântecul, nu mă întrebam ce avea să iasă din el, hotărâsem să-l numim acel Ceva.

Întrebam numai cum puteam să particip și eu la naștere. „Acel Ceva e și al meu”, ziceam eu. „Nu vreau să fac ca tații pe care-i vezi în filme, care se plimbă încoace și-ncolo pe coridor aprinzând țigară de la țigară.”

„Pim, mai mult de-atât n-ai să poți face. Vine un moment când e treaba mea. Și pe urmă, tu nu fumezi și doar nu vrei să capeți viciul cu ocazia asta.”

„Și-atunci ce fac?”

„Participi înainte și după aceea. După, dacă e băiat, o să-l educi, o să-l modelezi, o să-i creezi o frumusețe de complex oedipian așa cum trebuie, o să te pretezi surâzând la paricidul ritual când o să vină momentul, și fără să faci caz, iar apoi într-o zi o să-i arăți biroul tău nenorocit, fișele tale, șpalturile de la glorioasa istorie a metalelor și o să-i spui fiule, toate astea vor fi într-o zi ale tale.”

„Și dacă-i fată?”

„O să-i spui fata mea, toate astea vor fi într-o zi ale derbedeului de bărbatu-tău.”

„Și înainte?”

„În timpul contracțiilor, între o contracție și alta trece timp și trebuie să numeri, pentru că pe măsură ce intervalul se reduce, momentul se apropie. O să numărăm împreună și tu o să-mi dai ritmul, ca la vâslașii de la galere. Va fi ca și cum ai ajuta și tu acel Ceva să iasă din colțișorul lui întunecos. Mititelul-mititica... Vezi, acum stă atât de bine pe întuneric,

soarbe sucuri ca o caracatiță, totul pe gratis, și pe urmă hop, o să țâșnească afară, la lumina soarelui, va clipi din ochi și va zice unde naiba am nimerit?”

„Mititelul-mititica. Și nici nu l-o fi cunoscând încă pe domnul Garamond. Haide, să facem proba numărătorii.”

Număram pe întuneric ținându-ne de mână. Dădeam frâu liber imaginației. Acel Ceva era un lucru adevărat, care, născându-se, avea să dea sens tuturor poveștilor născocite de diabolici. Bieți diabolici, care-și pierdeau nopțile simulând nunți chimice, întrebându-se dacă n-o să iasă cu adevărat aur de optsprezece carate și dacă piatra filosofală era *lapis exilis*, un Graal nenorocit de pământ ars; iar Graalul meu era acolo, în burta Liei.

„Da”, zicea Lia trecându-și mâna peste vasul ei pântecos și întins, „aici se pritocește materia ta primă cea bună. Oamenii aceia pe care i-ai văzut la castel ce credeau că se petrece în vas?”

„Oh, cică ar bolborosi melancolia, pământul sulfuros, plumbul negru, uleiul lui Saturn, că acolo ar fi un Styx de molificări, asașiuni, humașiuni, lichefieri, plămădiri, impregnări, submersii, pământ fetid, mormânt rău mirositor...”

„Dar ce erau ăștia, niște impotenți? Nu știau că în vas crește acel Ceva al nostru, ceva alb și frumos și trandafiriu?”

„Ba știau, dar pentru ei până și burtica ta e o metaforă plină de secrete...”

„Nu există secrete, Pim. Noi știm bine cum se formează acel Ceva, cu nervișorii lui, cu mușchișorii lui, cu ochișorii lui, cu splinuțele și cu pancreasișoarele lui...”

„Doamne sfinte, câte spline are? Ce, e Rosemary's Baby?”

„Așa vine vorba. Dar trebuie să fim pregătiți să-l primim chiar și cu două capete.”

„Cum să nu? L-aș învăța să cânte duete pentru trompetă și clarinet... Nu, că ar trebui să aibă patru mâini și ar fi prea mult, deși gândește-te ce mai solist de pian ar ieși din el, altă viață decât vreun concert pentru mâna stângă. Brr... Însă atâta lucru știu și diabolicii mei, că în ziua aceea, la clinică, se va înfăptui și opera la alb, se va naște așa-numitul Rebis, androginul...”

„Ca să vezi, asta ne mai lipsea. Ascultă, mai bine. O să-l numim Giulio sau Giulia, după bunicul meu, îți place?”

„Nu-mi displace, sună bine.”

Ar fi fost de-ajuns să mă opresc acolo. Să fi scris o carte albă, un bun *grimoire*, pentru toți adepții lui Isis Dezvăluită, ca să le explic faptul că taina tainelor nu mai trebuia să fie căutată, că lectura vieții nu ascundea nici un sens subteran și că totul era acolo, în pântecul tuturor Liilor din lume, în camerele clinicilor, pe saltelele de paie, pe prundurile râurilor și că pietrele care ies din exil și sfântul Graal nu-s altceva decât niște mici maimuțe care țipă cu cordonul ombilical atârându-le și doctorul dându-le palme peste fund. Și că Superiorii Necunoscuți, pentru acel Ceva, eram eu și Lia, iar după aceea avea să ne recunoască

imediat, fără să se ducă să-l întrebe pe năărăul ăla de Joseph de Maistre.

Dar nu, noi — sardonicii — voiam să ne jucăm de-a v-ați ascunselea cu diabolicii, arătându-le că, dacă era vorba de complot cosmic, noi știam să inventăm unul care mai cosmic de atât nici că putea fi.

Bine-ți șade — îmi spuneam alaltăseară acum stai aici și aștepti ce-are să se-ntâmplesub pendulul lui Foucault.

Aș zice că, bineînțeles, acest hibrid monstruos nu provine dintr-un uter matern, ci mai mult ca sigur dintr-un Ephialte, dintr-un Incub sau din vreun alt demon îngrozitor, de parcă ar fi fost conceput dintr-o ciupercă putredă și veninoasă, fiu al unor Fauni și Nimfe, mai asemănător cu un demon decât cu un om.

(Athanasius Kircher, *Mundus Subterraneus*, Amsterdam, Jansson, 1665, II, pp. 279-280)

În ziua aceea voiam să stau acasă, presimțeam ceva, dar Lia îmi zisese să n-o fac pe prințul consort și să mă duc la lucru. „E timp, Pim, nu se naște încă. Și eu trebuie să ies. Du-te.”

Tocmai dădeam să intru pe ușa biroului meu, când se deschise ușa domnului Salon. Apăru bătrânul, cu șorțul lui galben de lucru. N-am putut evita să-l salut și mi-a spus să intru. Nu-i văzusem niciodată laboratorul, așa că am intrat.

Dacă în spatele ușii aceleia fusese altădată un apartament, Salon pusese probabil să se dărâme pereții despărțitori, pentru că ceea ce am văzut era o peșteră cu dimensiuni felurite și imprecise. Din cine știe ce motiv arhitectonic îndepărtat, aripa aceea a clădirii era mansardată, iar lumina pătrundea prin niște ferestre oblice. Nu știu dacă ferestrele erau murdare sau mate, sau dacă Salon nu le pusese vreun ecran ca să evite ca soarele să cadă direct, ori dacă era din cauza îngrămădirilor de obiecte, ce proclamau peste tot teama de a nu lăsa spații goale, dar în peșteră se răspândea o lumină de amurg târziu, asta și din cauză că imensa încăpere era despărțită prin rafturi etajate de farmacie veche, în care se deschideau arcade ce profilau denivelări, mici pasaje, perspective. Nuanța dominantă era maroniul; maronii erau obiectele, polițele, mesele, amalgamarea difuză a luminii naturale cu cea care provenea de la niște lămpi vechi puse să lumineze în fâșii unele zone. Prima impresie a fost că intrasem în laboratorul unui lutier din care meșterul dispăruse încă de pe vremea lui Stradivarius, iar praful se acumulase puțin câte puțin pe pânțelele dungate ale teorbilor.

Apoi, după ce ochii mi s-au obișnuit treptat, am priceput că mă găseam, cum ar fi trebuit să mă și aștept, într-o grădină zoologică pietrificată. Colo un ursuleț cu ochi sticloși se cățara pe o creangă artificială, lângă mine se aținea o cucuvea uimită și hieratică, pe masa din față aveam o nevăstuică, sau un jder, sau un dihor, nu știu exact. În

mijlocul mesei, un animal preistoric pe care la prima vedere nu l-am recunoscut, un fel de felină străbătută ca de raze X.

Putea fi o pumă, un ghepard, un câine de dimensiuni mari, îi întrezăream scheletul peste care fusese aplicată parțial o pastă câlțoasă susținută de o armătură de fier.

„Dogul unei doamne bogate, bună la suflet”, rânji Salon, „care vrea să și-l amintească așa cum era în timpul vieții lor conjugale. Vedeți? Se jupoaie animalul, se unge pielea pe dinăuntru cu săpun de arsenic, apoi se macerează și se albesc oasele... Priviți pe polița aceea, ce colecție frumoasă de coloane vertebrale și cutii toracice. Un osuar de toată frumusețea, nu-i așa? Apoi se leagă oasele cu fire metalice și, odată reconstituit scheletul, i se montează o armătură; de obicei folosesc fân, sau mucava, sau gips. Apoi se montează pielea. Remediez și eu daunele morții și ale degradării. Uitați-vă la bufnița asta. Nu pare vie?”

De atunci încolo, orice bufniță vie avea să-mi pară moartă, dăruită de Salon acelei eternități sclerozate. M-am uitat la chipul acestui îmbălsămător de faraoni animalieri, cu sprâncenele lui stufoase, cu pomeții lui cenușii, și am încercat să înțeleg dacă era o ființă vie sau, mai degrabă, o capodoperă a propriei lui arte.

Ca să-l privesc mai bine, am făcut un pas înapoi și m-am simțit atins pe ceafă. M-am întors cu un fior și am văzut că pusesem în mișcare un pendul.

O pasăre mare, spintecată oscila urmând mișcarea lăncii care o străpungea. Aceasta îi intra prin cap, și din pieptul deschis se vedea că-i pătrundea acolo unde altădată se aflau inima și gușa, iar aici se înnodea, ca să se desfacă apoi, luând forma unui trident răsturnat. O parte, mai groasă, străbătea locul unde ar fi trebuit să aibă viscerele și arăta către pământ ca o spadă, în timp ce două florete îi străpungeau picioarele și ieșeau în afară simetric, prin gheare. Pasărea se balansa ușor, iar cele trei vârfuri indicau pe podea urma pe care-ar fi lăsat-o dacă ar fi atins-o.

„Un frumos exemplar de acvilă regală”, zise Salon. „Dar trebuie să mai lucrez la ea vreo câteva zile. Tocmai îi alegeam ochii.” Și-mi arăta o cutie plină cu cornee și pupile de sticlă, ca și cum călăul sfinteii Lucia ar fi strâns toate relicvele carierei lui. „Nu-i tot așa de ușor ca pentru insecte, unde-s de-ajuns cutia și un ac. Nevertebratele, de exemplu, trebuie tratate cu formalină.”

Simțeam în nări un miros de morgă. „Trebuie să fie o muncă pasionantă”, am spus. Și în acest timp mă gândeam la lucrul acela viu care palpita în ventrele Liei. M-a străbătut un gând rece ca gheața: dacă acel Ceva ar muri, mi-am spus eu, vreau să-l înmormântează eu însumi, să hrănească toți viermii subsolului și să îngrașe pământul. Numai așa aș mai putea să-l simt că e viu...

Mi-am alungat gândul acela, pentru că Salon tocmai vorbea, trăgând spre sine o creatură stranie cocoțată pe unul dintre rafturile acelea ale lui. Să fi avut vreo treizeci de centimetri lungime și era, desigur, un dragon, o reptilă cu aripi mari, negre și membranoase, cu o creastă de cocoș și cu fălcile căscate pline de dinți minusculi ca de ferăstrău. „Așa-i că-i frumos? O compoziție de-a mea. Am folosit o salamandă, un liliac, solzii unui șarpe... Un dragon subpământean. M-am inspirat după asta...” Mi-a arătat pe o altă masă un

volum mare in-folio, cu legătură de pergament vechi, cu șireturi din piele. „M-a costat și ochii din cap, eu nu sunt un bibliofil, dar pe ăsta voiam să-l am. Este *Mundus Subterraneus* de Athanasius Kircher, prima ediție, 1665. Iată dragonul. E leit, nu vi se pare? Trăiește în craterile vulcanilor, zicea iezuitul acesta de treabă, care știa tot despre cunoscut, necunoscut și inexistent...”

„Dumneavoastră vă gândiți mereu la subterane”, am spus eu, amintindu-mi conversația noastră de la München și frazele pe care le surprinsesem cu ajutorul urechii lui Dionisie.

Deschise volumul la o altă pagină: acolo era o imagine a globului, care apărea ca un organ anatomic tumefiat străbătut de un păienjeniș de vene luminescente, șerpuitoare și sclipitoare. „Dacă Kircher avea dreptate, mai multe cărări sunt în inima pământului decât la suprafața lui. Dacă ceva se petrece în natură, asta vine din căldura ce fumează acolo, dedesubt...”

Eu mă gândeam la opera la negru, la pântecul Liei, la acel Ceva care încerca să erupă din blândul ei vulcan.

„...și dacă se petrece ceva în lumea oamenilor, asta se pune la cale acolo, dedesubt.”

„Așa zice părintele Kircher?”

„Nu, el se ocupă de natură, atât... Dar e ciudat că a doua parte a acestei cărți este despre alchimie și alchimiști și că tocmai acolo, vedeți, în problema asta există un atac la adresa Rozacruceenilor. De ce-i atacă pe Rozacruceeni într-o carte despre lumea subterană? Știa multe iezuitul nostru, știa că ultimii Templieri se refugiaseră în regatul subteran Agarththa...”

„Și mai sunt și-acum acolo, se pare”, am aruncat eu.

„Mai sunt”, zise Salon. Nu la Agarththa, ci în alte găuri. Poate sub noi. Acum și Milano are metrourul lui. Cine l-a vrut? Cine a dirijat săpăturile?”

„Aș zice că niște ingineri specializați.”

„Așa, așa, puneți-vă mâinile la ochi. Și între timp, în editura aceea a dumneavoastră, publicați cărți ale nu știu cui. Câți evrei aveți printre autorii dumneavoastră?”

„Nu cerem fișe genetice autorilor”, am răspuns eu sec.

„Doar nu mă credeți un antisemit. Unii dintre cei mai buni prieteni ai mei sunt evrei. Eu mă gândesc la un anume fel de evrei...”

„Care ?”

„Știu eu care...”

Își deschise cufărașul. Într-o dezordine îndescriptibilă se aflau acolo gulerașe, elastice, ustensile de bucătărie, insigne de pe la diferite școli tehnice, până și monograma împărătesei Alexandra Feodorovna și crucea Legiunii de Onoare. Pe toate astea, halucinația îi arăta clar sigiliul lui Anticrist, sub forma unui triunghi sau a două triunghiuri încrucișate.

(Alexandre Chayla, „Serge A. Nilus et les Protocoles”, *La Tribune Juive*, 14 mai 1921, p. 3)

„Vedeți?”, adăugă el, „eu m-am născut la Moscova. Chiar în Rusia s-a întâmplat, pe când eram eu tânăr, să apară niște documente secrete evreiești în care se spunea negru pe alb că pentru a subjuga guvernele trebuie lucrat subteran. Ascultați”. Luă un caietel unde copiasse de mână niște citate: „«În timpul acela toate orașele vor avea metrouri și pasaje subterane : din ele vom face să sară în aer toate orașele lumii.» Protocoalele Bătrânilor înțelepți din Sion, documentul numărul nouă!”

Mi-a trecut prin cap că acea colecție de vertebre, cutia plină cu ochi, pieile pe care le întindea pe armături proveneau din vreun lagăr de exterminare. Dar nu, aveam de-a face cu un bătrân nostalgic, care purta în cârcă vechi amintiri ale antisemitismului rus.

„Dacă înțeleg bine, există un conciliabul de evrei — nu toți —, care urzește ceva. Dar de ce în subterane ?”

„Mi se pare limpede! Cine complotază, complotază pe dedesubt, nu la lumina soarelui. De când lumea și pământul toți știu asta. Stăpânirea lumii înseamnă stăpânirea a ceea ce se află dedesubt. A curenților subpământeni.”

Mi-am amintit de o întrebare pusă de Agliè în biroul lui și de druidesele din Piemont, care invocau curenții telurici.

„De ce oare celții săpau sanctuare în inima pământului, cu galerii ce comunicau cu un puț sacru?” continua Salon. „Puțul se cufunda în straturi radioactive, se știe. Cum e construită Glanstonbury? Și nu-i oare vorba de insula Avalonului, de unde ia ființă mitul Graalului? Și cine a inventat Graalul, dacă nu un evreu?”

Iarăși Graalul, Doamne sfinte! Dar care Graal, nu există decât un Graal, e acel Ceva al meu, în contact cu straturile radioactive ale uterului Liei, și poate că acum chiar

navighează liniștit către gura puțului, poate se grăbește să iasă, iar eu stau aici, printre bufnițele astea împăiate, o sută moarte și una care se preface că e vie.

„Toate catedralele sunt construite acolo unde celții își aveau menhirele. De ce înfingea ei pietre în teren, cu toate că-i costa atâta trudă?”

„Păi egiptenii de ce se trudeau atâta să înalțe piramidele ?”

„Exact. Antene, termometre, sonde, ace ca acelea ale medicilor chinezi, plantate acolo unde corpul reacționează, în punctele nodale. În centrul pământului e un nucleu de fuziune, ceva asemănător soarelui, ba chiar un soare adevărat în jurul căruia se învârtă ceva, pe traiectorii diferite. Orbite ale curenților telurici. Celții știau unde se aflau ele și cum să le stăpânească. Iar Dante, Dante? Ce vrea să ne spună prin istoria coborârii lui în adânc? Mă înțelegeți, dragă prietene ?”

Nu-mi plăcea să fiu dragul lui prieten, dar continuam să-l ascult. Giulio-Giulia, Rebisul meu împlântat ca Lucifer în centrul pântecului Liei, dar el-ea, acel Ceva avea să se dea peste cap, să se repeadă către înalt, într-un fel oarecare avea să iasă. Acel Ceva e făcut să iasă din viscere, ca să se dezvăluie în taina-i limpede, nu ca să intre cu capul în jos acolo și să caute un secret scârbos.

Salon continua, de-acum era pierdut într-un monolog pe care părea că-l repetă pe dinafară: „Știți ce sunt așa-zisele *leys* englezești? Zburăți pe deasupra Angliei cu un avion și veți vedea că toate locurile sacre sunt unite prin linii drepte, o grilă de linii ce se intersectează pe întregul teritoriu, încă vizibile, deoarece au sugerat traseul șoselelor de mai târziu...”

„Dacă existau locuri sacre, erau legate prin drumuri, iar drumurile or fi încercat și ei să le facă drepte, cât mai drepte cu putință...”

„Da? Și de ce de-a lungul acestor linii migrează păsările? Pentru că marchează traseele urmate de farfuriile zburătoare ? E un secret care a fost pierdut după invazia romană, dar există cineva care încă îl mai cunoaște...”

„Evreii”, am sugerat.

„Și ei șapă. Primul principiu alchimic e VITRIOL: *Visita Interiora Terrae, Rectificando Invenies Occultum Lapidem.*”

Lapis exillis. Piatra mea care se pregătea lent să iasă din exil, din dulcele exil amnezic, hipnotic în vasul încăpător al Liei, fără să caute alte profunzimi, Piatra mea frumoasă și albă care vrea suprafața... Voiam să alerg acasă, la Lia, să aștept împreună cu ea apariția aceluia Ceva, oră cu oră, triumful suprafeței din nou cucerite. În peștera lui Salon era damf de subterane, subteranele sunt originea ce trebuie abandonată, nu ținta ce trebuie atinsă. Și totuși, îl urmăream pe Salon și mi se învârtejeau în cap noi idei pline de viclenie pentru Plan. În timp ce așteptam unicul Adevăr al acestei lumi sublunare, mă-ncrâncenam să edific noi minciuni. Orb ca animalele ce trăiesc sub pământ.

M-am scuturat deodată. Trebuia să ies din tunel. „Trebuie să plec”, am spus. „La o adică, îmi puteți recomanda niște cărți pe tema asta.”

„Noo, tot ce s-a scris despre treburile astea e fals, fals ca sufletul lui Iuda. Eu, ceea ce știu, am învățat de la tatăl meu...”

„Geolog?”

„O, nu”, râdea Salon, „nu, deloc. Tatăl meu — nu-i ceva rușinos, de-acum ține de trecut — lucra în Ohrana. Direct la ordinele Șefului, legendarul Racikovski”.

Ohrana, Ohrana, ceva în genul KGB-ului, nu era asta poliția secretă țaristă? Iar Racikovski ăsta cine era? Cine avea un nume ca ăsta? Drace, misteriosul vizitator al colonelului, contele Rakosky... Nu, dă-o-ncolo, prea mă lăsam furat de coincidențe. Eu nu împăiam animale moarte, eu generam animale vii.

Când, survine Albul în materia Marii Opere, Viața a învins Moartea, Regele lor a reînviat, Pământul și Apa au devenit Aer, e regimul Lunii, Pruncul lor s-a născut... Atunci Materia a dobândit un grad de stabilitate atât de mare, încât nici Focul n-ar putea s-o distrugă... Când artistul vede albeața perfectă, Filosofii spun că trebuie să sfâșie cărțile, pentru că ele devin inutile.

(Dom J. Pernety, *Dictionnaire mytho-hermetique*, Paris, Bauche, 1758, „Blancheur”)

Am îngăimat o scuză, în grabă. Cred că am spus „prietena mea trebuie să nască mâine”, Salon mi-a făcut o mulțime de urări, având aerul că n-a înțeles cine era tatăl. Am alergat acasă, ca să respir aer curat.

Lia nu era. Pe masă, în bucătărie, o foaie de hârtie: „Iubitule, mi s-a rupt apa. Nu te-am găsit la birou. Fug la clinică cu taxiul. Vino după mine, mă simt singură”.

Am avut un moment de panică, eu trebuia să fiu acolo, să număr împreună cu Lia, eu trebuia să stau la birou, eu ar fi trebuit să fiu ușor de găsit. Era vina mea, acel Ceva avea să se nască mort, Lia avea să moară și ea. Salon avea să-i împăieze pe amândoi.

Am intrat în clinică de parcă aș fi avut labirintită, am întrebat numai persoane care nu știau nimic, am greșit secția de două ori. Le spuneam tuturor că era cazul să știe precis unde naștea Lia și toți îmi spuneau să mă calmez, pentru că în locul acela toată lumea naștea.

Până la urmă, nici eu nu știu cum, m-am trezit într-o cameră. Lia era palidă, dar de o paloare de perlă, și surâdea. Cineva îi ridicase bretonul, închizându-l într-o scufie albă.

Pentru prima oară vedeam fruntea Liei în toată splendoarea ei. Avea alături de ea Ceva.

„E Giulio”, a zis ea.

Rebisul meu. Îl făcusem și eu, și nu din crâmpie de corpuri moarte, și fără săpun de arsenic. Era întreg, își avea toate degetele la locul lor.

Am pretins să-l văd în întregime. „O, ce cocoșel frumos, ce ouțe mari are!” Pe urmă am început s-o sărut pe Lia pe fruntea descoperită: „Dar e meritul tău, dragă, totul depinde de vas”.

„Sigur că e meritul meu, deșteptule. Am numărat de una singură.”

„Tu pentru mine ești un număr foarte mare”, i-am spus.

Poporul subpământean a ajuns la cea mai înaltă cunoaștere... Dacă omenirea noastră ieșită din minți ar începe un război împotriva lor, ei ar fi în stare să facă să sară în aer suprafața planetei.

(Ferdinand Ossendowski, *Beasts, Men and Gods*, 1924, V)

Am rămas alături de Lia și când a ieșit din clinică, pentru că, abia ajunsă acasă, în timp ce-i schimba scutecele micuțului, izbucni în plâns și spuse că n-o să se descurce niciodată. Cineva ne-a explicat apoi că era normal: după exaltarea datorată victoriei nașterii survine sentimentul neputinței în fața imensității noilor îndatoriri. În zilele acelea, în care îmi făceam de lucru prin casă simțindu-mă inutil și, în orice caz, total nepotrivit pentru alăptat, am petrecut multe ceasuri citind tot ce am putut găsi privitor la curenții telurici.

Întorcându-mă la birou, am vorbit despre asta cu Agliè. A făcut un gest din cale-afară de plictisit: „Niște biete metafore pentru a face aluzie la secretul șarpelui Kundalini. Și geomanția chineză căuta în pământ urmele dragonului, dar șarpele teluric era menit doar să semnifice șarpele inițiativ. Zeița se odihnește în formă de șarpe încolăcit și-și doarme letargia eternă. Kundalini palpită dulce, palpită cu un șuier ușor și leagă corpurile grele de corpurile subtile. Ca o rotire sau ca un vârtej în apă, ca jumătatea silabei OM”.

„Dar la ce secret face aluzie șarpele?”

„La curenții telurici. Dar la cei veritabili.”

„Dar ce anume sunt curenții telurici veritabili?”

„Sunt o mare metaforă cosmologică și trimit la șarpe.”

Pe dracu’, Agliè, mi-am zis. Eu știu mai multe.

Le-am recitat însemnările mele lui Belbo și lui Diotallevi, și nu mai avurăm nici o îndoială. Eram, în sfârșit, în măsură să le procurăm templierilor un secret ca lumea. Era soluția cea mai economică, mai elegantă, și se îmbinau în ea toate piesele aceluia puzzle milenar al nostru.

Așadar, celții știau despre curenții telurici: aflaseră de ei de la atlânți, pe când supraviețuitorii acestui continent scufundat emigraseră parte în Egipt, parte în Britania.

Atlânții, la rândul lor, învățaseră totul de la acei strămoși îndepărtați ai noștri care, din Avalon, străbătând continentul Mu, pătrunseseră până în deșertul central al Australiei —

când toate continentele erau un unic nucleu ce putea fi parcurs, minunata Pangeea. Ar fi de-ajuns să mai putem citi acum (cum știi s-o faci băștinașii, care însă tac) misteriosul alfabet săpat pe marea stâncă Ayers Rock, ca să avem Explicația. Ayers Rock e antipodul marelui munte (necunoscut) care este Polul, cel adevărat, Polul inițiativ, nu cel la care ajunge orice explorator burghez. Ca de obicei, și cum e evident pentru oricine nu are ochii orbiți de falsa cunoaștere din știința occidentală, Polul ce se vede e cel care nu există, iar cel care există e cel pe care nimeni nu poate să-l vadă, afară de câțiva adepți, care au buzele pecetluite.

Celții credeau însă că era suficient să descopere planul global al curenților. Iată de ce ridicau megaliți: menhirele erau aparate radioestezice, ca niște implanturi, ca niște prize electrice înfipte în punctele unde curenții se ramificau în diferite direcții. Ley-urile marcau parcursul unui curent deja identificat. Dolmenele erau camere de condensare a energiei, unde druzii, prin artificii geomantice, încercau să extrapoleze desenul global; așa-zisele *cromlech* și Stonehenge erau observatoare micro-macrocosmice de unde se străduiau să ghicească, cu ajutorul ordinii constelațiilor, ordinea curenților — pentru că, potrivit *Tabulei Smaragdina*, ceea ce se află deasupra e izomorf cu ceea ce se află dedesubt.

Dar problema nu era asta sau, cel puțin, nu era numai asta. Lucrul îl înțelesese cealaltă aripă a emigrației atlantidiene. Cunoștințele oculte ale egiptenilor trecuseră de la Hermes Trismegistul la Moise, care se ferise strașnic să le comunice zdrențăroșilor lui cu burțile încă pline de mană, căroră le oferise cele zece porunci, căci pe acelea măcar le puteau înțelege. Adevărul, care e aristocratic, Moise îl introdusese, cifrat, în *Pentateuh*. Asta o înțeleseseră cabaliștii.

„Gândiți-vă”, ziceam eu, „totul era deja scris, ca într-o carte deschisă, în măsurile Templului lui Solomon, iar păzitorii secretului erau Rozacruceenii care constituiau Marea Fraternitate Albă, sau esenienii, care, după cum se știe, îl țin departe pe Isus de secretele lor, și iată motivul, altfel incomprehensibil, pentru care Isus e crucificat...”

„Sigur, patimile lui Cristos sunt o alegorie, o vestire a procesului Templierilor.”

„Într-adevăr. Și Iosif din Arimateea duce sau readuce secretul lui Isus în țara celților. Dar, evident, secretul e încă incomplet, druzii creștini cunosc doar un fragment din el, și iată semnificația ezoterică a Graalului: există ceva, dar nu știm ce este. Ce anume ar trebui să fie, ce anume spune Templul *in extenso* bănuiește numai un nucleu de rabini rămași în Palestina. Ei împărtășesc aceasta sectelor inițiatice musulmane, sufilor, ismaeliților, motocalleminilor. Iar de la aceștia îl află Templierii.”

„În sfârșit, Templierii. Eram îngrijorat.”

Băteam cu degetele mari Planul care, ca o pastă moale, se supunea dorințelor noastre fabulatorii. Templierii descoperiseră secretul în timpul acelor nopți de insomnie, strângându-și în brațe colegii lor de șa, în deșertul unde sufla inexorabil simunul. Îl smulseseră bucată cu bucată de la cei ce cunoșteau puterile de concentrare cosmică ale Pietrei Negre de la Mecca, moștenire de la magii babilonieni — pentru că era clar, în această privință, că Turnul Babel nu fusese altceva decât tentativa, din păcate prea grăbită și pe bună dreptate ratată, din cauza trufiei proiectanților lui, de a construi menhirul cel

mai puternic dintre toate, numai că arhitecții babilonieni făcuseră greșit socotelile, pentru că, așa cum demonstrase părintele Kircher, dacă turnul ar fi fost construit până la vârf, prin greutatea lui excesivă ar fi făcut să se rotească cu nouăzeci de grade, și poate chiar mai mult, axa terestră, iar bietul nostru glob s-ar fi trezit, nu cu o coroană ithyphallică ce ținea în erecție spre înalt, ci cu un apendice steril, cu o mentulă fleșcăită, o coadă de maimuță care se bălăbănea în jos, o Tchekinah pierdută în abisurile vertiginoase ale unui Malkuth antarctic, o hieroglifă flască pentru pinguini.

„Dar, la urma urmei, care-i secretul descoperit de Templieri ?”

„Răbdare, ajungem și acolo. A fost nevoie de șapte zile ca lumea să fie făcută. Să încercăm.”

Pământul e un corp magnetic: de fapt, așa cum au descoperit unii oameni de știință, e un unic magnet mare, cum a afirmat Paracelsus acum. aproape trei sute de ani.

(H.P. Blavatsky, *Isis Unveiled*, New York, Bouton, 1877, I, p. XXIII)

Am încercat și am reușit. Pământul e un mare magnet, iar forța și direcția curenților săi sunt determinate și de influența sferelor cerești, de ciclurile anotimpurilor, de precesiunea echinocțiilor, de ciclurile cosmice. De aceea sistemul curenților e schimbător. Dar trebuie să se miște ca firele de păr care, pe măsură ce cresc pe toată calota craniană, par că sunt generate în spirală dintr-un punct aflat în creștet, acolo unde ele ascultă mai puțin de pieptene. Identificând punctul ăla și punând în el stația cea mai puternică, ar fi putut fi dominate, dirijate, comandate toate fluxurile telurice ale planetei. Templierii înțeleseseră că secretul nu consta numai în a avea harta globală, ci în a cunoaște punctul critic, Omphalos-ul, Umbilicus Telluris, Centrul Lumii, Originea Mecanismului.

Toată afabulația alchimică, coborârea htoniană a operei la negru, descărcarea electrică a operei la alb nu erau decât simboluri, transparente pentru inițiați, ale acestei auscultații centenare al cărei rezultat final ar fi trebuit să fie opera la roșu, cunoașterea globală, dominarea fulgurantă a sistemului planetar al curenților. Secretul, adevăratul secret alchimic și templier, consta în a identifica Obârșia acestui ritm intern, dulce, înfiorat și regulat ca palpitul șarpelui Kundalini, încă necunoscut în multe dintre aspectele sale, dar, desigur, precis ca un ceas, al unice, adevăratei Pietre care căzuse vreodată în exil din cer, Marea Mumă, Pământul.

Lucrul ăsta, pe de altă parte, voia să-l priceapă și Filip cel Frumos. De aici răuvoitoarea insistență a inchizitorilor asupra misteriosului sărut *in posteriori parte spine dorsi*. Voiau secretul lui Kundalini. Nici vorbă de sodomie.

„Totu-i perfect”, zicea Diotallevi. „Dar când, până la urmă, știi să dirijezi curenții telurici, ce faci din ei? Morișcă de vânt?”

„Haida-de”, ziceam eu, „nu sesizați scopul descoperirii? Fixați în Ombilicul Teluric fișa cea mai puternică... Faptul că posezi stația aceea îți dă puțința de a prevedea ploile și seceta, de a dezlănțui uragane, taifunuri, cutremure, de a desprinde continentele, de a

scufunda insulele (cu siguranță, Atlantida a dispărut din cauza unui experiment dus prea departe), de a face să se înalțe-n aer pădurile și munții... Vă dați seama? E altceva decât bomba atomică, ce-i face rău și celui care o lansează. Tu, din turnul tău de comandă, îi telefonezi, să zicem, președintelui Statelor Unite și-i spui: până mâine vreau un catralion de dolari, sau independența Americii Latine, sau insulele Hawaii, sau distrugerea rezervelor tale nucleare, altfel falia Californiei se deschide definitiv și Las Vegas-ul devine un tripou plutitor..."

„Păi Las Vegas e în Nevada..."

„Și ce contează, controlând curenții telurici tu dezlipești și Nevada, ba chiar și Colorado. Și pe urmă telefonezi la Sovietul Suprem și le spui: prieteni, până luni vreau tot caviarul din Volga și toată Siberia ca să fac cu ele un depozit de produse congelate, altfel vă înghit Uralii, vă fac Caspica să se reverse, vă trimit Lituania și Estonia în derivă și vi le scufund în Groapa Filipinelor”.

„E-adevărat”, zicea Diotallevi. „O putere uriașă. Să rescrii Terra cum ai scrie Tora. Să muți Japonia în Golful Panama.”

„Panică pe Wall Street.”

„Altceva decât scutul spațial. Altceva decât să preschimbi metalele în aur. Dirijezi salva trebuitoare, aduci în stare de orgasm viscerele pământului, le pui să facă în zece secunde ceea ce au făcut în miliarde de ani și tot bazinul Ruhr îți devine un zăcământ de diamante. Cunoașterea mareelor fluidice și a curenților universali, spunea Eliphas Levi, reprezintă secretul atotputerniciei umane.”

„Așa e, cu siguranță”, zicea Belbo, „e ca și cum ai transforma pământul întreg într-o cameră orgonică. E clar, Reich era cu siguranță Templier.”

„Toți erau, afară de noi. Bine că măcar ne-am dat seama. Acum îi întrecem câștigând timp.”

Într-adevăr, ce anume îi oprise pe Templieri, odată aflat secretul? Trebuiau să-l fructifice. Dar de la a ști până la a ști să faci, mai va. Deocamdată, instruiți de diabolicul sfânt Bernard, Templierii înlocuiseră menhirele, biete implanturi celtice, cu catedrale gotice, mult mai sensibile și mai puternice, cu criptele lor subterane populate cu fecioare negre, în contact direct cu straturile radioactive, și acoperiseră Europa cu o mică rețea de stații de transmisie-recepție care-și comunicau reciproc puterile și direcțiile fluidelor, umorile și tensiunile curenților.

„Eu zic că au identificat zăcămintele de argint din Lumea Nouă, au provocat erupții, apoi, controlând Curentul Golfului, au făcut să curgă minereul pe coastele portugheze. Tomar era centrul de triaj, Pădurea Orientului era principalul grâнар. Iată originea bogățiilor lor. Dar astea erau doar firimituri. Ei au înțeles că, pentru a exploata din plin secretul lor, ar fi trebuit să aștepte o dezvoltare tehnologică pentru care se cereau cel puțin șase sute de ani.”

Deci Templierii organizaseră Planul în așa fel încât numai succesorii lor, în momentul

în care ar fi fost în stare să utilizeze bine ceea ce știau, să descopere unde se găsea Umbilicus Telluris. Însă cum împărțiseră fragmentele revelației celor treizeci și șase răspândiți prin lume? Erau tot atâtea părți ale unui singur mesaj ? Dar e nevoie oare de un mesaj atât de complicat ca să spui că Umbilicus se află, să zicem, la Baden Baden, la Cuneo sau la Chattanooga?

O hartă? Dar o hartă are un semn în punctul unde-i Umbilicus. Și cine are în mână fragmentul cu semnul știe deja totul și nu are nevoie de celelalte fragmente. Nu, lucrurile trebuiau să fie mai complicate. Ne înfierbântarăm timp de câteva zile, până când Belbo se hotărî să recurgă la Abulafia. Iar răspunsul a fost:

Guillaume Postel moare în 1581.

Bacon e viconte de Saint-Albans.

La Conservatoire se află Pendulul lui Foucault.

Venise momentul să-i găsim o funcție Pendulului.

Am fost în măsură să propun în câteva zile o soluție cât se poate de elegantă. Un diabolic ne propusese un text despre secretul hermetic al catedralelor. După autorul nostru, într-o zi constructorii din Chartres lăsaseră un fir cu plumb atârnat de o cheie de boltă și deduseră de aici cu ușurință rotația Pământului. Iată motivul procesului lui Galilei, observase Diotallevi, Biserica mirosise în el Templierul — nu, zisese Belbo, cardinalii care-l condamnaseră pe Galileo erau adepți templieri infiltrați la Roma, care se grăbiseră să-i închidă gura blestematului de toscan, Templierului trădător care era gata-gata să strige în gura mare totul, din vanitate, cu patru sute de ani mai înainte de data de scadență a Planului.

În orice caz, această descoperire explica de ce sub Pendul acei meșteri zidari trasaseră un labirint, imaginea stilizată a sistemului curenților subterani. Am căutat o imagine a labirintului din Chartres: un ceas solar, o roză a vânturilor, un sistem venos, o dâră băloasă a mișcărilor somnolente ale Șarpelui. O hartă globală a curenților.

„Bine, să zicem că Templierii se serveau de Pendul ca să indice Umbilicus-ul. În loc de labirint, care e și el o schemă abstractă, pui pe podea o hartă a lumii și zici, de pildă, că în punctul indicat de acul pendulului la o anumită oră se află Umbilicus-ul. Dar unde?”

„Locul e în afară de orice dubiu: e Saint-Martin-des-Champs, Le Refuge.”

„Da”, subtiliza Belbo, „dar să zicem” că la miezul nopții Pendulul oscilează de-a lungul unei axe — zic la întâmplare — Copenhaga-Capetown. Unde se află Umbilicus-ul, în Danemarca sau în Africa de Sud?”

„Observație justă”, am spus. „Dar diabolicul nostru relatează și faptul că la Chartres există o crăpătură într-un vitraliu al corului și că la o anumită oră a zilei o rază de soare

pătrunde prin crăpătură și luminează întotdeauna același punct, mereu aceeași piatră din pardoseală. Nu-mi amintesc ce concluzie se trage de aici, dar, în orice caz, e vorba de un mare secret. Iată mecanismul. În corul de la Saint-Martin-des-Champs se află o fereastră cu o mică rosătură în punctul unde două ochiuri colorate sau lăcuite sunt unite printr-o rețea de plumb. A fost calculată la milimetru, și probabil că de șase sute de ani e cineva care-și dă osteneala s-o mențină în aceeași formă. La răsăritul soarelui dintr-o anumită zi a anului...”

„...care nu poate fi decât răsăritul zilei de 24 iunie, ziua de Sfântul Ioan, sărbătoarea solstițiului de vară...”

„...iată, în acea zi și la acea oră, prima rază de soare care pătrunde dinspre fereastră cade asupra Pendulului, și acolo unde Pendulul se află în momentul în care e lovit de raza de soare, în acel punct precis al hărții este Umbilicus-ul!”

„Perfect”, zise Belbo. „Dar dacă-s nori?”

„Se așteaptă anul următor.”

„Scuzați-mă”, zise Belbo. „Ultima întâlnire e la Ierusalim. Oare nu cumva în vârful cupolei Moscheii lui Omar ar trebui atârnat Pendulul?”

„Nu”, l-am convins eu. „În anumite puncte ale globului, Pendulul își împlinește ciclul în 36 de ore, la Polul Nord ar face 24 de ore, la Ecuator planul de oscilație nu ar varia niciodată. Deci locul contează. Dacă Templierii au făcut descoperirea la Saint-Martin, calculul lor e valabil numai pentru Paris, pentru că în Palestina ar marca o curbă diferită.”

„Și cine ne spune că au făcut descoperirea la Saint-Martin?”

„Faptul că au ales Saint-Martin drept Refugiul lor, că de la priorul de Saint-Albans până la Postel, apoi la Convenție, l-au ținut sub control și că după primele experimente ale lui Foucault au pus să fie instalat Pendulul acolo. Sunt indicii prea destule.”

„Dar ultima întâlnire este la Ierusalim.”

„Ei, și? La Ierusalim se recompune mesajul, și ăsta nu-i un lucru de câteva minute. Apoi se pregătesc timp de un an, și la 23 iunie următor toate cele șase grupuri se întâlnesc la Paris, pentru a afla în sfârșit unde este Umbilicus-ul și apoi să se pună pe treabă ca să cucerească lumea.”

„Însă”, insistă Belbo, „mai e un lucru care după mine nu stă în picioare. Faptul că revelația finală ar privi Umbilicus-ul îl știau toți cei treizeci și șase. Pendulul era deja folosit în catedrale și deci nu era un secret. Ce mare lucru era pentru Bacon, sau pentru Postel, sau chiar pentru Foucault — fiindcă, desigur, dacă a montat tarantela Pendulului, făcea și el parte din clică —, ce mare lucru era, zic, pe toți sfinții, să pună o hartă a lumii pe pardoseală și s-o orienteze după punctele cardinale? Ne aflăm pe un drum fals”.

„Nu suntem pe un drum fals”, am spus, „mesajul spune un lucru pe care nimeni nu-l putea ști: ce hartă anume să folosească!”

O hartă nu înseamnă teritoriul.

(Alfred Korzybski, *Science and Sanity*, 1933; ed. a IV-a, The International Non-Aristotelian Library, 1958, II, 4, p. 58)

„Vă rog să țineți seama de situația cartografiei din timpul Templierilor”, spuneam eu. „În secolul acela circulau hărți arabe care, între altele, pun Africa în partea de sus și Europa în partea de jos, hărți pentru navigatori, până la urmă destul de precise, și hărți cu trei-patru sute de ani mai vechi, care în școli erau luate încă drept bune. Rețineți că pentru a dezvălui unde-i situat Umbilicus-ul nu-i nevoie de o hartă precisă, în sensul pe care-l dăm noi termenului. E de-ajuns să fie o hartă care să aibă următoarea caracteristică: odată orientată, arată Umbilicus-ul în punctul în care Pendulul este luminat în ziua de 24 iunie. Acum fiți atenți: să spunem, ca pură ipoteză, că Umbilicus-ul este la Ierusalim. Pe hărțile noastre moderne, Ierusalimul se află într-un anumit punct, și chiar astăzi asta depinde de tipul de proiecție. Dar Templierii dispuneau de o hartă făcută cine știe cum. Ei bine, ce conta pentru ei? Nu Pendulul e în funcție de hartă, ci harta e în funcție de Pendul. Mă urmăriți? Putea să fie harta cea mai nesocotită din lume, cu condiția ca, odată pusă sub Pendul, raza de soare fatidică din zorii zilei de 24 iunie să identifice punctul în care acolo, pe acea hartă, și nu pe altele, apărea Ierusalimul.”

„Dar asta nu rezolvă problema noastră”, zise Diotallevi.

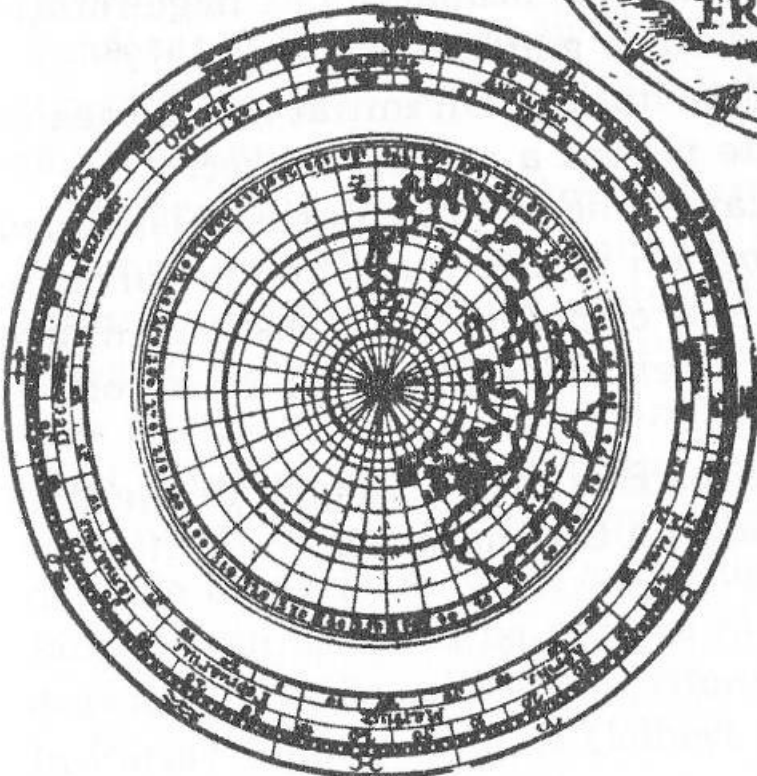
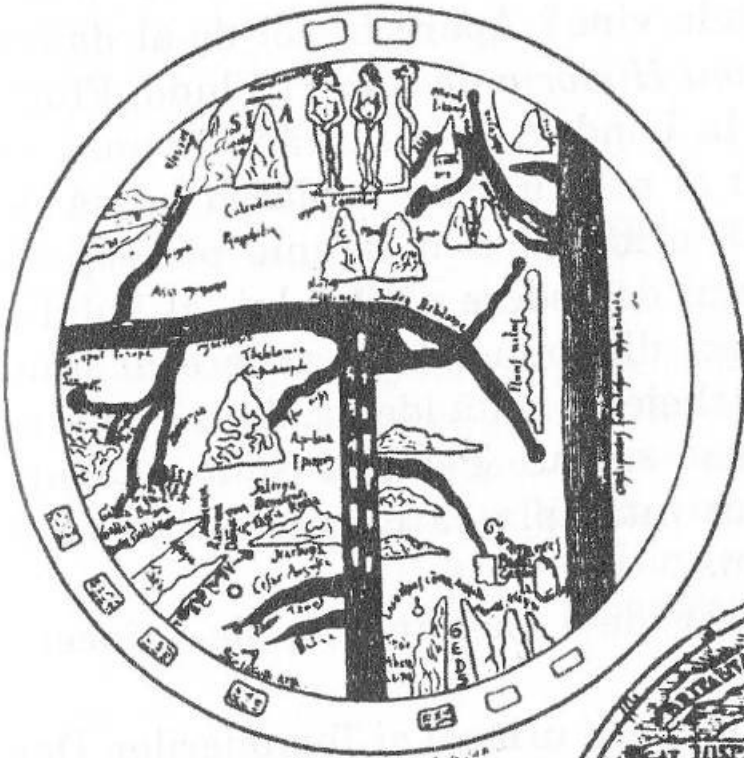
„Sigur că nu, și nici pe a celor treizeci și șase de invizibili. Pentru că dacă nu identifici harta potrivită, n-ai făcut nimic. Să încercăm să ne gândim la o hartă orientată în mod canonic cu estul în direcția absidei și vestul spre naos, pentru că așa sunt orientate bisericile. Acum să luăm o ipoteză oarecare, și zic la întâmplare: că în zorii aceia fatali Pendulul trebuie să se găsească pe o zonă vag estică, aproape de marginile cvadrantului sud-est. Dacă ar fi vorba de un ceas, am spune că Pendulul trebuie să indice cinci și douăzeci și cinci. Bine? Acum să vedeți.”

M-am dus să caut o istorie a cartografiei.

„Iată, numărul unu, o hartă din secolul al XII-lea. Reia structura hărților în formă de T, în partea de sus e Asia cu Paradisul Terestru, la stânga Europa, la dreapta Africa, iar aici, dincolo de Africa, au pus și Antipozii. Numărul doi, o hartă inspirată din *Somnium Scipionis* a lui Macrobius, dar care supraviețuiește în felurite redactări până în secolul al XVI-lea. Africa e cam îngustă, dar n-are a face. Acum atenție, orientați cele două hărți în același fel și vă veți da seama că pe prima hartă ora cinci și douăzeci și cinci corespunde

Arabiei, iar pe cea de-a doua Noii Zeelande, ținând cont că în acest punct sunt Antipozii. Poți să știi totul despre Pendul, dar dacă nu știi ce hartă să folosești, ești pierdut. Mesajul conținea instrucțiuni hipercifrate despre cum să găsești harta adecvată, fie ea și desenată atunci, pe loc, într-o doară. Mesajul spunea unde trebuie căutată harta, în ce manuscris, în ce bibliotecă, sau abație, sau castel. Și s-ar putea chiar ca Dee, sau Bacon, sau nu știu care alții să fi reconstituit mesajul, cine știe; mesajul spunea că harta e în locul cutare, dar între timp, cu toate câte se întâmplaseră atunci în Europa, abația care îl conținea fusese arsă, ori harta fusese furată, ascunsă cine știe unde. Poate că există cineva care are harta, dar nu știe la ce folosește, sau știe că folosește la ceva, dar nu știe exact la ce, și se învâрте prin lume în căutarea unui cumpărător. Gândiți-vă numai, o întreagă circulație de oferte, de piste false, de mesaje care spuneau altceva și erau citite ca și cum ar fi vorbit despre hartă, și mesaje care vorbesc despre hartă și sunt citite ca și cum ar face aluzie, bunăoară, la producerea aurului. Și probabil că unii caută să reconstituie harta pe baze conjecturale.”

„Ce tip de conjecturi?”

„De exemplu, corespondențe micro-macrocosmice. Iată aici o altă hartă. Știți de unde vine? Apare în cel de-al doilea tratat din *Utriusque Cosmi Historia* de Robert Fludd. Fludd e omul Rozacruceenilor la Londra, să nu uităm. Acuma, ce face Robert de Fluctibus al nostru, cum îi plăcea lui să fie numit? Nu mai prezintă o hartă, ci o stranie proiecție a întregului glob din punctul de vedere al Polului, al Polului mistic, bineînțeles, și deci din punctul de vedere al unui Pendul ideal atârnat de o cheie de boltă ideală. Asta e o hartă concepută pentru a fi pusă sub un Pendul! Sunt evidențe irefutabile, cum s-a putut întâmpla ca nimeni să nu se fi gândit la asta până acum...”

„Fiindcă diabolicii sunt de-o încetineală, de-o încetineală...” zicea Belbo.

„Și fiindcă noi suntem singurii urmași ai Templierilor. Dar lăsați-mă să continuu: ați recunoscut schema, e o rotulă mobilă, ca acelea pe care le folosea Trithemius pentru mesajele lui cifrate. Asta nu-i o hartă. E un proiect de mecanism pentru a încerca niște variații, pentru a produce hărți alternative, până când se găsește cea care trebuie! Fludd spune și el asta în legendă: aceasta e schița unui *instrumentum*, trebuie lucrat în continuare la ea.”

„Dar Fludd nu era ăla care se-ncăpățâna să nege rotația Pământului? Cum putea să se gândească la Pendul?”

„Avem de-a face cu niște inițiați. Un inițiat neagă ceea ce știe, neagă că știe, minte pentru a acoperi un secret.”

„Asta”, zicea Belbo, „ar explica de ce chiar Dee își dădea atâta osteneală cu cartografiile regali. Nu pentru a cunoaște forma «adevărată» a lumii, ci pentru a reconstitui, dintre toate hărțile greșite, pe aceea unică de care avea nevoie, și deci unica exactă”.

„Nu-i rău, nu-i rău”, zicea Diotallevi. „Să găsești adevărul reconstituind cu exactitate un text mincinos.”

Principala ocupație a acestei Adunări, și cea mai folositoare, cată să fie — după părerea mea — aceea de a lucra asupra istoriei naturale urmând îndeaproape planurile lui Verulamius.

(Christian Huygens, Scrisoare către Colbert, *Œuvres Completes*, La Haye, 1888-1950, VI, pp. 95-96)

Peripețiile celor șase grupuri nu se limitaseră la căutarea hărții. Probabil că Templierii, în primele două părți ale mesajului, anume cele aflate în mâna portughezilor și a englezilor, se refereau la un Pendul, dar ideile asupra pendulelor erau încă prea puțin clare. Una-i să faci să danseze un fir cu plumb și alta să construiești un mecanism atât de precis, încât să fie luminat de soare exact în secunda nimerită. Motiv pentru care Templierii calculaseră șase secole. Aripa baconiană se apucă de lucru în direcția aceasta și încearcă să-i atragă de partea ei pe toți inițiații, pe care caută cu disperare să-i contacteze.

Coincidență deloc întâmplătoare, omul Rozacruceenilor, Salomon de Caus, scrie pentru Richelieu un tratat despre ceasurile solare. Mai apoi, de la Galileo înainte, e o cercetare îndrăcită asupra pendulelor. Pretextul este modul cum trebuie folosite pentru a determina longitudinile, dar, în 1681, când Huygens descoperă că un pendul, deși exact la Paris, rămâne în urmă la Cayenne, înțelege imediat că aceasta depinde de variația forței centrifuge determinate de rotația Pământului. Și când își publică al său *Horologium*, în care dezvoltă intuițiile galileene privitoare la pendul, cine-l cheamă la Paris? Colbert, același Colbert care-l cheamă la Paris și pe Salomon de Caus pentru a se ocupa de subsol!

Când, în 1661, Accademia del Cimento anticipează concluziile lui Foucault, Leopold de Toscana o dizolvă în mai puțin de cinci ani și imediat după aceea primește de la Roma, ca răsplătă ocultă, o pălărie de cardinal.

Dar nu era numai asta. Și în secolele următoare vânătoria pendulului continuă. În 1742 (cu un an înainte de prima apariție atestată a contelui de Saint-Germain!) un anume De Mairan prezintă un memorial despre pendule la Academie Royale des Sciences; în 1756 (când în Germania ia naștere Stricte Observanță Templieră!) un anume Bouger scrie ceva „sur la direction qu’affectent tous les files a plomb”.

Găseam titluri fantasmagorice, ca acela al lui Jean Baptiste Biot, din 1821: *Recueil d’observations geodesiques, astronomiques et physiques, executees par ordre du Bureau des Longitudes de France, en Espagne, en France, en Angleterre et en Ecosse, pour*

determiner la variation de la pesanteur et des degres terrestres sur le prolongement du meridiem de Paris. În Franța, Spania, Anglia și Scoția! Și în raport cu meridianul de la Saint-Martin! Iar Sir Edward Sabine, care în 1823 publică *An Account of Experiments to Determine the Figure of the Earth by Means of the Pendulum Vibrating Seconds in Different Latitudes?* Și acel misterios Graf Feodor Petrovici Litke, care în 1836 publică rezultatele cercetărilor sale despre comportamentul pendulului în cursul unei navigații în jurul lumii? Și asta pe cheltuiala Academiei Imperiale de Științe din Sankt Petersburg. De ce și rușii?

Și dacă între timp un grup, unul de filiație baconiană, s-ar fi hotărât să descopere secretul curenților fără hartă și fără pendul, interogând din nou, de la început, respirația șarpelui? Iată că puteau fi luate de bune intuițiile lui Salon: mai mult sau mai puțin pe timpul lui Foucault, lumea industrială, creație a aripilor baconiene, începe să sape rețelele metropolitane în inima marilor orașe europene.

„E adevărat”, zicea Belbo, „secolul al XIX-lea e obsedat de subterane, Jean Valjean, Fantomas și Javert, Rocambole, un întreg du-te-vino prin galerii și canale de colectare. Doamne, dacă stau să mă gândesc, toată opera lui Jules Verne e o revelație inițiativă a misterelor subsolului! Călătorie spre centrul Pământului, douăzeci de mii de leghe sub mări, peșterile de pe insula misterioasă, imensul regat subteran din Indiile Negre! Trebuie să reconstituim un plan al călătoriilor lui extraordinare, și cu siguranță că vom găsi o schiță a vulturilor Șarpelui, o hartă a acelor *leys* reconstituită pentru fiecare continent. Verne explorează de sus și de jos rețeaua curenților telurici”.

Colaboram. „Cum se numește protagonistul din Indiile Negre? John Garral, aproape o anagramă a lui Graal”.

„Să nu fim extravagani, să rămânem cu picioarele pe pământ. Verne lansează semnale mult mai explicite, Robur Cuceritorul, R.C. Roza-Cruce. Iar Robur citit invers dă Rubor, roșul trandafirului.”

Phileas Fogg. Un nume care e o semnătură: Eas, în greacă, are sensul globalității (este deci echivalentul lui pan și al lui poly), iar Phileas e unul și același cu Poliphilos. Cât despre Fogg, e ceața, în engleză... Fără îndoială că Verne face parte din societatea „Le Brouillard”. El a avut până și amabilitatea de a ne preciza raporturile dintre această societate și adepții Rozei + Cruce, pentru că, la urma urmei, ce este acest nobil voiajor numit Phileas Fogg, dacă nu un Rozacrucean ?... Și apoi, nu face el oare parte din Reform-Club, ale cărui inițiale R.C. desemnează Roza + Crucea reformatoare? Și acest Reform-Club își înalță clădirea în Pall-Mall, evocând astfel încă o dată Visul lui Poliphilos.

(Michel Lamy, *Jules Verne, initie et initiateur*, Paris, Payot, 1984, pp. 237-238)

Reconstituirea ne luă zile întregi, ne întrerupeam lucrările pentru a ne comunica unii altora ultima conexiune, citeam tot ce ne cădea în mână, enciclopedii, ziare, istorii ilustrate, cataloage editoriale, pe diagonală, în căutarea unor scurtcircuite posibile, ne opream să scotocim pe la toate tarabele, adulmecam pe la chioșcuri, furam zdravăn din dactilogramele diabolicilor noștri, ne repezeam triumfători în birou, trântind pe masă ultima găselniță. În timp ce evoc iarăși săptămânile acelea, toată afacerea mi se pare frenetică, fulminantă, ca într-un film de Larry Semon, cu izbucniri și salturi, cu uși ce se deschid și se-nchid cu viteze supersonice, tarte cu cremă care zboară, fugi pe scări, înainte și înapoi, tamponări între automobile vechi, prăbușiri de rafturi de băcănie printre rafale de cutii de conserve, sticle, brânzeturi moi, jeturi de apă minerală, explozii de saci cu făină. Și în schimb, amintindu-mi interstițiile, timpii morți — restul de viață ce se desfășura în jurul nostru pot reciti totul ca pe o istorie filmată în ralenti, cu Planul ce se forma în pas de gimnastică artistică, precum rotația lentă a unui aruncător de disc, cu balansările precaute ale celui ce aruncă greutatea, cu timpii lungi ai jocului de golf, cu așteptările stupide de la baseball. În orice caz, și oricare ar fi fost ritmul, soarta ne răsplătea, pentru că, dacă vrei să găsești conexiuni, ele se găsesc întotdeauna, pretutindeni și în orice, lumea explodează într-o rețea, într-un vârtej de înrudiri și totul trimite la tot,

totul explică tot...

Nu-i spuneam nimic de ele Liei, ca să n-o indispun, chiar eram pe cale să-l neglijez și pe Giulio. Mă deșteptam noaptea și-mi dădeam seama că Renatus Cartesius dădea R.C. și că prea multă energie cheltuise el ca să-i caute pe Rozacruceeni, ca apoi să nege că i-a găsit. De unde atâta obsesie a Metodei ? Metoda servea pentru a găsi soluția misterului care începea să-i fascineze deja pe toți inițiații din Europa... Și cine ridicase în slăvi magia goticului? Rene de Chateaubriand. Și cine scrisese, pe timpul lui Bacon, *Steps to the Temple* ? Richard Crashaw. Și unde-i mai pui pe Ranieri de' Calzabigi, pe Rene Char, pe Raymond Chandler? Și pe Rick din Casablanca?

Această știință, care nu s-a pierdut, cel puțin în partea ei materială, le-a fost încredințată constructorilor religioși de către călugării de la Cîteaux... Ei erau cunoscuți în secolul trecut sub numele de Compagnons du Tour de France. Lor li s-a adresat Eiffel ca să-și construiască turnul.

(R. Charpentier, *Les mysteres de la cathedrale de Chartres*, Paris, Laffont, 1966, pp. 55-56)

Acum aveam întreaga modernitate parcursă de niște cârțițe laborioase care perforau subsolul, spionând planeta pe dedesubt. Dar trebuia să mai fie și altceva, o altă ispravă pe care baconienii o inițiaseră și ale cărei rezultate, ale cărei etape erau sub ochii tuturor, și nimeni nu-și dăduse seama... Pentru că, găurind solul, se sondau straturile profunde, însă celții și templierii nu se mărginiseră să perforeze puțuri, ci își plantaseră știfturile lor drepte către cer, pentru a comunica de la megalit la megalit și a capta influxurile stelelor...

Idea îi veni lui Belbo într-o noapte de insomnie. Se așezase la fereastră și văzuse departe, deasupra acoperișurilor din Milano, luminile turnului metalic al Radioteleviziunii noastre, RAI, marea antenă a orașului. Un moderat și prudent turn Babel. Și în acel moment înțelesese.

„Turnul Eiffel”, ne spusese el în dimineața următoare. „Cum de nu ne-am gândit încă la el? Megalitul de metal, menhirul ultimilor celți, fleșa găunoasă cea mai înaltă dintre toate săgețile gotice. Dar de ce Parisul o fi avut nevoie de monumentul ăsta inutil? E sonda cerească, antena care culege informații de la toate fișele ermetice înfipite pe scoarța globului, de la statuile din Insula Paștelui, de la Machu Picchu, de la Libertatea din Bedloe’s Island, așa cum a vrut-o inițiatul Lafayette, de la obeliscul din Luxor, de la turnul cel mai înalt din Tomar, de la Colosul din Rhodos, care continuă să transmită din adâncul portului unde nu-l mai găsește nimeni, de la templele din jungla brahmanică, de la turnulețele Marelui Zid, de la vârful lui Ayers Rock, de la turlele din Strasbourg, pe unde se desfăta inițiatul Goethe, de la chipurile de pe Mount Rushmore (ce de lucruri înțelesese inițiatul Hitchcock), de la antena lui Empire State Building, spuneteți voi la ce imperiu face aluzie această creație a unor inițiați americani, dacă nu la imperiul lui Rudolf de la Praga! Turnul captează informații din subsol și le confruntă cu cele care-i vin din cer. Și cine ne dă prima imagine terifiantă a Turnului? Rene Clair, în *Paris qui dort*. Rene Clair, R.C.”

Trebuia recitată întreaga istorie a științei: însăși competiția spațială devenea inteligibilă, cu sateliții ăia smintiți care nu fac altceva decât să fotografieze crusta globului ca să identifice pe ea tensiuni invizibile, fluxuri submarine, curenți de aer cald. Și ca să-și vorbească între ei vorbind cu Turnul, vorbind cu Stonehenge...

E o curioasă coincidență că ediția in-folio din 1623, care apare cu numele lui Shakespeare, conține exact treizeci și șase de opere.

(W.F.C. Wigston, *Francis Bacon versus Phantom Captain Shakespeare: The Rosicrucian Mask*, London, Kegan Paul, 1891, p. 353)

Când ne împărtășeam unul altuia ceea ce rezulta din fantazările noastre ni se părea, și pe bună dreptate, că procedăm prin asocieri necuvenite, scurtcircuitate extraordinare, cărora ne-ar fi fost rușine să le acordăm credit dacă cineva ni le-ar fi imputat. Asta pentru că ne reconforta înțelegerea — de-acum tacită, așa cum impune eticheta ironiei — că ne ocupăm cu parodiarea logicii altora. Dar în lungile pauze în care fiecare acumula probe pentru discuțiile în colectiv și având conștiința împăcată că acumulam piese pentru o parodie de mozaic, creierul nostru se obișnuia să caute legături, legături, legături între un lucru și oricare altul, iar pentru a o putea face în mod automat trebuia să capete niște obișnuințe. Cred că nu mai e nici o diferență, la un moment dat, între a te obișnui să te prefaci că crezi și a te obișnui să crezi.

E ca și cu spionii: se infiltrează în serviciile secrete ale dușmanului, se obișnuiesc să gândească la fel ca el, dacă supraviețuiesc este pentru că reușesc să facă asta, evident că după un timp trec de cealaltă parte, care a devenit a lor. Sau ca aceia care trăiesc singuri cu un câine, îi vorbesc toată ziua, la început se străduiesc să înțeleagă logica lui, apoi pretind că el o înțelege pe a lor, mai întâi descoperă că e timid, apoi gelos, apoi bănuitor, în fine, își petrec timpul făcându-i mici șicane și scene de gelozie, când sunt siguri că el a devenit ca ei și când sunt mândri că l-au umanizat, de fapt ei sunt cei care s-au căinoșit.

Poate pentru că eram în contact zi de zi cu Lia și cu copilul, eu eram, dintre noi trei, cel mai puțin afectat de joc. Aveam convingerea că-l conduc, mă simțeam ca și cum aș mai fi cântat și acum din *agogo* în timpul ritului: te afli de partea cui produce emoțiile, nu a cui le suportă. Cum stăteau lucrurile cu Diotallevi atunci nu știam, acum știu. Diotallevi își obișnuia corpul să gândească în diabolică. În ce-l privește pe Belbo, el se identifica inclusiv la nivelul conștiinței. Eu mă obișnuiam, Diotallevi se corupea, Belbo se convertea. Dar toți eram pe cale să ne pierdem acea lumină intelectuală ce ne ajută întotdeauna să distingem asemănătorul de identic, metafora de lucruri, acea calitate misterioasă și fulgurantă și splendidă prin care suntem oricând în stare să spunem că cineva s-a animalizat, dar nu credem de-a dreptul că i-au crescut peri și gheare; în schimb, cel bolnav gândește „animalizat” și imediat vede pe cineva lătrând, sau târându-se, sau zburând.

De Diotallevi am fi putut să ne dăm seama, dacă n-am fi fost atât de porniți. Aș zice că totul începuse pe la sfârșitul verii. Devenise mai slab, dar nu era acea zveltețe nervoasă a cuiva care ar fi petrecut câteva săptămâni de mers pe jos prin munți. Carnația lui delicată de albinos dădea acum la iveală nuanțe gălbejite. Noi, deși am observat, am crezut că-și petrecuse vacanța chircindu-se peste sulurile rabinilor lui. Dar în realitate ne gândeam la altceva.

Într-adevăr, în zilele ce au urmat am fost în stare să punem la punct încet-încet și curente situate în afara filonului baconian.

De exemplu, masonologia curentă îi vede pe Iluminații din Bavaria, care urmăreau distrugerea națiunilor și destabilizarea statului, ca pe niște inspiratori nu numai ai anarhismului lui Bakunin, dar și ai marxismului însuși. Pueril. Iluminații erau niște provocatori pe care baconienii îi infiltraseră printre teutonici, dar la cu totul altceva se gândeau Marx și Engels când își începeau Manifestul din '48 cu propoziția elocventă „o stafie bântuie prin Europa”. De ce oare tocmai metafora aceea, atât de gotică? Manifestul comunist face aluzie sarcastic la fantomatica goană după Plan care agită istoria continentului de câteva secole. Și le propune o alternativă atât baconienilor, cât și neotemplierilor. Marx era evreu, poate că la început era un purtător de cuvânt al rabinilor din Gerona sau din Safed și încerca să implice în căutare întregul popor al lui Dumnezeu. Pe urmă inițiativa îl antrenează, el identifică Tchekinah, poporul aflat în exil în Regat, cu proletariatul, trădează așteptările inspiratorilor săi, răstoarnă liniile de orientare ale mesianismului iudaic. Templieri din toate țările, uniți-vă. Harta în mâna muncitorilor. Splendid! Ce altă justificare mai bună pentru comunism?

„Da”, zicea Belbo, „dar și baconienii își au accidentele lor de parcurs, nu credeți? Unii dintre ai lor o iau pe tangențială cu un vis scientist și sfârșesc într-o fundătură. Vorbesc despre cei de la sfârșitul dinastiei, unii ca Einstein, ca Fermi, care, căutând secretul în inima microcosmosului, fac tocmai invenția greșită. În loc de energia telurică, curată, naturală, sapiențială, descoperă energia atomică, tehnologică, murdară, contaminată...”

„Spațiu-timp, eroarea Occidentului”, zicea Diotallevi.

„Este pierderea Centrului. Vaccinul și penicilina ca o caricatură a Elixirului de viață lungă”, întrerupeam eu.

„Tot așa și celălalt templier, Freud”, zicea Belbo, „care, în loc să sape în labirinturile subsolului fizic, sapă în cele ale subsolului psihic, ca și cum despre asta n-ar fi spus totul, și mai bine decât el, alchimiștii”.

„Păi tu ești acela care caută să publice lucrările doctorului Wagner”, insinua Diotallevi. „După mine, psihanaliza e o chestie pentru nevrotici.”

„Da, iar penisul nu-i decât un simbol falic”, conchideam eu. „Haideți, domnilor, să n-o luăm așa, razna. Și să nu pierdem timpul. Nu știm unde să-i plasăm pe paulicieni și pe ierusalemiți.”

Dar înainte de a fi putut răspunde la întrebarea nou ivită, întâlniserăm un alt grup, care nu făcea parte dintre cei treizeci și șase de invizibili, dar se infiltrasse în joc destul de rapid

și, în parte, ne dăduse proiectele peste cap, acționând ca un element de confuzie. Iezuiții.

Baronul von Hund, Cavalerul Ramsay... și mulți alții care au fondat gradele în aceste rituri au lucrat după instrucțiunile Generalului Iezuiților... Templierismul este Iezuitism.

(Scrisoare către Mme Blavatsky a lui Charles Sotheran, 32 A și P.R. 94 Memphis, K.R. K. Kadosch, M.M. 104, Eng. etc., Inițiat al Frățietății Engleze a adeptilor Rozei-Cruce și al altor societăți secrete, 11.01.1877 : extras din *Isis Unveiled*, 1877, II, p. 390)

Îi întâlniserăm de prea multe ori, încă de la primele manifeste ale Rozei-Cruce. Încă din 1620 apare în Germania o *Rosa Jesuitica*, unde se amintește că simbolismul rozei este catolic și dedicat Sfintei Maria, înainte de a fi rozacrucean, și se insinuează că cele două ordine sunt solidare, iar Roza-Cruce e numai una dintre reformulările misticii iezuite pentru uzul populațiilor Germaniei reformate.

Îmi aminteam cuvintele lui Salon despre ura cu care părintele Kircher îi pusese la stâlpul infamiei pe adepții Rozei-Cruce, și tocmai atunci când vorbea despre adâncurile globului pământesc.

„Părintele Kircher”, spuneam eu, „e un personaj central în această poveste. Pentru ce omul ăsta, care de atâtea ori a demonstrat că are simțul observației și gustul experimentului, a înecat mai apoi aceste puține idei în mii de pagini care-s pline până la refuz de ipoteze incredibile? Coresponda cu cei mai buni oameni de știință englezi, și apoi fiecare dintre cărțile lui reia temele rozacruceene tipice, aparent pentru a le contesta, dar de fapt pentru a și le însuși, pentru a oferi asupra lor versiunea lui contrareformistă. În prima ediție a *Famei*, acel domn Haselmayer, condamnat la galere de către iezuiți din cauza ideilor sale reformatoare, face tot ce poate ca să spună că iezuiții adevărați și buni sunt ei, Rozacruceenii. Ei bine, Kircher scrie cele treizeci și mai bine de volume ale lui pentru a sugera că adepții adevărați și buni ai Rozei-Cruce sunt ei, iezuiții. Iezuiții încearcă să pună mâna pe Plan. Părintele Kircher vrea să studieze el pendulele, și o face, chiar dacă în felul lui, inventând un ceas planetar pentru a se ști ora exactă în toate sediile Ordinului răspândite prin lume”.

„Dar cum puteau iezuiții să știe că Planul exista, din moment ce Templierii se lăsaseră uciși numai ca să nu mărturisească?” întreba Diotallevi.

Nu se făcea să răspunzi că iezuiții știu întotdeauna mai mult și decât dracul. Noi voiam o explicație mai seducătoare.

Am descoperit-o destul de repede. Guillaume Postel, din nou el. Frunzărind istoria iezuiților a lui Cretineau-Joly (ce ne-am mai stricat de răs la numele ăsta nefericit) am descoperit că Postel, apucat de furiile lui mistice, de setea lui de regenerare spirituală, îl urmase în 1544 pe sfântul Ignacio de Loyola la Roma. Ignacio îl primise cu entuziasm, dar Postel nu reușise să renunțe la ideile lui fixe, la cabalismele lui, la ecumenismul lui, iar aceste lucruri iezuiții nu le puteau înghiți, și mai puțin decât orice, ideea cea mai fixă dintre toate, asupra căreia Postel nu stătea la tocmeală, aceea că Regele Lumii trebuia să fie regele Franței. Ignacio era sfânt, dar era spaniol.

Așa că, la un moment dat, ajunseră la ruptură, Postel îi abandonase pe iezuiți — sau iezuiții îi arătasera ușa. Dar dacă Postel fusese iezuit, fie chiar și pentru o scurtă perioadă, lui Ignacio — căruia îi jurase supunere *perinde ac cadaver* — trebuie totuși să-i fi mărturisit misiunea lui. Dragă Ignacio, trebuie să-i fi spus el, află că, primindu-mă pe mine, primești și secretul Planului Templier, căruia eu îi sunt cu umilință reprezentant pentru partea franceză, și chiar suntem cu toții în așteptarea celei de-a treia întâlniri seculare din 1584, așa că trebuie cu atât mai mult s-o așteptăm *ad majorem Dei gloriam*.

Așa că iezuiții, cu ajutorul lui Postel și în virtutea unui moment de slăbiciune al acestuia, ajung să afle despre secretul Templierilor. Un secret ca ăsta trebuie exploatat. Sfântul Ignacio trece în rândul preafericiților, dar succesorii lui veghează și continuă să-l țină sub ochi pe Postel. Vor să știe pe cine va întâlni el în acel fatidic an 1584. Dar vai, Postel moare mai înainte, iar faptul că un iezuit necunoscut — cum menționa una dintre sursele noastre — se afla lângă el în clipa morții nu servește la nimic, iezuiții nu știu cine este succesorul lui.

„Scuză-mă, Casaubon”, zisese Belbo, „e ceva care mi se pare că nu merge. Dacă lucrurile stau așa, iezuiții n-au putut ști că în 1584 întâlnirea a eșuat”.

„Însă nu trebuie să uităm”, observa Diotallevi, „că, după câte-mi spun mie creștinii, iezuiții ăștia erau oameni de fler, care nu se lăsau atât de ușor duși cu preșul”.

„Ah, în privința asta”, zisese Belbo, „un iezuit înfulecă doi Templieri la prânz și doi la cină. Au fost și ei dizolvați, și încă de mai multe ori, și toate guvernele din Europa s-au amestecat aici, și totuși ei rezistă și azi”.

Trebuia să ne punem în pielea unui iezuit. Ce face un iezuit dacă Postel îi scapă printre degete? Eu avusesem imediat o idee, dar era atât de diabolică, încât nici măcar diabolicii noștri, gândeam eu, n-ar fi înghițit-o: Rozacruceenii erau o invenție a iezuiților!

„Postel murind”, propuneam eu, „iezuiții, ageri cum sunt, au prevăzut matematic confuzia calendarelor și au hotărât să ia inițiativa. Pun pe picioare mistificarea rozacruceană, calculează exact ceea ce avea să se întâmple. Printre atâția exaltați care înghit momeala, cineva din nucleele autentice, luat prin surprindere, iese în față. În cazul ăsta, țînchipui cât s-a mâniat Bacon: Fludd, imbecilule, nu puteai să-ți ții gura? Dar, domnule

viconte, My Lord, aceia par să fie de-ai noștri... Cretinule, nu ai fost învățat să n-ai încredere în oamenii papei? Pe tine trebuiau să te pună în frigare, nu pe nefericitul acela din Nola!”

„Dar atunci”, zicea Belbo, „de ce când Rozacruceenii se transferă în Franța, iezuiții, sau polemiștii ăia catolici care lucrează pentru ei, îi atacă sub pretext că sunt eretici și îndrăciți?”

„Păi n-oți vrea să pretindefi ca iezuiții să se țină pe o singură linie, altfel ce iezuiți ar mai fi?”

Am avut o lungă dispută asupra propunerii mele și până la urmă am hotărât, de comun acord, că era mai bună ipoteza inițială: Rozacruceenii erau momeala aruncată francezilor de către baconieni și de către nemți. Dar iezuiții, imediat ce apăruseră manifestele, le înțeleseseră jocul. Și se aruncaseră imediat în el, pentru a stârni confuzie. Scopul iezuiților fusese, evident, acela de a împiedica reunirea grupurilor englez și german cu cel francez, și orice lovitură, oricât de josnică, era bine-venită.

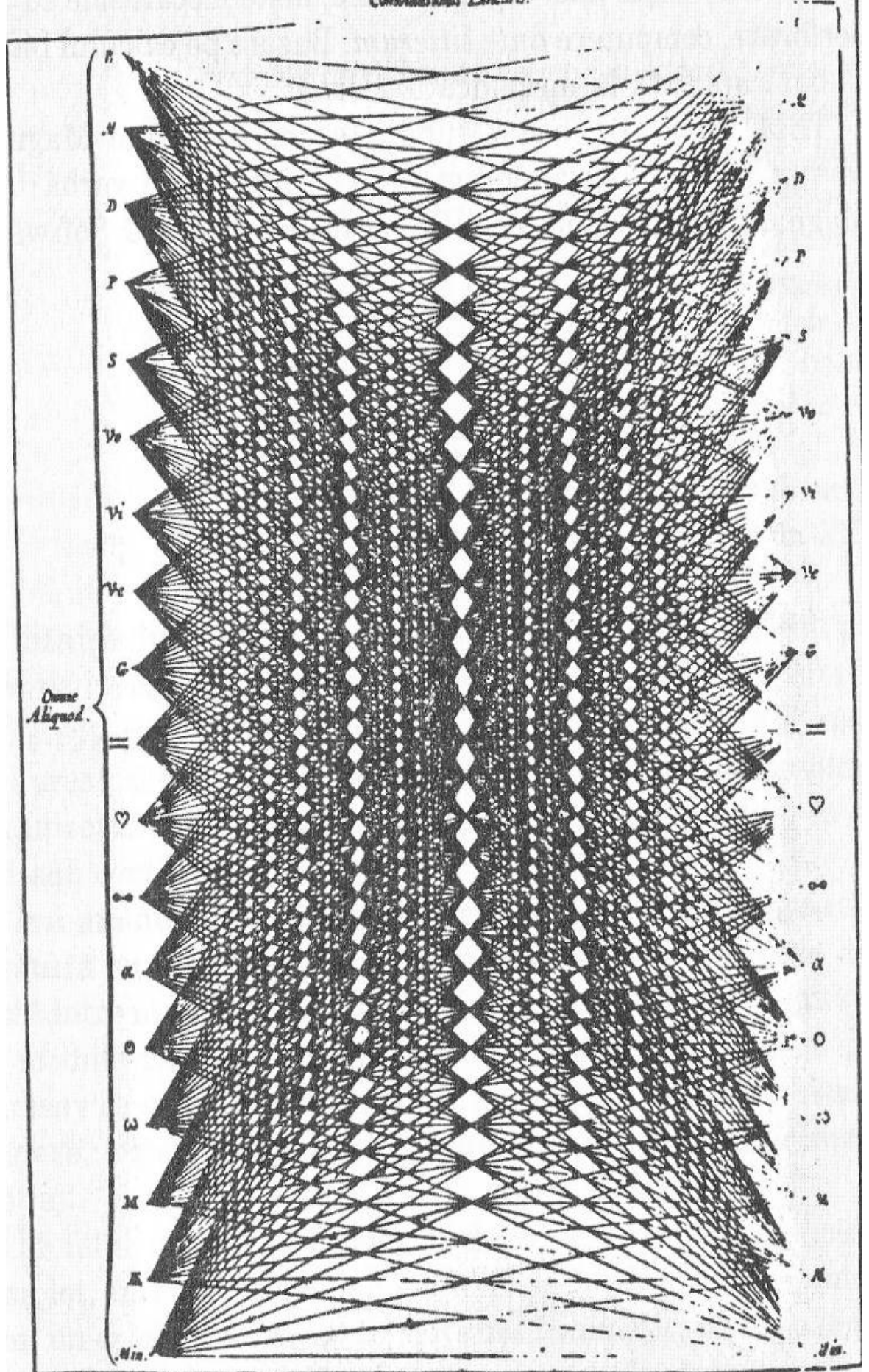
Și între timp înregistrau știri, acumulau informații și le puneau... unde? În Abulafia, glumea Belbo. Dar Diotallevi, care între timp se documentase pe cont propriu, zicea că nu era vorba de o glumă. Cu siguranță, iezuiții erau pe cale să construiască uriașul, puternicul calculator electronic care ar fi trebuit să tragă o concluzie din talmeș-balmeșul răbdător și centenar al tuturor crâmpielor de adevăr și de minciună pe care ei le adunau.

„Iezuiții”, zicea Diotallevi, „înțeleseseră ceea ce nici bieții Templieri de altădată, de la Provins, nici aripa baconiană nu intuiseră, și anume că reconstituirea hărții putea fi obținută pe cale combinatorie, altfel spus cu procedee ce le anticipau pe cele ale creierelor electronice moderne! Iezuiții au fost primii care l-au inventat pe Abulafia! Părintele Kircher citește toate tratatele despre arta combinatorie, de la Lullus încolo. Și iată ce publică el în a lui *Ars Magna Sciendi...*”

„Parc-ar fi un model de croșetat”, zicea Belbo.

„Da’ de unde, domnule, sunt toate combinațiile posibile între n elemente. Calculul factorial, ăla din *Sefer Yetzirah*. Calculul combinărilor și al permutărilor, esența însăși a lui Temurah!”

Așa era, desigur. Una era să concepi proiectul vag al lui Fludd, ca să identifici harta pornind de la o proiecție polară,

alta era să știi câte încercări erau necesare și să le poți proba pe toate, ca să ajungi la soluția optimă. Și, mai presus de toate, una era să creezi modelul abstract al combinațiilor posibile, și alta era să te gândești la o mașină capabilă să le și facă. Și iată că atât Kircher, cât și discipolul său, Schott, proiectează niște mici orgi mecanice, niște mecanisme cu fișe perforate, computere *ante litteram*. Bazate pe calculul binar. Cabală aplicată la mecanica modernă.

IBM: Iesus Babbage Mundi, Iesum Binarium Magnificamur. AMDG: Ad Majorem Dei Gloriam? Nici vorbă: Ars Magna, Digitale Gaudium! IHS: Iesus Hardware & Software!

S-a format în sânul beznelor celor mai adânci o societate de ființe noi, care se cunosc fără să se fi văzut vreodată, se înțeleg fără să se fi explicat, își fac servicii fără prietenie... Această societate adoptă din regimul iezuitic supunerea oarbă, din masonerie probele și ceremoniile exterioare, de la Templieri invocațiile subpământene și îndrăzneala incredibilă... Conte de Saint-Germain a făcut el oare altceva decât să-l imite pe Guillaume Postel, care avea mania de a face să se creadă că e mai bătrân decât era ?

(Marchizul de Luchet, *Essai sur la secte des illumines*, Paris, 1789, V și XII)

Iezuiții înțeleseseră că, dacă vrei să-l destabilizezi pe adversar, cea mai bună tehnică este să creezi secte secrete, să aștepti ca entuziaștii periculoși să se arunce în ele și apoi să-i arestezi pe toți. Altfel spus, dacă te temi de un complot, organizează-l; în felul ăsta toți cei care ar putea adera la el cad sub controlul tău.

Îmi aminteam de o rezervă pe care Agliè o exprimase în legătură cu Ramsay, primul care a stabilit o conexiune directă între masonerie și Templieri, insinuând că avea legături cu mediile catolice. În fapt, Voltaire chiar îl denunțase pe Ramsay ca om al iezuiților. Puși în fața nașterii masoneriei engleze, iezuiții răspund din Franța prin neotemplierismul scoțian.

În felul acesta se înțelegea de ce, ca răspuns la acest complot, în 1789 un anume marchiz de Luchet publica, anonim, un celebru *Essai sur la secte des illumines*, unde se lega de iluminatii de orice fel, din Bavaria sau de unde-or mai fi fost ei, anarhiști anticlericali sau mistici neotemplieri, și-i punea în aceeași oală (era incredibil felul în care piesele mozaicului nostru se îmbucau încet-încet, ca prin minune!) până și pe paulicieni, ca să nu mai vorbim de Postel și de Saint-Germain. Iar ceea ce deplângea el era faptul că aceste forme de misticism templier anulaseră credibilitatea masoneriei, care, dimpotrivă, tocmai ea era o societate de persoane oneste și dintr-o bucată.

Baconienii inventaseră masoneria cum ar fi inventat Rick's Bar din Casablanca, neotemplierismul iezuit considera de nimic invenția lor, iar Luchet era trimis pe post de killer ca să expulzeze toate grupurile care nu erau de orientare baconiană.

Însă în felul ăsta trebuia să ținem cont de un alt fapt, pe care bietul Agliè nu și-l putea lua în sarcină. De ce oare de Maistre, care era omul iezuiților, chiar cu șapte ani mai înainte ca marchizul de Luchet să apară, se dusese la Wilhelmsbad să semene zăzanie printre neotemplieri?

„Neotemplierismul mergea bine în prima jumătate a secolului al XVIII-lea”, zicea Belbo, „și mergea foarte prost la sfârșitul secolului, mai întâi pentru că puseseră stăpânire pe el revoluționarii, pentru care de la Zeița Rațiune până la Entitatea Supremă orice era valabil, cu condiția să se taie capul regelui, vezi-l pe Cagliostro, și apoi pentru că în Germania puseseră gheara pe el principii germani, și cel mai mult Frederic de Prusia, ale cărui scopuri nu coincideau, desigur, cu cele ale iezuiților. Când neotemplierismul mistic, oricine l-o fi inventat, produce *Flautul fermecat*, e firesc ca oamenii lui Loyola să decidă să se debaraseze de el. E ca în finanțe, cumperi o societate, o revinzi, o lichidezi, o aduci în stare de faliment, îi reevaluezi capitalul, asta depinde de planul general, grija ta nu este să vezi unde-o să ajungă portarul ei. Sau ca o mașină uzată: când nu mai funcționează, o trimiți la casare”.

În adevăratul cod masonic nu se va găsi alt Dumnezeu decât cel al lui Mani. Este cel al masonului cabalist, al Rozacruceenilor de altădată; este cel al masonului martinist... De altfel, toate infamiile atribuite Templierilor sunt exact cele ce li se atribuiau maniheiștilor.

(Abbe Barruel, *Memoires pour servir a l'histoire du jacobinisme*, Hamburg, 1798, 2, XIII)

Strategia iezuiților ne-a devenit limpede când l-am descoperit pe părintele Barruel. În 1797 și 1798, ca reacție la revoluția franceză, el își scria ale sale *Memoires pour servir a l'histoire du jacobinisme*, un adevărat roman-foileton care începe — ca să vezi! — tocmai cu Templierii. Aceștia, după arderea pe rug a lui Molay, se transformă în societate secretă ca să distrugă monarhia și papalitatea și ca să creeze o republică mondială. În secolul al XVIII-lea pun mâna pe francmasonerie, care devine instrumentul lor. În 1763 ei creează o academie literară compusă din Voltaire, Turgot, Condorcet, Diderot și d'Alembert, care se întrunește în casa baronului d'Holbach și completează, și completează, dând naștere, în 1776, iacobinilor. Care, între altele, sunt marionete în mâna adevăraților șefi, Iluminații din Bavaria, regicizi prin vocație.

Nici vorbă de trimis mașina la casare! După ce despicaseră masoneria în două cu ajutorul lui Ramsay, iezuiții o reuneau din nou pentru o ataca frontal.

Cartea lui Barruel avusese oarece efect, astfel încât din Arhivele Naționale franceze rezultau cel puțin două rapoarte de poliție cerute de Napoleon despre sectele clandestine. Aceste rapoarte le așterne pe hârtie un anume Charles de Berkheim, care — așa cum fac toate serviciile secrete, ce se duc să caute știri exclusive acolo unde ele au fost deja publicate — nu găsește ceva mai bun de făcut decât să copieze rând cu rând mai întâi cartea marchizului de Luchet, iar apoi pe aceea a lui Barruel.

În fața acelor descrieri terifiante ale Iluminaților și a denunțării clare a unui directorat de Superiori Necunoscuți capabili să domine lumea, Napoleon nu are ezitări: hotărăște să devină de-al lor. Face ca fratele său Joseph să fie numit mare maestru al Marelui Orient și el însuși, după spusele multor izvoare, ia contact cu masoneria, iar după altele, devine chiar un mare demnitar al ei. Nu e clar însă al cărui rit. Poate că, din prudență, al tuturor.

Ce anume știa Napoleon noi nu știam, dar nu uitam că petrecuse câtva timp în Egipt, și cine știe cu ce înțelepți vorbise la umbra piramidelor (acum chiar și un copil înțelege că faimoasele patruzeci de veacuri care-l priveau erau o aluzie clară la Tradiția Hermetică).

Dar probabil că știa destul de multe, pentru că în 1806 convocase o adunare a unor evrei francezi. Rațiunile oficiale erau banale: încercarea de a reduce camăta, de a-și asigura fidelitatea minorității israelite, de a găsi noi finanțatori... Dar asta nu explică de ce hotărâse să numească acea adunare Marele Sinedriu, evocând ideea unui directorat de Superiori, mai mult sau mai puțin Necunoscuți. În realitate, vicleanul corsican îi identificase pe reprezentanții aripii ierusalemite și încerca să reunească diversele grupări dispartate.

„Nu întâmplător în 1808 trupele mareșalului Ney se află la Tomar. Vedeți legătura?”

„Doar de asta suntem aici, ca să vedem legături.”

„Acum, Napoleon, pe punctul să învingă Anglia, are în mână aproape toate centrele europene și, cu ajutorul evreilor francezi, și pe ierusalemiți. Cine-i mai lipsește?”

„Paulicienii.”

„Așa e. Iar noi încă n-am hotărât ce s-a făcut cu ei. Dar ne-o sugerează Napoleon, care se duce să-i caute acolo unde sunt, anume în Rusia.”

Blocați de secole în zona slavă, era firesc ca paulicienii să se fi reorganizat sub diferitele etichete ale grupurilor mistice ruse. Unul dintre consilierii influenți ai lui Alexandru I era prințul Galițin, legat de unele secte de inspirație martinistă. Și pe cine am găsit noi în Rusia, cu mai bine de doisprezece ani înainte de Napoleon, ca plenipotențiar al Casei de Savoia, înnodând legături cu ceneclurile mistice din Sankt Petersburg? Pe de Maistre.

În momentul acela el deja nu se mai încredea în nici o organizație de iluminați, care pentru el erau totuna cu iluminiștii, răspunzători de baia de sânge a revoluției. În acea perioadă, într-adevăr, vorbea, repetând aproape literă cu literă spusesele lui Barruel, despre o sectă satanică al cărei scop era să cucerească lumea, și probabil se gândea la Napoleon. Prin urmare, marele nostru reacționar își propunea să seducă grupurile martiniste, pentru că intuisese lucid că acestea, chiar dacă se inspirau din aceleași surse ca și neotemplierismul francez și cel german, erau totuși expresia singurului grup încă necorupt de gândirea occidentală: paulicienii.

Însă planul lui de Maistre, pe cât se pare, nu reușise. În 1816 iezuiții sunt expulzați din Petersburg, iar de Maistre se întoarce la Torino.

„Bine”, zicea Diotallevi, „i-am regăsit pe pauliceni. Să-l scoatem din scenă pe Napoleon, care, evident, nu a reușit să-și atingă scopul, altfel, din Sfânta Elena, doar să fi pocnit din deget și i-ar fi făcut pe adversarii săi să tremure. Ce se întâmplă acum cu toți oamenii ăștia ? Simt că-mi pierd capul”.

„Jumătate din ei și-l pierduseră deja”, zicea Belbo.

O, cât de bine ați demascat sectele acelea infernale care pregătesc calea lui Anticrist... Totuși, este printre ele una pe care domnia voastră nu ați atins-o decât în treacăt.

(Scrisoare a căpitanului Simonini către Barruel, din *La civilta cattolica*, 21.10.1882)

Manevra lui Napoleon cu evreii provocase o modificare de itinerar la iezuiți. În acele *Memoires* ale lui Barruel nu se găsește nici o aluzie la evrei. Dar în 1806 Barruel primește scrisoarea unui anume căpitan Simonini, care îi amintește că și cei din sectele Mani și Bătrânul de pe Munte erau evrei, că masonii fuseseră întemeiați de evrei și că evreii se infiltraseră în toate societățile secrete existente.

Scrisoarea lui Simonini, făcută să circule abil prin Paris, îl pusese în dificultate pe Napoleon, care tocmai intrase în contact cu Marele Sinedriu. Acel contact îi preocupase în mod evident și pe paulicieni, pentru că în anii aceia Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Moscovite declara: „Napoleon își propune să-i adune astăzi la un loc pe toți evreii pe care mânia lui Dumnezeu i-a răspândit pe fața pământului, pentru a-i face să răstoarne biserica lui Cristos și să-l proclame pe el adevăratul Mesia”.

Bunul Barruel acceptă ideea că respectivul complot nu este numai masonic, ci iudeo-masonic. Printre altele, ideea acestui complot satanic era numai bună pentru a ataca un nou dușman, și anume Marele Cerc Carbonar, deci pe părinții anticlericali ai mișcării Risorgimento, de la Mazzini la Garibaldi.

„Dar toate acestea se întâmplă la începutul secolului al XIX-lea”, zicea Diotallevi. „Însă marea ofensivă antisemită începe la sfârșitul secolului, prin publicarea *Protocoalelor înțelepților din Sion*. Iar *Protocoalele* apar în cercurile rusești. Deci sunt o inițiativă pauliciană.”

„Normal”, zise Belbo. „E clar că în momentul de care vorbim grupul ierusalimit s-a împărțit în trei ramuri. Prima, prin cabaliștii spanioli și provensali, a ajuns să inspire aripa neotemplieră, a doua a fost absorbită de aripa baconiană, iar membrii ei au devenit oameni de știință și bancheri. Împotriva acestora din urmă se dezlănțuie iezuiții. Dar mai este o a treia ramură, și aceasta s-a stabilit în Rusia. Evreii ruși sunt în bună parte mici negustori și cămătari, prin urmare nu sunt bine văzuți de țărani săraci; iar în bună parte, deoarece cultura ebraică e o cultură a Cărții și toți evreii știu să citească și să scrie, ei vor îngroșa rândurile intelighenției liberale și revoluționare. Paulicienii sunt mistici, reacționari, strâns

legați de feudali și s-au infiltrat la curte. Evident că între ei și ierusalimitani nu pot exista fuziuni. Deci sunt interesați să-i discrediteze pe evrei și, prin evrei — au învățat asta de la iezuiți —, își pun în dificultate adversarii din exterior, atât pe neotemplieri, cât și pe baconieni.”

Nu poate exista nici o îndoială aici. Cu toată puterea și teroarea lui Satana, domnia Regelui triumfător al Israelului se apropie de lumea noastră ce nu s-a primenit; Regele născut din sângele Sionului, Anti-Cristul se apropie de tronul puterii universale.

(Serghei Nilus, *Epilog la Protocoale*)

Ideea era acceptabilă. Era de-ajuns să iei în considerare cine anume introdusesse Protocoalele în Rusia.

Unul dintre cei mai influenți martiniști de la sfârșitul secolului, Papus, îl fermecase pe Nicolae al II-lea în timpul unei vizite a acestuia la Paris, apoi se întorsese la Moscova și-l adusesse cu sine pe un anume Phillippe, sau Philippe Nizier Anselme Vachod. Posedat de diavol la șase ani, vindecător la treisprezece, magnetizator la Lyon, îi fascinasese atât pe Nicolae al II-lea, cât și pe isterica lui soție. Philippe fusese invitat la curte, numit medic al academiei militare din Petersburg, general și consilier de stat.

Adversarii săi decid atunci să-i opună o figură tot atât de carismatică, pentru a-i mina prestigiul. Și-l găsesc pe Nilus.

Nilus era un călugăr rătăcitor care, îmbrăcat în haine preoțești, rătăcea (ce altceva era să facă?) prin păduri, etalând o barbă mare de profet, două neveste, o fetiță și o asistentă, sau amantă, ce i-o fi fost ea, toate neieșindu-i din cuvânt. Pe jumătate guru, din aceia care, la o adică, fug cu obolul strâns, pe jumătate eremit, dintre cei care strigă că sfârșitul e aproape. Și într-adevăr, ideea lui fixă erau urzelile puse la cale de Anticrist.

Planul susținătorilor lui Nilus era să facă să fie numit preot ortodox, în așa fel încât, luând-o în căsătorie pe Elena Alexandrovna Ozerova (o nevestă în plus sau în minus nu mai conta), domnișoară de onoare a țarinei, să devină confesorul suveranilor.

„Eu sunt un om blând”, zicea Belbo, „dar încep să bănuiesc că uciderea Romanovilor a fost o operație de deratizare”.

Până la urmă, la un moment dat partizanii lui Philippe îl acuzaseră pe Nilus că duce o viață lascivă, și Dumnezeu știe dacă nu aveau și ei dreptate. Nilus trebuise să plece de la curte, dar în acest timp cineva îi venise în ajutor, făcând să-i parvină textul Protocoalelor. Cum toată lumea făcea o mare confuzie între martiniști (care se inspirau de la Saint Martin) și martinesiști (adeptii aceluia Martines de Pasqually care-i plăcea atât de puțin lui

Agliè) și cum Pasqually, după un zvon curent, era evreu, discreditându-i pe evrei erau discreditați martiniștii, iar discreditându-i pe martiniști era lichidat Philippe.

Efectiv, o primă versiune incompletă a Protocoalelor apăruse încă din 1903 în *Znamia*, un ziar din Petersburg condus de antisemitul militant Krușevan. În 1905, cu binecuvântarea cenzurii guvernului, această primă versiune, completă, era reluată anonim într-o carte, *Izvorul relelor noastre*, editată probabil de un anume Boutmi, care participase împreună cu Krușevan la fondarea Uniunii Poporului Rus, cunoscută apoi sub numele de Centuriile Negre, care înrola criminali de drept comun pentru a săvârși pogromuri și atentate de extremă dreaptă. Boutmi avea să continue să publice, de data aceasta cu numele său, alte ediții ale operei, cu titlul *Dușmanii neamului omenesc — Protocoale ce provin din arhivele secrete ale cancelariei centrale din Sion*.

Era însă vorba de niște cărțuții ieftine. Versiunea *in extenso* a Protocoalelor, aceea care avea să fie tradusă în toată lumea, iese în 1905 în a treia ediție a cărții lui Nilus: *Marele în Mic: Anticristul e o posibilitate politică iminentă*, Țarskoe Selo, sub egida unei secții locale a Crucii Roșii. Cadrul era cel al unei reflecții mistice mai largi, iar cartea ajunge în mâinile țarului. Mitropolitul Moscovei recomandă să fie citită în toate bisericile moscovite.

„Dar care este legătura dintre Protocoale și Planul nostru?” întrebam eu. „Tot vorbim de Protocoalele astea, ce-ar fi să le și citim?”

„Nimic mai simplu”, ne spusese Diotallevi, „mereu există câte-un editor care le retipărește — mai mult, altădată o făceau arătându-se indignați, din îndatorire documentară, apoi, încet-încet, au reînceput s-o facă cu satisfacție”.

„Ce creștinesc din partea lor.”

Unica societate cunoscută de noi care ar fi capabilă să ne facă concurență în aceste arte ar putea fi aceea a iezuiților. Dar am reușit să-i discredităm pe iezuiți în ochii plebei nepricepute pentru motivul că această societate este organizată pe față, în timp ce noi rămânem în culise, păstrând secretul.

(Protocoale, V)

Protocoalele sunt un șir de douăzeci și patru de declarații programatice atribuite înțelepților din Sion. Tezele acestor înțelepți ni se păruseră destul de contradictorii: vor când să abolească libertatea tiparului, când să încurajeze libertinismul. Critică liberalismul, dar par să enunțe programul pe care mișcările radicale de stânga îl atribuie multinaționalelor capitaliste, inclusiv utilizarea sportului și a educației vizuale pentru a imbeciliza poporul. Analizează felurite tehnici pentru a pune stăpânire pe puterea mondială, elogiază puterea aurului. Hotărăsc să favorizeze revoluțiile în orice țară, exploatând nemulțumirea și dezorientând poporul prin proclamarea unor idei liberale, însă doresc să încurajeze inegalitatea. Calculează cum să instaureze pretutindeni regimuri prezidențiale controlate de oameni de paie ai înțelepților. Decid să facă să izbucnească războaie, să crească producția de armament și (asta o spune și Salon) să construiască metrouri (subterane!) pentru a avea posibilitatea să mineze marile orașe.

Spun că scopul scuză mijloacele și-și propun să încurajeze antisemitismul, atât pentru a-i ține sub control pe evreii săraci, cât și pentru a-i sensibiliza pe creștini la nenorocirile lor (costisitor, zicea Diotallevi, dar eficient). Afirmă cu candoare: „Avem o ambiție fără limite, o aviditate mistuitoare, o dorință nemiloasă de răzbunare și o ură nestinsă” (dând dovadă de un masochism rafinat, deoarece reproduc cu plăcere clișeul evreului răutăcios, care circula deja în tipăriturile antisemite și care va împodobi copertele tuturor edițiilor cărții lor) și hotărăsc să abolească studiul clasicilor și al istoriei antice.

„Ce mai”, observă Belbo, „înțelepții din Sion erau o șleahță de șnapani”.

„Nu-i de glumit”, zicea Diotallevi. „Cartea asta a fost luată foarte în serios. Mă mir mai degrabă de-un lucru. Că voind să apară ca un plan evreiesc vechi de secole, toate referirile ei sunt la niște mici polemici franțuzești *fin de siecle*. Pare că aluzia la educația vizuală ce servește la imbecilizarea maselor se referă la programul educativ al lui Leon Bourgeois, care introduce în guvernul său nouă masoni. Un alt pasaj sfătuiește să se aleagă persoane compromise în scandalul din Panama, iar unul era Emile Loubet, care în 1899 va deveni

președinte al republicii. Referirea la metrou se datorează faptului că în timpul acela jurnalele de dreapta protestau deoarece Compagnie du Metropolitan avea prea mulți acționari evrei. De aceea se presupune că textul a fost înjghebat în Franța în ultimul deceniu al secolului XIX-lea, pe timpul afacerii Dreyfus, ca să slăbească frontul liberal.”

„Nu asta mă impresionează”, zisese Belbo. „Ci un anume *deja vu*. Sinteza faptului este că acești înțelepți povestesc un plan pentru cucerirea lumii, iar noi discuția asta am mai auzit-o deja. Încercați să tăiați unele referiri la fapte și probleme ale secolului trecut, înlocuiți subteranele metroului cu subteranele din Provins și de fiecare dată când e scris evrei scrieți Templieri, iar de câte ori e scris înțelepții din Sion scrieți Treizeci și șase de Invizibili împărțiți în șase cete... Prieteni, aceasta este Ordonanța din Provins!”

Voltaire lui-meme est mort jesuite: en avoit-il le moindre soupçon ?

(F.N. de Bonneville, *Les Jesuites chasses de la Maconnerie et leur poignard brise par les Macons*, Orient de Londres, 1788, 2, p. 74)

Aveam totul sub ochi de atâta timp și tot nu ne dădusem seama pe deplin. De-a lungul a șase veacuri, șase grupuri se bat pentru a realiza Planul din Provins și fiecare grup ia textul ideal din acel Plan, îi schimbă pur și simplu subiectul și-l atribuie adversarului.

După ce Rozacruceenii dau primele semne în Franța, iezuiții întorc planul invers: discreditându-i pe Rozacruceeni, îi discreditează pe baconieni și masoneria engleză ce abia lua naștere.

Când iezuiții inventează neotemplierismul, marchizul de Luchet le atribuie planul neotemplierilor. Iezuiții, care tocmai se debarasează și de neotemplieri, prin Barruel îl copiază pe Luchet, dar atribuie planul tuturor francmasonilor în general.

Contraofensivă baconiană. Puricând toate textele polemicii liberale și laicizante, descoperiserăm că, de la Michelet și Quinet până la Garibaldi și Gioberti, Ordonanța li se atribuia iezuiților (și poate că ideea venea de la templierul Pascal și de la prietenii săi). Tema devenea populară odată cu *Evreul rățăcitor* al lui Eugene Sue și cu personajul său incarnat de perfidul domn Rodin, chintesență a complotului iezuit în lume. Dar, căutând în opera lui Sue, găsiserăm mult mai mult: un text care părea reprodus cuvânt cu cuvânt — însă în avans cu o jumătate de secol — după Protocoale. Era vorba de ultimul capitol din *Misterele poporului*. Aici, diabolicul plan iezuit era explicat până la ultimul amănunt criminal, într-un document trimis de generalul Companiei, părintele Roothaan (personaj istoric), lui musiu Rodin (ex-personaj din *Evreul rățăcitor*). Rudolf de Gerolstein (erou cunoscut din *Misterele Parisului*) ajungea în posesia lui și-l făcea cunoscut democraților: „Vezi, dragă Lebrenn, cât de bine este urzită intriga asta infernală, câte dureri înfiorătoare, ce groaznică dominație, ce despotism îngrozitor rezervă ea Europei și lumii, dacă din nenorocire reușește...”

Ai fi zis că-i prefața lui Nilus la Protocoale. Iar Sue atribuia iezuiților motto-ul (pe care îl vom găsi apoi în Protocoale, atribuit evreilor) „scopul scuză mijloacele”.

Nimeni n-o să ne ceară să înmulțim dovezile pentru a stabili că acest grad din Roza-Cruce a fost introdus cu abilitate de către șefii masoneriei... Identitatea doctrinei ei, a urii și a practicilor ei nelegiuite cu cele ale Cabalei, ale Gnosticilor și ale Maniheștilor ne indică identitatea autorilor, anume Evreii Cabaliști.

(Mons. Leon Meurin, S.J., *La Franc-Maconnerie, Synagogue de Satan*, Paris, Retaux, 1893, p. 182)

Când apar *Misterele poporului*, iezuiții văd că Ordonanța le este atribuită lor, se aruncă spre unica tactică ofensivă ce nu fusese încă exploatată de nimeni și, recuperând scrisoarea lui Simonini, atribuie Ordonanța evreilor.

În 1869, Gougenot de Mousseaux, celebru prin două cărți despre magia din secolul al XIX-lea, publică *Les Juifs, le judaisme et la judaisation des peuples chretiens*, unde se spune că iudeii utilizează Cabala și sunt adoratori ai Satanei, dat fiind că o filiație secretă îl leagă direct pe Cain de gnostici, de Templieri și de masoni. De Mousseaux primește o binecuvântare specială din partea lui Pius al IX-lea.

Dar Planul romanțat de Sue este reciclat și de alții, care nu sunt iezuiți. O intrigă de toată frumusețea, aproape polițistă, se petrecuse mult timp după aceea. După apariția Protocoalelor, pe care le luase foarte în serios, în 1921 *Times* descoperise că un proprietar de pământuri rus, monarhist, refugiindu-se în Turcia, cumpăraseră de la un fost ofițer al poliției secrete ruse, refugiat la Constantinopol, un lot de cărți vechi, printre care și una fără copertă, pe cotorul căreia se mai putea citi doar „Joli”; avea o prefață datată 1864 și părea să fie sursa literală a Protocoalelor. *Times* făcuse cercetări la British Museum și descoperise cartea originală a lui Maurice Joly, *Dialogue aux enfers entre Montesquieu et Machiavel*, Bruxelles (dar cu indicația Geneve, 1864). Maurice Joly nu avea nimic de-a face cu Cretineau-Joly, dar analogia merita oricum reliefată, ceva tot trebuia să însemne.

Cartea lui Joly era un pamflet liberal contra lui Napoleon al III-lea unde Machiavelli, care reprezenta cinismul dictatorului, discuta cu Montesquieu. Joly fusese arestat pentru această inițiativă revoluționară, făcuse cincisprezece luni de închisoare și, în 1878, se sinucisese. Programul evreilor din Protocoale era reluat aproape literal după cel pe care Joly i-l atribuia lui Machiavelli (scopul scuză mijloacele) și, prin Machiavelli, lui Napoleon. *Times* însă nu-și dăduse seama (dar noi, da) că Joly copiase cu mâinile-

amândouă din documentul lui Sue, anterior cu cel puțin șapte ani.

O autoare antisemită, moartă după teoria complotului și a Superiorilor Necunoscuți, o anume Nesta Webster, în fața acestui fapt care reducea Protocoalele la o copie banală și de doi bani, ne furnizase o intuiție strălucită, cum numai adevăratul inițiat, sau cel ce aleargă după inițiați, poate avea. Joly era un inițiat, cunoștea planul Superiorilor Necunoscuți; urându-l pe Napoleon al III-lea, i-l atribuisese lui, dar asta nu însemna că planul nu exista independent de Napoleon. Dat fiind că planul relatat de Protocoale se potrivește exact cu ceea ce fac evreii de obicei, era deci planul evreilor. Nouă nu ne rămânea decât să o corectăm pe doamna Webster după aceeași logică: cum planul se potrivea perfect cu ceea ce-ar fi trebuit să gândească Templierii, era planul Templierilor.

Și apoi, logica noastră era logica faptelor. Ne plăcuse mult afacerea cu cimitirul din Praga. Era povestea unui anume Hermann Goedsche, un prusac, mic funcționar la poștă. Acesta publicase deja unele documente false ca să-l discrediteze pe democratul Waldeck, acuzându-l că voia să-l asasineze pe regele Prusiei. Fiind demascată, devenise redactorul organului marilor proprietari conservatori, *Die Preussische Kreuzzeitung*. Apoi, sub numele de sir John Retcliffe, începuse să scrie romane de senzație, printre care *Biarritz*, în 1868. Aici descria o scenă ocultistă care se desfășura în cimitirul din Praga, foarte asemănătoare cu adunarea Iluminaților pe care o descrieseră Dumas la începutul lui *Joseph Balsamo*, unde Cagliostro, șef al Superiorilor Necunoscuți, printre care se număra și Swedenborg, urzește complotul Colierului Reginei. În cimitirul din Praga se reunesc reprezentanții celor douăsprezece seminții ale lui Israel, care-și expun planurile lor pentru cucerirea lumii.

În 1876, un pamflet rusesc relatează scena din *Biarritz*, dar ca și cum s-ar fi petrecut realmente. Și tot așa face în 1881, în Franța, *Le Contemporain*. Se spune că știrea vine din sursă sigură, de la diplomatul englez sir John Readcliff. În 1896, un anume Bournand publică o carte, *Les Juifs, nos contemporains*, și relatează scena cu cimitirul din Praga, susținând că spusele subversive aparțin marelui rabin John Readcliff. O tradiție ulterioară va spune însă că adevăratul Readcliff fusese condus în fatalul cimitir de către Ferdinand Lassalle, evreu și socialist.

Iar planurile astea sunt mai mult sau mai puțin cele descrise în 1880, cu câțiva ani înainte, de *Revue des Etudes Juives* (antisemită), care publicase două scrisori atribuite unor evrei din secolul al XV-lea. Evreii din Arles le cer ajutor evreilor din Constantinopol pentru că sunt persecutați, iar aceștia răspund: „Preaiubiți frați întru Moise, dacă regele Franței vă obligă să vă faceți creștini, faceți asta, pentru că nu puteți face altfel, dar păstrați legea lui Moise în inimile voastre. Dacă ei vă despoaie de bunurile voastre, faceți ca fiii voștri să devină negustori, așa încât, puțin câte puțin, să-i despoaie pe creștini de ale lor. Dacă se atentează la viețile voastre, faceți-i pe fiii voștri să devină medici și farmaciști, astfel ca ei să le ia creștinilor viețile. Dacă vă distrug sinagogile, faceți-i pe fiii voștri canonici și clerici, ca să distrugă bisericile lor. Dacă vă aduc alte neajunsuri, faceți ca fiii voștri să devină avocați și notari și să se amestece în afacerile tuturor statelor, așa încât, punându-i pe creștini sub jugul vostru, voi să dominați lumea și să vă puteți răzbuna

pe ei”.

Era vorba tot de planul iezuiților și, mai înapoi, de acea Ordonation a Templierilor. Variații puține, permutări minime: Protocoalele se alcătuiau de la sine. Un proiect abstract de complot migra din complot în complot.

Iar când ne puseseăm mintea ca să identificăm veriga lipsă care-l lega pe Nilus de toată povestea asta frumoasă, dăduserăm peste Racikovski, șeful cumplitei Ohrana, poliția secretă a țarului.

O acoperire e întotdeauna necesară. Mare parte din forța noastră stă în disimulare. De aceea trebuie să ne ascundem de fiecare dată sub numele unei alte societăți.

(Die neuesten Arbeiten des Spartacus und Philo in dem Illuminaten-Orden, 1794, p. 165)

Tocmai în zilele acelea, citind câteva pagini de-ale diabolicilor noștri, aflaserăm că, printre diferitele lui travestiri, contele de Saint-Germain și-o luase și pe aceea de Rackoczi, sau, cel puțin, așa îl identificase ambasadorul lui Frederic al II-lea la Dresda. Iar landgraful de Hesse, în casa căruia, aparent, Saint-Germain murise, spusese că acesta era de origine transilvană și se numea Ragozki. Mai trebuia adăugat că și Comenius își dedicase *Pansofia* sa (operă cu iz sigur de rozicrucianism) unui landgraf (ce de landgrafi în povestea asta a noastră!) care se numea Ragovsky. Ca ultim tușeu dat mozaicului, scotocind pe la o tarabă de cărți din piața Castello, eu găsisem o operă nemțească despre masonerie, anonimă, unde o mână necunoscută adăugase ca subtitlu o notă potrivit căreia textul se datora numitului Karl Aug. Ragotzky. Luând în considerare că Rakosky era numele misteriosului individ care probabil îl ucisese pe colonelul Ardenti, iată că găseam totuși modalitatea de a-l integra, pe urmele Planului, pe contele nostru de Saint-Germain.

„Nu-i dăm prea multă putere acestui aventurier?” întreba îngrijorat Diotallevi.

„Nu, nu”, răspundea Belbo, „așa trebuie. E ca sosul de soia în mâncărurile chinezești. Dacă nu este, nu sunt chinezești. Uită-te la Agliè, care se pricepe: nicidecum nu și l-a luat ca model pe Cagliostro sau pe Willermoz. Saint-Germain este chintesența lui Homo Hermeticus”.

Pierre Ivanovitch Rackovskij. Jovial, insinuant, felin, inteligent și viclean, trișor genial. Mic funcționar, apoi în contact cu grupurile revoluționare, în 1879 este arestat de poliția secretă și acuzat de a fi dat adăpost unor prieteni teroriști care atentaseră la viața generalului Drentel. Trece de partea poliției și se înscrie (ia te uită!) în Centuriile Negre. În 1890 descoperă la Paris o organizație care fabrica bombe pentru atentate în Rusia și reușește să facă să fie arestați în patrie șaiszeci și trei de teroriști. La zece ani după aceea se va descoperi că bombele fuseseră confecționate de oamenii lui.

În 1887 răspândește scrisoarea unui anume Ivanov, revoluționar retractant, care dă asigurări că majoritatea teroriștilor sunt evrei, iar în ‘90, o așa-zisă „confession par un vieillard ancien revolutionnaire” în care revoluționarii exilați la Londra sunt acuzați că ar

fi agenți britanici. În '92, un fals text al lui Plehanov în care este acuzată conducerea partidului Narodnaia Volia că a publicat mărturisirea aceea.

În 1902, el încearcă să constituie o ligă franco-rusă antisemită. Ca să reușească, folosește o tactică asemănătoare cu cea a adeptilor Rozei-Cruce. Afirmă că liga există, pentru ca apoi cineva să o creeze. Dar folosește și o altă tactică: amestecă îndemânatic lucruri adevărate și false, iar cele adevărate în aparență îi sunt nefavorabile, așa încât nimeni nu se îndoiește de ceea ce era fals. Face să circule la Paris un apel misterios către francezi ca să susțină o Ligă Patriotică Rusă cu sediul la Harkov. În apel se atacă pe sine ca pe unul care vrea să facă liga să cadă și spune că el, Racikovski, să-și mute gândul. Se autoacuză că se folosește de persoane discreditate, ca Nilus, lucru care era exact.

De ce Protocoalele îi pot fi atribuite lui Racikovski?

Protectorul lui Racikovski era ministrul Serghei Witte, un progresist care voia să transforme Rusia într-o țară modernă. Din ce motiv progresistul Witte se servea de reacționarul Racikovski, numai Dumnezeu știa, dar noi eram de-acum pregătiți pentru orice. Witte avea un adversar politic, un anume Elie de Cyon, care deja îl atacase public cu ascuțișuri polemice amintind de unele pasaje din Protocoale.

Dar în cele scrise de Cyon nu erau aluzii la evrei, pentru că el însuși era de origine evreiască. În 1897, din ordinul lui Witte, Racikovski pune să se percheziționeze vila lui Cyon de la Territat și găsește un pamflet al lui Cyon, derivat din cartea lui Joly (sau din cea a lui Sue), în care lui Witte i se atribuiău ideile lui Machiavelli-Napoleon al III-lea. Racikovski, cu iscusința lui de a falsifica, îl înlocuiește pe Witte cu evreii și pune textul în circulație. Numele Cyon pare numai bun pentru a aminti de Sion, și se poate demonstra astfel că un exponent evreu de mare autoritate denunță un complot evreiesc. Iată că s-au născut Protocoalele. În acest moment textul cade și în mâinile Iulianei, sau Justinei, Glinka, ce frecventează la Paris cercul lui Madame Blavatsky și, la anumite intervale, îi spionează și-i denunță pe revoluționarii ruși din exil. Această Glinka este, desigur, o agentă a paulicienilor, care sunt legați de moșieri și deci vor să-l convingă pe țar că programele lui Witte sunt totuna cu cele ale complotului internațional evreiesc. Ea îi trimite documentul generalului Orgheievski, iar acesta, prin comandantul gărzii imperiale, face să-i parvină țarului. Witte intră în încurcătură.

Astfel, Racikovski, mânat de umoarea lui antisemită, contribuie la dizgrația protectorului său. Și, probabil, la a sa proprie. Într-adevăr, din acel moment îi pierdem urmele. Saint-Germain se deplasase, poate, înspre alte travestiri și reincarnări. Dar povestea noastră căpătase un profil plauzibil, rațional, limpede, pentru că era susținută de o serie de fapte, adevărate — zicea Belbo — cum adevărat e bunul Dumnezeu.

Toate astea făceau să-mi revină în minte ceea ce-mi povestise De Angelis despre sinarhie. Partea frumoasă a întregii istorii — desigur, a istoriei noastre, dar poate și a Istoriei, cum insinua Belbo cu o privire febrilă, în timp ce-mi întindea fișele lui — era că niște grupuri aflate în luptă pe viață și pe moarte voiau să se extermine reciproc folosind fiecare armele celuilalt. „Prima îndatorire a cuiva care s-a infiltrat cum trebuie”,

comentam eu, „este să-i denunțe ca infiltrați pe cei printre care s-a infiltrat”.

Belbo spusese: „Mi-aduc aminte de o întâmplare petrecută la ***. Îl întâlneam întotdeauna pe bulevard, cam pe la asfințit, pe un anume Remo, parcă așa îl chema, la volanul micului său Fiat Balilla negru. Mustăți negre, păr negru, creț, cămașă neagră și dinți negri, oribil de cariați. Și se săruta cu o fată. Iar mie mi-era scârbă de dinții ăia negri care sărutau ceva așa de frumos și de blond, nu-mi mai amintesc nici măcar ce față avea, dar pentru mine ea era fecioară și prostituată, era eternul feminin. Și mult fierbeam în mine, ca să zic așa”. Adoptase din instinct un ton afectat ca să-și declare atitudinea ironică, conștient că se lăsase transportat de nostalgii nevinovate ale memoriei. „Mă întrebam, și-i întrebam și pe alții, cum de putea acest Remo, care făcea parte din Brigăzile Negre, să se arate în public în felul ăsta, chiar în perioadele în care târgul *** nu era ocupat de fasciști. Și mi se spusese că, după cum se șoptea, el era un infiltrat al partizanilor. Cum era, cum nu era, într-o seară mi ți-l văd în același Fiat Balilla negru, cu aceiași dinți negri, sărutând aceeași fată blondă, dar cu o basma roșie la gât și cu o cămașă kaki. Trecuse la Brigăzile Garibaldine. Toți îl cinsteau, și-și luase și un nume conspirativ, X9, ca personajul lui Alex Raymond, despre care citise în *Aventurierul*. Bravo, X9, îi ziceau... Iar eu îl uram și mai tare, pentru că poseda fata cu aprobarea poporului. Dar unii ziceau că era, dimpotrivă, un infiltrat fascist printre partizani, și cred că erau cei care doreau fata, însă așa era, X9 era suspect...”

„Și?”

„Scuză-mă, Casaubon, ce te interesează pe tine întâmplările mele?”

„Pentru că dumneavoastră povestiți, iar povestirile sunt făcute din imaginarul colectiv.”

„*Good point*. Deci, într-o dimineață, X9 circula în afara zonei locuite, poate că-și dăduse întâlnire cu fata pe câmp, ca să poată depăși *petting*-ul ăla de doi bani și să demonstreze că instrumentul îi era mai puțin cariat decât dinții — iertați-mă, dar nu reușesc nici acum să-l iubesc —, în fine, iată că fasciștii îi întind o cursă, îl duc în oraș și la cinci dimineața, a doua zi, îl împușcă.”

Pauză. Belbo își privise mâinile, pe care și le ținea împreunate, ca și cum s-ar fi rugat. Apoi și le desfăcuse și zisese: „Era dovada că nu era un infiltrat”.

„Și care-i semnificația parabolei?”

„Cine ți-a spus dumitale că parabolele trebuie să aibă o semnificație? Dar iarăși mă întorc și zic că poate vrea să spună că, pentru a dovedi ceva, adesea e nevoie să mori.”

Ego sum qui sum.

(Exodul 3, 14)

Ego sum qui sum. An axiom of hermetic philosophy.

(Mme Blawatsky, *Isis Unveiled*, p. 1)

— *Cine ești tu? întrebară deodată trei sute de voci, în timp ce douăzeci de spade scânteiau în mâinile momâilor care se găseau cel mai aproape...*

— *Ego sum qui sum, zise el.*

(Alexandre Dumas, *Joseph Balsamo*, II)

Îi revăzusem pe Belbo a doua zi de dimineață. „Ieri noi am scris o frumoasă pagină de roman foileton”, îi spusese eu. „Dar poate că, dacă vrem să facem un Plan credibil, trebuie să rămânem mai mult în limitele realității.”

„Care realitate?” mă întrebuse el. „Poate că numai foiletonul ne dă adevărata măsură a realității. Ne-au înșelat.”

„Cine?”

„Ne-au făcut să credem că de o parte se află marea artă, aceea care reprezintă personaje tipice în împrejurări tipice, și de alta romanul foileton, care povestește despre personaje atipice în împrejurări atipice. Credeam că un adevărat dandy n-ar fi făcut niciodată amor cu Scarlett O'Hara și nici măcar cu Constance Bonacieux sau cu Perla lui Labuan. Eu luam foiletonul așa, în joacă, ca să fac un fel de plimbare în afara vieții. Îmi dădea siguranță, deoarece propunea ceva la care nu puteai ajunge. Dar nu-i așa.”

„Nu?”

„Nu. Avea dreptate Proust: viața e reprezentată mai bine de muzica proastă decât de o Missa Solemnis. Arta ne ia în bătaie de joc și ne dă siguranță, ne face să vedem lumea așa cum ar vrea artiștii să fie. Foiletonul se prefacă că glumește, însă lumea ne-o arată așa cum e sau, cel puțin, așa cum va fi. Femeile seamănă mai mult cu Milady decât cu Lucia Mondella, Fu Manchu e mai adevărat decât Nathan înțeleptul, iar Istoria e mai

asemănătoare cu aceea pe care o povestește Sue decât cu aceea proiectată de Hegel. Shakespeare, Melville, Balzac și Dostoievski au făcut foileton. Ceea ce s-a întâmplat cu adevărat e ceea ce povestiseră mai înainte romanele-foileton.”

„Asta pentru că-i mai ușor să imiți romanele-foileton decât arta. Să devii Gioconda e o muncă, să devii Milady ține de înclinația noastră firească spre lucrurile ușurate.”

Diotallevi, care până atunci rămăsese tăcut, observă: „Uitați-vă la Agliè al nostru. Găsește că-i mai ușor să-l imiți pe Saint-Germain decât pe Voltaire”.

„Da”, zisese Belbo, „în fond și femeile îl găsesc mai interesant pe Saint-Germain decât pe Voltaire”.

Abia pe urmă am dat peste un fișier în care Belbo rezumase concluziile noastre în termeni romanești. Zic în termeni romanești pentru că-mi dau seama că se amuzase să reconstituie întâmplarea fără să pună de la el decât câteva fraze de legătură. Nu pot repera toate citatele, plagierile și împrumuturile, dar am recunoscut multe pasaje din colajul ăsta furibund. Încă o dată, ca să scape de neliniștea provocată de Istorie, Belbo scrisese și reparcursese viața prin interpunerea scriiturii.

FILENAME : Întoarcerea lui Saint-Germain

De vreo cinci secole mâna răzbunătoare a Atotputernicului m-a împins, din adâncurile Asiei, până pe pământurile astea. Port cu mine spaima, dezolarea, moartea. Dar, curaj, eu sunt notarul Planului, chiar dacă ceilalți n-o știu. Am văzut eu lucruri și mai rele, iar urzelile din noaptea Sfântului Bartolomeu m-au costat mai multă trudă decât îmi stă în obicei. Ah, de ce buzele mele se crispează în surâsul ăsta satanic? Eu sunt cel care este, dacă blestematul de Cagliostro nu mi-o fi uzurpat până și acest din urmă drept.

Dar triumful e aproape. Soapes, pe când eram Kelley, m-a învățat totul, în Turnul din Londra. Secretul este să devii un altul.

Prin manevre abile am făcut ca Joseph Balsamo să fie închis în fortăreața din San Leo și am intrat în stăpânirea secretelor lui. Ca Saint-Germain am dispărut, acum toți mă cred contele de Cagliostro.

Miezul nopții a bătut adineauri în toate orologiile orașului. Ce liniște nefirească. Tăcerea asta nu-mi spune nimic bun. Seara e splendidă, chiar dacă-i foarte friguroasă, luna de sus, din cer, luminează cu o strălucire glacială străduțele de nepătruns ale bătrânului Paris. Ar putea fi ora zece seara: clopotnița abației Black Friars a bătut nu de mult, rar, ora opt. Vântul zgâlțâie cu scrâșnete lugubre fâșiile de tablă de pe întinderea dezolantă a acoperișurilor. Un strat gros de nori acoperă cerul.

Căpitane, urcăm iar? Nu, dimpotrivă, ne prăbușim. Blestem, peste puțin *Patna* se va

prăbuși în adânc, sari, Jim Cânepă, sari. N-aș da eu oare, ca să scap de această neliniște, un diamant mare cât aluna? Strânge odgonul, randa, trinchetul și ce mai vrei, cobe blestemată, acolo suflă, nu glumă!

Toți dinții îmi clănțnesc groaznic, în timp ce o paloare de moarte mi-acoperă fața de ceară cu flăcări verzui.

Cum de-am ajuns aici eu, care par însăși icoana răzbunării? Duhurile infernului vor râde cu dispreț de lacrimile celui a cărui voce amenințătoare le-a făcut să tremure de-atâtea ori, chiar în sânul abisului lor de foc.

Ia te uită, o torță.

Câte trepte am coborât oare înainte să pătrund în vizuina asta? Șapte? Treizeci și șase? Nu-i piatră pe care s-o fi atins, pas pe care să-l fi făcut, să nu șteargă o hieroglifă. Când voi dezvălui acest lucru, celor devotați mie le va fi în fine revelat Misterul. După aceea, n-o să ne rămână decât să-l descifrăm, iar soluția lui o să fie Cheia, în spatele căreia se ascunde Mesajul, care inițiatului, și numai lui, îi va spune negru pe alb care este natura Enigmei.

De la enigmă la decriptare pasu-i scurt, și va ieși de aici, strălucitoare, Hierograma, către care trebuie îndreptată ruga întrebării. Apoi nimănui nu-i va mai putea fi necunoscută Arcana, vălul, acoperământul, tapiseria egipteană ce acoperă Pentaculul. Iar de acolo către lumină, ca să declar al pentaculului Sens Ocult, întrebarea Cabalistică la care doar puțini vor răspunde, și să le spun cu glas de tunet care este Semnul Insondabil. Aplecați asupra-i, Treizeci și Șase de Invizibili vor trebui să dea răspunsul, enunțarea Runei al cărei sens e deschis doar fiilor lui Hermes, și numai lor să le fie dată Pecetea Amăgitoare, Masca în spatele căreia se profilează chipul pe care ei încearcă să-l scoată la iveală, Rebusul Mistic, Anagrama Sublimă...

— Sator Arepo! strig eu cu o voce care ar face să tremure un spectru.

Și, lăsând roata pe care el o ține cu marea îndemânare a mâinilor lui ucigașe, Sator Arepo apare, ascultător, la porunca mea. Îl recunosc, și deja bănuiam cine este. E Luciano, curierul cel ciung, pe care Superiorii Necunoscuți l-au destinat ca executor al misiunii mele nelegiuite și sângeroase.

— Sator Arepo, întreb eu batjocoritor, știi tu care este răspunsul final ce se ascunde în spatele Sublimei Anagrame ?

— Nu, conte, răspunde imprudentul, și aștept să mi-o spui cu cuvintele tale.

Un râs infernal izbucnește de pe buzele-mi palide și răsună pe sub vechile bolți.

— Naivule! Numai adevăratul inițiat știe că nu știe asta!

— Da, stăpâne, răspunde prostit curierul cel ciung, cum doriți, eu sunt gata.

Ne aflăm într-o magherniță murdară din Clignancourt. Astă-seară trebuie să te pedepsesc pe tine, înaintea tuturor, pe tine, care m-ai inițiat în nobila artă a crimei. Să

mă răzbun pe tine, care te prefaci că mă iubești și, ceea ce este mai rău, o crezi, și pe dușmanii fără nume cu care îți vei petrece următorul weekend. Luciano, martor inoportun al umilințelor mele, îmi va împrumuta brațul său — singurul pe care-l are — și apoi o să moară și el.

O cocioabă cu un chepeng în dușumea, ce se deschide deasupra unui soi de văgăună, de rezervor, de maș subteran, folosit din timpuri imemorabile pentru a depozita în el mărfuri de contrabandă, neliniștitor de umed deoarece vine în contact cu canalele colectoare din Paris, acest labirint al crimei, iar bătrânele ziduri asudă miasme de nedescris, așa încât e de-ajuns ca, ajutat de Luciano, cel atât de devotat în rele, să fac o gaură în perete, și apa intră în valuri, inundă subsolul, face să se prăbușească zidurile și așa nesigure, face ca toată spărtura să devină una cu restul canalelor, în care acum plutesc șobolani grași și putrezi, suprafața negricioasă ce se zărește în jos prin trapă este de-acum un vestibul al pierderii în noapte: departe de tot e Sena, apoi marea...

Prin trapă atârână o scăriță mobilă prinsă de marginea de sus, iar pe ea, jos, la fața apei, se instalează Luciano, cu un cuțit: cu o mână ținându-se zdravăn de prima treaptă, cu cealaltă strângând pumnalul, cu cea de-a treia gata să apuce victima.

— Acum așteaptă, îi spun eu, și în tăcere, ai să vezi...

Te-am convins să-i elimini pe toți bărbații cu cicatrice — vino cu mine, fii a mea pentru totdeauna, să alungăm aceste prezențe inoportune, știi bine că tu nu-i iubești, tu mi-ai spus-o, vom rămâne tu și eu, și curenții subterani.

Acum iată, intri, semeață ca o vestală, plăpândă și zgribulită ca muma pădurii — o, vedenie de iad care-mi dai fiori prin șalele mele centenare și-mi înfiori pieptul cu mușcătura dorinței, o, mulatră superbă, instrument al pierzaniei mele. Cu mâinile chircite eu îmi sfâșii cămașa de batist fin ce-mi împodobește pieptul și cu unghiile mi-l brăzdez cu dungi sângerânde, în timp ce o arsură atroce îmi incendiază buzele reci ca mâinile șarpelui. Un răget surd urcă din cele mai negre caverne ale sufletului meu și irumpe din țarcul dinților mei plini de cruzime — eu, centaur vomitat de Tartar —, și aproape că nu se aude zburând nici o salamandră, pentru că-mi țin urletul, și mă apropii de tine cu un surâs atroce.

— Draga mea, Sophia mea, îți spun eu cu grația felină cu care știe vorbi numai șeful secret al Ohranei. Vino, te așteptam, ghemuiește-te lângă mine în beznă și așteaptă — iar tu râzi, zgribulită, lipicioasă, savurând dinainte vreo moștenire sau vreo pradă, vreun manuscris al Protocoalelor pentru a-l vinde țarului...

Cum știi tu să ascunzi în spatele acelu chip de înger natura-ți de demon, sfios înveșmântată în jeanșii tăi androgini, în tricoul tău aproape străveziu, ce din păcate ascunde crinul nelegiuit întipărit în carnea-ți albă de călăul din Lille!

A sosit primul nerod atras de mine în capcană, îi zăresc cu greutate trăsăturile sub pelerina care îl învăluie, dar îmi arată semnul templierilor din Provins. E Soapes, ucigașul plătit al grupului din Tomar.

— Conte, îmi spune, a sosit clipa. Prea mulți ani am rătăcit răspândiți prin lume. Dumneata ai bucată de la sfârșitul mesajului, eu pe aceea care apare la începutul Marelui Joc. Dar asta-i altă poveste. Să ne unim forțele, iar ceilalți...

Îi completez fraza:

— Ceilalți ducă-se în infern. Mergi, frate, în mijlocul camerei e un sipet, în sipet e ceea ce cauți de veacuri. Nu te teme de întuneric, el nu ne amenință, ci ne ocrotește.

Nerodul își îndreaptă pașii într-acolo, aproape orbește. Un bufnet sec. S-a rostogolit în groapă; când să ajungă la nivelul apei, Luciano îl înșfacă și-l lovește cu tăișul pumnalului, o tăietură rapidă la gât, gâlgâitul sângelui se face una cu bolborosirea lichidului htonian.

Bate cineva la ușă.

— Tu ești, Disraeli?

— Da, îmi răspunde necunoscutul, în care cititorii mei îl vor fi recunoscut pe marele maestru al grupului englez, ajuns de pe-acum pe cele mai înalte culmi ale puterii, dar tot nemulțumit; el glăsuiește : *My Lord, it is useless to deny, because it is impossible to conceal, that a great part of Europe is covered with a network of these secret societies, just as the superficies of the earth is now being covered with railroads...*

— Ai mai spus asta și Comunelor, la 14 iulie 1856, nu-mi scapă nimic. Să trecem la subiect.

Iudeul baconian înjură printre dinți. Continuă:

— Sunt prea mulți. Cei treizeci și șase de invizibili sunt acum trei sute șazeci. Înmulțește cu doi, șapte sute douăzeci. Scade cei o sută douăzeci de ani din termenul la care se deschid porțile și ai șase sute, ca la atacul de la Balaklava.

Omul ăsta-i dracul, știința secretă a numerelor nu are secrete pentru el.

— Ei, și?

— Noi avem aurul, tu — harta. Să ne unim și vom fi invincibili.

Cu un gest hieratic îi arăt cu degetul fantomatica besactea pe care el, orbit de nerăbdare, crede că o vede în umbră. Se îndreaptă într-acolo, cade.

Aud sinistra fulgerare a pumnalului lui Luciano, în ciuda beznei văd horcăitul ce sclipește în pupila amuțită a englezului. S-a făcut dreptate.

Îi aștept pe al treilea, omul Rozei-Cruce franceze, Montfaucon de Villars, care-i gata să-mi trădeze, acum sunt prevenit, secretele sectei lui.

— Sunt contele de Gabalis, se prezintă el, mincinos și înfumurat.

Îmi e de-ajuns să murmur câteva cuvinte ca să-l determin să-și urmeze și el destinul. Cade, iar Luciano, avid de sânge, își face datoria.

Tu surâzi împreună cu mine în umbră și-mi spui că ești a mea și că al tău va fi secretul meu. Fă-ți iluzii, fă-ți iluzii, caricatură sinistră a lui Tchekinah. Da, sunt Simone al tău, așteaptă, încă n-ai văzut partea cea mai frumoasă. Și când o vei afla, vei înceta să mai afli.

Ce mai e de adăugat? Unul după altul, intră ceilalți.

Părintele Bresciani mă informase că pentru a-i reprezenta pe iluminatii germani avea să vină Babette d'Interlaken, strănepoată a lui Weishaupt, marea fecioară a comunismului helvetic, crescută în desfrânări, tâlhărie și sânge, expertă în a răpi secretele impenetrabile, în a deschide depeșele fără să le violeze sigiliile, în a administra otrăvuri, dacă secta ei îi poruncește.

Intră deci ca un tânăr agathodemon al crimei, înfășurată într-o blană de urs alb, cu lungile-i plete unduind pe sub căciula semeață, cu privirea trufașă, cu uitătura sarcastică. Și, cu obișnuita-mi manevră, eu o îndrum către pierzanie.

Ah, ironie a limbajului — acest dar pe care natura ni l-a făcut ca să tăcem secretele sufletului nostru! Iluminata cade victimă Întunericului. O aud vomitând blesteme teribile, impenitenta, în timp ce Luciano îi răsuțește cuțitul de trei ori în inimă. Deja vu, deja vu...

E rândul lui Nilus, care o clipă a crezut că o va avea și pe țarină, și harta. Călugăr murdar și desfrânat, îl voiai pe Anticrist? Îl ai dinainte-ți, dar nu-l cunoști. Și îl conduc, ca pe un orb, cu mii de farafastâcuri mistice, la micuța trapă infamă care-l așteaptă. Luciano îi despică pieptul cu o rană în formă de cruce, iar el se scufundă în somnul veșnic.

Trebuie să înfrâng strămoșeasca neîncredere a celui din urmă, înțeleptul din Sion, care se pretinde Ahasverus, Evreul Rătăcitor, cum sunt eu nemuritor. N-are încredere, în timp ce surâde unsuros cu barba încă înclieată de sângele tinerelor făpturi creștine pe care-i obișnuit să le măcelărească în cimitirul din Praga. El știe că sunt Racikovski, trebuie să-l depășesc în viclenie. Îi dau de înțeles că sipetul nu conține numai harta, dar și diamante brute, ce trebuie doar șlefuite. Cunosc farmecul pe care diamantele brute îl exercită asupra acestui duh deicid. Se duce spre destinul-i târât de lăcomie și aruncă blesteme la adresa Dumnezeului lui crud și răzbunător în timp ce moare, străpuns ca Hiram, și-i destul de neîndemânatic în proferarea blestemelor, căci Dumnezeului lui n-apucă nici măcar să-i rostească numele.

Naiv ce eram, credeam că am dus Marea Operă la bun sfârșit.

Ca izbită de un vârtej, încă o dată se deschide ușa magherniței și apare o făptură cu chipul livid, cu mâinile chircite pios pe piept, cu privirea fugind în toate părțile, ce nu reușește să-și ascundă natura, pentru că poartă hainele negre ale negrei sale Tovărășii. Un fiu al lui Loyola!

— Cretineau! strig eu, indus în eroare.

El ridică mâna într-un ipocrit gest de binecuvântare.

— Nu sunt cel ce sunt, îmi spune cu un surâs care nu mai are nimic omenesc.

E-adevărat, asta a fost întotdeauna tehnica lor: uneori își neagă lor înșile propria existență, alții proclamă puterea ordinului lor pentru a-l intimida pe cel neștiutor.

— Noi suntem mereu altceva decât credeți voi, fii ai lui Belial (zice acum acest seducător de suverani). Dar tu, Saint-Germain...

— De unde știi că sunt eu cu-adevărat? îl întreb tulburat.

Surâde amenințător:

— M-ai cunoscut în alte timpuri, când ai încercat să mă alungi de la căpătâiul lui Postel, pe când eu, sub numele de Abatele d'Herblay, te-am făcut să-ți închei una dintre incarnările tale în inima Bastiliei (oh, cum mai simt și acum pe față masca de fier la care Tovărășia, cu ajutorul lui Colbert, mă condamnase!), m-ai cunoscut pe când spionam conciliabulele tale cu d'Holbach și Condorcet...

— Rodin! exclam eu, ca lovit de un trăsnet.

— Da, Rodin, generalul secret al iezuiților! Rodin, pe care nu-l vei înșela făcându-l să cadă în groapă, cum ai făcut cu ceilalți naivi. Află tu, Saint-Germain, că nu există crimă, artificiu nefast, capcană criminală pe care noi să nu le fi inventat înaintea voastră, pentru cea mai mare glorie a Dumnezeuului nostru care îndreptățește mijloacele! Câte capete încoronate nu am făcut noi să cadă în noaptea ce nu are dimineață, în capcane cu mult mai subtile, ca să obținem stăpânirea lumii! Și acum tu vrei să ne împiedici ca, la un pas de țintă, să punem mâinile noastre lacome pe secretul care ține-n mișcare de cinci secole istoria lumii?

Rodin, vorbind în acest fel, devine înspăimântător. Toate acele instincte de ambiție sanguinară, sacrilegă, execrabilă ce se manifestaseră la papii Renașterii se zăresc acum pe fruntea acestui fiu al lui Ignacio. Văd bine: o sete de dominație fără saș agită sângele-i impur, o sudoare arzătoare îl inundă, un soi de abur greșos se împrăștie în juru-i.

Cum să-l lovesc pe acest ultim dușman? Am deodată intuiția neașteptată pe care poate s-o nutrească numai cel pentru care sufletul omenesc, de secole, nu are nici un ungher neviolat.

— Privește-mă, îi spun, și eu sunt un Tigru.

Dintr-o singură mișcare te împing pe tine în mijlocul încăperii și îți smulg tricoul, rup cingătoarea acelei cuirase ce ascunde farmecele pântecului tău de ambră. Acum tu, în palida lumină a lunii ce pătrunde prin ușa întredeschisă, te ridici, mai frumoasă decât

șarpele care l-a sedus pe Adam, trufașă și fără rușine, fecioară și prostituată, îmbrăcată doar în puterea-ți carnală, căci femeia goală e femeia înarmată.

Klaft-ul egiptean îți coboară de-a lungul pletelor bogate, aproape albastre de negre ce sunt, sânul îți palpită sub muselina ușoară. În jurul micii frunți bombate și încăpățănate se unduie un uraeus de aur cu ochii de smarald, țintindu-ți creștetul cu săgeata triplă a limbii de rubin. Ah, tunica ta de voal negru cu reflexe de argint, strânsă într-o eșarfă brodată cu iriși funești, din perle negre! Pubisul proeminent ți-e ras complet, ca să ai, în ochii iubiților tăi, nuditatea unei statui! Vârful sfârcurilor tale atinse dinainte suav cu penelul de sclava ta din Malabar, muiat în același carmin ce-ți însângerează buzele, pline de ademeniri ca o rană!

Rodin abia mai respiră. Lungile-i abstinence, viața cheltuită într-un vis de putere n-au făcut altceva decât să-l pregătească și mai avan pentru dorința-i de neînfrânt. În fața acestei regine frumoase și impudice, cu ochii negri ca aceia ai demonului, cu umerii rotunzi, cu pletele înmiresmate, cu pielea albă și fragedă, Rodin e prins de speranța unor mângâieri necunoscute, a unor voluptăți inefabile, freamătă în carnea-i cum freamătă un zeu păduratic zărind o nimfă goală ce se oglindește în acea apă ce-l pierdu pe Narcis. Îi ghicesc, privindu-l din întuneric, rânjetul irepresibil, el stă ca pietrificat de Meduză, sculptat în dorința unei virilități reprimată și ajunsese acum în amurg, flăcări ce-i dau obsesii lascive se răsucesc în carnea-i, e ca un arc întins spre țintă, atât de-ntins încât cedează și se sfarmă.

Deodată el cade jos, târându-se în fața acestei apariții, cu mâna ca o gheară întinsă să implore o înghițitură de elixir.

— Oh, grohăie el, cât ești de frumoasă; oh, dinții aceia mici de lupoaică tânără care strălucesc când deschizi buzele roșii și pline... oh, ochii tăi mari de smarald care aci scânteiază, aci tânjesc. Oh, demon de voluptate.

Are și ce să spună, mizerabilul, pe când tu acum îți miști coapsele înfășurate în pânza albăstruie și întinzi pubisul ca să împingi flipper-ul până la ultima demență.

— Oh, vedenie, zice Rodin, fii a mea, numai pentru o clipă, umple cu o clipă de plăcere o viață irosită în slujba unei divinități geloase, răscumpără cu o sclipire de desfătare eternitatea de flăcări la care vederea ta acum mă împinge și mă târăște. Te rog, atinge-mi fața cu buzele tale, tu, Antinea, tu, Maria Magdalena, tu, femeie pe care am dorit-o privind chipul sfintelor tulburate de extaz, pe care am râvnit-o în răgazul ipocritelor mele adorări de chipuri virginale, o, Stăpână, frumoasă ești ca soarele, albă ca luna, iată, îl reneg până și pe Dumnezeu, și Sfinții, și pe Pontiful Roman însuși, mai mult voi zice, îi reneg pe Loyola și jurământul criminal care mă leagă de Tovărășia-mi, implor o sărutare doar, și-apoi să mor.

A mai făcut un pas, târându-se pe genunchii lui zbârciți, cu tunica ridicată pe șolduri, cu mâna încă întinsă spre această fericire de neatins. Deodată a căzut înapoi pe spate, cu ochii părănd a-i ieși din orbite. Convulsii groaznice făcură trăsăturile feței lui să se zguduie, neomenești, aidoma celor pe care bateria lui Volta le produce pe chipul cadavrelor. O spumă albăstruie îi împurpurează buzele, din care iese o voce șuierătoare

și gătită, ca aceea a unui hidrofob, deoarece când ajunge în faza paroxistică, așa cum bine zice Charcot, această înspăimântătoare maladie care este satyriasis-ul, pedeapsa desfrâului, imprimă aceleași stigmatе ca și turbarea canină.

E sfârșitul. Rodin izbucnește într-un râs lipsit de noimă. Apoi se prăvălește la pământ fără suflare, imagine vie a rigidității cadaverice.

Într-o singură clipă a înnebunit și a murit blestemat.

M-am mărginit să-i împing trupul către trapă, cu băgare de seamă, ca să nu-mi spurc pantofii lăcuiți atingându-i de tunica unsuroasă a ultimului meu dușman.

Nu e nevoie de pumnalul omicid al lui Luciano, dar ucigașul nu izbutește să-și mai controleze gesturile, cuprins fiind cu totul de acel impuls repetat și funest. Râde și înfinge pumnalul într-un trup deja lipsit de viață.

Acum mă îndrept împreună cu tine către marginea gropii, îți dezmierd gâtul și creștetul în timp ce tu te întinzi ca să te bucuri de această scenă, îți spun:

— Ești mulțumită de Rocambole al tău, iubita mea inaccesibilă?

Și în timp ce tu faci semn că da, lascivă, și rânjești salivând în gol, strâng imperceptibil degetele, ce faci, iubitele, nimic, Sophia, te ucid, acum sunt Joseph Balsamo și nu mai am nevoie de tine.

Țiitoarea Arhonților își dă duhul, se prăvălește în apă, Luciano ratifică printr-o lovitură de lamă verdictul mâinii mele nemiloase, iar eu îi zic:

— Acum poți să urci din nou, credincios al meu, umbra mea blestemată și, în timp ce urcă și i se vede spinarea, îi înfig între omoplați un stilet subțire cu lama triunghiulară, care aproape nu lasă nici o cicatrice.

El se prăbușește, închid chepengul, s-a făcut, părăsesc maghernița, în timp ce opt trupuri navighează acum către Châtelet, prin canale pe care numai eu le știu.

Mă întorc în micul meu apartament din faubourg Saint-Honore, mă privesc în oglinda-mi. Iată, îmi spun, sunt Regele Lumii. Din turla mea pustie domin universul. În unele momente puterea mea îmi dă dureri de cap. Sunt un maestru de energie. Sunt beat de autoritate.

Vai, răzbunarea vieții nu va întârzia să vină. După luni de zile, în cripta cea mai adâncă a castelului de la Tomar, acum stăpân al secretului curenților subterani și domn al celor șase locuri sacre ale celor care fuseseră cei Treizeci și Șase de Invizibili, ultimul dintre ultimii Templieri și Superior Necunoscut al tuturor Superiorilor Necunoscuți, ar trebui s-o iau de nevastă pe Cecilia, androgina cu ochii de gheață, de care acum nimic nu mă mai desparte. Am regăsit-o după secole, căci îmi fusese răpită de bărbatul acela cu saxofon. Acum ea merge în poante pe spătarul băncuței, azurie și blondă, tot nu știu ce ascunde sub tulum vaporos ce-o împodobește.

Capela e săpată în stâncă, altarul e străjuit de o pânză neliniștitoare ce întruchipează chinurile condamnaților în măruntaiele infernului. Câțiva călugări cu glugă îmi fac loc să trec printre șirurile lor tenebroase, și încă nu mă tulbur, fermecat cum sunt de fantezia iberică...

Dar — oroare — pânza se ridică, și dincolo de ea, miraculoasă lucrare a unui Arcimboldo al speluncilor, apare o altă capelă, pe de-a-ntregul aidoma celei în care mă aflu, și acolo, în fața altui altar, stă îngenuncheată Cecilia, iar alături de ea — o sudoare de gheață îmi perlează fruntea, părul mi se ridică măciucă pe cap — pe cine văd arătându-și batjocoritor cicatricea? Pe Celălalt, pe adevăratul Joseph Balsamo, pe care cineva l-a eliberat din celula din San Leo!

Iar eu? În acest moment, cel mai vârstnic dintre călugări își ridică gluga, și recunosc oribilul surâs al lui Luciano, scăpat cine știe cum de stiletul meu, de haznale, de nămolul sângeros care ar fi trebuit să-l târască, ajuns cadavru, în fundul tăcut al oceanelor, trecut în rândurile dușmanilor mei prin dreapta sete de răzbunare.

Călugării își leapădă tunicile și apar împlătoșați în armuri până atunci ascunse, cu câte-o cruce de văpaie pe mantiile dalbe ca zăpada. Sunt templierii din Provins!

Mă înșfacă, mă silesc să întorc capul, iar în spatele meu a apărut acum un călău cu două ajutoare diforme, ei mă apleacă peste un fel de frânghie și cu o pecete de foc sunt juruit să fiu prada eternă a temnicerului, surâsul infam al lui Bafomet se imprimă pentru totdeauna pe umărul meu — acum înțeleg de ce, ca să pot să-l înlocuiesc pe Balsamo la San Leo, adică, de fapt, să-mi iau locul care-mi era menit din veșnicie.

Dar mă vor recunoaște, îmi spun, și fiindcă toți cred acum că eu sunt acela, iar acela e condamnatul, cineva tot o să-mi vină în ajutor — complicii mei, cel puțin —, nu se poate substitui un prizonier fără ca nimeni să-și dea seama, nu mai suntem pe timpurile Măștii de Fier... Naiv! Într-o sclipire înțeleg, în timp ce călăul îmi împinge capul deasupra unui vas de aramă din care se ridică aburi verzui... Vitriolul!

Mi se aplică o pânză peste ochi, iar fața e împinsă în contact cu lichidul vorace, o durere insuportabilă, străpungătoare, pielea de pe obrajii mei, de pe nas, de pe gură, de pe bărbie se zbârcește, se jupoaie, e de-ajuns o clipă și, cum sunt tras din nou în sus de păr, fața mea e acum de nerecunoscut, o putreziciune, o variolă, un indicibil neant, un imn închinat repugnanței, mă voi întoarce în celulă cum se întorc mulți dintre fugarii ce au avut curajul să se desfigureze ca să nu mai fie prinși din nou.

Ah, urlu eu înfrânt și, după spusa naratorului, un cuvânt iese de pe buzele mele corupte, un suspin, un strigăt de speranță: Mântuire!

Dar mântuire de ce anume, bătrâne Rocambole, știai bine că nu trebuia să încerci să fii un protagonist! Ai fost pedepsit, și chiar cu mijloacele tale. I-ai umilit pe scribii de iluzii, și acum iată că scrii, cu alibiul mașinii. Te iluzionezi că ești spectator, pentru că te citești pe ecran ca și cum cuvintele ar fi ale altcuiva, dar ai căzut în capcană, iată că încerci să lași urme pe nisip. Ai îndrăznit să schimbi textul romanului lumii, iar romanul lumii te prinde din nou în mrejele lui și te înlănțuie în intriga lui, pe care nu tu ai ales-o.

Mai bine ai fi rămas în insulele tale, Jim Cânepă, iar ea te-ar fi crezut mort.

Partidul național-socialist nu tolera societățile secrete, pentru că el însuși era o societate secretă, cu marele ei maestru, cu gnoza ei rasistă, cu riturile și inițierile ei.

(Rene Alleau, *Les sources occultes du nazisme*, Paris, Grasset, 1969, p. 214)

Cred că aceea a fost perioada în care Agliè ne-a scăpat de sub control. Era expresia pe care o folosise Belbo, pe un ton excesiv de detașat. Eu o atribuisem încă o dată geloziei lui. Obsedat în tăcere de puterea lui Agliè asupra Lorenzei, cu voce tare lua în glumă puterea pe care Agliè o câștiga asupra lui Garamond.

Poate că fusese și vina noastră. Agliè începuse să-l seducă pe Garamond cu aproape un an înainte, încă din zilele petrecerii alchimiste din Piemont. Garamond îi încredințase fișierul ASP-ilor ca să identifice noi victime de stimulat pentru împănarea catalogului lui „Isis Dezvăluită”, îl consulta acum pentru orice decizie, cu siguranță că-i dădea o retribuție lunară. Gudrun, care făcea explorări periodice în fundul coridorului, dincolo de ușa cu geam ce ducea în împărăția de puf a lui Manuzio, ne spunea din când în când pe un ton îngrijorat că Agliè își mutase practic sediul în biroul doamnei Grazia, îi dicta scrisori, îi conducea pe noii vizitatori în biroul lui Garamond, în fine — și aici ranchiuna o făcea pe Gudrun să înghită și mai multe vocale —, o făcea pe patronul. La drept vorbind, am fi putut să ne întrebăm de ce petrecea Agliè ceasuri întregi frunzărind lista cu adrese a editurii Manuzio. Avusese timp suficient să-i identifice pe ASP-ii ce puteau fi incitați să devină autori noi ai lui „Isis Dezvăluită”. Și totuși, continua să scrie, să contacteze, să convoace. Dar noi, în fond, îi încurajam autonomia.

Situația nu-i displăcea lui Belbo. Un Agliè prezent mai mult în via Marchese Gualdi însemna un Agliè mai puțin prezent în via Sincero Renato, deci posibilități mai puține ca anumite sosiri neașteptate ale Lorenzei Pellegrini — la care el se lumina întotdeauna din ce în ce mai patetic, fără să mai încerce acum să-și ascundă exaltarea — să fie tulburate de intrarea neașteptată a lui „Simone”.

Nu-mi displăcea nici mie, căci acum nu mai aveam nici un interes pentru „Isis Dezvăluită”, fiind din ce în ce mai prins cu a mea istorie a magiei. Credeam că am învățat de la diabolici tot ceea ce puteam învăța și lăsam ca Agliè să gestioneze contactele (și contractele) cu noii autori.

Nu-i displăcea lui Diotallevi, în sensul că lumea părea să-l intereseze din ce în ce mai

puțin. Acum, dacă stau să mă gândesc, el continua să slăbească îngrijorător, uneori îl surprindeam în biroul lui aplecat deasupra vreunui manuscris, cu privirea în gol, cu stiloul gata să-i cadă din mână. Nu era ațipit; era epuizat.

Dar exista și un alt motiv pentru care noi acceptam ca Agliè să-și facă apariția din ce în ce mai rar, să ne restituie manuscrisele pe care le respinsese și să dispară în fundul coridorului. În realitate, nu voiam să asculte ce vorbeam. Dacă ne-ar fi întrebat cineva de ce, am fi spus că de rușine, sau din delicatețe, dat fiind că parodiam tot timpul niște metafizici în care el, într-un fel, credea. De fapt, o făceam din neîncredere, ne lăsam cuprinși încet-încet de atitudinea firească de discreție a celui care știe că posedă un secret și, pe nesimțite, începeam să-l respingem pe Agliè în turma profanilor, noi, care, cu încetul și surâzând din ce în ce mai puțin, ajungeam să cunoaștem ceea ce inventasem. Pe de altă parte, cum a zis Diotallevi într-un moment de bună dispoziție, acum, când aveam un Saint-Germain adevărat, nu mai aveam ce să facem cu unul presupus.

Agliè nu părea mâhnit de atitudinea noastră rezervată față de el. Ne saluta cu multă grație și se eclipsa. Cu o grație care deja mirosea a infatuare.

Într-o luni dimineată ajunsesem târziu la birou, iar Belbo, nerăbdător, mă invitase la el, chemându-l și pe Diotallevi. „Noutăți mari”, spusese el. Tocmai când începuse să vorbească, a sosit Lorenza. Belbo era împărțit între bucuria pe care i-o provoca vizita aceea și nerăbdarea de a ne spune descoperirile lui. Imediat după aceea auziserăm o bătaie în ușă și se arătase Agliè: „Nu vreau să vă deranjez, vă rog, nu vă ridicați. Nu am puterea să tulbur un consistoriu așa de distins. O anunț numai pe scumpa noastră Lorenza că sunt dincolo, la domnul Garamond. Și sper să am cel puțin puterea de a o convoca pentru un sherry la amiază, în biroul meu”.

În biroul lui. De data aceea Belbo își pierduse controlul. Cel puțin, așa cum era el în stare să și-l piardă. Așteptase ca Agliè să iasă și zisese printre dinți: „Ma gavte la nata”.

Lorenza, care încă mai făcea gesturi complice de veselie, îl întrebase ce voia să spună.

„E ceva torinez. Înseamnă «scoate-ți dopul» sau, dacă preferi, «binevoiți să vă scoateți dopul». Când ai în față o persoană înțepată și scortoasă, presupui că e umflată de propria-i lipsă de modestie, și la fel se bănuiește că o considerație de sine atât de ieșită din comun ține în viață corpul dilatat numai în virtutea unui dop care, introdus în sfincter, împiedică toată acea aerostatică demnitate să se dizolve, așa încât, invitând subiectul să-și scoată susmenționatul dop, îl condamnă să-și urmeze propria-i fleșcăire ireversibilă, nu rareori însoțită de un fluierat foarte ascuțit și de reducerea involucrului supraviețuitor extern la un biet nimic, o imagine descărnată și o exanguă fantasmă a vetusteii maiestăți.”

„Nu te credeam așa de vulgar.”

„Acum o știi.”

Lorenza ieșise, simulând iritare. Știam că Belbo suferea și mai mult în felul ăsta: o mânie adevărată l-ar fi îmblânzit, dar o proastă dispoziție simulată îl determina să creadă că tot teatrale erau și aparențele de pasiune ale Lorenzei, dintotdeauna.

Și tocmai de aceea, cred că înadins, zise imediat: „Să continuăm”. Voia să zică să-i dăm

înainte cu Planul, să lucrăm serios.

„N-am poftă”, zisese Diotallevi. „Nu mă simt bine. Mă doare aici”, și își ducea mâna la stomac, „cred că e gastrită”.

„Ca să vezi”, îi zisese Belbo, „nu am gastrită eu, care... Ce anume ți-a provocat gastrită, apa minerală?”

„Poate”, surâsese Diotallevi, forțat. „Ieri-seară am depășit măsura. Sunt obișnuit cu apă Fiuggi și am băut San Pellegrino.”

„Atunci trebuie să fii atent, excesele astea ar putea să te omoare. Dar să continuăm, pentru că sunt două zile de când mor de nerăbdare să vă povestesc. În fine, știi de ce, timp de secole, cei treizeci și șase de invizibili nu reușesc să determine forma hărții. John Dee se înșelase, geografia trebuie refăcută. Noi trăim în interiorul unui pământ gol pe dinlăuntru, înconjurați de suprafața terestră. Și Hitler înțelesese asta.”

Nazismul a fost momentul in care spiritul de magie a pus stăpânire pe pârghiile progresului material. Comunismul, spunea Lenin, e socialismul plus electricitatea. Într-un anumit sens, hitlerismul era guenonismul plus diviziile de blindate.

(Pauwels și Bergier, *Le matin des magiciens*, Paris, Gallimard, 1960, 2, VII)

Belbo reușise să găsească și locul lui Hitler în plan. „Scrie pe hârtie, negru pe alb. E dovedit că fondatorii nazismului erau legați de neotemplierismul teuton.”

„Asta ne lasă reci.”

„Nu inventez, Casaubon, măcar o dată în viața mea nu inventez!”

„Fii calm, am inventat noi până acum ceva? Întotdeauna am pornit de la date obiective, în orice caz de la știri de notorietate publică.”

„Și de data asta la fel. În 1912 ia naștere un Germanenorden care luptă pentru o ariosofie, adică o filosofie a superiorității ariene. În 1918, un anume baron von Sebottendorff îi fondează o filiație, așa-zisa Thule Gesellschaft, o societate secretă, o a nu știu câta variantă a Strictei Observanțe Templiere, dar cu puternice nuanțe rasiste, pangermaniste, neoariene. Iar în '33 acest Sebottendorff va scrie că a semănat ceea ce Hitler avea să facă mai apoi să crească. Pe de altă parte, în mediile acestei Thule Gesellschaft apare crucea încârligată. Și cine va aparține imediat de această Thule? Rudolf Hess, sufletul damnat al lui Hitler! Iar pe urmă Rosenberg! Și Hitler în persoană! De altfel, ați citit probabil în ziare, Hess, în carcera lui de la Spandau, chiar și azi se ocupă de științe ezoterice. Von Sebottendorff scrie în '24 o cărțuție despre alchimie și observă că primele experimente de fisiune atomică demonstrează adevărurile Marii Opere. Și scrie un roman despre Roza-Cruce! Pe lângă asta, va conduce o revistă astrologică, *Astrologische Rundschau*, iar Trevor-Roper a scris că ierarhii naziști, cu Hitler în frunte, nu mișcau un deget înainte de a cere să li se facă un horoscop. În 1943 se pare că a fost consultat un grup de mediumi senzitivi pentru a descoperi unde era ținut prizonier Mussolini. În fine, tot grupul dirigent nazist e legat de neocultismul teutonic.”

Belbo părea să fi uitat incidentul cu Lorenza, iar eu îl secondam, apăsând pe accelerator în vederea reconstituirii: „În fond, putem considera în această lumină însăși puterea lui Hitler de a atrage mulțimile. Fizic era un broscoi, avea vocea pițigăiată, cum făcea de

înnebunea lumea? Trebuie să fi posedat facultăți mediumnice. Probabil, instruit de vreun druid de prin părțile lui, știa să se pună în contact cu curenții subterani. Era și el un știft, un menhir biologic. Transmitea energia curenților către fideliul stadionului din Nürnberg. O vreme pesemne că i-a reușit, apoi i s-au consumat bateriile”.

Către întreaga lume: eu declar că pământul e gol în interior și locuibil, că el conține un număr de sfere solide, concentrice, adică puse una într-alta, și că este deschis la cei doi poli pe o întindere de douăsprezece sau șaisprezece grade.

(J. Cleves Symmes, căpitan de infanterie, 10 aprilie 1818; cit. în Sprague de Camp și Ley, *Lands Beyond*, New York, Rinehart, 1952, X)

„Felicitări, Casaubon, în nevinovăția dumată ai avut o intuiție exactă. Adevărata, unica obsesie a lui Hitler erau curenții subterani. Hitler adera la teoria pământului gol pe dinăuntru, așa-numita *Hohlweltlehre*. ”

„Băieți, eu plec, am gastrită”, zicea Diotallevi.

„Așteaptă, că acum vine partea frumoasă. Pământul e gol : noi nu locuim afară, pe crusta externă, convexă, ci înăuntru, pe suprafața concavă, internă. Ceea ce credem noi că e cerul e o masă de gaz cu niște zone de lumină strălucitoare, gaz care umple interiorul globului. Toate măsurile astronomice trebuie revizuite. Cerul nu e infinit, e circumscris. Soarele, dacă totuși există, nu e mai mare decât atât cât pare. Un cocoloș cu un diametru de treizeci de centimetri în centrul pământului. Bănuiseră și grecii asta.”

„Asta ai inventat-o tu”, zise obosit Diotallevi.

„Aiurea, am inventat-o eu! Ideea asta deja o scosese din el la începutul secolului al XIX-lea, în America, unul Symmes. Pe urmă o reia la sfârșitul secolului un alt american, unul Teed, care se sprijină pe experimente alchimice și pe lectura din Isaia. Iar după primul război mondial teoria e perfecționată de un neamț, nu știu cum se numește, care fondează chiar mișcarea aceea, *Hohlweltlehre*, bazată, cum spune însuși cuvântul, pe teoria pământului vid. Or, Hitler și ai lui găsesc că teoria pământului vid corespunde exact principiilor lor și chiar — se spune — greșesc unele tiruri de-ale lor cu V1 deoarece calculează traiectoria pornind de la ipoteza unei suprafețe concave, și nu convexe. Hitler s-a convins acum că Regele Lumii este el și că statul-major nazist sunt Superiorii Necunoscuți. Și unde locuiește Regele Lumii? Înăuntru, dedesubt, nu afară. Tocmai pornind de la ipoteza asta, Hitler decide să răstoarne întreaga ordine a cercetărilor, concepția hărții finale, modul de a interpreta Pendulul! Trebuie recompuse la un loc cele șase grupuri și refăcute toate socotelile, de la capăt. Gândiți-vă la logica invaziei hitleriste... Prima revendicare, Danzig-ul, pentru a avea sub puterea lui locurile clasice ale

grupului teutonic. Apoi cucerește Parisul, ține Pendulul și Turnul Eiffel sub control, contactează grupurile sinarhice și le infiltrează în guvernul de la Vichy. Pe urmă își asigură neutralitatea și, în realitate, complicitatea grupului portughez. Al patrulea obiectiv este, evident, Anglia, dar știm că nu-i ușor. Între timp, prin campaniile din Africa încearcă să ajungă în Palestina, dar nici în cazul ăsta nu reușește. Atunci țintește la supunerea teritoriilor pauliciene, invadând Balcanii și Rusia. Când presupune că are în mână cele patru șesimi ale Planului, îl trimite pe Hess în misiune secretă în Anglia ca să propună o alianță. Și fiindcă baconienii nu mușcă momeala, are o intuiție: cei care au în mână partea cea mai importantă a secretului nu pot fi decât dușmanii dintotdeauna, evreii. Și nu e necesar să-i cauți la Ierusalim, unde au rămas puțini. Fragmentul de mesaj al grupului ierusalimit nu se află câtuși de puțin în Palestina, ci în mâinile vreunui grup din diaspora. Și iată explicația Holocaustului.”

„În ce sens?”

„Păi gândiți-vă un moment. Imaginați-vă că vreți să comiteți un genocid...”

„Te rog”, zise Diotallevi, „acum exagerăm, mă doare stomacul, eu plec”.

„Așteaptă, ce naiba, când templierii le dădeau mațele afară sarazinilor te distrai, pentru că trecuse atâta timp, iar acum îți dai aere de mic intelectual moralist. Aici încercăm să refacem Istoria, nimic nu trebuie să ne înspăimânte.”

L-am lăsat să continue, subjugați de energia lui.

„Ceea ce frapează în genocidul evreilor e lungimea procedurilor, mai întâi sunt ținuți în lagăre să sufere de foame, apoi sunt dezbrăcați în pielea goală, apoi dușurile, apoi conservarea meticuloasă a mușchilor de cadavre, înregistrarea veșmintelor, recenzarea bunurilor personale... Nu era un procedeu rațional, dacă ar fi fost vorba numai de ucidere. Devenea rațional dacă era vorba de a căuta, de a căuta un mesaj pe care unul din milioanele acelea de oameni, reprezentantul ierusalimitan al celor Treizeci și Șase de Invizibili, îl păstra în cutele veșmântului, în gură, tatuat pe piele... Numai Planul explică inexplicabila birocratie a genocidului! Hitler căuta asupra evreilor sugestia, ideea care să-i permită să determine, grație Pendulului, punctul exact în care, sub bolta concavă cu care pământul vid se acoperă pe sine, se intersectează curenții subterani, care, în privința asta, fiți atenți la perfecțiunea concepției, sunt identici cu cei cerești, fapt pentru care teoria pământului gol pe dinăuntru materializează, ca să zicem așa, intuiția hermetică milenară: ceea ce se află dedesubt este egal cu ceea ce stă deasupra! Polul mistic coincide cu Miezul Pământului, graficul secret al aștrilor nu-i altceva decât graficul secret al subteranelor Agarthiei, nu mai e diferență între cer și infern, iar Graalul, acel *lapis ex illis*, este *lapis ex coelis* în sensul că e Piatra Filosofală ce se naște ca înveliș, termen, limită, uter htonian al cerurilor! Iar când Hitler avea să identifice punctul acela, în centrul vid al pământului care este centrul perfect al cerului, avea să fie stăpânul lumii căreia îi era Rege în baza dreptului rasei. Și iată de ce până în ultima clipă, din abisul buncărului lui, el tot mai credea că va putea determina Polul Mistic.”

„Ajunge”, zisesse Diotallevi. „Acum mi-e rău de-a binelea. Îmi face rău.”

„Îi e rău cu-adevărat, nu-i o polemică de idei”, am spus eu.

Abia atunci Belbo păru să înțeleagă. Se ridică, plin de sollicitudine, să-și sprijine prietenul, care se ținea de masă și părea că-i pe punctul să leșine. „Scuză-mă, dragă, m-am lăsat furat. Adevărat, nu te simți rău numai pentru c-am spus lucrurile alea? Sunt douăzeci de ani de când glumim împreună, nu? Dar ție ți-e rău, nu glumă, poate că-i chiar gastrită. Știi, în cazul ăsta e suficientă o pastilă de Merankol. Și o pungă cu apă caldă. Hai, te însoțesc acasă, dar pe urmă e mai bine să chemi un doctor, e mai bine să-ți faci un control.”

Diotallevi spuse că putea să se ducă singur acasă cu taxiul, că doar nu era încă pe moarte. Trebuia să se bage în pat. Avea să cheme imediat un medic, ne-a promis. Și nu povestea lui Belbo îl zguduise, se simțise rău și cu o seară înainte. Belbo păru mai liniștit și-l duse până la taxi.

Se întoarse îngrijorat: „Acum, când stau să mă gândesc, de câteva săptămâni băiatul ăsta arată foarte rău. Are cearcăne... Dar, Doamne, eu ar trebui să fi murit de ciroză de vreo zece ani, și uite că n-am murit, și el, care trăiește ca un ascet, are gastrită, și poate mai rău, după mine e ulcer. La naiba cu Planul. Toți ducem o viață de nebuni”.

„Eu zic că dacă ia o pastilă de Merankol, îi trece”, am zis.

„Și eu zic. Totuși, dacă-și pune o pungă cu apă caldă, e și mai bine. Să sperăm că-și aduce aminte.”

Qui operatur in Cabala... si errabit in opere aut non purificatus accesserit, deuorabitur ab Azazale.

(Pico della Mirandola, *Conclusiones Magicae*)

Criza lui Diotallevi avusese loc pe la sfârșitul lui noiembrie. Îl așteptam la birou a doua zi, dar ne-a telefonat zicând că se internează. Medicul spusese că simptomele nu erau îngrijorătoare, dar era mai bine să-și facă niște analize.

Belbo și cu mine asociam boala lui cu Planul, pe care poate îl împinseserăm prea departe. Cu jumătăți de fraze ne spuneam că era nerezonabil, dar ne simțeam vinovați. Era a doua oară când mă simțeam complice cu Belbo: o dată tăcuserăm împreună (față de De Angelis), de data asta — tot împreună — vorbiserăm prea mult. N-avea nici un sens să ne simțim vinovați — atunci eram convinși de asta —, dar nu puteam evita senzația aceea neplăcută. Așa că vreo lună și mai bine am încetat să mai vorbim de Plan.

După două săptămâni, Diotallevi și-a făcut apariția și, pe un ton dezinvolt, ne-a spus că îi ceruse lui Garamond un concediu medical. Fusesse sfătuit să facă un tratament în legătură cu care el nu stătuse prea mult la discuții. Asta-l obliga să se prezinte la clinică la fiecare două-trei zile și avea să-l slăbească puțin. Nu știu de unde mai putea slăbi: acum avea fața de aceeași culoare ca și părul. „Și mai terminați și voi cu istoriile alea”, zisese el, „fac rău la sănătate, după cum vedeți. E răzbunarea Rozacruceenilor”.

„Nu-ți face griji”, îi spusese Belbo surâzând, „celor din Roza-Cruce o să le facem fundul tobă și-or să te lase în pace. Doar să faci un semn”. Și pocnise din degete.

Tratamentul durase până la începutul noului an. Eu mă cufundasem în istoria magiei — cea adevărată, cea serioasă, îmi spuneam eu, nu a noastră. Garamond venea prin sectorul nostru cel puțin o dată pe zi, ca să ceară vești despre Diotallevi. „Și vă rog, domnilor, anunțați-mă despre orice s-ar cere, despre orice problemă s-ar ivi, despre orice împrejurare în care eu sau editura putem face ceva pentru valorosul nostru prieten. Pentru mine e ca un fiu, mai mult aș zice, un frate. În orice caz, suntem într-o țară civilizată, slavă cerului, și, orice s-ar spune, ne bucurăm de o excelentă asistență mutuală.”

Agliè se arătase plin de sollicitudine, ceruse numele clinicii și-i telefonase directorului, prea scumpului său prieten (și mai ales, zisese el, frate al unui ASP cu care era deja în relații foarte cordiale). Diotallevi avea să fie tratat cu o atenție deosebită.

Lorenza fusese foarte emoționată. Trecea pe la Garamond aproape în fiecare zi ca să afle vești. Asta ar fi trebuit să-l facă fericit pe Belbo, dar el găsisese aici motivul pentru un

diagnostic mult mai obscur. Atât de prezentă, Lorenza îi scăpa deoarece nu venea pentru el.

Cu puțin înainte de Crăciun surprinsesem un crâmpei de conversație. Lorenza îi zicea: „Te asigur, e o zăpadă magnifică și au niște cămăruțe superbe. Tu poți face schi-fond. Bine?” Trăsesem concluzia că aveau să petreacă Anul Nou împreună. Dar după Bobotează, într-o zi, Lorenza apăruse pe coridor, iar Belbo îi spusese „La mulți ani”, ferindu-se de îmbrățișarea ei.

După ce am plecat de acolo, am ajuns într-un ținut ce se cheamă Milestre... în care zice-se că ar fi locuit oarecine ce se chema Bătrânul de pe Munte... Și era clădit pe acele culmi foarte înalte, ce înconjurau o vale, un zid gros și înalt, și înconjurul acelu zid avea XXX de mile, și se intra înăuntru lui pe două porți, și erau ascunse, scobite în munte.

(Odorico da Pordenone, *De rebus incognitis*, Impressus Esauri, 1513, cap. 21, p. 15)

Într-o zi, pe la sfârșitul lui ianuarie, treceam pe via Marchese Gualdi, unde-mi parcasem mașina, și-l văzusem pe Salon ieșind de la Manuzio. „Am stat la taifas cu amicul Agliè”, îmi spusese el. Amic? Din câte îmi aduceam aminte de la petrecerea din Piemont, Agliè nu-l agreea. Salon era oare cel care-și vâră nasul la Manuzio sau Agliè îl folosea pentru cine știe ce contacte?

Nu-mi dăduse timp să mă gândesc prea mult la asta, deoarece îmi propusese un păhărel, și nimerirăm la Pilade. Nu-l mai văzusem pe-acolo, dar el îl salutase pe bătrânul Pilade ca și cum se cunoșteau de mult timp. Ne așezarăm, mă întrebă cum mergea lucrarea mea de istoria magiei. Știa și asta. Îl provocasem să vorbească despre pământul gol pe dinăuntru și despre acel Sebottendorff citat de Belbo.

Începuse să râdă. „Ah, e sigur că vin tot felul de nebuni pe la dumneavoastră! Despre povestea asta cu pământul gol pe dinăuntru nu știu nimic. Cât despre von Sebottendorff, ei, ăsta era un tip ciudat... A riscat să le bage-n cap lui Himmler și compania niște idei sinucigașe pentru poporul german.”

„Ce idei?”

„Fantezii orientale. Omul ăsta se ferea de evrei și cădea în adorarea arabilor și a turcilor. Nu știți că pe biroul lui Himmler, alături de *Mein Kampf*, se afla permanent Coranul? Sebottendorff, în tinerețe, se amoretise de nu știu ce sectă turcească și începuse să studieze gnoza islamică. El zicea «Fuhrer», dar se gândea la Bătrânul de pe Munte. Și când ei toți au fondat brigăzile SS, se gândeau la o organizație asemănătoare cu aceea a Asasinilor... Puneți-vă întrebarea de ce în primul război mondial Germania și Turcia sunt aliate...”

„Dar dumneavoastră de unde știți lucrurile astea?”

„V-am mai spus, cred, că bietul tata lucra pentru Ohrana rusească. Ei bine, mi-aduc aminte că pe vremea aceea poliția țaristă era neliniștită dinspre partea Asasinilor, cred că prima intuiție a avut-o Racikovski... Pe urmă au abandonat pista, pentru că dacă ar fi fost amestecați Asasinii, n-ar mai fi fost vorba de evrei, iar atunci pericolul era încă reprezentat de evrei. Ca întotdeauna. Evreii s-au întors în Palestina și i-au silit pe ceilalți să iasă din peșteri. Dar povestea asta de care vorbim e tulbure, să ne oprim aici.”

Părea să regreta că vorbise prea mult și-și luase în grabă rămas-bun. Și mai intervenise încă ceva. După toate cele ce s-au întâmplat, acum sunt convins că nu visasem, dar în ziua aceea crezusem că am vreo halucinație, pentru că, urmărindu-l pe Salon cu privirea în timp ce ieșea din bar, mi s-a părut că-l văd întâlnindu-se la colț cu un individ cu înfățișare de oriental.

În orice caz, Salon spusese destule ca să-mi stârnească din nou orgasmul imaginației. Bătrânul de pe Munte și Asasinii nu erau pentru mine niște necunoscuți: pomenisem de ei în teză, Templierii fuseseră acuzați de a fi căzut la înțelegere și cu ei. Cum putuserăm să uităm de asta?

Așa că din nou mi-am pus la treabă mintea și, mai ales, vârful degetelor, răsfoind fișele mai vechi, și mi-a venit o idee atât de fulgerătoare, încât nu m-am putut abține.

Am dat buzna într-o dimineață în biroul lui Belbo: „Greșiseră pe toată linia. Și noi am greșit”.

„Ușurel, Casaubon, cine greșise? Aoleu, Dumnezeuule, Planul.” Avu un moment de ezitare... „Știi că sunt vești proaste despre Diotallevi? El nu spune nimic, eu am telefonat la clinică și n-au vrut să-mi spună nimic pentru că nu-i sunt rudă — el nu are rude, atunci cine se ocupă de el? Nu mi-a plăcut reticența lor. E ceva benign, zic ei, dar terapia n-a fost suficientă, ar fi mai bine să se interneze definitiv pentru vreo lună, și poate că merită să încerce o intervenție chirurgicală... În fine, ei nu spun lucrurilor pe nume și toată povestea îmi place din ce în ce mai puțin.”

N-am știut ce să-i răspund, m-am apucat să răsfoiesc ceva ca să fac uitată intrarea mea triumfală. Dar Belbo a fost cel care n-a mai rezistat. Era ca un jucător căruia cineva i-ar fi arătat un pachet de cărți. „La dracu’”, zise el. „Viața tot merge înainte. Spune-mi.”

„Au greșit totul. Am greșit noi totul, sau aproape. Deci: Hitler a făcut cu evreii ce-a făcut, dar nu s-a ales nici c-un fir de păr. Ocultiștii din jumătate de lume, veacuri de-a rândul, se omoară să învețe ebraica, își fac de lucru cu Cabala în sus și-n jos și reușesc cel mult să scoată vreun horoscop. De ce oare?”

„Hmm... Păi pentru că fragmentul celor de la Ierusalim e încă ascuns pe undeva. Pe de altă parte, nici fragmentul paulicienilor n-a ieșit la iveală, din câte știm noi...”

„Ăsta-i un răspuns gen Agliè, nu-i de noi. Am ceva mai bun. Evreii n-au nici o legătură.”

„În ce sens?”

„Evreii n-au de-a face cu Planul. Nu pot avea, pur și simplu. Să încercăm să ne imaginăm situația Templierilor, mai întâi la Ierusalim și apoi în comanderiile din Europa. Cavalerii francezi se întâlnesc cu cei germani, cu portughezii, cu spaniolii, cu italienii, cu englezii, toți la un loc au relații cu zona bizantină și, mai ales, se măsoară cu adversarul lor, cu turcul. Un adversar cu care se bat, dar cu care mai și tratează, cum am văzut. Acelea erau forțele aflate în luptă, iar raporturile aveau loc între gentilomi de rang egal. Cine erau evreii pe vremea aceea în Palestina? O minoritate religioasă și rasială, tolerată, respectată de arabi, care îi tratau cu condescendență, și cu care creștinii se purtau foarte urât, fiindcă să nu uităm că în decursul diferitelor cruciade, pe drum, se jefuiau ghetouri, iar masacrele se țineau lanț. Și noi ne facem iluzii că Templierii, cu toată putoarea aceea pe care o aveau sub nas, mai stăteau să facă schimb de informații mistice cu evreii? Nicidecum. Iar în comanderiile din Europa evreii apăreau ca niște cămătări, oameni rău văzuți, de care te puteai folosi, dar cărora nu le acordai încredere. Aici noi vorbim de un raport între cavaleri, construim planul unei cavalerii spirituale, și am putut să ne imaginăm că Templierii din Provins introduc în afacerea asta oameni de mâna a doua? Nici pomeneală.”

„Dar toată magia din Renaștere care se apucă să studieze Cabala...”

„Se înțelege, doar suntem de-acum aproape de a treia întâlnire, toți mușcă zăbala, se caută niște răsturnări, ebraica apare ca o limbă sacră și misterioasă, cabaliștii au lucrat pe cont propriu și cu alte scopuri, cei treizeci și șase de invizibili împrăștiați prin lume își vâra în cap că o limbă neînțeleasă poate ascunde cine știe ce secrete. Pico della Mirandola va fi acela care va spune că *nulla nomina, ut significativa et in quantum nomina sunt, in magico opere virtutem habere non possunt, nisi sint Hebraica*. Ei bine? Pico della Mirandola era un cretin.”

„S-o spunem pe șleau!”

„Și pe deasupra, ca italian, era exclus din Plan. Ce știa el despre asta? Cu atât mai rău pentru atâția Agrippa, Reuchlin și compania lor de trei parale care se aruncă pe pista asta falsă. Eu reconstitui aici istoria unei piste false, e clar? Noi ne-am lăsat influențați de Diotallevi, care-i dădea zor cu Cabala. Diotallevi dă-i și dă-i cu Cabala, iar noi i-am introdus pe evrei în Plan. Dar dacă Diotallevi s-ar fi ocupat de cultura chineză, i-am fi băgat și pe chinezi în Plan?”

„Poate că da.”

„Ba poate că nu. Dar nu e cazul să ne smulgem părul din cap, am fost induși în eroare de toți. Eroarea asta au făcut-o cu toții, de la Postel încolo, probabil. Nutreau convingerea, la două sute de ani după Provins, că al șaselea grup era cel de la Ierusalim. Nu era adevărat.”

„Dar, scuză-mă, Casaubon, noi suntem cei care am corectat interpretarea lui Ardeni și am zis că întâlnirea de pe piatră nu era la Stonehenge, ci pe piatra Moscheii lui Omar.”

„Și ne-am înșelat. Pietre mai sunt destule. Trebuia să ne gândim la un loc întemeiat pe o piatră, pe munte, pe stâncă, pe pisc, pe marginea prăpastiei... Grupul al șaselea așteaptă în fortăreața Alamuth.”

Și apăru Kairos, care ținea în mână un sceptru însemnând puterea regală, și-l dădu primului zeu creat, iar acesta îl luă și zise: „Numele tău secret va fi din 36 de litere”

(Hassan-i Sabbah, *Sargozast-i Sayyid-na*)

Îmi executasem piesa mea de rezistență, iar acum trebuia să dau niște explicații. Mă îngrijisem de ele în zilele următoare și le dădusem lungi, minuțioase, documentate, în timp ce pe măsuțele de la Pilade îi arătam lui Belbo dovezi peste dovezi, pe care el le parcurgea cu o privire din ce în ce mai încețoșată, aprinzând țigară de la țigară, întinzând la fiecare cinci minute brațul, cu paharul gol, doar cu un rest de gheață pe fund, iar Pilade se grăbea să i-l umple din nou, fără să mai aștepte vreo comandă.

Primele izvoare erau chiar cele în care apăreau primele povestiri despre Templieri, de la Gerard de Strasbourg până la Joinville. Templierii intraseră în contact, aflându-se uneori în conflict, dar mai adesea în alianță misterioasă, cu Asasinii Bătrânului de pe Munte.

Povestea era, bineînțeles, mai complicată. Ea începea după moartea lui Mahomed, cu scindarea dintre cei ce urmau legea obișnuită, suniții, și susținătorii lui Ali, ginerele Profetului, bărbatul Fatimei, care se vedea deposedat de succesiune. Susținătorii entuziaști ai lui Ali erau cei care se recunoșteau în *shi'a*, grupul adeptilor, ce dăduseră viață aripilor eretice a Islamului, șiiții. O doctrină inițiatică, ce vedea continuitatea revelației nu în meditația reînnoită asupra cuvintelor profetului, ci în însăși persoana Imamului, domn, căpetenie, epifanie a divinității, realitate teofanică, Rege al Lumii.

Or, ce se întâmpla cu aripa asta eretică a islamismului, care ajungea încet-încet să fie infiltrată de toate doctrinele ezoterice din bazinul mediteranean, de la maniheiști la gnostici, de la neoplatonici la mistica iraniană, de toate acele sugestii pe care le urmărisem de ani de zile în cursul dezvoltării lor occidentale? Istoria era lungă, nu reușeam s-o depănăm, asta și pentru că feluriții autori și protagoniști arabi aveau nume foarte lungi, textele cele mai serioase le transcriau cu semne diacritice, iar seara târziu nu mai reușeam să distingem între Abu ‘Abdi’l-la Muhammad b. ‘Ali ibn Razzam at-Ta’i al-Kufi, Abu Muhammad ‘Ubaydu’l-lah, Abu Mu’ini’d-Din Nasir ibn Hosrow Marwazi Qobadyani (cred că un arab s-ar fi găsit în aceeași încurcătură având a distinge între Aristotel, Aristoxenes, Aristarh, Aristide, Anaximandru, Anaximene, Anaxagora, Anacreon și Anahars).

Dar un lucru era sigur. Șiismul se scindează în două ramuri, una zisă duodecimană, care

rămânea în așteptarea unui Imam dispărut și care urmează să vină, și alta care e cea a ismaeliților și ia naștere în imperiul Fatimizilor din Cairo, și apoi, din cauza diferitelor vicisitudini, se afirmă ca ismaelism reformat în Persia, prin acțiunea unui personaj fascinant, mistic și feroce, Hasan Sabbah. Și acolo Hasan își instalează centrul, tronul lui imposibil de aflat, la sud-est de Caspica, în fortăreața Alamuth, Cuibul Vulturului.

Acolo Hasan se înconjură de acoliții săi, de acei *fida'iyyun* sau *fedain*, credincioși până la moarte pe care îi folosea ca să săvârșească asasinatele lui politice, instrumente ale așa-zisei *ghihad hafî*, războiul sfânt secret. *Fedain*-i, sau cum le-o fi zicând el, care aveau mai apoi să capete o faimă tristă sub numele de Asasini — care acum nu-i un nume frumos, dar atunci, pentru ei, era splendid, emblemă a unei rase de călugări războinici ce se asemănau mult cu Templierii, gata să moară pentru credință. Cavalerie spirituală.

Fortăreața sau castelul Alamuth: Piatra. Construită pe o creastă aeriană, lungă de patru sute de metri și lată pe alocuri de numai câțiva pași, ajungând până la maximum treizeci: de departe, pentru cine ajungea la ea pe drumul spre Azerbaidjan, apărea ca un zid natural, de un alb orbitor în soare, ușor albăstrui în amurgul purpuriu, pal în zori și roșu ca sângele la răsărit, în unele zile dispărând printre nori sau scânteieri de fulgere. De-a lungul marginilor ei superioare se distingea cu greu o lucrătură imprecisă și artificială de turnuri pătrate; de dedesubt apărea ca un șir de lespezi de piatră ce se repezeau către înălțimi pe sute de metri, părând să se prăvălească asupra privitorului; versantul cel mai accesibil era o clină accidentată, plină de pietroaie, pe care nici astăzi arheologii nu reușesc să o urce, dar pe vremea aceea era urcată pe niște scărițe secrete scobite în spirală în stâncă, așa ca și cum un măr fosil ar fi fost scobit de miez, și pe care un singur arcaș era de-ajuns ca să o apere. Inexpugnabilă, învărtejită spre Celălalt Tărâm. Alamuth, fortăreața Asasinilor. Puteai ajunge la ea numai călare pe vulturi.

Aici domnea Hasan, iar după el, aceia care or mai fi fost cunoscuți sub numele de Bătrânul de pe Munte, primul dintre toți fiind succesorul său cel iute la mânie, Sinan.

Hasan născocise o tactică de dominație asupra alor săi și asupra adversarilor. Pe dușmani îi avertiza că, dacă nu vor fi gata să-i îndeplinească vrerile, îi va ucide. Iar de Asasini nimeni nu putea scăpa. Nizamu'l-Mulk, primul-ministru al sultanului, pe când cruciații se osteneau încă să cucerească Ierusalimul, în timp ce era purtat în lectică spre locul unde se aflau femeile lui, este înjunghiat mortal cu pumnalul de un ucigaș ce se apropiase de el travestit în derviș. Ata-begul din Hims, în timp ce cobora din castelul lui ca să se ducă la rugăciunea de vineri, înconjurat de un steag de oșteni înarmați până-n dinți, e străpuns de ucigașii Bătrânului.

Sinan hotărăște să-lucidă pe marchizul creștin Conrad de Monferrat și-i instruieste pe doi dintre ai săi, care se infiltrează printre necredincioși, copiindu-le obiceiurile și limba, după o pregătire grea. Travestiți în călugări, în timp ce episcopul din Tyr dădea un banchet în cinstea neștiutorului marchiz, îi sar în spate și-l rănesc. Unul dintre Asasini este omorât imediat de gărzile marchizului, celălalt se refugiază într-o biserică, așteptă să fie adus rănitul, sare asupra lui, îl lichidează și-și dă duhul fericit.

Căci, spuneau istoriograful arabi din linia sunită, iar apoi cronicarii creștini, de la Odorico da Pordenone până la Marco Polo, Bătrânul descoperise o modalitate înfiorătoare

de a-i face pe cavalerii săi foarte fideli, până la ultimul sacrificiu, adevărate mașini de război invincibile. Îi ducea încă de mici, în timpul somnului, până în vârful fortăreței, le biciuia nervii cu desfătări, vin, femei, flori, banchete deșănțate, le lua mințile cu hașiș — de unde și numele sectei. Iar când nu mai puteau renunța la deliciale perverse ale acelei născociri de Paradis, îi smulgea din somnul lor și-i punea în fața următoarei alternative : du-te și ucide; dacă reușești, acest Rai pe care-l lași va fi din nou al tău pentru totdeauna, dacă eșuezi, cazi din nou în gheena de fiecare zi.

Iar ăia, zăpăciți de drog, supuși voinței lui, se sacrificau ca să sacrifice, ucigași condamnați la moarte, victime condamnate să facă victime.

Ce mult se temeau de ei și câte nu născoceau despre ei cruciații în nopțile fără lună, pe când sufla simunul deșertului ! Cât îi mai admirau Templierii, brutele subjugate de acea voință clară de martiriu, căci se supuneau să le plătească vamă lor, cerându-le în schimb tributuri formale, într-un joc de concesiuni reciproce, de complicații, frăție de arme, spintecându-se între ei în câmp deschis, mângâindu-se în secret, șoptindu-și unii altora viziuni mistice, formule magice, subtilități alchimice...

De la Asasini, Templierii își învață riturile lor oculte. Numai ignoranța bicisnică a juzilor și a inchișitorilor regelui Filip îi împiedicase să priceapă că scuipatul pe cruce, sărutul în anus, pisica neagră și închinarea la Bafomet nu erau altceva decât repetarea altor rituri, pe care Templierii le săvârșeau sub influența primei taine pe care o învățaseră în Orient, obiceiul hașișului.

Și atunci era evident că Planul se năștea, trebuia să se nască acolo: de la oamenii din Alamuth Templierii învățau despre curenții subpământeni, cu oamenii din Alamuth se întruniseră la Provins și instituiseră intriga ocultă a celor treizeci și șase de invizibili, și de aia Christian Rosencreutz călătorise la Fez și în alte locuri din Orient, de asta se adresase Orientului și Postel, de asta din Orient și din Egipt, sediul ismaeliților fatimizi, aveau să importe magii Renașterii divinitatea eponimă a Planului, pe Hermes, Hermes-Teuth sau Toth, și cu ajutorul unor simboluri egiptene își făurise riturile lui intrigantului de Cagliostro. Iar iezuiții, iezuiții, mai puțin proști decât am fi presupus noi, prin bunul Kircher se aruncaseră imediat asupra hieroglifelor, și asupra limbii copte, și a altor graiuri orientale, ebraica fiind numai un paravan, o concesie făcută modei epocii.

*Aceste texte nu se adresează muritorilor de rând...
Apercepția gnostică este o cale rezervată unei
elite... Căci, după cuvântul Bibliei: nu aruncați
mărgăritarele voastre la porci.*

(Kamal Jumblatt, Interviu în *Le Jour*, 31.03.1967)

*Arcana publicata vilescunt: et gratiam prophanata
amittunt. Ergo: ne margaritas obijce porcis, seu
asino substerne rosas.*

(Johann Valentin Andreae, *Die Chymische
Hochzeit des Christian Rosencreutz*, Strassburg,
Zetzner, 1616, frontispiciu)

Și, pe de altă parte, unde să găsești pe cineva care să știe să aștepte pe piatră timp de șase secole și care pe piatră ar fi și așteptat? Desigur, Alamuth căzuse până la urmă sub presiunea mongolă, dar secta ismaeliților supraviețuise în tot Orientul, pe de o parte se amestecase cu sufismul, ce nu era șiiit, pe de alta dăduse naștere teribilei secte a drusilor, pe de alta, în fine, supraviețuise cu așa-zișii *khoja* indieni, adepții lui Aga Khan, nu departe de locul unde era Agarththa.

Dar mai descoperiserăm și altceva. Sub dinastia Fatimizilor, noțiunile hermetice ale egiptenilor antici, prin intermediul academiei de la Heliopolis, fuseseră redescoperite la Cairo, unde se instituiseră o Casă a Științelor. Casa Științelor! De unde-și luase Bacon inspirația pentru Casa lui Solomon, care fusese modelul pentru Conservatoire?

„Așa e, așa e, nu mai încape nici o îndoială”, zicea Belbo amețit; apoi: „Dar, bine, cabaliștii?”

„E doar o poveste paralelă. Rabinii de la Ierusalim intuiesc că s-a petrecut ceva între Templieri și Asasini, iar rabinii din Spania, umblând cu aerul că împrumută bani cu camătă pentru comanderiile europene, miros și ei ceva. Sunt excluși de la secret, și într-un gest de orgoliu național decid să înțeleagă totul pe cont propriu. Cum, noi, Poporul Ales, suntem ținută în neștiință cu privire la secretul secretelor? Și țac, începe tradiția cabalistică, tentativa eroică a celor din diaspora, a emarginaților, de a le face în ciudă domnilor acelora, dominitorilor care pretind că știu totul.”

„Dar, făcând astfel, le dau creștinilor impresia că știu cu adevărat totul.”

„Și, la un moment dat, cineva face gafa aia enormă. Confundă Ismael cu Israel.”

„Deci Barruel, și Protocoalele, și Holocaustul sunt numai rodul unei schimbări de consoană.”

„Șase milioane de evrei uciși dintr-o eroare a lui Pico della Mirandola.”

„Sau poate că e alt motiv. Poporul ales își asumase sarcina interpretării Cărții. A răspândit o obsesie. Iar ceilalți, negăsind nimic în Carte, s-au răzbunat. Lumea se teme de cine ne pune față-n față cu Legea. Însă Asasinii de ce nu se arată la față mai devreme?”

„Dar, domnule Belbo! Gândiți-vă la halul de deprimare al zonei ăsteia după bătălia de la Lepanto. Sebottendorff al dumneavoastră pricepe totuși că ceva trebuie căutat printre dervișii turci, dar Alamuth nu mai este, ăia și-au găsit altă vizuină, cine știe unde, și așteaptă. Iar acum a venit momentul lor, pe aripa iredentismului islamic scot din nou capul. Punându-l pe Hitler în Plan, am găsit un bun motiv pentru al doilea război mondial. Punându-i pe Asasinii de la Alamuth, nu facem decât să explicăm ce se petrece de ani de zile între Mediterana și Golful Persic. Și aici găsim locul să introducem societatea Tres, Templi Resurgentes Equites Synarchici. O societate care-și propune să restabilească în fine contactele cu cavaleriile spirituale de credințe diferite.”

„Sau care stimulează conflictele ca să blocheze totul și să pescuiască în ape tulburi. E clar. Am ajuns la finele lucrării noastre de cârpăcire a Istoriei. Nu cumva, din întâmplare, în momentul suprem Pendulul o s-arate că Umbilicus Mundi se află la Alamuth?”

„Hai să nu exagerăm. Eu aș lăsa acest ultim punct în suspensie.”

„Ca Pendulul.”

„Dacă vreți. Nu putem spune chiar tot ce ne trece prin cap.”

„Sigur, sigur. Rigoarea înainte de toate.”

În seara aceea cu eram doar mândru că reconstituiseam o poveste frumoasă. Eram un estet, care folosește carnea și sângele lumii ca să facă din ele Frumusețe. Belbo era acum un adept. Ca toți ceilalți, nu prin iluminare, *ci faute de mieux*.

Claudicat ingenium, delirat lingua, labat mens.

(Lucrețiu, *De rerum natura*, III, 453)

Pesemne că în zilele acelea a căutat Belbo să-și dea seama ce se petrece cu el, dar fără ca severitatea cu care știuse să se analizeze să-l poată desprinde de răul cu care începuse să se obișnuiască.

FILENAME: Și dacă o fi?

-

Să inventezi un Plan: Planul te justifică în așa măsură, încât nu mai poți fi responsabil nici de Planul însuși. Ajunge să arunci piatra și să-ți ascunzi mâna. Nu ar exista eșec dacă ar exista cu adevărat un Plan.

N-ai avut-o niciodată pe Cecilia pentru că Arhonții au făcut ca Annibale Cantalamessa și Pio Bo să nu se priceapă la cel mai prietenos instrument dintre toate alăturările. Ai fugit în fața celor din Canaletto pentru că Decanii au vrut să te cruțe în vederea altui holocaust. Iar omul cu cicatrice are un talisman mai puternic decât al tău.

Un Plan, un vinovat. Visul speciei. An Deus sit. Dacă există, e vina lui.

Lucrul căruia i-am pierdut adresa nu-i Sfârșitul, e Originea. Nu obiectul de posedat, ci subiectul care mă posedă. Rău-n doi e-aproape un bine, ce altceva spune Mitul? Octosilab dublu.

Cine a scris cugetarea asta, cea mai senină dintre câte au fost gândite vreodată? Nimic nu-mi va scoate din minte că lumea asta-i rodul unui zeu tenebros căruia eu îi prelungesc umbra. Credința duce la Optimismul Absolut.

E adevărat, am păcătuțit cu trupul (sau n-am păcătuțit), dar Dumnezeu e cel care n-a știut să rezolve problema Răului. Hai să pisăm fătul în mojar, cu miere și piper: Dumnezeu vrea asta.

Dacă chiar trebuie să credem, atunci să existe o religie care să nu te facă să te simți vinovat. O religie dezlânată, fumeșătoare, subterană, care nu sfârșește niciodată. Ca un roman, nu ca o teologie.

Cinci căi pentru un singur punct de sosire. Ce risipă. Un labirint, dimpotrivă, care duce pretutindeni și nicăieri. Ca să mori cu stil, să trăiești în baroc.

Numai un demiurg rău ne face să ne simțim buni.

Dar dacă Planul cosmic nu există?

Ce farsă, să trăiești în exil când nimeni nu te-a trimis acolo. Și exilat dintr-un loc care nu există.

Și dacă există el, Planul, dar îți scapă veșnic?

Când religia cedează, intervine arta. Planul îl inventezi, ca metaforă a aceluia pe care nu-l poți cunoaște. Și un complot omenesc poate umple golul. Nu mi-au publicat *Inimă și patimă* fiindcă nu aparțin clicii templiere.

A trăi ca și cum ar exista un Plan: piatra filosofilor.

If you cannot beat them, join them. Dacă Planul există, e de-ajuns să i te aliniezi...

Lorenza mă pune la probă. Umilință. Dacă aș avea umilința să invoc îngerii, chiar fără să cred în ei, și să trasez cercul potrivit, aș avea pace. Poate.

Crede că există un secret și te vei simți inițiat. Nu costă nimic.

Să crezi o speranță imensă care nu va putea fi niciodată dezrădăcinată pentru că rădăcina nu există. Strămoșii care nu există nu vor veni niciodată să spună că ai trădat. O religie pe care o poți păstra trădând-o la nesfârșit.

Precum Andreea: să crezi din joacă cea mai mare revelație a istoriei și, pe când ceilalți se pierd în ea, să juri tot restul vieții tale că n-ai creat-o tu.

Să crezi un adevăr cu contururi cețoase: cum încearcă cineva să-l definească, îl excomunică. Să dai dreptate doar cuiva care-i și mai cețos decât tine. Jamais d'ennemis a droite.

De ce să scrii romane? Să rescrii Istoria. Istoria care mai apoi devii.

De ce oare n-o puneți în Danemarca, domnule William S.? Jim Căneapă Johann Valentin Andreea Lucamatei se-nvârte prin Arhipelagul Sondelor între Patmos și Avalon, de la Muntele Alb la Mindanao, din Atlantida la Tesalonic... La Conciliul de la Niceea, Origen își taie testiculele și le arată, sângerânde, părinților din Cetatea Soarelui, lui Hiram care scrâșnește filioque filioque în timp ce Constantin își vâra unghiile rapace în orbitele goale ale lui Robert Fludd, moarte iudeilor din ghetoul din Antiohia, Dieu et mon droit, tu fluturi Beauceant-ul pe deasupra ofiților și borboriților care borborosesc veninoși. Sunete de trâmbițe, și sosesc acei Chevaliers Bienfaisants de la Cite Sainte cu capul Maurului înfipt în țeapă, Rebisul, Rebisul! Uragan magnetic, se prăbușește Turnul. Rânjește Racikovski peste cadavrul pârjolit al lui Jacques de Molay.

Nu te-am avut, dar pot face să explodeze istoria.

Dacă problema e această absență de ființă, dacă ființa e ceea ce se spune în multe feluri, cu cât vorbim mai mult, cu atât ființă este.

Visul științei e ca ființa să fie puțină, concentrată și dicibilă, $E = mc^2$. Eroare. Pentru a te salva încă de la începutul eternității e necesar să vrei să fie o ființă, fie ea orișicum. Ca un șarpe înnodat de un marinar alcoolic. De nedeznodat.

Să inventezi, să inventezi frenetic, fără să iei seama la conexiuni, să nu mai poți reuși să faci un rezumat. Un simplu joc de ștafetă între embleme, una s-o spună pe cealaltă, fără răgaz. Să descompui lumea într-o sarabandă de anagrame în lanț. Și apoi să crezi în Inexprimabil. Nu e aceasta adevărata lectură a Torei? Adevărul e anagrama unei anagrame. Anagrams = ars magna.

Asta trebuie să i se fi întâmplat în zilele acelea. Belbo hotărâse să ia în serios universul diabolicilor nu din exces, ci din lipsă de credință.

Umilit de incapacitatea lui de a crea (și toată viața utilizase dorințele frustrate și paginile nescrise vreodată, unele ca metaforă a celorlalte și viceversa, totul sub semnul presupusei, impalpabilei lui lașități), acum își dădea seama că, lucrând la construcția Planului, în realitate crease. Era pe cale să se îndrăgostească de Golemul său și găsea în asta un motiv de consolare. Viața — a lui și a umanității — ca artă, iar în lipsa artei, arta ca minciună. *Le monde est fait pour aboutir a un livre (faux)*. Dar în această carte falsă acum încerca să creadă, deoarece o scrisese totuși; dacă ar fi existat complot, el n-ar mai fi fost laș, înfrânt și inert.

De aici tot ce s-a întâmplat pe urmă, faptul că a utilizat Planul — despre care știa că e ireal — ca să-și întrecă un rival — pe care-l știa real. Și apoi, când și-a dat seama că Planul îl învăluia de parcă ar fi existat sau de parcă el, Belbo, ar fi fost făcut din același aluat ca și Planul său, s-a dus la Paris, ca în întâmpinarea unei revelații, a unei resurecții.

Cuprins de remușcarea de zi cu zi, de ani și ani de zile, de a fi cultivat doar propriile-i fantasme, găsea ușurare întrezărind niște fantasme ce începeau să devină obiective, cunoscute și altuia, fie el chiar Dușmanul. S-a dus să se azvârle în gura lupului ? Desigur, pentru că lupul acela prindea formă, era mai adevărat decât Jim Cănepă, poate chiar decât Cecilia, poate chiar decât însăși Lorenza Pellegrini.

Belbo, bolnav de atâtea întâlniri eșuate, simțea că acum i se dă o întâlnire reală. Astfel încât nu putea nici măcar să dezerteze de la ea prin lașitate, pentru că fusese pus cu spatele la zid. Teama îl obliga să fie curajos. Inventând, crease principiul de realitate.

Lista nr. 5, șase maiouri, șase indispensabili și șase batiste, i-a intrigat întotdeauna pe învățați, esențialmente din cauza totalei absențe a ciorapilor.

(Woody Allen, *Getting Even*, New York, Random House, 1966, „The Metterling List”, p. 8)

Chiar în zilele acelea, nu mai mult de acum o lună, Lia a hotărât că mi-ar prinde bine o lună de vacanță. „Arăți obosit”, îmi spunea ea. Poate că Planul mă epuizase. Pe de altă parte, copilul, cum spuneau bunicii, avea nevoie de aer curat. Niște prieteni ne împrumutaseră o casuță la munte.

N-am plecat imediat. Mai erau niște treburi de aranjat la Milano, și apoi Lia zisese că nimic nu-i mai odihnitor decât o vacanță în oraș, când știi că în curând pleci undeva.

În zilele acelea am vorbit pentru prima oară cu Lia despre Plan. Înainte fusese prea ocupată cu copilul: știa vag că împreună cu Belbo și cu Diotallevi rezolvam un fel de puzzle care ne făcea să pierdem zile și nopți întregi, dar nu-i mai spusese nimic de când îmi ținuse predica aceea a ei despre psihoza asemănării. Poate că mă rușinam.

În zilele acelea i-am povestit tot Planul, încheiat în cele mai mici amănunte ale lui. Ea știa de boala lui Diotallevi, iar eu mă simțeam cu musca pe căciulă, de parcă aș fi făcut ceva neîngăduit, și încercam să i-l povestesc drept ceea ce și era, un joc plin de bravură.

Și Lia mi-a spus: „Pim, povestea ta nu-mi place”.

„Nu-i frumoasă?”

„Și sirenele erau frumoase. Ascultă: ce știi tu despre inconștientul tău?”

„Nimic, nici măcar nu știu dacă există.”

„Așa. Acum închipuie-ți că un pierde-vară vienez, ca să-și înveselească prietenii, s-ar fi amuzat să inventeze toată povestea asta cu Es și cu complexul oedipian și ar fi imaginat niște vise pe care niciodată nu le-a visat și niște mici Hans pe care niciodată nu i-a văzut... Și pe urmă ce s-a întâmplat? S-a întâmplat că milioane de oameni erau gata să devină nevrotici în mod serios. Și alte câteva mii, gata să-i exploateze.”

„Lia, tu ești paranoică.”

„Eu? Tu ești!”

„Om fi noi paranoici, dar măcar asta trebuie să-mi concezi: că am pornit de la textul lui

Ingolf. Scuză-mă, când te afli în fața unui mesaj al Templierilor, îți vine poftă să-l descifrezi până la capăt. Poți cel mult să exagerezi, bătându-ți joc de descifratorii de mesaje, dar mesajul exista.”

„Până una-alta, tu nu știi decât ce ți-a spus Ardenți ăla, care, după câte îmi povestești, era o sperietoare patentată. Și pe urmă, tare-aș vrea să văd și eu mesajul ăsta.”

Nimic mai ușor, îl aveam printre hârtiile mele.

Lia a luat foaia, a privit-o pe față și pe dos, și-a încrețit nasul, și-a ridicat bretonul de pe ochi ca să vadă mai bine prima parte, aceea cifrată. A zis: „Asta-i tot?”

„Nu-ți ajunge?”

„Îmi ajunge și-mi și prisosește. Dă-mi două zile să mă gândesc.” Când Lia cere două zile ca să se gândească, asta-i ca să-mi demonstreze că sunt stupid. Mereu o acuz de asta, iar ea răspunde: „Deși înțeleg că ești stupid, sunt sigură că te iubesc cu-adevărat. Te iubesc chiar dacă ești stupid. Asta nu te-ntărește?”

Timp de două zile n-am mai abordat subiectul, iar altminteri, ea a fost mai tot timpul plecată de-acasă. Seara o vedeam ghemuită într-un colț, luându-și note, cocoloșind foaie după foaie.

Ajunși la munte, copilul s-a tot vânturat de colo-colo pe pajiște, Lia a pregătit cina și mi-a spus să mănânc, fiindcă eram slab ca un cui. După cină mi-a cerut să-i prepar un whisky dublu cu multă gheață și puțin sifon, și-a aprins o țigară, cum face numai în momentele importante, mi-a spus să iau loc și mi-a explicat.

„Fii atent, Pim, fiindcă am să-ți demonstrez că explicațiile cele mai simple sunt întotdeauna și cele mai adevărate. Colonelul ăla al vostru v-a spus că Ingolf a găsit un mesaj la Provins, iar eu nu pun la îndoială asta. O fi coborât în subteran și-o fi găsit într-adevăr o casetă cu textul ăsta de-aici” — și bătea cu degetul în versiculele acelea scrise în franceză. „Nimeni nu ne spune că a găsit o casetă bătută cu diamante. Singurul lucru pe care colonelul vi l-a povestit e că, potrivit însemnărilor lui Ingolf, fusese vândută o lădiță: și de ce nu, era un lucru vechi, o fi scos și niște bănuți, dar nimeni nu ne spune că asta i-a asigurat traiul. O fi avut o mică moștenire de la tatăl său.”

„Și de ce lădița trebuia să fie una fără valoare?”

„Pentru că mesajul ăsta e-o listă de spălătoreasă. Haide, să-l recitim.”

a la... Saint Jean

36 p charrete de fein

6... entiers avec saiel

p... les blancs mantiax

r... s... chevaliers de Pruins pour la... j. nc

6 foiz 6 en 6 places

chascune foiz 20 a... 120 a...
iceste est l'ordonation
al donjon li premiers
it li secunz joste iceus qui... pans
it al refuge
it a Nostre Dame de l'altre part de l'iau
it a l'ostel des popelicans
it a la pierre
3 foiz 6 avant la feste... la Grant Pute.

„Ei bine?”

„Ai răbdare, ce Dumnezeu, nu v-a trecut prin cap să consultați un ghid turistic, un compendiu istoric despre acest Provins? Așa descoperi imediat că Grange-aux-Dîmes unde a fost găsit mesajul era un loc unde se strâneau negustorii, pentru că Provins era centrul târgurilor din Champagne. Și că Grange se găsește pe strada St. Jean. La Provins se făcea negoț cu de toate, dar în special se vindeau mult cupoanele de pânză, *draps* sau *dras*, cum se scria pe-atunci, și fiecare bucată era însemnată cu o marcă de garanție, un fel de sigiliu. Al doilea produs din Provins erau trandafirii, trandafirii roșii, pe care cruciații îi aduseseră din Siria. Atât de vestiți, încât, atunci când Edmund de Lancaster o ia în căsătorie pe Blanche d'Artois și primește și titlul de conte de Champagne, pune trandafirul roșu din Provins în stemele sale, și iată de unde vine războiul celor două roze, dat fiind că familia York avea ca însemn o roză albă.”

„Și cine ți-a spus ție toate astea?”

„O cărțuție de două sute de pagini editată de Oficiul de Turism din Provins, pe care am găsit-o la Centrul Francez. Dar n-am terminat. La Provins există o fortăreață ce se numește Donjon, cum spune și cuvântul însuși, există o Porte-aux-Pains, exista o Eglise du Refuge, erau, bineînțeles, și diferite biserici închinare Sfintei Fecioare, pe ici, pe colo, exista, sau mai există și azi, o rue de la Pierre Ronde, unde se afla o *pierre de cens*, pe care supușii contelui mergeau să depună monedele zeciuiei. Și apoi o rue des Blancs Manteaux și o stradă zisă de la Grande Pute Muce, pentru motive pe care te las să le ghicești, sau, altfel spus, era o stradă cu bordeluri.”

„Și așa-numiții popelicani?”

„La Provins au existat niște catari, care mai apoi au fost arși, cum era și normal, iar marele inchișitor era un catar convertit și i se spunea Robert le Bougre. Deci nu-i nimic ciudat că exista o stradă sau o zonă care încă mai era indicată ca loc al catarilor, chiar dacă acești catari nu mai existau.”

„În 1344, încă...”

„Dar cine ți-a spus ție că documentul ăsta e din 1344? Colonelul tău a citit *36 ani post căruța cu fân*, dar fii atent că în timpul acela un *p* făcut într-un anumit mod, cu un fel de apostrof, însemna *post*, pe când un alt *p*, fără apostrof, însemna *pro*. Autorul acestui text e un pașnic negustor care și-a făcut câteva însemnări despre afacerile încheiate la Grange, adică în rue Saint-Jean, și nu în noaptea de Sfântul Ioan, și a înregistrat un preț de treizeci și șase de franci, sau bani, sau alte monede care se plăteau pentru fiecare căruță de fân.”

„Și cei o sută douăzeci de ani?”

„Dar cine vorbește de ani ? Ingolf a găsit ceva pe care l-a transcris drept *120 a...* Cine a spus că era *a*? Am controlat pe un tabel de abrevieri ce se obișnuiau în acel timp și am găsit că pentru *denier* sau *dinarium* se foloseau semne ciudate, unul care pare un delta și altul un teta, un fel de cerc deschis în stânga. Scrie-l greșit și în grabă, așa cum scrie un biet negustor, și iată că un exaltat ca acest colonel îl poate lua drept un *a*, pentru că citise el undeva povestea cu cei o sută douăzeci ani, tu știi mai bine că putea s-o citească în orice povestire despre adepții Rozei-Cruce, el voia să găsească ceva care să semene cu *post 120 annos patebo!* Și atunci, ce face el? Găsește niște *it* și-i citește *iterum*. Dar *iterum* se prescurta *itm*, în timp ce *it* înseamnă *item*, la fel; este folosit special pentru listele repetitive. Negustorul nostru calculează aici cât îi aduc anumite comenzi pe care le-a primit și face lista livrărilor. Trebuie să livreze niște buchete de trandafiri de Provins, iată ce vrea să zică *r... s... chevaliers de Pruins*. Iar acolo unde colonelul citea *vainjance* (pentru că îi avea în cap pe cavalerii Kadosch) trebuie citit *jonch.ee*. Trandafirii erau folosiți pentru a face fie pălării din flori, fie covoare florale, cu ocazia diferitelor sărbători. Așa că iată cum trebuie citit mesajul tău din Provins:

Pe strada Saint Jean.

36 de bani pe căruța de fân.

Șase bucăți de pânză noi cu sigiliu

în strada Blancs Manteaux.

Trandafiri din cei aduși de cruciați pentru făcut un covor:

șase buchete de câte șase în șase locuri, după cum urmează,

fiecare câte 20 de bani, care face în total 120 de bani.

Iată în ce ordine:

primele la Fortăreață

item cele de-al doilea la cei de la Porte-aux-Pains

item la Biserica Refugiului

item la Biserica Notre Dame, dincolo de rău

item la fosta clădire a catarilor

item în strada Pierre Ronde.

*Și trei buchete de câte șase înainte de sărbătoare, în strada
curvelor*

pentru că și ele, săracuțele, voiau probabil să țină sărbătoarea făcându-și câte-o capelină de roze.”

„Isuse”, am zis eu, „să știi că ai dreptate”.

„Te cred că am dreptate. E o notă de spălătoreasă, îți repet.”

„Un moment. Asta o fi ea o notă de spălătoreasă, dar primul e un mesaj cifrat care vorbește despre treizeci și șase de invizibili.”

„Într-adevăr. Textului în franceză i-am dat de rost într-o oră, dar celălalt m-a făcut să trudesc două zile. A trebuit să mi ți-l studiez pe Trithemius la Biblioteca Ambroziană și la cea Trivulziană, și știi cum sunt bibliotecarii, înainte să te lase să pui mâna pe o carte veche se uită la tine de parc-ai vrea s-o mănânci. Dar povestea e extrem de simplă. Mai întâi, și asta trebuie s-o descoperi singur, ești sigur că «les 36 inuisibles separez en six bandes» este aceeași franceză cu a negustorului nostru? De fapt, și voi v-ați dat seama că era vorba de expresia folosită într-un pamflet din secolul al XVII-lea, când Rozacruceenii au apărut la Paris. Dar voi ați raționat exact ca diabolicii voștri: dacă mesajul e cifrat după metoda lui Trithemius, înseamnă că Trithemius a copiat de la Templieri, și fiindcă citează o frază care circulă în mediile Rozacruceenilor, înseamnă că planul atribuit acestora era chiar planul Templierilor. Dar ia încearcă să răstorni raționamentul, cum ar face orice om cu bun-simț: dat fiind că mesajul e scris a la Trithemius, a fost scris după Trithemius, și fiindcă citează expresii care circulau în secolul al XVII-lea, rozacrucean, a fost scris după secolul al XVII-lea. Care este, în cazul ăsta, ipoteza cea mai economicoasă? Ingolf găsește mesajul din Provins, și fiindcă și el, ca și colonelul, e un împătimit al misterelor hermetice, citește treizeci și șase și o sută douăzeci și se gândește imediat la Roza-Cruce. Și cum e mort și după criptografii, se distrează să rezume mesajul din Provins în cheie. Face un exercițiu, scrie după un criptosistem al lui Trithemius frumoasa lui frază rozacruceană.”

„Explicație ingenioasă. Dar face tot cât supoziția colonelului.”

„Până în acest punct, da. Dar imaginează-ți că faci mai multe supoziții și toate se susțin una pe alta. Ești deja mult mai sigur că ai ghicit, nu? Eu am pornit de la o bănuială. Cuvintele folosite de Ingolf nu sunt cele sugerate de Trithemius. Sunt în același stil asiobabilonian cabalistic, dar nu sunt aceleași. Și totuși, dacă Ingolf ar fi căutat cuvinte care să înceapă cu literele care-l interesau, la Trithemius ar fi găsit câte ar fi voit. De ce nu le-ai ales pe acelea?”

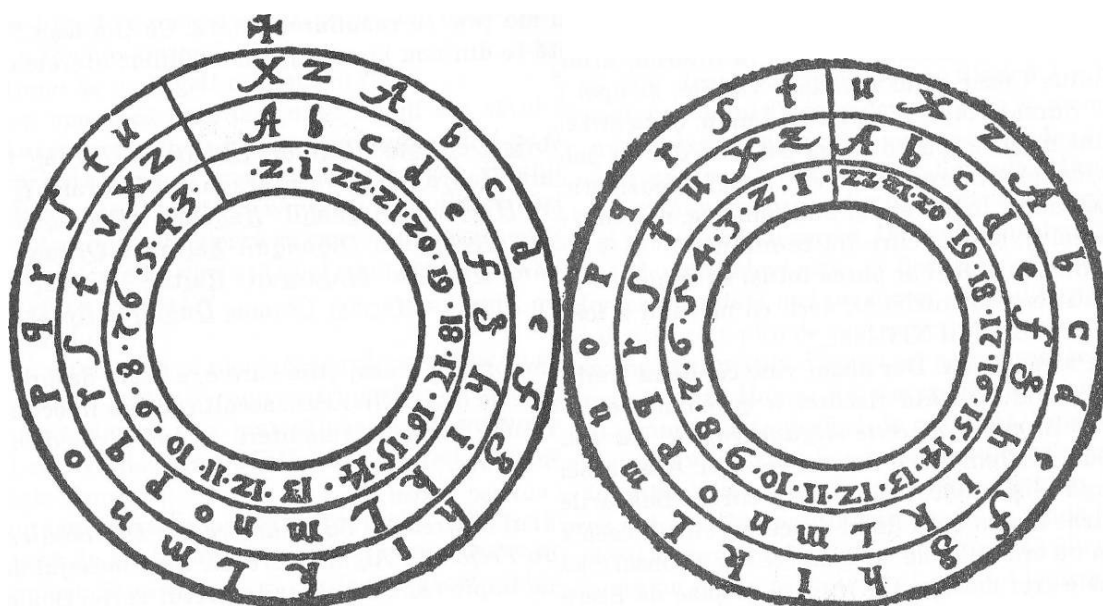
„De ce?”

„Poate că avea nevoie de anumite litere și în a doua, în a treia, în a patra poziție. Poate că ingeniosul nostru Ingolf voia un mesaj cu încifrare multiplă. Voia să fie mai breaz decât Trithemius. Trithemius sugerează patruzeci de criptosisteme majore: într-unul au valoare numai inițialele, în altul prima și a treia literă, în altul o inițială da și una nu, și așa mai

departe, încât, cu un pic de bunăvoință, mai poate inventa încă o sută de sisteme. Cât despre cele zece criptosisteme minore, colonelul a luat în considerare numai prima rotulă, care-i și cea mai ușoară. Dar următoarele funcționează după principiul celei de-a doua, a cărei copie iat-o aici. Imaginează-ți că cercul interior este mobil și că tu poți să-l faci să se rotească în așa fel încât A inițial să coincidă cu o literă oarecare de pe cercul exterior. Vei avea astfel un sistem în care A se transcrie X și așa mai departe, un altul unde A coincide cu U și așa mai departe... Cu douăzeci și două de litere pe fiecare cerc, scoți nu zece, ci douăzeci și unu de criptosisteme, și rămâne noul numai cel de-al douăzeci și doilea, unde A coincide cu A..."

„Să nu-mi spui că tu pentru fiecare literă a fiecărui cuvânt ai încercat toate cele douăzeci și unu de sisteme..."

„Am avut grăunțe-n cap și noroc. Fiindcă cuvintele mai scurte sunt din șase litere, e clar că numai primele șase sunt importante, iar restul e-așa, de frumusețe. De ce șase litere? Mi-am imaginat că Ingolf o cifrase pe prima, apoi o sărise pe a doua, o cifrase pe a treia, apoi sărise două și o cifrase pe a șasea. Dacă pentru inițială el a utilizat rotula numărul unu, pentru a treia literă a folosit rotula numărul doi, și avea sens. Atunci am încercat rotula numărul trei pentru a șasea literă, și din nou avea sens. Nu exclud ca Ingolf să fi folosit și celelalte litere, dar trei evidențe îmi ajung și, dacă vrei, continuă tu singur..."

„Nu mă ține cu răsufarea tăiată. Ce ți-a ieșit?"

„Uită-te din nou la mesaj, am subliniat literele care contează..."

Kuabris Defrabax Rexulojn Ukkazaal Ukzaab Urpaefel Taculbain Habrak Hacorwin
Maguafel Tebrajn Hmcatuin Rokasor Himesor Argaabil Kaguaan Docrabax Reisaz
Reisabrax Decaiguan Oiquaquil Zaitabor Qaiaop Dugrag Xaelobran Disaeda Magisuan
Raitak Huidal Uscolda Arabaom Zipreus Mecrim Cosmae Duquifas Rocarsis

„Acum, primul mesaj știm care e, e acela despre cei treizeci și șase de invizibili. Acum ascultă ce iese înlocuind, după a doua rotulă, fiecare a treia literă: *chambre des demoiselles, l'aiguille creuse.*”

„Păi cunosc textul, e...”

„*En aval d'Etretat - La Chambre des Demoiselles - Sous le Fort du Frefosse - Aiguille Creuse.* Este mesajul decriptat de Arsene Lupin când descoperă secretul Turlei Goale! Poate ți-l amintești: la Etretat se înalță pe marginea plajei Aiguille Creuse, un castel natural, locuibil în interior, arma secretă a lui Iulius Cezar când invadase Galiile, și apoi a regilor Franței. Sursa uriașei puteri a lui Lupin. Și tu știi că lupinologii sunt morți după povestea asta, se duc în pelerinaj la Etretat, caută alte treceri secrete, anagramează orice cuvânt al lui Leblanc... Ingolf era și un lupinolog, așa cum era și un rozacruceolog, și deci cifra tot ce-ntâlnea.”

„Dar diabolicii mei ar putea totuși să spună că Templierii cunoșteau secretul turlei și, deci, că mesajul a fost scris la Provins în secolul al XIV-lea...”

„Știu, sigur că da. Dar acum vine cel de-al treilea mesaj. A treia rotulă aplicată fiecărei a șasea litere. Ascultă-l: *merde i'en ai marre de cette steganographie.* Iar asta-i franceză modernă, Templierii nu vorbeau așa. Așa vorbea Ingolf, care, după ce și-a bătut capul să-și cifreze fleacurile lui, s-a mai distrat încă o dată dând dracului, cifrat, ceea ce făcea. Dar cum nu era lipsit de istețime, te rog să observi că fiecare dintre cele trei mesaje are treizeci și șase de litere. Bietul meu Pim, Ingolf se juca și el, ca și voi, iar imbecilul ăla de colonel l-a luat în serios.”

„Și atunci de ce Ingolf a dispărut?”

„Cine-ți spune că l-au asasinat? Ingolf era sătul să mai stea la Auxerre, văzându-i numai pe farmacist și pe fiica lui cea nemăritată care se smiorcăia toată ziua. Posibil că se duce la Paris, dă o lovitură vânzând una dintre cărțile lui vechi, își găsește-o văduvioară cu care se-nțelege și-și schimbă viața. Ca aceia care ies din casă să-și cumpere țigări și nevestele nu-i mai văd niciodată.”

„Și colonelul?”

„Păi nu mi-ai spus că nici măcar polițistul ăla nu era sigur că l-au omorât? A făcut vreun matrapazlâc, victimele lui i-au dat de urmă, iar el și-a luat tâlpășița. În momentul ăsta probabil că-i vinde Turnul Eiffel unui turist american care se numește Dupont.”

Nu puteam să cedez pe toate fronturile. „Bine, am pornit de la o notă de spălătoreasă, dar în cea mai mare parte am fost ingenioși. Știam și noi că nu facem decât să inventăm. Am făcut poezie.”

„Planul vostru nu-i poetic. E grotesc. Nimănui nu-i trece prin cap să mai dea o dată foc Troiei fiindcă l-a citit pe Homer. Prin el, incendiul Troiei a devenit ceva ce nu a existat niciodată, nu va exista și, totuși, va exista totdeauna. Are atâtea sensuri pentru că e totul clar, limpede. Manifestele Rozacruceenilor tăi nu erau nici limpezi, nici clare, erau niște bolboroseli și promiteau un secret. De aceea mulți au încercat să le facă să devină adevărate, și fiecare a găsit în ele ce voia. La Homer nu există nici un secret. Planul vostru

e plin de secrete, pentru că e plin de contradicții. De aceea ai putea găsi mii de inși neliniștiți dispuși să se recunoască în ele. Aruncați naibii totul. Homer nu s-a prefăcut. Voi v-ați prefăcut. E vai și-amar să te prefaci, te cred toți. Lumea nu l-a crezut pe Semmelweis, care le spunea medicilor să se spele pe mâini înainte de a atinge femeile care nășteau. Spunea lucruri prea simple. Oamenii îl cred pe cel ce vinde loțiunea care face părul să crească. Ei simt din instinct că ăla combină adevăruri care nu merg unul cu altul, că nu-i logic și nici de bună-credință. Dar li s-a spus că Dumnezeu e complex și insondabil, și deci incoerența e lucrul pe care-l simt mai asemănător cu natura lui Dumnezeu. Neverosimilul e lucrul cel mai asemănător miracolului. Voi ați inventat o loțiune care face părul să crească. Nu-mi place, e un joc urât.”

Povestea asta nu ne-a stricat câtuși de puțin săptămânile petrecute la munte. Am făcut excursii frumoase pe jos, am citit cărți serioase, n-am stat niciodată așa de mult cu copilul ca atunci. Dar între mine și Lia a rămas ceva nerostit. Pe de o parte, Lia mă pusese cu spatele la zid și-i displăcea faptul că m-a umilit, pe de alta nu era convinsă că m-a convins.

De fapt, eu simțeam nostalgia Planului, nu voiam să-l arunc, conviețuisem prea mult cu el.

Acum câteva dimineți m-am sculat devreme, ca să iau singurul tren spre Milano. Iar la Milano aveam să primesc telefonul lui Belbo de la Paris și aveam să încep o aventură pe care n-am terminat-o încă de trăit.

Lia avea dreptate. Trebuia să-i vorbesc despre asta mai înainte. Dar tot n-aș fi crezut-o. Trăisem crearea Planului ca pe momentul Tiphereth, miezul corpului sefirotic, acordul dintre regulă și libertate. Diotallevi îmi spusese că Moses Cordovero ne-a avertizat: „Cine se umple de orgoliu din pricina Torei sale în fața ignorantului, adică în fața întregului popor al lui Iahveh, îl face pe Tiphereth să se umple de orgoliu în fața lui Malkuth”. Dar ce anume e Malkuth, Regatul acestui pământ, în fulguranta-i simplitate, înțeleg abia acum. La timp ca să mai pot înțelege, dar prea târziu, poate, ca să mai supraviețuiesc adevărului.

Lia, nu știu dacă te voi mai revedea. Dacă o fi așa, ultima imagine pe care-o păstrez despre tine e cea de acum câteva dimineți, erai somnoroasă sub pături. Te-am sărutat și ezitam să ies din casă.

Nu vezi câinele acela negru care se învârte pe ogoare și miriști ? ... Mi se pare că el întinde în jurul picioarelor noastre lațuri subțiri, magice... Cercul se tot strânge, el e de-acum lângă noi.

(Faust, I, „Dincolo de ușă”)

Ceea ce se întâmplase în timpul absenței mele, și în special în ultimele zile, înainte de întoarcerea mea, puteam deduce numai din alte fișiere rămase de la Belbo. Dar, dintre acestea, numai unul era clar, punctat de știri ordonate, și era ultimul, cel pe care îl scrisese probabil înainte de a pleca la Paris, pentru ca eu sau altcineva — spre aducere-aminte — să-l putem citi. Celelalte texte, pe care, desigur, le scrisese pentru sine, ca de obicei, nu erau ușor de interpretat. Numai eu, care intrasem deja în universul privat al confidențelor lui către Abulafia, puteam să le decryptez sau, cel puțin, să extrag din ele supoziții.

Era pe la început de iunie. Belbo era agitat. Medicii se obișnuiseră cu ideea că singurele rude ale lui Diotallevi erau el și Gudrun și, până la urmă, vorbiseră. La întrebările tipografilor și corectorilor, Gudrun răspundea acum schițând două silabe cu buzele țuguiate, fără să lase să iasă vreun sunet. Așa se pronunță numele maladiei tabu.

Gudrun se ducea să-l vadă pe Diotallevi în fiecare zi și cred că-l deranja, din cauza ochilor ei plini de milă. El știa, dar se rușina că o știa și alții. Vorbea cu greutate. Belbo scrisese: „Din chip i-au rămas doar pomeții”. Părul îi cădea, dar asta era din cauza tratamentului. Belbo scrisese : „Mâinile lui nu mai sunt decât degete”.

Cred că în cursul unuia dintre trudnicele lor colocvii Diotallevi îi anticipase lui Belbo ceea ce avea să-i spună în ultima zi. Belbo era pe cale să-și dea seama că faptul de a se confunda cu Planul era rău, poate era chiar Răul. Dar, poate pentru a obiectiva Planul și a-l restitui în dimensiunea lui pur fictivă, îl scrisese, cuvânt cu cuvânt, ca și cum ar fi fost memoriile colonelului. Îl povestea ca un inițiat care și-ar comunica ultimul secret. Cred că pentru el era chiar tratamentul: restituia literaturii, oricât de rea ar fi fost, ceea ce nu era viață.

Dar pe 10 iunie trebuie să se fi întâmplat ceva care-l zguduise. Însemnările privitoare la asta sunt confuze, încerc aici doar niște conjecturi.

Deci Lorenza îi ceruse s-o însoțească cu mașina pe Coastă, unde trebuia să treacă pe la

o prietenă să ia nu știu ce, un document, un act notarial, o prostie ce putea fi expediată prin poștă. Belbo consimțise, străfulgerat de ideea de a petrece o duminică la mare cu ea.

Ei se duseseră în locul respectiv, n-am reușit să înțeleg exact unde, poate pe lângă Portofino. Descrierea lui Belbo era umorală, nu se întrezăreau peisaje, ci excese, tensiuni, descurajări. Lorenza își îndeplinise comisionul în timp ce Belbo aștepta într-un bar, și apoi spusese că puteau merge să mănânce pește într-un restaurant aflat chiar deasupra mării.

Din acest moment relatarea se fragmenta, o deduc din frânturi de dialog pe care Belbo le înșirua fără ghilimele, ca și cum ar fi transcris pe viu pentru a nu lăsa să se piardă o serie de epifanii. Merseseră cu mașina până unde se putea, apoi continuaseră drumul pe acele cărări obișnuite în Liguria, de-a lungul coastei, pline de flori, inaccesibile, și găsiseră restaurantul. Dar, abia așezați, pe masa vecină cu a lor văzuseră un cartonaș care o rezerva pentru „dr. Agliè”.

Ia te uită ce coincidență, trebuie să-și fi spus Belbo. O coincidență neplăcută, spusese Lorenza; nu voia ca Agliè să știe că ea era acolo cu el. De ce nu voia, ce rău era în asta, pentru ce Agliè avea dreptul să fie gelos? Nu-i vorba de drept, e un lucru de bun-simț, mă invitase astăzi să ies cu el și i-am spus că sunt ocupată, doar nu vrei să trec drept mincinoasă. Nu treci deloc drept mincinoasă, erai într-adevăr ocupată cu mine, ăsta-i un lucru de care să te rușinezi? Nu că mă rușinez, dar dă-mi voie să am și eu regulile mele de politețe.

Plecaseră de la restaurant și începuseră să urce din nou pe cărare. Dar dintr-odată Lorenza se oprise, văzuse venind niște oameni pe care Belbo nu-i cunoștea, prieteni de-ai lui Agliè, zicea ea, și nu voia să fie văzută. Situație umilitoare, ea stând sprijinită de un podeț suspendat deasupra unui povârniș cu măslini, cu fața acoperită de un ziar, ca și cum ar fi murit de curiozitate să știe ce se petrecea în lume, iar el la zece pași depărtare, fumând ca și cum ar fi trecut pe acolo întâmplător.

Invitații lui Agliè trecuseră, dar acum, zicea Lorenza, continuându-și drumul pe cărare, aveau să-l întâlnească pe el, care, desigur, urma să sosească. Belbo zicea la dracu', la dracu', și ce dacă? Iar Lorenza îi spunea că nu are nici un pic de sensibilitate. Soluție: să ajungă la locul de parcare evitând cărarea, tăind-o peste stânci. Fugă istovitoare, pe o serie de coborâșuri înșorite, iar lui Belbo i se rupsese un toc de la pantof. Lorenza zicea nu vezi că-i mai frumos așa, sigur că, dacă continui să fumezi atât de mult, îți pierzi suflul.

Ajunseseră la mașină și Belbo zisese că era cazul să se întoarcă la Milano. Nu, îi spusese Lorenza, poate că Agliè întârzie, îl întâlnim pe autostradă, el îți cunoaște mașina, uită-te ce zi frumoasă, hai s-o luăm spre interior, trebuie să fie superb, ajungem pe Autostrada Soarelui și mergem să cinăm pe malul celălalt al Padului, pe lângă Pavia.

Dar de ce pe versantul pavesan, dar ce va să zică spre interior, uită-te pe hartă, există o singură soluție, trebuie să urcăm pe munți după Uscio, apoi să trecem peste Apenini și să facem o haltă la Bobbio, iar de acolo ajungi la Piacenza, ești nebună, e mai ceva decât Hannibal cu elefanții lui. N-ai simțul aventurii, zisese ea, și apoi gândește-te câte restaurante mici și drăguțe găsim pe colinele acelea. Înainte de Uscio este „Manuelina”,

care are douăsprezece stele în ghidul Michelin și orice fel de pește am dori.

„Manuelina” era plin, cu un șir de clienți pândind în picioare mesele la care se servea cafeaua. Lorenza zisese nu contează, urcând câțiva kilometri se pot găsi o sută de alte locuri, mai bune decât asta. Găsiseră un restaurant la două și jumătate, într-un târg mizer pe care, după spusele lui Belbo, până și hărțile militare se rușinau să-l înregistreze, și mâncaseră macaroane răsfierte, aseasonate cu carne din conserve. Belbo o întreba ce se ascundea aici, pentru că nu era o întâmplare că ceruse să fie adusă tocmai unde trebuia să sosească Agliè, voia să provoace pe cineva, iar el nu înțelegea pe care din ei doi, iar ea îl întreba dacă nu era cumva paranoic.

După Uscio căutaseră o trecere și, traversând un sătuc ce dădea impresia unei după-amiezi de duminică în Sicilia pe vremea Bourbonilor, un câine mare, negru se așezase drept în drum, ca și cum n-ar fi văzut niciodată un automobil. Belbo îl lovide cu bara din față, părea un fleac. Însă îndată ce coborâseră din mașină își dăduseră scama că bietul animal avea abdomenul roșu de sânge, cu ceva ciudat și roz (părțile rușinoase, viscerele?) ieșindu-i în afară, și chelălăia, lăsând bale. Alergaseră într-acolo câțiva săteni, se crease o adunare populară. Belbo întreba cine era stăpânul, voia să plătească daunele, dar câinele nu avea stăpân. Reprezenta probabil zece la sută din populația aceluia loc uitat de Dumnezeu, dar nimeni nu-l știa, chiar dacă toți îl cunoșteau din vedere. Unii ziceau că trebuia căutat sergentul de la carabinieri, care avea să-i tragă un glonț, și gata.

Tocmai îl căutau pe sergent, când sosise o doamnă care se declarase zoofilă. Am șase pisici, spusese ea. Ce legătură are, spusese Belbo, asta-i un câine, acum e pe moarte, iar eu mă grăbesc. Câine sau pisică, trebuie să ai puțin suflet, zisese doamna. De sergent nici urmă, trebuia mers și căutat cineva de la Protecția animalelor sau de la spitalul din satul vecin, poate că animalul scapă.

Soarele bătea asupra lui Belbo, a Lorenzei, a mașinii, asupra câinelui și a celor de față și nu mai apunea odată. Belbo avea impresia că ieșise din casă în chiloți, dar nu reușea să se trezească, doamna nu se dădea învinsă, sergentul era de negăsit, câinele continua să sângereze și gâfâia cu scâncete slabe. Chelălăie, zisese Belbo, academic, și doamna zicea sigur că da, chelălăie, suferă, dragul de el, și dumneata nu puteai să fii mai atent? Satul începea treptat să sufere un adevărat boom demografic, Belbo, Lorenza și câinele deveniseră spectacolul acelei triste duminici. O fătuță cu o înghețată se apropiase și întrebase dacă ei erau aceia de la TV care organizau concursul pentru Miss Apeninii Ligurici, Belbo îi răspunsese să plece imediat, că altfel avea să-i facă și ei ce-i făcuse câinelui, fetișcana începuse să plângă. Venise medicul de circumscripție, zicând că era fiica lui și că Belbo nu știa cu cine are de-a face. Dintr-un rapid schimb de scuze și prezentări reieșise că medicul publicase un *Jurnal dintr-o circumscripție pierdută* la celebrul editor Manuzio din Milano. Belbo căzuse în capcană și-i spusese că el era *magna pars* la Manuzio, acum doctorul voia ca el și Lorenza să rămână la cină, Lorenza se agita și-i dădea ghionturi în coaste lui Belbo, așa, acum o să ajungem în ziare, amanții diabolici, nu puteai să taci din gură?

Soarele continua să ardă drept în creștet, în timp ce clopotul bătea de vecernie (suntem în Ultima Thule, comenta Belbo printre dinți, e soare timp de șase luni, de la miezul nopții

până la miezul nopții, și am terminat și țigările), câinele se mărginea să sufere și nimeni nu se mai îngrijea de el, Lorenza zicea că are o criză de astm, Belbo era acum sigur că cosmosul era o greșeală a Demiurgului. Și în cele din urmă avusese ideea că ei puteau merge cu mașina să caute ajutor în localitatea cea mai apropiată. Doamna zoofilă era de acord să se ducă și să rezolve repede. Într-un domn care lucrează la o editură de poezie avea încredere, ei în persoană îi plăcea foarte mult poetul Marino Moretti.

Belbo pornise din nou la drum și depășise cu cinism localitatea cea mai apropiată, Lorenza blestema toate animalele cu care Domnul împovărase pământul din prima și până-n a cincea zi inclusiv, iar Belbo era de acord, dar se hazarda să critice și opera din cea de-a șasea zi și, poate, și odihna din cea de-a șaptea, găsind că era duminica cea mai blestemată pe care-i fusese dat s-o trăiască.

Începuseră să treacă Apeninii, dar în timp ce pe hartă părea ușor, le trebuiseră multe ore, trecuseră de Bobbio, iar către seară ajunseseră la Piacenza. Belbo era obosit, voia să stea cu Lorenza măcar la cină și luase o cameră de două persoane la singurul hotel liber, lângă gară. Cum urcaseră la etaj, Lorenza spusese că într-un loc ca ăla ea nu dormea. Belbo zisese că aveau să caute altceva și că să-i dea timp să coboare la bar și să bea un martini. Găsise doar un coniac autohton, se întorsese în cameră, dar Lorenza nu era nicăieri. Se dusese să întrebe la recepție și găsise un mesaj : „Iubitule, am descoperit un tren excepțional către Milano. Plec. Ne vedem în cursul săptămânii”.

Belbo alergase la gară, însă linia era deja pustie. Ca într-un western.

Belbo dormise la Piacenza. Căutase un roman polițist, dar până și chioșcul gării era închis. La hotel găsise numai o revistă a Touring Club-ului.

Spre nenorocul lui, revista conținea un articol informativ despre trecătorile Apeninilor pe care tocmai le parcursese. În amintirea lui — fanată, ca și cum întâmplarea s-ar fi petrecut cu mult timp în urmă — ele erau un pământ arid, pârjolit de soare, prăfos, presărat cu resturi minerale. Pe paginile lucioase ale revistei erau teritorii de vis, de să te întorci înapoi chiar și pe jos și să le deguști din nou, pas cu pas. Insulele Samoa ale lui Jim Cânepă.

Cum poate un om să alerge drept către propria-i ruină doar pentru simplul fapt că a bușit un câine? Și totuși, așa a fost. Belbo a hotărât în noaptea aceea la Piacenza că, retrăgându-se din nou să trăiască în cadrul Planului, n-ar mai fi suferit alte înfrângeri, pentru că acolo el era acela care putea să hotărască cine, când și cum.

Și probabil că în seara aceea a stabilit să se răzbune pe Agliè, chiar dacă nu știa bine de ce și pentru ce anume. Proiectase să-l facă pe Agliè să intre în Plan, fără ca el să știe. Pe de altă parte, era tipic pentru Belbo să încerce revanșe al căror unic martor să fie el. Nu din pudoare, ci din neîncredere în mărturia altcuiva. Ademenit să alunece în Plan, Agliè ar fi fost anulat, s-ar fi topit în fum ca mucul unei lumânări. Ireal ca Templierii din Provins, ca Rozacruceenii și ca Belbo însuși.

Trebuie că nu-i greu, se gândea Belbo: i-am redus la unitatea noastră de măsură pe Bacon și pe Napoleon, de ce nu și pe Agliè? Îl trimitem și pe el să caute Harta. De Ardenti și de amintirea lui m-am eliberat așezându-l într-o ficțiune mai bună decât a lui. Așa se va întâmpla și cu Agliè.

Mi-nchipui că el credea serios în asta, atât de puternică e dorința înșelată. Acel fișier al său se încheia, nici nu se putea altfel, cu citatul de rigoare al celor pe care viața i-a învins:
Bin ich ein Gott ?

Care este influența ascunsă ce acționează cu ajutorul presei, în spatele tuturor mișcărilor subversive ce ne înconjoară? Există anumite Puteri aflate în acțiune? Sau este o singură Putere, un grup care le dirijează pe toate celelalte, cercul Adevăraților Inițiați?

(Nesta Webster, *Secret Societies and Subversive Movements*, London, Boswell, 1924, p. 348)

Poate că uitase ce-și propusese. Poate-i ajungea faptul că scrisese acest lucru. Poate că ar fi fost de-ajuns s-o fi revăzut imediat pe Lorenza. Ar fi fost cuprins din nou de dorință, iar dorința l-ar fi obligat să ajungă la un pact cu viața. Însă chiar luni după-amiază se întâmplase să vină la birou Agliè, răspândind înjur miros de apă de colonie exotică, surâzător, ca să-i predea niște manuscrise ce trebuiau respinse și spunând că le citise în timpul unui splendid weekend pe Coastă. Belbo fusese cuprins din nou de ranchiună. Hotărâse să-și bată joc de el și să-l facă să întrezărească piatra magică, heliotropul.

Așa încât, cu aerul lui Buffalmacco al lui Boccaccio, îi dăduse de înțeles că de mai bine de zece ani era apăsător de un secret inițiativ. Un manuscris, încredințat lui de un anume colonel Ardenti, care zicea că se află în posesia Planului Templierilor... Colonelul fusese răpit sau ucis de cineva care pusese stăpânire pe hârtiile lui, și plecase de la Garamond având asupra sa un text măsluit, intenționat greșit, fantasmagoric, de-a dreptul pueril, care servea numai să dea de înțeles că el pusese ochii pe mesajul din Provins și pe adevăratele însemnări finale ale lui Ingolf, acelea pe care asasinii lui le mai căutau și acum. Dar un fascicul destul de subțire, care conținea numai zece paginuțe, și în acele zece pagini se afla textul veritabil, acela cu adevărat găsit printre hârtiile lui Ingolf, acela rămăsese în mâinile lui Belbo.

Vai, ce lucru curios, replicase Agliè, spuneți, spuneți. Și Belbo îi spusese. Îi povestise tot Planul, așa cum îl concepuserăm noi, ca și cum ar fi fost revelația acelui manuscris îndepărtat. Îi spusese, pe un ton din ce în ce mai circumspect și mai confidențial, că până și un polițist, unul De Angelis, era gata-gata să afle adevărul, dar se izbise de tăcerea lui ermetică — era cazul s-o spună —, a lui, a lui Belbo, custodele celui mai mare secret al omenirii. Un secret care, la urma urmelor, se reducea la secretul Hărții.

Și în acel moment făcuse o pauză plină de subînțelesuri, ca toate pauzele lungi. Reticența lui în ceea ce privea adevărul final garanta adevărul premiselor. Pentru cine

crede cu adevărat într-o tradiție secretă (calcula el), nimic nu vorbește mai abitir decât tăcerea.

„Dar ce interesant, ce interesant”, zicea Agliè, scoțându-și tabachera din vestă, cu aerul că se gândea la altceva. „Și... și harta?”

Iar Belbo se gândea: hoț bătrân, crăpi de poftă, bine-ți șade, cu toate aerele tale de conte Saint-Germain nu ești decât un șarlatan de duzină care trăiește din jocul uite popa, nu e popa, și pe urmă cumperi Colosseumul de la primul șarlatan mai șarlatan decât tine. Acum o să te expediez la căutat de hărți, și așa dispari în măruntaiele pământului, târât de curenți, și te duci să te dai cu capul de polul sud al vreunui implant celtic.

Iar cu o atitudine circumspectă zicea: „Sigur că în manuscris erau și harta, sau, mai bine zis, descrierea ei precisă, și referința la original. E surprinzător, nici nu vă imaginați cât era de simplă soluția problemei. Harta era la îndemâna tuturor, oricine o putea vedea, mii de persoane au trecut prin fața ei zilnic, timp de secole. Iar pe de altă parte, sistemul de orientare e atât de elementar, că-i de-ajuns să-i memorezi schema, iar harta ar putea fi reprodusă pe loc, oriunde. Atât de simplă și atât de imprevizibilă... Faceți socoteala — spun așa numai ca să redau ideea —, e ca și cum harta ar fi înscrisă în piramida lui Keops, desfăcută în fața tuturor, și toți, timp de secole, ar fi citit și recitat piramida pentru a găsi în ea alte aluzii, alte calcule, fără să intuiască incredibila, splendida ei simplitate. O capodoperă de inocență. Și de perfidie. Templierii din Provins erau niște magi”.

„Mă faceți de-a dreptul curios. Și n-ați putea să mi-o arătați și mie?”

„Vă mărturisesc, am distrus totul, cele zece pagini și harta. Eram înspăimântat, înțelegeți dumneavoastră, nu-i așa?”

„N-o să-mi spuneți că ați distrus un document de o însemnătate așa de...”

„L-am distrus, dar v-am spus că revelația era de o simplitate absolută. Harta e aici”, și ducea mâna la frunte, și-i venea să râdă, pentru că-și amintea de gluma cu neamțul care zice, în italieneasca lui stropșită, „ho tutto qvi in mio kulo”, „totu-i la mine-n popou”. „Sunt mai bine de zece ani de când îl port cu mine, secretul acela, sunt mai bine de zece ani de când port harta aia aici”, și-și atingea din nou fruntea, „ca pe o obsesie, și sunt înspăimântat de puterea pe care aș putea s-o obțin, numai să mă hotărâsc eu să-mi asum moștenirea celor Treizeci și Șase de Invizibili. Acum înțelegeți de ce l-am convins pe Garamond să publice *Isis Dezvăluită* și *Istoria Magiei*. Aștept contactul potrivit”. Iar apoi, tot mai prins de rolul pe care și-l luase și ca să-l pună pe Agliè definitiv la probă, îi recitase aproape literă cu literă cuvintele arzătoare pe care Arsene Lupin le rostea în fața lui Beautrelet în finalul lui *Aiguille Creuse*: „În unele momente, puterea mea mă face să mi se-nvârtă capul. Sunt beat de forță și de autoritate”.

„Haide, dragă prietene”, zisese Agliè, „și dacă dumneata oi fi dat crezare fanteziilor unui exaltat? Ești sigur că textul acela e autentic? De ce nu te încrezi în experiența mea în lucruri de felul ăsta? Dacă ai ști câte revelații de-astea am avut în viața mea și, în lipsă de alt merit, îl am cel puțin pe acela de a le fi demonstrat inconsistența. Mi-ar fi de-ajuns să arunc o privire pe hartă ca să-i pot evalua credibilitatea. Mă laud cu o oarecare competență, poate modestă, dar sigură, în domeniul cartografiei tradiționale”.

„Domnule Agliè”, zisese Belbo, „dumneavoastră ați fi primul care mi-ați aminti că un secret inițiativ revelat nu mai servește la nimic. Am tăcut ani de zile, pot tăcea și de acum înainte”.

Și tăcea. Până și Agliè, fie că era sau nu o canalie, își trăia serios rolul. Își petrecuse viața delectându-se cu secrete impenetrabile și credea acum cu tărie că buzele lui Belbo aveau să rămână pecetluite pentru totdeauna.

În acel moment intrase Gudrun și anunțase că întâlnirea de la Bologna fusese fixată pentru vineri la amiază. „Puteți lua Trans-Europe Express-ul de dimineață”, zisese ea.

„Minunat tren, TEE-ul ăsta”, zisese Agliè. „Dar ar trebui să vă rețineți loc, totuși, mai ales în sezonul ăsta.” Belbo zisese că urcându-te chiar și în ultimul moment găseai loc, măcar la vagonul-restaurant, unde serveau micul dejun. „Asta vă și doresc”, zisese Agliè. „Bologna, frumos oraș. Dar e-așa de cald acolo în iunie...”

„Nu stau decât două-trei ore. Trebuie să discut un text de epigrafie, avem probleme cu reproducerile.” Iar apoi trăsese în plin: „Încă nu sunt în concediu. Mi-l voi lua în jurul solstițiului de vară, poate mă hotărâsc în sfârșit să... Ați înțeles ce vreau să spun. Și am încredere că veți fi discret. V-am vorbit ca unui prieten”.

„Știu să tac chiar mai bine decât dumneata. Îți mulțumesc, în orice caz, pentru încredere, cu adevărat.” Și plecase.

Belbo ieșise din întâmplarea aceea mai înseninat. Deplină victorie a astralei lui narativități asupra mizeriilor și a nerușinărilor lumii sublunare.

În ziua următoare primise un telefon de la Agliè: „Trebuie să mă ierți, dragă prietene. Mă aflu în fața unei mici probleme. Dumneata știi că eu practic un comerț modest cu cărți de anticariat. Îmi sosește diseară de la Paris o duzină de volume legate, din secolul al XVIII-lea, de o anume valoare, pe care trebuie să le trimit de urgență unui corespondent de-al meu din Florența până mâine. Ar trebui să le duc eu, dar sunt reținut aici de un alt angajament. M-am gândit la o soluție. Dumneata trebuie să te duci la Bologna. Eu te aștept mâine la tren, cu zece minute înainte de plecare, îți predau o mică valijoară, dumneata o pui în plasă și la Bologna o lași tot acolo unde se află, eventual cobori ultimul, în așa fel încât să fii sigur că n-o sustrage nimeni. La Florența, asociatul meu urcă în timpul opririi și o ia. Pentru dumneata e un deranj, știu, dar dacă poți să-mi faci acest serviciu, îți voi fi etern recunoscător”.

„Cu plăcere”, răspunsese Belbo. „Dar de unde o să știe prietenul dumneavoastră de la Florența unde am lăsat valiza?”

„Sunt mai prevăzător decât dumneata și am reținut un loc, locul 45, vagonul 8. Până la Roma, așa încât nici la Bologna, nici la Florența n-o să urce nimeni să-l ocupe. Vezi, în schimbul deranjului pe care ți-l fac, îți ofer siguranța de a călători stând jos, fără să trebuiască să tragi la vagonul-restaurant. N-am îndrăznit să-ți iau și bilet, nu voiam să crezi că intenționez să mă achit de datorie într-un mod atât de nedelicat.”

Un adevărat domn, se gândise Belbo. O să-mi trimită o ladă cu vinuri bune. Să le beau în sănătatea lui. Eu voiam să-l fac să dispară, iar acum îi fac chiar o favoare. Răbdare, nu pot să-i spun nu.

Miercuri dimineată, Belbo se dusese la gară mai devreme, își cumpărase biletul pentru Bologna și-l găsisese pe Agliè lângă vagonul 8, cu valijoara. Era destul de grea, dar nu deranja cu nimic.

Belbo așezase valiza deasupra locului 45 și se instalase și el cu teancul de ziare. Știrea zilei erau funeraliile lui Berlinguer. După puțin timp, un domn cu barbă venise să ocupe locul de lângă el. Lui Belbo i se părea că-l mai văzuse (gândindu-se într-o doară, poate la petrecerea din Piemont, dar nu era sigur). La plecare, compartimentul era ocupat complet.

Belbo citea ziarul, dar pasagerul cu barbă încerca să intre în vorbă cu toți. Începuse cu niște observații referitoare la căldură, la lipsa de eficiență a sistemului de aer condiționat, la faptul că în iunie nu știi niciodată dacă să te îmbraci de vară sau de primăvară. Își exprimase părerea că îmbrăcămintea ideală era un blazer ușor, exact ca acela al lui Belbo, și întrebuse dacă era englezesc, Belbo răspunsese că era englezesc, marca Burberry, și începuse din nou să citească. „Sunt cele mai bune”, zisese domnul, „dar ăsta e chiar foarte frumos, pentru că n-are nasturii aceia aurii care prea sar în ochi. Și, dacă-mi permiteți, se asortează bine cu cravata aceea bordo”. Belbo îi mulțumise și deschisese din nou ziarul. Domnul continua să vorbească cu ceilalți despre dificultatea de a asorta cravatele cu sacourile, iar Belbo citea. „Știu, gândea el, se uită toți la mine ca la un nepoliticos, dar eu merg cu trenul ca să n-am nici un raport cu nimeni. Am destule când stau pe loc.”

Atunci domnul îi zisese: „Ce de ziare citiți dumneavoastră, și de toate orientările. Probabil că sunteți judecător sau om politic”. Belbo răspunsese că nu, că lucra într-o editură care publica lucrări de metafizică arabă; spusese asta sperând să-l terorizeze pe adversar. Celălalt arătase de-a dreptul speriat.

Pe urmă venise controlorul. Întrebuse de ce Belbo avea bilet pentru Bologna și locul pentru Roma. Belbo răspunsese că-și schimbase opțiunea în ultimul moment. „Ce frumos”, zisese domnul cu barbă, „să poți să hotărăști după cum bate vântul, fără să te gândești la pungă. Vă invidiez”.

Belbo zâmbise și se întorsese cu fața în altă parte. Ca să vezi, își zicea, acum se uită toți la mine ca și cum aș fi mână spartă sau aș fi jefuit vreo bancă.

La Bologna, Belbo se ridicase și se pregătise să coboare. „Vedeți să nu uitați valijoara aceea”, zisese vecinul lui. „Nu, trebuie să vină s-o ia un domn la Florența”, spusese Belbo, „chiar vă rog să vă uitați din când în când la ea”.

„Am eu grijă”, spusese domnul cu barbă. „Aveți toată încrederea.”

Belbo se întorsese la Milano spre seară, mâncase două cutii de carne și niște biscuiți sărați, deschisese televizorul. Tot Berlinguer, bineînțeles. Astfel că știrea aceea apăruse aproape în treacăt, la încheierea emisiunii.

În prima parte a zilei, către amiază, în Trans-Europe Express, pe ruta Bologna — Florența, în vagonul 8, un pasager cu barbă își exprimase bănuiala asupra unui călător ce coborâse la Bologna, lăsând o mică valiză în plasă. E adevărat, spusese că trebuia ca la Florența să vină cineva să o ia, dar oare nu așa acționează teroriștii? Și pe urmă, de ce-și reținuse loc până la Roma, din moment ce coborâse la Bologna?

O neliniște serioasă se răspândise printre călătorii din compartiment. La un moment dat, pasagerul cu barbă zisese că nu mai rezista în tensiunea aceea. Mai bine să comită o eroare decât să moară, și-l anunțase pe șeful de tren. Șeful de tren oprise garnitura și chemase poliția feroviară. Nu știu exact ce se întâmplase, trenul fusese oprit probabil în munți, cu pasagerii roind pe calea ferată, artificierii veniseră... Experții deschiseseră valijoara și găsiseră în ea un dispozitiv cu ceas fixat pentru ora ajungerii la Florența. Suficient ca să facă să sară în aer câteva zeci de persoane.

Poliția nu reușise să-l găsească pe domnul cu barbă. Poate schimbase vagonul și coborâse la Florența deoarece nu voia să apară în jurnale. I se lansa un apel să ia legătura cu polițiștii.

Ceilalți pasageri își aminteau în mod foarte limpede de bărbatul care lăsase valiza. Trebuia să fie un individ care stârnea bănuieli de la prima vedere. Avea un sacou englezesc albastru, fără nasturi aurii, o cravată bordo, era un tip taciturn, părea că vrea să treacă neobservat cu orice preț. Dar lăsase să-i scape că lucra la un jurnal, sau la o editură, pentru ceva în care era vorba (iar aici opiniile martorilor difereau) de fizică, de metan sau de metempsihoză. Dar în mod sigur de arabi.

Secțiile de poliție și posturile de carabinieri intraseră în alarmă. Deja primeau semnalări, după aprecierea anchetatorilor. Doi cetățeni libieni opriți la Bologna. Desenatorul poliției încercase să facă un portret-robot, care acum trona pe ecran. Desenul nu semăna cu Belbo, dar Belbo semăna cu desenul.

Belbo nu putea avea îndoieli. Omul cu valijoara era el. Dar valijoara conținea cărțile lui Agliè. Îl sunase pe Agliè, dar nu răspundea nimeni la telefon.

Era deja seara târziu, nu îndrăznise să iasă pe stradă, se dusesse la culcare luând un somnifer. A doua zi, de dimineață, încercase din nou să-l caute pe Agliè. Tăcere. Coborâse să-și cumpere ziarele. Din fericire, prima pagină era încă ocupată cu funeraliile, iar știrea cu trenul și portretul-robot se aflau în paginile interne. Urcase înapoi în apartament, ținând reverul ridicat, apoi își dăduse seama că purta același blazer. Din fericire, fără cravata bordo.

În timp ce căuta să reconstituie încă o dată faptele, primise un telefon. O voce necunoscută, străină, cu un accent vag balcanic. Un telefon mieros, ca din partea unuia care n-avea nici în clin, nici în mână și care vorbea cu cele mai bune intenții. Dragă domnule Belbo, zicea, v-ați trezit compromis printr-o întâmplare neplăcută. N-ar trebui să acceptați niciodată să faceți pe curierul pentru alții, fără să controlați conținutul coletelor. Ar fi fost o încurcătură de toată frumusețea dacă cineva ar fi semnalat poliției că domnul Belbo era necunoscutul de pe locul 45.

Desigur, s-ar fi putut evita acel pas extrem numai dacă Belbo era hotărât să colaboreze.

De exemplu, dacă ar fi spus unde era harta Templierilor. Și cum Milano devenise un oraș prea periculos, pentru că toată lumea știa că atentatorul din Trans-Europe Express urcase la Milano, era mai prudent să transfere toată chestiunea pe teren neutru, să zicem la Paris. De ce să nu-și dea întâlnire la librăria Sloane, rue de la Manticore, numărul 3, peste o săptămână? Dar poate că Belbo ar fi făcut mai bine să plece imediat în călătorie, înainte să-l identifice cineva. Librăria Sloane, rue de la Manticore, numărul 3. Miercuri, 20 iunie, la amiază avea să întâlnească o față cunoscută, pe domnul acela cu barbă cu care conversase așa de amabil în tren. El i-ar fi spus unde să găsească alți prieteni și apoi, încet-încet, în cea mai bună companie, în timp util pentru solstițiul de vară, ar fi povestit în sfârșit ceea ce știa și totul s-ar fi terminat fără nici o traumă. Rue de la Manticore, numărul 3, ușor de ținut minte.

Saint-Germain... Foarte fin și spiritual... Zicea că posedă tot felul de secrete... Se servea adesea, pentru aparițiile lui, de faimoasa oglindă magică, aceea care i-a adus, în public, faima... Fiindcă evoca, prin efecte catoptrice, umbrele așteptate și aproape întotdeauna recunoscute, contactul său cu lumea cealaltă era lucru dovedit.

(Le Coulteux de Canteleu, *Les sectes et Les societates secretes*, Paris, Didier, 1863, pp. 170-171)

Belbo se simțise pierdut. Totul era clar. Agliè credea că povestea lui era adevărată, voia harta, îi întinsese o capcană și acum îl avea la mână. Ori Belbo se ducea la Paris, să dea pe față ceea ce nu știa (dar faptul că nu știa îl știa numai el, eu plecasem fără să las nici o adresă, iar Diotallevi era pe moarte), ori toate chesturile din Italia ar fi sărit să-l prindă.

Dar era posibil ca Agliè să se fi coborât la un joc atât de sordid? Ce câștiga de aici? Trebuia luat de guler smintitul ăla bătrân, numai târându-l pe el la chestură ar fi putut ieși din istoria aceea.

Luase un taxi și se duse la vila elegantă de lângă piața Piola. Ferestre închise, iar pe poarta de la intrare afișul unei agenții imobiliare: DE ÎNCHIRIAT. Dar e nebunie curată. Agliè încă mai locuia acolo săptămâna trecută, îi telefonase el. Sunase la intrarea vilei de alături. „Domnul acela? Păi s-a mutat chiar ieri. Nu prea știu unde s-a dus, îl cunoșteam numai din vedere, era o persoană foarte discretă și călătorea mereu, așa cred.”

Nu rămânea decât să se informeze la agenție. Dar cei de-acolo nu auziseră niciodată vorbindu-se de Agliè. Mica vilă fusese închiriată la timpul ei de o firmă franceză. Plățile soseau regulat pe cale bancară. Contractul de închiriere fusese reziliat în timp de douăzeci și patru de ore și renunțaseră la cauțiunea lăsată în depozit la bancă. Toate raporturile lor, numai în scris, avuseseră loc printr-un anume domn Ragotgky. Altceva nu știau.

Nu era posibil. Rakosky sau Ragotgky, cum i-o fi zicând, misteriosul vizitator al colonelului, căutat de agerul De Angelis și de Interpol, uite că se plimba de colo-colo, închiriind imobile. În povestea noastră, Rakosky al lui Ardenti era o reincarnare a lui Racikovski de la Ohrana, iar ăsta, al bine-cunoscutului Saint-Germain. Dar ce legătură avea cu Agliè?

Belbo se duse la birou, urcând pe furiș ca un hoț, închizându-se în încăperea pe care o

ocupa. Încercase să nimerească la țintă.

Avea de ce să-și piardă capul, și Belbo era sigur că și-l pierduse deja. Și nu putea avea încredere în nimeni. Iar în timp ce-și ștergea transpirația, răsfoia aproape mecanic manuscrisele dactilografiate de pe masă, sosite cu o zi înainte, fără să știe măcar ce voia să facă. Și deodată, întorcând o pagină, văzuse scris numele lui Agliè.

Se uitase la titlul manuscrisului. Era un opuscul al unui diabolic oarecare, *Adevărul asupra Contelui de Saint-Germain*. Revenise la pagina respectivă. Acolo se spunea, citând biografia lui Chacornac, că Claude-Louis de Saint-Germain trecuse succesiv drept Monsieur de Surmont, conte Soltikoff, Mister Welldone, Marchiz de Belmar, principe Rackoczi sau Ragozki și așa mai departe, dar titlurile de familie erau conte de Saint-Martin și marchiz de Agliè, de la o proprietate piemonteză a strămoșilor săi.

Minunat, acum Belbo putea fi liniștit. Nu numai că era căutat fără scăpare pentru terorism, nu numai că Planul era adevărat, nu numai că Agliè dispăruse în decurs de două zile, dar, colac peste pupăză, nu era un mitoman, ci adevăratul și nemuritorul conte de Saint-Germain, și nici nu făcuse nimic ca să ascundă acest lucru. Singurul lucru adevărat, în vârtejul acela de falsități care tocmai se dovedeau, era numele său. Sau nu, și numele era tot fals, Agliè nu era Agliè, dar nu conta cine era cu adevărat, pentru că de fapt se comporta, și încă de ani de zile, ca personajul unei istorii pe care noi aveam s-o inventăm abia mai târziu.

În orice caz, Belbo nu avea alternative. Agliè dispărând, nu putea dovedi poliției cine îi dăduse valiza. Și chiar dacă poliția l-ar fi crezut, ar fi reieșit că el o primise de la cineva căutat pentru omucidere, pe care de cel puțin doi ani el îl folosea drept consilier. Grozav alibi.

Dar pentru a putea concepe toată povestea asta — care era deja, prin ea însăși, destul de romanescă — și pentru a determina poliția s-o ia drept bună, trebuia să presupună o alta, care trecea dincolo de ficțiune. Și anume că Planul, cel inventat de noi, corespundea punct cu punct, inclusiv chinuitoarea căutare a hărții din final, unui plan adevărat, în care Agliè, Rakosky, Racikovski, Ragotgky, domnul cu barbă, Tres, toți, până la Templierii din Provins, fuseseră deja cuprinși. Și că acel colonel văzuse just. Dar că văzuse just greșind, pentru că până la urmă Planul era diferit de al lui, iar dacă era adevărat al lui, n-ar fi putut fi adevărat al nostru, sau invers, deci dacă aveam noi dreptate, de ce cu zece ani înainte Rakosky trebuia să-i fure colonelului un memorial fals?

La simpla citire a acelor lucruri pe care Belbo i le încredințase lui Abulafia, alaltăieri dimineață îmi venea să mă dau cu capul de pereți. Ca să mă conving că zidul, cel puțin el, exista cu adevărat. Îmi închipuiam cum trebuie să se fi simțit el, Belbo, în ziua aceea și în zilele următoare. Însă povestea nu se sfârșise aici.

În căutarea cuiva căruia să-i pună întrebări, îi telefonase Lorenzei. Nu era acasă. Era în stare să parieze că n-avea s-o mai revadă. Într-un fel, Lorenza era o creatură inventată de Agliè. Agliè era o creatură inventată de Belbo, iar Belbo nu mai știa de cine fusese el însuși inventat. Luase din nou ziarul în mână. Unicul lucru sigur era că el era bărbatul din

portretul-robot. Ca să-l convingă, chiar în momentul acela, la birou, sună din nou telefonul. Același accent balcanic, aceleași recomandări, întâlnire la Paris.

„Dar cine sunteți?” strigase Belbo.

„Suntem Tres”, răspunsese vocea. „Iar dumneavoastră știți mai multe despre Tres decât noi.”

Atunci se hotărâse. Pusese mâna pe telefon și-l sunase pe De Angelis. La chestură îi făcuseră dificultăți, se părea că respectivul comisar nu mai lucra acolo. Pe urmă cedaseră insistențelor lui și-i făcuseră legătura cu unul dintre birouri.

„Oh, ce bine-mi pare că vă aud, domnule Belbo”, zisese De Angelis pe un ton care lui Belbo i se păruse sarcastic. „M-ați găsit întâmplător. Tocmai îmi fac valizele.”

„Valizele?” Belbo se temuse de vreo aluzie.

„Am fost transferat în Sardinia. Se pare că acolo se lucrează în liniște.”

„Domnule De Angelis, trebuie să vă vorbesc de urgență, în legătură cu povestea aceea...”

„Care poveste?”

„Acea cu colonelul. Și cealaltă... Odată dumneavoastră l-ați întrebat pe Casaubon dacă auzise vorbindu-se de Tres. Am auzit eu vorbindu-se. Am niște lucruri să vă spun, importante.”

„Nu mi le spuneți. Nu mai e treaba mea. Și pe urmă, nu vi se pare că-i cam târziu?”

„Aveți dreptate, am trecut sub tăcere ceva, cu ani în urmă. Dar acum vreau să vorbesc.”

„Nu, domnule Belbo, nu-mi vorbiți. Și mai întâi aflați că cineva ascultă cu siguranță ce vorbim acum la telefon și vreau să se știe că eu nu vreau să aud nimic și nu știu nimic. Am doi copii. Mici. Iar cineva mi-a dat de înțeles că ar putea să li se întâmple ceva. Și ca să-mi arate că nu glumea, ieri-dimineată soția mea a pornit mașina și capota a sărit în aer. O explozie foarte ușoară, ceva mai puternică decât o petardă, dar suficientă ca să mă facă să pricep că, dacă vor ei, pot. M-am dus la chestor și i-am spus că mi-am făcut întotdeauna datoria, mai mult decât trebuia, dar că nu sunt un erou. Aș merge până acolo încât să-mi dau viața, dar nu și pe aceea a soției mele și a copiilor. Am cerut să fiu transferat. Pe urmă m-am dus și le-am spus tuturor că sunt un laș, că fac pe mine de frică. Iar acum v-o spun și dumneavoastră, și celor care ne ascultă. Mi-am distrus cariera, mi-am pierdut stima față de mine însumi, spus răspicat îmi dau seama că sunt un om lipsit de onoare, dar îi salvez pe ai mei. Sardinia e foarte frumoasă, mi s-a spus, nici măcar nu va trebui să strâng cureaua ca să-mi trimit copiii la mare vara. La revedere.”

„Așteptați, lucrul e grav, eu sunt la ananghie...”

„Sunteți la ananghie? Chiar mă bucur. Când v-am cerut ajutorul, nu mi l-ați dat. Și nici prietenul dumneavoastră, Casaubon. Dar acum, fiindcă aveți necazuri, îmi cereți mie ajutor. Și eu am necazuri. Dumneavoastră ați venit prea târziu. Poliția se află în slujba

cetățeanului, cum se spune în filme, la asta vă gândiți? Bine, atunci adresați-vă poliției, succesorului meu.”

Belbo pusese receptorul jos. Toate mergeau de minune: îl împiedicaseră până și să apeleze la singurul polițist care ar fi putut să-l creadă.

Pe urmă se gândise că Garamond, cu toate cunoștințele lui, prefecti, chestori, funcționari suspuși, ar fi putut să-i dea o mână de ajutor. Alergase la el.

Garamond ascultase afabil povestea lui, întrerupându-l cu exclamații politicoase, ca „nu mai spuneți”, „ia te uită ce mi-e dat să aud”, „dar pare de-a dreptul un roman, mai mult, așa zice o născocire”. Apoi își împreunase mâinile, îl privise drept în ochi pe Belbo cu infinită simpatie și-i spusese: „Băiete dragă, permite-mi să-ți zic așa, pentru că ți-aș putea fi tată — o, Doamne, poate nu tată, pentru că sunt încă un om tânăr, mai mult, așa zice, arăt tânăr, dar un frate mai mare, dacă ești de acord. Îți vorbesc din toată inima, și ne cunoaștem de atâția ani. Impresia mea este că dumneata ești din cale-afară de surescitat, la capătul puterilor, cu nervii zdrobiți; mai mult, așa zice, obosit. Să nu crezi că nu te apreciez, știu că dumneata te dăruiești trup și suflet editurii, și într-o zi va trebui să țin cont și în termeni, cum să zic, materiali, pentru că nici asta nu strică. Dar dacă așa fi în locul dumitale, mi-aș lua o vacanță. Zici că te afli într-o situație neplăcută. Sincer, eu n-aș dramatiza, chiar dacă, să-mi permiți, ar fi jenant pentru editura Garamond ca un angajat al ei să fie implicat într-o afacere tulbure. Dumneata spui că cineva îți reclamă prezența la Paris. Nu vreau să intru în amănunte, pur și simplu te cred. Ce-i de făcut? Du-te, nu-i mai bine să clarifici cât mai repede lucrurile? Dumneata spui că te afli — cum să zic — în termeni conflictuali cu un om de lume ca domnul Agliè. Nu vreau să știu ce s-a întâmplat exact între voi doi și nici nu mi-aș pierde timpul să stau să rumeg prea mult cazul acela de omonimie de care îmi vorbești dumneata. Pe câți din lumea asta nu-i cheamă Germani, nu crezi? Dacă Agliè ți-a lăsat vorbă, loial, vino la Paris și se va clarifica totul, ei bine, du-te la Paris, că doar n-o fi sfârșitul lumii. În relațiile cu oamenii e nevoie de franchețe. Du-te la Paris, și dacă ai ceva care-ți stă pe inimă, nu fi reticent. Ce-i în gușă, și-n căpușă. Ce atâta zarvă cu secretele astea! Domnul Agliè, dacă am înțeles bine, suferă pentru că dumneata nu vrei să-i spui unde se află o hartă, o hârtie, un mesaj sau mai știu eu ce, pe care dumneata îl ai și cu care nu faci nimic, în timp ce, probabil, bietului Agliè îi servește din motive de studiu. Ne aflăm în slujba culturii, sau mă înșel? Deci dă-i odată harta asta, atlasul ăsta, planul ăsta topografic, despre care eu nu vreau nici măcar să știu ce este. Dacă el ține atât de mult la asta, o fi existând vreun motiv, bineînțeles, respectabil, un gentilom e întotdeauna un gentilom. Du-te la Paris, o strângere frumoasă de mână și totul s-a terminat. Bine? Și nu te amări mai mult decât trebuie. Dumneata știi că eu sunt mereu aici”. Apoi pusese în funcțiune interfonul: „Doamnă Grazia... Ei, poftim, nu-i acolo, niciodată nu e când ai nevoie de ea. Dumneata ai necazuri, dragă Belbo, dar dacă le-ai ști pe-ale mele... La revedere, dac-o vezi pe coridor pe doamna Grazia, trimite-o la mine. Și odihnește-te, ăsta-i sfatul meu”.

Belbo ieșise. La secretariat doamna Grazia nu era, și văzuse aprinzându-se becuțelul

roșu de la firul direct al lui Garamond, care, evident, telefona cuiva. Nu reușise să reziste (cred că era prima dată în viața lui când comitea o nedelicatețe). Ridicase receptorul și interceptase convorbirea. Garamond tocmai îi spunea cuiva: „Nu vă faceți griji. Cred că l-am convins. Va veni la Paris... Pentru mine e o datorie. Nu degeaba aparținem aceleiași cavalerii spirituale”.

Prin urmare, și Garamond lua parte la secret. La care secret? La acela pe care numai el, Belbo, putea acum să-l dea la iveală. Și care nu exista.

Se făcuse seară. El se dusese la Pilade, schimbase câteva cuvinte cu cine știe cine, întrecuse măsura cu băutul. Iar în dimineața următoare îl căutase pe singurul prieten care-i mai rămăsese. Se dusese la Diotallevi. Se dusese să ceară ajutorul unui om care era pe moarte.

Dar despre ultima lor discuție lăsase în Abulafia o dare de seamă febrilă din care nu reușeam să disting care erau spusele lui Diotallevi și care ale lui Belbo, pentru că în ambele cazuri nu era decât un murmur al cuiva care spune adevărul, știind că nu e momentul să se mai legene în iluzii.

Și așa a pățit Rabbi Istnahel ben Elisha cu discipolii săi, care au studiat cartea Yetzirah și au greșit mișcărilor și au mers îndărăt, până ce s-au înfundat ei înșiși în pământ până la buric, din cauza puterii literelor.

(Pseudo-Saadya, *Comentariu la Sefer Yetzirah*)

Nu-l văzuse niciodată atât de albinos, chiar dacă aproape nu mai avea păr pe corp, nici pe cap, nici sprâncene, nici pleoape. Părea o bilă de biliard.

„Iartă-mă”, îi spusese, „pot să-ți vorbesc de necazurile mele?”

„Vorbește-mi. Eu nu mai am necazuri. Numai necesități. Cu N mare.”

„Știu că s-a descoperit un tratament nou. Lucrurile astea îl dau gata pe unul care are douăzeci de ani, dar la cincizeci merg lent și este timp până se găsește soluția.”

„Vorbește pentru tine. Eu încă nu am cincizeci de ani. Eu am încă un trup tânăr. Am privilegiul să mor mai grabnic decât tine. Dar vezi că vorbesc cu greu. Spune-mi ce ai de spus, în felul ăsta mă odihnesc.”

Făcându-i pe plac, din respect, Belbo îi povestise toată tărășenia lui.

Și atunci Diotallevi, respirând ca *Lucrul Misterios* din filmele științifico-fantastice, vorbise. Și tot ca *Lucrul acela*, avea și el aceleași transparențe, acea absență a limitei între exterior și interior, între piele și carne, între firavul păr blond ce i se mai întrezărea prin pijamaua descheiată și acel amestec de viscere transformate într-un mucilagiu pe care numai razele X, sau o boală în stadiu avansat, reușesc să-l facă vizibil.

„Jacopo, eu stau aici într-un pat, nu pot vedea ce se petrece afară. Din câte știu eu, ceea ce-mi povestești se petrece ori numai înlăuntrul tău, ori se întâmplă afară. Și într-un caz, și într-altul, că ați înnebunit fie voi, fie lumea, e același lucru. În amândouă cazurile, cineva a elaborat, a amestecat și a făcut să se-ncalece cuvintele Cărții mai mult decât se cuvine.”

„Ce vrei să spui?”

„Am păcătuțit împotriva Cuvântului, a aceluia care a creat și menține în ființă lumea. Acum tu ești pedepsit, cum și eu sunt pedepsit pentru asta. Nu există deosebire între tine și mine.”

Venise o infirmieră, îi dăduse ceva să-și umezească buzele, îi spusese lui Belbo că nu

trebuia să-l obosească, dar Diotallevi se revoltase: „Lăsați-mă în pace. Trebuie să-i spun Adevărul. Dumneavoastră cunoașteți Adevărul?”

„Vai de mine, ce puteți să mă întrebați, domnule...”

„Atunci plecați de-aici. Trebuie să-i spun prietenului meu un lucru important. Ascultă aici, Jacopo. Așa cum în trupul omenesc există membre, și articulații, și organe, așa sunt și în Tora, înțelegi? Și așa cum în Tora sunt membre, și articulații, și organe, la fel sunt și în trupul omului, nu-i așa?”

„De acord.”

„Și rabbi Meir, pe când învăța de la rabbi Akiba, amesteca vitriol în cerneală, iar maestrul nu zicea nimic. Dar când rabbi Meir îl întrebase pe rabbi Ismahel dacă făcea bine, acesta îi spusese: fiule, fii prudent în ceea ce faci, fiindcă-i o lucrare dumnezeiască, și dacă omiți numai o literă sau scrii o literă în plus, distrugi lumea întreagă... Noi am încercat să rescriem Tora, dar nu ne-a pasat de literele în plus sau în minus...”

„Noi glumeam...”

„Nu se glumește cu Tora.”

„Dar noi glumeam cu istoria, cu scrierile altora...”

„Există vreo scriere care să întemeieze lumea și care să nu fie Cartea? Dă-mi un strop de apă, nu, nu cu paharul, înmoaie batista aceea. Mulțumesc. Acum ascultă. Să amesteci literele Cărții înseamnă să amesteci lumea. Nu mai ai scăpare. Oricare carte, fie ea și abecedarul. Indivizii ăia de teapa doctorului Wagner al tău nu spun oare că aceia care se joacă cu cuvintele, și fac anagrame, și răstoarnă lexicul au lucruri urâte pe cuget și-și urăsc tatăl?”

„Nu-i chiar așa. Ția-s psihanaliști, spun așa ca să scoată bani, nu sunt totuna cu rabinii tăi.”

„Rabini, toți sunt rabini. Toți vorbesc despre același Lucru. Crezi că rabinii care vorbeau de Tora vorbeau de un sul scris? Vorbeau despre noi, care încercăm să ne refacem trupul prin limbaj. Acum ascultă. Ca să mânuiești literele Cărții îți trebuie multă pietate, iar noi n-am avut. Fiece carte e întrețesută cu numele lui Dumnezeu, iar noi am anagramat toate cărțile din istorie, fără să ne rugăm. Taci din gură, ascultă. Cel ce se ocupă de Tora menține lumea în mișcare și menține trupul său în mișcare în timp ce citește, sau rescrie, pentru că nu există parte a trupului care să nu aibă un echivalent în lume... Udă batista, mulțumesc. Dacă tu alterezi Cartea, alterezi lumea, dacă alterezi lumea, alterezi trupul. Asta n-am înțeles noi. Tora lasă să iasă un cuvânt din lăcașul său, apare la suprafață o clipă și apoi se ascunde imediat. Și se arată pentru o clipă numai celui ce o iubește. E ca o femeie foarte frumoasă care se ascunde în palatul ei într-o cămăruță mică, neștiută. Are un singur iubit, căruia nimeni nu-i cunoaște existența. Și dacă cineva, care nu este el, vrea s-o violeze și să-și pună mâinile lui murdare pe ea, se răzvrătește. Ea își cunoaște iubitul, deschide o fereastră și se arată o clipă. Și imediat se ascunde, iar Cuvântul Torei se dezvăluie numai aceluia care o iubește. Iar noi am încercat să vorbim de cărți fără iubire și în derâdere...”

Belbo îi umezise din nou buzele cu batista. „Și?”

„Și atunci noi am vrut să facem ceea ce nu ne era îngăduit și nu eram pregătiți să facem. Mânduind cuvintele Cărții, am vrut să construim Golemul.”

„Nu înțeleg...”

„Nu mai poți înțelege. Ești prizonierul creaturii tale. Dar povestea ta se desfășoară încă în lumea din afară. Nu știi cum, dar poți ieși din ea. Pentru mine-i altfel, eu experimentez în trupul meu ceea ce noi am făcut în joacă în Planul acela.”

„Nu vorbi prostii, e o chestiune de celule...”

„Păi ce sunt celulele? Luni de zile, ca niște rabini credincioși, am rostit cu buzele noastre mereu altă combinație a literelor Cărții. GCC, CGC, GCG, CGG. Ceea ce buzele noastre spuneau, celulele noastre învățau. Ce anume au făcut celulele mele? Au inventat un alt Plan, iar acum funcționează pe cont propriu. Celulele mele inventează o istorie care nu e aceea a tuturor. Celulele mele au învățat acum că se poate blestema anagramând Cartea și toate cărțile din lume. Și așa au învățat să facă și cu trupul meu. Inversează, transpun, alternează, permută, creează celule nemaivăzute și fără sens sau cu sensuri contrarii celui just. Trebuie să existe un sens just și niște sensuri greșite, altfel murim. Dar ele se joacă, fără credință, orbește. Jacopo, cât timp mai puteam încă citi, în lunile astea am citit multe dicționare. Studiam istoria unor cuvinte ca să înțeleg ce se petrece în corpul meu. Noi, rabinii, așa facem. Te-ai gândit vreodată că termenul retoric «metateză» e asemănător cu termenul oncologic «metastază»? Ce anume e metateza? În loc de «lună» zici «nulă». Și în loc de «soare» poți să zici «roase». Asta-i Temurah. Vocabularul spune că *metathesis* înseamnă «dislocare», «mutare». Iar *metastasis* înseamnă «mutare și dislocare». Ce stupide sunt dicționarele. Rădăcina e aceeași, fie că-i verbul *metatithemi*, fie că-i verbul *methistemi*. Dar *metatithemi* vrea să spună «pun în mijloc, transport, transfer, pun în loc de, abrog o lege, schimb sensul». Iar *metisthemi*? Păi e același lucru, «transport, permut, transpun, schimb opinia comună, îmi ies din minți». Noi, și oricine caută un sens secret dincolo de literă, ne-am ieșit din minți. Și asta au făcut și celulele mele, ascultătoare. De asta mor eu, Jacopo, și tu știi.”

„Spui așa acum fiindcă te simți rău...”

„Spun așa pentru că în sfârșit am înțeles totul despre trupul meu. Îl studiez zi de zi, știu ce î se întâmplă, numai că nu pot interveni, celulele nu mai ascultă. Mor pentru că mi-am convins celulele că regula nu există și că din orice text poți să faci ce vrei. Mi-am cheltuit viața convingându-mă de asta, eu, cu creierul meu. Iar creierul meu trebuie să le fi transmis mesajul lor, celulelor. De ce să pretind ca ele să fie mai prudente decât creierul meu? Mor pentru că imaginația noastră a luat-o razna dincolo de orice limită.”

„Ascultă, ceea ce ți se întâmplă n-are nimic de-a face cu Planul nostru...”

„Nu? Dar de ce ți se-ntâmplă ceea ce ți se-ntâmplă? Lumea se comportă acum ca și celulele mele.”

Și se lăsase pradă epuizării. Intrase doctorul și spusese pe șoptite că un om aflat pe moarte nu trebuie supus la stresul acela.

Belbo ieșise, și aceea fusese ultima oară când îl văzuse pe Diotallevi.

Bine, bine, scria el, eu sunt căutat de poliție din aceleași motive pentru care Diotallevi are cancer. Bietul meu prieten, el moare, dar eu, eu, care nu am cancer, ce mă fac? Eu mă duc la Paris să caut regula neoplaziei.

Nu se dusesse imediat. Rămăsese închis în casă timp de patru zile, își pusesse în ordine toate fișierele, frază cu frază, ca să găsească o explicație. Apoi își așternuse pe hârtie povestirea, ca pe un testament, povestindu-și-o lui însuși, lui Abulafia, mie sau cui ar mai fi putut să citească. Și, în fine, marți plecase.

Cred că Belbo se dusesse la Paris ca să le spună că nu existau secrete, că adevăratul secret era să lași celulele în voia înțelepciunii lor instinctive, decât să cauți secrete sub aparențe, fapt care ar fi redus lumea la un cancer imund. Și că cel mai imund și cel mai stupid dintre toți era el, care nu știa nimic și-și inventase totul — și avea să-l coste scump, dar acum acceptase de mult ideea că era un laș, iar De Angelis îi demonstrase că puțini oameni sunt eroi.

La Paris avusese probabil primul contact și-și dăduse seama că Ei nu-i credeau cuvintele. Erau prea simpli. Acum se așteptau la o dezvăluire, sub amenințarea cu moartea. Belbo nu avea dezvăluiri de făcut și, ultima dintre lașitățile lui, se temea să nu moară. Și atunci încercase să-și piardă urma și mă chemase. Dar ei îl prinseseră.

C'est une leçon par la suite. Quand votre ennemi se reproduira, car il n'est pas à son dernier masque, congédiez-le brusquement, et surtout n'allez pas le chercher dans les grottes.

(Jacques Cazotte, *Le diable amoureux*, 1772, pagină suprimată în edițiile următoare)

Acum, mă întrebam eu în apartamentul lui Belbo, terminând de citit confesiunile lui, ce trebuie să fac? La Garamond n-are sens să mă duc, De Angelis a plecat, Diotallevi a spus tot ce avea de spus. Lia e departe, într-un loc fără telefon. E șase dimineața, sâmbătă, 23 iunie, și dacă ceva trebuie să se întâmple, se va întâmpla în noaptea asta, la Conservatoire.

Trebuia să iau o hotărâre rapidă. De ce, mă întrebam alaltăseară în periscop, nu ai ales să te prefaci că n-ai habar de nimic? Aveai dinaintea ta textele unui nebun, care povestea despre discuțiile lui cu alți nebuni și despre ultima discuție cu un muribund hipersurescit, sau hiperdeprimat. Nu erai nici măcar sigur că Belbo îți telefonase de la Paris, poate vorbea de la câțiva kilometri depărtare de Milano, poate de la cabina din colț. De ce trebuia să te vâri într-o istorie, poate imaginară, care nu te privește?

Însă asta mă întrebam în periscop, în timp ce picioarele mi se îngreunau, și lumina scădea, și încercam teama nefirească și, totuși, foarte firească pe care orice ființă omenească o încearcă probabil noaptea când e singură într-un muzeu gol. În dimineața aceea însă nu-mi era teamă. Simțeam numai curiozitate. Și, poate, sentimentul datoriei, sau al prieteniei.

Și-mi spusese că trebuie să mă duc și eu la Paris. Nu știam bine ce trebuia să fac, dar nu puteam să-l las pe Belbo singur. Poate că el aștepta un singur lucru de la mine; unul singur, ca eu să pătrund noaptea în peștera indienilor thug și, în timp ce Suyodhana se pregătea să-i înfigă cuțitul ritual în inimă, eu să țâșnesc sub bolțile templului cu cipaii mei cu puștile încărcate cu bucațele de fier și să-l scot de-acolo teafăr.

Din fericire, aveam ceva bani la mine. La Paris luasem un taxi și cerusem să fiu dus în rue de la Manticore. Taximetrul blestemase o grămadă, pentru că n-o găseai nici măcar în ghidurile acelea pe care le au ei, și de fapt era un căpețel de stradă nu mai larg decât coridorul unui tren, prin părțile vechii Bievre, în spatele lui Saint Julien le Pauvre. Taxiul nici măcar nu putea intra acolo, așa că mă lăsase la colț.

Intrasem ezitând pe străduța aceea, spre care nu se deschidea nici o ușă, dar la un moment dat ea se lărgea puțin, și acolo era librăria. Nu știu de ce avea numărul 3 pe clădire, dat fiind că nu exista nici un număr 1, nici 2, nici altceva. Era o prăvălioară cu un singur bec, și jumătate din ușă ținea loc de vitrină. Pe laturi, câteva zeci de cărți, suficiente ca să-ți faci o idee. Iar jos, un șir de pendule radioestezice, de săculețe prăfuite cu bețișoare de tămâie, mici amulete orientale sau sud-americane. Multe pachete de cărți de tarot, în stiluri și ambalaje diferite.

Interiorul nu era mai confortabil, o îngrămădire de cărți pe pereți și pe jos, cu o măsuță în fund, și un librar care părea pus acolo ca să-i îngăduie unui scriitor să scrie că era mai bătrân decât cărțile lui. Consulta un registru mare, scris de mână, nedând nici o atenție clienților. De altfel, în acel moment nu erau decât doi vizitatori care ridicau nori de pulbere trăgând de niște volume vechi, aproape toate lipsite de coperte, din niște rafturi burdușite, și se apucau să le citească, fără să aibă aerul că vor să le cumpere.

Unicul spațiu neacoperit de rafturi era ocupat de un afiș. Culori țipătoare, o serie de portrete în medalioane cu margine dublă, ca în afișele magicianului Houdini. „Le Petit Cirque de l’Incroyable. Madame Olcott et ses liens avec l’Invisible.” O față măslinie și masculină, două șuvițe de păr negru strânse în coc pe creștet, mi se părea că am mai văzut fața aceea. „Les Derviches Hurlleurs et leur danse sacree. Les Freaks Mignons, ou les Petits-fils de Fortunio Liceti.” O adunătură de monștri mititei cu o înfățișare imundă și patetică. „Alex et Denys, les Geants d’Avalon. Theo, Leo et Geo Fox, Les Enlumineurs de l’Ectoplasme...”

Librăria Sloane oferea într-adevăr de toate, de la leagăn până la mormânt, până și distracția sănătoasă de seară, bună de dus copiii la ea înainte de a-i pisa în mojar. Auzisem un telefon sunând și-l văzusem pe librar mutând un vraf de hârtii până să găsească receptorul... „Oui monsieur”, spunea el, „c’est bien ca”. Ascultase câteva minute în liniște, mai întâi dând din cap aprobator, apoi luând un aer perplex, dar — aș fi zis — numai pentru curiozitatea celor de față, ca și cum toți ar fi putut asculta ce auzea el și nu voia să-și asume răspunderea. Pe urmă își luase figura aceea scandalizată de negustor parizian când îi ceri ceva ce nu are în magazin, sau de portar de hotel când trebuie să-ți spună că nu sunt camere libere. „Ah non, monsieur. Ah, ca... Non, non, monsieur, c’est pas notre boulot. Ici, vous savez, on vend des livres, on peut, bien vous conseiller sur des catalogues, mais ca... Il s’agit de problemes tres personnels, et nous... Oh, alors, il y a — sais pas, moi — des cures, des... oui, si vous voulez, des exorcistes. D’accord, je le sais, on connaît des confreres qui se pretent... Mais pas nous. Non, vraiment la description ne me suffit pas, et quand meme... Desole, monsieur. Comment? Oui... si vous voulez. C’est un endroit bien connu, mais ne demandez pas mon avis. C’est bien ca, vous savez, dans ce cas, la confiance c’est tout. A votre service, monsieur.”

Ceilalți doi clienți ieșiseră, mă simțeam cam jenat. Mă hotărâsem, îi atrăsesem atenția bătrânului tușind ușor și îi spuseseam că venisem să caut o cunoștință, un prieten care de obicei trecea pe-acolo, domnul Agliè. Mă privise de parcă aș fi fost omul care-i telefonase. Poate că, adăugasem eu, nu-l cunoștea ca Agliè, ci ca Rakosky, sau Soltikoff, sau... Mă mai privise o dată, strângând din ochi, fără nici o expresie, și făcuse observația

că aveam prieteni ciudați, cu multe nume. Îi spusese că nu conta, întrebasesem așa, într-o doară. „Așteptați, îmi spusese, asociatul meu tocmai trebuie să vină și poate cunoaște el persoana pe care-o căutați. Mai bine luați loc, acolo în fund e un scaun. Dau un telefon și verific.” Ridicase receptorul, formase un număr și începuse să vorbească cu voce scăzută.

Casaubon, mi-am zis, ești mai stupid decât Belbo. Acum ce aștepti? Ca ei să sosească și să spună vai, ce coincidență grozavă, e și prietenul lui Jacopo Belbo aici, vino, vino și dumneata...

M-am ridicat imediat, am salutat și am ieșit. Am străbătut într-un minut rue de la Manticore, am cotit pe alte străduțe, m-am trezit pe cheiul Senei. Imbecilule, îmi spuneam, ce anume pretindeai? Să ajungi acolo, să-l găsești pe Agliè, să-l apuci de haină, el s-ar fi scuzat, totul a fost doar un echivoc, iată-l pe prietenul dumitale, nu i-am clintit un fir de păr. Iar acum ei știu că ești și tu aici.

Era trecut de amiază, în seara aceea trebuia să se petreacă ceva la Conservatoire. Ce trebuia să fac? O luasem pe rue Saint Jacques și din când în când mă uitam înapoi. La un moment dat mi s-a părut că un arab mă urmărea. Dar de ce credeam că e arab? Caracteristica arabilor este că nu seamănă a arabi, cel puțin la Paris, la Stockholm ar fi altceva.

Trecusem prin fața unui hotel, intrasem și cerusem o cameră. În timp ce urcam cu cheia în mână, pe o scară de lemn care dădea spre un prim etaj cu balustradă de unde se vedea recepția, îl văzusem intrând pe presupusul arab. Pe urmă mai observasem pe coridor și alte persoane care puteau fi arabi. Era firesc, în zona aceea erau numai mici hoteluri pentru arabi. Ce pretenții puteam avea?

Intrasem în cameră. Era decentă, exista până și un telefon, păcat că nu știam cui să telefonez.

Iar acolo ațipisem, neliniștit, până pe la trei. Pe urmă mă spălasem pe față și mă îndreptasem către Conservatoire. Acum nu-mi mai rămânea altceva de făcut decât să intru în muzeu, să rămân până după închidere și să aștept miezul nopții.

Așa și făcusem. Iar cu câteva ore înainte de miezul nopții mă găseam în periscop și așteptam ceva.

Netzah este pentru unii interpreți sefirotul Rezistenței, al Suportării, al Răbdării constante. Ne aștepta într-adevăr o Probă. Însă, după alți interpreți, e Victoria. Victoria cui? Poate că, pentru moment, eram singurul victorios în acea întâmplare cu învinși, cu diabolici trași pe sfoară de Belbo, cu Belbo tras pe sfoară de diabolici, cu Diotallevi tras pe sfoară de celulele lui. Stăteam la pândă în periscop, eu știam de ceilalți, iar ceilalți nu știau de mine. Prima parte a proiectului meu se desfășurase după planurile mele.

Iar cea de-a doua? Avea să se desfășoare după planurile mele sau după Plan, care acum nu-mi mai aparținea?

Pentru Ceremoniile și Riturile noastre, avem două Galerii lungi și frumoase în Templul Rozacruceenilor. Într-una din ele punem modelele și exemplele tuturor invențiilor mai rare și ieșite din comun, în cealaltă Statuile principalilor Inventatori.

(John Heydon, *The English Physitians Guide: Or A Holy Guide*, London, Ferris, 1662, The Preface)

Stăteam în periscop de prea mult timp. Putea fi ora zece, zece și jumătate. Dacă avea să se întâmple ceva, s-ar fi întâmplat în naos, în fața Pendulului. Și deci trebuia să mă grăbesc să cobor, ca să găsesc o ascunzătoare și un punct de observație. Dacă aș fi ajuns prea târziu, după ce vor fi intrat (pe unde?), Ei m-ar fi descoperit.

Să cobor. Să mă mișc... Nu doream nimic altceva de câteva ore bune, dar acum, că puteam s-o fac, acum, că era cu cale s-o fac, mă simțeam ca paralizat. Ar fi trebuit să străbat sălile noaptea, folosind lanterna de buzunar cu moderație. Puțină lumină nocturnă se filtra prin ferestrele înalte; dacă-mi închipuisem un muzeu devenit spectral în lumina lunii, mă înșelasem. Vitrinele primeau de la ferestre reflexe incerte. Dacă nu m-aș fi mișcat cu băgare de seamă, aș fi putut să răstorn pe jos vreun obiect, izbindu-l, cu zgomot de cristaluri sau de fierărie. Aprindeam lanterna din când în când. Mă simțeam ca la Crazy Horse, localul de strip-tease; ici-colo o lumină neașteptată îmi arăta câte-o nuditate, dar nu de carne, ci de șuruburi, de articulații, de buloane.

Și dacă, deodată, aș fi luminat o prezență vie, silueta cuiva, vreun invitat al Stăpânilor, care tocmai repeta specular același itinerar ca și mine? Cine ar fi strigat primul? Ciuleam urechea. La ce bun? Eu nu făceam zgomot, mergeam pe vârfuri. Deci și el la fel.

În după-amiaza aceea studiasem atent înșiruirea sălilor, eram convins că și pe întuneric aveam să găsesc scara centrală. În schimb, iată că rătăceam aproape pe bâjbâite și-mi pierdusem orientarea.

Poate că prin unele săli treceam acum a doua oară, poate că n-aveam să mai ies niciodată de acolo, poate că rătăcirea aceea printre mașini fără sens, tocmai ea, era ritul.

În realitate nu voiam să cobor, în realitate voiam să întârzii la întâlnire.

Ieșisem din periscop după un lung, nemilos examen de conștiință, pe parcursul multor ore revăzusem eroarea noastră din ultimii ani și încercasem să-mi dau seama de cauza

pentru care, fără nici un motiv rezonabil, eu eram acum acolo în căutarea lui Belbo, nimerit în locul acela din motive și mai puțin rezonabile. Dar imediat ce pusesem piciorul afară, totul se schimbă. Pe când înaintam, gândeam cu capul altcuiva. Devenisem Belbo. Și, ca și Belbo, ajuns acum la finele lungii lui călătorii spre iluminare, știam că orice obiect pământesc, chiar și cel mai neînsemnat, trebuie citit ca hieroglifă a altui lucru și că nu există nimic altceva tot atât de real ca și Planul. Oh, eram ager, mi-era de-ajuns un fulger, o privire într-o scăpărare de lumină, ca să înțeleg. Nu mă lăsam înșelat.

...Motorul lui Froment: o structură verticală cu bază romboidală, care închidea, ca un mulaj anatomic de ceară ce-și lasă la vedere coastele artificiale, o serie de bobine și ce-or mai fi fost, baterii, distribuitoare, cum dracu' le mai ziceau manualele de școală, acționate de o curea de transmisie care se cupla cu un pinion prin intermediul unei roți dințate... Oare la ce putea servi? Răspuns: la măsurarea curenților telurici, evident.

Acumulatori. Ce anume acumulau? Nu-ți rămânea decât să ți-i închipui pe cei Treizeci și Șase de Invizibili ca pe tot atâția secretari (păzitori ai secretului) încăpățânați care ar bate noaptea în țambalul lor de scribi ca să scoată din el un sunet, o scânteie, o chemare, prinși într-un dialog între țârm și țârm, între abis și suprafață, de la Machu Picchu la Avalon, zip, zip, zip, alo, alo, alo, Pamersiel, Pamersiel, am captat freamătul, curentul Mu 36, acela pe care brahmanii îl adorau ca respirație slabă a lui Dumnezeu, acum introduc fișa, circuit micro-macrocosmic în acțiune, freamătă sub crusta globului toate rădăcinile de mandragoră, auzi cântecul Simpatiei Universale, trec pe recepție, punct.

Doamne Dumnezeule, armatele se însângerau pe câmpiile Europei, papii lansau anateme, împărații se întâlneau, hemofili și incestuoși, în pavilionul de vânătoare din Grădinile Palatine, ca să furnizeze o acoperire, o fațadă somptuoasă lucrării ăstora, care în Casa lui Solomon ascultau apelurile anemice dinspre Umbilicus Mundi.

Ei erau aici ca să acționeze aceste electrocapilare pseudo-termice hexatetragramatice — așa ar fi zis Garamond, nu? — și din când în când, poți să știi, câte unul o fi inventat un vaccin, sau un bec, ca să justifice minunata aventură a metalelor, dar misiunea le era cu totul alta. Iată-i pe toți aici, adunați la miezul nopții ca să facă să se-nvârtă această mașină statică a lui Ducretet, o roată transparentă ce pare o bandulieră, iar în spate — două biluțe vibratile susținute de două baghete cu arc, poate că pe-atunci făceau atingere, ieșeau niște scânteii, poate că Frankenstein spera că astfel ar fi putut da viață golemului său, dar nici pomeneală, semnalul ce trebuia așteptat era altul: fă conjecturi, lucrează, sapă, sapă, cârtiță bătrână...

...O mașină de cusut (ce altceva putea fi, din acelea cărora li se făcea reclamă prin ilustrații, împreună cu pilula pentru creșterea sânilor și cu acvila aceea mare care zboară printre munți ținând în gheare aperitivul amăru, băutura regenerantă, Robur le Conquerant, R-C), dar dacă o acționezi, face să se-nvârtă o roată, roata un inel, inelul... ce face, cine ascultă inelul? Cartonașul glăsuia: „Curenții induși de câmpul terestru”. Fără pic de pudoare, îl pot citi până și copiii în timpul vizitelor lor de după-amiază, căci omenirea credea că merge într-o altă direcție, se putea încerca orice, chiar experimentul suprem, zicând că servea pentru mecanică. Stăpânii Lumii ne-au înșelat secole de-a rândul. Eram

învăluți, îmbrobodiți, seduși de Complot și scriam poeme de laudă locomotivei.

Mergeam, dus și întors. Aș fi putut să mă închipui mai mic, microscopic, și iată că aș fi fost călătorul uluit de pe străzile unui oraș mecanic, crenelat de zgârie-norii metalici. Cilindri, baterii, butelii de Leyda una peste alta, o roată cu călușei, înaltă de douăzeci de centimetri, un *tournequet électrique a attraction et repulsion*. Talisman pentru a stimula curenții de simpatie. *Colonnade étincelante formée de neuf tubes, électroaimant*, o ghilotină, în centru — și părea o presă de tiparniță — atârnau niște cârlige susținute pe lanțuri ca de grajd. O presă în care se poate vârî o mână, un cap de strivit. Clopot de sticlă acționat de o pompă pneumatică cu doi cilindri, un soi de alambic și apoi, dedesubt, e o cupă, iar la dreapta e o sferă de aramă. Saint-Germain își pritocea aici vopselele pentru landgraful de Hesse.

Un rastel de pipe cu nenumărate clepsidre mici, cu gâtul alungit ca la femeile lui Modigliani, având înăuntru o materie greu de precizat, puse pe două șiruri de câte zece fiecare, iar la fiecare umflătura de deasupra avea o înălțime diferită, ca niște mici montgolfiere care ar aștepta să-și ia zborul, ținute locului de o greutate în formă de bilă. Aparat pentru producerea Rebisului, în văzul tuturor.

Secția sticlăriei. Revenisem pe propriile-mi urme. Sticlute verzi, un amfitrion sadic îmi oferea chintesențe de otrăvuri. Mașini de fier pentru sticle, se deschideau și se închideau cu două manete, dar dacă cineva, în loc de sticlă, își vâră acolo încheietura mâinii? Țac, probabil că așa se întâmpla cu cleștii aceia, cu ditamai foarfecile, cu bisturiile acelea cu ciocul curbat care puteau fi introduse în sfîinctere, în urechi, în uter, ca să extragă fătul încă proaspăt, bun de pisat cu miere și cu piper pentru a potoli setea Astartei... Sala pe care o străbăteam acum avea vitrine mari, întrezăream butoane pentru pus în mișcare vârfuli elicoidale care ar fi înaintat inexorabil către ochiul victimei, Puțul și Pendulul, ajunseserăm aproape de caricatură, la mașinile inutile ale lui Goldberg, la presele de tortură unde Picior-de-lemn îl lega pe Mickey Mouse, *l'engrenage extérieur a trois pignons*, triumf al mecanicii renascentiste, Branca, Ramelli, Zonca, cunoșteam angrenajele astea, le pusesem în pagină pentru miraculoasa aventură a metalelor, dar aici fuseseră puse târziu, în secolul trecut, erau acum gata să-i primească în ele pe recalitrânții de după cucerirea lumii, Templierii învățaseră de la Asasini cum să-l facă să tacă pe Noffo Dei, în ziua în care l-ar fi capturat, Svastica lui von Sebottendorff avea să răsucescă în direcția mișcării soarelui membrele chinuite ale dușmanilor Stăpânilor Lumii, totul pus la punct, așteptau doar un semn, totul sub ochii tuturor, Planul era public, dar nimeni nu l-ar fi putut ghici, fălci scrâșnitoare aveau să cânte imnul lor de cucerire, mare orgie de guri reduse la dinți ce se angrenau unii în alții, într-o contradicție făcută din tic-tacuri, ca și cum toți dinții ar fi căzut pe jos în același moment.

Și, în fine, ajunsesem în fața acestui *emetteur a étincelles soufflées*, conceput pentru Tour Eiffel, pentru emiterea de semnale orare între Franța, Tunisia și Rusia (Templierii din Provins, Paulicieni și Asasini din Fez — Fez nu e în Tunisia, iar Asasini erau în Persia, și ce dacă, nu mai poți subtiliza când trăiești în spiralele Timpului Subtil), eu mai văzusem mașina aceea imensă, mai înaltă decât mine, cu pereții găuriți de un șir de tambuchiuri, de guri de aer, cine voia să mă convingă că era un aparat de radio ? Păi sigur, îl cunoșteam,

trecusem pe lângă el în după-amiaza aceea. Centrul Beaubourg!

Sub ochii noștri. Și, într-adevăr, la ce anume ar fi putut servi ditamai lădoiul în centrul Lutetiei (Lutetia, bocaportul mării de nămol subteran), acolo unde odinioară era Pântecul Parisului, cu trompele alea captatoare de curenți aerieni, cu sminteala aia de țevi, de conducte, cu urechea aia a lui Dionisie căscată asupra golului exterior ca să emită sunete, mesaje, semnale până în centrul globului și să le restituie vomând informații din infern? Mai întâi Conservatoire, ca laborator, apoi Turnul, ca sondă, în fine, Beaubourg, ca aparat de emisie-recepție global. Nu cumva puseseră pe picioare ventuza aia uriașă ca să distreze patru studenți pletoși și nespălați, care se duceau să asculte ultimul disc la un aparat japonez cu căști? Sub ochii noștri. Beaubourg-ul ca poartă spre regatul subteran Agarttha, monumentul acelor Equites Synarchici Resurgentes. Și ceilalți, două, trei, patru miliarde de Ceilalți, nu știau sau se străduiau să nu știe asta. Stupizi și Hylici. Iar Pneumaticii, ținând-o drept către scopul lor, timp de șase secole.

Pe neașteptate, găsisem scara principală. Coborâsem, din ce în ce mai precaut. Miezul nopții se apropia. Trebuia să mă ascund în observatorul meu înainte ca Ei să sosească.

Cred că era ora unsprezece, poate mai puțin. Traversasem sala lui Lavoisier fără să aprind lanterna, având vii în minte halucinațiile din timpul după-amiezii, străbătusem coridorul cu machete feroviare.

În naos se afla deja cineva. Vedeam niște lumini mișcătoare și slabe. Auzeam zgomote de pași, obiecte mutate din loc sau târâte.

Am stins lanterna. Mai aveam oare timp să ajung la gheretă? Mă furișam pe lângă vitrinele cu trenuri și am ajuns aproape de statuia lui Gramme, în transept. Pe un postament de lemn de formă cubică (piatra cubică din Yesod!), el se ridica parcă privind intrarea în cor. Îmi aminteam că Statuia Libertății a mea era, mai mult sau mai puțin, situată în spatele lui.

Fața anterioară a postamentului era rabatată înainte, formând un fel de pasarelă care înlesnea ieșirea printr-un culoar. Iar de acolo ieși într-adevăr un individ cu un felinar — poate unul cu gaz, cu sticla colorată, care îi lumina fața cu niște vâpăi roșietice. M-am lipit într-un colț și nu m-a văzut. Cineva îl ajunse din urmă venind dinspre cor. „Vite”, îi zise acesta, „repede, peste o oră sosesc”.

Aceea era deci avangarda, care pregătea ceva în vederea ritului. Dacă nu erau mulți, mai puteam să-i ocolesc și să ajung la statuia Libertății înainte ca Ei să sosească, cine știe de unde, și câți, pe același drum. Am stat ghemuit mult timp, urmărind licăririle felinarelor în biserică, alternarea periodică a luminilor, momentele de intensitate mai mare sau mai mică. Calculam cu cât se depărtau de statuia Libertății și cât putea ea să rămână în umbră. La un moment dat am riscat, am lunecat prin partea stângă a lui Gramme, strivindu-mă cu greutate de perete și contractându-mi mușchii abdominali. Noroc că eram slab ca un cui. Lia... M-am aruncat, strecurându-mă iute în gheretă.

Ca să mă fac cât mai puțin vizibil, m-am lăsat să cad la pământ, obligat să mă chircesc

în poziție aproape fetală. Bătăile inimii și clănțănitul dinților mi s-au întetit.

Trebuia să mă destind. Am respirat ritmic pe nas, mărind progresiv intensitatea inspirațiilor. Cred că în felul ăsta, sub tortură, te poți hotărî să-ți pierzi simțurile ca să te sustragi durerii. Într-adevăr, am simțit cum mă cufundam lent în îmbrățișarea Lumii Subterane.

Cauza noastră e un secret înlăuntrul unui secret, secretul a ceva ce rămâne învăluit, un secret pe care numai un alt secret îl poate explica, e un secret despre un secret care-și află mulțumirea într-un secret.

(Ja'far-al-Sâdiq, al șaselea Imam)

Mi-am recăpătat lent cunoștința. Auzeam sunete, eram deranjat de o lumină mai puternică acum. Îmi simțeam picioarele amorțite. Am încercat să mă ridic încet, fără să fac zgomot, și mi se părea că stau pe o suprafață plină cu arici-de-mare. Mica Sirenă. Am făcut câteva mișcări silențioase, ridicându-mă pe vârfuri, și durerea s-a atenuat. Numai atunci, scoțând capul, privind la dreapta și la stânga cu precauție și dându-mi seama că ghereta rămăsese destul de umbrită, am reușit să mă simt stăpân pe situație.

Naosul era luminat peste tot. Erau felinarele, dar acum erau zeci și zeci, purtate de cei veniți la adunare, care tocmai soseau prin spatele meu. Ieșind, bineînțeles, din culoar, treceau în șir pe la stânga mea, intrau în cor și se aranjau în naos. Dumnezeu, mi-am zis, Noaptea de pe Muntele Pleșuv, versiunea Walt Disney.

Nu vociferau, ci murmurau, dar toți laolaltă produceau un zumzet accentuat, ca figuranții de la operă care rostesc: *rabarbaro rabarbaro*.

La stânga mea, felinarele erau puse pe jos în semicerc, completând cu o circumferință turtită curba de răsărit a corului și atingând cu extremitatea acelu pseudo-semicerc, spre sud, statuia lui Pascal. Acolo fusese pus un vas cu jărat, peste care cineva arunca ierburi, esențe. Fumul ajungea până în ghereta mea, uscându-mi gâtul și provocându-mi o stare de surescitare febrilă.

Printre pâlpâirile felinarelor, mi-am dat seama că în centrul corului se agita ceva, o umbră subțire și foarte mobilă.

Pendulul! Pendulul nu mai oscila la locul lui obișnuit, la jumătatea transeptului. Fusese atârnat mai sus, la cheia de boltă, în centrul corului. Sfera era mai mare, firul mai solid, după toate aparențele o frânghie de cânepă sau un cablu de metal răsucit.

Pendulul era acum uriaș, așa cum apărea probabil la Pantheon. Ca o lună văzută prin telescop.

Voiseră să-l așeze din nou în poziția în care Templierii îl experimentaseră probabil

prima oară, cu o jumătate de mileniu înaintea lui Foucault. Ca să-i permită să oscileze liber, eliminaseră unele infrastructuri, creând în amfiteatrul corului acea grosolană antistrofă simetrică, marcată de felinare.

M-am întrebat cum putea Pendulul să-și mențină constanța oscilațiilor acum, când sub dușumeaua corului nu mai putea exista regulatorul magnetic. Apoi am înțeles. Pe marginea corului, lângă motoarele Diesel, stătea un individ care — gata să-și schimbe locul ca o pisică pentru a urma variațiile planului de oscilație — imprima sferei, ori de câte ori aceasta venea către el, un impuls ușor, cu un gest precis al mâinii, o atingere ușoară cu degetele.

Era în frac, ca Mandrake. După aceea, văzând și alți însoțitori de-ai lui, aveam să pricep că era un scamator, un iluzionist de la Petit Cirque al lui Madame Olcott, un profesionist capabil să-și dozeze presiunea din vârful degetelor, cu mână sigură, obișnuit să lucreze cu abateri infinitezimale. Poate că era în stare să perceapă, prin talpa subțire a pantofilor lui lucioși, vibrațiile curenților și să-și miște mâinile după logica sferei, iar după aceea — a pământului căruia sfera îi corespundea.

Însoțitorii lui. Acum îi vedeam și pe ei. Se mișcau printre automobilele din naos, lunecau pe lângă *draisiniennes* și motocicluri, mai că se dădeau de-a dura prin umbră, unii purtând un jilț și o masă acoperită cu pânză roșie în spațiul larg de trecere din fund, alții punând ici-colo alte felinare. Mici, nocturni, pițigăiați, ca niște copii rahitici, iar unuia care trecea aproape de mine i-am zărit trăsăturile mongoloide și capul chel. Erau acei Freaks Mignons ai lui Madame Olcott, micii monștri respingători pe care-i văzusem pe afișul de la Sloane.

Cercul era prezent în păr, cu staff, poliție, coregrafi ai ritului. I-am văzut pe Alex et Denys, pe așa-ziii Geants d'Avalon, blindați în niște armuri de piele cu cataramă, cu adevărat uriași, cu părul blond, stând sprijiniți de masiva locomotivă stradală, Obeissante, cu brațele încrucișate în așteptare.

N-am avut timp să-mi pun alte întrebări. Cineva intrase solemn, impunând tăcere cu mâna întinsă. L-am recunoscut imediat pe Bramanti numai pentru că purta aceeași tunică purpurie, mantia albă și mitra pe care le văzusem la el în seara aceea în Piemont. Bramanti se apropie de vasul cu jărat, aruncă în el ceva, și se ridică o flacăra, apoi un fum gros și alb, iar parfumul se împrăștie treptat în sală. E ca la Rio, mă gândeam, ca la serbarea aceea alchimistă. Și n-am *agogo*-ul la mine. Mi-am pus batista la nas și la gură, ca pe un filtru. Dar deja mi se părea că sunt doi Bramanti, iar Pendulul îmi oscila pe dinainte în direcții multiple, ca o roată cu călușei.

Bramanti începu să psalmodieze: „Alef bet gimel dalet he waw zain het tet jod kaf lamed mem nun samek ajin pe sade qof resh shin tau!”

Mulțimea răspunse, rugându-se: „Parmesiel, Padiel, Camuel, Aseliel, Barmiel, Gediel, Asyriel, Maseriel, Dorchtiel, Usiel, Cabariel, Raysiel, Symiel, Armadiel...”

Bramanti făcu un semn și cineva ieși din mulțime, așezându-se în genunchi la picioarele lui. Numai o clipă i-am văzut fața. Era Riccardo, omul cu cicatricea, pictorul.

Bramanti punea întrebări și el răspundea, recitând pe dinafară formulele ritualului.

„Cine ești tu?”

„Sunt un adept, neadmis încă la misterele cele mai înalte ale lui Tres. M-am pregătit în tăcere, prin meditația analogică a misterului lui Bafomet, în conștiința că Marea Operă se învâрте în jurul a șase sigilii intacte și că numai la sfârșit vom cunoaște secretul celui de-al șaptelea.”

„Cum ai fost primit?”

„Trecând prin perpendiculara Pendulului.”

„Cine te-a primit?”

„Un Legat Mistic.”

„L-ai putea recunoaște?”

„Nu, pentru că era mascat. Eu îl cunosc numai pe Cavalerul de grad superior gradului meu, și acesta pe Naometrul de grad superior lui, și fiecare cunoaște numai unul. Așa și voiesc.”

„Quid facit Sator Arepo?”

„Tenet Opera Rotas.”

„Quid facit Satan Adama?”

„Tabat Amata Natas. Mandabas Data Amata, Nata Sata.”

„Ai adus femeia?”

„Da, e aici. Am încredințat-o cui mi s-a ordonat. Ea este gata.”

„Mergi și așteaptă.”

Dialogul avusese loc într-o franceză aproximativă, de ambele părți. Apoi Bramanti spusese: „Fraților, ne-am adunat aici în numele Ordinului Unic, al Ordinului Necunoscut, din care până ieri nu știați că faceți parte, dar făceați parte dintotdeauna! Să jurăm. Anatema să cadă asupra profanatorilor secretului. Anatema să cadă asupra sicofanților Oculului, anatema să cadă asupra celor care au făcut spectacol din Rituri și din Mistere!”

„Anatema să cadă!”

„Anatema pe Invizibilul Colegiu, pe fiii bastarzi ai lui Hiram și ai văduvei, pe maestrii operativi și speculativi ai minciunii de răsărit sau de apus, Antică, Acceptată sau Rectificată, pe Mițraim și Memfis, pe Philateți și pe cele Nouă Surori, pe Stricta Observanță și pe Ordo Templi Orientis, pe Iluminații din Bavaria și din Avignon, pe Cavalerii Kadosh, pe Aleșii Cohen, pe Perfecta Amiciție, pe Cavalerii Pajurei Negre și ai Cetății Sfinte, pe Rozicrucienii din Anglia, pe Cabaliștii lui Roza+Cruce de Aur, pe Golden Dawn, pe Roza-Crucea Catolică a Templului și a Graalului, pe Stella Matutina, pe Astrum Argentinum și pe Thelema, pe Vrîl și pe Thule, pe orice antic și mistic uzurpator

al numelui Marii Fraternități Albe, pe Veghetorii Templului, pe orice Colegiu și Priorat din Sion sau din Galii!”

„Anatema să cadă!”

„Oricine care, din naivitate, ordin, prozelitism, calcul sau rea-credință, a fost inițiat în lojă, colegiu, priorat, capitol, ordin ce în mod nepermis se reclamă de la supunerea față de Superiorii Necunoscuți și față de Stăpânii Lumii, să facă act de abjurare în noaptea asta și să implore exclusivă reintegrare în spiritul și în trupul unice și adevăratei norme, anume Tres, Templi Resurgentes Equites Synarchici, triunicul și trinosoficul ordin mistic și ultrasecret al Cavalerilor Sinarhici ai Renașterii Templiere!”

„Sub umbra alarum tuarum !”

„Acum să între demnitarii celor treizeci și șase de grade ultime și ultrasecrete.”

Și în timp ce Bramanti îi chema pe aleși unul câte unul, aceștia intrau în veșminte liturgice, toți purtând pe piept însemnul Lânii de Aur.

„Cavaler al lui Bafomet, Cavaler al Celor Șase Sigilii Intacte, Cavaler al Celui de-al Șaptelea Sigiliu, Cavaler al Tetragramatonului, Cavaler Justițiar de Florian și Dei, Cavaler al Athanorului... Venerabil Naometru de Turris Babel, Venerabil Naometru al Marii Piramide, Venerabil Naometru al Catedralelor, Venerabil Naometru al Templului lui Solomon, Venerabil Naometru de Hortus Palatinus, Venerabil Naometru al Templului din Heliopolis...”

Bramanti rostea rangurile și cei numiți intrau în grupuri, astfel încât nu reușeam să atribui fiecăruia titlul său, dar cu siguranță că printre primii doisprezece i-am văzut pe De Gubernatis, pe bătrânul de la librăria Sloane, pe profesorul Camestres și pe alții pe care-i întâlnisem în seara aceea în Piemont. Și, cred că în calitate de Cavaler al Tetragramatonului, l-am văzut pe domnul Garamond, sobru și hieratic, pătruns de noul său rol, atingându-și cu mâinile tremurătoare Lâna de Aur pe care o avea pe piept. Iar în timpul acesta, Bramanti continua: „Mistic Legat de Karnak, Mistic Legat de Bavaria, Mistic Legat al Barbelognosticilor, Mistic Legat de Camelot, Mistic Legat de Montsegur, Mistic Legat al Imamului Ascuns... Suprem Patriarh de Tomar, Suprem Patriarh de Kilwinning, Suprem Patriarh de Saint-Martin-des-Champs, Suprem Patriarh de Marienbad, Suprem Patriarh al Ohranei Invizibile, Suprem Patriarh *in partibus* al Fortăreței din Alamuth...”

Și, bineînțeles, patriarh al Ohranei Invizibile era Salon, tot cenușiu la față, dar fără mantaua lui de lucru, ci strălucind acum într-o tunică galbenă brodată cu roșu. Îl urma Pierre, psihopompul de la Eglise Luciferienne, care însă purta pe piept, în loc de Lâna de Aur, un pumnal cu o teacă aurită. Iar în timpul acesta, Bramanti continua: „Sublim Hierogam al Nupțiilor Alchimice, Sublim Psihopomp Rhodostaurotic, Sublim Referendar al Arcanelor Arcanisime, Sublim Steganograf al lui Monas Hieroglyphica, Sublim Conector Astral Utriusque Cosmi, Sublim Paznic al Mormântului lui Rosencreutz... Imponderabil Arhonte al Curenților, Imponderabil Arhonte al Pământului Gol, Imponderabil Arhonte al Polului Mistic, Imponderabil Arhonte al Labirinturilor, Imponderabil Arhonte al Pendulului Pendulelor...” Bramanti făcu o pauză, și mi se păru

că rostește ultima formulă cam în silă: „Și Imponderabilul între Imponderabilii Arhonți, Sclavul Sclavilor, Preaumilul Secretar al Oedipului Egiptean, Mesager Infim al Stăpânilor Lumii și Portar al Agartthei, Ultim Paracliser al Pendulului, Claude-Louis, conte de Saint-Germain, prinț Rakoczi, conte de Saint-Martin și marchiz de Agliè, senior de Surmont, marchiz de Welldone, marchiz de Monferrato, de Aymar și Belmar, conte Soltikoff, cavalier Schoening, conte de Tzarogy!”

Pe când ceilalți își ocupau locul în spațiul de trecere, stând în fața pendulului și a adeptilor din naos, intra Agliè, în costum la două rânduri albastru cu dungulițe, palid și încruntat la față, ducând-o de mână, ca și cum ar fi însoțit un suflet pe cărările Hadesului, pe Lorenza Pellegrini, palidă și ea și parcă amețită de un drog, îmbrăcată doar într-o tunică albă, semitransparentă, cu părul lăsat pe spate. Am văzut-o din profil în timp ce trecea, pură și languroasă ca o adulteră prerafaelită. Prea diafană ca să nu-mi stârneasă încă o dată dorința.

Agliè o duse pe Lorenza până la vasul cu jărat, lângă statuia lui Pascal, o mângâie ușor pe față-i absentă și făcu un semn către Gigantii din Avalon, care i se postară de-o parte și de alta, susținând-o. Apoi se duse și luă loc la masă în fața adeptilor, și puteam să-l văd foarte bine în timp ce-și scotea din vestă tabachera și o mângâia în tăcere înainte de a lua cuvântul.

„Fraților, cavaleri. Vă aflați aici pentru că în aceste zile Misticii Legați v-au informat și deci acum cu toții știți din ce motiv ne adunăm. Ar fi trebuit să ne strângem în noaptea de 23 iunie 1945, și poate că unii dintre dumneavoastră pe atunci nu erau încă născuți — cel puțin în forma actuală, vreau să spun. Ne aflăm aici pentru că după șase sute de ani de preadureroasă rătăcire l-am găsit pe unul care știe. Cum a aflat — și a aflat mai mult decât noi — e un mister ce ne pune pe gânduri. Dar vă încredințez că e prezent printre noi — și nici n-ai putea lipsi, nu-i așa, prietene, care erai așa de curios altădată —, vă încredințez, spuneam, că este prezent printre noi cel care ar putea să ne-o mărturisească. Ardenti!”

Colonelul Ardenti — cu siguranță el, cu înfățișarea-i obișnuită de corb, deși cam senilizat — își făcu loc prin asistență și înaintă până în fața a ceea ce trebuia să fie tribunalul său, ținut la distanță de Pendulul ce trasa un spațiu interzis trecerii.

„De când nu ne-am văzut, frate”, surâdea Agliè. „Știam că, răspândind știrea, n-aveai să rezisti. Ei bine? Tu știi ce a spus prizonierul, el zice că a aflat-o de la tine. Deci tu știai și tăceai.”

„Conte”, zise Ardenti, „prizonierul minte. E umilitor pentru mine s-o spun, însă onoarea înainte de toate. Povestea pe care i-am spus-o nu e aceea de care Misticii Legați mi-au vorbit. Interpretarea mesajului — da, e adevărat, pusesem mâna pe un mesaj, nu vă ascusesem lucrul ăsta cu ani în urmă, la Milano — e alta... Eu n-aș fi fost în stare să-l citesc așa cum l-a citit prizonierul, de aceea căutam atunci ajutor. Și trebuie să spun că n-am întâlnit încurajări, ci numai neîncredere, sfidare și amenințări...” Poate mai voia să spună ceva, dar, uitându-se țintă la Agliè, fixa și Pendulul, care acționa asupra lui ca o vrajă. Hipnotizat, căzu în genunchi și spuse doar atât: „Iertare, fiindcă nu știu.”

„Ești iertat, pentru că știi că nu știi”, zise Agliè. „Du-te. Deci, fraților, prizonierul știe

prea multe lucruri pe care nici unul dintre noi nu le știa. Știe până și cine suntem noi. Iar noi am aflat-o de la el. Trebuie să acționăm în grabă, peste puțin se luminează. În timp ce voi rămâneți aici în meditație, eu acum mă voi retrage încă o dată cu el pentru a-i smulge revelația.”

„A, nu, domnule conte!” Pierre ieșise în fața semicercului, cu pupilele dilatate. „Timp de două zile ați vorbit cu el, fără să ne preveniți, și el n-a văzut nimic, n-a spus nimic, n-a auzit nimic, ca maimuțele alea trei din poveste. Ce mai vreți să-i cereți în plus în noaptea asta? Nu, aici, aici, în fața tuturor!”

„Liniștește-te, dragă Pierre. Am adus-o aici astă-seară pe aceea pe care o consider cea mai distinsă incarnare a Sophiei, legătura mistică întru lumea erorii sau Ogdoada Superioară. Nu mă întreba cum și de ce, dar cu această mediatoare omul acela o să vorbească. Spune-le și lor, cine ești tu, Sophia?”

Iar Lorenza, tot somnambulă, aproape scandând cuvintele cu greu: „Eu sunt... prostituata și sfânta”.

„Ei, asta-i bună”, răsă Pierre. „Avem aci *la creme de l'initiation* și recurgem la curve. Nu, omul aici și acum, în fața Pendulului!”

„Să nu fim puerili”, zise Agliè. „Dați-mi un răgaz de o oră. De ce crezi că ar vorbi aici, în fața Pendulului?”

„Are să vorbească în propria-i disoluție. *Le sacrifice humain !*” strigă Pierre către naos.

Iar naosul, din toate puterile : „*Le sacrifice humain !*” Păși în fața Salon: „Conte, lăsând la o parte puerilitatea, fratele are dreptate. Nu suntem polițiști...”

„N-ar trebui s-o spui tocmai dumneata”, tărăgână ironic Agliè.

„Nu suntem polițiști și nu considerăm demn să procedăm cu mijloacele de anchetă obișnuite. Dar nu cred nici că sacrificiile ar prii forțelor subterane. Dacă ele ar fi vrut să ne dea un semn, ar fi făcut-o de mult. În afară de prizonier mai știa cineva, numai că a dispărut. Ei bine, astă-seară avem posibilitatea să-l confruntăm pe prizonier cu cei care știau și” — schiță un surâs, fixându-l pe Agliè cu ochii întredeschiși pe sub sprâncenele lui hirsute — „să-i punem față-n față și cu noi, sau cu unii dintre noi...”

„Ce vrei să spui, Salon?” întrebă Agliè, cu o voce vizibil nesigură.

„Dacă domnul conte îngăduie, aș vrea să explic eu”, zise Madame Olcott.

Era ea, o recunoșteam din afișul acela. Lividă, într-o rochie măslinie, cu părul lucind de uleiuri, strâns pe creștet, cu vocea de bărbat răgușit. La librăria Sloane mi se păruse că recunosc chipul acela, iar acum îmi aminteam: era druidesa care alergase spre noi, gata să ne descopere, în poiană, în noaptea aceea. „Alex, Denys, aduceți prizonierul aici.”

Vorbise pe un ton poruncitor, murmurul din naos părea să-i fie favorabil, cei doi uriași o ascultaseră, dând-o pe Lorenza în grija a doi Freaks Mignons, Agliè ținea mâinile încleștate pe brațele jilțului și nu îndrăznise să se opună.

Madame Olcott făcuse un semn micilor ei monștri, și între statuia lui Pascal și

Obeissante fuseseră puse trei fotolii scunde, pe care ea acum îi așeza pe cei trei. Toți trei cu pielea oacheșă, mici de statură, nervoși, cu ochii mari, albi. „Gemenii Fox, îi cunoașteți bine, domnule conte. Theo, Leo, Geo, luați loc și pregătiți-vă.”

În acel moment reapărură uriașii din Avalon, ținându-l de brațe chiar pe Jacopo Belbo, care abia le ajungea celor doi până la umeri. Bietul meu prieten era pământiu, cu barba nerasă de multe zile, avea mâinile legate la spate și o cămașă descheiată la piept. Intrând în arena plină de fum, clipi. Nu păru să se mire de adunarea aceea de hierofanți pe care-i vedea în fața lui, în ultimele zile se obișnuise probabil să se aștepte la orice.

Nu se aștepta însă să vadă Pendulul, nu în poziția aceea. Dar uriașii îl târără până în fața jilțului lui Agliè. Dinspre Pendul auzea acum numai freamătul ușor pe care acesta îl făcea, înfiorându-i spatele.

Doar o clipă se întoarse, și o văzu pe Lorenza. Fu cuprins de emoție, vru s-o cheme pe nume, încercă să se dezlege, dar Lorenza, care îl privea țintă fără nici o expresie, păru să nu-l recunoască.

Belbo tocmai voia să-l întrebe, desigur, pe Agliè ce voiau să-i facă, dar nu avu timp. Din fundul naosului, dinspre zona unde se aflau casa și standurile de cărți, se auziră un răpăit de tobe și niște note stridente de flaut. Dintr-odată portierele a patru dintre automobile se deschiseră, iar din ele ieșiră patru făpturi pe care le mai văzusem, și pe ele, pe afișul lui Petit Cirque. Cu pălării de fetru fără bor, ca niște fesuri, cu mantii largi, negre, încheiate până la gât, Les Derviches Hurleurs ieșiră din automobile ca niște înviați care ies din morminte și se chirciră pe marginile cercului magic. În fund, flautele modulau acum o muzică dulce, în timp ce ei, în același ritm, loveau cu palmele podeaua și-și înclinau capetele.

Din carlinga aeroplanului lui Breguet, ca un muezin din minaret, își făcu apariția un al cincilea Derviche, care începu să psalmodieze într-o limbă necunoscută, gemând, lamentându-se pe niște tonuri ascuțite, în timp ce tobele își reluau ritmul, crescând în intensitate.

Madame Olcott se aplecase la spatele fraților Fox și le șoptea cuvinte de încurajare. Cei trei se lăsaseră în fotolii, cu mâinile încleștate pe brațele lor, cu ochii închiși, începând să transpire și agitându-și toți mușchii feței.

Madame Olcott se întorcea acum spre adunarea demnitarilor. „Acum acești bravi frațiori ai mei vor aduce în mijlocul nostru trei persoane care știau.” Făcu o pauză, apoi anunță : „Edward Kelley, Heinrich Khunrath și...” Altă pauză. „Contele de Saint-Germain.”

Pentru prima oară l-am văzut pe Agliè pierzându-și controlul. Se ridică din jilț, dar făcu o greșală. Apoi se aruncă spre femeie — evitând aproape întâmplător traiectoria Pendulului — strigând: „Viperă, mincinoaso, știi bine că nu poate fi...” Apoi către naos: „Impostură, impostură! Opriți-o!”,

Dar nimeni nu se mișcă, ba mai mult, Pierre se duse și luă loc în jilț, zicând: „Să continuăm, madame”.

Agliè se calmă. Își recăpătă sângele rece și se dădu la o parte, amestecându-se printre ceilalți din asistență. „Haide”, zise el sfidător, „să încercăm, atunci”.

Madame Olcott mișcă brațul ca și cum ar fi dat startul unei curse. Muzica luă tonuri din ce în ce mai ascuțite, se frânse într-o cacofonie de disonanțe, tobele răpăiră dezordonat, dansatorii, care deja începuseră să-și miște busturile înainte și înapoi, la dreapta și la stânga, se ridicaseră în picioare, aruncându-și mantiile și ținând brațele rigide, ca și cum ar fi urmat să-și ia zborul. După o clipă de imobilitate începuseră să se învârtă în jurul lor înșile, folosind piciorul stâng ca pivot, cu fețele înălțate în sus, concentrați și pierduți, în timp ce veșmintele lor plisate le însoțeau piruetele, lărgindu-se în formă de clopote, și păreau niște flori bătute de un uragan.

În același timp, mediumii parcă se chirciseră, cu fețele contractate și desfigurată, ca și cum ar fi încercat să-și facă nevoile și nu reușeau, respirau gâfâind. Lumina vasului cu jărat se atenuase, iar acoliții lui Madame Olcott stinseseră toate felinarele puse pe jos. Biserica era luminată doar de raza felinarelor din naos.

Și încet-încet, minunea se realizează. De pe buzele lui Theo Fox începea să iasă un fel de spumă albicioasă care treptat se solidifica, și o spumă de același fel, cu ceva întârziere, începea să iasă și de pe buzele fraților lui.

„Curaj, frațiori”, șoptea insinuant Madame Olcott, „curaj, faceți-vă curaj, așa, așa...”

Dansatorii cântau într-un ritm inegal și isteric, își legăneau capetele și apoi și le lăsau să atârne, strigătele pe care le scoteau erau la început convulsive, apoi se transformară în horcăituri.

Mediumii păreau să emane o substanță mai întâi gazoasă, apoi mai consistentă, era un fel de lavă, un albuș care se desfăcea lent, urca și cobora, li se târa pe umeri, pe piept, pe picioare, cu mișcări sinuoase ce aminteau de cele ale unor reptile. Nu mai distingeam bine dacă le ieșea din porii pielii, din gură, din urechi, din ochi. Mulțimea împingea înainte, înghesuindu-se tot mai aproape de mediumi, către dansatori. Mie îmi dispăruse orice teamă: sigur că aveam să mă pierd printre toți cei de acolo, ieșisem din gheretă, expunându-mă și mai mult aburilor care se împrăștia pe sub bolți.

În jurul mediumilor plutea o luminiscentă cu contururi lăptoase și nesigure. Substanța aceea se degaja acum de trupurile lor și lua forme amiboide. Din masa de substanță ce provenea de la unul dintre frați se desprinsese un fel de vârf, care se încovoia și se cățăra la loc pe trupul lui ca și cum ar fi fost un animal ce voia să dea cu ciocul. La capătul aceluși vârf se formau două excrescențe retractile, ca niște coarne de melc uriaș.

Dansatorii aveau ochii închiși, gurile pline de spumă, fără să înceteze mișcările de rotație în jurul lor înșile, începuseră în cerc, pe cât le putea permite spațiul, o mișcare de revoluție în jurul Pendulului, reușind ca prin minune să se miște fără să-i întretaie acestuia traiectoria, învârtindu-se tot mai repede, își aruncaseră beretele, lăsând să le fluture pletele lungi, negre, iar capetele lor păreau că-și iau zborul de pe gâturi. Urlau, ca în seara aceea la Rio, houu houu houuuuu...

Formele albe începeau să se lămurească, una dintre ele căpătase o vagă asemănare

omenească, cealaltă nu era încă decât un phalus, o ampulă, un alambic, iar cea de-a treia era pe cale să capete forma clară a unei păsări, a unei bufnițe cu ochelari mari și cu urechile ciulite, cu ciocul îndoit, ca de profesoară bătrână de științele naturii.

Madame Olcott interoga prima formă: „Kelley, tu ești?” Iar din formă ieși o voce. Nu Theo Fox vorbea, desigur, ci o voce îndepărtată, care silabisea cu greu: „Now... I do reveale, a... a mighty Secret if you marke it well...”

„Da, da”, insista Madame Olcott. Iar vocea: „This very place is call'd by many names... Earth... Earth is the lowest element of All... When thrice yee have turned this Wheele about... thus my greate Secret I have revealed...”

Theo Fox făcu un gest cu mâna, ca pentru a cere îndurare. „Relaxează-te numai un pic, ține pe loc lucrul acela,” îi zise

Madame Olcott. Apoi se adresă formei cu aspect de bufniță: „Te recunosc, Khunrath, ce vrei să ne spui?”

Bufnița păru că spune: „Hallelu... Iaah... Hallelu... Iaah... Was...”

„Was?”

„Was helfen Fackeln Licht... oder Briln... so die Leut... nicht sehen... wollen...”

„Noi vrem”, zicea Madame Olcott, „spune-ne ce știi...”

„Symbolon kosmou... tâ antra... kai tân enkosmion... dunameon erithento...oi theologoi...”

Leo Fox era și el istovit acum, vocea bufniței se pierdea mai spre sfârșit. Leo își lăsase capul în jos și susținea cu greutate forma aceea. Implacabilă, Madame Olcott îl incita să reziste și se adresa ultimei forme, care acum căpătase și ea trăsături antropomorfe. „Saint-Germain, Saint-Germain, tu ești? Ce știi?”

Iar forma aceea începuse să fredoneze o melodie. Madame Olcott le impusese muzicanților să-și tempereze vacarmul, în timp ce dansatorii nu mai urlau, dar continuau să pirueteze, din ce în ce mai frânți de oboseală.

Forma cânta: „Gentle love this hour befriends me...”

„Ești tu, te recunosc”, zicea îmbietoare Madame Olcott. „Vorbește, spune-ne unde, ce...”

Iar forma: „Il etait nuit... La tete couverte du voil de lin... j'arrive... je trouve un autel de fer, j'y place le rameau mysterieux... Oh, je crus descendre dans un abîme... des galeries composees de quartiers de pierre noire... mon voyage souterrain...”

„E fals, e fals”, striga Agliè, „fraților, cunoașteți cu toții textul acesta, este *Tres Sainte Trinosophie*, am scris-o chiar eu, oricine o poate citi cu numai șaiszeci de franci!” Alergase către Geo Fox și-l zgâlțâia de braț.

„Oprește-te, impostorule”, strigă Madame Olcott, „îl ucizi!”

„Și, ce, dacă ?” strigă Agliè, răsturnându-l pe medium de pe scaun.

Geo Fox încercă să se susțină agățându-se de propria-i secreție, care, târâtă în căderea aceea, se dizolvă, curgând spre pământ. Geo se trânti cu fața-n jos în băltoaca vâscoasă pe care continua s-o vomite, apoi întepeni fără viață.

„Oprește-te, nebunule”, striga Madame Olcott, apucându-l pe Agliè. Și apoi către ceilalți doi frați: „Mai rezistați, micuților, aceștia trebuie să mai vorbească. Khunrath, Khunrath, spune-i că sunteți adevărați!”

Leo Fox, ca să supraviețuiască, încerca să reabsoarbă bufnița. Madame Olcott i se așezase la spate și-i strângea tâmplele, pentru a-l plia voinței ei. Bufnița își dădu seama că era gata să dispară și se întoarse chiar către cel care o năștea: „Phy, Phy, Diabolo”, șuiera ea, încercând să-i ciugulească ochii. Leo Fox scoase un horcăit ca și cum cineva i-ar fi retezat carotida și căzu în genunchi. Bufnița dispăru într-un nămol dezgustător (phiii, phiii, făcea), și în el căzu sufocându-se și mediumul, rămânând jos mototol și nemișcat. Olcott, furioasă, se întorsese către Theo, care rezista cu curaj: „Vorbește Kelley, mă auzi?”

Kelley nu mai vorbea. Încercase să iasă din trupul mediumului, care acum urla de parcă cineva îi smulgea viscerele și încerca să-și ia înapoi ceea ce produsese, dând din mâini în gol. „Kelley, Urechi-tăiate, nu trișa încă o dată”, striga Olcott. Dar Kelley, nereușind să se separe de medium, încerca să-l sufoce. Devenise un fel de chewing-gum, de care ultimul dintre frații Fox încerca să se descotorosească. Apoi și Theo căzu în genunchi, tușea, se confunda cu acel ceva parazit care-l devora, se rostogoli pe jos, apărându-se ca și cum ar fi fost cuprins de flăcări. Fantasma care fusese Kelley îl acoperi mai întâi ca un lințoliu, apoi muri lichefiindu-se și îl lăsă deșertat pe jos, redus la jumătate din el însuși, ca pe mumia unui copil îmbălsămat de Salon. Exact în acel moment cei patru dansatori se opriră la unison, agitându-și brațele în aer, timp de câteva secunde părură niște înecați care stăteau să se scufunde, apoi se chirciră, lătrând ca niște cățeluși și acoperindu-și capul cu mâinile.

În timpul acesta Agliè se duse din nou în spațiul de trecere, ștergându-și sudoarea de pe frunte cu mica batistă ce-i împodobează buzunarul de sus al hainei. Trase aer în piept de două ori și-și duse la gură o pastilă albă. Apoi impuse tăcere.

„Fraților, cavaleri. Ați văzut la ce mizerii a vrut să ne supună femeia asta. Să ne reculegem și să revenim la proiectul meu. Dați-mi o oră ca să mă duc cu prizonierul dincolo.”

Madame Olcott ieșise din joc, aplecată peste mediumii ei, cu o durere aproape omenească. Dar Pierre, care urmărise ceea ce se petrecea stând tot timpul așezat în jilț, reluă controlul asupra situației. „Nu”, zise el, „nu există decât un mijloc. *Le sacrifice humain!* Prizonierul la mine!”

Magnetizați de energia lui, uriașii din Avalon îl înșfăcaseră pe Belbo, care urmărise prostit scena, și-l împinseseră în fața lui Pierre. Acesta, cu agilitatea unui jongler, se ridicase, pusese jilțul pe masă și le împinsese pe ambele în centrul corului, apoi apucase firul Pendulului în treacăt și oprise sfera, sărind înapoi ca să evite contralovitura ei. A durat doar o clipă: ca și cum urmăreau acum un plan — și poate, cât timp durase confuzia

aceea, ajunseseră la un acord — uriașii săriseră pe podium, îl ridicaseră pe Belbo în jilț și unul dintre ei îi înfășurase de două ori în jurul gâtului firul Pendulului, în timp ce al doilea ținea pe loc sfera suspendată, sprijinind-o apoi de marginea mesei.

Bramanti se năpustise în fața spânzurătorii, înflăcăându-se maiestuos în mantia-i purpurie, și psalmodiase: „Exorcizo igitur te per Pentagrammaton, et in nomine Tetragramaton, per Alfa et Omega qui sunt in spiritu Azoth. Saddai, Adonai, Jotchavah, Eieazereie! Michael, Gabriel, Raphael, Anael. Fluat Udor per spiritum Eloim! Maneat Terra per Adam Iot-Cavah! Per Samael Zebaoth et in nomine Eloim Gibor, veni Adramelech! Vade retro Lilith!”

Belbo rămase drept în jilț, cu frânghia de gât. Uriașii nu mai trebuiau să-l țină. Dacă ar fi făcut o singură mișcare greșită, ar fi căzut din poziția aceea instabilă, iar lațul i-ar fi strâns gâtul.

„Imbecililor”, striga Agliè, „cum o să-l mai punem pe axul lui?” El se gândea la salvarea Pendulului.

Bramanti surâdea: „Nu vă faceți griji, domnule conte. Aici noi nu amestecăm vopsele, ca dumneavoastră. Acesta este Pendulul, așa cum a fost conceput de Ei. El va ști încotro s-o ia. Și, în orice caz, pentru a convinge o Forță să acționeze, nimic nu-i mai bun decât un sacrificiu omenesc”.

Până în momentul acela, Belbo tremurase. L-am văzut destinzându-se, nu zic înseninându-se, dar privind scena cu mare curiozitate. Cred că în clipa aceea, în fața schimbului de cuvinte dintre cei doi adversari, văzând dinainte-i trupurile dezarticulate ale mediumilor, în laturi pe dervișii care încă tresăreau gemând, podoabele demnitarilor în dezordine, își recâștigase darul lui cel mai autentic, simțul ridicolului.

În momentul acela, sunt sigur, a hotărât că nu mai trebuia să se lase înspăimântat. Poate că poziția lui, deasupra tuturor, îi dăduse un sentiment de superioritate, în timp ce observa din înălțimea avanscenei adunătura aceea de smintiți pierduți într-o răzbunare de Grand Guignol, și pe fundal, până aproape în hol, pe avortonii ce nu se mai interesau de nimic, dându-și coate și hlizindu-se, ca Annibale Cantalamessa și Pio Bo.

Își întoarse neliniștit privirea numai către Lorenza, ținută acum din nou de brațe de cei doi uriași, scuturată de niște tresăriri repezi. Lorenza își recăpătase cunoștința. Plângea.

Nu știu dacă Belbo s-a hotărât să nu ofere, în fața ei, spectacolul fricii sau dacă hotărârea lui a fost mai degrabă singurul mod în care putea să dea greutate disprețului și autorității lui asupra adunăturii aceleia fără noimă. Dar se ținea drept, cu capul sus, cu cămașa descheiată la piept, cu mâinile legate la spate, ca unul care nu cunoscuse niciodată frica.

Temperat de calmul lui Belbo, resemnat, în orice caz, în ceea ce privește întreruperea oscilațiilor, tot mai nerăbdător să cunoască secretul, aflat acum la încheierea socotelilor cu cercetarea lui de o viață, sau de mai multe vieți, hotărât să preia din nou comanda adepților săi, Agliè se întorsese din nou către Jacopo: „Haide, domnule Belbo, hotărâți-vă.

Vedeți bine, vă găsiți într-o situație, ca să zic așa, cel puțin încurcată, încetați cu comedia”.

Belbo nu răspunsese. Se uita în altă parte, ca și cum, din discreție, ar fi vrut să evite să asculte un dialog pe care-l surprinsese din întâmplare.

Agliè insistase, conciliant, ca și cum i-ar fi vorbit unui copil: „Vă înțeleg resentimentul și, dacă-mi permiteți, rezerva. Înțeleg că vă repugnă să mărturisiți un secret atât de intim și de râvnit unei plebe care până mai adineauri v-a oferit un spectacol atât de puțin edificator. Ei bine, secretul dumneavoastră mi-l veți putea încredința numai mie, la ureche. Acum pun să vă dea jos și știu că dumneavoastră îmi veți spune un cuvânt, unul singur”.

Iar Belbo: „Poftim?”

Atunci Agliè schimbase tonul. Pentru prima oară în viața lui îl vedeam poruncitor, sacerdotal, excesiv. Vorbea de parcă ar fi fost îmbrăcat într-una din mantiile egiptene ale amicilor lui. Mi-am dat seama că tonul lui era fals, părea că-i parodiază pe cei cărora le acordase întotdeauna din belșug indulgența-i compătimire. Dar, în același timp, vorbea destul de prins de rolul acela inedit al lui. Din cine știe ce calcul — pentru că nu putea să fie din instinct — se pregătea să-l implice pe Belbo într-o scenă de melodramă. Dacă juca teatru, a jucat bine, pentru că Belbo n-a observat nici un bluf și și-a ascultat interlocutorul ca și cum nici n-ar fi așteptat altceva de la el.

„Acum o să vorbești”, zise Agliè, „o să vorbești, și n-o să rămâi pe dinafara acestui mare joc. Dacă taci, ești pierdut. Vorbind, o să ieși parte la victorie. Pentru că, adevăr îți zic ție, în noaptea asta tu, eu și noi toți ne aflăm în Hod, sefirotul splendorii, al maiestății și al gloriei, Hod, care guvernează magia ceremonială și rituală, Hod, momentul în care se deschide eternitatea. Acest moment l-am visat timp de secole. Vei vorbi și te vei alătura aceluia care, singurii, după revelația ta, se vor putea declara Stăpânii Lumii. Umilește-te și vei fi înălțat. Vei vorbi pentru că așa poruncesc eu, vei vorbi pentru că eu o spun, și cuvintele mele *efficiunt quod figurant!*”

Iar Belbo zisese, acum de neînvinș: „Ma gavte la nata...”

Agliè, chiar dacă se aștepta la un refuz, păli la această insultă. „Ce-a zis?” întrebuse isteric Pierre. „Nu vorbește”, rezumase Agliè. Își desfăcuse brațele, cu un gest între renunțare și condescendență, și-i spusese lui Bramanti: „E al dumitale”.

Iar Pierre, apucat de streche: „Destul, destul, *le sacrifice humain, le sacrifice humain!*”

„Da, să moară, noi tot o să găsim răspunsul”, striga tot atât de apucată Madame Olcott, revenită în scenă, și se năpustise spre Belbo.

Aproape în același timp se mișcase și Lorenza. Se desprinse din strânsoarea uriașilor și se așezase în fața lui Belbo, la picioarele spânzurătorii, cu brațele desfăcute ca pentru a opri o invazie, strigând printre lacrimi: „Dar ce, sunteți nebuni cu toții, așa se procedează?” Agliè, care tocmai se retrăgea, rămăsese o clipă interzis, apoi alergase la ea s-o țină pe loc.

Apoi totul s-a petrecut într-o secundă. Lui Madame Olcott i se desfăcuse cocul, era toată numai fiere și flăcări, ca o meduză, și-și întindea ghearele către Agliè, zgâriindu-i fața și apoi împingându-l într-o parte cu violența avântului pe care-l acumulase în săritura aceea. Agliè se dădea înapoi, se împiedica de unul dintre picioarele trepiedului cu jărat, făcea o piruetă în jurul lui însuși ca un derviș, lovindu-se cu capul de-o mașină și căzând pe jos cu fața plină de sânge. Pierre, în aceeași clipă, se aruncase asupra Lorenzei și, în timp ce se arunca, trăsese din teacă pumnalul care-i atârna pe piept: eu acum îl vedeam din spate, n-am înțeles imediat ce se petrecuse, dar am văzut-o pe Lorenza lunecând la picioarele lui Belbo cu fața ca de ceară, iar Pierre ridica în sus lama, urlând : „*Enfin, le sacrifice humain !*” Și apoi, întorcându-se către naos, în gura mare: „I’a Cthulhu! I’a S’hat’n!”

Ca la un semn, mulțimea ce umplea naosul se urnise, iar unii cădeau răsturnați, alții amenințau să răstoarne mașina lui Cugnot. Am auzit — așa cred, cel puțin, doar nu mi-oî fi imaginând eu un amănunt atât de grotesc — vocea lui Garamond spunând: „Vă rog, domnilor, un minim de educație...”

Bramanti, extatic, îngenunchea în fața corpului Lorenzei, declamând: „Asar, Asar! Cine mă apucă de gât? Cine mă țintuiește la pământ? Cine înfige pumnalul în inima mea? Sunt nedemn să trec pragul casei lui Maat!”

Poate că nimeni nu voia, poate că sacrificarea Lorenzei trebuia să fie de ajuns, dar acoliții se împingeau acum înăuntrul cercului magic, devenit accesibil prin oprirea Pendulului, iar cineva — și așa fi putut să jur că era Ardent — fu catapultat de ceilalți peste masă, care dispăru literalmente de sub picioarele lui Belbo, se duse cât colo, în timp ce, în virtutea aceleiași împingeri, Pendulul începea o oscilare rapidă și violentă, smulgându-și și victima odată cu sine. Funia se întinsese sub greutatea sferei și se înfășurase, de data aceasta strânsă ca un laț, în jurul gâtului bietului meu prieten, proiectat în aer, atârând de-a lungul firului Pendulului și, zburând deodată către extremitatea de răsărit a corului, acum se întorcea îndărăt, lipsit de viață (sper), în direcția mea.

Mulțimea, călcându-se în picioare, se retrăsese din nou pe margini, ca să lase spațiu minunii. Cel care avea în grijă oscilațiile, îmbătat de reînvierea Pendulului, îi urmărea avântul, acționând direct pe trupul spânzuratului. Axa de oscilație forma o diagonală de la ochii mei până la una dintre ferestre, cu siguranță aceea cu rosătura, prin care ar fi trebuit să pătrundă peste câteva ore prima rază de soare. Eu nu-l mai vedeam pe Jacopo oscilând pe dinaintea mea, dar cred că așa s-au petrecut lucrurile, că figura pe care o trasa el în spațiu era următoarea:

Gâtul lui Belbo apărea ca o a doua sferă adăugată de-a lungul traiectului firului care se întindea de la bază până la cheia de boltă și - cum să spun - în timp ce sfera de metal tindea spre dreapta, capul lui Belbo, cealaltă sferă, se înclina spre stânga, și apoi invers. Multă vreme cele două sfere se mișcă în direcții opuse, astfel încât figura ce tăia spațiul nu mai era o dreaptă, ci o structură triunghiulară. Dar, în timp ce capul lui Belbo urma tracțiunea firului întins, corpul lui — la început poate din cauza ultimului spasm, acum însă cu acea spasmodică agilitate a unei păpuși de lemn — trasa alte direcții în gol,

independent de cap, de fir și de sfera de dedesubt, cu brațele încoace, picioarele-ncolo — și am avut senzația că, dacă cineva ar fi fotografiat scena cu „camera” lui Muybridge, fixând pe peliculă fiecui moment într-o succesiune spațială, înregistrând cele două puncte extreme în care ajungea capul la fiecare perioadă, cele două puncte de oprire ale sferei, punctele intersecției ideale a firelor, independente, ale amândurora, și punctele intermediare marcate de extremitatea planului de oscilație al trunchiului și al picioarelor, Belbo spânzurat de Pendul, vreau să zic, ar fi desenat în aer arborele sefiroților, rezumând în clipa lui cea de pe urmă însăși facerea tuturor universurilor, fixând prin plutirea lui cele zece etape ale suflării exangue și ale dejecției divinului în lume.

Apoi, în timp ce omul de la oscilații continua să încurajeze acest funebru balansoar, printr-o cumplită compunere de forțe, printr-o migrare de energii, trupul lui Belbo devenise imobil, firul și sfera se mișcau pendulând numai de la trupul lui în jos, iar restul — care-l lega pe Belbo de boltă — rămânea acum vertical. Astfel, Belbo scăpa erorii lumii și mișcărilor ei, devenise, el acum, punctul de suspensie, Pivotalul Fix, Locul în care se sprijină bolta lumii, și numai sub picioarele sale oscilau firul și sfera, de la un pol la celălalt, fără odihnă, cu pământul fugind pe sub ele, arătând mereu un alt continent — iar sfera nu putea indica, și nici n-ar fi putut vreodată să indice, unde se afla Ombilicul Lumii.

În timp ce haita diabolicilor, încremenită pentru o clipă în fața fenomenului, începea iarăși să vocifereze, mi-am spus că istoria aceea se încheiase cu adevărat. Dacă Hod este sefirotul Gloriei, Belbo avusese această glorie. Un singur gest neînfricat îl reconciliase cu Absolutul.

Pendulul ideal se compune dintr-un fir foarte subțire, incapabil să opună rezistență la flexiune și torsiune, de lungime L , de care, în centrul său de gravitație, e prinsă o greutate. Pentru sferă, centrul de greutate e centrul ei, pentru corpul omenesc e un punct aflat la 0,65 din înălțimea lui, măsurată de la picioare. Dacă spânzuratul e înalt de 1,70 m, centrul de greutate se află la 1,10 m de la picioarele lui, iar lungimea L înglobează și această lungime. Cu alte cuvinte, în cazul în care capul fără gât este lung de 0,30 m, centrul de greutate se află la $1,70 - 1,10 = 0,60$ m de cap și $0,60 - 0,30 = 0,30$ m de gâtul spânzuratului. Perioada de oscilații mici ale pendulului, determinată de Huygens, este dată de:

$$T \text{ (secunde)} = (2\pi/\sqrt{g})\sqrt{L} \quad (1)$$

unde L e în metri, $\pi = 3,1415927\dots$ și $g = 9,8 \text{ m/sec}^2$.

Rezultă de aici că (1) dă

$$T = (2 \times 3,1415927 / \sqrt{9,8})\sqrt{L} = 2,00709 \sqrt{L}$$

adică aproximativ:

$$T = 2\sqrt{L} \quad (2)$$

Nota bene: T e independent de greutatea spânzuratului (egalitatea oamenilor în fața lui Dumnezeu)... Un pendul dublu cu două greutăți atârinate de același fir... Dacă îl deplasezi pe A, A oscilează și după puțin timp se oprește și oscilează

B. Dacă pendulele cuplate au mase sau lungimi diferite, energia trece de la unul la celălalt, dar timpii acestor oscilații ale energiei nu sunt egali... Această migrare a energiei se petrece chiar dacă, în loc de a-l face pe A să oscileze liber după ce l-am deplasat, continuăm să-l deplasăm periodic cu ajutorul unei forțe. Adică, dacă vântul suflă în rafale asupra spânzuratului în anti-sintonie, după un timp spânzuratul nu se mai mișcă, iar furca oscilează ca și cum ar fi fixată de spânzurat.

(Dintr-o scrisoare privată a lui Mario Salvadori, Columbia University, 1984)

Nu mai aveam nimic de aflat în locul acela. Am profitat de învălmășeală ca să ajung la statuia lui Gramme.

Socul era încă deschis. Am intrat, am coborât și, la capătul scăriței, m-am pomenit pe un mic palier luminat de un beculeț, spre care se deschidea o scară în spirală, săpată în piatră. Iar la capătul acesteia am intrat într-un coridor cu bolți destul de înalte, luminat slab. Mai întâi nu mi-am dat seama dintr-odată unde mă aflam și de unde provenea clipocitul pe care-l auzeam. Apoi ochii mei s-au obișnuit: eram într-un canal de scurgere, un fel de balustradă mă împiedica să cad în apă, dar nu mă împiedica să simt un damf greșos, ceva între chimic și organic. Cel puțin ceva din toată povestea noastră era adevărat: catacombele Parisului. Cele ale lui Colbert, ale lui Fantomas, ale lui de Caus?

Urmam canalul mare, evitând ramificațiile mai întunecoase și sperând că vreun semnal avea să mă vestească unde trebuia să pun capăt cursei mele subterane. În orice caz, alergam departe de Conservatoire, iar față de acel regat al nopții, catacombele Parisului erau ușurarea, libertatea, aerul curat, lumina.

Aveam în fața ochilor o singură imagine, hieroglifa trasată în cor de trupul lipsit de viață al lui Belbo. Nu reușeam să-mi dau seama din acel desen cărei figuri corespundea el. Acum știu că era o lege fizică, dar felul în care o știu face fenomenul și mai emblematic. Aici, în casa de la țară a lui Jacopo, printre multele lui însemnări, am găsit o scrisoare a cuiva care, drept răspuns la o întrebare de-a lui, îi relata cum funcționează un pendul și cum s-ar comporta dacă în lungul firului lui ar fi atârnată o altă greutate. Deci Belbo, cine știe de când, gândindu-se la Pendul, și-l imagina și ca pe Muntele Sinai, și ca pe Muntele Calvarului. Nu murise ca victimă a unui Plan de dată recentă, își pregătise în fantezia lui moartea de mult timp, fără să știe că, socotindu-se refuzat creației, felul său de a rumea realitatea sfârșea prin a o proiecta. Sau poate că nu, poate că în felul ăsta voise el să moară pentru a-și dovedi sieși și celorlalți că, fie și în absența geniului, imaginația e oricând creatoare.

Într-un anume sens, pierzând, el câștigase. Sau a pierdut totul acela care se încrede în acest unic mod de a învinge ? A pierdut totul doar cel care nu a înțeles că alta fusese

victoria. Dar eu, sâmbătă seara, încă nu descoperisem asta.

Mergeam prin canal, *amens* ca Postel, poate rătăcit în aceeași beznă, și deodată a venit semnalul. O lampă mai puternică, fixată de zid, îmi arăta o altă scară, cu aspect provizoriu, care ajungea până la o trapă de lemn. Mi-am încercat bravura și m-am găsit într-o pivniță ticsită cu sticle goale, care dădea într-un coridor cu două closete, având pe uși un bărbat și o femeie în miniatură. Eram în lumea celor vii.

M-am oprit gâfâind. Abia în momentul acela m-am gândit la Lorenza. Acum era rândul meu să plâng. Dar ea luneca din venele mele, ca și cum n-ar fi existat vreodată. Nu reușeam nici măcar să-mi amintesc fața ei. Din lumea aceea de morți, ea era cea mai moartă.

La capătul coridorului am găsit o nouă scară, apoi o ușă. Am intrat într-o încăpere plină de fum și urât mirositoare; era o tavernă, un bistrou, un bar oriental, cu chelneri de culoare, cu clienți de ocazie asudați, frigări unse de grăsime și halbe de bere. Ieșeam pe ușa aceea ca unul care fusese dinaintea acolo și se duse să urineze. Nimeni nu m-a observat, sau, poate, doar bărbatul de la casă, care, văzându-mă venind pe ușa din fund, îmi făcu un semn imperceptibil cu ochii pe jumătate închiși, un OK, ca și cum ar fi zis am înțeles, poți să treci, eu n-am văzut nimic.

Dacă ochiul ar putea vedea demonii care populează universul, existența ar fi imposibilă.

(Talmud, Berakhoth, 6)

Ieșisem din bar și mă pomenisem în mijlocul luminilor de la Porte St-Martin. Taverna din care ieșisem era orientală, și orientale erau și celelalte bodegi din jur, încă luminate. Miros de cuscus și de falafel, înghesuială. Tineri în cete, flămânzi, mulți cu câte-un sac de dormit, grupuri. Nu puteam intra într-un bar să beau ceva. Îl întrebam pe un tânăr ce anume se întâmpla. Manifestația, a doua zi era marea manifestație contra legii Savary. Veneau cu autobuzele.

Un turc, sau drus, sau ismaelit travestit mă invita într-o franceză stâlcită să intru undeva. Nici gând, trebuie să fug de Alamuth. Nu știu cine și în serviciul cui este. Să nu mă încred.

Trec prin intersecție. Acum aud numai zgomotul pașilor mei. Avantajul marilor orașe: te muți mai încolo, la câțiva metri, și regăsești singurătatea.

Dar, pe neașteptate, după câteva grupuri de case, la stânga mea, Conservatoire-ul, palid în noapte. Pe dinafară, perfect. Un monument care doarme somnul celor drepti. O iau către sud, spre Sena. Aveam o țintă în minte, dar nu-mi era clară. Voiam să întreb pe cineva ce s-a întâmplat.

Belbo, mort? Ceru-i senin. Întâlnesc un grup de studenți. Tăcuți, furați de *genius loci*. La stânga, silueta lui Saint-Nicolas-des-Champs.

Merg înainte pe rue St-Martin, traversez rue aux Ours, largă, pare un bulevard, mi-e teamă să nu pierd direcția, pe care, de altfel, n-o cunosc. Mă uit în jur, și la dreapta mea, pe colț, văd cele două vitrine de la Editions Rosicruiciennes.

Nu sunt luminate, dar mai cu ajutorul lampioanelor, mai cu lanterna, reușesc să le descifrez conținutul. Cărți și obiecte. *Histoire des juifs, comte de St-Germain, alchimie, monde cache, les maisons secretes de la Rose-Croix*, mesajul constructorilor de catedrale, catarii, Noua Atlantidă, medicină egipteană, templul din Karnak, Bhagavad Gita, reincarnare, cruci și candelabre rozicruiciene, busturi ale lui Isis și Osiris, tămâie la cutie și în tablete, cărți de tarot. Un pumnal, un coupe-papier de cositor cu mânerul rotund, care poartă sigiliul adepților Rozei-Cruce. Ce fac ăștia, își râd de mine?

Acum trec prin fața Beaubourg-ului. Ziua parcă-i o serbare câmpenească, acum însă piața e aproape pustie, câteva grupuri liniștite și adormite, lumini ici-colo, de la braseriile

din față. E adevărat. Sunt mari ventuze ce absorb energia terestră. Poate că mulțimile care îl umplu ziua servesc la furnizarea vibrațiilor, mașina hermetică se hrănește cu carne proaspătă.

Biserica Saint-Merri. Vizavi de ea, Librairie la Vouivre, pe trei sferturi ocultistă. Nu trebuie să mă las pradă isteriei. Cotesc pe rue des Lombards, poate numai ca să evit un pluton de fete scandinave care ies râzând dintr-o tavernă încă deschisă. Tăceți, nu știți că până și Lorenza a murit?

Dar e moartă? Și dacă eu sunt cel mort? Rue des Lombards: din ea se ramifică perpendicular rue Flamel, iar în capătul lui rue Flamel se zărește, alb, Tour Saint-Jacques. La intersecție, librăria Arcane 22, tarot și pendule. Nicolas Flamel, alchimistul, o librărie alchimistă și Tour Saint-Jacques: cu leii ăia ai lui albi la bază, acest inutil turn în stil gotic-târziu, pe Sena, după care își luase titlul și o revistă ezoterică, turnul în care Pascal a făcut experimente asupra greutateii aerului și pare că încă și astăzi, la 52 de metri înălțime, există în el o stație de cercetări climatologice. Poate că începuseră acolo, înainte de a ridica Tour Eiffel. Există zone privilegiate. Și nimeni nu-și dă seama.

Mă întorc către Saint-Merri. Alte râsete de fete. Nu vreau să văd pe nimeni, dau ocol bisericii prin rue du Cloître Saint-Merri — o ușă a transeptului, veche, de lemn cenușiu.

La stânga se deschide o piață, marginea cea mai depărtată a Beaubourg-ului, luminată ca ziua. Pe platou sunt expuse „mașinile inutile” ale lui Tinguely și alte invenții multicolore care plutesc pe apa unei piscine sau a unui mic lac artificial, într-o prefăcută dezgărdinare de roți dințate, iar în fundal se regăsesc eșafodajele de tuburi Dalmine și marile guri căscate ale Beaubourg-ului, ca un Titanic abandonat lângă un perete mâncat de iederă, naufragiat într-un crater al lunii. Unde n-au reușit catedralele, marile tambuchiuri transoceanice sușotesc în contact cu Fecioarele Negre. Le descoperă numai cine știe cum să navigheze prin preajma lui Saint-Merri. Așa că trebuie continuat, am o urmă, sunt pe cale să dau pe față una dintre urzelile Acelora, în plin centru al Orașului-Lumină, complotul pus la cale de cei întunecați.

O tai oblic pe rue des Juges Consules și mă aflu din nou lângă fațada lui Saint-Merri. Nu știu de ce, dar ceva mă îndeamnă să aprind lanterna și s-o îndrept către portal. Gotic ornamentat, arce în acoladă.

Și deodată, căutând ceva ce nu mă așteptam să găsesc, îl văd pe arcada portalului.

Bafomet. Chiar acolo unde semiarcele se unesc, în timp ce în vârful primului dintre ele e un porumbel al Duhului Sfânt cu o aureolă din raze de piatră, pe al doilea, asediat de îngeri ce se roagă, este el, Bafometul, cu aripile lui oribile. Pe fațada unei biserici. Fără rușine.

De ce acolo? Pentru că nu suntem departe de Templu. Unde se află Templul, sau ceea ce a mai rămas din el?

Mă întorc, o iau în sus către nord-est și mă găsesc în colțul lui rue de Montmorency. La numărul 51, casa lui Nicolas Flamel. Între Bafomet și Templu. Agerul spagirist știa bine cu cine trebuia să aibă de-a face. Pubele pline de o murdărie infectă, în fața unei case de

epocă incertă, Taverne Nicolas Flamel. Casa-i veche, au restaurat-o în scopuri turistice, pentru diabolici de rangul cel mai prizărit, Hylicii. Alături e un bar american cu un anunț publicitar de la Apple Computers: „Secouez-vous les puces” (puricii sunt acei *bugs*, greșelile de program). Soft-Hermes. Dir Temurah.

Acum sunt pe rue du Temple, o străbat și ajung în colț cu rue de Bretagne, unde se află scuarul Templului, o grădină lividă ca un cimitir, necropola cavalerilor sacrificați.

Rue de Bretagne, până la intersecția cu rue Vieille du Temple. Rue Vieille du Temple, după intersecția cu rue Barbette, are niște magazine ciudate de lampadare electrice bizare, în formă de rață, de frunze de iederă. Prea ostentativ moderne. Nu mă înșală ei pe mine.

Rue des Francs-Bourgeois: mă aflu în cartierul Marais, îl cunosc, peste puțin or să apară vechile măcelării kosher, ce legătură au evreii cu Templierii acum, când am stabilit că locul lor în Plan le revenea Asasinilor din Alamuth? De ce sunt aici? Caut un răspuns? Nu, poate că vreau doar să mă depărtez de Conservatoire. Sau poate că mă îndrept confuz către un loc; știu că nu poate fi aici, dar caut numai să-mi amintesc unde e, ca Belbo, care căuta într-un vis o adresă uitată.

Întâlnesc un grup obscen. Râd toți deșănțat, merg împrăștiați, obligându-mă să cobor de pe trotuar. O clipă mă tem să nu fie trimiși de Bătrânul de pe Munte și să nu fie acolo special pentru mine. Nu e adevărat, dispar în noapte, dar vorbesc o limbă străină, care șuieră a ceva šiit, talmudic, copt, ca un șarpe în deșert.

Vin din direcția opusă figuri androgine cu niște mantii lungi. Mantii gen Roza-Cruce. Mă depășesc, cotesc spre rue de Sevigne. Acum e noapte de-a binelea. Am fugit de la Conservatoire ca să regăsesc orașul tuturor, și-mi dau seama că orașul tuturor e conceput ca o catacombă cu trasee preferențiale pentru inițiați.

Un bețiv. Poate se preface. Să nu mă încred, să nu mă încred niciodată. Dau peste un bar încă deschis, chelnerii cu șorțuri lungi până la glezne strâng deja scaunele și măsuțele. Am timp să intru și ei îmi dau o bere. O beau pe nerăsuflăte și mai cer una. „Strașnică sete, hai?” zice unul dintre ei. Dar fără cordialitate, cu suspiciune. Sigur, mi-e sete, de la cinci după-amiază n-am băut nimic, dar poate să-ți fie sete chiar fără să-ți fi petrecut noaptea sub un pendul. Imbecili. Plătesc și plec, înainte ca ei să poată să-și imprime trăsăturile feței mele în memorie.

Și iată-mă în colțul lui Place des Vosges. Trec pe sub porticurile cu coloane. Care era filmul acela vechi ce răsuna de pașii solitari ai lui Mathias, cuțitarul nebun, noaptea, prin Place des Vosges? Mă opresc. Aud pași în urma mea? Bineînțeles că nu, s-au oprit și ei. Ar fi de-ajuns niște vitrine de expoziție și porticurile astea ar deveni săli aidoma celor de la Conservatoire.

Tavane joase de secol XVI, arce semicirculare, galerii cu gravuri și obiecte de anticariat, mobile. Place des Vosges, așa cum e ea, joasă, cu portoanele ei vechi pline de dâre și scâlciate și leproase, adăpostește oameni ce nu s-au mutat de-aici de sute de ani. Niște oameni cu mantii lungi, galbene. O piață locuită numai de taxidermiști. Ies numai noaptea. Cunosc piatra din pavaj, gura de canal prin care se pătrunde în Mundus Subterraneus. Sub ochii tuturor.

L'Union de Recouvrement des Cotisations de securite sociale et d'allocations familiales de la Patellerie numero 75, u 1. Ușă nouă, poate că aici locuiesc bogătași, dar imediat după ea e o ușă veche, decojită ca o casă din via Sincero Renato, apoi, la numărul 3, o ușă refăcută recent. Alternare de Hylici și Pneumatici. Stăpânii și sclavii lor. Aici unde sunt scânduri bătute în cuie în locul unde trebuia să fie un arc. E evident, aici era o librărie ocultistă, iar acum nu mai e. Un bloc întreg a fost golit. Evacuat într-o noapte. Cum a fost Agliè. Acum ei știu că cineva știe, încep să intre în clandestinitate.

Mă aflu în colțul lui rue Birague. Văd șirul nesfârșit al galeriilor, fără țipenie de om, aș prefera să fie întuneric, dar e o lumină galbenă de la becuri. Aș putea striga și nimeni nu m-ar asculta. Tăcuți, în spatele acelor ferestre închise din care nu scapă un firicel de lumină, taxidermiștii ar rânji în mantiile lor galbene.

Și totuși nu, între colonade și grădina centrală sunt automobile parcate și câte-o umbră ici-colo, trecând. Dar asta nu face ca locul să devină mai primitiv. Un dog german mare îmi taie calea. Un câine negru numai noaptea. Unde-i Faust? Poate-l trimite pe credinciosul său Wagner să scoată câinele să facă pipi?

Wagner... Iată ideea care mi se învârtea prin cap fără s-o pot prinde. Doctorul Wagner, de el am nevoie. El o să-mi poată spune dacă delirez sau nu, și care-s fantasmalele cărora le-am dat substanță. Va putea să-mi spună că nu-i nimic adevărat, că Belbo e viu și că Tres nu există. Ce ușurare, dacă aș fi bolnav.

Las în urmă piața aproape alergând. Mă urmează o mașină. Nu, poate că încearcă să parcheze. Mă împiedic de niște saci de plastic pentru gunoi. Mașina parchează. Nu pe mine mă căuta. Sunt pe rue St-Antoine. Caut un taxi. Ca la o invocație magică, apare.

Îi spun: „Sept, avenue Elisee Reclus”.

Je voudrais etre la tour, pendre a la Tour Eiffel.

(Blaise Cendrars)

Nu știam pe unde vine asta, nu îndrăzneam să-l întreb pe taximetrist, pentru că cine ia taxiul la ora aceea o face ca să se ducă la el acasă, altfel e cel puțin un asasin, iar, pe de altă parte, el mormăia că centrul era încă plin de studenții ăia blestemați, de autobuze parcate peste tot, o mizerie, dacă ar fi depins de el, toți trebuiau puși la zid, și că era mai bun un ocol. Făcuse practic turul Parisului, lăsându-mă în sfârșit la numărul șapte al unei străzi singuratice.

Nu figura nici un doctor Wagner acolo. Atunci să fi fost șaptesprezece? Sau douăzeci și șapte? Am făcut două-trei încercări, apoi mi-am venit în fire. Chiar dacă aș fi găsit ușa de la intrare, credeam eu oare că puteam să-l fac pe doctorul Wagner să coboare din pat la ora aceea ca să-i povestesc întâmplarea mea? Ajunsesem acolo din aceleași motive pentru care rătăcisem între Porte St-Martin și Place des Vosges. Fugeam. Iar acum fugisem și din locul către care fugisem fugind de la Conservatoire. Nu aveam nevoie de un psihanalist, ci de o cămașă de forță. Sau de o somnoterapie. Sau de Lia. Să-mi ia ea capul în mâini, să mi-l strângă tare între sân și subsuoară, șoptindu-mi să fiu cuminte.

Îl căutasem pe doctorul Wagner sau avenue Elisee Reclus? Pentru că, acum îmi aminteam, numele acela îl întâlnisem în cursul lecturilor mele pentru Plan, era al cuiva din secolul trecut care scrisese nu știu ce carte despre pământ, despre subsol, despre vulcani, cineva care, sub pretextul că făcea geografie academică, își vâră nasul în Mundus Subterraneus. Unul de-ai lor. Fugeam de ei, și-i regăseam mereu în jurul meu. Încet-încet, în decurs de câteva secole ocupaseră tot Parisul. Și restul lumii.

Trebuia să mă întorc la hotel. Aveam să găsesc oare alt taxi? Pe cât putusem să înțeleg, mă aflam probabil la periferia pariziană cea mai îndepărtată. Îmi fixasem un punct către direcția de unde venea o lumină palidă și difuză și se zărea cerul liber. Era Sena?

Și, ajuns la colț, l-am văzut.

La stânga mea. Ar fi trebuit să bănuiesc că era acolo, la pândă, în împrejurimi, în acel oraș numele străzilor trasau un mesaj fără echivoc, erai mereu pus în gardă, cu atât mai rău pentru mine dacă nu mă gândisem.

Era acolo, păianjenul acela mineral infect, simbolul, instrumentul puterii lor: trebuia să fi fugit, în schimb mă simțeam atras către pânza lui, mișcându-mi capul în sus și în jos și invers, pentru că acum nu mai puteam să-l cuprind dintr-o singură aruncătură de ochi,

eram practic înăuntrul lui, eram străpuns de miile-i de ace, mă simțeam bombardat de ghilotine de fier care cădeau din toate părțile, numai să se fi mișcat el puțin, și ar fi putut să mă strivească cu una dintre labele acelea ale lui de mecanism.

Turnul. Eram în unicul punct al orașului în care nu-l vezi de departe, din profil, ieșind prietenos la iveală din oceanul de acoperișuri, frivol ca într-un tablou de Dufy. Era deasupra mea, îmi cădea în spate. Îi ghiceam vârful, dar mă mișcăm mai întâi în jurul lui și apoi înăuntrul arcelor de la baza lui, strivit între un picior și altul, îi măsurăm cu privirea gleznele, pântecul, părțile rușinoase, îi ghiceam vertiginosul intestin, totuna cu esofagul din gâtul acela al lui de girafă politehnică. Deși ciuruit ca o sită, avea puterea de a întuneca lumina ce-l înconjură, iar pe măsură ce mă mișcăm, îmi oferea, din perspective diferite, mereu alte bolți cavernoase ce decupau prim-planuri asupra tenebrei.

Acum, în dreapta lui, aproape jos, lângă orizont, spre nord-est, răsărise o seceră de lună. Când și când, Turnul mi-o încadra ca pe-o iluzie optică, o fluorescență a vreunuia dintre ecranele lui puse vraiste, dar era de-ajuns să mă mișc puțin din loc, că ecranele își schimbau formatul, luna nu mai era, se dusesese să se ghemuiască printre niscaiva coaste metalice, dihania o sfârtecăse, o digerase, o făcuse să dispară în altă dimensiune.

Tesseract. Cub tetradimensional. Acum vedeam printr-o arcadă o lumină mișcătoare, chiar două, roșu și alb, care pâlpâiau — desigur, vreun avion căutând aeroportul Roissy, sau Orly, cine știe. Dar imediat — fie că mă mutasem eu, sau avionul, sau Turnul — luminile dispăreau în spatele unei nervuri, așteptam să le văd reapărând în celălalt pătrățel, dar nu mai erau. Turnul avea o sută de ferestre, toate mobile, și fiecare dădea spre un segment diferit al spațiului-timp. Coastele lui nu marcau pliuri euclidiene, ci frângeau țesătura cosmică, rabatau catastrofe, răsfoiau pagini din lumi paralele.

Cine spusese că turla asta de Notre-Dame-de-la-Brocante servea „a suspendre Paris au plafond de l'univers”? Dimpotrivă, el servea la suspendarea universului de propria-i turlă — e firesc, nu-i el Ersatz-ul Pendulului?

Cum îl numiseră ? Supozitor solitar, obeliscul gol, glorie a sârmei, apoteoza pilonului, altarul aerian al unui cult idolatru, albină în inima rozei vânturilor, trist ca o ruină, colos pocit de culoarea nopții, simbol diform al forței inutile, miracol absurd, piramidă indiferentă, chitară, călimară, telescop, prolix ca discursul unui ministru, zeu antic și fiară modernă... Era toate acestea și multe altele, iar dacă aș fi avut cel de-al șaselea simț al Stăpânilor Lumii, acum, când mă aflam prins în pânza lui de corzi vocale incrustate cu polipi nituiți, l-aș fi auzit murmurând răgușit muzica sferelor, Turnul sorbea chiar în momentul acela unde din inima pământului gol pe dinăuntru și le transmitea tuturor menhirelor din lume. Rizom de articulații bătute-n piroane, artroză cervicală, proteză a unei proteze — ce oroare, din locul unde mă găseam, pentru ca ei să mă zdrobească în abisuri, ar fi trebuit să mă azvârle spre vârf. Acum veneam, desigur, dintr-o călătorie spre centrul pământului, mă aflam în vârtejul antigravitațional al antipozilor.

Noi nu născocisem fantasmagorii, el îmi apărea acum drept proba iminentă a Planului, dar peste puțin avea să-și dea seama că eu eram spionul, dușmanul, firul de praf în angrenajul acela al cărui motor și a cărui întruchipare era, el și-ar fi dilatat fără veste un colț din acea dantelărie a lui de plumb și m-ar fi înghițit, aș fi dispărut într-o cută a

minciunii lui, transferat în Altundeva.

Dacă aş mai fi rămas câtuşi de puţin sub broderia lui, marii lui cleşti s-ar fi strâns, s-ar fi curbat ca nişte colţi, m-ar fi supt, şi apoi animalul şi-ar fi reluat poziţia lui posomorâtă de ascuţitoare criminală şi sinistră.

Un alt avion: ăsta nu venea din nici o parte, îl generase el între vertebrele lui de mastodont descărnat. Îl priveam, nu se mai termina, ca şi proiectul din care se născuse. Dacă aş fi rămas pe loc fără să fiu devorat, i-aş fi urmărit mutaţiile, revoluţiile lui lente, descompunerea şi recompunerea lui înfinitesimală sub adierea rece a curenţilor, poate că Stăpânii Lumii ştiau să-l interpreteze ca pe un grafic geomantic, în imperceptibilele-i metamorfoze ar fi citit semnale decisive, mandate inavuabile. Turnul mi se învârtea pe deasupra capului, ca un şurub al Polului Mistic. Sau poate că nu, poate că stătea nemişcat ca un pilon magnetic şi făcea să se rotească bolta cerească. Ameţeala era aceeaşi.

Ce bine se apără Turnul, îmi spuneam, de departe clipeşte afectuos, dar dacă te apropii, dacă încerci să-i pătrunzi misterul, te ucide, te îngheaţă până la os, doar afişându-şi nepăsarea înfricoşătoare din care-i făcut. Acum ştiu că Belbo e mort şi că Planul e adevărat, pentru că Turnul e adevărat. Dacă nu reuşesc să fug, să mai fug încă o dată, nu voi putea să spun asta nimănui. Trebuie să dau alarma.

Un zgomot. Stop, ne întoarcem la realitate. Un taxi care se apropia în viteză. Cu o săritură, am reuşit să mă smulg din centura magică, am făcut semne largi cu mâinile, aproape am riscat să fiu trântit, pentru că taximetristul a frânat numai în ultima secundă, ca şi cum ar fi oprit cam fără chef — pe drum avea să-mi spună că şi lui, când trece pe acolo noaptea, Turnul îi provoacă frică, şi accelerează. „De ce?” îl întrebam. „Parce que... parce que ca fait peur, c'est tout”.

În scurt timp am fost la hotel. A trebuit să sun îndelung ca să trezesc un portar somnoros. Mi-am zis: trebuie să dormi, acum. Restul mâine. Am luat nişte pastile, destule ca să mă otrăvesc. Apoi nu-mi mai amintesc.

*Nebunia un vast pavilion deține,
din orice loc primește pe oricine,
mai ales dacă are aur și putere cu
sine.*

(Sebastian Brant, *Das Nerrenschiff*, 46)

Mă treziseam pe la două după-amiază, confuz și catatonie. Îmi aminteam exact totul, dar nu aveam nici o garanție că ceea ce-mi aminteam era adevărat. Mai întâi mă gândisem să dau o fugă până jos să cumpăr ziarele, apoi îmi spuseseam că, în orice caz, chiar dacă o companie de cipai ar fi pătruns în Conservatoire imediat după eveniment, știrea tot n-ar fi avut timp să apară în ziarele de dimineață.

Și apoi, Parisul, în ziua aceea, avea cu totul altele pe cap. Mi-o spusese imediat portarul, abia ce coborâsem să iau o cafea. Orașul era în fierbere, multe stații de metrou fuseseră închise, în unele locuri poliția dădea asalturi, studenții erau prea mulți și exagerau.

Găsisem în cartea de telefon numărul doctorului Wagner. Încercasem chiar să telefonez, dar evident că duminica nu era la cabinet. Trebuia, în orice caz, să mă duc la Conservatoire să verific. Îmi aminteam că era deschis și duminica după-amiaza.

Cartierul Latin era agitat. Treceau grupuri vociferând, cu steaguri. În Île de la Cité văzusem un cordon de poliție, în depărtare se auzeau explozii. Probabil că așa fusese și în '68. Cam prin dreptul lui Sainte-Chapelle fusese o busculadă, simțeam miros de gaze lacrimogene. Auzisem un fel de trageri, nu știam dacă erau studenții sau polițiștii, lumea din jurul meu alerga, ne refugiaserăm în spatele unei porți de clădire, cu un cordon de polițiști în față, în timp ce în stradă aveau loc ciocniri. Ce rușine, să stau eu acum la un loc cu burghezii în vârstă, așteptând să se liniștească revoluția.

Pe urmă găsisem cale liberă, luând-o pe niște străzi secundare din jurul vechilor Hale, și mă aflasem din nou în strada St-Martin. La Conservatoire era deschis, se vedeau curtea lui albă și placa de pe fațadă: „Conservatorul de arte și meserii instituit prin decretul Convenției din 19 vendemiar, anul III... în vechiul priorat de la Saint-Martin-des-Champs, fondat în secolul al XI-lea”. Totul în bună regulă, și o mică aglomerație de duminică, insensibilă la tămbălăul studenților.

Intrasem — duminica e gratis — și fiecă lucră era ca în după-amiaza trecută, la cinci. Paznicii, vizitatorii, Pendulul la locul lui obișnuit... Căutam urmele a ceea ce se petrecuse, dar, dacă se petrecuse ceva, cineva făcuse o foarte conștiincioasă curățenie. Dacă se petrecuse.

Nu-mi amintesc cum mi-am petrecut restul după-amiezii. Nu-mi amintesc nici măcar ce am văzut hoinărind pe străzi, constrâns din când în când să mă abat, ca să evit vreo ciocnire. Am telefonat la Milano, așa, de probă. Din superstiție, am format numărul lui Belbo. Pe urmă pe cel al Lorenzei. Pe urmă pe cel de la editura Garamond, care nu putea fi decât închisă. Și totuși, dacă azi-noapte ține tot de astăzi, totul s-a petrecut ieri. Dar de alaltăieri până azi-noapte a trecut o veșnicie.

Către seară mi-am dat seama că eram nemâncat. Voiam liniște și puțin fast. Lângă Forum des Halles am intrat într-un restaurant care-mi făgăduia pește. Chiar prea-prea. Masa așezată direct în fața unui acvariu. Un univers destul de ireal ca să recad într-o stare de suspiciune absolută. Nimic nu e întâmplător. Peștele acela pare un isihast astmatic care-i pe cale să-și piardă credința și-l acuză pe Dumnezeu că a diminuat sensul universului. Sabaoth, Sabaoth, cum poți fi atât de rău încât să mă faci să cred că nu ești? Ca o cangrenă, carnea se întinde peste lume... Ăstălalt seamănă cu Minnie, își agită ciliile lungi și-și face botișorul în formă de inimă. Minnie e logodnica lui Mickey. Mănânc o salată imensă cu un *haddock* fraged ca o carne de copil. Cu miere și piper. Paulicienii sunt aici. Cel de colo planează printre corali ca aeroplanul lui Breguet — lungi băți din aripi de lepidopter, ai putea paria o sută contra unu că și-a ochit fetusul de homunculus abandonat pe fundul unui atanor acum găurit, aruncat la gunoi în fața casei lui Flamel. Apoi un pește templier, împlătoșat de sus până jos în negru, îl caută pe Noffo Dei. Trece pe lângă isihastul astmatic, care navighează absorbit și încruntat către indicibil. Întorc privirea, pe partea cealaltă a străzii zăresc firma unui alt restaurant, CHEZ R... Roza-Cruce? Reuchlin? Rosispergius ? Racikovskiragotzitarogi? *Signaturae, signaturae...* ca în Paracelsus.

Ia să vedem, unicul mod de a-l pune pe dracul în încurcătură e să-l faci să creadă că nu crezi în el. Nu încap prea multe dubii în ce privește alergătura mea nocturnă prin Paris și vedenia Turnului. Să ieși de la Conservatoire, după ce-ai văzut sau ai crezut că vezi ceea ce-ai văzut, să simți întregul oraș ca pe un coșmar e normal. Dar ce anume am văzut la Conservatoire ?

Trebuia neapărat să vorbesc cu doctorul Wagner. Nu știu de ce-mi vârașem în cap că acela era panaceul, dar așa era. Terapia cuvântului.

Cum de am venit în dimineața asta? Mi se pare că am intrat într-un cinematograful în care rula *Doamna din Shanghai*, de Orson Welles. Când am ajuns la scena oglinzilor, n-am mai putut și am ieșit. Dar poate că nu-i adevărat, mi-am închipuit eu asta.

În dimineața asta i-am telefonat la ora nouă doctorului Wagner, numele Garamond mi-a permis să trec peste bariera secretarei, doctorul a părut să-și amintească de mine, în fața urgenței pe care îl făceam eu s-o întrezărească mi-a spus să mă duc imediat, la nouă și

jumătate, înainte să vină ceilalți pacienți. Mi se păruse amabil și înțelegător.

Poate că am visat și vizita la doctorul Wagner. Secretara mi-a cerut datele generale, a pregătit o fișă, m-a pus să plătesc onorariul. Din fericire, aveam deja biletul de întoarcere.

Un cabinet de dimensiuni reduse, fără obișnuitul divan. Ferestre spre Sena, la stânga umbra Turnului. Doctorul Wagner m-a primit cu o afabilitate profesională — în fond e drept, nu mai eram unul dintre editorii săi, eram un client de-al său. Cu un gest amplu și calm m-a invitat să mă așez în fața lui, de cealaltă parte a mesei, ca un funcționar de la minister. „Et alors?” a zis el și a imprimat o mișcare fotoliului rotativ pe care stătea, arătându-mi spatele. Stătea cu capul în jos și mi se părea că ține mâinile împreunate. Nu-mi rămânea decât să vorbesc.

Am vorbit, ca o cascadă, am scos din mine tot, de la început până la sfârșit, ce gândeam acum doi ani, ce gândeam anul trecut, ce credeam că gândeau Belbo și Diotallevi. Și, mai ales, ce s-a petrecut în noaptea de Sfântul Ioan.

Wagner nu m-a întrerupt, n-a făcut niciodată semn că da, n-a arătat dezaprobare. Pe cât pot să-mi dau seama, părea să se fi cufundat în somn. Dar probabil că asta-i tehnica lui. Iar eu vorbeam. Terapia cuvântului.

Pe urmă am așteptat de la el vreun cuvânt care să mă salveze.

Wagner s-a ridicat, foarte, foarte încet. Fără să se întoarcă spre mine, a făcut un tur în jurul biroului și s-a îndreptat spre fereastră. Acum privea prin geam, cu mâinile încrucișate la spate, absorbit.

În tăcere, zece, cincisprezece minute.

Pe urmă, tot cu spatele la mine, cu o voce incoloră, calmă, liniștitoare: „Monsieur, vous etes fou”.

El a rămas nemișcat, eu la fel. După alte cinci minute, am înțeles că n-avea să continue. Sfârșitul ședinței.

Am ieșit fără să salut. Secretara mi-a surâs larg, și m-am trezit din nou în strada Elisee Reclus.

Era unsprezece. Mi-am adunat lucrurile de la hotel și m-am repezit la aeroport, încredințându-mă sorții. A trebuit să aștept două ore, și între timp am sunat la Milano, la Garamond, cu taxă inversă, pentru că nu mai aveam nici un ban. A răspuns Gudrun, părea mai zăpăcită ca de obicei, a trebuit să strig la ea de trei ori să zică da, oui, yes, că accepta telefonul.

Plângea: Diotallevi a murit sâmbătă seara, la miezul nopții.

„Și nici unul, nici unul dintre prietenii lui la înmormântare, azi-dimineață, ce rușine! Nici măcar domnul Garamond, care zice că e în călătorie în străinătate. Eu, Grazia, Luciano și un domn negru de tot, cu barbă, cu favoriți creți și cu o pălărioaie de parcă era

un cioclu. Dumnezeu știe de unde venea. Dar unde erați dumneavoastră, domnule Casaubon? Și unde e Belbo? Ce se întâmplă?”

Am mormăit niște explicații confuze și am pus receptorul jos. M-au chemat, și m-am urcat în avion.

Teoria socială a conspirației... e o consecință a lipsei de raportare la Dumnezeu și a întrebării ce derivă de aici: „Cine e în locul lui ?”

(Karl Popper, *Conjectures and Refutations*, London, Routledge, 1969, I, 4)

Călătoria mi-a făcut bine. Nu numai că părăsisem Parisul, dar lăsasem în urmă și subsolul, ba chiar și solul, crusta terestră. Cer și munți încă albi de zăpadă. Singurătatea la zece mii de metri, și acel sentiment de beție pe care ți-l dau întotdeauna zborul, presurizarea, trecerea printr-o ușoară turbulență. Mă gândeam că numai acolo, sus, reveneam cu picioarele pe pământ. Și am hotărât să fac bilanțul, mai întâi făcându-mi un punctaj în carnetul meu, apoi lăsându-mă la voia întâmplării, cu ochii închiși.

Am hotărât să enumăr mai întâi evidențele incontestabile.

E neîndoielnic că Diotallevi a murit. Mi-a spus-o Gudrun. Gudrun a rămas întotdeauna pe dinafara istoriei noastre, n-ar fi înțeles-o, și deci a rămas singura care poate spune adevărul. Apoi e adevărat că Garamond nu era la Milano. Desigur, putea fi oriunde, dar faptul că nu-i aici și că n-a fost nici zilele trecute lasă să se creadă că era la Paris, unde l-am văzut.

La fel, nu e nici Belbo.

Acum, să încercăm să ne gândim că ceea ce am văzut sâmbătă seara la Saint-Martin-des-Champs s-a întâmplat cu adevărat. Poate nu așa cum am văzut eu, sedus de muzică și de aromele acelea, dar ceva s-a întâmplat. E ca în povestea cu Amparo. Întorcându-se acasă, ea nu era, bineînțeles, sigură că a fost apucată de Pomba Gira, dar știa sigur că în cortul umbanda fusese, și crezuse — sau se comportase ca și cum crezuse — că a fost posedată de Pomba Gira.

În fine, ceea ce mi-a spus Lia la munte e adevărat, lectura ei era absolut convingătoare, mesajul din Provins era o notă de spălătoreasă. Nu au fost niciodată reuniuni de Templieri la Granges-aux-Dîmes. Nu exista Plan și nu exista mesaj.

Nota de spălătoreasă a fost pentru noi un careu de cuvinte încrucișate cu pătrățele încă goale, dar fără definiții. Așadar trebuie umplute pătrățelele în așa fel încât totul să se

încrucișeze cum trebuie. Dar poate că exemplul nu-i tocmai bun. În careu se încrucișează cuvinte, iar cuvintele trebuie să se intersecteze într-o literă comună. În jocul nostru nu încrucișam cuvinte, ci concepte și fapte, deci regulile erau altele, și erau în esență trei.

Prima regulă, conceptele se leagă prin analogie. Nu există reguli pentru a decide de la început dacă o analogie e bună sau rea, pentru că orice lucru se aseamănă cu oricare altul sub un anumit raport. Exemplu. Cartof se întâlnește cu măr, pentru că amândouă sunt vegetale și de formă aproape rotundă. De la măr la șarpe, prin conexiune biblică. De la șarpe la covrig, prin similitudine formală, de la covrig la colac de salvare și de acolo la costum de baie, de la baie la hartă de navigație, de la hartă de navigație la hârtie igienică, de la igienă la alcool, de la alcool la drog, de la drog la seringă, de la seringă la împunsătură, de la împunsătură la gaură, de la gaură la teren, de la teren la cartof.

Perfect. A doua regulă spune de fapt că, dacă până la sfârșit *tout se tient*, jocul e valabil. De la cartof la cartof, *tout se tient*. Deci e just.

A treia regulă: conexiunile nu trebuie să fie inedite, în sensul că trebuie să fi fost deja efectuate cel puțin o dată, și mai bine dacă-s de mai multe ori, efectuate de alții. Numai așa încrucișările apar adevărate, fiindcă sunt evidente.

Exact asta era și ideea domnului Garamond: cărțile diabolicilor nu trebuie să inoveze, trebuie să repete ceea ce s-a spus deja, altfel ce s-ar fi ales de forța Tradiției?

Așa am făcut și noi. N-am inventat nimic, în afară de felul cum am aranjat piesele. Așa făcuse și Ardenti, nu inventase nimic, numai că aranjase piesele ca nelumea, și, pe deasupra, era mai puțin cult decât noi, iar piesele nu le avea toate.

Ei aveau piesele, dar nu aveau schema jocului. Și pe urmă, noi — încă o dată — eram mai capabili.

Îmi aminteam o frază pe care mi-o spusese Lia la munte, când îmi reproșa că am făcut un joc urât: „Oamenii sunt ahtiați după planuri, dacă le oferi unul, se aruncă asupra lui ca o haită de lupi. Tu inventezi, și ei cred. Nu trebuie să stârnești mai mult imaginar decât există”.

În fond, întotdeauna se întâmplă așa. Un tânăr Herostrat se dă de ceasul morții pentru că nu știe cum să devină faimos. Apoi vede un film în care un băiat firav trage în vedeta de country music și creează evenimentul zilei. A găsit formula, se duce și trage și el în John Lennon.

Tot astfel e și cu așa-zișii ASP. Cum să fac să devin un poet publicat care să ajungă în enciclopedia? Și Garamond îi explică: simplu, plătești. ASP-ul nici nu se gândise la asta înainte, dar din moment ce există planul editurii Manuzio, se identifică cu el. ASP-ul e convins că aștepta editura Manuzio încă din copilărie, numai că nu știa că există. Consecință, noi am inventat un plan inexistent și Ei nu numai că l-au luat de bun, dar s-au și convins că sunt cuprinși în el de mult timp, sau și-au identificat fragmentele proiectelor lor dezordonate și confuze ca fiind momente ale Planului nostru, detaliat potrivit unei logici inconfundabile a analogiei, a aparenței, a presupunerii.

Dar dacă, inventând un plan, ceilalți îl realizează, e ca și cum Planul ar exista, ba mai

mult, acum chiar există.

Din acest moment, batalioane de diabolici vor străbate lumea în căutarea hărții.

Am oferit o hartă unor oameni care căutau să-și învingă o frustrare a lor, obscură. Care? Mi-o sugerase acel ultim fișier al lui Belbo: n-ar exista eșec dacă ar exista cu adevărat un Plan. Înfrângere, da, dar nu din vina ta. A sucomba în fața unui complot cosmic nu-i o rușine. Nu ești laș, ești martir.

Nu te plângi de faptul că ești muritor, pradă a mii de microorganisme pe care nu le stăpânești, nu ești răspunzător de picioarele tale care nu pot apuca, de dispariția cozii, de părul și de dinții care nu mai cresc a doua oară, de neuronii pe care-i semeni din mers, de venele care se îngroașă. Vinovații sunt Îngerii Invidioși.

Și același lucru e valabil și pentru viața de toate zilele. Ca și scăderile cursului la bursă. Au loc pentru că fiecare face câte o mișcare greșită, și toate mișcările greșite la un loc creează panică. Pe urmă, cine nu are nervii tari se întreabă: dar cine a urzit complotul ăsta, cui îi folosește? Și-i vai și-amar când nu găsești un dușman care să fi complotat, te-ai simți vinovat. Sau, tocmai fiindcă te simți vinovat, inventezi un complot, ba chiar mai multe. Și pentru a le înfrunța, trebuie să-ți organizezi propriul tău complot.

Și cu cât îți imaginezi comploturile altora, ca să justifici lipsa de înțelegere față de tine, cu atât cazii mai mult sub vraja lor, și ți-l concepi pe al tău pe măsura lor. Exact cum se întâmplase atunci când între iezuiți și baconieni, paulicieni și neotemplieri, fiecare punea propriul său plan pe seama celuilalt. Atunci Diotallevi observase: „Sigur, atribui celorlalți ceea ce faci tu, și, dat fiind că tu faci un lucru odios, ceilalți devin odioși. Cum însă ceilalți ar vrea, de obicei, să facă tocmai lucrul ăla odios pe care îl faci tu, ei colaborează cu tine, lăsând să se creadă că — da — în realitate ceea ce le atribui e ceea ce au dorit ei dintotdeauna. Dumnezeu îi orbește pe cei pe care voiește să-i piardă, e de-ajuns să dai o mână de ajutor”.

Un complot, dacă vrea să fie complot, e secret. Trebuie să existe un secret pe care, cunoscându-l, noi n-am mai fi frustrați, pentru că ori ar fi secretul care ne duce la mântuire, ori cunoașterea secretului s-ar identifica cu mântuirea. Există oare un secret atât de luminos?

Desigur, cu condiția de a nu-l cunoaște vreodată. Dezvăluit, el n-ar putea decât să ne dezamăgească. Nu-mi vorbise Agliè de tendința către mister, care agita epoca Antoninilor? Și totuși, abia sosise cineva care se declarase fiul lui Dumnezeu, fiul Domnului care se face carne și mântuie păcatele lumii. Era acesta un mister oarecare? Și făgăduia mântuirea întregii lumi, era de-ajuns să-ți iubești aproapele. Era un secret de nimic? Și lăsa testamentar că oricine rostea cuvintele potrivite în momentul potrivit putea să transforme o bucată de pâine și jumătate de pahar de vin în carnea și sângele fiului lui Dumnezeu și să se nutrească astfel. Era o enigmă de aruncat? Și îi determina pe părinții Bisericii să facă coniecturi și apoi să declare că Dumnezeu este Unul și Întreit și că Duhul vine de la Tatăl și de la Fiul, iar nu Fiul din Tatăl și din Duhul Sfânt. Era o formulă de doi bani făcută pentru Hylici? Și totuși, ăia, care aveau de-acum mântuirea la îndemână — *do*

it yourself — nimic. Asta-i toată revelația? Ce banalitate: și dă-i și colindă isterici cu corăbiile lor prin toată Mediterana în căutarea unei alte științe pierdute, pe lângă care dogmele acelea de treizeci de parale n-ar fi fost decât învelișul superficial, parabola pentru cei săraci cu duhul, hieroglifa aluzivă, un fel de a le face cu ochiul Pneumaticilor. Misterul trinitar? Prea ușor, trebuie să fie altceva dedesubt.

Era unul, poate Rubinstein, care, atunci când îl întrebaseră dacă crede în Dumnezeu, răspunsese: „O, nu, eu cred... în ceva cu mult mai mare...” Dar mai era un altul (poate Chesterton ?) care zisese: de când oamenii nu mai cred în Dumnezeu, nu înseamnă că nu mai cred în nimic, cred în orice.

Orice nu e un secret mai mare. Nu există secrete mai mari, pentru că, imediat ce sunt dezvăluite, par mici. Există un singur secret gol. Un secret care lunecă. Secretul plantei *orchis* este că înseamnă testicule și acționează asupra lor, dar testiculele au rolul de a semnifica un semn zodiacal, acesta o ierarhie îngerească, aceasta o gamă muzicală, gama un raport între umori, și așa mai departe, inițierea înseamnă a învăța să nu te oprești niciodată, decojești universul ca pe o ceapă, iar o ceapă e toată numai coajă, să ne închipuim o ceapă infinită, care are centrul în orice parte și circumferința nicăieri sau e făcută ca inelul lui Moebius.

Adevăratul inițiat e acela care știe că cel mai puternic dintre secrete e un secret fără conținut, pentru că nici un dușman nu va reuși să facă să-i fie mărturisit, nici un adept nu va reuși să i-l sustragă.

Acum îmi apărea mai logică, mai consecventă dinamica ritului nocturn din fața Pendulului. Belbo susținuse că posedă un secret, și prin asta câștigase puterea asupra Lor. Impulsul lor, până și al unui om atât de avizat ca Agliè, care bătuse imediat toba pentru a-i convoca pe toți ceilalți, a fost să i-l cunoască. Și cu cât Belbo refuza să li-l dezvăluie, cu atât Ei considerau că secretul e mai mare, și cu cât el jura că nu-l posedă, cu atât erau mai convinși că l-ar poseda și că e un secret veritabil pentru că, dacă ar fi fost fals, l-ar fi dezvăluit.

Timp de secole, căutarea acestui secret fusese liantul care îi ținuse la un loc, fie chiar cu excomunicări, lupte intestinale, întrajutorări. Acum, ei erau cât pe ce să-l cunoască. Și au fost asaltați de două spaime: că secretul ar putea fi de natură să-i dezamăgească și că, devenind cunoscut tuturor, n-ar mai rămâne nici un secret. Ar fi fost sfârșitul lor.

Exact în momentul acela Agliè a intuit că, dacă Belbo ar fi vorbit, toți ar fi știut, iar el, Agliè, ar fi pierdut aureola confuză care-i conferea harul și puterea. Dacă Belbo i s-ar fi confesat numai lui, Agliè ar fi continuat să fie Saint-Germain, nemuritorul — amânarea morții lui coincidea cu amânarea secretului. A încercat să-l determine pe Belbo să-i vorbească la ureche, și când a înțeles că nu va fi posibil, l-a provocat, preconizând că se va da bătut, dar și mai mult, ca să-i dea un spectacol de fatuitate. Ah, îl cunoștea bine, bătrânul conte, știa că la oamenii din părțile acelea încăpățânarea și simțul ridicolului înving până și teama. L-a obligat să ridice sfidător tonul și să zică „nu” în mod definitiv.

Iar ceilalți, din aceeași temere, au preferat să-l ucidă. Pierdeau harta — le rămâneau secole întregi s-o mai caute dar salvau prospețimea dorinței lor decrepite și băloase.

Îmi aminteam o întâmplare pe care mi-o povestise Amparo. Înainte să vină în Italia, ea stătuse câteva luni la New York și se dusese să locuiască într-unui din acele cartiere unde cel mult se toarnă seriale despre polițiștii de la criminalistică. Se întorcea acasă singură, la ora două noaptea. Și când o întrebasesem dacă nu-i era frică de maniacii sexuali, îmi relatase care era metoda ei. Imediat ce maniacul se apropia și se manifesta ca atare, ea îl lua de braț și-i zicea: „Bine, hai să ne culcăm amândoi”. Iar acela o ștergea, descumpănit.

Dacă ești maniac sexual, nu vrei sexul ca atare, vrei să-l dorești, cel mult să-l furi, dar, pe cât posibil, fără știrea victimei. Dacă ești pus în fața sexului și ți se spune *hic Rhodon, hic salta*, firește că o iei la goană, altfel n-ai mai fi defel maniac.

Iar noi ne-am dus să le gădilăm poftetele, să le oferim un secret cum nu se poate mai gol, pe care nu numai că nu-l cunoșteam nici noi, dar, pe deasupra, știam că era fals.

Avionul zbura peste Mont Blanc și călătorii se îngărădeau cu toții în aceeași parte ca să nu piardă revelația aceluia buboi obtuz, crescut din cauza unei distonii a curenților subterani. Eu mă gândeam că, dacă ceea ce gândeam în momentul acela era just, atunci poate că nu existau curenții, tot așa cum nu existase nici mesajul din Provins, și că istoria descifrării Planului, așa cum o reconstituiserăm noi, nu era altceva decât Istoria însăși.

Îmi revenea în memorie ultimul fișier al lui Belbo. Dar atunci, dacă ființa e atât de goală și de fragilă, încât se susține doar pe iluzia aceluia care-i caută secretul, cu adevărat — cum zicea Amparo în seara aceea în cort, după înfrângerea ei — atunci nu există mântuire, suntem cu toții niște sclavi, dați-ne un stăpân, ni-l merităm...

Nu e posibil. Nu e posibil, pentru că Lia m-a învățat că mai există și altceva, și am dovada că-i așa, se numește Giulio și în clipa asta se joacă undeva, într-o vale, și trage de coadă o capră. Nu e posibil, pentru că Belbo a zis „nu” de două ori.

Primul „nu” i l-a zis lui Abulafia și oricui ar fi încercat să-i violeze secretul. „Ai cuvântul-cheie ?” era întrebarea. Iar răspunsul, cheia cunoașterii, era „nu”. E ceva adevărat aici, și anume nu numai că acel cuvânt magic nu există, dar nici măcar nu știm asta. Însă cine poate admite asta poate să afle ceva, cel puțin atât cât am putut eu să aflui.

Al doilea „nu” l-a spus sâmbătă seara, refuzând salvarea ce-i era oferită. Ar fi putut să inventeze o hartă oarecare sau să citeze una dintre acelea pe care i le arătasem eu, căci oricum, cu Pendulul atârnat în felul acela, banda de smintiți n-ar fi identificat niciodată Umbilicus Mundi, și chiar dacă o făceau, ar fi pierdut alte câteva decenii până să priceapă că nu era acela. Dar el nu, n-a vrut să se plece, a preferat să moară.

Nu că n-a vrut să se plece poftelor puterii, n-a vrut să se plece în fața nonsensului. Și asta înseamnă că el, într-un fel, știa că, oricât de fragilă este ființa, oricât de nesfârșită și

fără scop este interogarea noastră în legătură cu lumea, există ceva care are mai mult sens decât restul.

Ce anume intuiuse Belbo, poate numai în acel moment, încât să-i îngăduie să contrazică ultimul său fișier disperat și să nu delege propriul destin cuiva care-i garanta un Plan oarecare? Ce anume înțelesese — în sfârșit — care-i permitea să-și joace viața, ca și cum tot ceea ce trebuia să știe descoperise de multă vreme, fără să-și fi dat seama până atunci, și ca și cum în fața acestui unic, veritabil, absolut secret al său, tot ce se întâmpla acolo, în Conservatoire, era iremediabil stupid, și tot stupid ar fi fost în momentul acela să se încapățâneze să trăiască?

Îmi lipsea ceva, o verigă a lanțului. Lui Belbo mi se părea că-i cunosc deja toate gesturile, din viață până la moarte, afară de unul.

La sosire, în timp ce căutam pașaportul, am găsit în buzunar cheia casei acesteia. O luasem joia trecută împreună cu aceea de la apartamentul lui Belbo. Mi-am amintit de ziua aceea, când Belbo arătase spre vechiul dulap care conținea, cum zicea el, așa-zisa lui *opera omnia*, sau așa-zisele *juvenilia*. Poate că Belbo scrisese ceva ce nu se putea găsi în Abulafia, iar acel ceva era înmormântat aici, la ***.

Nu era nimic rezonabil în presupunerea mea. Un bun motiv — mi-am zis — ca s-o iau de bună. Deocamdată.

M-am dus să-mi reiau în stăpânire mașina și am venit aici.

N-am mai găsit-o nici măcar pe bătrâna aceea, ruda familiei Canepa, sau paznic, ce fusese, pe care o văzuserăm atunci. Poate a murit și ea între timp. Aici nu-i nimeni. Am colindat prin diferite camere, e miros de umezeală, mă gândeam chiar să pun în funcțiune „preotul” în unul dintre dormitoare. Dar n-are sens să-ți încălzești patul în iunie, imediat ce deschizi ferestrele, intră aerul călduț al serii.

Imediat după asfințit nu era lună. Ca și la Paris, atunci, sâmbătă noaptea. A răsărit foarte târziu, o văd doar așa, prizărită cum e — mai mică decât la Paris —, abia acum, ridicându-se încet deasupra colinelor mai joase, într-o vâlcea dintre Bricco și o altă cocoașă gălbuie, poate un lan deja secerat.

Cred că am ajuns aici pe la șase seara, era încă lumină. Nu-mi luasem nimic de mâncare, apoi, umblând la întâmplare, am intrat în bucătărie și am găsit un salam atârnat de o grindă. Am cinat cu salam și apă rece, probabil pe la ora zece. Acum mi-e sete, mi-am adus aici, în biroul unchiului Carlo, o carafă mare cu apă și sorb din ea la fiecare zece minute, apoi cobor, o umplu și o iau de la capăt. Ar trebui să fie ora trei acum. Dar stau cu lumina stinsă și mi-e greu să citesc cadranul ceasului. Reflectez, uitându-mă pe fereastră. Văd un fel de licurici, de stele căzătoare pe pantele dealurilor. Mașini rare care trec, coboară la vale, urcă spre sătucuri cocoțate mai sus. Când Belbo era copil, probabil că privilegiștile nu erau aceleași. Nu existau mașinile, nu existau șoselele de acum, noaptea era camuflaj.

Am deschis dulapul unde se găseau *juvenilia*, imediat ce am sosit. Rafturi întregi pline cu hârtii, de la temele școlare din clasele elementare până la fascicule de poezii și de proză din adolescență. În adolescență, toată lumea a scris poezii, apoi poezii adevărați și le-au distrus, iar poezii slabi le-au publicat. Belbo era prea dezabuzat ca să le salveze, prea lipsit de apărare ca să le distrugă. Le-a înmormântat în dulapul unchiului Carlo.

Am citit timp de câteva ore. Și timp de alte câteva ore bune, până în momentul de față, am meditat asupra ultimului text pe care l-am găsit, când era gata-gata să renunț.

Nu știu când l-o fi scris Belbo. Sunt nenumărate foile în care se împletesc printre rânduri caligrafii diferite, sau aceeași caligrafie din epoci diferite. Ca și cum l-ar fi scris foarte devreme, pe la șaisprezece-șaptesprezece ani, apoi l-ar fi revăzut, s-ar fi întors la el pe la douăzeci, și iarăși la treizeci, și poate și după aceea. Până în momentul când a renunțat probabil la scris — ca să reînceapă cu Abulafia, dar fără să îndrăznească să recupereze rândurile astea și să le supună umilinței electronice.

Citindu-le, ți se pare că urmărești o întâmplare bine cunoscută, cele petrecute la *** între 1943 și 1945, unchiul Carlo, partizanii, oratoriul, Cecilia, trompeta. Cunoscut prologul, erau temele obsesive ale unui Belbo înduioșat, ale unui bețiv dezamăgit care suferea. Literatura memoriei, o știa și el, era ultimul refugiu al oamenilor de nimic.

Dar eu sunt un critic literar, încă o dată sunt Sam Spade, care caută ultima urmă.

Și așa am găsit Textul-Cheie. Reprezintă probabil ultimul capitol al întâmplării trăite de Belbo la ***. După el, nu e posibil să se mai fi întâmplat ceva.

S-a dat foc ghirlandei de pe trâmbiță, și atunci am văzut lărgindu-se gaura din cupolă și o săgeată strălucitoare de foc coborând ca fulgerul prin tubul trâmbiței și intrând în trupurile lipsite de viață. Apoi deschizătura s-a închis la loc și trâmbița a pierit și ea de acolo.

(Johann Valentin Andreae, *Die Chymische Hochzeit des Christian Rosencreutz*, Strassburg, Zetzner, 1616, 6, pp. 125-126)

Textul are niște goluri, niște suprapuneri, niște falii, niște bifări — se vede că abia m-am întors de la Paris. Nu atât îl recitesc, cât îl retrăiesc.

Să fi fost către sfârșitul lui aprilie 1945. Armatele germane erau în derută, fasciștii începuseră să se împrăștie, în orice caz, târgul *** era de-acum, definitiv, sub controlul partizanilor.

După ultima luptă, aceea pe care Jacopo ne-o povestise chiar în casa asta (acum aproape doi ani), diferite brigăzi de partizani își dăduseră întâlnire la ***, pentru a ține apoi drumul drept spre oraș. Ei așteptau un semnal de la Radio Londra, aveau să pornească atunci când și Milano ar fi fost gata pentru insurecție.

Sosiseră și cei din formațiunile Garibaldi, comandați de Ras, un uriaș cu barbă neagră, foarte popular prin partea locului: erau îmbrăcați cu niște uniforme doar de fantezie, care se deosebeau unele de altele, afară de eșarfe și de steaua de pe piept, amândouă roșii, și erau înarmați la întâmplare, care cu o pușcă veche, care cu un pistol-mitralieră capturat de la inamic. Contrastau cu brigăzile badogliene, cu eșarfe albastre, uniforme kaki asemănătoare cu ale englezilor și cu puști-mitraliere Sten noi-nouțe. Aliații îi ajutau pe badoglieni cu lansări generoase de parașute noaptea, după ce trecuse, cum făcea deja de doi ani, în toate serile pe la unsprezece, misteriosul Pipetto, avionul de recunoaștere englez, despre care nimeni nu știa ce anume recunoștea, fiindcă lumini nu se zăreau nicăieri, pe o rază de cine știe câți kilometri.

Existau niște tensiuni între garibaldini și badoglieni, se zicea că în seara luptei badoglieni se repeziseră asupra dușmanului strigând „Înainte, Savoia”, dar unii dintre ei ziceau că era în virtutea obișnuinței, ce-ai vrea să strigi când pornești la atac, asta nu însemna că erau neapărat monarhiști și știau și ei că regele avea culpe mari. Garibaldinii rânjeau, poți să strigi Savoia doar dacă dai atac la baionetă în câmp deschis, dar nu

azvârlindu-te după un colț cu pistolul-mitralieră. Și ziceau că erau vânduți englezilor.

Se ajunsese totuși la un modus vivendi, era necesară o comandă unică pentru atacarea orașului, și alegerea căzuse asupra lui Terzi, care comanda brigada cel mai bine echipată, era cel mai bătrân, făcuse Războiul cel Mare, era un erou și se bucura de încrederea comandamentului aliat.

În zilele următoare, cu puțin înainte, cred, de insurecția de la Milano, porniseră să cucerească orașul. Sosiseră vești bune, operațiunea reușise, brigăzile se întorceau victorioase la ***, dar fuseseră morți, umbra zvonul că Ras căzuse în luptă, iar Terzi era rănit.

Apoi, într-o după-amiază, se auziseră zgomote de motorizate, cântece de victorie, lumea alergase în piața mare, de pe șoseaua națională soseau primele contingente, cu pumnii ridicați, cu drapele, o agitare de arme pe ferestrele mașinilor sau de pe camioane. De-a lungul drumului, lumea îi acoperise deja pe partizani cu flori.

Deodată cineva a strigat: „Ras, Ras”, și Ras era acolo, ghemuit pe aripa din față a unui camion Dodge, cu barba zburlită și cu smocuri de păr asudate ieșindu-i din cămașa descheiată la piept, și saluta mulțimea râzând.

Alături de Ras, coborâse din Dodge și Rampini, un băiat miop care cânta în fanfară, ceva mai vârstnic decât ceilalți și care dispăruse de trei luni și se spunea că ajunsese la partizani. Și într-adevăr, iată-l acolo, cu eșarfa roșie la gât, cu jacheta kaki, cu o pereche de pantaloni albaștri. Era uniforma fanfarei lui don Tico, dar el avea acum un centiron cu cataramă și un pistol. Prin ochelarii lui cu lentile groase care-i atrăseseră atâtea ironii din partea foștilor lui colegi de la oratoriu, privea acum fetele care se îngrămădeau în jurul lui, de parcă ar fi fost Flash Gordon. Jacopo se întreba dacă Cecilia era și ea întâmplător pe-acolo, prin mulțime.

În răstimp de jumătate de oră, piața era pestriță de partizani, iar mulțimea îl striga cu voce tare pe Terzi și cerea un discurs.

De la un balcon al palatului comunal apăruse Terzi, sprijinit în cârja lui, palid, și cu mâna încercase să liniștească mulțimea. Jacopo aștepta discursul, pentru că toată copilăria lui, ca și a altora de aceeași vârstă fusese marcată de discursuri mari și istorice ale Duceului, din care se învățau pe dinafară, la școală, citatele cele mai semnificative, deci se învăța totul pe dinafară, pentru că orice frază era un citat semnificativ.

Când se făcuse liniște, Terzi vorbise cu o voce răgușită, care abia se auzea. Zisese: „Cetățeni, prieteni. După atâtea sacrificii grele... iată-ne aici. Glorie celor căzuți pentru libertate”.

Atât. Și dispăruse înăuntru.

În vremea asta mulțimea urla, partizanii înălțau pistoalele-mitraliere, puștile Sten, flintele, vechile puști nouăzeci și unu și trăgeau salve de sărbătoare, cartușele goale căzând peste tot, și copiii vârându-se printre picioarele ostașilor și ale civililor, pentru că o colecție ca aia n-aveau să mai vadă, exista riscul ca războiul să se termine peste o lună.

Totuși, fuseseră și morți. Printr-o întâmplare cumplită, cei doi morți erau din San Davide, un sat mai sus de ***, iar familiile lor cereau să fie înmormântați în micul cimitir local.

Comandamentul partizanilor hotărâse că trebuiau să fie niște funeralii solemne, cu companiile alinate în formație, cu carele funebre împodobite, cu fanfara muzicală a primăriei, cu părintele paroh al catedralei. Și cu fanfara de la oratoriu.

Don Tico acceptase imediat. Înainte de toate, spunea el, pentru că întotdeauna a fost antifascist. Apoi, așa cum șopteau ceilalți din orchestră, pentru că de un an făcea exerciții studiind două marșuri funebre, pe care trebuia să le și execute până la urmă. Și, în sfârșit, ziceau gurile rele din sat, pentru a uita *Giovinezza*.

Întâmplarea cu *Giovinezza* a fost asta.

Cu câteva luni înainte, când partizanii încă nu sosiseră, fanfara lui don Tico ieșise pentru nu știu care hram, fuseseră opriți de Brigăzile Negre. „Cântați *Giovinezza*, părinte”, îi comandase căpitanul, bătând cu degetele în țeava pistolului-mitralieră. Ce să-i faci, cum obișnuia el să zică după aceea. Don Tico zisese „băieți, să încercăm, pielea-i piele”. Dăduse ritmul cu cheia lui, și o hărmălaie nenorocită de cacofonici străbătuse târgul *** cântând ceva în care numai după „nebuna speranță de revanșă” mai puteai recunoaște *Giovinezza*. O rușine pentru toți. Pentru că cedaseră, zicea după aceea don Tico, dar, mai ales, pentru că atunci cântaseră ca niște cizme. Era el preot și antifascist, dar arta-i artă înainte de toate.

Jacopo lipsea în ziua aceea. Avea amigdalită. Erau numai Annibale Cantalamessa și Pio Bo, și simpla lor prezență trebuie să fi contribuit radical la căderea nazism-fascismului. Dar pentru Belbo problema era alta, cel puțin în momentul când scria despre ea. Ratase încă o ocazie de a ști dacă ar fi putut spune „nu”. Poate că de aceea murise spânzurat de Pendul.

În fine, se fixaseră funeraliile pentru duminică dimineată. În piața domului erau adunați toți, Terzi cu trupele lui, unchiul Carlo și câteva notabilități ale comunei, cu decorațiile din celălalt război, și nu conta cine fusese fascist și cine nu, era vorba de cinstirea eroilor. Și mai erau clerul, fanfara primăriei, în uniforme de culoare închisă, și dricurile cu cai cu valtrapuri albe ca zăpada, cu argintiu și negru. Vizitiul era îmbrăcat ca un mareșal de-al lui Napoleon, cu bicorn, pelerină și manta, de aceleași culori ca și harnașamentele cailor. Și era fanfara oratoriului, șepci cu vizieră, vestoane kaki și pantaloni albaștri, lucind din alămuri, instrumentele de suflat negre, din lemn, și scânteind din talere și tobele mari.

Între târgul *** și satul San Davide erau cinci sau șase kilometri de curbe în urcuș. Din acelea pe care pensionarii, duminica după-amiaza, le parcurgeau jucând popice, o partidă, un popas, câteva sticle de vin, altă partidă, până la sanctuarul din vârful.

Câțiva kilometri de urcuș sunt un nimic pentru cine joacă popice, și poate că-i fleac și să-i parcurgi în formație, cu armele pe umăr, cu privirea înainte, inspirând aer curat de primăvară. Dar ia să încerci numai să-i faci cântând, cu obraji umflați, cu sudoarea curgând șiroaie, cu răsuflarea tăiată. Fanfara primăriei asta făcea de-o viață întregă, dar pentru țâncii de la oratoriu fusese o adevărată probă. Ținuseră piept ca niște eroi, don Tico

bătea cu cheia lui în aer, clarinetele scheunau epuizate, saxofoanele behăiau asfixiate, trombonul și trompetele scoteau țipete agonice, dar nu se lăsaseră, până în sat, până la poalele costișei care ducea la cimitir. De câțiva timp Annibale Catalamessa și Pio Bo doar se prefăceau a cânta, însă Jacopo își onorase rolul lui de câine păstoresc, sub ochiul plin de binecuvântări al lui don Tico. Cot la cot cu fanfara primăriei, nu se făcuseră de râs, și spusese asta și Terzi, și ceilalți comandanți de brigăzi: bravo, copii, a fost ceva superb.

Un comandant cu eșarfă albastră și cu un curcubeu de panglici din cele două războaie mondiale spusese: „Părinte reverend, lăsați copiii să se odihnească în sat, căci nu mai pot. Urcăți pe urmă, la sfârșit. O să vină o camionetă care vă va duce înapoi la ***”.

Dăduseră buzna la birt, iar cei din fanfara primăriei, gâtlejuri bătrâne făcute scoarță de atâtea funeralii, se aruncaseră fără nici o rețineră la mese, comandând burtă de vițel și vin la discreție. Rămăseseră acolo s-o facă lată până seara. Băieții lui don Tico se grămădiseră în schimb la tejghea, unde patronul servea înghețate cu mentă, „verzi ca niște experiențe chimice”. Gheața aluneca dintr-odată pe gât și-ți dădea dureri în mijlocul frunții, de parcă aveai sinuzită.

Pe urmă urcaseră din nou către cimitir, unde aștepta o furgonetă. Se suiseră în ea gălăgioși, și deja se aflau toți înghesuiți, în picioare, izbindu-se cu instrumentele, când ieșise din cimitir același comandant și zisese: „Domnule reverend, pentru ceremonia finală ne trebuie o trompetă, știți, să sune cum cere ritualul. Chestie de cinci minute”.

„Trompetă”, zisese don Tico, profesional. Și nefericitul titular al acestui privilegiu, deja asudat din pricina înghețatei verzi și adulmecând de departe mâncarea de acasă, țărănoi nepăsător, impermeabil la orice freamăt estetic și la orice solidaritate de idei, începuse să se plângă că era târziu, că el voia să se întoarcă acasă, că nu mai avea salivă, etcetera etcetera, punându-l în încurcătură pe don Tico, care aștepta rușinat în fața comandantului.

Și în momentul acela, Jacopo, întrezărind în aureola amiezii imaginea suavă a Ceciliei, spusese: „Dacă-mi dă el trompeta, mă duc eu”.

Lumina recunoștinței în ochii lui don Tico, transpirație de ușurare a bietului trompetist titular. Schimb de instrumente, ca între două sentinele.

Iar Jacopo înaintase în cimitir, condus de psihopompul cu panglicuțe luate la Addis-Abeba. Totul în jur era alb, zidul bătut de soare, mormintele, pomii înfloriți de pe margine, patrafîrul parohului gata să binecuvânteze, afară de maroniul veșted al pozelor de pe pietrele funerare. Și de marea pată de culoare dată de drapelele înșiruite în fața celor două gropi.

„Băiete”, spusese șeful, „tu te așezi aici, alături de mine, și la comandă suni pentru «drepti!» Apoi, tot la comandă, «pe loc repaus». E ușor, nu?”

Foarte ușor. Numai că Belbo nu mai sunase niciodată nici drepti, nici pe loc repaus.

Ținea trompeta cu brațul drept îndoit, pe lângă coaste, cu capătul ușor îndreptat în jos, cum ții o carabină, și așteptase, cu capul sus, pântecul supt și pieptul în afară.

Terzi tocmai rostea un discurs sec, cu fraze foarte scurte. Jacopo credea că pentru a emite sunetul trebuia să înalțe ochii la cer și soarele avea să-l orbească. Dar așa moare un trompetist și, fiindcă o singură dată moare omul, merita s-o faci ca lumea.

Apoi comandantul îi suflase: „Acum”. Și începuse să strige: „Peeentru onooor...” Iar Jacopo nu știa cum se sună „Pentru onooor, drepți!”

Structura melodică era pesemne mai complicată, dar în momentul acela el nu fusese capabil să cânte decât do-mi-sol-do, iar pentru oamenii aceia aspriți în lupte părea să fie de-ajuns. Do-ul final fusese intonat după ce respirase o dată, așa încât să-l poată ține lung, pentru a-i da timp — scria Belbo — să ajungă până la soare.

Partizanii stăteau rigizi în poziție de drepți. Vii nemișcați ca niște morți.

Se mișcau doar cioclii, se auzeau zgomotul sicrielor coborâte în groapă și derularea frânghiilor frecându-se de lemn în timp ce erau trase afară. Dar era o mișcare slabă, precum zvâcnirea unui licăr pe un glob, când acea ușoară variație de lumină nu face altceva decât să spună că pe Glob nu se clintește nimic.

Apoi rumoarea abstractă a unui „Prezentaați arm’!” Parohul murmurase formulele stropirii cu agheasmă, comandantii se apropiaseră de gropi și fiecare aruncase un pumn de pământ. Și chiar atunci un ordin neașteptat a dezlănțuit o salvă către cer, ta-ta-ta, ta-bum, odată cu păsărelele ce se înălțau țipând din pomii înfloriți. Dar nici aceasta nu era mișcare, ci era ca și cum, pentru totdeauna, aceeași clipă s-ar fi prezentat sub diverse perspective, și a privi o clipă pentru totdeauna nu înseamnă a o privi în timp ce trece.

De aceea Jacopo rămăsese țeapăn, insensibil chiar la căderea cartușelor trase care i se rostogoleau la picioare, nici nu-și pusese trompeta la șold, ci o ținea încă la gură, cu degetele pe taste, în poziție de drepți, cu instrumentul ațintit în diagonală spre cer. El suna în continuare.

Nota lui finală, foarte lungă, nu se întrerupsese deloc: imperceptibilă pentru cei de față, mai ieșea încă din pâlnia trompetei ca o suflare ușoară, un firicel de aer pe care el continua să-l insufle muștiucului, ținând limba între buzele abia întredeschise, fără să le apese pe ventuza de alamă. Instrumentul se menținea îndreptat înainte, fără să fie apropiat de față, prin simpla întindere a coatelor și a umerilor.

Jacopo continua să emită iluzia aceea de notă pentru că simțea că în momentul acela el tocmai depăna un fir care ținea soarele pe loc. Astrul se blocase din cursa lui, se fixase într-un miez de zi care ar fi putut dura o eternitate. Și totul depindea de Jacopo, era destul ca el să întrerupă contactul acela, să dea drumul firului, și soarele ar fi sărit cât colo, ca un balonaș, și odată cu el și ziua, și evenimentul acelei zile, acea acțiune fără faze, acea secvență fără înainte și după, ce se desfășura imobilă numai pentru că așa stătea în puterea lui să vrea și să facă.

Dacă ar fi încetat, atacând o altă notă, s-ar fi auzit un fel de smulgere, cu mult mai răsunătoare decât rafalele care îl asurzeau în acest timp, iar ceasurile ar fi reînceput să palpitate, ca de tahicardie.

Jacopo dorea din tot sufletul ca omul acela de lângă el să nu comande repaus — aş putea să refuz, îşi zicea el, şi ar rămâne aşa pentru totdeauna, ţine-ţi suflul cât poţi.

Cred că intrase în starea aceea de uimire şi torpoare care-l cuprinde pe un scufundător când caută să nu mai iasă la suprafaţă şi vrea să prelungească inerţia care-l face să lungească la fund. Aşa încât, încercând să exprime ceea ce simţea el atunci, frazele din caiet pe care le citeam acum se rupeau fără nici o sintaxă, mutilate de puncte de suspensie, eliptice şi rahitice. Dar era clar că în acel moment — nu, el nu zicea aşa, însă era clar: în acel moment el o posedă pe Cecilia.

Asta-i ceea ce Jacopo Belbo nu putuse să înţeleagă atunci — şi nu înţelegea încă nici când scrisese despre sine, inconştient —, că el oficia o dată pentru totdeauna nupţiile lui chimice, cu Cecilia, cu Lorenza, cu Sophia, cu pământul şi cu cerul. Poate chiar unic printre muritori, el ducea, în sfârşit, la împlinire Marea Operă.

Nimeni încă nu-i spusese că Graalul e o cupă, dar e şi o lance, şi că pâlnia lui înălţată ca un caliciu era în acelaşi timp o armă, un instrument de dominare nespus de dulce, ce săgeta spre cer şi lega pământul cu Polul Mystic. Cu unicul Punct Fix pe care universul îl avusese vreodată: prin ceea ce făcea el să fie, numai şi numai în clipa aceea, cu propria-i suflare.

Diotallevi încă nu-i spusese că poţi să te afli în Yesod, sefirotul Temeliei, semnul alianţei arcului superior ce se-ncordează să trimită săgeţi pe măsura lui Malkuth, care e ţinta lui. Yesod e stropul ce ţâşneşte din săgeată ca să producă arborele şi fructul, e *anima mundi* pentru că e momentul în care forţa virilă, procreând, leagă între ele toate stările fiinţei.

Să ştii să torci acest Cingulum Veneris înseamnă să remediezi eroarea Demiurgului.

Cum e posibil să-ţi petreci o viaţă întreagă căutând Marea Ocazie, fără să-ţi dai seama că momentul decisiv, acela care justifică naşterea şi moartea, a trecut deja? Nu se mai întoarce, dar a fost, ireversibil, plin, orbitor, generos ca orice revelaţie.

În ziua aceea, Jacopo Belbo privise ţintă în ochi Adevărul. Unicul ce avea să-i fie permis, pentru că adevărul pe care tocmai era pe cale să-l înveţe este că adevărul e extrem de scurt (după, e doar comentariu). De aceea tot încerca să îmblânzească nerăbdarea timpului.

Nu înţelesese asta atunci, cu siguranţă. Şi nici când scria despre întâmplare sau când se hotărâse să nu mai scrie niciodată.

Am înţeles-o eu, astă-seară: trebuie ca autorul să moară pentru ca lectorul să-şi dea seama de adevărul lui.

Obsesia Pendulului, ce-l însoţise pe Jacopo Belbo toată viaţa lui de adult, fusese — ca acele adrese pierdute din vis — o imagine a cestuilalt moment, înregistrat şi apoi refulat, în care el atinsese cu adevărat bolta lumii. Şi aceasta, acest moment în care el îngheţase

spațiul și timpul slobozindu-și săgeata lui de Zenon, nu fusese un semn, un simptom, o aluzie, o figură, o semnătură, o enigmă: era exact ceea ce era și nu ținea locul nici unui alt Lucru, momentul în care nu mai există amânare, iar socoteala e fără rest.

Jacopo Belbo nu înțelesese că-și avusese momentul său și ar fi trebuit să-i ajungă pentru toată viața. Nu-l recunoscuse, își petrecuse restul zilelor căutând altul, până la a-și pierde sufletul. Sau poate că bănuia, altfel nu s-ar fi întors atât de des la amintirea trompetei. Dar și-o amintea ca fiind pierdută, în schimb o avusese.

Cred, sper, mă rog ca în clipa în care murea oscilând împreună cu Pendulul, Jacopo Belbo să fi înțeles asta și să-și fi găsit pacea.

Apoi se comandase pe loc repaus. Ar fi cedat el în orice caz, pentru că n-ar mai fi avut suflu. Întrerupsese contactul, apoi țipase o singură notă, înaltă și de intensitate descrescătoare, blând, ca să obișnuiască lumea cu melancolia care-o pândea.

Comandantul spusese: „Bravo, tinere. Poți pleca. Frumoasă trompetă”.

Parohul își luase tălpășița, partizanii se îndreptaseră către o poartă din spate unde îi așteptau vehiculele lor, groparii plecaseră după ce astupaseră gropile. Jacopo ieșise ultimul. Nu-i venise să părăsească locul acela fericit.

Pe platou, furgoneta oratoriului nu mai era.

Jacopo se întrebese cum se putea, don Tico nu l-ar fi părăsit niciodată în felul ăsta. După trecerea timpului, răspunsul cel mai probabil este că fusese vreun echivoc, cineva i-o fi spus lui don Tico că băiatul va fi adus până în vale de partizani. Dar Jacopo în momentul acela crezuse — și nu fără motiv — că între „drepti” și „pe loc repaus” trecuseră prea multe veacuri, băieții îl așteptaseră până pleșuviseră, și muriseră, iar pulberea lor se împrăștiase și formase ceața aceea ușoară care acum albăstrea întinderea colinelor în fața ochilor lui.

Jacopo era singur. În spate un cimitir acum gol, în mâini trompeta, în față colinele care fumegau tot mai albastre, una în spatele celeilalte, către un fel de nesfârșire vătuită, iar deasupra capului său, răzbunător, soarele în toată libertatea.

Hotărâse să plângă.

Dar, pe neașteptate, apăruse dricul, cu vizitiul lui înzorzonat ca un general al împăratului, muiat numai în negru și argintiu, cu caii împopoțonați cu niște măști barbare care nu le lăsau descoperiți decât ochii, cu valtrapuri ca niște coșciuge, cu stâlpii răsuciți ce susțineau timpanul acela asiropgreco-egiptean, tot numai alb și auriu. Omul cu bicorn oprise o clipă în fața aceluia trompetist solitar și Jacopo îl întrebă: „Cine mă duce acasă?”

Omul era binevoitor. Jacopo se urcase alături de el, și cu dricul pentru morți începuse întoarcerea către lumea celor vii. Acel Charon, aflat în afara programului, își mîna taciturn telegarii lui funebri peste hurducături, Jacopo ținându-se drept și hieratic, cu trompeta strânsă sub braț, cu viziera lucioasă, pătruns de noul său rol, nesperat.

Coborâseră colinele, la fiecare cotitură se deschidea o nouă întindere de vii albăstirii ca piatra-vânăta, într-o lumină tot mai orbitoare, iar după un timp incalculabil, ajunseseră în fine la ***. Străbătuseră marea piață cu colonade, pustie așa cum numai piețele de prin Monferrato pot fi, duminica pe la două după-amiaza. Un coleg de școală din colțul pieței mari îl zărise pe Jacopo în dric, cu trompeta sub braț, cu ochii țintă în infinit, și-i făcuse un semn de admirație.

Jacopo intrase în casă, nu voise să mănânce, nici să povestească nimic. Se ghemuise pe terasă și începuse să cânte la trompetă, ca și cum i-ar fi pus surdină, suflând încet ca să nu tulbure liniștea acelei sieste.

Tatăl său ieșise după el și fără răutate, cu calmul cuiva care cunoaște legile vieții, îi spusese: „Cam peste o lună, dacă totul merge cum trebuie, ne întoarcem acasă. Nici să nu te gândești c-o să mai cânti la trompetă în oraș. Stăpânul casei ne-ar da afară. Așa că să începi s-o cam uiți. Dacă chiar ai pasiune pentru muzică, o să te trimitem să iei lecții de pian”. Și, văzând cum îi străluceau ochii, adăugase: „Haide, prostuțule. Nu-ți dai seama că zilele grele au trecut?”

A doua zi, Jacopo îi restituise trompeta lui don Tico. După vreo două săptămâni, familia părăsea târgul ***, reîntorcându-se spre viitor.

Dar ceea ce mi se pare că trebuie deplâns e că-i văd pe unii idolatri neștiutori și proști, care... imită perfecțiunea cultului din Egipt; și cum caută divinitatea, de care n-au habar, în excrementele unor lucruri moarte și neînsuflețite; cum în felul acesta îi batjocoresc nu numai pe păstrătorii divini și știutori ai cultului, dar și pe noi... și, ceea ce e mai rău, prin asta triumfă, crezând că riturile lor smintite sunt demne de respect... „Să nu-ți pese de aceasta, Momos”, a zis Isis, „pentru că destinul a poruncit osânda beznei și a luminii”. „Dar răul este”, răspunse Momos, „că ei sunt siguri că se află în lumină”.

(Giordano Bruno, *Spaccio della bestia trionfante*, 3)

Ar trebui să fiu împăcat. Am înțeles. Nu spuneau oare unii dintre ei că mântuirea se obține atunci când s-a realizat plenitudinea cunoașterii?

Am înțeles. Ar trebui să fiu împăcat. Cine spunea că pacea izvorăște din contemplarea ordinii, a ordinii înțelese, gustate, realizate fără rest, ca bucurie, triumf, încetarea efortului? Totul e clar, limpede, și ochiul se așază pe întreg și pe părți, și vede cum părțile conlucrează cu întregul, surprinde centrul acela din care izvorăște limfa, suflul, rădăcina oricărei cauze...

Ar trebui să fiu extenuat de împăcare. De la fereastra biroului unchiului Carlo privesc colina și ciobul acela de lună care răsare. Cooșă largă a muntelui Bricco, spinările mai netede ale colinelor îndepărtate deapănă povestea unor lente și somnoroase mișcări subterane ale pământului-mamă, care, tot întinzându-se și stratificându-se, parcă face și desface planuri azurii în fulgerarea posomorâtă a o sută de vulcani. Nici urmă de diriguire profundă dinspre curenții subterani.

Pământul se desfăcea în felii în starea aceea de somn-veghe, și schimba o suprafață cu alta. Unde odinioară pășteau amoniții, sunt diamante. Unde mai înainte înmugureau diamantele, podgorii. Logica morenei, a avalanșei, a apei. Pui o pietricică altfel de cum trebuie, din întâmplare, se agită, coboară la vale, lasă loc coborând (eh, acel *horror*

vacui!), o a doua cade după ea, și iată înălțimea. Suprafețe. Suprafețe de suprafețe peste suprafețe. Înțelepciunea Pământului. Și a Liei. Abisul nu-i decât bulboana unei câmpii. De ce să adori o bulboană?

Dar de ce înțelegerea nu-mi aduce pacea? De ce să iubești Fatum-ul, dacă te ucide tot atât cât și Providența și Complotul Arhonților? Poate că încă n-am înțeles totul, îmi lipsește un spațiu, un interval.

Unde am citit că în clipa finală, când viața, suprafață peste suprafață, s-a impregnat de experiență, știi totul, taina, puterea și gloria, de ce te-ai născut, de ce mori și faptul că ar fi putut să fie totul altfel? Ești înțelept. Dar cea mai mare înțelepciune, în momentul acela, este că știi că ai aflat prea târziu. Înțelegi totul când nu mai e nimic de înțeles.

Acum știi care este Legea Regatului, a acelui biet, disperat, deșucheat Malkuth în care s-a exilat înțelepciunea, mergând pe dibuite pentru a-și regăsi propria luciditate pierdută. Adevărul lui Malkuth, unicul adevăr ce strălucește în noaptea sefiroților, e că înțelepciunea se descoperă goală în Malkuth și descoperă că propriu-i mister stă în a nu fi, decât un moment, care-i și ultimul. După el, Alții o iau de la capăt.

Iar odată cu acești alții, diabolicii, tot căutând abisuri unde s-ar ascunde secretul care e însăși nebunia lor.

De-a lungul coastelor muntelui Bricco se întind, rânduri-rânduri, podgoriile. Le știu, am mai văzut unele la fel altădată. Nici o Doctrină a Numerelor n-a putut spune vreodată dacă cresc în urcuș sau în coborâș. Pe mijlocul rândurilor, dar trebuie să umbli pe acolo desculț, cu călcâiul ușor bătucit, încă de mic, se află piersicii. Sunt piersici galbene care cresc numai între spaliere, se despică dacă le apeși cu policarul, iar sămburele iese aproape singur, curat ca după un tratament chimic, afară numai de vreun viermișor gros și alb al fructului care rămâne lipit de el printr-un atom. Le poți mânca aproape fără să simți coaja catifelată, care îți dă fiori fugari de la limbă până la încheietura picioarelor. Odinioară pe acolo pășteau dinozaurii. Apoi o altă suprafață a acoperit-o pe-a lor. Și totuși, ca și Belbo în momentul când cânta la trompetă, când mușcam dintr-o piersică pricepeam Regatul și eram una cu el. Ceea ce vine după nu-i decât arguție. Inventează, inventează Planul, Casaubon. Este ceea ce au făcut toți, ca să explice dinozaurii și piersicile.

Am înțeles. Certitudinea că nu era nimic de înțeles, asta ar trebui să fie pacea mea și triumful meu. Dar eu sunt aici, după ce am înțeles totul, iar Ei mă caută, crezând că posed revelația pe care și-o doresc în chip deșăntat. Nu-i suficient să fi înțeles, dacă ceilalți refuză să accepte și continuă să interogheze. Acum ei mă caută, trebuie să-mi fi găsit urmele la Paris, știu că sunt aici, încă mai vor Harta. Și oricât le-aș spune eu că nu există hărți, totdeauna o vor vrea. Avea dreptate Belbo: du-te și te f..., imbecilule, ce vrei, să mă omori? Oh, acum ajungă-ți. Omoară-mă, dar faptul că Harta nu există nu ți-l spun, dacă pe om nu-l duce capul de unul singur...

Mă doare când mă gândesc că n-am să-i mai văd pe Lia și pe copil, pe acel Ceva, pe

Giulio, Piatra mea Filosofală. Dar pietrele supraviețuiesc singure. Poate că acum își trăiește Marea lui Ocazie. A găsit o minge, o furnică, un fir de iarbă, și în ele vede în abis paradisul. Și el o va ști prea târziu. O să fie cuminte, ei, lasă, să-și petreacă așa, de unul singur, ziua.

Rahat. Și totuși doare. Răbdare, de cum am să mor, am să uit.

E noapte deplină, am plecat de la Paris azi-dimineață, am lăsat prea multe urme. Au avut timp să ghicească unde sunt. Peste puțin vor sosi. Aș vrea să fi scris ceea ce am gândit de azi după-amiază până acum. Dar dacă Ei ar citi, ar scoate și de aici o altă teorie sumbră și ar pierde o veșnicie încercând să descifreze mesajul secret ce se ascunde în spatele povestirii mele. E imposibil, ar spune, ca asta să ne fi povestit numai cum își bătea el joc de noi. Nu, probabil că el nu știa, dar Ființa ne lansa un mesaj prin intermediul uitării lui.

Că eu aș fi scris sau nu, nu-i nici o deosebire. Ei ar căuta mereu un alt sens, chiar și în tăcerea mea. Așa sunt făcuți. Sunt orbi în fața revelației. Malkuth e Malkuth și-atât.

Dar încearcă numai să le-o spui. N-au credință.

Și atunci nu-mi rămâne decât să stau aici, să aștept și să mă uit spre colină.

E-atât de frumoasă.

^[1] „Imelda, l-ai răzbunat pe Hiram, asasinat în chip nelegiuit”

^[2] Traduse literal, numele înseamnă „Mulțumesc lui Dumnezeu” și, respectiv, „Domnul fie cu tine”.

^[3] Diotallevi, în traducere literală, înseamnă „Dumnezeu să te crească”.

^[4] Tipurile de arme menționate în text: flinta era un fel de carabină cu baionetă încorporată, pușca nouăzeci și unu era vechea pușcă folosită în primul război mondial și aflată încă în dotarea armatei italiene în cel de-al doilea, Garand-ul e arma cu repetiție a trupelor americane, sten-ul era o pușcă-mitralieră englezească, cu încărcătorul lateral și cu patul cu montură de metal, în timp ce pușca-mitralieră avea încărcătorul vertical.

^[5] Condiționalele contrafactice sunt o expresie tehnică (*counterfactual conditionals*). O condițională contrafactuală este: „Dacă Eco n-ar fi scris *Pendulul lui Foucault*, traducătorul său ar traduce acum altă carte. Sunt întotdeauna adevărate în ceea ce privește tablele de adevăr, deoarece Fals + Fals dă Adevărat, iar Fals + Adevărat dă Adevărat” (n.a.).

^[6] Dante Alighieri, *Divina Comedie*, trad. rom. Eta Boeriu, Editura pentru Literatură Universală, București, 1965, p. 342.